מנורה מבטחים

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

דוח תקופתי
לשנת
2021

מנורה מבטחים

דוח תקופתי
לשנת 2021

פרק א': תיאור עסקי התאגיד

פרק ב': דוח הדירקטוריון

פרק ג': דוחות כספיים

פרק ד': דוח פרטים נוספים על התאגיד

פרק ה': נספחים

מנורה מבטחים

פרק א':
תיאור עסקי התאגיד

תוכן עניינים

1. תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי התאגיד 3
1.1 פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו 3
1.2 תרשים מבנה אחזקות הקבוצה 3
1.3 תחומי פעילות 4
1.4 השקעות בהון התאגיד ועסקאות במניותיו 5
1.5 חלוקת דיבידנדים 5

2. תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח 8
2.1 תיאור כללי של התחום 8
2.2 מוצרים ושירותים 10
2.3 תחרות 13
2.4 לקוחות 17

3. ביטוח רכב חובה 18
3.1 תיאור כללי של תחום הפעילות 18
3.2 מוצרים ושירותים 20
3.3 תחרות 21
3.4 לקוחות 23

4. ביטוח רכב רכוש 24
4.1 תיאור כללי של תחום הפעילות 24
4.2 מוצרים ושירותים 25
4.3 תחרות 26
4.4 לקוחות 28

5. ביטוח כללי אחר 29
5.1 תיאור כללי של תחום הפעילות 29
5.2 מוצרים ושירותים 29
5.3 תחרות 35
5.4 לקוחות 36

6. ביטוח בריאות 37
6.1 תיאור כללי של תחום הפעילות 37
6.2 מוצרים ושירותים 38
6.3 תחרות 41
6.4 לקוחות 43

7. מידע נוסף ברמת כלל הקבוצה 43
7.1 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד 43
7.2 חסמי כניסה ויציאה עיקריים ושינויים החלים בהם 65
7.3 גורמי הצלחה קריטיים 66
7.4 השקעות 66
7.5 ביטוח משנה 68
7.6 הון אנושי 77
7.7 שיווק והפצה 80
7.8 ספקים ונותני שירותים 83
7.9 רכוש קבוע ומתקנים 84
7.10 עונתיות 84
7.11 נכסים לא מוחשיים 86
7.12 הליכים משפטיים 86
7.13 מימון 86
7.14 מיסוי 86
7.15 גורמי סיכון 87
7.16 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה 88
8. היבטי ממשל תאגידי 92
8.1 דירקטורים חיצוניים 92
8.2 מבקרת פנים 92
8.3 רואה חשבון מבקר 95
8.4 בקרות ונהלים לגבי הגילוי ובקרה פנימית על הדיווח הכספי 96
8.5 יישום משטר כושר הפירעון לפי הדירקטיבה **Solvency II** 97

מנורה מבטחים

חלק א':
פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו

דוח זה נערך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998 ובהתאם לחוזרי הממונה על רשות שוק ההון, אשר פורסמו מעת לעת והחילו את תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 (להל-ן: "תקנות ניירות ערך"), על מבטחים, בשינויים המתחייבים מאופי פעילותם, לעיתים, תוך קביעת פירוט שונה מהנדרש לפי התקנות האמורות, וכן בהתאם לחוזרים נוספים שפורסמו על ידי הממונה, מעת לעת.

פרק זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח ו/או תקנון, לפי העניין. יש לקרוא את הדוח התקופתי, על כל חלקיו, כמקשה אחת.

הגדרות

למען הנוחיות, בפרק זה, תהיינה לקיצורים הבאים, המשמעות הרשומה לצידם, אלא אם כן צוין במפורש אחרת:

כללי

"**החברה**" - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ;

"**הקבוצה**" – החברה והחברות שבשליטתה, במישרין או בעקיפין;

"**מנורה מבטחים גיוס הון**" - מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ;

"**מנורה מבטחים החזקות**" ו/או "**החברה האם**" - החברה האם, מנורה מבטחים החזקות בע"מ;

"**מנורה מבטחים מהנדסים**" - מנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ;

"**מנורה מבטחים פנסיה וגמל**" - מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ;

"**סוכנות אורות**" או "**אורות**" - אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ;

"**קבוצת מנורה מבטחים**" - מנורה מבטחים החזקות בע"מ והחברות הבנות שבשליטתה, במישרין או בעקיפין;

"**שומרה**" - שומרה חברה לביטוח בע"מ והחברות שבשליטתה;

מונחים

"**איגרות חוב מיועדות**" - איגרות-חוב ממשלתיות צמודות למדד, לא סחירות בעלות תשואה מובטחת המונפקות לקרנות פנסיה ולחברות ביטוח;

"**גוף מוסדי**" - מבטח וחברה מנהלת;

"**דמי ביטוח**", "**פרמיה**" - הסכום שעל המבוטח לשלם למבטח בהתאם לתנאי הפוליסה לרבות דמים;

"**דמי גמולים**" - הסכום שמשלם עמית (שכיר, עצמאי ומעסיק) בקרן פנסיה או עמית בקופת גמל עבור הביטוח הפנסיוני או החיסכון בקופת הגמל, לפי העניין;

"**הדוחות הכספיים**" - הדוחות הכספיים המבוקרים של החברה ליום 31 בדצמבר 2021;

"**הממונה**" - הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, כהגדרתו בחוק הפיקוח;

"**השקעות חופשיות**" - השקעות של נכסי הקבוצה שלא באמצעות איגרות חוב מיועדות;

"**חברה מנהלת**" - חברה המנהלת קרן פנסיה או קופות גמל אשר קיבלה רישיון לכך, בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;

"**חוזרי הממונה**" - חוזרים, ניירות עמדה והבהרות המתפרסמים על ידי הממונה;

"**חוק ביטוח בריאות ממלכתי**" - חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994;

"**חוק הייעוץ הפנסיוני**" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005;

"**חוק החברות**" - חוק החברות, התשנ"ט-1999;

"**חוק חוזה הביטוח**" - חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981;

"**חוק הפיקוח**" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסים (ביטוח), התשמ"א-1981;

"**חוק ניירות ערך**" - חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968;

"**חוק הפלת"ד**" - חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975;

"**חוק קופות הגמל**" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;

"**חיתום**" - תהליך אישור הצעת הביטוח ופעולת תמחור הפוליסה המבוצעת, בין היתר, בעזרת הנחות אקטואריות;

"**תגמולי ביטוח**"- סכומים שיש לשלמם בקרות מקרה ביטוח על פי תנאי הפוליסה.

"**קולקטיב**" - קבוצת אנשים (הקשורים בדרך כלל בהשתייכות ארגונית), עימם מתקשרת חברת הביטוח בהסכם אחד על פיו מבוטחים או זכאים להיות מבוטחים, כל המשתייכים לקבוצה.

"**מוצר פנסיוני**" - כהגדרתו בחוק הייעוץ הפנסיוני;

"**פקודת מס הכנסה**" או "**הפקודה**" - פקודת מס הכנסה [נוסח חדש];

"**פרמיה שהורווחה**" - פרמיה המתייחסת לשנת הדוח;

"**רשות שוק ההון**" - רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון, כהגדרתה בחוק הפיקוח;

"**שייר**" - יתרת סיכון המוטלת על המבטח לאחר העברת חלק מהסיכון למבטח משנה;

"**תקנות קופות הגמל**" - תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964;

"**S&P**" - חברת דירוג אשראי הבינלאומית Standard & Poor's.

1. תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי התאגיד

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן: "**החברה**") הינה חברת ביטוח הפעילה בכל תחומי הביטוח העיקריים בישראל - ביטוח כללי, ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח בריאות, והיא נמנית על חמש חברות הביטוח הגדולות בישראל.

1.1 פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו

1.1.1 בשנת 1935 נתאגדה בישראל (פלשתינה) החברה האם של החברה, מנורה מבטחים החזקות, בשם משרד לאחריות כללית בע"מ, וזאת כחברה פרטית שעיסוקה בענפי הביטוח השונים. לפרטים אודות בעלי השליטה בקבוצת מנורה מבטחים ראה סעיף 7 לדוח פרטים נוספים (להלן: "**דוח פרטים נוספים**").

1.1.2 בשנת 1998, בוצע הליך של פיצול עסקי הביטוח של החברה האם, כך שהועברו אל החברה, אשר נתאגדה בשנת 1995 כחברה פרטית בשם בני ראובן יזמים (1995) בע"מ. לאחר מספר שינויי שם, במהלך השנים, שינתה בשנת 2006 את שמה, לשמה הנוכחי. לחברה האם חברות בנות נוספות (בשליטה מלאה) מנורה מבטחים פנסיה וגמל ושומרה, שהינן גופים מוסדיים כהגדרתם בחוק הפיקוח.

1.2 תרשים מבנה אחזקות הקבוצה

להלן תרשים סכמטי של מבנה האחזקות העיקריות של החברה, נכון ליום 31 בדצמבר 2021. רשימה של החברות המוחזקות המהותיות של החברה מפורטת בחלק הרביעי לדוח התקופתי, במסגרת תקנה 11 לתקנות ניירות ערך לדוח פרטים נוספים.

בהיעדר סימון אחוזי החזקה - בעלות מלאה.
* חברת אג"ח שהינה תאגיד מדווח.

1.3 תחומי פעילות

החברה עוסקת בתחומי הפעילות הבאים:

1.3.1 **ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח:** תחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך הטווח מעניק למבוטחים/עמיתים אפשרות לחיסכון לרבות פנסיוני לטווח ארוך (פנסיית זקנה או משיכה חד-פעמית בהגיע המבוטח/עמית לגיל הרלבנטי) (להלן: "**חיסכון**"), וכן בחלק מהמוצרים גם כיסוי לאירועים ביטוחיים הנובעים מסיכונים שונים במהלך חיי הפרט, כגון: אובדן כושר עבודה, נכות ומוות (בין כתשלום חד פעמי ובין כתשלום עיתי) (להלן: "**כיסויים ביטוחיים**"). לפרטים אודות הפעילות בתחום זה ראה פרק 2 להלן.

1.3.2 **ביטוח כללי: הפעילות בביטוח כללי כוללת את תחומי הפעילות הבאים:**

ביטוח רכב חובה: ביטוח זה הינו ביטוח סטטוטורי, על פי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970 (להלן: "**פקודת ביטוח רכב מנועי**"). ביטוח זה מעניק כיסוי ביטוחי לבעל רכב ולנוהג בו, מפני חבות בה הם עלולים לחוב לפי חוק הפלת"ד ומפני כל חבות אחרת, שהם עלולים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לנהג הרכב, לנוסעים בו או להולכי הרגל שנפגעו כתוצאה משימוש ברכב מנועי. לפרטים אודות הפעילות בתחום זה ראה פרק 3 להלן.

ביטוח רכב רכוש: ביטוח זה כולל כיסוי ביטוחי לאבדן או נזק של כלי רכב מבוטחים ולחבות המבוטחים בגין נזקי רכוש שנגרמו לצד שלישי על ידי כלי הרכב המבוטחים. ניתן לרכוש כיסוי לחבות כלפי צד שלישי בלבד או בשילוב עם כיסויים נוספים. לפרטים אודות הפעילות בתחום זה ראה פרק 4 להלן.

ביטוח כללי אחר: תחום זה כולל את פעילות החברה ביתר ענפי הביטוח הכללי, שאינם נכללים בענפי ביטוח רכב חובה או ביטוח רכב רכוש. בתחום זה, החברה פועלת בשני ענפים עיקריים - ביטוח חבויות וביטוח רכוש, וכן בענפי ביטוח כללי נוספים, אשר היקף הפעילות בהם אינו מהותי. לפרטים אודות הפעילות בתחום זה ראה פרק 5 להלן.

1.3.3 **ביטוח בריאות**: תחום זה כולל את פעילות החברה בענפי הבריאות לטווח ארוך, ובכללן ביטוח הוצאות רפואיות, ביטוחי שיניים, ביטוח סיעודי (לרבות ביטוחים קבוצתיים לקופות חולים), תאונות אישיות (טווח ארוך) וביטוח מחלות קשות וכן פוליסות ביטוח בריאות לטווח קצר, של עד שנה, ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוח עובדים זרים ותיירים. לפרטים אודות הפעילות בתחום זה ראה פרק 6 להלן.

תיאור תחומי הפעילות של החברה יעשה בנפרד, למעט בעניינים הנוגעים לכלל תחומי הפעילות של החברה, אשר יתוארו יחדיו, במסגרת סעיף 7 להלן.

תחומי הפעילות דלעיל, כפופים להוראות הדין החלות על מבטחים, לרבות חוק הפיקוח וחוק חוזה הביטוח, והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות הממונה, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על תחומי הפעילות, ראה סעיף **7.1.1** להלן.

1.4 השקעות בהון התאגיד ועסקאות במניותיו

בשנתיים האחרונות לא התבצעו השקעות בהון התאגיד ועסקאות במניותיו.

1.5 חלוקת דיבידנדים

בחודש דצמבר 2021 חילקה החברה למנורה החזקות דיבידנד בסך 200 מלש"ח.

בחודש מרס 2022, לאחר תאריך המאזן, אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד בסך של 100 מלש"ח.

למגבלות על חלוקת דיבידנד והון יעד אשר נקבע בחברה, בהתאם, בין היתר, ולהוראות משטר כושר פרעון כלכלי של חברות ביטוח מבוסס Solvency II. ראה באור 14 לדוחות הכספיים.

נכון למועד הדוח יתרת הרווחים הראויים לחלוקה, כמשמעותם בחוק החברות, הינה כ-1,280 מיליוני ש"ח.

מנורה מבטחים

חלק ב':
תיאור ומידע על תחומי הפעילות של התאגיד

2. תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

2.1 תיאור כללי של התחום

תחום פעילות זה כולל את פעילויות ביטוח החיים, הכולל ניהול כספי חיסכון, לרבות חסכון פנסיוני וכיסוי לאירועים ביטוחיים הנובעים מסיכונים שונים במהלך חיי הפרט, כגון: ביטוח למקרי מוות, נכות ואובדן כושר עבודה.

לאורך השנים, חלו שינויים רבים בתחום ביטוח החיים והחיסכון ארוך הטווח, אשר השפיעו או עשויים להשפיע על פעילות החברה בתחום, וזאת לאור שינויים ורפורמות רגולטוריות שעיקרן הגברת התחרות והשקיפות ושיפור רמת הדיגיטציה הקיימת בשוק, בין היתר, באמצעות המסלקה הפנסיונית ואתר "הר הביטוח" של רשות שוק ההון, האחדת מוצרים וקביעת קרנות פנסיה ברירת מחדל שמטרתן עידוד התחרות והורדת דמי ניהול בשוק החסכון הפנסיוני, כמפורט בסעיף 2.1.2 להלן.

מדיניות זו של הממשלה והממונה באה לידי ביטוי ברפורמות מקיפות בענף, שמתבצעות באופן תדיר וגורמות לשינויים גדולים בתנאי התחרות ובפעילות הגורמים הפועלים בשוק.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על החברה בפעילותה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וכן בכלל פעילות החברה, ראה סעיפים 7.1.1 ו- 7.1.3 להלן.

להלן יתוארו בתמצית עיקרי הרפורמות המרכזיות אשר הונהגו בתחום בשנים האחרונות.

2.1.1 מסלקה פנסיונית

במחצית השנייה של שנת 2013, החלה לפעול המסלקה הפנסיונית. מטרת המסלקה הפנסיונית הינה ניהול מסלקת מידע וכספים בתחום החיסכון ארוך הטווח, תוך הסדרת ממשקי העבודה בין כלל הגופים המוסדיים, החוסכים, המעסיקים, היועצים והסוכנים הפנסיונים. מטרת המסלקה הפנסיונית הינה, בין היתר, ייעול תהליכי העבודה ובקרה, תוך שיפור מהימנות קליטת הכספים, והגברת זמינות המידע והשקיפות בניהול חסכונות הציבור.

במסגרת זאת פורסם חוזר שעניינו **"מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני"** (להלן: **"חוזר מבנה אחיד"**), אשר כולל נספחים שונים המגדירים את המבנה האחיד להעברת נתונים למסלקה ביחס לסוגי אירועים שונים. חוזר זה מתוקן מעת לעת, ועתיד להיות מתוקן עוד מספר פעמים במהלך השנים הבאות עד אשר תוסדרנה רוב הפעילויות שבהן נדרשים חילופי מידע בין גופים מוסדיים, בעלי הרישיון, המעסיקים והמסלקה וכן לצורך ביצוע פעולות. במהלך חודש פברואר 2020, נכנס לתוקף ממשק חדש המעוגן בחוזר האמור שמסדיר את פעילות הניוד של כספים בין הגופים המוסדיים אשר הביא לשיפור היעילות התפעולית של הגופים המוסדיים בכל הנוגע לפעילות האמורה.

בנוסף, פורסם חוזר **"אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל"** (להלן: **"החוזר"**) המסדיר את אופן התשלום והדיווח במבנה אחיד (המכונה **"ממשק מעסיקים"**) לגופים המוסדיים והיזון חוזר למעסיקים, לרבות באמצעות המסלקה. כניסתו לתוקף של החוזר וממשק המעסיקים מתבצעת בצורה מדורגת.

עד כה יושם החוזר וממשק המעסיקים על ידי המעסיקים של רוב העובדים בישראל (מעסיקים של לפחות 10 עובדים). החל מחודש פברואר 2023 , תורחב תחולת החוזר וממשק המעסיקים על מעסיקים שלהם בין 4 ל-9 עובדים ועל מעסיקים עם 1-3 עובדים החל מחודש פברואר 2024. החוזר וממשק המעסיקים הביאו לשיפור היעילות התפעולית של הגופים המוסדיים בכל הנוגע לטיפול במעסיקים שכבר עברו לדווח במתכונת ממשק המעסיקים.

מארג ההוראות המורכב שנוצר (ושעתיד עוד להיווצר בהמשך) מחייב את הגופים המוסדיים להשקיע השקעות ניכרות כדי לעמוד בדרישות הטכנולוגיות המורכבות הנדרשות כדי ליתן מענה אמין בלוחות הזמנים הקצובים שנקבעו.

בחודש יוני 2021, התפרסמו תיקונים ל**חוזרי אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל, מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני וחובת שימוש במערכת סליקה פנסיונית**, וזאת במסגרת ניסיון של הממונה לקדם את מיכון העולם הפנסיוני לקראת שנת 2025. בתיקוני החוזרים נכללים שינויים רבים באופן התנהלות הגופים המוסדיים, ובכלל זה, קיצור מהותי (עד כדי מתן מענה מיידי בחלק מהמקרים) של לוחות הזמנים לטיפול באירועים שונים. בחודש דצמבר 2021, התפרסמו טיוטות המתקנות את אותם החוזרים פעם נוספת, במסגרת השלב השני של הרפורמה שמקדם הממונה לקראת שנת 2025. התיקונים בחוזרים והתיקונים המוצעים בטיוטות צפויים להביא להתייעלות מסוימת נוספת אצל הגופים המוסדיים, וכן לשיפור מסוים בשירות הניתן ללקוחות, ויחייבו את הגופים המוסדיים להשקיע משאבים רבים בהיערכות הנדרשת לצורך יישום התיקונים והטיוטות הנ"ל. **הערכת הקבוצה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוססת על מידע המצוי בידי הקבוצה במועד הדוח. ההשלכות עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, והן תלויות, בין היתר, בנוסח סופי של הטיוטות, התנהגות הלקוחות והמתחרים בשוק.**

2.1.2 דמי ניהול

בשנים האחרונות, פורסמה שורה של הוראות, שמשפיעות או עשויות להשפיע על גובה דמי הניהול הנגבים במוצרים הפנסיוניים השונים ובכלל זה רפורמת קרנות ברירת המחדל וחוזר בעניין **מתן הנחה בדמי ניהול בשל מקבלי קצבה בקרן פנסיה**.

בחודש ינואר 2022, אישרה ועדת הכספים תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(דמי ניהול), תשפ"ב-2021, שבמסגרתו הופחתה תקרת דמי הניהול שניתן לגבות ממקבלי קצבת זקנה חדשים, דהיינו מי שהחלו לקבל קצבת זקנה החל מיום 1.2.2022 ואילך, ל-0.3%. תיקון זה הביא לעדכון מיידי בשיעור דמי הניהול שייגבו מהנכסים שעומדים כנגד ההתחייבויות למקבלי קצבת זקנה חדשים ל-0.3%, לכל היותר, וכפועל יוצא להפחתה בהכנסות הקבוצה שהשפעתה תלך ותגדל ככל שמשקלן של ההתחייבויות כלפי מקבלי קצבת הזקנה החדשים תגדל.

התיקון לתקנות האמורות יחול גם על קופות ביטוח לגבי פוליסות ששווקו החל מיום 1.2.2022 ואילך.

שילוב ההוראות האמורות לעיל, עשוי להגביר את התחרות על מבוטחים ובכלל זה אלה הקרובים לגיל פרישה, אשר עלולה להיות להן השפעה, גם על דמי הניהול במוצרים פנסיוניים של החברה. לשינויים רגולטוריים נוספים, קיימים וצפויים אשר עשויים להשפיע על דמי הניהול ראה סעיף 7.1.3 להלן.

2.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מאפייני המוצרים ושימושיהם, מהות הכיסויים הביטוחיים, השווקים העיקריים, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע שלהם. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה. לפירוט בדבר הוראות הרגולציה החלות על המוצרים והשירותים בתחום, ראה סעיף 7.1.3 להלן.

2.2.1 מוצרים אחידים

לצד יצירת מבנה אחיד להעברת מידע וביצוע פעולות, במסגרת חוזר מבנה אחיד, החלה הממונה לקדם אחידות גם ביחס למוצרים עצמם.

2.2.2 ביטוח חיים

ענף ביטוח החיים מעניק כיסוי לאירועים ביטוחיים הנובעים מסיכונים שונים במהלך חיי הפרט, כגון: אובדן כושר עבודה, נכות ומוות (להלן: "**כיסויים ביטוחיים**"), כאשר ישנן תוכניות ביטוח המשלבות בתוכן גם מרכיב של צבירה כספית (להלן: "**חיסכון**"), לרבות הבטחת תוחלת חיים. השילוב בין שני המרכיבים (כיסויים ביטוחיים וחיסכון) בפוליסה משולבת או בפוליסות נפרדות תלוי בבחירת המבוטח ובצרכיו האישיים. פוליסות ביטוח חיים הינן פוליסות ארוכות טווח הניתנות לרכישה באופן עצמאי או במסגרת יחסי עובד מעביד כשכיר או כבעל שליטה ("**ביטוח מנהלים**").

2.2.3 תיאור כללי

החברה משווקת פוליסות ביטוח מנהלים, פוליסות ביטוח לעצמאיים (הכפופות לתקנות קופות הגמל) וכן פוליסות ביטוח פרט. פוליסות אלה כוללות מרכיב חיסכון הוני (המאפשר למשוך את ערכי הפדיון בסכום חד פעמי) או קצבתי (המאפשר למבוטח קבלת קצבה חודשית לכל ימי חייו ו/או לשאריו) או שילוב ביניהם (לפי בחירת המבוטח ובכפוף להוראות הדין) וכן לעיתים כיסויים ביטוחיים למיניהם, או כל אחד מהמרכיבים שהוזכרו בנפרד מאחרים (כיסויים ביטוחיים שונים בלבד או חיסכון לסוגיו בלבד). החל מחודש פברואר 2019, החברה אינה משווקת מוצר ביטוח מנהלים המשלב מרכיב ריסק טהור (מוות). בחלק ממוצרי החיסכון, רשאי המבוטח לבחור בין מספר מסלולי השקעה מוגדרים, הנבדלים זה מזה בתמהיל ההשקעות.

<u>סוגי תכניות ביטוח בענף ביטוח החיים</u>

להלן פירוט סוגי המוצרים והתכניות העיקריים בביטוחי חיים שמשווקת החברה:

פוליסת "סטטוס"

פוליסה שהחברה החלה בשיווקה בשנת 2004. בפוליסה זו קיימת הפרדה מוחלטת בין הכיסויים הביטוחיים, החיסכון וההוצאות. הפוליסה משווקת כפוליסת ביטוח מנהלים, ביטוח פרט או ביטוח תגמולים לעצמאיים. הפוליסה הינה פוליסה משתתפת ברווחים וכוללת מספר מסלולי השקעה ביניהם יכול המבוטח לבחור, כאשר ברירת המחדל הינה השקעה במסלול מותאם לגיל המבוטח. החל משנת 2013, בהתאם להנחיית הממונה, החברה משווקת עבור לקוחות שכירים ועצמאים שגילם אינו עולה על 60 שנים, פוליסות "סטטוס 2015", המאושרות כקופות גמל שאינן כוללות (באופן אוטומטי) מקדם קצבה להבטחת תוחלת חיים ועבור לקוחות שכירים ועצמאים שגילם עולה על 60 שנים פוליסות "סטטוס", הכוללות מקדם קצבה להבטחת תוחלת חיים. החיסכון הצבור בפוליסה מושקע באחד או יותר ממגוון מסלולי ההשקעה שעומדים לרשות המבוטח ועל פי הנחייתו. מהחיסכון המושקע כאמור מנוכים דמי ניהול על פי המוסכם בין החברה למבוטח. כאמור, החל מחודש פברואר 2019 לא ניתן לשלב מרכיב ריסק טהור במוצר ביטוח המנהלים.

פוליסת TOP FINANCE[1]

פוליסה שהחברה החלה בשיווקה בשנת 2005. פוליסת ביטוח זו כוללת מרכיב חיסכון בלבד, ומשווקת כפוליסת פרט. החיסכון הצבור בפוליסה מושקע באחד או יותר ממגוון מסלולי ההשקעה שעומדים לרשות המבוטח ועל פי הנחייתו. מהחיסכון המושקע כאמור מנוכים דמי ניהול על פי המוסכם בין החברה למבוטח.

ביטוח חיים ריסק טהור

במסגרת פוליסות ביטוח אלו משווקת החברה גם פוליסות ביטוח ריסק יעודיות המשמשות כבטוחה למקרה מוות לנותן המשכנתא (לרבות פוליסה אגב הלוואה לדיור לבעלי מוגבלות מקצרת חיים, בהתאם להוראות הדין). הפוליסה מאפשרת גם שילוב ביטוח מבנה הדירה בגינה נלקחה ההלוואה.

ביטוח ריסק קבוצתי

פוליסות מסוג ריסק קבוצתי משווקות בדרך כלל למעסיקים או איגודים, המייצגים קבוצת מבוטחים בעלי זיקה משותפת, המעוניינים לבטח את חברי הקבוצה בכיסוי למקרה מוות הכפופות לתקנות ביטוח חיים קבוצתי, וכן כיסויי ריסק קבוצתיים נוספים, כאשר הפרמיה נגבית בדרך כלל באמצעות בעל הפוליסה עבור כל המבוטחים בחברה.

ביטוח אובדן כושר עבודה

כיסוי המעניק למבוטח, לאחר תקופת המתנה, בדרך כלל של מספר חודשים ממועד מקרה הביטוח, תשלום חודשי ו/או שחרור מתשלום פרמיה בתקופת אי הכושר במקרה של נכות הגורמת לאובדן כושר עבודה, מלא או חלקי, כתוצאה ממחלה או תאונה. כיסוי זה נמכר ככיסוי עיקרי או ככיסוי נוסף בפוליסות ביטוח אחרות. הכיסוי האמור נמכר ללקוחות שכירים ועצמאיים.

ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי

פוליסות מסוג אובדן כושר עבודה קבוצתי משווקות בדרך כלל למעסיקים, ומעניקות לעובדיהם המבוטחים, לאחר תקופת המתנה של מספר חודשים ממועד מקרה הביטוח, תשלום חודשי ושחרור מתשלום פרמיה בתקופת אי הכושר במקרה של נכות הגורמת לאובדן כושר עבודה, מלא או חלקי, כתוצאה ממחלה או תאונה. הפוליסות כפופות לתקנות אובדן כושר עבודתי קבוצתי, כאשר הפרמיה נגבית בדרך כלל באמצעות בעל הפוליסה עבור כל המבוטחים בקבוצה.

ביטוח משלים לביטוח נכות בקרן הפנסיה (מטריה TOP)

כיסוי המעניק למבוטח שהינו עמית פעיל בקרן הפנסיה תשלום חודשי ו/או שחרור מתשלום פרמיה ודמי גמולים בקרן הפנסיה בתקופת אי הכושר במקרה של נכות הגורמת לאובדן כושר עבודה, מלא או חלקי, כתוצאה ממחלה או תאונה, כאשר העמית, למרות היותו מבוטח בביטוח נכות בקרן הפנסיה, לא זכאי לקבל מקרן הפנסיה כל תשלום של קצבת נכות.

הפיצוי כאמור ישולם בגין אחד או יותר מהמקרים הבאים, לפי בחירתו של המבוטח: (א) במקרה שבו העמית מצוי בתקופת אכשרה בקרן הפנסיה; (ב) במקרה שבו העמית בחר לבטח את עיסוקו הספציפי במובחן מהכיסוי הקיים בקרן הפנסיה לפי השכלתו, הכשרתו וניסיונו של העמית; (ג) כיסוי המעניק פיצוי כספי בשל קיזוז קצבת הנכות מגורם ממשלתי אשר קוזזה ע"י קרן הפנסיה.

החל מחודש אוקטובר 2021, הכיסוי משווק גם כפוליסה קבוצתית למעסיקים עבור עובדיהם.

---

[1] נתוני הפרמיות והפדיונות של פוליסות אלה אינם נכללים בדוח עסקי ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.

ביטוח למקרה נכות מקצועית

כיסוי המעניק למבוטח סכום כספי חד פעמי במקרה של תאונה או מחלה הגורמות לכך שהמבוטח נמצא במצב של נכות מקצועית מוחלטת ותמידית.

ביטוח למקרה מוות מתאונה

כיסוי המעניק למוטבים במקרה מוות של המבוטח כתוצאה מתאונה, סכום כספי חד-פעמי. בעקבות התיקון להוראות החוזר המאוחד (שער 6 חלק 3 פרקים 2, 3 ו- 4) שעניינו ביטוח תאונות אישיות הופסק, החל מחודש מאי 2021, השיווק של כיסוי מוות מתאונה.

ביטוח למקרה נכות מתאונה

כיסוי המעניק למבוטח במקרה של נכות כתוצאה מתאונה סכום כספי חד-פעמי. במקרה של נכות מלאה ותמידית ישולם סכום הביטוח במלואו, ובמקרה של נכות חלקית ישולם סכום ביטוח יחסי מתוך סכום הביטוח המלא בהתאם לטבלה הקבועה בפוליסה. בעקבות התיקון להוראות החוזר המאוחד (שער 6 חלק 3 פרקים 2, 3 ו- 4) שעניינו ביטוח תאונות אישיות הופסק, החל מחודש מאי 2021, השיווק של כיסוי נכות מתאונה.

פוליסות ללקוחות הגיל השלישי

פוליסות המיועדות למתן מענה לצרכים והעדפות שונות של הלקוחות לקראת גיל הפרישה על דרך קליטת כספים חד פעמיים לצורך תשלומים עיתיים, עם וללא הבטחת מקדם קצבה; תשלומים לתקופה מוגדרת מראש; תשלומי קצבה מידיים או עתידיים, לתקופות שונות.

החיסכון הצבור בפוליסה מושקע באחד או יותר ממגוון מסלולי ההשקעה שעומדים לרשות המבוטח ועל פי הנחייתו, כאשר ברירת המחדל הינה השקעה במסלול מותאם לגיל המבוטח. מהחיסכון המושקע כאמור מנוכים דמי ניהול על פי המוסכם בין החברה למבוטח. בנוסף, יכול המבוטח לבחור במסלול השקעה הכולל הבטחת ריבית והצמדה למדד לתקופה של בין שנתיים ל- 15 שנה, בהתאם לריבית הקבועה בפוליסה.

מוצרים ייעודים להסדרי פרישה ופרישה מוקדמת

הקבוצה משווקת למשרדי ממשלה, מוסדות וגופים גדולים במשק, פוליסות ייעודיות לפרישה ולפרישה מוקדמת ולעיתים בתוספת שירותי שלמות ו/או טיפול באוכלוסיית הפורשים. הפוליסות (הן פוליסות הכפופות לתקנות קופות גמל והן פוליסות פרט, לפי העניין) מציעות פתרונות של אנונה לתקופת הפרישה המוקדמת, קצבת זקנה, קצבאות לשאירים וכיו"ב, והן משלימות או מוסיפות על ההסדרים הפנסיוניים הקיימים אצל גופים אלו. הפוליסות, שנערכות במרבית המקרים במסגרת הליך מכרזי שמבוצע על ידי הגופים האמורים לעיל, מותאמות ספציפית לצרכי כל אחד מהגופים בהתאם להסדרי הפרישה שנערכים עם עובדיהם. במרבית המקרים הפוליסות הייעודיות מבטיחות לפורשים (במסגרת הפרישה המוקדמת ו/או הפרישה) קצבה או אנונה צמודה למדד, ללא דמי ניהול, ורווח הקבוצה מקורו במרווח הריבית ותוחלת חיים שונה מהערכת החברה.

להלן פירוט סוגי המוצרים והתכניות העיקריים בביטוחי חיים שהחברה שיווקה ועדיין מתקבלות בגינם הפקדות שוטפות:

פוליסת "עדיף"

עד לסוף שנת 2003 שיווקה החברה פוליסת ביטוח "עדיף" בה דמי הביטוח מפוצלים בין מרכיב הריסק (כולל הוצאות) לבין מרכיב החיסכון, כאשר היחס בין המרכיבים כאמור, נקבע על ידי בעל הפוליסה או המבוטח. החיסכון הצבור בפוליסות מסוג זה ששווקו עד שנת 1990 הינו צמוד למדד המחירים לצרכן בתוספת ריבית הרשומה בהן. הפוליסות ששווקו החל משנת 1991 ועד

לסוף שנת 2003, הינן פוליסות "משתתפות ברווחים" (תלויות תשואה) כאשר קיימת למבוטח אפשרות לבחור בין תשלום הוני, תשלום קצבתי או שילוב של שני אלו. דמי הניהול נקובים בתנאי הפוליסה.

פוליסת "מעורב" (מסורתי)

עד לסוף חודש יוני 2001, שיווקה החברה פוליסת ביטוח מסוג "מעורב" (מסורתי), אשר סכום הביטוח בה מורכב ממרכיב החיסכון בתוספת מרכיב הריסק כשהם שלובים יחדיו. בקרות מקרה ביטוח (מוות או תום תקופה) משולם סכום הביטוח הקבוע מראש, הנקוב בפוליסה. החיסכון הצבור בפוליסות מסוג זה ששווקו עד שנת 1990 הינו צמוד למדד המחירים לצרכן בתוספת ריבית הרשומה בהן. הפוליסות ששווקו החל משנת 1991 ועד לסוף חודש יוני 2001, הינן פוליסות "משתתפות ברווחים" (תלויות תשואה). דמי הניהול נקובים בתנאי הפוליסה. פוליסה זו, הונפקה במקור לרוב כפוליסה הונית (אם כי בחלק מהפוליסות קיים נספח קצבה). לאור תיקון 3 לחוק הגמל הצבירה בפוליסה בגין הפקדות מינואר 2008 ואילך (בפוליסות הכפופות לתקנות קופות גמל) מיועדת לקצבה.

2.3 תחרות

2.3.1 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

בתחום חיסכון ארוך הטווח במשק[2], הסתכמו הנכסים נכון לסוף שנת 2021, בסך של כ- 1,746 מיליארדי ש"ח, גידול של כ- 295 מיליארדי ש"ח המהווים גידול בשיעור של כ- 20.3% לעומת סך הנכסים בסוף שנת 2020. נכסי החיסכון ארוך הטווח מורכבים מנכסים בענף ביטוח חיים בסך של כ- 467 מיליארדי ש"ח, בענף הפנסיה והגמל בסך של כ- 1,279 מיליארדי ש"ח.

נתח השוק של החברה בתחום ביטוח חיים בשנת 2021, עמד על שיעור של כ- 7.6% לעומת שיעור של כ- 8.1% בשנת 2020.

בהתאם לדוחות הכספיים של הגופים המוסדיים ולנתוני משרד האוצר, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 ההכנסות מפרמיה ודמי גמולים בתחום החיסכון ארוך הטווח במשק עמדו על סך של כ- 101.9 מיליארדי ש"ח, לעומת סך של כ- 88.7 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 13.2 מיליארדי ש"ח, המהווים גידול בשיעור של כ- 14.8%.

נתח השוק של החברה בתחום ביטוח חיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, עמד על שיעור של כ- 7.7% (כולל הפקדות חד פעמיות), לעומת שיעור של כ- 10.3% בשנת 2020.

לפירוט הכנסות החברה מפרמיה, ראה סעיף 5.3.1 לדוח הדירקטוריון, בהתאמה.

<u>תנאי התחרות בתחום הפעילות והמתחרים העיקריים</u>

בתחום החיסכון ארוך הטווח המתחרים העיקריים של החברה הן ארבע קבוצות הביטוח הגדולות האחרות, ובתי ההשקעות המנהלים כספי חיסכון פנסיוני. האפשרות למעבר בין המוצרים השונים והתחליפיות בין המוצרים הגבירו את התחרות בתחום נכסי החיסכון לטווח ארוך. בשנת 2021, נמשכה המגמה של העברת חלק מהחסכונות הפנסיוניים של הלקוחות למוצר הפנסיה, חלף הפקדתם במוצר ביטוח המנהלים. בשלב

[2] בהתאם לנתוני ביטוח-נט, לא כולל פוליסות שהוקמו לפני 1990; בהתאם לנתוני פנסיה-נט, לא כולל את קרנות הפנסיה הוותיקות ובהתאם לנתוני גמל-נט.

זה, לא ניתן להעריך את עוצמת ההשפעה ומידת השלכתם של התהליכים הנ"ל על החברה ורווחיותה, כמו גם השפעתם העתידית על שיעורי הנטישה של המבוטחים הקיימים ושיווי המשקל שאליו יגיע בסופו של יום שוק החיסכון ארוך הטווח.

לפרטים בדבר השפעת הוראות רגולציה חדשות, על התחרות בתחום בכלל, ובענף קרנות הפנסיה בפרט, ראה גם סעיף 7.1.3 להלן.

להלן מידע אודות העברת כספים מהחברה ואליה בענף ביטוח חיים בשנים 2018-2020:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	מליוני ש"ח		
העברות לחברה מגופים אחרים:			
העברות מחברות ביטוח אחרות[3]	57	100	243
העברות מקרנות פנסיה	25	28	86
העברות מקופות גמל	44	96	267
סך הכל העברות לחברה	125	224	596
העברות מהחברה לגופים אחרים:			
העברות לחברות ביטוח אחרות	302	224	171
העברות לקרנות פנסיה	395	198	101
העברות לקופות גמל	649	640	262
סך הכל העברות מהחברה	1,347	1,062	534
העברות נטו	(1,221)	(838)	62

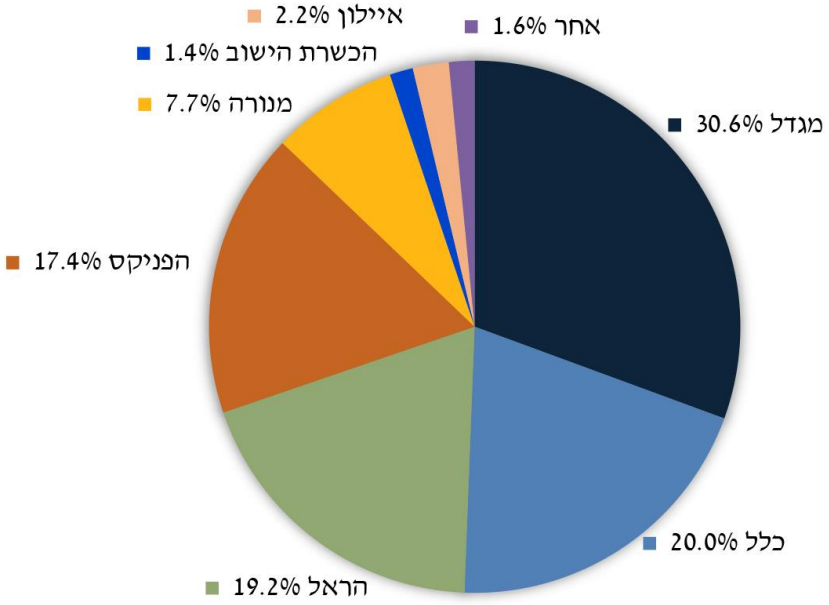
2.3.2 ביטוח חיים

התחרות בענף ביטוח החיים מתרכזת בעיקרה סביב מגוון תכניות הביטוח המוצעות על ידי חברות הביטוח, ובכלל זה, התשואה המושגת על הנכסים לאורך זמן, רמת סיכון הנכסים ביחס לתשואה המושגת/מובטחת, השירות הניתן למבוטחים, שיעור דמי הניהול מפרמיה ומצבירה ותעריפי הביטוח. יצוין, כי החל מחודש פברואר 2019, אושרו תעריפים חדשים לגבי תכניות ביטוח חיים משכנתא וביטוח חיים למקרה מוות מכל סיבה שהיא אשר הגבירו את התחרות במוצרים אלו. מודל התגמול המעודכן של סוכני הביטוח שהוטמע במקביל לעדכון תעריפי הביטוח מיתן את שיעור הביטולים של המוצרים ואיפשר שימור אפקטיבי של תיק הביטוח. במקביל לאישור התעריפים של מוצר ביטוח המשכנתא וביטוח החיים למקרה מוות מכל סיבה שהיא כאמור לעיל, לא ניתן אישור הממונה למוצר ביטוח החיים אגב קופת גמל. היעדר אישור התעריף כאמור הביא לירידה משמעותית במכירת מוצר ביטוח המנהלים ולקיטון בהכנסות ממוצר זה. להערכת החברה מגמות אלו, לרבות השינוי בהעדפות הלקוחות בכל הנוגע לניהול החיסכון הפנסיוני כאמור בסעיף 2.3.1 לעיל צפויות להימשך בשנים הקרובות. **הערכת החברה**

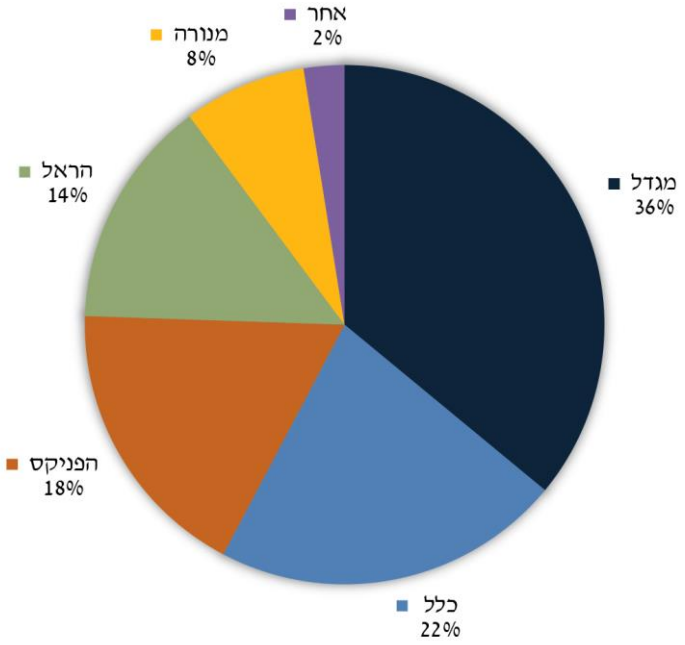
[3] לא כולל העברה חד פעמית בסך של 195 ש"ח מאיי. די איי חברה לביטוח בע"מ.

הינה בגדר מידע צופה פני עתיד אשר עשוי שלא להתממש עקב התנהגות השוק, הלקוחות וסוכני הביטוח.

בהתאם לנתוני אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, התפלגות הפרמיות ברוטו, מעסקי ביטוח חיים, ליום 30 בספטמבר 2021, בין החברות המתחרות בענף הינה כדלקמן:

בהתאם לנתוני הדוחות הכספיים של חברות הביטוח[4], התפלגות ההתחייבויות הביטוחיות, נכון ליום 30 בספטמבר 2021, בין החברות המתחרות בענף ביטוח חיים הינה כדלקמן:

לפירוט נוסף על הכנסות החברה מפרמיה בענף זה, ראה סעיף 5.3.1 לדוח הדירקטוריון.

יכולת החברה להתמודד עם התחרות בתחום זה, תלויה, בין היתר, בהרחבת מערך המכירות, בהתייעלות בתשומות הייצור תוך שמירה על רמת השירות, בפיתוח מוצרים ייחודיים, בשימור התיק הקיים ובמובילות בתחום התשואות למבוטחים.

הגורמים העיקריים המשפיעים על התחרות בענף הם חברות הביטוח, קרנות הפנסיה ובתי ההשקעות המתחרים על נתחי השוק וסוכני הביטוח אשר משפיעים גם הם על גודל נתחי השוק של המבטחים השונים, וכל זאת לאור השינויים ברגולציה החלה על התחום.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של החברה הינם: האטרקטיביות של מגוון המוצרים, תעריפי הביטוח שמציעה החברה, ורמת השרות למבוטחים, למעסיקים ולסוכני הביטוח.

2.3.3 שיטות להתמודדות עם התחרות והגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום

השיטות העיקריות של החברה להתמודד עם התחרות הן: סינרגיה בין החברות השונות בקבוצת מנורה מבטחים במתן פתרונות כוללים ללקוחות החברה בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח, תוך הישענות על גודלה ויציבותה של מנורה מבטחים פנסיה, קרן הפנסיה הגדולה בישראל; שיפור השירות ללקוח תוך התייעלות תפעולית; השקעה באוטומציה ובדיגיטציה של תהליכים שירותיים ותפעוליים; הרחבת מערך הסוכנים והסתייעות בסוכנים העובדים עם קבוצת מנורה מבטחים כמקור להפניית לקוחות; הרחבת מערך השיווק הישיר של הקבוצה, השתתפות במכרזים מרכזיים בתחום ועוד.

[4] בהתאם לנתוני "ביטוח נט".

הגורמים המרכזיים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום הם מובילותה של הקבוצה בתחום החיסכון הפנסיוני; חוסנה הפיננסי של הקבוצה; רמת השירות הגבוהה של החברה בעת ניהול תביעות ותשלום תגמולי ביטוח וכן קשר ארוך טווח עם סוכנים שמשווקים את מוצרי קבוצת מנורה מבטחים.

2.4 לקוחות

לחברה אין תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות. כמו כן, לחברה אין לקוח בודד שסך הכנסותיה ממנו מהוות 10% ומעלה בדוחותיה הכספיים.

להלן נתוני התפלגות הפרמיה ברוטו בין עמיתים שכירים לבין מבוטחים פרטיים ועצמאיים ולבין קולקטיביים (באחוזים):

הלקוח	2021	2020	2019
עמיתים שכירים	59.0%	67.7%	57.9%
פרטיים ועצמאיים	39.5%	31.3%	40.9%
קולקטיביים	1.5%	1.0%	1.2%
סה"כ	**100%**	**100%**	**100%**

למידע בדבר שיעור הפדיונות מעתודה ממוצעת בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, ראה סעיף 5.3.1 לדוח הדירקטוריון.

3. ביטוח רכב חובה

3.1 תיאור כללי של תחום הפעילות

ביטוח רכב חובה הינו ביטוח סטטוטורי, על פי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970 (להלן: "**פקודת ביטוח רכב מנועי**").

פוליסת ביטוח חובה, בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, מעניקה כיסוי לבעל הרכב והנוהג בו, מפני חבות שהם עלולים לחוב לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן: "**חוק הפיצויים**") ומפני חבות אחרת שהם עלולים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לנהג הרכב, לנוסעים בו או להולכי הרגל, שנפגעו כתוצאה מהשימוש ברכב מנועי.

חוק הפיצויים, נועד ליצור מנגנון יעיל ומהיר לבירור הזכאות לפיצויים ולהערכת שיעורם, כל זאת במנותק משאלת האשם. החוק קובע, בין היתר, מהי תאונת דרכים, מיהו הזכאי לפיצויים ומהם סדרי הדין במקרים כאלו.

נפגעי תאונות דרכים שאין באפשרותם לתבוע פיצויים מאת מבטח, בשל המצבים המפורטים להלן: (1) פגיעה על ידי רכב שלא היה לו כיסוי ביטוחי; (2) מבטח שאינו ידוע (כגון פגיעת פגע וברח); ו- (3) מבטח שנמצא בהליכי פירוק, זכאים לפיצוי מהקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (להלן: "**קרנית**"), שהינה תאגיד סטטוטורי שהוקם מכוח חוק הפיצויים. פעילותה של קרנית ממומנת מהפרשה של חברות הביטוח בשיעור קבוע של 1% מהפרמיה (נטו) בגין פוליסות ביטוח רכב חובה, כמפורט **בצו פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מימון הקרן), התשס"ב-2002** (להלן: "**התוספת למימון הקרן**").

במסגרת הענף מונהגת החל משנת 2003 תחרות מבוקרת.

במסגרת תקנות **ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגר מידע), התשס"ד-2004** (להלן: "**תקנות מאגר מידע**"), הוסדרו הקמת ואופן פעילותם של מאגרי מידע בתחום ביטוח רכב חובה: מאגר מידע סטטיסטי המשמש לאיסוף מידע סטטיסטי ולהערכת עלות הסיכונים בענף ביטוח רכב חובה, ומאגר המידע לאיתור הונאות ביטוח.

המאגרים הנ"ל מנוהלים על ידי מפעילים שאינם קשורים לחברות הביטוח. מפעיל מאגר המידע הסטטיסטי מוסמך על פי הדין לאסוף מחברות הביטוח הפעילות בענף, נתונים רלבנטיים, לצורך קביעת עלות הסיכון הטהור. חברות הביטוח מחויבות להעביר למפעיל נתונים כאמור, אחת לרבעון.

מאגר המידע לאיתור הונאות ביטוח, מרכז נתונים מכל חברות הביטוח וממאגרים חיצוניים נוספים, ומשמש לזיהוי ולמניעה של מקרי הונאה בחיתום ובתביעות רכב חובה. בהתאם לחוזר הממונה בעניין זה, למעט במקרים מסוימים (כגון במקרה שמדובר בחידוש ביטוח חובה לכלי רכב שבוטח אצל אותו מבטח בשנה החולפת, או במקרה של רכב בצי או קולקטיב) חל איסור להפיק תעודת ביטוח רכב חובה עבור כלי רכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון ואופנוע, מבלי שבוצע אימות מול המאגר, בעת תהליך החיתום, ביחס לפרטי מידע מסוימים, לכל הפחות.

פעולת מאגר המידע ודרכי השימוש של החברות בו עוגנו בהסכם ענפי, ובחוזר הממונה. המבטחים נושאים במלוא עלות הקמת המאגרים ותפעולם. התשלומים שעל מבטחים לשלם עבור שירותי מאגרי המידע נקבעים, בין היתר, בהתחשב בחלקו היחסי של כל מבטח בתחום בהתאם לנתוני שנה קודמת, וכן באיכות ובמועדי הדיווח למאגר.

במסגרת התחרות המבוקרת, גובות חברות הביטוח דמי ביטוח בהתאם לתעריף ביטוח חובה דיפרנציאלי, המבוסס על שימוש במשתנים מתוך תכנית סיווג הסיכונים שמפרסם מפעיל מאגר המידע הסטטיסטי, שאושרו על ידי הממונה, כמשתנים שבהם רשאי מבטח להשתמש, לצורך התאמת הפרמיה לסיכון המבוטח. מאחר ומחד, ביטוח רכב חובה מהווה חובה חוקית ומאידך, כל חברת ביטוח רשאית לסרב לבטח מבוטח על פי שיקול דעתה, הוסדר הביטוח השיורי (להלן: "**הפול**"). פעילות הפול מוסדרת **בתקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שיורי ומנגנון לקביעת**

תעריף), התשס"א-2001 ובחוזר הממונה שפורסם בענין זה. בעל כלי רכב שסורב כאמור ולא השיג כיסוי ביטוחי באחת החברות הפועלות בענף, יכול לרכוש ביטוח חובה באמצעות הפול.

הפול הוא ביטוח משותף של כל חברות הביטוח בענף ביטוח רכב חובה, השותפות בו ונושאות בהוצאותיו ובהפסדיו או ברווחיו, על פי חלקן היחסי בסה"כ פרמיות הביטוח בענף רכב חובה. חלקה היחסי של כל מבטחת נקבע לפי חלקה בפועל בשנת החיתום הרלבנטית.

חלקה של החברה בפול עמד נכון לשנת חיתום 2021 על כ-8.25%, זאת לעומת חלקה היחסי של החברה בפול בשנת חיתום 2020 שעמד על 8.23%. בהתאם להסדר התחיקתי, מרכיב ההעמסה הצפוי למימון העלות לביטוח אופנועים כאמור, נקבע כשיעור מ"עלות הסיכון הטהור" (כהגדרתו בפקודת ביטוח רכב מנועי), ומוגבל בטווח. מרכיב העמסה יכול לנוע בין 5.5% ל- 8%

תעריפי הביטוח שגובה החברה כפופים לאישור הממונה. לפרטים אודות הפיקוח על התעריפים ראה סעיף 3.2 להלן.

האחריות למתן שירותים רפואיים, הנכללים בסל השירותים הקבוע בתוספת השנייה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי ובצו התרופות לפיו, בשל נזקי גוף מתאונות דרכים - מוטלת על קופות החולים, למעט הטיפולים המנויים בתוספת השלישית. בנוסף, חברות הביטוח נושאות בתשלומים הרפואיים במקרים הבאים: 1. כאשר הנפגע אינו תושב/אזרח ישראל (תיירים, עובדים זרים, פלסטינים) 2. חיילים 3. סיעודי רגיל להבדיל מסיעודי מורכב 4. פינוי על ידי אמבולנס ללא אשפוז. 5. נפגעי תאונות עבודה במקרה של תאונת דרכים.

לצורך מימון אספקת השירותים הרפואיים לנפגעי תאונות דרכים שיינתנו על ידי קופות החולים, נקבע כי על המבטחים להעביר לקרנית, עבור קופות החולים, עד ליום 10 בכל חודש, שיעור של 9.4% מדמי הביטוח, שגבו בחודש הקודם בגין כל פוליסת ביטוח רכב חובה שהנפיקו (להלן: "התוספת **למימון עלות אספקת השירותים**"). לעניין זה, "**דמי הביטוח**" - סך כל התשלומים הנגבים ממבוטח בענף ביטוח רכב חובה, למעט התוספת למימון קרנית לפי **צו פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מימון הקרן), התשס"ג-2002** (להלן: "**צו מימון הקרן**") והתוספת למימון עלות אספקת השירותים לפי **צו פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מימון עלות אספקת השירותים), התש"ע-2009**. יצוין, כי לגבי פוליסות שתאריך תחילתן 1.1.2022 ואילך, שיעור התוספת למימון עלות אספקת השירותים עודכן ל- 12.66%.

לפירוט אודות הסכמי התחשבנות שנחתמו עם המל"ל, ראו בסעיף 7.1.4 להלן.

בענף מונהגת פוליסה תקנית לביטוח רכב חובה. לפרטים ראה סעיף 3.2 להלן.

כאמור, על פי כלל האחריות בחוק הפיצויים, כל מבטח מפצה את הנוסעים שנסעו בכלי הרכב המבוטח על ידו, ללא תלות במידת האשם של הנהג. עוד קובע חוק הפיצויים, כי כלפי צדדים שלישיים שהיו מעורבים בתאונה שבה היו מעורבים מספר כלי רכב (למשל, הולכי רגל) תהא למבטחים אחריות "ביחד ולחוד", ובין המבטחים לבין עצמם נקבעה, ככלל, השתתפות שווה בנטל החיובים. **צו הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (הסדרים לחלוקת נטל הפיצויים בין המבטחים), התשס"א-2001**, קובע חריג לכלל האמור ונועד לאזן את נטל התשלום בין המבטחים, מקום שבו מקדמי הסיכון של כלי הרכב המעורבים בתאונה לנזק, שונים באופן מובהק - אופנוע ורכב, או רכב קל ורכב כבד. במקרים כאמור, קובעים 'צווי החצייה' את השיפוי לו זכאים המבטחים זה מזה (המכונים "**תשלומי האיזון**"). כך לדוגמא, במקרה של תאונה מעורבת בין רכב המוגדר כרכב "קל" (משקלו פחות מ- 4 טון) עם רכב המוגדר כרכב "כבד" (שמשקלו מעל 4 טון למעט אוטובוסים), המבטח של הרכב ה"קל" זכאי להשבה של מחצית מסכום עלות התביעה מהמבטח של הרכב הכבד או הרכב האחר ובמקרה של אופנוע 75% מסכום עלות התביעה.

לעניין זה מפעיל איגוד חברות הביטוח מתווה סליקה, באמצעות מרכז הסליקה של איגוד חברות הביטוח, שנועד, בין היתר, להעביר את תשלומי האיזון בין המבטחים. לפרטים ראה סעיף 7.16.4 להלן.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על החברה והשפעתן בתחום פעילות זה וכן בכלל פעילות החברה, ראה סעיף 7.1 להלן.

3.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מאפייני המוצרים ושימושיהם, השווקים העיקריים שלהם, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע שלהם. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

כאמור לעיל, פוליסת ביטוח חובה, בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, מעניקה כיסוי לבעל הרכב והנוהג בו, מפני כל חבות שהם עלולים לחוב לפי חוק הפיצויים ומפני חבות אחרת שהם עלולים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לנהג הרכב, לנוסעים בו או להולכי הרגל, שנפגעו כתוצאה מהשימוש ברכב מנועי.

מאפייני התחום העיקריים הינם:

אחידות המוצר - כאמור לעיל, הכיסוי הביטוחי בתחום רכב חובה קבוע ואחיד בין חברות הביטוח, והוא נקבע על פי הוראות הדין. בהתאם, התחרות בתחום זה מתמקדת בעיקר במחיר כמתואר בסעיף זה להלן.

בענף מונהגת פוליסה תקנית אחידה אשר מהווה חוזה ביטוח סטנדרטי (להלן: "**פוליסה תקנית**"), בהתאם ל**תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), התש"ע-2010**, פוליסה תקנית ליחיד בעל רכב וכן פוליסה תקנית לצורכי סחר, המיועדת לבעלי פוליסה המחזיקים במספר כלי רכב באופן זמני, לצורכי תיקון, מסחר וכיו"ב (כגון: בעלי מוסכים, יבואנים וכדו'). התקנות קובעות תנאים מינימאליים לביטוח רכב חובה אשר מבטח אינו רשאי לשנותם, אך רשאי להוסיף עליהם הרחבות לגבי היקף הכיסוי הביטוחי. במסגרת התקנות, נקבע גם נוסח תעודת הביטוח שעל מבטח להנפיק במסגרת ביטוח רכב מנועי.

בחודש מרס 2021, התפרסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי) (תיקון), התשפ"א-2021, המתקנות את התקנות העיקריות אשר יכונו מכאן ולהבא **הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), התש"ע-2010** (להלן: "**ההוראות**"). בתיקון נכללו, בין היתר, התיקונים הבאים: התאמת ההוראות לחוק לתיקון פ**קודת ביטוח רכב מנועי (מס' 22), התשע"ח-2017** מחודש דצמבר 2017, אשר קובע כאמור את האפשרות למסירת תעודת הביטוח באמצעים אלקטרוניים; הרחבת החריג לפטור מחבות מבטח במקרה של היעדר רישיון נהיגה בר תוקף, במקרה שהנהג ברכב היה בעל רישיון נהיגה בתוקף במועד כלשהו במהלך 120 החודשים שקדמו למועד קרות תאונת הדרכים ובהתקיים התנאים הבאים: (1) העדר התוקף לרישיון לא היה בשל פסילה מלקבל או להחזיק ברישיון נהיגה (למעט מקרים בהם הפסילה היא תוצאה של החלטה שניתנה מכוח חוק ההוצאה לפועל או שפקיעת תוקפו של רישיון נבעה מחמת אי תשלום אגרה - מקרים בהם הביטוח יעמוד בתוקפו כאמור) (2) הנוהג ברכב לא היה צריך לעמוד לפי הדין באחת מהדרישות הבאות כדי לקבל רישיון נהיגה: מבחן נהיגה עיוני, מבחן נהיגה מעשי, בדיקות רפואיות כולל יכולת קוגניטיבית ובדיקת שימוש בסמים; קביעת הוראות חדשות לעניין ביטול ביטוח חובה; קביעת הוראות חדשות לעניין הודעת המבוטח על השבתת הרכב אשר במסגרתן יוכל ליהנות מהפחתת דמי הביטוח בתמורה להפחתת היקף הכיסוי הביטוחי לתקופה של 30 יום לפחות; עדכונים והתאמות בפוליסה תקנית לביטוח סחר - רכב חובה (טופס ב' לתוספת הראשונה וטופס ג' לתוספת השניה); וכן, הוספת פוליסה תקנית לביטוח תו סוחר - רכב חובה (טופס ג' לתוספת הראשונה) ותעודת ביטוח תואמת (טופס ד' לתוספת השניה) אשר תעניק כיסוי ביטוחי לשימוש ברכב בעל לוחית זיהוי "במבחן".

כמו כן, נקבעו הוראות נוספות לעניין חובת המבטח לאפשר לגורמים שונים בדיקה ועיון בפוליסת החובה ובתנאיה (מוצע כי בחיווי מקוון של פוליסת רכב עבור משתמשים פוטנציאלים בכלי הרכב, יוצגו גם מגבלות או הרחבות לכיסוי הביטוחי, לרבות כיסוי להשבתה בלבד, כיסוי לנהג נקוב בלבד ותעודת ביטוח הכוללת השתתפות עצמית).

תשלום מראש - ביטוח רכב חובה נכנס לתוקף רק לאחר תשלום מראש של מלוא הפרמיה בגינו.

היקף ודרכי הפיצוי - למעט תקרת פיצוי למרכיבי נזק שאינו נזק ממוני והכיסוי לאובדן השתכרות המוגבל לעד פי שלושה מהשכר הממוצע במשק, הכיסוי אינו מוגבל בסכום.

אחריות מוחלטת - בהתאם להוראות חוק הפיצויים, האחריות של בעל הרכב, המחזיק או הנוהג בו, הינה מוחלטת ולפיכך זכאות הנפגע בתאונת דרכים לפיצוי אינה תלויה בהוכחת אשם.

ייחוד העילה - מי שנפגע בתאונת דרכים וחוק הפיצויים מקנה לו עילת תביעה, יכול לתבוע את זכותו רק על פי חוק הפיצויים ואינו רשאי לתבוע את נזקו לפי חוק אחר. מי שאין לו עילת תביעה לפי חוק הפיצויים, יכול לתבוע את המזיק בנזיקין.

זנב תביעות ארוך - תביעות הביטוח בתחום זה מאופיינות בזמן בירור ארוך יחסית, של מספר שנים, בין מועד קרות האירוע הביטוחי לבין מועד סילוק התביעה.

פיקוח על התעריפים - במסגרת ההוראות לחוזה ביטוח כללי בחוזר המאוחד נכללו הוראות שונות בעניין דמי ביטוח בענף רכב חובה, ונהלים לקביעת דמי ביטוח שרשאי מבטח לגבות ואופן הגשתם לאישור הממונה. בהתאם להוראות החוזר המאוחד, מרכיב פרמיית הסיכון שבתעריף ביטוח רכב חובה (דמי הביטוח נטו) צריך להיות אחיד לכל המבוטחים שעונים על אותם משתנים מתוך תכנית סיווג הסיכונים שמפרסם מפעיל מאגר המידע הסטטיסטי, אשר הממונה אישר כמשתנים שבהם יהיה מבטח רשאי לעשות שימוש לצורך קביעת התעריף, כגון: נפח מנוע, סוג דלק, כוחות סוס, מספר כריות אויר, מין ו/או גיל ו/או ותק הנהיגה של הנהג הצעיר ביותר הצפוי לנהוג ברכב, מספר תביעות קודמות ו/או מספר שלילות רישיון בשלוש השנים האחרונות של כל אלו הצפויים לנהוג ברכב, המצאות מערכת למניעת נעילת גלגלים (ABS) ו/או מערכת לבקרת יציבות (ESP) ו/או מערכת התרעה על אי שמירת מרחק (FCW) ו/או מערכת התרעה על סטייה מנתיב (LDW). כל מבטח רשאי לבחור באילו מהמשתנים להשתמש לצורך קביעת התעריף.
בנוסף, רשאי המבטח לגבות דמים - לכיסוי הוצאות ניהול, עמלת הסוכנים והרווח, בשיעור של עד 16.25% מפרמיית הסיכון וכן את התוספת למימון עלות אספקת השירותים והתוספת למימון הקרן כאמור לעיל.
המבטח רשאי לתת הנחות מן הדמים בלבד, למעט בביטוח רכב חובה לציי רכב כמפורט להלן.
מבטח רשאי לתת הנחה מדמי הביטוח נטו רק בציי רכב וזאת באמצעות שימוש בנוסחת תעריף שונה, אשר הוגשה מראש לממונה.

"צי רכב" - מונה לפחות 40 כלי רכב שכולם בבעלות אחת ומבוטחים אצל אותו מבטח.

3.3 תחרות

בתחום ביטוח רכב חובה, פועלות 16 חברות ביטוח (כולל הפול), לרבות חברות לביטוח ישיר. על רקע קיומו של כיסוי אחיד בתחום זה, התחום מאופיין בתחרות מחירים משמעותית המושפעת בין היתר, מריבוי מתחרים וכן ממהלכים להגברת שקיפות התעריפים על ידי הממונה (ובכלל זה, באמצעות האפשרות לערוך השוואת תעריפים באתר האינטרנט של רשות שוק ההון).

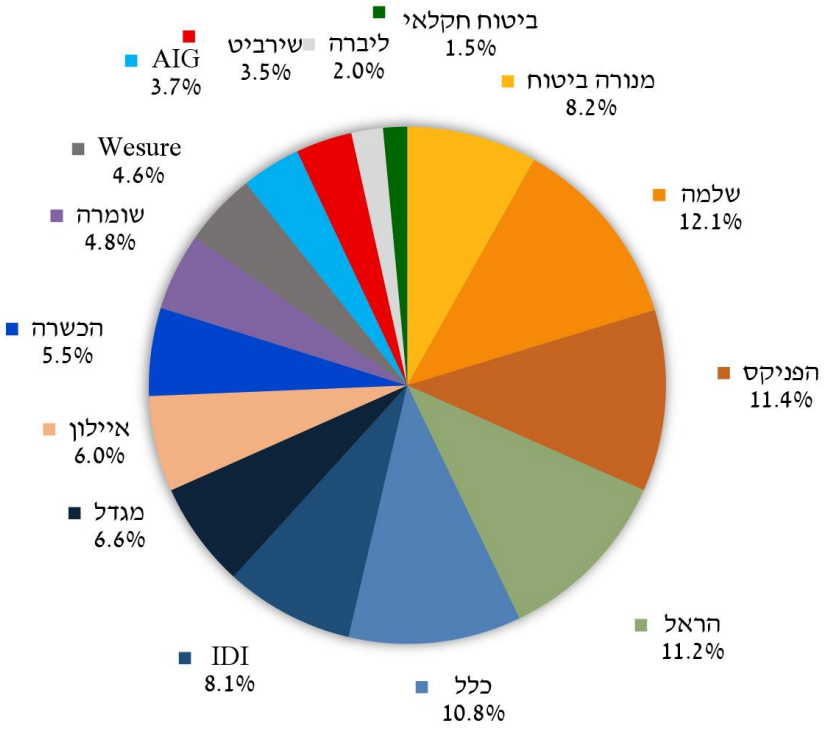
על פי הדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, הכנסות הענף בתחום ביטוח רכב חובה, עמדו על סך של 4,428 מיליוני ש"ח, לעומת סך של 4,268 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. גידול של כ- 160 מיליוני ש"ח, המהווים כ- 3.8% מהיקף ההכנסות מדמי ביטוח בתחום. נכון לרבעון השלישי של שנת 2021, החברה ממוקמת במקום החמישי בתחום ומחזיקה בנתח שוק של כ- 8.2% בדומה תקופה המקבילה אשתקד.

על פי נתוני הדוחות הכספיים של חברות הביטוח, חלקם של חמשת הגופים הגדולים בתחום בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 עמד על כ- 54% מסך דמי הביטוח בתחום זה, לעומת 53% בתקופה המקבילה אשתקד. החברות הגדולות בתחום ביטוח רכב חובה, בשנת

2021, הינן: שלמה ביטוח, הפניקס, הראל, כלל ומנורה, לעומת הראל, שלמה ביטוח, הפניקס כלל ומגדל בשנת 2020.

לפירוט הכנסות החברה מפרמיה, ראה סעיף 5.2.2.1 לדוח הדירקטוריון.

להלן פירוט נתוני נתחי שוק, לפי חברות הפעילות בתחום:

הכיסוי הביטוחי האחיד בכל חברות הביטוח וזמינות מידע השוואתי של מחירים, גורמים לכך שמחיר המוצר הינו המשתנה העיקרי בהחלטת הרכישה של פוליסות הביטוח. חברות הביטוח נבדלות זו מזו במשתנים הקובעים את התעריף וכפועל יוצא בפלחי השוק בהם הן מתמקדות. גורם העלול להשפיע על מעמדה התחרותי של החברה הינו שימוש חברות ביטוח אחרות במשתנים שונים מאלה שבהם החברה עושה שימוש.

הגורם המחזק את מעמדה התחרותי של החברה הינו המערך הרחב של סוכני הביטוח שלה.

3.4 לקוחות

להלן פירוט התפלגות פרמיות ברוטו בין מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים לבין ציי רכב וקולקטיביים ברכב פרטי ומסחרי (עד 4 טון בלבד):

	פרמיות ברוטו בשנת 2021 (מליוני ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2021	פרמיות ברוטו בשנת 2020 (מליוני ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2020	פרמיות ברוטו בשנת 2019 (מליוני ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2019
מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים	359	80%	341	78%	364	81%
ציי רכב וקולקטיביים	93	20%	96	22%	86	19%
סה"כ	**452**	**100%**	**437**	**100%**	**450**	**100%**

לחברה אין לקוח בתחום ביטוח רכב חובה, שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות החברה בתחום הפעילות וכן אין לחברה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה.

בנוסף, לא ידוע לחברה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח רכב החובה. לפי הערכת החברה, שיעור החידושים[5] בשנת 2021 עמד על כ- 65%, לעומת כ- 62% בשנת 2020, ואחוז הלקוחות אשר רכשו ביטוח רכב חובה וביטוח רכב רכוש עמד על כ- 90% מסך אוכלוסיית מבוטחי החובה בחברה וזאת לעומת 89% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן התפלגות דמי ביטוח לפי שנות ותק של לקוחות בתחום ביטוח החובה לתקופות המתוארות בדוח:

	מחזור פרמיות במליוני ש"ח			שיעור מסך הכנסות		
מספר שנות ותק	2021	2020	2019	2021	2020	2019
ללא ותק	190	185	196	42%	42%	44%
ותק שנה	102	99	100	23%	23%	22%
ותק שנתיים	62	57	62	14%	13%	14%
למעלה משלוש שנות ותק	98	96	92	22%	22%	20%
סה"כ	**452**	**437**	**450**	**100%**	**100%**	**100%**

[5] השיעורים הם במונחי פרמיה.

4. ביטוח רכב רכוש

4.1 תיאור כללי של תחום הפעילות

ביטוח רכב רכוש כולל כיסוי ביטוחי לאבדן או נזק של כלי רכב מבוטחים ולחבות המבוטחים בגין נזקי רכוש שנגרמו לצד שלישי על ידי כלי הרכב המבוטחים. ניתן לרכוש כיסוי לחבות כלפי צד שלישי בלבד או בשילוב עם כיסויים נוספים.

הסדר השמאים: בחוזר המאוחד מפורטים כללי פעולה לשמאים ומנגנוני ערעור על שומותיהם וכן הוראות בעניין הרחבת הגילוי הנוגע לזכויות המבוטחים, הגברת מעורבותם בהליך בחירת השמאי והרחבת השקיפות כלפי המבוטחים בהליך שומת הנזק. בהתאם להוראות החוזר, חברות הביטוח מפרסמות רשימות שמאי חוץ, שבהם יכול המבוטח לבחור. שומה של שמאי חוץ[6], מהווה השומה הקובעת והיא מחייבת את הצדדים, בכפוף לזכות המבטח והמבוטח לערער על השומה בפני שמאי מכריע, באמצעות שומה נגדית.

בחודש אוגוסט 2017, פרסמה הממונה טיוטת חוזר שעניינה "**תיקון הוראות החוזר המאוחד - הוראות בענף רכב רכוש**" (להלן: "**הטיוטה**"). הטיוטה כוללת הוראות הנוגעות, בין היתר, להסדר השמאים הנ"ל וכן להתקשרות של חברות הביטוח עם מוסכי הסדר.

בחודש מאי 2019, פורסמה טיוטה שניה לחוזר האמור. להערכת החברה, להוראות הטיוטות האמורות, ככל ויקבלו תוקף מחייב בנוסחם המוצע, תהיה השפעה נרחבת על היבטים תפעוליים ומסחריים הנוגעים לפוליסות ביטוח רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד שלישי), אולם בשלב זה החברה לא יכולה לצפות ו/או לאמוד את היקפה.

הערכת החברה בעניין זה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד, המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, שיושפעו בין היתר מההסדר הסופי שייקבע ומהתנהגות הגורמים השונים המעורבים ביישומו.

מידע וגילוי: על מנת להתמודד עם העדר השקיפות ובעיית פערי המידע שקיימים בשוק מכירת רכבים משומשים, אשר ממנו סבלו רוכשי רכב פוטנציאליים כמו גם חברות הביטוח, הוקם על ידי חברות הביטוח, במשותף עם מרכז הסליקה של חברות הביטוח בע"מ, מאגר מידע שעיקרו רישום היסטוריית תאונות של כלי רכב, שיהיה זמין לציבור רוכשי רכבים משומשים וכן לחברות הביטוח שיבחרו להצטרף למאגר (להלן: "**המאגר**"). למאגר ניתן פטור בתנאים, מאישור הסדר כובל שהיה בתוקף עד פברואר 2021. נוכח פקיעת הפטור כאמור, התקבלה הערכה עצמית שבהתאם לה, בכפוף לעמידה בתנאים שהיו חלק מהפטור שניתן ע"י הממונה, ההסדר מהווה מיזם משותף המקיים את התנאים הקבועים בסעיף 9א לכללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג למיזמים משותפים) (הוראת שעה), תשס"ו-2006. הארכה זו תקפה למשך 3 שנים מתום הפטור האחרון דהיינו עד לחודש פברואר 2024, כל עוד לא ארע שינוי נסיבות מהותי בהסדר.

המאגר החל לפעול ביום 20 במאי 2013. החברה הצטרפה למאגר ולהסדר. כל מבטח יכול להצטרף להסדר (דהיינו: למסור נתונים למאגר ולהגיש שאילתות) או לצאת מההסדר, לפחות אחת לשנה קלנדרית בהודעה מוקדמת של 90 יום. חוסר יכולתו של מבטח לספק נתונים ברמת הפירוט הנדרשת, לא יהווה הצדקה לסירוב לצרף אותו להסדר. החברה עושה שימוש במאגר במהלך העסקים הרגיל.

---

[6] לעניין זה, "**שמאי חוץ**" - שמאי שאינו שמאי בית ואשר נכלל ברשימת שמאי החוץ. "שמאי בית" הינו מי שעלול להימצא במצב של ניגוד עניינים בשל קשר מיוחד עם המבטח, לרבות בהתאם לחזקות שנקבעו לעניין זה במסגרת החוזר.

הסדר בוררות בתביעות שיבוב: הנזקים המכוסים במסגרת ביטוחי רכב רכוש, נגרמים לעיתים עקב רשלנות של אדם אחר. במקרה כזה, תשלום תגמולי ביטוח למבוטח מקנה למבטח זכות פיצוי מהמזיק - זכות "שיבוב". לפרטים בדבר הסדר ליישוב תביעות שיבוב בין חברות הביטוח ראה סעיף 7.1.4.1 להלן.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על החברה בתחום פעילות זה וכן בכלל פעילות החברה, ראה סעיפים **7.1.1** ו-**7.1.5** להלן.

4.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מאפייני המוצרים ושימושיהם, השווקים העיקריים שלהם, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע שלהם. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

פוליסת ביטוח רכב רכוש כוללת כיסויים בגין נזק עצמי הנגרם לרכב המבוטח כתוצאה מן הסיכונים המפורטים בפוליסה, כגון: אש, התנגשות מקרית, גניבה ועוד, וכן נזק רכוש הנגרם לצד שלישי על ידי הרכב המבוטח. ניתן לרכוש פוליסה לנזק לצד ג' בלבד או בשילוב עם כיסויים נוספים. בשלב הצעת הביטוח, רשאי המבוטח לבחור באחת מארבע חלופות: (1) ביטוח מקיף (המכסה נזק עצמי ונזק לצד שלישי); (2) ביטוח מקיף, ללא כיסוי לגניבה; (3) ביטוח מקיף, ללא כיסוי מפני תאונות לרכב המבוטח; (4) ביטוח לנזק לצד שלישי בלבד, זאת, בתנאי שהוויתור נעשה בהודעה מפורשת אשר תועדה על ידי המבטח.

ביטוח רכב רכוש מתחלק לשתי קבוצות עיקריות על פי סוג הרכב:

(1) פוליסה לביטוח נזקי רכוש ונזקי רכוש לצד ג', לרכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון (ביטוח מקיף וביטוח צד ג'), בהתאם **לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986** ובתוספת לתקנות (להלן: "**תקנות רכב רכוש**" או "**הפוליסה התקנית**", בהתאמה). הפוליסה התקנית קובעת נוסח ותנאים מינימאליים לביטוח מקיף לרכב אשר חברת ביטוח יכולה לשנותם רק אם השינוי הוא לטובת המבוטח. לפוליסה התקנית ניתן להוסיף הרחבות באשר להיקף הכיסוי, לסיכונים, לחבויות ולרכוש המבוטחים.

מבוטח, שבבעלותו 40 כלי רכב פרטיים לפחות, המבוטחים אצל מבטח אחד, רשאי, בשלב הצעת הביטוח, בהודעה מפורשת שתתועד אצל המבטח, לוותר על תחולת הפוליסה התקנית כולה או חלקה.

בחודש יוני 2021, התפרסמו תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי) (תיקון), התשפ"א-2021 המתקנות **את תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986** אשר יכונו מכאן ולהבא "הוראות" וכן את הפוליסה התקנית בענף רכב (רכוש). במסגרת התיקון, נקבע, בין היתר, כי בהגדרת הרכב בפוליסה התקנית, תיכללנה גם מערכות בטיחות מתקדמות שהותקנו בו, על מנת שהמבוטח יהיה זכאי לפיצוי גם בעבור שווי מערכות כאמור במקרה שניזוקו אגב מקרה ביטוח; כמו כן, הורחב החריג לפטור מחבות מבטח במקרה של היעדר רישיון נהיגה בר תוקף, במקרה שהנהג ברכב היה בעל רישיון נהיגה בתוקף במועד כלשהו במהלך 120 החודשים שקדמו למועד קרות תאונת הדרכים ובהתקיים התנאים הבאים: (1) העדר התוקף לרישיון לא היה בשל פסילה מלקבל או להחזיק ברישיון נהיגה (למעט מקרים בהם הפסילה היא תוצאה של החלטה שניתנה מכוח חוק ההוצאה לפועל או שפקיעת תוקפו של רישיון נבעה מחמת אי תשלום אגרה - מקרים בהם הביטוח יעמוד בתוקפו כאמור), (2) הנוהג ברכב לא היה צריך לעמוד לפי הדין באחת מהדרישות הבאות כדי לקבל רישיון נהיגה: מבחן נהיגה עיוני, מבחן נהיגה מעשי, בדיקות רפואיות כולל יכולת קוגניטיבית ובדיקת שימוש בסמים. כמו כן, עודכנו ההוראות הנוגעות להחזר לו יהיה זכאי המבוטח בעת ביטול הפוליסה וכן ההוראות הנוגעות לדוח עבר

ביטוחי של המבוטח ובין היתר לעניין הגדרת "תביעה" לצורך הדו"ח לרבות העלאת סף הכנסת תביעה לדו"ח, משיעור של 35% מהפרמיה לסך של 5000 ש"ח, נקבעה הוראה לפיה אין לכלול בדו"ח תביעות בהן שיעור השיבוב הינו 75% ומעלה וכן הוראות לעניין עדכון הדו"ח לאחר קבלת השיבוב.

(2) פוליסה לביטוח נזקי רכוש ונזקי רכוש לצד ג', לכלי רכב שאינו פרטי ומסחרי עד 3.5 טון, כגון: משאיות, אוטובוסים, נגררים, נתמכים, מלגזות, אופנועים וכלים אחרים. ביטוח זה אינו כפוף להוראות הפוליסה התקנית.

כמו כן, מציעה החברה למבוטחיה לרכוש כתוספת לפוליסה, הרחבות או כתבי שירות לקבלת שירותים שונים לרכב כגון: שירותי דרך וגרירה, שירותי רכב חליפי, שירות לתיקון שבר שמשות ועוד.

מאפייני התחום העיקריים הינם:

פוליסת ביטוח רכב רכוש הינה, לרוב, לתקופה של עד שנה.

"זנב תביעות קצר" - תביעות בתחום זה מתאפיינות במשך זמן קצר בין קרות מקרה הביטוח לבין יישוב התביעה. תקופת ההתיישנות של תביעה לתגמולי ביטוח רכב רכוש הינה שלוש שנים מקרות מקרה הביטוח. עם זאת, בגין כיסוי צד ג' תקופת ההתיישנות ומשך זמן יישוב התביעה ארוך יותר.

פיקוח על התעריפים - התעריף לביטוח רכב רכוש כפוף לפיקוח הממונה. התעריף הינו תעריף מקסימום, אינו אחיד ותלוי במספר משתנים, כגון: סוג הרכב המבוטח, ניסיון התביעות המצטבר של המבוטח, גילו של הנהג ומספר הנהגים הרשאים לנהוג ברכב.

4.3 תחרות

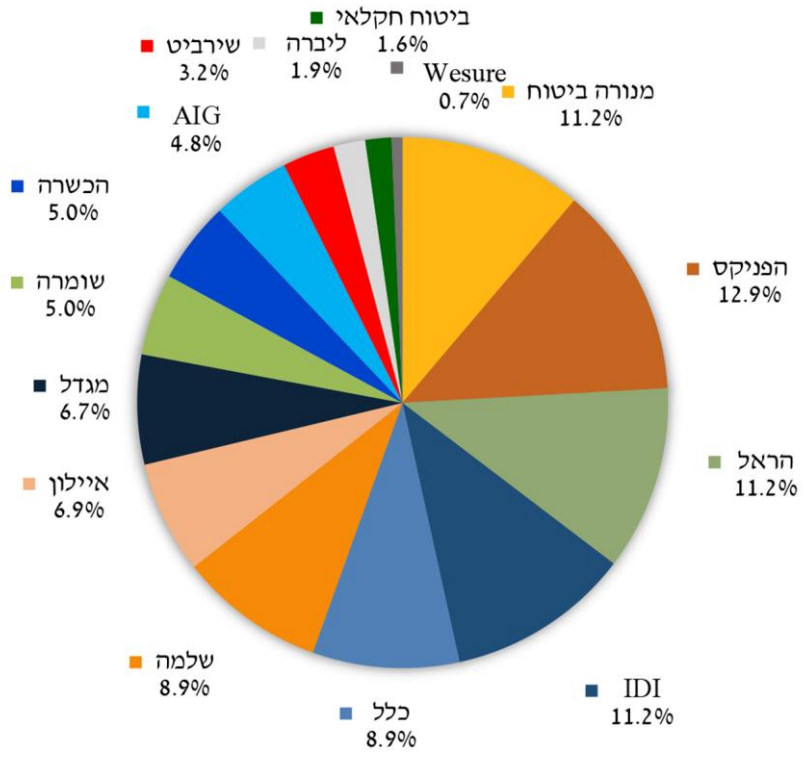
בתחום ביטוח רכב רכוש פועלות 15 חברות ביטוח, לרבות חברות לביטוח ישיר.

בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בתחום ביטוח רכב רכוש בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, הכנסות הענף בתחום עמדו על סך של כ-6,896 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 6,670 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה של כ- 226 מיליוני ש"ח בהיקף דמי הביטוח, המהווים כ- 3.4% מהיקף ההכנסות מדמי ביטוח בתחום. על פי הדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בשנת הדוח, החברה ממוקמת במקום השלישי בתחום.

נתח השוק של החברה, כפי שמשתקף מהכנסות מדמי הביטוח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, עומד על שיעור של כ- 11.2% לעומת שיעור של כ- 11.5% בתקופה המקבילה אשתקד.

לפירוט הכנסות החברה מפרמיה, ראה סעיף 5.3.2 לדוח הדירקטוריון.

להלן פירוט נתוני נתחי שוק, לפי חברות הפעילות בתחום:

הכיסוי הביטוחי האחיד בתחום, בהתאם לפוליסה התקנית, הינו מודולרי ומאפשר בחירה של כלל הכיסויים או חלק מהם לפי החלטת המבוטח. גמישות הבחירה מרחיבה את פוטנציאל התחרות בין החברות השונות על כל מרכיב ומרכיב בפוליסה המודולרית. התחרות מתמקדת בעיקר במחיר ללקוח בהתאם להיקף הכיסוי שבחר. אי לכך, שמה החברה דגש בתחום זה על תעריף תחרותי ומוצרים ייחודיים המותאמים לאוכלוסיות מובחנות וכוללים הטבות ייחודיות לאותן אוכלוסיות וכן מוצרים דינמיים המאפשרים ללקוח ליהנות מגמישות כיסוי או מחיר כגון כיסוי "נהג מזדמן" המאפשר לבעל פוליסה לרכוש כיסוי לתקופה קצובה לנהג שאינו עונה על הגדרת הרשאים לנהוג הכללית בפוליסה; וכן המוצר "Miley" הכולל מדרג של הנחות בפרמיה, בהתאם להיקף הנסועה השנתית ברכב. הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של החברה הינם מערך סוכני הביטוח שלה.

4.4 לקוחות

בתחום ביטוח רכב רכוש, מבטחת החברה בעיקר לקוחות פרטיים.

לחברה אין לקוח בתחום ביטוח רכב רכוש, שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות החברה וכן אין לחברה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה.

להלן פירוט התפלגות פרמיות ברוטו בין מבוטחים פרטיים לציי רכב וקולקטיביים:

	פרמיות ברוטו בשנת 2021 (מליוני ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2021	פרמיות ברוטו בשנת 2020 (מליוני ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2020	פרמיות ברוטו בשנת 2019 (מליוני ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2019
מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים	821	85%	816	85%	875	86%
ציי רכב וקולקטיביים	147	15%	145	15%	137	14%
סה"כ	**968**	**100%**	**961**	**100%**	**1,012**	**100%**

בנוסף, לא ידוע לחברה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח רכב רכוש. לפי הערכת החברה, שיעור החידושים[7] בתחום ביטוח רכב רכוש בשנת 2021, עמד על כ- 68%, בדומה לשנת 2020. שיעור הלקוחות אשר רכשו ביטוח רכב רכוש וביטוח רכב חובה, מתוך כלל הלקוחות שרכשו ביטוח רכב רכוש בשנת 2021, הינו כ- 83%, לעומת שיעור של 81% בשנה קודמת.

להלן התפלגות דמי ביטוח לפי שנות ותק לקוחות במונחי מחזור פרמיות לתקופות המתוארות בדוח:

	מחזור פרמיות במליוני ש"ח			שיעור מסך הכנסות		
מספר שנות ותק	**2021**	**2020**	**2019**	**2021**	**2020**	**2019**
ללא ותק	417	391	423	43%	41%	42%
ותק שנה	208	222	219	21%	23%	21%
ותק שנתיים	128	125	140	13%	13%	14%
למעלה משלוש שנות ותק	215	223	230	22%	23%	23%
סה"כ	**968**	**961**	**1,012**	**100%**	**100%**	**100%**

[7] השיעורים הם במונחי פרמיה.

5. ביטוח כללי אחר

5.1 תיאור כללי של תחום הפעילות

בתחום זה, החברה פועלת בשני ענפים עיקריים - ביטוח חבויות וביטוח רכוש, וכן בענפי ביטוח כללי נוספים, אשר היקף פעילות החברה בהם אינו מהותי.

ביטוחי החבויות כוללים כיסוי בגין חבותו הכספית על פי דין, של המבוטח, כלפי צד שלישי שאינו המבוטח, עד לגבול האחריות בפוליסה.

ביטוחי הרכוש כוללים כיסוי בגין אבדן או נזק, שנגרם לרכוש המבוטח ונזקים נלווים, כתוצאה מהסיכונים המכוסים בפוליסה (במתכונת של "**סיכונים נמנים**" או במתכונת של "**כל הסיכונים**").

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על החברה בתחום פעילות זה וכן בכלל פעילות החברה, ראה סעיף 7.1.6 להלן, בהתאמה.

5.2 מוצרים ושירותים

5.2.1 תיאור של תחום הפעילות והכיסויים הביטוחיים שנכללו בו:

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מאפייני המוצרים ושימושיהם, השווקים העיקריים שלהם, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע שלהם. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

5.2.1.1 ביטוח חבויות

<u>כללי</u>

מרבית הפוליסות בענף ביטוח החבויות, מכסות את המבוטח בשל חבות שהוא עשוי לחוב בה על פי דין, כלפי צד שלישי, בגין נזק לגוף או לרכוש שייגרם לו.

בביטוחי חבויות נקבע גבול אחריות שהינו הסכום המקסימאלי בו יישא המבטח במקרה של נזק, בתוספת הוצאות משפטיות סבירות.

תוקפן של פוליסות הביטוח מסוג זה הינו לרוב לשנה.

תביעה ביטוחית בענפי החבויות אינה מתיישנת, כל עוד לא התיישנה תביעת הצד השלישי כנגד המבוטח. בשל פרק הזמן הארוך בין מועד היווצרות העילה כנגד המבוטח לבין מועד הגילוי ו/או מועד הגשת התביעה וכן בשל פרק הזמן הדרוש לבירור תביעות אלו שהינן מורכבות, נחשב ענף זה כבעל זנב תביעות ארוך.

ביטוחי חבויות ניתן לערוך על פי אחד משני בסיסי כיסוי:

בסיס אירוע (Occurrence Basis) - בפוליסות אלו, הכיסוי ניתן לחבות בגין אירועים אשר אירעו במשך תקופת הביטוח. התביעה לחברת הביטוח יכול שתוגש אף לאחר תום תקופת הביטוח, בכפוף להתיישנות.

בסיס הגשת תביעה (Claims Made Basis) - בפוליסות אלו, הכיסוי ניתן לחבות בגין תביעות אשר הוגשו לראשונה כנגד המבוטח במשך תקופת הביטוח, אף אם העילה כנגד המבוטח נוצרה לפני מועד תחילת הביטוח, ובתנאי שנוצרה בתוך 'התקופה הרטרואקטיבית' שהוגדרה בפוליסה, דהיינו לאחר תאריך מסוים שהוסכם עליו.

ענף ביטוח החבויות נחשב לענף תנודתי וזאת בשל רמת אי הוודאות הגבוהה ביישוב התביעות, בפרט בפוליסות על בסיס אירוע, הנובעת, בין היתר, מזנב התביעות הארוך, מהשינויים באקלים השיפוטי ומהשינוי התרבותי המעלה את שכיחות התביעות וחומרתן.

בענף ביטוח חבויות נכללים כל ביטוחי החבויות, למעט ביטוח רכב חובה. הביטוחים העיקריים בענף זה הינם: ביטוחי אחריות כלפי צד שלישי ("**ביטוח צד שלישי**"), אחריות מעבידים, אחריות מקצועית, אחריות המוצר ואחריות דירקטורים ונושאי משרה.

המוצרים המרכזיים אותם משווקת החברה בענפי החבויות, הינם כדלקמן:

(1) **ביטוח צד שלישי** - הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי מכסה את חבותו של המבוטח על פי כל דין - בדרך כלל חבות הנובעת מפקודת הנזיקין - בגין נזקי גוף (שלא בגין שימוש ברכב מנועי) או רכוש שנגרמו לצד שלישי, שאינם עובדי המבוטח, שנגרם מאירוע תאונתי אשר התרחש במהלך תקופת הביטוח בקשר עם הפעילות בגינה רכש המבוטח את הכיסוי הביטוחי.

ניתן לרכוש ביטוח זה כמוצר עצמאי או ככיסוי במסגרת פוליסות לבתי עסק, פוליסת ביטוח דירה או במסגרת פוליסה לביטוח עבודות קבלניות.

דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - עיסוק המבוטח, היקף פעילות המבוטח, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, חשיפה למפגעים או סיכונים סביבתיים, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק ועוד.

ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

(2) **ביטוח חבות מעבידים** - כיסוי למבוטח בגין אחריותו לנזקי גוף בלבד, שנגרמו לעובד תוך כדי עבודתו אצל המבוטח, בשל רשלנות המבוטח, במשך תקופת הביטוח. במרבית המקרים, החבות המכוסה היא חבות לפי פקודת הנזיקין ו/או לפי חוק האחריות למוצרים פגומים, התש"ם-1980.

הביטוח הינו שיורי, מעל הכיסוי לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.

ניתן לרכוש ביטוח זה כמוצר עצמאי או ככיסוי במסגרת פוליסות לבתי עסק, פוליסת ביטוח דירה או פוליסה לביטוח עבודות קבלניות.

דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - מספר העובדים המועסקים, היקף שכר העבודה השנתי שמשלם המעסיק, סוג פעילות המעסיק, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק ועוד.

ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

(3) **ביטוח אחריות מקצועית** - ביטוח המכסה את חבותו של המבוטח-בעל מקצוע, בגין כשל בביצוע חובתו המקצועית, במעשה או במחדל המהווים רשלנות, טעות או השמטה של המבוטח במסגרת המקצוע אשר בגינו ניתן הכיסוי, שתוצאתו היא נזק לצד שלישי, בין אם הינו לקוח של המבוטח ובין אם לאו. ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או כפוליסה משולבת עם ביטוח אחריות מוצר.

המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, גבול האחריות הרצוי, ותק במקצוע, מספר העובדים,

מחזור ההכנסות, ניסיון התביעות של המבוטח והתחום הטריטוריאלי של הכיסוי והשיפוט, השפעה על דמי הביטוח.

ביטוח זה נערך על בסיס הגשת תביעה.

(4) **ביטוח אחריות המוצר** - ביטוח המכסה את חבותו של המבוטח בגין נזק לגוף ו/או לרכוש של צד שלישי, שנגרם על ידי מוצרים פגומים שיוצרו, יובאו או סופקו על ידו, לאחר שהמוצרים יצאו מחזקתו, וזאת מכח חוק האחריות למוצרים פגומים המחיל על היצרן (כהגדרתו בחוק, הכוללת, למשל, גם יבואן ו/או ספק) אחריות בגין נזקי גוף בלבד, וכן מכח פקודת הנזיקין המחילה על היצרן אחריות לנזקי גוף או רכוש.

ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או כפוליסה משולבת עם ביטוח אחריות מקצועית ולעיתים גם עם פוליסת אחריות כלפי צד שלישי.

המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, קיום פעילות ייצוא, התקופה הרטרואקטיבית הנדרשת, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח והתחולה הטריטוריאלית של הכיסוי, השפעה על דמי הביטוח.

ביטוח זה נערך, בדרך כלל, על בסיס הגשת תביעה.

(5) **ביטוח דירקטורים ונושאי משרה** - ביטוח המכסה את חבותם החוקית של דירקטורים ונושאי משרה בגין נזק שנגרם עקב מעשה או מחדל שעשו או נמנעו מלעשות, בתום לב או מחמת רשלנות, בתוקף היותם נושאי משרה בחברה. החבות המכוסה היא בעיקרה מתוקף חוק החברות והוראות חוק נוספות, המטילות חבות אישית על נושאי המשרה בחברה.

בעלת הפוליסה בביטוח זה הינה החברה הרוכשת את הכיסוי עבור נושאי המשרה והדירקטורים המכהנים ו/או שכיהנו בעבר והמוגדרים כמבוטחים.

ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או בשילוב עם ביטוח אחריות מקצועית.

דמי הביטוח בענף זה מושפעים ממספר משתנים, כאשר המרכזיים מביניהם: גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, תחום העיסוק של החברה, הרכב בעלי המניות, המבנה והחוסן הפיננסיים של החברה והיות החברה ציבורית או פרטית.

ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס הגשת התביעה.

הפעילות במוצרים אלו הינה עתירת ביטוח משנה, בין היתר, עקב סכומי הביטוח, חומרת התביעות הפוטנציאלית והטרוגניות תמהיל הסיכונים.

5.2.1.2 ביטוח רכוש

<u>כללי</u>

ביטוחי הרכוש כוללים כיסוי בגין אבדן או נזק פיזי, שנגרם לרכוש המבוטח ונזקים נלווים, כתוצאה מהסיכונים המכוסים בפוליסה (במתכונת של "**סיכונים נמנים**" או במתכונת של "**כל הסיכונים**"). בנוסף, ניתן לרכוש כיסוי לנזק תוצאתי הנובע מהנזק הפיזי (כיסוי "**אובדן רווחים**"). בביטוח רכוש מציעה החברה ביטוחים למגזר הפרטי וכן למגזר העסקי.

<u>המוצרים המרכזיים אותם משווקת החברה בענף ביטוח הרכוש:</u>

פוליסות לביטוח דירה

פוליסות לביטוח דירה כוללות כיסוי בגין אובדן או נזק הנגרם לדירה המבוטחת כתוצאה מן הסיכונים המפורטים בפוליסה.

הפוליסות כפופות לתנאים המינימליים שנקבעו **בתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986** (להלן בסעיף זה: "**תקנות ביטוח דירות ותכולתן**" או "**הפוליסה התקנית**", בהתאמה).

חברת הביטוח יכולה לשנות את הפוליסה התקנית רק אם השינוי הינו לטובת המבוטח וכן להוסיף הרחבות לגבי היקף הכיסוי, הסיכונים והרכוש המבוטחים וכן ביטוחי חבויות בקשר עם דירת המגורים (כגון ביטוח צד ג'). הביטוח מיועד לדירות מגורים במגזר הפרטי.

הפוליסה התקנית מגדירה את היקף הכיסוי הביטוחי המינימאלי למבנה דירה ותכולתה. הכיסוי בפוליסה הינו על בסיס סיכונים נמנים: סיכוני אש, ברק, רעם, התפוצצות, סערה, שטפון, סיכוני גניבה, שוד, פריצה, רעידת אדמה ועוד, וכן סיכוני מים ונוזלים אחרים ("**נזקי צנרת**") על פי בקשת המבוטח ובהסכמת המבטח.

הפוליסה התקנית כוללת סיכון של רעידת אדמה למבנה הדירה ולתכולתה, אלא אם כן המבוטח ויתר על כיסוי זה והדבר תועד בידי המבטח וצוין במפרט הפוליסה.

החברה מציעה מספר מסלולים לביטוח דירות ו/או תכולה, המבוססים על תנאי הפוליסה התקנית. חלק מן המסלולים בפוליסות מקנים למבוטח אפשרות לרכוש, על פי בחירתו גם כיסויים נוספים כגון: כיסוי כל הסיכונים לתכשיטים ודברי ערך, כיסוי כל הסיכונים לתכולת הדירה ועוד.

ביטוח משכנתאות - החברה משווקת פוליסות לביטוח מבנה בלבד, עבור לווים הנוטלים משכנתא למימון רכישת דירות. פוליסות אלו משועבדות לטובת המלווה. ביטוח זה נמכר, לעיתים, בשילוב עם ביטוח חיים (ריסק) לכיסוי יתרת ההלוואה במקרה של מות המבוטח.

אובדן רכוש - ביטוחים המכסים אבדן או נזק לרכוש (כגון; סחורות, מכונות, ציוד, מפעלים, מלאי מסוגים שונים וכדו') ושאינו דירת מגורים ותכולתה או רכב מנועי. ככלל, כוללות הפוליסות כיסוי כנגד סיכוני אש, פריצה, כיסוי נזקי טבע ורעידת אדמה. ניתן לרכוש בביטוחים אלה כיסוי לנזק תוצאתי של אובדן רווחים שהינו תוצאה של הנזק הפיזי לרכוש.

ביטוח הנדסי (עבודות קבלניות/הקמה) - כיסוי לעבודות קבלניות, ציוד וחומרים, מפני נזק תאונתי.

ביטוח מקיף לבתי עסק - ביטוח "מטריה" לבתי עסק, הכולל כיסוי בסיסי לאובדן או נזק לתכולה ולמבנה, שניתן להוסיף לו כיסויי חבויות, אובדן רווחים ועוד.

5.2.1.3 יתר ענפי הביטוח

<u>ביטוח תאונות אישיות (טווח קצר)</u>

ביטוח תאונות אישיות מעניק פיצוי חד פעמי בסכום קבוע בשל נכות (זמנית ו/או קבועה) ו/או מות המבוטח, כתוצאה מתאונה. בנוסף, כולל הכיסוי לעתים גם פיצוי שבועי בגין אובדן כושר עבודה זמני (חלקי או מלא) כתוצאה מתאונה ו/או בגין אי כושר עבודה זמני מלא כתוצאה ממחלה.

תקופת הביטוח בפוליסות אלה היא בדרך כלל לשנה.

הפוליסה נמכרת הן כפוליסה עצמאית והן במסגרת פוליסות משולבות, בין היתר, בסקטור העסקי. הביטוח נמכר לפרטים ולעתים גם במסגרת קבוצתית.

<u>ערבויות ופוליסות חוק המכר</u>

פוליסות חוק המכר - פוליסות לפי **חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), תשל"ה-1974 (להלן: "החוק")**, אשר משמעותן התחייבות של מבטח להשיב לרוכש דירה, כספים ששילם על חשבון מחיר הדירה אותה רכש מקבלן שהתקשר עם המבטח בהסכמים להנפקת פוליסות חוק-מכר ושבנייתה טרם הושלמה ובתנאי שהתקיימה אחת מעילות המימוש הקבועות בחוק כמפורט להלן:

- במקרה שמוכר הדירה לא יוכל באופן סופי להעביר לקונה בעלות או זכות אחרת בדירה כמוסכם בחוזה המכר;
- קיימת מניעה מוחלטת וסופית להשלים את הבניה ולמסור את החזקה בדירה לרוכש (ביטול הסכם הרכישה אינו נכלל בעילה זו);

נוסח הפוליסות לפי חוק המכר המונפקות על ידי החברה, הותאם, בשינויים המחויבים, להוראות שפורסמו בעניין, במסגרת תקנות שהותקנו מכח חוק המכר, כפי שעודכנו מעת לעת.

החברה מנפיקה פוליסות אלו עבור רוכשי דירות מחברות שהתקשרו עם בנק בישראל או עם גוף פיננסי אחר בהסכמים לליווי ומימון הפרויקט על ידי הבנק או הגוף הפיננסי, בהם נקבעו התנאים על פיהם החברה תנפיק פוליסות אלו, והכל בהתאם להסכם מסגרת ו/או להסכם פרטני לשת"פ כאמור.

תקופת הביטוח של פוליסות לפי חוק המכר אינה קצובה בזמן והיא מסתיימת בכפוף להתקיימותם במצטבר של שלושה תנאים הקבועים בחוק לביטול או פקיעת הפוליסה, דהיינו, גמר בניה, מסירת חזקה לרוכש ורישום הזכויות בדירה על שם הרוכש, כשהן נקיות מכל שעבוד. הסיכון בפוליסות אלו קטן עם התקדמות הבניה, הגידול במכירות וגביית התמורה מהמכירות. עם השלמת הבניה (קבלת "**טופס 4**") הסיכון יורד משמעותית והוא זניח. בהתאם להוראות הממונה, בענף זה הרווח בשייר העצמי בשנת החיתום השוטפת ובשתי שנות החיתום הקודמות לה נזקף לעתודת עודף הכנסות על הוצאות. עתודה זו, בגין כל שנת חיתום בנפרד נזקפת לדוח רווח והפסד לאחר שלוש שנים.

כמו כן, החברה מנפיקה ערבויות כדלקמן:

ערבויות מכרז - ערבויות הנדרשות כתנאי הכרחי להגשת הצעה להשתתפות במכרז כפי שקבע הניצע במסמכי המכרז. מהותן להבטיח התקשרות בין הלקוח המציע לניצע, במקרה בו הניצע יבחר בהצעה של הלקוח המציע, כהצעה הזוכה.

ערבויות ביצוע - ערבויות שמהותן התחייבויות לשלם למוטב - בדרך כלל מזמין עבודה או השירות - כל סכום עד גובה סכום הערבות בגין הפרת התחייבות הנערב/המבוטח - בדרך כלל קבלן או יזם בפרויקט או נותן שירות - אשר התחייב כלפי מזמין העבודה או השירות כאמור.

ערבויות ביצוע בעסקאות קומבינציה עם בעלי קרקע בליווי סגור - ערבויות המוצאות לטובת בעלי הזכויות בקרקע, הזכאים, בתמורה להעברת חלק מהזכויות במקרקעין ליזם לקבל חלק מהדירות שיבנו בפרויקט שיוקם על המקרקעין. כל המקרקעין משועבדים לטובת הממנים לרבות חלק המקרקעין המהווה את חלק הדירה העתידית של בעלי הקרקע. לאור זאת, ולשם הבטחת

קבלת הדירה או כסף השווה לשווי הדירה/ות שבעלי הקרקע זכאים לקבל, מונפקות ערבויות ביצוע לבעלי הקרקע כאמור.

ערבויות לטובת בנקים למשכנתאות- על מנת שניתן יהיה לשעבד את מקרקעי הפרויקט בשלמותם לטובת המממנים, במסגרת עסקאות קומבינציה הבנק למשכנתאות נדרש לעתים להסיר את המשכנתא הרשומה לטובתו על דירה של דייר שטרם פרע את המשכנתא טרם עסקת הקומבינציה. הבנק למשכנתאות מתנה את הסכמתו לסילוק המשכנתא כאמור בקבלת ערבות אוטונומית לטובתו חלף המשכנתא.

במקרים כאלה - הערבות לבעלי הדירה מפוצלת ל-2 ערבויות: הראשונה, לטובת הבנק למשכנתאות של אותו בעל קרקע בגין יתרת הלוואת המשכנתא והשניה, ערבות ביצוע לטובת בעל הקרקע עצמו. יודגש, כי הסכום הכולל של 2 הערבויות יחד יסתכם לשווי הדירה, כולל מע"מ שאותו בעל דירה אמור לקבל בסיום הפרויקט. השווי הנ"ל נקבע ע"י המפקח מטעם המממנים.

ערבויות לתשלומי מיסים- כל עסקאות הקומבינציה מבוססות על העיקרון של יצירת זכויות בניה עודפות במקרקעין כך שניתן לבנות על המקרקעין מספר גדול יותר של יחידות מזה הקיים. מהלך זה יוצר שבח של המקרקעין וכפועל יוצא חבות לתשלום מס שבח.

במקרים בהם אין הסכמה בין רשויות המס מחד לבין בעלי הקרקע והיזם על השבח וכפועל יוצא על סכום המס, רשויות המס מוכנות לאשר הנפקת היתרי בניה עוד לפני שהגיעו לסיכום המקובל על הצדדים, ובלבד שיקבלו ערבות בסכום המניח את דעתן. במקרים כאלה מונפקות ערבויות להבטחת תשלומי המס כאמור.

ערבויות להבטחת תשלומי שכר-דירה - ערבויות המונפקות בפרויקטים של פינוי-בינוי. לצורך הקמת הפרויקט בעלי הקרקע המתגוררים בדירות הבנויות על גבי המקרקעין נדרשים לפנות את הדירה ולמצוא דיור חלופי עד להשלמת הבניה וקבלת מפתח לדירה בבניין החדש שיבנה. עפ"י הסכם הקומבינציה בין היזם לבעלי הקרקע עלות הדיור החלופי מוטלת על היזם. להבטחת תשלומי השכירות עליהם מתחייב היזם, בעלי הקרקע מקבלים ערבויות המבטיחות את תשלום דמי השכירות, וזאת למקרה בו היזם לא יעמוד בהתחייבותו לשלם לבעל הקרקע את דמי השכירות במועדם.

ערבויות פורמאליות - ערבויות לטובת מוטב שהוא רשות מוסמכת, על מנת להבטיח את עמידתו של הנערב/המבוטח בתנאי הרישיון שניתן לו או להבטחת השלמת הליך המתנהל בין הלקוח לבין הרשות.

ערבויות להבטחת תשלומים - ערבות שמהותה התחייבות לתשלום סכום כספי במקרה בו הנערב/מבוטח לא יעמוד בהתחייבות הכספית שלו כלפי צד שלישי.

<u>סיכונים אחרים</u>

החברה מנפיקה פוליסות המכסות סיכונים שונים נוספים אשר לא נכללו בענפים שלעיל, מאחר והיקף הפעילות בענפים אלו אינו מהותי.

5.3 תחרות

חלקה של החברה בתחום פעילות זה גדל, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בהיקף ההכנסות מפרמיה, כמפורט להלן:

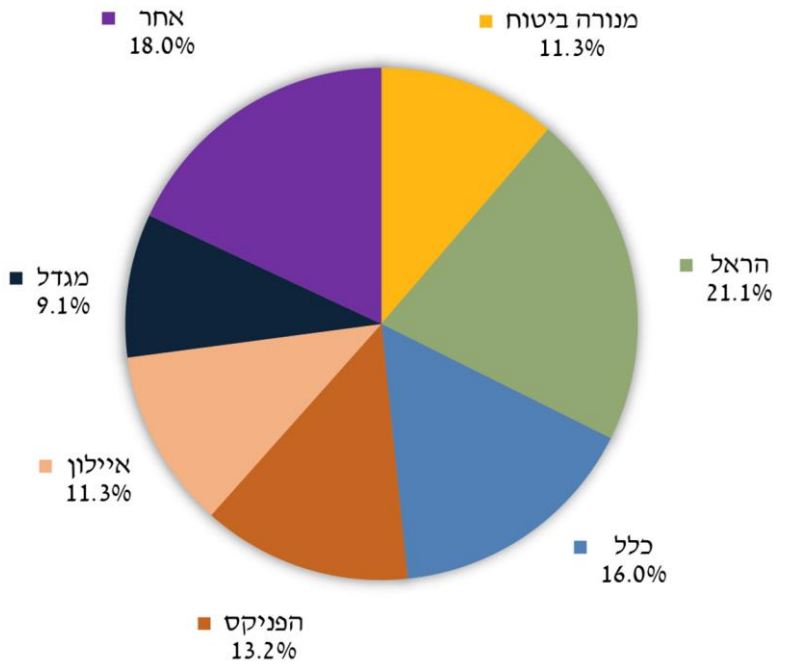
בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בתחום ביטוח כללי אחר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, הכנסות הענף בתחום עמדו על סך של כ- 7,713 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-7,088 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה של כ- 625 מיליוני ש"ח בהיקף דמי הביטוח, המהווים כ- 8.8% מהיקף ההכנסות מדמי ביטוח.

נתח השוק של החברה, כפי שמשתקף מהכנסות מדמי הביטוח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, עומד על שיעור של כ- 11.3% לעומת שיעור של כ- 9.6% בתקופה המקבילה אשתקד. החברה ממוקמת במקום השישי במשק, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

בתחום זה, החברה מתחרה במרבית חברות הביטוח במשק. על פי נתוני הדוחות הכספיים של חברות הביטוח, שלוש חברות הביטוח הגדולות הפועלות בתחום הינן הראל, כלל והפניקס. על פי נתונים אלו, חלקם של שלושת הגופים הגדולים בתחום בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, עמד על כ- 50.3% מסך דמי הביטוח ברוטו לעומת שיעור של כ-49.3% בתקופה המקבילה, אשתקד.

לפירוט הכנסות החברה מפרמיה, ראה סעיף 5.3.2 לדוח הדירקטוריון.

להלן פירוט נתוני נתחי שוק, לפי חברות הפעילות בתחום:

התחרות בתחום מושפעת הן מצד הביקוש למוצרים מצד החברות העסקיות השונות במשק והן מהיצע ואיכות המוצרים של חברות הביטוח. שוק ביטוח המשנה והשינויים החלים בו בתחום מהווים אף הם גורם מרכזי בתחרות. בנוסף, בביטוח העסקים הגדולים ובענף ביטוח הדירקטורים מיוצגים המבוטחים על ידי יועצי ביטוח, עובדה המחדדת את חשיבות איכות הכיסוי ובו בזמן גם יוצרת לחץ להורדת תעריפים. מוצרי הביטוח הכלולים בענף הרכוש, כגון ביטוח ימי, אווירי, הנדסי וציוד אלקטרוני, דורשים מומחיות ספציפית ומעניקים כיסוי מורכב ועל כן, התחרות בהם מבוססת בין היתר, על איכות הכיסוי הביטוחי שמעניקה החברה. הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של החברה הם סל המוצרים שלה, הכולל מוצרים חדשניים בתחומי הפעילות השונים, בסיס הסוכנים הרחב שלה, דגש על רמת שירות גבוהה וניטור קפדני של הפעילות בחתכיה השונים.

5.4 לקוחות

בתחום ביטוח כללי אחר החברה מבטחת לקוחות פרטיים, עסקיים וכן לקוחות מוסדיים. החברה מבצעת חיתום פרטני לכל מבוטח, למעט קולקטיבים ישנים של בנקים למשכנתאות.
לחברה אין לקוח שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות החברה בתחום הפעילות וכן אין לחברה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה. בנוסף, לא ידוע לחברה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח כללי.

התפלגות דמי הביטוח מלקוחות ברוטו*:

סוג לקוח	פרמיות ברוטו בשנת 2021 (מליוני ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2021	פרמיות ברוטו בשנת 2020 (מליוני ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2020	פרמיות ברוטו בשנת 2019 (מליוני ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2019
קולקטיבים ומפעלים גדולים	433	39%	339	35%	283	34%
פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים	672	61%	624	65%	550	66%
סה"כ	**1,105**	**100%**	**963**	**100%**	**833**	**100%**

* החלוקה בענפי החבויות בוצעה לפי גבולות אחריות. החלוקה בענפי הרכוש בוצעה לפי סכומי הפרמיה.

פרופיל התיק הביטוחי של החברה מוטה לקוחות עסקיים קטנים.

להלן התפלגות דמי ביטוח לפי שנות ותק של לקוחות בתחום ביטוח מקיף דירות לתקופות המתוארות בדוח:

מספר שנות ותק	מחזור פרמיות במליוני ש"ח			שיעור מסך הכנסות		
	2021	2020	2019	2021	2020	2019
ללא ותק	26	24	23	15%	13%	13%
ותק שנה	20	18	23	11%	10%	12%
ותק שנתיים	16	19	17	9%	10%	9%
למעלה משלוש שנות ותק	120	120	124	66%	66%	66%
סה"כ	**182**	**181**	**187**	**100%**	**100%**	**100%**

שיעור החידושים[8] בתחום מקיף דירות בשנת 2021 עמד על כ- 87% לעומת 85% בשנת 2020.

[8] השיעורים הם במונחי פרמיה.

6. ביטוח בריאות

6.1 תיאור כללי של תחום הפעילות

שירותי הבריאות בישראל מורכבים משלושה רבדים - הראשון, סל הבריאות הבסיסי בהתאם לחוק ביטוח בריאות ממלכתי והתקנות אשר הוצאו מכוחו; השני - שירותי בריאות משלימים בקופות החולים ("**שב"ן**"); והשלישי - ביטוחי הבריאות הפרטיים באמצעות חברות הביטוח. ביטוחי הבריאות הפרטיים מעניקים כיסויים ביטוחיים, אשר הינם תחליפיים או משלימים או מוספים לסל הבריאות הבסיסי ו/או השב"ן של קופות החולים בישראל בדרך של הרחבת הכיסוי הביטוחי, זכות הבחירה והגמישות באופן מימוש זכויותיו הרפואיות של המבוטח. כמו כן, פוליסות אלה, בחלקן, מאפשרות למבוטח, לקבל שירותים רפואיים בטכנולוגיה רפואית מתקדמת וכן כיסוי לתרופות בהתאם להגדרות בפוליסה, אשר אינם כלולים בסל הבריאות או בשב"ן.

תחום זה כולל את פעילות החברה בענפי ביטוח הבריאות הפרטיים, במסגרת פוליסות פרט או קולקטיבים, המעניקים כיסוי ביטוחי, מסוג שיפוי או פיצוי, בגין אירועים רפואיים, וזאת - הן לטווח ארוך, במסגרת ביטוח הוצאות רפואיות, ביטוחי שיניים, ביטוח סיעודי, תאונות אישיות (טווח ארוך) וביטוח מחלות קשות והן פוליסות ביטוח בריאות לטווח הקצר (עד שנה) , ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוח עובדים זרים ותיירים. הפוליסות בעיקרן מכסות מגוון נזקים, הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות.

הפעילות בתחום ביטוחי הבריאות הפרטיים מתנהלת בכפוף להוראות רגולציה שמטרתן הגברת התחרות והשקיפות בתחום. הוראות אלו קובעות כיסוי אחיד בפוליסה לכיסוי ניתוחים, טיפולים מחליפי ניתוח והתייעצויות בישראל. בנוסף, החקיקה בתחום מסדירה בין היתר את מערכת היחסים של חברות ביטוח עם רופאים ומוסדות רפואיים המצויים עימן בהסכם ובכלל זה, אופן התשלום בגין שירותיהם. בנוסף, בתחום פוליסות הפרט קיימות הוראות בדבר היותן של פוליסות מסוג הוצאות רפואיות ומחלות קשות מתחדשות מאליהן מדי שנתיים וכן הוראות המחייבות מתן אפשרות למבוטח לרכוש פוליסות ביטוח בריאות ללא תלות ברכישת פוליסות ביטוח נוספות אחרות.

בביטוח הסיעודי הקבוצתי קיימות הוראות אשר קובעות, בין היתר, תנאים אחידים לביטוחים הסיעודיים הקבוצתיים של קופות החולים לרבות תנאים בדבר תקופת אכשרה, תקופת המתנה, תקופת הביטוח וכן גובה תגמולי הביטוח במקרה ביטוחי, ואשר מהוות תשתית הפעילות של החברה בתחום זה (ראה סעיף 6.2.1.2 להלן). בחודש יולי 2020, פורסם **תיקון להוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים), התשע"ו-2015 (להלן: "הוראות הפיקוח")**, לפיו, חברות הביטוח המבטחות בביטוח הסיעודי הקבוצתי לחברי קופות החולים יוכלו להציע למבוטחים שרכשו רובד בסיסי, לרכוש רובד נוסף במתכונת קבוצתית (להלן: "**הרובד המורחב**"), בכפוף להליך חיתום רפואי ובתוספת תשלום, כמפורט בתיקון. הרובד המורחב יאפשר לציבור המבוטחים להגדיל את סכומי הכיסוי הביטוחי שקיימים היום ברובד הבסיסי ו/או לזכות בתגמולי ביטוח לפרק זמן ממושך מהרובד הבסיסי, בכפוף למיצוי תום התקופה ברובד הבסיסי. התיקון יחול על פוליסות לביטוח סיעודי לחברי קופות חולים שהופקו או חודשו החל מיום 1 בפברואר 2021, וכן על פוליסות קיימות שבעל הפוליסה וחברת הביטוח הסכימו להחיל הוראות אלה עליהם (להלן: "**מועד התחילה**"). בחודש נובמבר 2020 פורסמו טיוטות תיקון להוראות הפיקוח אשר מציעות לקבוע, בין היתר, כי המבוטחים יהיו זכאים ברובד המורחב לתגמולי ביטוח לכל שנות חייהם וכי חלף מועד התחילה המצוין לעיל, חלק מהוראות טיוטות התיקון יכנסו לתוקפן החל מיום 1 ביולי 2021 וכי שיווק הכיסוי בתוספת סכום הביטוח יכנס לתוקפו החל מיולי 2022 וזאת על מנת לאפשר לקופות החולים וחברות הביטוח להיערך לשיווק זה. לפירוט נוסף בדבר הסדרה משלימה להוראות הפיקוח ראה בסעיף 7.1.7 להלן.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על החברה בתחום פעילות זה וכן בכלל פעילות החברה, ראה סעיף 7.1.7 להלן, בהתאמה.

6.2 מוצרים ושירותים

6.2.1 תיאור תחום הפעילות והכיסויים הביטוחיים העיקריים הנכללים בו

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מאפייני המוצרים ושימושיהם, השווקים העיקריים שלהם, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע שלהם. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

6.2.1.1 כללי

מרבית הפוליסות בתחום הינן פוליסות ארוכות טווח (הכפופות לחידוש דו שנתי) ולעיתים (הוצאות רפואיות וסיעוד פרט) לכל החיים. על אף האמור, עם כניסת השינויים בתחום הבריאות לתוקף, בתחילת שנת 2016, מרבית הפוליסות ארוכות הטווח מסוג הוצאות רפואיות המשווקות על ידי החברה מתחדשות אחת לשנתיים.

הביטוח נעשה במסגרת פוליסות מסוג פרט או קולקטיב, כאשר פוליסות הנמכרות לקולקטיבים הינן מוגבלות בזמן. הפוליסות בעיקרן מכסות מגוון נזקים (למעט מוות ממחלה), הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות.

6.2.1.2 ביטוח סיעודי

תכנית המעניקה למבוטח פיצוי חודשי המוגדר ונקבע מראש לאחר תקופת המתנה של מספר חודשים החל ממועד מקרה הביטוח (בהתאם להגדרות בפוליסה), ולמשך תקופת הפיצוי כפי שהוגדרה בפוליסה. הפיצוי כאמור משולם כל עוד המבוטח במצב סיעודי, אך לא יותר מהתקופה הנקובה בפוליסה. בהתאם למדיניות הממשלה והממונה נערכה הסדרה בכל הנוגע לביטוח הסיעודי הקבוצתי ונקבע כי החל מיום 31 בדצמבר 2017, לא ישווקו ו/או יוארכו פוליסות קבוצתיות לביטוח סיעודי שאינן פוליסות לביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופות החולים או פוליסות קבוצתיות אחרות שאושרו בידי הממונה. למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על החברה בתחום פעילות זה וכן בכלל פעילות הקבוצה, ראה סעיף 7.1.7 להלן.

החל משנת 2019 הפסיקה החברה לשווק את כלל מוצרי הסיעוד ללקוחות פרטיים. יצוין, כי במהלך חודש פברואר 2018, חתמה החברה עם ארגון גמלאי צה"ל ("צוות"), על הסכם מפורט לביטוח סיעודי קבוצתי לחברי צוות (המונים כ- 40 אלף חברים) ובני משפחותיהם שנכנס לתוקפו החל מיום 1 באפריל 2018, וזאת לתקופה של שמונה שנים, אשר בסיומה, ככל וצוות לא תתקשר בביטוח סיעודי קבוצתי לתקופה נוספת, יתקיים הסדר המשכיות כיסוי למבוטחים, כפי שיהיו באותה עת, באמצעות פוליסות פרט כפי שיהיו בתוקף במועד סיום העסקה הקבוצתית. עוד יצוין, כי החל מיום 1 באפריל 2019 ומיום 1 בינואר 2020 החלה החברה לבטח את חברי קופות חולים "לאומית שירותי בריאות" וחברי "קופת חולים מאוחדת" (להלן: "**לאומית**" ו"**מאוחדת**" וביחד: "**קופות החולים**"), בהתאמה, בביטוח סיעודי קבוצתי בהתאם לתנאי המכרזים וההוראות הנ"ל. החברה תטפל בניהול וסילוק תביעות המבוטחים בפוליסות ביטוח הסיעוד הקבוצתי של קופות החולים וכן תפעל לשיווק וצירוף מבוטחים חדשים לפוליסות. כמו כן, החברה תחזיק ותנהל בנאמנות עבור המבוטחים בפוליסות, את הכספים אשר נצברו ויצברו בעתיד בקרן המבוטחים (להלן: "**קרן המבוטחים**"). תקופת ההתקשרות בפוליסות הנה לחמש שנים כאשר קופות החולים תהיינה זכאיות להאריך את ההתקשרות לתקופה של 3 שנים נוספות, והכל בהתאם ובכפוף לתנאי המכרזים.

בעסקאות הקבוצתיות הנ"ל, מנורה מבטחים ביטוח תישא בשיעור של 20% מסך תגמולי הביטוח וקרן המבוטחים תישא בשיעור של 80% מסך תגמולי הביטוח. בהתאם, היקף הפרמיה לה זכאית החברה הינה פרמיית הסיכון שנקבעה במכרזים בתוספת דמי ניהול עבור תפעול פוליסת הביטוח. במקרה בו לא יוותרו כספים בקרן המבוטחים של קופות החולים, תידרש החברה להוסיף כספים ממקורותיה העצמיים. במקרה כאמור ובמצבים נוספים כפי שהוגדרו במסגרת העסקאות הנ"ל, תהא החברה רשאית לפנות לרשות שוק ההון בבקשה להעלאת תעריפים.

6.2.1.3 ביטוח מחלות קשות

פוליסה המבטיחה למבוטח פיצוי כספי במקרה של גילוי מחלה קשה או אירועים רפואיים חמורים מתוך רשימה מוגדרת.

הפוליסה נמכרת בעיקר ללקוחות פרטיים, אך הכיסוי קיים גם במסגרת פוליסות קבוצתיות.

הכיסוי הביטוחי בפוליסה הינו עד גיל 75.

6.2.1.4 ביטוח לכיסוי הוצאות רפואיות

הכיסוי הביטוחי בפוליסות אלו מבוסס על מודל של שיפוי או התחייבויות לתשלום לספק שירות בגין הוצאות רפואיות עד לתקרה הנקובה בפוליסה. בפוליסות ששווקו עד חודש פברואר 2016, קיימים לעיתים, גם כיסויים ביטוחיים בדרך של פיצוי כספי שאינו תלוי בהוצאות בפועל.

ביטוח הוצאות רפואיות נמכר הן ללקוחות פרטיים והן ללקוחות קבוצתיים.

6.2.1.5 ניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח והתייעצויות בישראל - פוליסה אחידה

תכנית המעניקה שיפוי כספי בעת ביצוע ניתוח בישראל בבית חולים פרטי או ציבורי ו/או בעת ביצוע טיפול מחליף ניתוח בגין שכר מנתח ומרדים, הוצאות חדר ניתוח, שתל בניתוח ציוד מתכלה, תרופות במהלך הניתוח והאשפוז, בדיקות שבוצעו כחלק מהניתוח והוצאות אשפוז, התייעצויות אגב ניתוח, הכל בהתאם לתנאי הפוליסה. כמו כן, בהתאם להוראות הדין, הכיסוי הינו עבור ניתוחים המבוצעים באמצעות נותני שירות בהסכם בלבד.

6.2.1.6 ניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח והתייעצויות בישראל - משלים שב"ן אחידה

תכנית המעניקה כיסוי משלים בעת ביצוע ניתוח בישראל בבית חולים פרטי או ציבורי ו/או בעת ביצוע טיפול מחליף ניתוח והתייעצויות אגב ניתוח באמצעות נותני שירות בהסכם בלבד, המכסה את הפער בין תכנית השב"ן לביטוח הפרטי כגון החזר בגין השתתפות עצמית או שיפוי מלא עבור מנתחים שאינם בהסדר במסגרת השב"ן אך בהסדר עם החברה. כמו כן, בהתאם להוראות הדין, הכיסוי הינו עבור ניתוחים המבוצעים באמצעות נותני שירות בהסכם בלבד.

6.2.1.7 השתלות וטיפולים מיוחדים בחו"ל

תכנית המעניקה שיפוי לביצוע השתלות וטיפולים מיוחדים בחו"ל, ללא תלות באישורים מטעם קופות החולים.

<u>תרופות מיוחדות</u>

תכנית המעניקה כיסוי לתרופות שאינן כלולות בסל הבריאות וכוללת בין היתר: תרופות כימיות וביולוגיות, תרופות שאושרו בארץ או בחו"ל, תרופות OFF LABEL ותרופות יתום.

<u>תרופות מותאמות אישית</u>

נספח הרחבה לתרופות בהתאמה אישית מתווסף לכיסוי לתרופות מיוחדות הקיים בחברה, ומעניק למבוטח סל תרופות רחב ומקיף ביותר.

<u>ניתוחים בחו"ל וטיפולים מחליפי ניתוח בחו"ל</u>

הכיסוי כולל, בין היתר, שכר מנתח ומרדים, הוצאות חדר ניתוח והוצאות אשפוז עד תקרות אשר בהסכם עם המבטחת.

<u>שירותים אמבולטוריים</u>

כיסויים נוספים לתכניות ביטוחי הבריאות הפרטיים הניתנים שלא בעת אשפוז, המאפשרים קבלת כיסוי לבדיקות הריון, בדיקות אבחון, טיפולים פיזיותרפיים ועוד.

<u>כתבי שירות</u>

אבחון מהיר, ייעוץ רפואי מקוון, רפואה משלימה וניהול רפואי אישי.

6.2.1.8 ביטוח שיניים

תכניות לביטוח שיניים של החברה משווקות ללקוחות קולקטיביים בלבד וכוללות מגוון רחב של כיסויים החל מרפואת שיניים משמרת ועד רפואה משקמת, פריודונטיה ואורתודנטיה.

6.2.1.9 ביטוח תאונות אישיות לטווח ארוך

התכנית מעניקה פיצוי כספי בעת תאונה בארץ או בחו"ל אשר גרמה לנכות, שברים, כוויות, אשפוז בבית חולים וסיעוד או מקרי מוות, וכוללת חבילת כיסויים נוספים בעת תאונה.

הפוליסה שווקה בעיקר ללקוחות פרטיים ובתוקף עד גיל 80.

בעקבות התיקון להוראות החוזר המאוחד (שער 6 חלק 3 פרקים 2, 3, ו – 4) שעניינו ביטוח תאונות אישיות הופסק, החל מחודש מאי 2021 השיווק של ביטוח תאונות אישיות לטווח ארוך.

6.2.1.10 תכנית לכיסוי נכות תעסוקתית מתאונה

תכנית המעניקה למבוטח פיצוי חודשי במקרה של אובדן כושר עבודה בעיסוקו עובר לתאונה, לאחר תקופת המתנה ולתקופת פיצוי מוגדרת (לפי בחירת המבוטח) וכל עוד הוא נמצא באי כושר.

בעקבות התיקון להוראות החוזר המאוחד (שער 6 חלק 3 פרקים 2, 3, ו – 4) שעניינו ביטוח תאונות אישיות, הופסק החל מחודש מאי2021 השיווק של כיסוי לנכות תעסוקתית מתאונה.

6.2.1.11 ביטוח נסיעות לחו"ל

ביטוח נסיעות לחו"ל מעניק סל של כיסויים ביטוחיים במסגרת רובד בסיס למבוטחים במהלך שהותם בחו"ל. במסגרת ביטוח נסיעות לחו"ל ישנה

אפשרות לרכישת הרחבות לכיסוי. בין היתר, כיסוי בגין מחלות, תאונות ואירועים רפואיים שונים, כמו גם נזקים לצד ג' ונזקי כבודה.

תקופת הביטוח בפוליסות אלה היא בדרך כלל קצרת טווח ונקובה בימים, בהתאם לתקופת שהיית המבוטח בחו"ל, כאשר דמי הביטוח נקבעים בהתאם ליעד הנסיעה.

6.2.1.12 ביטוח רפואי לעובדים זרים ותיירים

החברה משווקת תכנית ביטוח לעובדים זרים בהתאם לדרישות הצו מכח **חוק עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"א-1991**, הקובע חובת ביטוח רפואי לעובדים זרים החלה על המעביד תוך הגדרת כיסוי מינימאלי. הפוליסה משווקת באמצעות סוכנים מורשים, לפרטים ולקבוצות באמצעות מעבידיהם. הביטוח כולל, בין השאר, כיסוי למימון הוצאות אשפוז בבית חולים ציבורי בישראל, לרבות הוצאות חדר מיון (גם אם לא מלווה באשפוז), כיסוי למקרה אבדן כושר עבודה לתקופה מוגבלת ומימון כרטיס טיסה עבור המבוטח במידה והמבוטח אינו מסוגל לעבוד עקב מחלה. כמו כן, משווקת הקבוצה פוליסה לביטוח הוצאות רפואיות לתיירים השוהים בישראל. כיסוי זה דומה בעיקרו לביטוח הניתן לעובדים זרים, אך מוגבל בסכום מקסימאלי.

6.3 תחרות

פעילות החברה בתחום ביטוח בריאות, הינה במגמת גידול, המשתקפת בשינוי בהיקף ההכנסות מפרמיה כמפורט להלן.

בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בתחום ביטוח בריאות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, הכנסות חמש החברות הגדולות בענף עמדו על סך של 9,551 מיליוני ש"ח, לעומת סך של 9,094 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה של כ- 457 מיליוני ש"ח בהיקף דמי הביטוח, המהווים עלייה של כ- 5% מהיקף ההכנסות מדמי ביטוח.

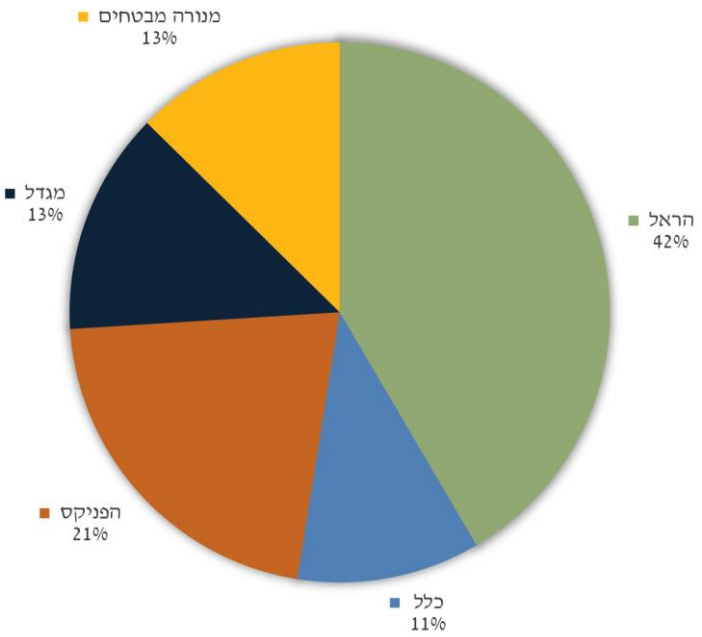
בתחום זה, החברה מתחרה במרבית חברות הביטוח במשק. על פי נתוני הדוחות הכספיים של חברות הביטוח, חברות הביטוח הגדולות הפועלות בתחום הינן קבוצת הראל, הפניקס, מגדל, כלל והחברה. על פי נתונים אלו, חלקם של חמשת הגופים הגדולים בתחום בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 עמד על כ- 93%, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021, הובילה קבוצת הראל בתחום והחזיקה בנתח שוק של כ- 39%, מתוך כלל השוק (42% ביחס ל-5 החברות הגדולות).

לתקופה זו, החברה מחזיקה בנתח שוק של כ- 13% עם פרמיה של כ- 1,207 מיליוני ש"ח וממוקמת במקום הרביעי ביחס לחמש החברות הגדולות לעומת נתח שוק של כ- 12% עם פרמיה של כ- 1,107 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

לפירוט הכנסות החברה מפרמיה, ראה סעיף 5.3.3 לדוח הדירקטוריון.

להלן פירוט נתוני נתחי שוק, לפי חברות הפעילות בתחום:

מרבית תכניות ביטוח הבריאות הינן לתקופות ארוכות (חלקן מתחדשות מאליהן מדי שנתיים), וככאלו, מושפעות מהנחות אקטואריות, למשך חיי הפוליסות. שינויים בהנחות ובהערכות האקטואריות, ביחס לסיכון, עשויים להשפיע מהותית על התוצאות העסקיות. בביטוח סיעודי, המתאפיין בצבירת רזרבות בסכומים ניכרים, להכנסות מהשקעות קיימת השפעה מהותית על התוצאות העסקיות ועל הרווחיות בתחום.

בתחום הבריאות קיימת תחרות חריפה הנובעת, בין היתר, מריבוי מתחרים ודמיון במוצרים. משקל הביטוחים הקולקטיביים בתחום גדל בהתמדה. בביטוחים הקבוצתיים, אופן וטווח ההתקשרות, מעורבות בעלי הפוליסות ויועצים בתחום העצימו את התחרות שהתבטאה, בין היתר, בירידות מחירים ושחיקת תעריפים.

השיטות העיקריות של החברה להתמודד עם התחרות הן: הרחבת פעילות ההטמעה של מוצרי החברה בתחום הבריאות בקרב סוכניה; פיתוח מוצרים חדשים העונים לצרכי הלקוחות ולהתפתחויות בתחום הרפואה; הרחבת מערך הסוכנים והסתייעות בסוכנים העובדים עם החברה כמקור להפניית לקוחות; הרחבת ערוץ המכירה הישירה; שיפור השירות ללקוח ולסוכנים לרבות באמצעות כלים טכנולוגיים מתקדמים; השתתפות במכרזים מרכזיים בתחום; התייעלות תפעולית ועוד.

הגורמים המרכזיים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום הם חוסנה הפיננסי של החברה; רמת השירות הגבוהה של החברה בעת ניהול תביעות ותשלום תגמולי ביטוח וכן קשר ארוך טווח עם סוכנים שמשווקים את מוצרי החברה.

6.4 לקוחות

ניתן לחלק את הלקוחות בתחום הבריאות לשתי קבוצות עיקריות, כמפורט להלן:

ביטוח פרט: תכניות ביטוח הנמכרות ללקוחות פרטיים הינן, בדרך כלל, תכניות ביטוח המוצעות לתקופות ארוכות (למשך כל חיי המבוטח או עד גיל אשר נקבע מראש), המכסות את המבוטח גם אם חל שינוי במצבו הבריאותי במהלך תקופה זו.

ביטוח קבוצתי: תכניות ביטוח הנמכרות לקבוצת מבוטחים בעלי זיקה משותפת באמצעות גורם מייצג ("**בעל פוליסה**"). תנאי ההסכמים לביטוח קבוצתי נקבעים במשא ומתן בין המבטח לבין בעל הפוליסה, והם חלים על כל הפרטים הנכללים בקבוצה הרלבנטית. בדרך כלל, הסכמים אלו נחתמים לתקופות ידועות מראש של מספר שנים (והחל מיום 1.1.2016, על פי תיקון לתקנות ביטוח בריאות קבוצתי, במגבלה של עד 5 שנים), המתחדשים בכפוף להסכמת הצדדים. קיימים הסכמים לביטוח קבוצתי הכוללים התייחסות למתן רצף ביטוחי במועד תום ההסכם לביטוח קבוצתי, או במועד סיום החברות של המבוטח בחברה. כמו כן, בהתאם להוראות הפיקוח על שירותים פיננסים (ביטוח)(ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים)(תיקון מס' 2), התשע"ח-2018, במקרה של הפסקת הביטוח הסיעודי הקבוצתי לחברי קופות החולים עקב אי חידושה אצל מבטח כלשהו יבוצע צירוף לפוליסה לביטוח סיעודי קבוצתי הדדי לתקופת ביטוח לכל החיים.

לקוחות החברה בתחום הפעילות הינם מגוונים, כך שלחברה אין תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות. כמו כן, לחברה אין לקוח בודד שסך הכנסותיה ממנו מהוות 10% ומעלה מכלל הכנסות החברה.

להלן התפלגות דמי הביטוח מלקוחות, ברוטו:

סוג לקוח	פרמיות ברוטו בשנת 2021 (מליוני ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2021	פרמיות ברוטו בשנת 2020 (מליוני ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2020	פרמיות ברוטו בשנת 2019 (מליוני ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות לשנת 2019
קולקטיבים ומפעלים גדולים	687	42%	628	42%	303	27%
פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים	940	58%	859	58%	824	73%
סה"כ	**1,627**	**100%**	**1,487**	**100%**	**1,127**	**100%**

שיעור ביטולים

בהתאם להוראות הממונה, שיעור הביטולים מחושב על ידי חלוקת סכום הפרמיה שחויבה בחודש האחרון של השנה בסכום הפרמיה שחויבה בחודש האחרון של השנה הקודמת וזאת רק בהתייחס לפוליסות שתחילתן לפני השנה השוטפת ובנטרול עליית תעריפים. שיעור הביטולים מהפוליסות בתוקף לראשית השנה, בענפי מחלות ואשפוז, במונחי פרמיות, עמד על שיעור של כ- 11.8% בשנת 2021, לעומת 17.6% בתקופה המקבילה אשתקד.

שיעור הביטולים מפוליסות ביטוח סיעודי, בתוקף לראשית השנה, במונחי פרמיות, עמד על שיעור של כ- 3% בשנת 2021, לעומת 5.5% בתקופה המקבילה אשתקד.

מנורה מבטחים

חלק ג':
מידע נוסף ברמת כלל הקבוצה

7. מידע נוסף ברמת כלל הקבוצה

בהמשך למידע שניתן בסעיפים 2-6 לעיל, המתייחס בנפרד לכל תחום פעילות של החברה, להלן תיאור מידע רוחבי המתייחס לעסקי החברה.

7.1 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד

פעילות החברה, שעיקרה בתחום הפיננסי, מושפעת מרמת הפעילות הכלכלית במשק בכלל ובשוק ההון בפרט, וכן מהשפעות מאקרו כלכליות עולמיות כמפורט להלן.

<u>סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות</u>

מרבית האינדיקטורים לפעילות המשק שפורסמו בחודשים האחרונים מצביעים על התאוששות ועל קצבי צמיחה מהירים של המשק הישראלי. למרות רמת התחלואה הגבוהה בנגיף הקורונה ולמרות ריבוי הבידודים וההגבלות, הפעילות הכלכלית במשק המשיכה לתפקד בשנת 2021 באופן נאות במרבית תחומי הפעילות. עם זאת, קיים סיכון להמשך מחזוריות גלי התחלואה בעתיד והתפתחות של זנים חדשים של נגיף הקורונה על אי הודאות הנגזרת מכך באשר להמשך עוצמת הפעילות הכלכלית.

על פי האומדן הראשון לנתוני החשבונאות הלאומית, התוצר בשנת 2021 צמח בשיעור של כ-8.1%, מעבר לצמיחה החזויה, ובמונחי תוצר לנפש בכ- 6.3%. הקטר העיקרי לצמיחת המשק המשיך להיות הצריכה הפרטית, שצמחה בשנת 2021 בקצב מהיר (כ- 11.7%) במקביל לצמיחה מהירה בהשקעות בנכסים קבועים (כ- 10.5%) ולעלייה חדה ביצוא הסחורות והשירותים (כ-13.6%).

עוצמת הצריכה הפרטית נעוצה בעיקר באיתנות שוק התעסוקה (המשך העלייה בשכר, ירידה בשיעורי האבטלה לשיעורי שפל היסטוריים וכד'), בגידול באפקט העושר בעקבות המשך העלייה החדה במחירי הנכסים ובגידול באשראי לדיור. יצוין, כי למרות הימשכות הקשיים בשרשראות האספקה בעולם ולמרות ייסוף חד של השקל בחלק מהתקופה הנסקרת חלה עלייה בייצוא.

הנתונים משוק העבודה המשיכו להיות חיוביים כשהם מצביעים על התבססות של האבטלה ברמות שפל היסטוריות. האבטלה במשק הישראלי עמדה על שיעור (מנוכה עונתיות), של כ- 4% בסוף שנת 2021, כאשר שיעור התעסוקה המותאם עמד על שיעור של כ- 60%. מספר המשרות הפנויות נותר ברמתו הגבוהה כאשר במהלך החודשים האחרונים ניכר כי מרבית ענפי המגזר העסקי עדיין נמצאים בתת-תעסוקה, בעוד בענפי הבריאות, המידע והתקשורת התעסוקה התרחבה מעבר למגמות התעסוקה הצפויות טרום המשבר. השכר הממוצע במשק עלה ועמד, נכון לסוף חודש דצמבר 2021, על כ- 12,142 ש"ח.

בשנת 2021 המשיכה הגאות בשוק הנדל"ן למגורים, בין היתר, על רקע הריביות הנמוכות, הציפיות להמשך עליית מחירים בשוק הנדל"ן ועל רקע התאוששות שוק התעסוקה. מחירי הדירות (שאינם חלק ממדד המחירים לצרכן) עלו בשנת 2021 בשיעור של כ- 11.3%, קצב גבוה באופן משמעותי בהשוואה לקצב של השנים האחרונות. מספר עסקאות הרכישה המשיך להיות גבוה ונמשכה ההתרחבות בהיקף המשכנתאות אשר שברה שיאים חדשים. העלייה במחירי הדיור הושפעה גם מהגברת קצב הרכישות של המשקיעים בחודשים אוקטובר-נובמבר 2021, לפני העלאת מס הרכישה, כשלאחר מכן קטנו רכישותיהם. יחד עם זאת, בניגוד לקצב העלייה במחירי הדירות, קצב העלייה של מחירי השכירות נותר מתון יחסית.

על רקע המדיניות המוניטרית והפיסקלית המרחיבים, העלייה החדה במחירי הסחורות, האינפלציה בעולם וקשיים בשרשראות האספקה האינפלציה בישראל עלתה בשיעור ניכר. בשנת 2021, עלה מדד המחירים לצרכן בשיעור של כ- 2.8%, בסביבת הגבול העליון של יעד האינפלציה של בנק ישראל, והצפי הינו להמשך העלייה בשיעור האינפלציה בחודשים הקרובים כאשר

הציפיות הן שהאינפלציה ב- 12 החודשים שיסתיימו בחודש אפריל 2022 צפויה להגיע לכ- 4%. יצוין, כי על אף האמור, סביבת האינפלציה בישראל נמוכה יחסית לעולם כמפורט להלן.

רמת הריבית הנומינלית אשר נקבעת על ידי בנק ישראל עמדה על 0.1% כאשר בשילוב עם פעילות בנק ישראל בשוק המט"ח, הרי שהמדיניות המוניטרית המשיכה להיות בשנת 2021 מדיניות מרחיבה. העלייה בסביבת האינפלציה תומכת בתוואי העלאת ריבית על ידי בנק ישראל ובמדיניות מוניטרית מצמצמת משמעותית.

בשנת 2021, הסתכם המאזן השוטף של המגזר הממשלתי בגירעון של כ- 61 מיליארד ש"ח (כ- 3.9% מהתוצר), לעומת גירעון של כ- 129 מיליארד ש"ח (כ- 9.2% מהתוצר) בשנת 2020. הקיטון החד בגרעון הממשלתי השוטף בשנת 2021, נובע הן מצמצום ההוצאות החריגות שהיו לממשלה בשנת 2020 בעקבות משבר הקורונה (תשלומי חל"ת, מענקים לעסקים ולעצמאים, מענק לכל אזרח, הצטיידות רפואית וכדו') והן מעלייה בהכנסות ממסים כתוצאה מההתאוששות החדה בפעילות הכלכלית.

השפעת זן האומיקרון על הכלכלה הגלובלית הינה מתונה יחסית כשמגמת ההתאוששות בפעילות הכלכלית נמשכת כאשר מדינות רבות מקלות את המגבלות שהוטלו וחלקן אף מסירות אותן כמעט לחלוטין. עם זאת, נראה שהשיבושים בשרשראות הייצור והאספקה בעולם נמשכים, גם אם בעוצמה מתונה מעט יותר. קרן המטבע עדכנה את תחזית הצמיחה הגלובלית כלפי מטה תוך שהיא צופה שהצמיחה של הכלכלה העולמית בשנת 2022 תעמוד על 4.4%. במקביל, היקף הסחר העולמי המשיך לעלות ונמצא ברמה גבוהה מאוד.

סביבת האינפלציה העולמית מוסיפה לעלות כשבמרבית המדינות מדדי האינפלציה גבוהים משמעותית מיעדי הבנקים המרכזיים. בארה"ב, התוצר ברבעון הרביעי צמח בשיעור גבוה מהציפיות ושוק העבודה ממשיך להיות הדוק. על רקע עלייה נוספת בקצב האינפלציה לרמה שנתית של 7.5% הודיע הבנק המרכזי בארה"ב על המשך צמצום תכניות הרכישות של אג"ח לצד כוונה לצמצום המאזן תוך התחלת תהליך של העלאות ריבית.

גם בגוש האירו מתגברות ההערכות שה- ECB יחל להעלות ריבית בהמשך השנה על רקע עלייה באינפלציה השנתית אשר עומדת על מעל ל- 5%. באנגליה, האינפלציה ממשיכה לעלות והגיעה ל-5.5% והבנק המרכזי העלה פעם נוספת את הריבית לרמה של 0.5%. במספר מדינות נוספות בהן האינפלציה מצויה מעל יעד הבנק המרכזי נרשמו העלאות ריבית.

שוקי האג"ח והמניות

בסיכום שנת 2021, עלה מדד ת"א 35 בשיעור של כ- 32% ומדד ת"א 90 עלה בכ- 33.1%. בלטו לחיוב מדד ת"א נפט וגז שעלה בכ- 61.7%, מדד ת"א בנקים שעלה בכ- 66.7%, מדד ת"א נדל"ן שעלה בכ- 53.4% ומדד ת"א בנייה שעלה בכ- 74.8%.

בסיכום שנת 2021, עלה מדד הנאסד"ק בכ- 26.6%, תוך שהוא שובר שיאים היסטוריים חדשים. בנוסף, מדד הדאו ג'ונס עלה בכ- 18.7%, מדד ה- S&P עלה בכ- 26.9%, מדד הפוטסי 100 האנגלי בכ- 14.3%, מדד הדאקס הגרמני עלה בכ- 15.8% ומדד הקאק הצרפתי עלה בכ- 28.9%. מנגד בלטו לשלילה במיוחד מדדי המניות הסיניים שהפגינו חולשה וירדו בשיעורים חדים.

מדד האג"ח הממשלתי השקלי ירד בשנת 2021 בשיעור של כ- 1%, כאשר מנגד מדד האג"ח הממשלתי הצמוד עלה בכ- 7.4%. מדד תל בונד 20 עלה בשיעור של כ- 8.4%, ומדד תל בונד 40 עלה בכ- 7.4%.

במהלך שנת 2021, חל ייסוף בשערו היציג של השקל לעומת הדולר בשיעור של כ- 3.3%, לצד ייסוף מול שער האירו בשיעור של כ- 10.8%. יתרות המט"ח של בנק ישראל הסתכמו בסוף חודש ינואר 2022 במעל ל- 200 מיליארד דולר.

התפתחויות לאחר תאריך המאזן

בסוף חודש פברואר 2022, פלשה רוסיה לאוקראינה. על רקע הפלישה ועל רקע הלחימה בין רוסיה לאוקראינה הודיעו ארה"ב, האיחוד האירופאי, בריטניה וקנדה על שורה של סנקציות כנגד רוסיה, שנועדו לבודד את רוסיה מהכלכלה העולמית. בין היתר, התחייבו מדינות המערב להסיר בנקים רוסים ממערכות התקשורת הפיננסית Swift הכוללת כ- 11 אלף בנקים ומוסדות פיננסיים בכ- 200 מדינות בעולם. הדבר הביא לירידות שערים חדות בשווקי ההון המובילים בעולם, לעלייה חדה במחירי הסחורות ובמחירי הנפט. בנוסף, חברות הדרוג הורידו את דרוג החוב הארוך של רוסיה ל- CCC, ובהתאם חלה עליה משמעותית בתשואות האג"ח הממשלתי של רוסיה ופיחות חד בערכו של הרובל הרוסי לרמות שפל כאשר בתגובה העלה הבנק המרכזי של רוסיה את ריבית הבסיס לכ- 20%. בהמשך לאמור הודיעו מספר רב של חברות מערביות על כוונתם להפסיק את פעילותם ברוסיה. ההסלמה במלחמה באוקראינה ואי הוודאות הנלוות לה מגדילים את אי הודאות בשווקים כאשר לא ברור עד כה עד כמה המלחמה תשפיע על משתנים מקרו כלכליים חשובים דוגמת האינפלציה, הריבית ושיעורי הצמיחה בעולם.

על רקע התגברות ההערכות כי הבנק הפדרלי יאיץ את קצב צמצום התמריצים שבהם נקט בעקבות מגפת הקורונה וכן לאור העליה באינפלציה בחודש ינואר 2022 בשיעור חד מהתחזיות, חלה ירידה חדה בחלק ממדדי המניות האמריקאיים, בעיקר במדד הנאסד"ק.

7.1.1 מגבלות ופיקוח החלים על פעילות הקבוצה

בנוסף להוראות הדין הכללי, כפופה פעילות החברה לדינים הייחודיים לתחום הביטוח והחיסכון הפנסיוני בישראל, כגון: הוראות חוק חוזה הביטוח, חוק הפיקוח, פקודת מס הכנסה, חוק קופות הגמל וחוק הייעוץ הפנסיוני, ולתקנות שהותקנו מכוחם, וכן לפסיקות עקרוניות של בתי המשפט המשפיעות על פעילות החברה ולחובת קבלת היתרים ורישיונות מרשויות המדינה השונות.
פעילות החברה כפופה לפיקוח רשות שוק ההון, אשר מוסמכת לקבוע הוראות הנוגעות לדרכי פעולתם וניהולם של הגופים הנמצאים תחת פיקוחה.
לחברה חברה בת, מנורה מבטחים גיוס הון, אשר הינה חברת איגרות חוב, כהגדרתה בחוק החברות, וכן הינה תאגיד מדווח, כהגדרתו בחוק ניירות ערך.
להלן תמצית הוראות הדין המרכזיות החלות על פעילות החברה וכן תמצית טיוטות שפורסמו על ידי הממונה בשנת הדוח ולאחריה עד למועד פרסום הדוח, המהותיות לפעילותן, בנוסף לדינים ולהסדרים המפורטים לעיל ולהלן במסגרת תיאור תחומי הפעילות ובמסגרת סעיפים נוספים.

משבר הקורונה – הכרזה על מצב חירום והוראות להתאמות רגולטוריות

ביום 18 במרס 2020, ועל רקע התפרצות נגיף הקורונה, התקבל מכתב הממונה שעניינו הכרזה על "מצב חירום" כהגדרתו בחוזר גופים מוסדיים 2013-9-11 "המשכיות עסקית בגופים מוסדיים" המורה לגופים המוסדיים להקצות משאבים מתאימים להבטחת המשך מתן שירותים חיוניים ללקוחותיהם.

בהמשך לאמור, פרסם הממונה הוראות שעה שונות בדבר שינויים והקלות רגולטוריות לתקופת משבר הקורונה (הוראות שעה לתקופות מוגבלות לפי העניין), אשר מטרתן, בין היתר, להקל על פעילות הגופים המוסדיים ובפרט על פעילות ההשקעה של גופים מוסדיים (בין השאר, כדי לסייע לפעילות שוק ההון), וכן במטרה להקל על לקוחותיהם של הגופים המוסדיים, בין היתר, כמפורט להלן:

בתחום ההשקעות ניתנו הקלות נקודתיות, מוגבלות בזמן, אשר כולן פקעו עד תום שנת הדיווח.

הקלות ניתנו גם לסוכני ביטוח ויועצים פנסיונים בתאגידים בנקאיים לקיום שיחות טלפוניות ו/או באמצעים דיגיטליים, חלף פגישה פרונטלית.

כמו כן, נקבעו "הוראות שעה" שנועדו להקל על המבוטחים והעמיתים בתקופת משבר הקורונה.

תוקפן של ההוראות הנ"ל הוגבל בזמן, עד למועד שנקבע בכל הוראה, לפי המקרה והעניין, ותוקף מרביתן הסתיים עד תום שנת 2021.

7.1.2 הוראות דין החלות על פעילות החברה באופן כללי

7.1.2.1 חוקים ותקנות

(א) <u>חוק הפיקוח והתקנות שהותקנו מכוחו</u>

חברות הביטוח כפופות להוראות חוק הפיקוח ותקנות שהותקנו מכוחו. חברות מנהלות של קרנות פנסיה וקופות גמל כפופות חלקית להוראות חוק הפיקוח ולחלק מתקנות הפיקוח, וכן לחוק קופות גמל. הוראות החוק והתקנות מכוחו כוללות הסדרה של ניהול חברות ביטוח וחברות מנהלות בנושאים שונים, לרבות לעניין הפרדת נכסים, השליטה והרישוי שלהן, כללי בירור תלונות ציבור, והוראות לעניין אכיפה מנהלית ופלילית בעניינים אלה. כמו כן, מכוח חוק הפיקוח (ביטוח) נקבעו מספר תקנות, הקובעות הוראות בדבר צורת חוזה הביטוח ותנאים שיש לכלול בחוזי ביטוח לסוגיהם.

(ב) <u>חוק חוזה הביטוח (להלן: "חוק חוזה ביטוח")</u>

חוק חוזה הביטוח (להלן, לצורך פסקה זו: "**החוק**") מסדיר היבטים שונים הנוגעים לחוזה הביטוח ויחסי מבטח-סוכן-מבוטח. על פי החוק, חוזה ביטוח הוא חוזה בין מבטח לבין מבוטח המחייב את המבטח, תמורת דמי ביטוח, לשלם, בקרות מקרה הביטוח, תגמולי ביטוח למוטב. החוק מסדיר, בין היתר, את הזכאות לקבלת תגמולי ביטוח, המועדים לתשלומם, חובות וזכויות המבוטח בקשר עם חוזה הביטוח.

בנוסף כולל החוק, בין היתר, הוראות בדבר חובות גילוי של המבוטח ותוצאות אי הגילוי, תנאים לביטול חוזה ביטוח, מעמד המוטב וזכויותיו, הוראות בנוגע להשלכות של שינויים בסיכון המבוטח וכן קביעת הוראות מיוחדות החלות על ענפי הביטוח השונים (ביטוח חיים, ביטוח תאונה מחלה ונכות, ביטוח נזקים וביטוח אחריות).

בחודש נובמבר 2020, פורסם תיקון 11 לחוק שעניינו הארכת תקופת ההתיישנות ל-5 שנים בביטוח חיים, ביטוח מפני מחלות ואשפוז וביטוח סיעודי. לעניין זה ביטוח חיים - ביטוח שמקרה הביטוח הוא מותו של המבוטח או זולתו. כמו כן, נקבעה חובת מתן הודעות טרם תום תקופת ההתיישנות במועדים שונים.

(ג) <u>חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הגנת הפרטיות")</u>

חוק הגנת הפרטיות קובע הוראות בדבר מאגרי מידע, כהגדרתם בחוק, לרבות הסדרים בעניינים העיקריים הבאים: חובת רישום מאגר בפנקס מאגרי המידע, הוראות לגבי איסוף מידע למאגר מידע, ניהול, שימוש והחזקה של מאגר מידע, זכות העיון במידע, חובת אבטחת המידע במאגר ועוד.

(ד) <u>חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: "חוק איסור הלבנת הון")</u>

בהתאם לחוק איסור הלבנת הון ולצווים מכוחו, מוטלות על מבטח, קופת גמל, סוכן ביטוח חובות זיהוי ואימות פרטי המבוטח בפוליסות ביטוח חיים בהם קיים מרכיב חיסכון ופרטי עמית בקופות גמל, וכן חובת שמירה של מסמכי הזיהוי. במהלך השנים 2017 ו-2018 פורסמו צו **איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות, למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ז-2017** וחוזר **שעניינו "ניהול סיכוני הלבנת הון ומימון טרור בגופים מוסדיים"** שמסדירים, בין היתר, את חובות הזיהוי, אימות והכר את הלקוח, כמו גם חובות הדיווח השונות לרשות לאיסור הלבנת הון.

(ה) <u>חוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988</u> – חוק המסדיר את תחום ההגבלים העסקיים ואשר נועד במהותו לקדם תחרות במשק ע"י מניעת מהלכים של תחרות לא הוגנת או ניצול כוח לרעה ע"י גוף עסקי באמצעות כללים והוראות לאישור מיזוגים, הסדרים כובלים או מונופול. בחודש ינואר 2019, תוקן החוק ושונה שמו ל"חוק התחרות הכלכלית"; בנוסף, עודכנה תקרת העיצום הכספי לפי החוק לסך של עד 100 מיליון ש"ח; הורחבה האחריות הפלילית בחוק על נושאי משרה בתאגיד, תוך קביעת עבירה עצמאית של היעדר פיקוח (גם אם לא בוצעה על ידי תאגיד או עובדיו הפרה כלשהי של החוק), כך שהחוק מחייב כעת את נושאי המשרה לפקח ולעשות כל שניתן למניעת עבירה לפי החוק. הפרת חובת פיקוח זו עלולה לגרור סנקציה פלילית של מאסר עד שנה וקנס הקבוע ליחיד בשל אותה עבירה. כמו כן, הורחבה ההגדרה של בעל מונופולין כך שתחול גם על תאגיד המחזיק ב"כוח שוק משמעותי שאינו זמני" גם אם נתח השוק שלו נמוך מ- 50%. בנוסף, הוחמרה הענישה בגין עבירת ההסדר הכובל, מ- 3 שנות מאסר לעד 5 שנות מאסר.

7.1.2.2 חוזרי ממונה, הנחיות, ניירות עמדה והכרעות עקרוניות

(א) <u>קודקס הרגולציה ("החוזר המאוחד")</u>

החל משנת 2011, מפרסם הממונה פרקים וטיוטות פרקים מתוך החוזר המאוחד, במטרה לרכז ולארגן מחדש את הוראות הממונה כפי שניתנו במהלך השנים לגופים המפוקחים על ידו. קודקס הרגולציה יורכב, בסופו של התהליך, משני "חוזרי על": אחד לגופים מוסדיים ושני לסוכני ביטוח, משווקים ויועצים פנסיוניים.

(ב) בחודש אוגוסט 2018, פרסמה הממונה חוזר שעניינו **"דירקטוריון גוף מוסדי"**. החוזר מסדיר באופן מקיף את כללי הממשל התאגידי של דירקטוריון גוף מוסדי וועדותיו תוך קביעת סטנדרט מינימלי לניהול תקין של הגוף המוסדי בכל הקשור לפעולת הדירקטוריון וועדותיו, וזאת באמצעות קביעת הוראות לעניין כשירות חברי הדירקטוריון, הרכבו, תפקידיו, סמכויותיו ואופן התנהלותו. החוזר האמור, ביטל והחליף חוזרים קיימים הנוגעים לנוהל עבודת דירקטוריון וועדותיו בסעיף 5 לחוזר נקבעו הוראות מעבר פרטניות אשר ייכנסו לתוקף בחודש אפריל 2022. בחודש יוני 2019, פרסם הממונה הודעה על נושאים שניתן לדון בהם בישיבות משותפות לגוף המוסדי ולתאגידים אחרים אשר כוללת פירוט של רשימת נושאים המפורטים בסעיף 26 לחוזר וכן נושאים שאינם כלולים בסעיף האמור ובלבד שלא קיים חשש לניגוד עניינים או לפגיעה ממשית בעצמאות הדיון בדירקטוריון.

(ג) **החוזר המאוחד חלק 1 שער 5, פרק 5 בעניין "תגמול"**. כחלק מהאסדרה בנושא הממשל התאגידי בגופים מוסדיים, נקבעו בחוזר הוראות לעניין מדיניות תגמול, בין היתר, של נושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי. תכלית החוזר היא למנוע מתן תמריצים שיעודדו נטילת סיכונים אשר אינם עקביים עם יעדיו ארוכי הטווח של הגוף המוסדי ועם מדיניות ניהול הסיכונים שלו. חוזר זה תוקן בחודש יולי 2019, תוך התאמת הוראות הממונה לאסדרה שנעשתה בתחום בשנים האחרונות, ובפרט, לחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (**"חוק התגמול"**). בין השינויים העיקריים הנכללים בתיקון ניתן למנות: היעדר הצורך באישור הדירקטוריון/ועדת תגמול בעת שינוי לא מהותי שאושר בידי המנכ"ל בתנאי התגמול של נושאי משרה הכפופים אליו וכל עוד השינוי הינו בהתאם למדיניות התגמול; החרגה מתחולת מדיניות התגמול על בעלי תפקיד מרכזי שאינם בעלי השפעה על פרופיל הסיכון של הגוף המוסדי ותפקידם אינו כולל פיקוח או בקרה על מי שיש לו השפעה כאמור; נוספה האפשרות להעניק לבעל תפקיד מרכזי רכיב משתנה על פי שיקול דעת בהתחשב בטיב עבודתו ותרומתו בסכום שלא יעלה על 3 משכורות; ביטול פריסת מענק הפרישה אם אינו עולה על 3 משכורות; ביטול מנגנון דחיית תשלום רכיב משתנה לבעל תפקיד מרכזי ובלבד שסך התגמול לא יעלה על התקרה לתשלום הקבועה בחוק התגמול (2.5 מיליון ש"ח) וסך הרכיב המשתנה לא יעלה על 40% מהרכיב הקבוע באותה שנה.

(ד) בחודש יוני 2017, פורסם על ידי הממונה חוזר 2017-1-9 שעניינו "**הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II**". מטרת החוזר הינה לכונן משטר כושר פירעון חדש לחברות ביטוח בישראל בהתבסס על הדירקטיבה EC/2009/138 (להלן: "**דירקטיבת Solvency II**" או "חוזר סולבנסי") שאומצה על ידי האיחוד האירופי ומיושמת, החל מינואר 2016, בכל המדינות החברות בו (להלן: "**משטר סולבנסי**"). החוזר האמור החיל על חברות הביטוח בקבוצה את החובה לקיים משטר כושר פירעון כלכלי.

(ה) בחודש אוקטובר 2020, פורסם החוזר המעודכן (להלן: "**חוזר הסולבנסי המעודכן**") שבו הוטמעו מספר שינויים במטרה להתאים לדירקטיבה האירופאית כשהעיקריים בהם נגעו בעדכון מנגנון הוראות המעבר ובכלל זה, מתן אפשרות לבחור בפריסה הדרגתית של קבוצות הומגניות מסוימות של עתודות הביטוח במאזן הכלכלי עד דצמבר 2032 (חלף פריסת ההון הנדרש לכושר פירעון עד 2024 והכל בכפוף לאישור הממונה), הכרה במניות המוחזקות לטווח ארוך, עידוד השקעות באינשורטק ומנגנון המס במודל.

דירקטיבת Solvency II, כוללת בחינה מקיפה של הסיכונים להם חשופות חברות ביטוח וסטנדרטים לניהולם ומדידתם, והיא מבוססת על שלושה נדבכים: נדבך ראשון כמותי שעניינו יחס כושר פירעון מבוסס סיכון; נדבך שני איכותי, הנוגע לתהליכי בקרה פנימיים, לניהול סיכונים, ממשל תאגידי ולתהליך הערכה עצמי של סיכונים וכושר פירעון (Own Risk and Solvency Assessment – ORSA, להלן: "ORSA"); ונדבך שלישי הנוגע לקידום משמעת שוק, גילוי ודיווח. במסגרת מגמת האסדרה של רשות שוק ההון לסטנדרטיים בינלאומיים בנוסף לדרישות השונות הקיימות היום והנעשה בפועל בהיבטים ה שונים של ניהול סיכונים, בקרה פנימית וממשל תאגידי בחברות ביטוח, נקבע כי חברת ביטוח תדווח לממונה על הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון כפי שהערכה זו מיושמת על-ידה. בחודש ינואר 2022, פורסם תיקון להוראות החוזר המאוחד "**דיווח לממונה על שוק**

ההון", **הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון של חברת ביטוח** (ORSA)" (להלן: "**התיקון**"). בתיקון נקבע כי חברת ביטוח תדווח לממונה אודות הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון (ORSA) אחת לשנה, במהלך חודש ינואר. בהתאם לתיקון החברה תעביר לממונה דיווח שיכלול את סיכום התוצאות, מצב עסקי וקשרי גומלין, חשיפה לסיכון, הערכת כושר פירעון ודרישת הון, הערכה צופה פני עתיד ותרחישים וניתוחי רגישות. תחילתו של החוזר ביום 1 בינואר 2023.

(ו) בחודש דצמבר 2017, פורסם חוזר שעניינו "**מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי ובאתר האינטרנט של חברות ביטוח בנושא משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II**" ("**חוזר הגילוי**"), בו נקבעו הוראות לעניין מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי ובאתר האינטרנט של חברות ביטוח בנושא משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II, לרבות דרישת ביקורת על גילוי כאמור.

בחודש אוקטובר 2020, פורסם עדכון לחוזר הגילוי (להלן: "**חוזר הגילוי המעודכן**"), שעדכן את מבנה הגילוי בדוח הדירקטוריון ובדוח יחס כושר פירעון כלכלי, כך שהגילוי לציבור לעניין יחס כושר הפירעון יורחב ויכלול את יישום הוראות המעבר שנקבעו לתקופת הפריסה, אשר יוצגו בתחילת הדיווח בנושא זה, תוך הפנייה ליחס כושר פירעון הנדרש לצורך חלוקת דיבידנד המתבסס על יחס כושר פירעון ללא יישום הוראות המעבר, בתוספת מרווח שקבע הדירקטוריון לעניין זה ("**הון היעד**").

(ז) בחודש מרס 2018, פורסמה עמדה שעניינה "**הגדרת הון מוכר והון נדרש במכשירי הון מורכב**". אשר מבקשת להבהיר ולסנכרן הגדרות במונחים "הון נדרש" ו"הון מוכר" עבור חלק מסעיפים בתנאי מכשירי הון שהונפקו בעבר ובפרט סעיפים המתייחסים לנסיבות משהות שבהן יופעלו מנגנוני ספיגת הפסדים (כגון דחיה או ביטול קרן וריבית) וסעיפים המתייחסים לתנאים לפדיון מוקדם. לעיתים הגדרת מונחים בתנאי המכשירים מפנה להוראות הממונה באופן כללי, ובמקרים אחרים ההגדרה מפנה מפורשות לתקנות ההון המינימאלי.

עם כניסתם לתוקף של חוזר **סולבנסי**, וחוזר שפורסם בחודש מרס 2018, שעניינו "**הוראות בדבר הון עצמי לכושר פירעון של מבטח**" (להלן - "**חוזר הון עצמי לכושר פירעון**"), יחושבו ההון העצמי וההון הנדרש של חברות הביטוח על פי חוזרים אלו וכפי שיתוקנו מעת לעת, לפי העניין, ולא על פי תקנות ההון אשר בוטלו. בהתאם לאסדרה האמורה לגבי חברות ביטוח שקיבלו את אישור הממונה לביצוע ביקורת על יישום הוראות חוזר סולבנסי, המונח 'הון נדרש' (לרבות 'הון מינימאלי נדרש' ומונחים דומים) - יפורש בהתאם להגדרת המונח "סף הון מינימאלי (MCR) בחוזר סולבנסי בגבולו העליון כלומר 45% מ- SCR (כשהוא מחושב ללא ההוראות בתקופת הפריסה). כמו כן המונח 'הון עצמי' (לרבות 'הון מוכר' ומונחים דומים) יפורשו בהתאם להגדרת המונח "הון עצמי" בחוזרי הסולבנסי. לגבי חברות שלא קיבלו את אישור הממונה, המונחים "הון עצמי" ו"הון עצמי נדרש לכושר פירעון" יפורשו בהתאם להגדרתם בחוזר הון עצמי לכושר פירעון.

לפרטים נוספים בדבר דרישות ההון של החברה והליך המעבר למשטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II ראה סעיף 2.3 לדוח הדירקטוריון ובאור 14 לדוחות הכספיים.

(ח) בחודש אפריל 2018, פורסמו **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מזערי נדרש לקבלת רישיון מבטח), התשע"ז-2017**. התקנות קובעות,

בין היתר, דרישות הון עצמי מזערי ראשוני נדרש לקבלת רישיון מבטח ישראלי וכן מבטלות את **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(הון עצמי מינימלי נדרש ממבטח), התשנ"ח-1998.**

(ט) בחודש אוקטובר 2016, פרסמה הממונה חוזר שעניינו "**ממשק אינטרנטי לאיתור מוצרי ביטוח**". החוזר מפרט את הדרישות מחברות הביטוח לצורך הפעלת ממשק אינטרנטי מרכזי (המכונה "הר הביטוח"), אשר מאפשר לציבור המבוטחים לאתר את מוצרי הביטוח שברשותם אצל כל חברות הביטוח בקלות ובמהירות ולבחון את תנאיהם. הממונה מפרסם מעת לעת הוראות נוספות לעניין זה. בחודש אוגוסט 2021, פורסם תיקון לחוזר האמור, שעניינו הגברת רמת ההזדהות בכניסה לאתר "הר הביטוח". בהתאם לתיקון, כניסת משווקים (סוכני ביטוח, יועצים פנסיוניים וגורמים מורשים מטעם חברות הביטוח) לעיון וקבלת מידע אודות מבוטחים באתר הר הביטוח, תתבצע לאחר הזדהות של הגורם המשווק במערכת ההזדהות הממשלתית וזיהויו על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון. התיקון לחוזר נכנס לתוקף בחודש אוגוסט 2021.

(י) בחודש יולי 2015, פורסם חוזר שעניינו "**צירוף לביטוח**", במסגרתו נקבעו הוראות להסדרת ההתנהלות של חברות ביטוח ושל סוכני ביטוח בעת צירוף מבוטחים לתוכנית ביטוח, לרבות לעניין הוספת כיסוי הרחבה או כתב שירות לפוליסה קיימת. בחוזר נקבעו, בין היתר, הוראות לעניין התאמת הביטוח לצרכי המועמד לביטוח, התנהלות לקראת כריתת חוזה הביטוח, קבלת הסכמה לכריתת חוזה ביטוח, ומסירת מידע רלוונטי לאחר הצירוף לתכנית הביטוח (לרבות הפרטים שיש להציג בדף פרטי הביטוח). כמו כן, נקבעו בחוזר הוראות לעניין חובת תיעוד שלבים מסוימים בתהליך ואופן התיעוד, וכן הוראות לעניין הליכי בקרה נדרשים. החוזר אף קובע הוראות מיוחדות בכל הקשור לשיווק ביטוח באופן יזום. החוזר חל על חברות הביטוח, על ה"פול" ועל סוכני ביטוח במרבית ענפי הביטוח. במהלך השנים נערכו מספר תיקונים לחוזר, במסגרתם, בין היתר, הוסף לחוזר נספח שעניינו "**נהגים שאין לעשות בהם שימוש בעת צירוף לביטוח**", התווספה חובת פנייה בעת ביצוע התאמת צרכים לאתר "הר הביטוח", וכן הוראות לעניין הליך צירוף אזרחים ותיקים (בתוקף מחודש יולי 2022).הוראות החוזר מכבידות על הליכי המכירה של מוצרי הביטוח בערוצי השיווק השונים של החברה, לרבות תוך הרחבת חובות הגילוי והרחבת אחריות המבטח והסוכן.

(יא) בחודש יוני 2020, פורסם תיקון לחוזר המאוחד שעניינו "**ביטוח תאונות אישיות**". במסגרת התיקון נקבעו, בין היתר, הוראות שמטרתן להסדיר את הגדרת ותוכן הכיסוי הביטוחי בענף תאונות אישיות, את אופן הצירוף לביטוח וכן את אופן יישוב התביעות בפוליסה. בהתאם, נקבע רובד בסיסי לפוליסת תאונות אישיות שיכלול כיסוי מוות, נכות, אשפוז, שברים וימי החלמה. כן נקבע כי תקופת הביטוח לא תעלה על שנתיים כאשר בתום התקופה כאמור, ניתן יהיה לחדש את הפוליסה בהתאם ובכפוף להוראות חוזר חידוש חוזה ביטוח, וזאת למעט פוליסות מוות מתאונה או נכות מתאונה המשווקות כהרחבה לביטוח חיים - סיכון בלבד, שתקופת הביטוח בהם תהא בהתאם לתקופת הביטוח בפוליסה היסודית. ההוראות יחולו על פוליסות לביטוח תאונות אישיות פרט או קבוצתי. מתחולת הוראות החוזר לעניין היקף הכיסוי ואופן הצירוף הוחרגו פוליסות ביטוח תאונות אישיות שחלות עליהן הוראות חקיקה ייעודיות וכן למעט ביטוח לתקופה קצרה משנה שנערך לקבוצת מבוטחים עקב השתתפותם באירוע או עקב השתתפות בפעילות מסוימת. כמו כן, החוזר לא יחול על ביטוח שנערך

לתקופה קצרה משנה במימון מלא של המעסיק למבוטח לא מסוים או במסגרת ביטוח בית עסק. התיקון נכנס לתוקף בחודש מאי 2021. בנוסף, פורטו בתיקון הוראות מעבר למשך שנתיים, הקובעות תנאים ייחודיים לאופן הצירוף לביטוח בתקופה זו, וכן קיום מנגנון בקרה פנימי לבחינת אופן הצירוף כאמור. להערכת החברה, יכול ותהיה לתיקון השפעה על עלות התביעות, על תפעול וניהול המוצר, וכן על אופן שיווקו, וממילא על תמחור המוצרים. **הערכת החברה בעניין זה, הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, בין היתר, לאור אי הודאות לעניין התנהגות הלקוחות והמתחרים.**

(יב) **<u>מפת דרכים IFRS</u>**

בחודש מאי 2017, פרסם ה- **IASB** את תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 בדבר חוזי ביטוח (להלן: "**התקן החדש**"). התקן החדש קובע כללים להכרה, מדידה, הצגה וגילוי בקשר לחוזי ביטוח ויחליף את ההוראות הקיימות בנושא.

בחודש יוני 2020, פורסמה על ידי הממונה מפת דרכים להבטחת היערכותן של חברות הביטוח בישראל ליישום התקן החדש באופן נאות. בהתאם למפת הדרכים, התקן ומפת הדרכים ליישומו יביאו לשינוי יסודי בעניין הטיפול בחוזי ביטוח והוא צפוי להשפיע בצורה מהותית על הנתונים הכלולים בדוחות הכספיים של חברות הביטוח. מידת מורכבותו של התקן גבוהה ויישומו עשוי להיות כרוך בהתמודדות עם סוגיות חשבונאיות, אקטואריות תפעוליות ומיכוניות. במפת הדרכים נקבעו אבני הדרך המרכזיות שיידרשו בתוכנית ההיערכות ליישום התקן. לפרטים נוספים ראה באור 2כד 1 לדוחות הכספיים השנתיים.

בחודש אוקטובר 2020 פורסמה טיוטת חוזר לעניין סוגיות מקצועיות הנוגעות ליישום תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 (IFRS) בישראל. תכלית הטיוטה הינה פרסום עקרונות מנחים ליישום התקן בישראל והיא מתייחסת למספר סוגיות מקצועיות.

בחודש ינואר 2022, פורסמה על ידי הממונה טיוטה המעדכנת את מפת הדרכים לאימוץ התקן. במסגרת הטיוטה המתוקנת נקבע כי מועד היישום לראשונה של התקן בישראל יהיה ביום 1 בינואר 2024. בהתאם, מועד המעבר יחול ביום 1 בינואר 2023. בנוסף, בהתאם לטיוטה, בשנת 2023 תדווח החברה במסגרת ביאור ייעודי לדוחות הכספיים, דוחות עיקריים פרו-פורמה (ללא מספרי השוואה) בהתאם להוראות IFRS 17.

(יג) **<u>עמדת ממונה אי תלות רואה חשבון מבקר</u>**

בחודש ינואר 2021, פורסמה עמדת ממונה שעניינה "פגיעה באי תלותו של רואה חשבון מבקר עקב מתן שירות נלווה" ("עמדת הממונה"). עמדת הממונה פורסמה לאור מספר מקרים שהגיעו לפתחה של הרשות בעת האחרונה אשר הצביעו על הצורך בחידוד הכללים לעניין אי תלות רואה חשבון. עמדת הממונה מפרטת את המסגרת הנורמטיבית הנוגעת לעניין תוך אימוץ, בין היתר, של החלטת רשות ניירות ערך מחודש אוגוסט 1992 בעניין "אי תלות המבקר" אשר תחולתה הורחבה על ידי הממונה לכלל הגופים המוסדיים. במסגרת העמדה, מפרט הממונה רשימה (לא סגורה) של מקרים בהם יראה כי אי התלות הנדרשת מרואה חשבון מבקר נפגעת, בדגש על שירותים נלווים, ותוך התייחסות בפרט לשירותים הנוגעים להיערכות

הגופים המוסדיים ליישומו של תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS17. החברה בחנה את השירותים הנלווים הניתנים על ידי רו"ח המבקר, לרבות אגב יישום פרויקט IFRS17, תוך קביעה כי אלה עולים בקנה אחד עם הוראות הדין והרגולציה לעניין זה, תוך שמירה על עצמאותו ואי התלות הנדרשת בפעילות הביקורת על ידו.

חוזרים והוראות הנוגעים להשקעות של גופים מוסדיים

(א) חוזרי הממונה בנושא השקעות מאוגדים בפרק 4, חלק 2 בשער 5 בחוזר המאוחד (קודקס הרגולציה) בנושא ניהול נכסי השקעה, הקובע הוראות משלימות לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים) התשע"ב-2012.

(ב) בחודש ינואר 2020, פורסם חוזר גופים מוסדיים 2020-9-1 שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין עסקה בין צדדים קשורים. מטרת החוזר היא לאפשר במקרים חריגים מאוד, ובכפוף לתנאים שנקבעו בחוזר, ביצוע עסקאות לרכישה ומכירה של נכס לא סחיר בין משקיעים מוסדיים המנויים על אותה קבוצת משקיעים, ובלבד שהעסקה היא לטובת כלל המשקיעים המוסדיים הנמנים על אותה קבוצה.

(ג) בחודש אפריל 2020, פורסם מסמך שעניינו **מדיניות למתן היתר להחזקת אמצעי שליטה בגוף מוסדי לגופים המנהלים כספי לקוחות**, המאפשר לגופים מוסדיים כאמור החזקה בשיעור של עד 7.5% באמצעי שליטה בתאגיד כאמור עם בעל שליטה.

(ד) בחודש אוקטובר 2020, פורסם חוזר **תיקון הוראות החוזר המאוחד – פרק 4 לשער 5" ניהול נכסי השקעה" (תיקונים שונים)**, המאפשר, בין היתר, לחברה מנהלת ולמבטח הנמנים על אותה קבוצת משקיעים, לנהל סלי השקעה משותפים גם עבור כספי הנוסטרו. כמו כן, ניתן פטור לגוף מוסדי מקבלת אישור של ועדת השקעות לעסקת רכישה חוזרת של איגרות חוב על ידי המנפיק, ככל שאגרת החוב אינה מסווגת כחוב בעייתי. עוד קבע התיקון, בין היתר, כי גוף מוסדי רשאי להעמיד הלוואה בשיעור גבוה מ-30% לחוסכים להם מקור הכנסה חודשי קבוע, בדמות קבלת קצבת זקנה מקרן פנסיה או מחברת ביטוח או באמצעות קבלת פנסיה תקציבית.

(ה) תיקון הוראות **החוזר המאוחד - "ניהול נכסי השקעה"** - מודל דירוג פנימי בחודש נובמבר 2020, פורסם תיקון להוראות החוזר המאוחד לעניין "ניהול נכסי השקעה" - מודל דירוג פנימי. עיקרי התיקון עניינם בהעברת האחריות לבניית מודל דירוג פנימי לאשראי ואישורו לגוף המוסדי, תוך הוספת תנאים לבנייתו, לניהולו וליישומו של המודל. התנאים הנוספים מתייחסים למאפייני המודל, אופן תיקופו, תיעודו ואופן השימוש בו. כמו כן, נקבע כי הדירקטוריון יוכל להסמיך ועדה מוועדותיו לביצוע תפקידיו הקשורים באישור מודל הדירוג הפנימי ולפיקוח על השימוש בו. כל זאת, על מנת לעודד את שיפור איכות ההערכה והניהול של סיכוני האשראי בגין השקעות בנכסי חוב ועל מנת לקדם התמחות בדירוג אשראי בגוף המוסדי. יצוין כי הדירוג הפנימי יוכר לצורך חישוב ההון הנדרש בגין סיכון מרווח אשראי במודל הסולבנסי.

(ו) **חוזר גופים מוסדיים 2021-9-4 תיקון הוראות החוזר המאוחד – פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" – הסדרי חוב וחברות מדרגות** - בחודש מאי 2021, פורסם תיקון להוראות החוזר המאוחד, במסגרתו צומצמה הגדרת "הסדר

חוב" ונקבע כי תחול רק על הסדרים של חובות בעייתיים, ולעניין חוב בעייתי שהוא "חוב בהשגחה מיוחדת" - רק כאשר השינוי משפיע על התנאים הכלכליים של החוב. עוד נקבע כי החל מ- 2 בינואר 2022, לא יוחרג עוד חוב שהונפק מחוץ לישראל מהגדרת "חוב". עם זאת, מחריג העדכון את ההוראות לעניין מרכז חובות בעיתיים, טיפול בחובות בעייתיים ופעולות גופים מוסדיים לגביית חוב ביחס לחובות שהונפקו מחוץ לישראל בהם שיעור ההחזקה של הגוף המוסדי או קבוצת המשקיעים בחוב אינו עולה על 5% מהיקף החוב ומתקיימים בהקשרם תנאים מצטברים נוספים, כמפורט בחוזר. עוד נקבע כי במסגרת סמכותה של ועדת ההשקעות לקבוע את סמכויותיה של ועדת המשנה לאשראי ואת מארג הסמכויות בין הוועדות, רשאית ועדת השקעות לקבוע גם את תחומי אחריותה של ועדת המשנה לאשראי. בנוסף, מובהר כי סמכויות ועדת משנה לאשראי המנויות בסעיף הן דוגמאות בלבד וועדת ההשקעות רשאית לקבוע סמכויות ותחומי אחריות נוספים שיהיו באחריותה של ועדת המשנה לאשראי.

(ז) **הוראות החוזר המאוחד - פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" (שיתוף פעולה עם קרן קשורה),** בחודש יוני 2021, פורסם תיקון להוראות החוזר המאוחד אשר מסדיר את מתן שירותי ניהול השקעות על ידי מבטח לקרן השקעה שהיא צד קשור לו, כאשר הקרן מאפשרת השקעה של הציבור הרחב באמצעותה. החוזר מגדיר קרן קשורה כקרן אשר המבטח או תאגיד השולט בו שולט בה ומחזיק במישרין לפחות 50% מסוג מסוים של אמצעי השליטה שלה וקובע כי מבטח יוכל ליתן שירותי ניהול השקעות לקרן קשורה ביחס לנכסים לא סחירים אשר מוחזקים על ידי משקיע מוסדי הנמנה על קבוצת המשקיעים שעליה נמנה המבטח ("הקבוצה"). עוד נקבע, בין היתר, כי יש להבטיח כי למשקיעים המוסדיים בקבוצה תהיה זכות להשקיע בכל השקעה לא סחירה שמוצעת לקרן, ללא תלות בהיקף ההשקעה או במאפייניה. השיעור או סכום ההשקעה המזערי שיובטח למשקיע המוסדי ייקבע בהתאם למודל (מבין שניים מוצעים) שיאושר מראש ע"י החלטות כל ועדות ההשקעה של המשקיעים המוסדיים בקבוצה, בהחלטות אשר תתקבלנה ברוב של הנציגים החיצוניים. עם זאת, בשלוש השנים הראשונות להקמת הקרן, וככל ששווי נכסי הקרן לא יעלה על 5% מהשווי המשוערך של הנכסים המקבילים של הקבוצה בתוספת שווי נכסי הקרן הקשורה, יובטח לקרן להשקיע 5% מסך ההשקעה שתבוצע על ידה ועל ידי הקבוצה. כמו כן, נקבע כי ההשקעה של כל אחד מהמשקיעים בקבוצה, המעוניין להשקיע עם הקרן הקשורה בנכס לא סחיר, לא תהיה באמצעות הקרן הקשורה, אלא תהא השקעה בנכס במישרין.

(ח) בחודש ספטמבר 2021, נכנס לתוקף **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים) (תיקון), התשפ"א-2021.** התיקון המרכזי הינו מתן אפשרות למשקיע המוסדי או לכלל המשקיעים המוסדיים באותה קבוצה, באמצעות כספי החוסכים בלבד וכפוף לתנאים המפורטים בתקנות, לרכוש תוספת החזקה בהנפקה של אמצעי שליטה - בתאגידים שפעילותם מוגבלת להקמה ולהפעלה של פרוייקט ייעודי בתחום תשתיות בישראל (ובלבד שההנפקה בוצעה עובר לשלב הפעלת הפרוייקט הייעודי), לרבות תאגיד שמטרתו שיפור יכולת ההתמודדות עם שינויי האקלים ("תאגיד תשתיות") שהונם העצמי אינו עולה על 300 מליון ש"ח, ובתאגידים שפעילותם היא קרן להשקעה בפרוייקטים בתחום התשתיות בישראל - של עד 29% (סה"כ 49%) ובהנפקה של אמצעי שליטה בתאגיד תשתיות שהונו העצמי עולה על 300 מיליון ש"ח - לרכוש תוספת החזקה של עד 15% מאמצעי השליטה (סה"כ 35%). בנוסף,

נקבע במסגרת התיקון כי המגבלה על השקעות גופים מוסדיים בתעודות סל, תחול רק על קרנות סל בניהולו של מנהל קרן שהוא צד קשור, ושאינן קרנות שמשקיעות בהתאם לכללי ההלכה היהודית ובכפוף לאמור בתקנות. כמו כן, מאפשר התיקון, בכפוף לאמור בתקנות, השקעה באג"ח היברידית שהונפקה בישראל וכן גמישות השקעה רבה יותר מהקיימת לקרנות ותיקות.

(ט) בחודש נובמבר 2021, התפרסם "**תיקון הוראות החוזר המאוחד – פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" (שיקולי השקעה הנוגעים להיבטים סביבתיים, חברתיים והיבטי ממשל תאגידי ולסיכונים מתפתחים מהותיים (כגון סיכוני סייבר וסיכונים טכנולוגיים)**". החוזר קובע כי מדיניות ההשקעה הנקבעת על ידי ועדת ההשקעות של משקיע מוסדי תכלול גם התייחסות להיבטים סביבתיים, חברתיים ולהיבטי ממשל תאגידי ("ESG"), ככל שאלו רלוונטיים ועשויים להשפיע באופן מהותי על ביצועי תיק ההשקעות.

עוד נקבע כי הועדה תקבע מדיניות לעניין זיהוי סיכונים מתפתחים מהותיים הנוגעים להיבטי ESG וכן לזיהוי סיכונים רלוונטיים נוספים, ככל שישנם, שעשויים להיות בעלי השפעה מהותית על ביצועי תיק ההשקעות. הועדה מתבקשת להתייחס בפרט לסיכונים הנובעים מהשפעות סביבתיות ומשינויי אקלים וסיכונים מתפתחים מהותיים כגון סיכונים טכנולוגיים וסיכוני סייבר. הועדה נדרשת לגבש כללים ונהלים לפיתוח מומחיותו של המשקיע המוסדי בבחינת השיקולים והסיכונים האמורים באופן עצמאי, אולם היא רשאית גם לקבוע כללים להתקשרות עם נותן שירות בעל מומחיות לבחינת השיקולים כאמור, בכפוף להקמת מנגנון להתמודדות נאותה עם ניגודי עניינים, תיעוד נסיבות הבחירה במומחה חיצוני חלף פיתוח מומחיות עצמאית והסיבות לבחירת אותו מומחה ספציפי ובכפוף לוידוא גישה למתודולוגיה המשמשת את המומחה. בנוסף, נדרש משקיע מוסדי לפרט, במסגרת פרסום מדיניות ההשקעה ביחס למסלול השקעה לא מתמחה, מהם שיקולי ה ESG הנשקלים על ידו, כיצד הם מיושמים במדיניות ההשקעות שלו, בבחינת ההשקעות ובאופן ניהולן, כיצד שיקולי אקלים מובאים בחשבון בעת בחינת השקעה שחשיפתה לסיכוני אקלים עשויה להביא להשפעה מהותית על שוויה והאם הוא נמנע באופן גורף מהשקעות בענפים מסויימים בשל שיקולי ESG ומאילו ענפים. החוזר ייכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2022.

(י) **בחודש ינואר 2022, פורסם "נייר מדיניות - השקעה בתאגידי אינשורטק ובתאגידי השקעה בתחום טכנולוגיה פיננסית חדשנית"**, המחליף עמדת ממונה ביחס להשקעה בחברות אינשורטק משנת 2020. נייר המדיניות נועד לעודד גופים מוסדיים לבחון השקעות בחברות טכנולוגיה פיננסית חדשנית בתחומים בהם יש להם מומחיות מוגברת ביכולת ניתוח כדאיות ההשקעה, בשל קרבתם לתחומי פעילותם. נייר המדיניות מפרט קווים מנחים ותנאים למתן אישור הממונה להחזקה בלמעלה מ- 20% באמצעי שליטה בתאגידים המבצעים השקעות במיזמי אינשורטק ובתאגידים שמטרתם ביצוע השקעות במיזמי טכנולוגיה פיננסית חדשנית. תאגיד אינשורטק הינו תאגיד שמטרתו פיתוח מיזמי אינשורטק, לרבות מיזמים שנועדו לשם פיתוח פעילות המבטח עצמו ונדרש כי עיסוקו העיקרי יהיה קשור בפעילותו השוטפת של המבטח וכי ישקיע בפעילות טכנולוגיית או דיגיטלית העולה בקנה אחד עם האסטרטגיה של המבטח. תאגיד השקעה הינו תאגיד שמטרתו ביצוע השקעות במיזמי טכנולוגיה פיננסית חדשנית. נדרש כי כל השקעותיו תהיינה במיזמי טכנולוגיה פיננסית חדשנית, כאשר לפחות 75%

מההשקעות קשורים לפעילותו השוטפת של הגוף המוסדי, לרבות פעילות צפויה בהתאם לתוכניות האסטרטגיות של הגוף המוסדי. לשם קבלת אישור הממונה כאמור, קובע נייר העמדה כי ההשקעה בתאגיד האינשורטק או בתאגיד ההשקעה כאמור תבוצע מכספי הנוסטרו של המבטח או הגוף המוסדי (בהתאמה) בלבד וכי, ככלל, עליו לשלוט בתאגיד האמור ולהחזיק בכל עת לפחות 51% מכל סוג של אמצעי השליטה בו. עוד נקבע, בין היתר, כי סך גובה עלות ההשקעה הכוללת של המבטח בתאגידי אינשורטק לא יעלה על הנמוך מבין 1 מיליארד ש"ח או 10% מסך נכסיו, בניכוי נכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה.

אשר לתאגיד השקעה, נדרש כי זה יאוגד בישראל וכי מניותיו לא תהיינה סחירות. בנוסף, בעוד שבתאגיד אינשורטק רשאי להשקיע מבטח בלבד, בתאגיד השקעה רשאים להשקיע גם משקיעים מוסדיים הנמנים על קבוצת המשקיעים של הגוף המוסדי, אולם לתאגיד ההשקעה לא יהיה שולט נוסף שאינו הגוף המוסדי או השולט בו או גוף נוסף מאותה קבוצת משקיעים. עוד קובע נייר המדיניות, בין היתר, תנאים ביחס לתאגידים בהם רשאי תאגיד ההשקעה להחזיק. כמו כן נקבע כי על הגוף המוסדי לוודא כי סכום ההשקעה הכולל שלו בתאגיד השקעה ובתאגידים המוחזקים ע"י אותו תאגיד השקעה בכל תקופת ההחזקה לא יעלה על הנמוך מבין 500 מיליון ש"ח או 5% מנכסי המבטח בניכוי נכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה או מנכסי החברה המנהלת, לפי העניין. ועדת ההשקעות נוסטרו של הגוף המוסדי תפקח על עמידת הגוף המוסדי ותאגיד ההשקעה בתנאי ניר המדיניות.

(יא) בחודש ינואר 2022, פורסמה טיוטת תיקון הוראות החוזר המאוחד - פרק 4 לשער 5 **"ניהול נכסי השקעה" (אג"ח מיועדות)**. הטיוטה קובעת מספר הוראות בקשר עם הטמעת ההוראה החוקית בדבר החלפת מנגנון איגרות החוב המיועדות לקרנות פנסיה זכאיות ע"י המדינה במנגנון תשואה שנתית מובטחת. בנוסף, כוללת הטיוטה הוראה לפיה סל השקעה לניהול סיכוני השקעה במט"ח ייחשב כסל סחיר וכן הוספת מגבלה לפיה השקעה של גוף מוסדי או קבוצת משקיעים בתאגיד נדל"ן בשיעור העולה על 20% מסוג מסוים של אמצעי שליטה (ועד 49%), תתאפשר רק באם אמצעי השליטה בתאגיד הנדל"ן אינם סחירים.

7.1.3 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

7.1.3.1 חוקים ותקנות

(א) חוק קופות הגמל

חוק זה מסדיר את תחום הפעילות של קופות הגמל (לרבות קרנות הפנסיה). הוראות החוק והתקנות מכוחו כוללות הסדרה של ניהול חברות מנהלות (וחברות ביטוח ביחס לקופות ביטוח) בנושאים שונים, לרבות לעניין הפרדת נכסים, השליטה והרישוי שלהן, כללי בירור תלונות ציבור, והוראות לעניין אכיפה מנהלית ופלילית בעניינים אלה.

במסגרת החוק נקבעה הוראה הקובעת כי לאחר הצטרפות לקרן פנסיה יבוצע הליך של איתור חסכון לא פעיל בקרנות הפנסיה האחרות ואיחוד הכספים בקרן הפנסיה החדשה, אלא אם העמית התנגד לכך.

מכוח חוק קופות הגמל הותקנו, מעת לעת, תקנות שונות המסדירות נושאים שונים בקשר עם קופות גמל (לרבות קרנות פנסיה) וחברות מנהלות ובכלל זה, כללי השקעה לגופים מוסדיים, הוצאות המותרות בניכוי לגוף מוסדי, שיטות שערוך לגבי נכסים שונים בקופות הגמל, חובת השתתפות חברה מנהלת באסיפות כלליות ועוד.

(ב) **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות),תשס"ח-2008** (להלן: **"תקנות ההוצאות"**)

תקנות ההוצאות מתירות לגבות מנכסי המבוטחים והעמיתים הוצאות ישירות כהגדרתן בתקנות, בשל ביצוע עסקאות השקעה. התקנות כוללות הוראת שעה שמאפשרת לגבות הוצאות הנובעות מעמלות ניהול חיצוני, בין היתר, בשל השקעות בקרנות השקעה, קרנות סל, קרן או קרן חוץ, וכן בגין עמלות הנובעות מהשקעה בקרן טכנולוגיה עילית, כאשר התקרה לשיעור ההוצאות הישירות שניתן לגבות בגין עמלות ניהול חיצוני כאמור, הינה בשיעור כולל של עד 0.25%. תוקפה של הוראת השעה הוארך מעת לעת, ולאחרונה הוארך תוקפה עד ליום 6 באפריל 2022. בחודש פברואר 2020, הוקמה ועדה מייעצת לממונה לבחינת נושא ההוצאות הישירות אשר הגישה לממונה, בחודש נובמבר 2021, דוח סופי בנוגע להוצאות הישירות, שבו המליצה, בין היתר, על שינוי כל נושא ההוצאות הישירות ודמי הניהול ומעבר לדמי ניהול מהיתרה הצבורה בלבד (כפי שממילא קיים ביחס לקרנות השתלמות, אך בשונה מהוראות הדין בנוגע לדמי הניהול שניתן לגבות בגין מוצרים קצבתיים) וביטול ההוצאות הישירות (כך שהחברה המנהלת ולא העמיתים היא שתישא בהוצאות אלו). יישום המלצות הועדה המייעצת מחייב תיקונים משמעותיים בהוראות דין שונות אשר טרם התפרסמו נכון למועד פרסום הדוח.

(ג) **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב- 2012**

התקנות קובעות את כללי ומגבלות ההשקעה החלים על מוצרי החיסכון לרבות הפנסיוני (קרנות פנסיה, קופות גמל, פוליסות משתפות ברווחים) ועל הנוסטרו של מבטחים וחברות מנהלות. מכח התקנות פורסמו חוזרים שונים אשר אוחדו לפרק בחוזר המאוחד- ניהול נכסי השקעה, כמפורט לעיל.

(ד) **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול), התשע"ב-2012**

התקנות קובעות, בין היתר, את השיעור המירבי של דמי הניהול שניתן לגבות מעמיתים במוצרי חיסכון ארוך טווח, וכן כי בחשבונות של עמיתים שיש לאתרם בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסים (קופות גמל)(איתור עמיתים ומוטבים), התשע"ב-2012, ושלא אותרו בפרק הזמן שנקבע, יופחתו דמי הניהול ל- 0.3% מהיתרה הצבורה. במועד שבו חודש הקשר עם עמית כאמור ניתן יהיה לחזור ולגבות את שיעור דמי הניהול שנגבו מהעמית במועד ניתוק הקשר וכן את ההפרש בין דמי הניהול המופחתים הנ"ל (0.3%) לבין הנמוך מבין 0.5% או שיעור דמי הניהול שנגבו מהעמית במועד ניתוק הקשר.

בחודש ינואר 2022, פורסם תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסים (קופת גמל)(דמי ניהול) התשפ"ב-2022, שבמסגרתו הופחתה תקרת דמי הניהול שניתן לגבות ממקבלי קצבת זקנה ל- 0.3%. בחברות ביטוח התיקון יחול על מקבלי קצבת זקנה בפוליסות שישווקו החל מיום 1.2.2022

ובקרנות הפנסיה על כל מי שהחל לקבל קצבת זקנה החל מהמועד האמור ואילך. בהתייחס לקרנות הפנסיה התיקון הביא לעדכון מיידי בשיעור דמי ניהול שייגבו מנכסים שעומדים כנגד התחייבויות למקבלי קצבת זקנה חדשים ל- 0.3% לכל היותר, וכפועל יוצא להפחתה בהכנסות הקבוצה שהשפעתה תלך ותגדל ככל שמשקלן של ההתחייבויות כלפי מקבלי קצבת הזקנה החדשים תגדל.

(ה) **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), תשס"ח-2008.** התקנות, ביחד עם חוזרים אשר פורסמו בעניין זה, מעת לעת, קובעים כללים שנועדו לאפשר לעמיתים לבצע העברת כספים, באופן קל ופשוט ככל שניתן, בין קופות גמל מאותו סוג (לרבות קרנות פנסיה וקופות ביטוח), ואף העברת כספים מקופות גמל הוניות לקופות גמל לקצבה. בחודש ספטמבר 2020, תוקנו התקנות באופן שמאפשר לעמיתים בקופת גמל להשקעה לנייד את כספם לקופת גמל להשקעה אחרת, וכן לעמיתים שגילם לפחות 60 לנייד את כספם לקופת גמל לקצבה לצורך קבלת קצבת זקנה מיידית.

(ו) **חוק הייעוץ הפנסיוני**

בחוק זה הוסדר העיסוק במקצועות הייעוץ או השיווק הפנסיוני. נקבעו בו, בין היתר, הוראות בדבר חובת הרישוי והוראות לגבי אופן ההתנהלות של סוגי בעלי הרישיון השונים (לרבות תאגיד בנקאי כיועץ פנסיוני), תוך קביעת חובות אמון וחובת זהירות ואיסור על ניגוד עניינים אפשרי בין היועץ או המשווק ללקוח, כללים לענין תגמול יועצים פנסיונים והוראות בדבר פיקוח ואכיפה מנהלית ופלילית. כמו כן, מסדיר החוק את פעילות המסלקה הפנסיונית (לענין זה ראה גם סעיף 2.1.1 לעיל).

(ז) **חוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963**

חוק זה קובע, בין היתר, כללים לעניין ההפקדות בקופות הגמל של מרכיב הפיצויים, ובכלל זה לגבי פוליסות הכפופות לתקנות קופות הגמל (ביטוחי מנהלים) וקרנות הפנסיה, וכן הוראות הגנה על כספים שהופקדו כאמור מפני עיקול, שעבוד, החזרה או העברה.

(ח) **חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958**

בהתאם להוראות סעיף 19א לחוק הגנת השכר, על קופות גמל לפעול לגביית חובות ממעביד. קופות הגמל יהיו רשאיות להשתחרר מחובתן אם יוכיחו כי לא התרשלו או כי חלו נסיבות אחרות המצדיקות שחרור מחבות זו.

(ט) **פקודת מס הכנסה**

בפקודת מס הכנסה קבועות הטבות מס הניתנות עקב הפקדת כספים בקופות גמל, ולרבות פוליסות הכפופות לתקנות קופות הגמל (לעצמאיים וביטוחי מנהלים), והטבות מס הניתנות לכספים המשתלמים מהן וכן "קנסות" על משיכות שאינן בהתאם לתנאי ההסדר התחיקתי.

(י) **תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964**

תקנות אלה מסדירות נושאים שונים הנוגעים לניהולן של קופות גמל, קרנות פנסיה, וקופות ביטוח וחובות הביטוח החלות עליהם. הנושאים העיקריים המוסדרים בתקנות הינם, בין היתר, קביעת שיעורי ההפרשות המותרים להפרשה לטובת חיסכון פנסיוני, תוך אבחנה בין עמיתים שכירים

ועמיתים עצמאים, וכן קביעת אפשרויות המשיכה של הסכומים הצבורים בהם והתנאים לעניין זה.

(יא) **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי), התשס"ז-2006**

התקנות קובעות עקרונות בסיסיים בביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי, שמטרתם העיקרית שמירה על ענייני המבוטחים והבטחת כיסוי ביטוחי נאות. בתקנות נקבע כי בעל הפוליסה יכול שיהיה מעביד בלבד; למבוטח הבודד יתאפשר מעבר לפוליסת פרט בעת פקיעת הביטוח הקבוצתי או בעזיבת עבודה (תוך 60 ימים), בתנאים דומים לפוליסות פרט של המבטח במועד המעבר וללא חיתום מחדש. כן קובעות התקנות חובה על המבטח להמציא לכל מבוטח בקבוצה פוליסה, דף פרטי ביטוח ודיווח שנתי.

(יב) **תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (ביטוח חיים קבוצתי), תשנ"ג-1993**

בתקנות אלה כלולות הוראות לעניין ביטוח חיים קבוצתי, ריסק (ללא מרכיב חיסכון) ובכלל זה, הגדרת הקבוצות וגודלן המינימאלי, תקופת הביטוח, ותקרת העמלות לסוכנים. בנוסף, הממונה הוסמך לקבוע הוראות לגבי פוליסת המשך במקרה של הפסקת הביטוח הקבוצתי וללא חיתום מחדש.

(יג) **תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי הפרדת חשבונות ונכסים של מבטח בביטוח חיים), התשמ"ד-1984**

תקנות אלה קובעות הנחיות בדבר דרכי הפרדת החשבונות והנכסים של עסקי ביטוח חיים מכלל עסקי הביטוח של מבטח, והפרדת נכסים של עסקי ביטוח חיים משתתף ברווחים מנכסים של עסקי ביטוח חיים אחרים.

7.1.3.2 חוזרי ממונה, הנחיות, ניירות עמדה והכרעות עקרוניות

(א) בחודש מאי 2017, פורסם תיקון לחוזר שעניינו "**קווים מנחים לעניין תכניות לביטוח מפני אובדן כושר עבודה**", הקובע מבנה אחיד ומודולרי לתכנית לביטוח אובדן כושר עבודה, אשר יאפשר למועמדים לביטוח לערוך השוואה בין תכניות הבסיס השונות וההרחבות השונות לתוכנית הבסיסית לביטוח מפני אובדן כושר עבודה. החוזר קובע הגדרה אחידה לאובדן כושר עבודה וכן הוראות שונות לתכנית הבסיסית לרבות בכל הנוגע לתקופת הביטוח, תקופת ההמתנה, היקף הכיסוי, תגמולי הביטוח ואופן חישובם, חריגים לכיסוי, כיסוי בתקופת העדר עבודה ואפשרות קיזוז תגמולי הביטוח במקרה של תשלום מגורמים ממשלתיים או ממבטחים אחרים. החוזר חל על כל התכניות לביטוח אבדן כושר עבודה, אישיות או קבוצתיות שישווקו, יוארכו או יחודשו החל מיום 1 באוגוסט 2017.

(ב) **חוזר "מסמך הנמקה"**, במסגרתו מוסדר אופן עריכת מסמך הנמקה על סוגיו השונים לרבות המידעים שאמורים להימסר ללקוח במסגרת פגישה עם בעל רישיון.

(ג) בחודש מרס 2020, פורסם תיקון **לחוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות בקשר עם הנחת ריבית**. התיקון קובע כי על החברה להשתמש בעקום המבוסס על עקומי ריביות מבוססי תשואות לפדיון של אג"ח ממשלת ישראל סחירות, כפי שיפורסמו על ידי החברה הזוכה במכרז לציטוט מחירים. עקומי הריבית יהיו זהים למפורסם על ידי החברה הזוכה במכרז לציטוט מחירים, עד לנקודת ה- Last Liquid Point (LLP) בשנה ה- 25. מעבר לנקודה זאת, יקבעו עקומי הריבית על פי אקסטרפולציה בהתאם

לשיטת Smith Wilson עד לשיעור הריבית העתידית האחרונה Ultimate Forward Rate (UFR) שתקבע על 60 שנה. מנקודה זאת הריבית תהיה קבועה. תחולת התיקון הינה מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019, והוא קובע כי על החברות ליישם את ההוראות כשינוי אומדן חשבונאי בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS8. לפרטים נוספים ובכלל זה, השפעת חישוב העקום לפי הוראות הנ"ל, ראה באור 36 לדוחות הכספיים.

(ד) בחודש מרס 2020, פורסם חוזר ביטוח 2020-1-5 "**תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - בדיקת נאותות העתודה (LAT)** (להלן - "**חוזר ה-LAT**"). החוזר קבע כי בדיקת ה-LAT תחושב תוך קיבוץ מוצרי ביטוח חיים (למעט מוצרי סיעוד) וזאת במקום חישוב עבור כל מוצר ביטוח חיים בנפרד, כפי שהיה נהוג עד כה. שינוי זה מאפשר להביא בחשבון במבחן גם סוגי פוליסות שהונפקו המגלמות רווח, ולא רק כאלו המגלמות הפסד. שינוי זה צפוי להביא לשיקוף כלכלי טוב יותר של ההון בדוחות הכספיים, לצד הקטנת תנודתיות היתר בדוחות הכספיים של חברות הביטוח, אשר מקשה על ניתוח תוצאותיהן בראיית מבוטחים, חוסכים, משקיעים, מבטחי משנה ומשתמשים נוספים בדוחות הכספיים. תנודתיות היתר נובעת ברובה מהשפעת התנודתיות בעקום הריבית בסביבת ריבית נמוכה. החברה יישמה את הוראות החוזר בדרך של יישום למפרע, על מנת לשקף בהם את השפעת השינוי בטיפול החשבונאי, באופן בדיקת נאותות העתודות בביטוח חיים, באמצעות יישומו מאז ומעולם.

(ה) בחודש יוני 2020, פורסם חוזר בנושא "**עדכון הוראות החוזר המאוחד - הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT)**", שעניינו התייחסות לפער שבין העלות המופחתת לבין השווי ההוגן של נכסים שאינם רשומים בדוח על המצב הכספי בשווי הוגן ("UGL") לצורך בחינת נאותות העתודה. מטרת החוזר לספק הבהרות באשר לאופן היישום של ההוראות הנוגעות ל-UGL לצורך שיפור ההשוואתיות בין החברות והוודאות הרגולטורית, תוך עדכון הוראות הגילוי בנושא. בהתאם לחוזר, רשאית חברת ביטוח להקצות נכסים להתחייבויות השונות בהתאם לעקרונות הבאים: (1) בנכסים שקיימות לגביהם מגבלות חיצוניות (רגולטוריות) או פנימיות (ניהוליות) יש לפעול בהתאם למגבלות אלה. (2) בנכסים אחרים שאין לגביהם מגבלות ברורות כאמור, ניתן להקצותם על פי נוהל מתועד שתקבע החברה לעניין זה. בחוזר הובהר, כי ניתן לקבוע שהקצאת הנכסים תבוצע כפונקציה של סכום ה-LAT (לפני ה- UGL), ובלבד שסכום הנכסים לא יעלה על סכום ההתחייבויות הרלבנטיות. לאור האמור, עדכנה הקבוצה את נוהל הקצאת הנכסים כך שתיערך הקצאה של פערי שווי הוגן (UGL) בגין נכסים לא סחירים (למעט אג"ח ח"צ), להתחייבויות ביטוחיות שנוצרו בחישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT), מהגבוה לנמוך, בכל מגזר בנפרד. נכסים שלא הוקצו בהתאם לאמור לעיל, יוקצו, מידי רבעון, באופן יחסי על בסיס העתודה. העברות נכסים כתוצאה מעדכון מודל ההקצאה יטופלו, לפי הוראות החוזר, כשינוי אומדן בהתאם לתקן חשבונאי בינלאומי מספר 8 ("מכאן ולהבא"). לפירוט נוסף, ראה באור 36 לדוחות הכספיים.

(ו) בחודש מאי 2020, פורסם תיקון להוראות החוזר המאוחד לעניין **מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות**. ככלל, הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות קובע כי ניתן להוסיף לריבית חסרת סיכון המשמשת

בחישוב העתודה פרמיית אי נזילות בשיעורים שונים. במסגרת התיקון נקבע שיעור פרטני לפרמיית אי נזילות, שישמש בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט וביטוחי רכב חובה וחבויות. על פי התיקון ניתן יהיה להוסיף לריבית חסרת סיכון פרמיית אי-נזילות הן להנחת תשואה והן להנחת ריבית היוון, לפי העניין כמפורט בחוזר.

(ז) בחודש פברואר 2022, פרסם הממונה עדכון לאופן חישוב פרמיית אי נזילות שנכנס לתוקף החל מ- 31 בדצמבר 2021. נוסחת החישוב החדשה מבוססת על מתודולוגיית ה Volatility Adjustment בשינויים מסויימים כפי שנהוג במסגרת משטר כושר פרעון כלכלי (סולבנסי). לפירוט נוסף ראה באור 36 לדוחות הכספיים.

7.1.3.3 הצעות חוק וטיוטות תקנות וחוזרי ממונה

(א) בחודש דצמבר 2020, פורסם חוזר שעניינו **יישוב תביעות אובדן כושר עבודה**. במסגרת החוזר נקבעו עקרונות ליישוב תביעות אובדן כושר עבודה, לרבות המסמכים הנדרשים לבירור התביעה, המועדים לבירור התביעה, פירוט המידע שעל החברה לכלול במסגרת ההודעות המפרטות את ההכרעה בתביעה, עקרונות לביצוע חקירה וכן הסדרת הליך ההתייצבות של המבוטח אל מול רופא החברה. בנוסף, בהתאם למודל הערעור הקיים בתביעות נכות בקרנות הפנסיה נקבע מנגנון ערעור שיאפשר למבוטח לערער לוועדה רפואית בלתי תלויה שתהיה מורכבת משני רופאים מומחים שיבחרו באופן אקראי. כמו כן, נקבע שעל הכרעת ועדה זו יהיה המבוטח רשאי לערער בפני הועדה הרפואית לערעורים. עוד נקבע כי המבוטח יהיה רשאי להגיש את התביעה, בין היתר, באמצעות מערכת ממוכנת ייעודית. בנוסף, נקבע כי החברה תעביר, אחת לרבעון, דיווח לממונה בדבר התביעות שנתקבלה בהן הכרעה וכן התביעות שהוגש בגינן ערעור הן לוועדה הרפואית והן לוועדה הרפואית לערעורים. הוראות החוזר נכנסו לתוקפן ביום 1 בספטמבר 2021. יצוין, כי במקביל לחוזר זה, פורסם תיקון מתאים לסעיף התחולה של חוזר בירור ויישוב תביעות וטיפול בפניות הציבור, לפיו, הוראות חוזר זה לא יחולו על יישוב תביעות אובדן כושר עבודה, למעט הטיפול בפניות הציבור בפוליסת אובדן כושר עבודה. להערכת הקבוצה, הוראות החוזר מאתגרות את הליכי יישוב התביעה באובדן כושר עבודה, ומחייבות היערכות מתאימה, בדגש על התאמת תהליכי העבודה לרבות התאמות מיכוניות, הכשרת עובדים והתאמת ההתקשרות עם ספקי שירות ייעוץ רפואי. לאור האמור, להערכת הקבוצה, לחוזר יכול ותהא השפעה על היבטים תפעוליים של ניהול התביעות ועלות התביעות. **הערכת החברה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוססת על מידע המצוי בידי החברה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות.**

7.1.4 ביטוח-אלמנטרי

7.1.4.1 חוקים ותקנות, הצעות חוק וטיוטות חוזרי ממונה

(א) <u>חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995</u>

על פי סעיף 328 לחוק הביטוח הלאומי ("**החוק**"), מוקנית למוסד לביטוח לאומי (**המל"ל**) זכות תביעה מצד שלישי להשבת גמלאות ששולמו או שישולמו על ידי המל"ל, אם המקרה משמש עילה גם לחייב צד שלישי לפי פקודת הנזיקין או חוק הפלת"ד (למשל אם עובד נפגע בתאונת דרכים שהיא גם תאונת עבודה).

במסגרת החוק קיים גם הסדר שמחייב מבטח של מזיק שחויב בתשלום לנפגע, והיה רשאי לנכות או ניכה מהתשלום סכומים המגיעים לנפגע מהמוסד לביטוח לאומי (גמלת ביטוח לאומי), לדווח לביטוח הלאומי על אותם סכומים.

יצוין, כי יישוב התביעות מתבצע, בין היתר, בהתבסס על הסכמים שנחתמו בין החברות בקבוצה לבין מל"ל בשנת 2015.

במסגרת **חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 2019), התשע"ח-2018**, שהתפרסם בחודש מרס 2018 (להלן: "**חוק ההתייעלות הכלכלית 2019**"), נכלל, בין היתר, תיקון חוק הביטוח הלאומי שעניינו הוספת סעיף 328א המבטל את תחולתם של סעיפים 328(א) ו-328(א2) הנ"ל על מבטחים, ביחס לתביעות שיבוב הנובעות מחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 ("**חוק הפיצויים**"), וכן את חובת הדיווח כאמור. במסגרת התיקון נקבעו הוראות שלפיהן המל"ל לא יגיש תובענה או דרישה לפי סעיף 328 בגין מקרה המשמש עילה לחייב מבטח לשלם פיצויים לפי חוק הפיצויים, אך אם חייב בית המשפט מבטח לשלם פיצויים לזכאי לגמלה במסגרת תביעה לפי חוק הפיצויים, שהגיש אותו זכאי בשל מקרה כאמור, יופחת סכום הגמלה שחייב המל"ל לשלם בשל המקרה מסכום הפיצויים. כן נקבע, כי המבטחים יעבירו למל"ל מידי שנה, סכום שנתי שיקבע בתקנות שיותקנו לשם כך. ההסדר שבחוק ההתייעלות הכלכלית 2019 לא נכנס לתוקף, בהעדר תקנות.

איגוד חברות הביטוח קיים מגעים עם המל"ל לגיבוש הסכמה בנוגע להפעלת מנגנון ההתדיינות וההתחשבנות הקיים בין כל אחת מן המבטחות לבין המל"ל, ביחס למקרי ביטוח שאירעו ושיתרחשו בתקופה שמיום 1 בינואר 2014 עד יום 31 בדצמבר 2022, בכפוף להסכמות שונות, ובין היתר, הפקדת מקדמה ומנגנון קיזוז (להלן: "**הסכם ההתחשבנות**"). בהמשך למגעים כאמור, חתמה החברה על הסכמי התחשבנות מול המל"ל.

בהמשך למגעים הנ"ל ולהסכמים שנחתמו, פורסם ביום 15 בנובמבר 2021, תיקון להוראות סעיף 328א(ב)(4)(ו) לחוק הביטוח הלאומי שנקבע בסעיף 28 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2019, המבטל למעשה את חובת תשלום סכום גלובלי בעד מקרים שאירעו ושיתרחשו עד ליום 31.12.2022 וקובע את השיעור מדמי הביטוח שייגבו המבטחות בענף רכב חובה, אשר אותו יהיה עליהן להעביר למוסד לביטוח לאומי בגין תאונות דרכים משנת 2023 ואילך, חלף תשלום דרישות שיבוב, כדלקמן: בגין תאונות דרכים בשנים 2023-2024 – 10%; ובגין תאונות דרכים משנת 2025 ואילך – 10.95%.

(ב) <u>תקנות הביטוח הלאומי (היוון), התשל"ח-1978 ("תקנות ההיוון")</u>

בחודש יוני 2016, תוקנו תקנות ההיוון, וזאת בהמשך להמלצות ועדה בין משרדית בראשות השופט (בדימוס) ד"ר אליהו וינוגרד ז"ל, לבחינת תיקון טבלאות תוחלת החיים ושיעור הריבית המשמשת להיוון גמלאות בגין פגיעה בעבודה על פי תקנות ההיוון. במסגרת התיקון, עודכנו תוחלת החיים ושיעור הריבית לצורך היוון הקצבה השנתית אשר עודכן לשיעור של 2% חלף 3% עובר לתיקון, וכן נקבע מנגנון עתידי לעדכון שיעור ריבית ההיוון כאמור. הוראות התקנות משפיעות באופן ישיר על תביעות שיבוב של המוסד לביטוח לאומי ("המל"ל") בענפי החבויות לרבות בענף רכב חובה. התיקון נכנס לתוקף בחודש ספטמבר 2017.

בעקבות התיקון, הוגשו לבית המשפט תביעות נזקי גוף בדרישה ליישום שיעור ריבית מופחת בהתאם לתקנות ואף בשיעור נמוך יותר, לצורך חישוב הפיצויים בגין הפסדים עתידיים גם שלא במסגרת תביעות שיבוב של המל"ל, בביטוחי חובה וחבויות. הסוגיה הגיעה לפתחו של בית המשפט העליון במסגרת תיק שהתנהל כנגד ה"פול". בחודש ינואר 2018, הוגשה בתיק זה עמדת היועץ המשפטי לממשלה אשר במסגרתה נמסר עדכון בדבר הקמת ועדה בינמשרדית לבחינת סוגיית ריבית ההיוון בפיצוי הנזיקי על כל השלכותיה.

בחודש יוני 2019, פורסם דוח הוועדה לבחינת ריבית ההיוון של הפיצויים בשל נזק לגוף בנזיקין ("**וועדת קמיניץ**").

ביום 8 באוגוסט 2019, ניתן על-ידי בית-המשפט העליון פסק דין בתיק הנ"ל (ע"א 3751/17 המאגר הישראלי לביטוחי רכב נ' פלוני ("**פסק הדין**").

במסגרת פסק הדין, אימץ בית המשפט, הלכה למעשה, את המלצות וועדת קמיניץ וקבע כי שיעור ריבית ההיוון ימשיך לעמוד על 3%. זאת, עד להכרעה אחרת של המחוקק, אלא אם יוכח שינוי, על פי הפרמטר שנקבע בהמלצות וועדת קמיניץ לפיו ריבית ההיוון האחידה תיקבע על בסיס תשואות של אגרות חוב קונצרניות בדירוג AA לטווח של 25 שנה, אשר ייבחנו, מדי שנתיים, על ידי החשב הכללי (הגורם המוסמך), וככל שהבדיקה תצביע על חריגה של למעלה מאחוז (1%) בין התשואה המחושבת לבין ריבית ההיוון שבתוקף במועד הבדיקה, לכיוון מסוים, הגורם המוסמך הנ"ל יעדכן את שיעור הריבית או לפי שיקול דעתו, בנסיבות חריגות ומיוחדות, ולאחר היוועצות עם גורמים שונים הנוגעים לעניין, ימנע מעדכון כאמור.

ביחס לשיעור ריבית ההיוון שישמש לצורך ניכוי תגמולי המוסד לביטוח לאומי מתגמולי הביטוח למבוטחים, ולצורך תשלום תביעות שיבוב למוסד לביטוח לאומי נקבע במסגרת פסק הדין, כי בתקופת הביניים עד לתיקון חקיקה מתאים, תעמוד בתוקף הסכמת הצדדים לנכות את סכומי הגמלאות מתגמולי הביטוח למבוטחים לפי ריבית היוון של 3%.

להשפעת פסק הדין על תוצאותיה הכספיות של החברה ראה באור 36 לדוחות הכספיים.

7.1.5 ביטוח רכב רכוש

הצעות חוק וטיוטות תקנות וחוזרי ממונה

בחודש מאי 2019, פרסמה הממונה טיוטה שנייה לחוזר שעניינה "**תיקון הוראות החוזר המאוחד - הוראות בענף רכב רכוש**". לפרטים נוספים ראה סעיף 4.1 לעיל.

7.1.6 ביטוח כללי אחר

חוקים ותקנות

בחודש יוני 2016, עודכנו **תקנות הביטוח הלאומי (היוון), התשל"ח-1978**. לפרטים ראה סעיף 7.1.6 לעיל.

7.1.7 ביטוח בריאות

חוזרי ממונה, הנחיות, ניירות עמדה והכרעות עקרוניות

(א) בחודש נובמבר 2018, פורסם תיקון לפרק 5 חלק 3 בשער 6 בחוזר המאוחד (קודקס הרגולציה) שעניינו יישוב תביעות בביטוח סיעודי. בתיקון נקבעו עקרונות ליישוב תביעות סיעוד, לרבות ביצוע הערכת תפקוד וחקירה. כמו כן, נקבע, בין היתר כי החברה תמנה נציג אישי שילווה את המבוטח לאורך כל הליך הטיפול בתביעה, ותעדכן בהתאם למועדים שנקבעו בתיקון אודות קבלת המסמכים שהוגשו מטעמו. כן נקבע כי ככל שקיימת למבוטח הערכת תפקוד (להלן: "**הערכת תפקוד קובעת**"), החברה תהא רשאית לדרוש הערכת תפקוד נוספת תוך 20 ימי עסקים, רק בכפוף לנימוק מתאים ולבחירת ספק הערכת התפקוד באופן אקראי ומחזורי מתוך רשימה של ספקי הערכות תפקוד אשר לא תפחת מסך הספקים מעריכים הנדרשים בתיקון. כמו כן, נקבע כי דחיית הערכת התפקוד הקובעת תהא באופן מנומק ובהתאם לכללים שנקבעו בתיקון. עוד נקבע כי במקרה של שימוש בחקירה לבחינת היכולת התפקודית של המבוטח, החקירה תהיה בכפוף לכללים שנקבעו בתיקון, ומבלי שהחוקר יגרום למבוטח לבצע פעולות כלשהן. בנוסף, נקבע כי על החברה לנהל רישום של התביעות שעבורן ביצעה הערכת תפקוד נוספת אשר תכלול את פרטי הספק המעריך, תוצאות התביעה לאור הערכת התפקוד ופרטי הספק המכריע שנבחר במקרים אלו. מרבית הוראות התיקון נכנסו לתוקף ביום 1 בספטמבר 2019.

(ב) בחודש יולי 2016, נכנסו לתוקף **הוראות הפיקוח על שירותים פיננסים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים), תשע"ו-2015 וחוזר ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופות החולים אשר הוטמע במסגרת החוזר המאוחד** (להלן: "**ההוראות**" ו"**החוזר**") אשר קובעות, בין היתר, תנאים אחידים לביטוחים הסיעודיים הקבוצתיים של קופות החולים לרבות תנאים בדבר תקופת הכשרה, תקופת המתנה, תקופת הביטוח וכן גובה תגמולי הביטוח במקרה ביטוחי, ואשר מהוות תשתית הפעילות של הקבוצה בתחום זה. בחודש יולי 2020, פורסם **תיקון להוראות הפיקוח על שירותים פיננסים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים), התשע"ו-2015** (להלן: "**הוראות הפיקוח**"), לפיו, חברות הביטוח המבטחות בביטוח הסיעודי הקבוצתי לחברי קופות החולים יוכלו להציע למבוטחים שרכשו רובד בסיסי, לרכוש רובד נוסף במתכונת קבוצתית (להלן: "**הרובד המורחב**"), בכפוף להליך חיתום רפואי ובתוספת תשלום, כמפורט בתיקון. הרובד המורחב יאפשר לציבור המבוטחים להגדיל את סכומי הכיסוי הביטוחי שקיימים היום ברובד הבסיסי ו/או לזכות בתגמולי ביטוח לפרק זמן ממושך מהרובד הבסיסי, בכפוף למיצוי תום התקופה ברובד הבסיסי. התיקון יחול על פוליסות לביטוח סיעודי לחברי קופות חולים שיופקו או יחודשו החל מיום 1 בפברואר 2021, וכן על פוליסות קיימות שבעל

הפוליסה וחברת הביטוח הסכימו להחיל הוראות אלה עליהם (להלן: "**מועד התחילה**"). בחודש מרס 2021, פורסם תיקון להוראות הפיקוח הקובע, בין היתר, כי המבוטחים יהיו זכאים ברובד המורחב לתגמולי ביטוח לכל שנות חייהם וכי חלף מועד התחילה המצוין לעיל, חלק מהוראות התיקון יכנסו לתוקפן החל מיום 1 ביולי 2021 וכי שיווק הכיסוי בתוספת סכום הביטוח יכנס לתוקפו החל מיולי 2022, וזאת על מנת לאפשר לקופות החולים וחברות הביטוח להיערך לשיווק זה. בחודש אוגוסט 2021, פורסם תיקון לחוזר, במסגרתו מוצע לקבוע, בין היתר, את ההנחות האקטואריות אשר ישמשו בסיס לתמחור חלק בסיכון בגין התביעות הצפויות ברובד הנוסף, לרבות השיקולים השונים שנלקחו לצורך קביעת ההנחות. להערכת הקבוצה, יכול ותהיה לתיקונים הנ"ל השפעה על תפעול וניהול מוצר הביטוח הסיעודי הקבוצתי לחברי קופות החולים, וכן על אופן שיווקו וזאת החל ממועד התחילה. ואולם, בשלב זה, הקבוצה אינה יכולה להעריך את מלוא ההשפעה וההשלכות של הוראות התיקונים הנ"ל, מאחר והן תלויות, בין היתר, בהתנהגות הלקוחות, קופות החולים והמתחרים. **הערכת הקבוצה בעניין זה, הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידיה במועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות, בין היתר, לאור אי הודאות לעניין התנהגות הלקוחות, קופות החולים והמתחרים.**

(ג) בחודש פברואר 2022, פורסמה טיוטה שניה של הרפורמה בביטוחי הבריאות הכוללת מבנה חדש לפוליסות ביטוחי הבריאות. בהתאם, פורסמה טיוטת **תיקון לפרקים שונים בהוראות החוזר המאוחד שער 6 חלק 3 שעניינם "עריכת תכנית לביטוח בריאות"**, במסגרתה מוצע לקבוע כי מבנה ביטוח הבריאות יכלול חמישה רבדים: רובד ראשון - פוליסת בריאות בסיסית אחידה הכוללת את הכיסויים הבאים: כיסוי להשתלות וטיפולים מיוחדים בחו"ל, תרופות מחוץ לסל וניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בחו"ל; רובד שני - פוליסת הכוללת אחת מהחלופות הבאות: (א) כיסוי לניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל משלים שב"ן, עם השתתפות עצמית בגובה 5,000 ש"ח (ב) כיסוי לניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל משלים שב"ן, ללא השתתפות עצמית (ג) כיסוי לניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל מהשקל הראשון; רובד שלישי - פוליסת הרחבה, אשר תכלול הרחבה לאחת או יותר מתכניות הביטוח ברובד הראשון, השני או החמישי; רובד רביעי - אחד או יותר מנספחי הביטוח האמבולטורי הבאים: (א) ייעוץ, אבחון רפואי ובדיקות (ב) אשפוז בית (ג) טיפולים בטכנולוגיות מתקדמות ואביזרים רפואיים (ד) ליווי רפואי וטיפולים אגב אירוע רפואי משמעותי כגון ניתוח, אשפוז או מחלה קשה (ה) כל נספח ביטוח שאישר הממונה מראש ובכתב; רובד חמישי - פוליסת מחלות קשות. בנוסף, בכל הנוגע לאופן הצירוף של מועמדים לביטוח לפוליסות הבריאות המפורטות לעיל, מוצע לקבוע כי לאור החשיבות של הכיסויים ברובד הראשון, על המועמד לביטוח לרכוש תחילה פוליסת בריאות בסיסית, למעט במקרים החריגים הקבועים לעניין זה בטיוטה, ובפרט בהתייחס למקרים בהם למועמד לביטוח פוליסת בריאות ישנה או תכנית שב"ן בתוקף. כמו כן, מוצע לקבוע כי על הגורם המשווק להסביר את מבנה הביטוח החדש, לרבות ההבדלים בין הפוליסות הבסיסיות וההרחבות, תוך שיקוף של דמי הביטוח. מעבר לאמור, מוצע לאסור מכירה של פוליסת פרט המעניקה כיסוי שיפוי למועמד לביטוח שיש ברשותו פוליסת פרט המעניקה כיסוי דומה (מבלי לבטל את הפוליסה הקיימת), אלא אם התקיים אחד החריגים הבאים: (א) הפוליסה שתוצע למועמד לביטוח לרכוש כוללת רק את יתרת הכיסוי הביטוחי (ב) שיעור עלות הכיסוי הביטוחי הדומה בין הפוליסות אינו עולה על עשרה אחוזים מגובה הפרמיה שאושרה על ידי הממונה (ג) בשל הליך חיתומי נדרשת החרגה מסוימת בפוליסת תרופות וברשותו של המועמד לביטוח פוליסת תרופות ישנה ללא אותן ההחרגות (ד) מועמד לביטוח המבקש לעבור ברצף ביטוחי מפוליסה קבוצתית לפוליסת פרט. כמו כן, מוצע לקבוע כי הנחה בפרמיה תינתן בשיעור קבוע לתקופה של עשר שנים לפחות. במקביל, פורסמה טיוטת **הוראות הפיקוח על שירותים**

פיננסים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לפוליסת בריאות בסיסית), התשפ"ב-2021, אשר במסגרתה מוצע לקבוע נוסח לפוליסות האמורות המגדירות כיסוי אחיד במטרה להקל על מבוטחים את ההשוואה בין החברות השונות. בנוסף, פורסמה טיוטת **תיקון בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל), התשפ"ב-2021**, במסגרתה נערכו ההתאמות הנדרשות לפוליסת הניתוחים האחידה כנגזר מהרפורמה האמורה וכן עדכונים מסויימים ברשימת החריגים לפוליסה. נכון למועד הדוח, החברה בוחנת את הוראות הטיוטות ובשלב מקדמי זה אין ביכולתה להעריך את השלכותיהם, ככל שתתגבשנה לכדי הוראות מחייבות, על פעילות החברה.

7.2 חסמי כניסה ויציאה עיקריים ושינויים החלים בהם

7.2.1 כללי

חסמי הכניסה העיקריים לכלל תחומי הפעילות של החברה הינם:

- קיום תשתית טכנולוגית ומקצועית התומכת בתחומי הפעילות שבה פועלת החברה, כוח אדם מיומן, קשרים עסקיים מפותחים עם מבטחי משנה וידע וניסיון מול ספקי שירותים עיקריים;
- הצורך בעמידה בתנאים הנדרשים על פי דין לקבלת רישיונות עיסוק וקבלת היתרים לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה, לפי העניין (ראה סעיף 7.2.2 לעניין מסמך המדיניות בדבר תנאים לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה בגופים מוסדיים);
- עמידה בדרישות הרגולציה לרבות כמפורט בפרקים 2-6 ובסעיף 7.1 לעיל;
- דרישה לקיום הון עצמי מינימאלי (לפרטים ראה באור 14 לדוחות הכספיים);
- בניית מערכי שיווק אפקטיביים בתחומי הפעילות השונים;

מחסום יציאה עיקרי מתחומי הפעילות של החברה נובע מהצורך לקבלת היתר שליטה בידי הגורם הרוכש את הפעילות וכתוצאה מכך במקרה שלא נמצא רוכש מתאים, הצורך בהמשך הטיפול בתיק הלקוחות הקיים ובתביעות ביטוחיות לעתים לתקופות ארוכות ("**Run-Off**").

7.2.2 היתר להחזקת אמצעי שליטה

בהתאם להוראות הדין, החזקת אמצעי שליטה ושליטה במבטח ובסוכן, כפופים לקבלת היתר מאת הממונה. בחודש דצמבר 2013, ועל רקע מיזוג מנורה מבטחים גמל למנורה מבטחים פנסיה וגמל ופטירתו של מר מנחם גורביץ ז"ל, עודכן היתר השליטה בחברה, וניתן לה"ה טלי גריפל וניבה גורביץ (שתי בנותיו של המנוח מר מנחם גורביץ ז"ל).

ההיתר הוא להחזקת אמצעי שליטה ולשליטה, במישרין או בעקיפין, באמצעות מנורה מבטחים החזקות, במבטחים: החברה, מנורה מבטחים פנסיה וגמל ושומרה; בחברה המנהלת: מנורה מבטחים מהנדסים; וכן היתר שליטה בסוכני התאגיד, באמצעות מנורה מבטחים סוכנויות ושומרה סוכנויות, ובכלל זה, סיני סוכנות לביטוח וסוכנות אורות (להלן: "**התאגידים נשוא ההיתר**").

בהיתר נקבעו, בין היתר, התנאים העיקריים כדלקמן: הוראות בדבר שימור גרעין השליטה[9] במלוא שרשרת השליטה בתאגידים נשוא ההיתר, וזאת בדרך של הגבלות על

[9] לעניין זה, "גרעין שליטה" - 30.01% בכל אחד מאמצעי השליטה, במישרין או בעקיפין, בדילול מלא של כלל אמצעי השליטה בתאגיד הרלבנטי.

שיעבוד, מכירה, העברה של גרעין השליטה בתאגידים הנ"ל, לרבות בדרך של הנפקה; הוראות בדבר הפקדה, בידי נאמן (עו"ד ישראלי) על פי כתב נאמנות, של תעודות מניה המייצגות לפחות את גרעין השליטה במבטחים ובחברות המנהלות וכן חתימה על ייפויי כוח לנאמן על אמצעי השליטה שימנה הממונה למכירת מניות גרעין השליטה, בהתקיים תנאים המפורטים בהיתר. נכון למועד הדוח, החברה עומדת בכל תנאי ההיתר.

יצוין, כי במסמך עקרונות משותף לממונה ולמפקח על הבנקים בבנק ישראל (להלן: "**המפקחים**"), ביחס למתן היתר לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה בגופים המפוקחים על ידם (קרי, מוסדות בנקאיים ומוסדות ביטוח וחיסכון ארוך טווח), פורטו השיקולים שיעמדו לנגד עיני המפקחים בבחינתם את התאמת המבקש לשלוט בגוף מפוקח, בחלוקה לחמישה תחומים עיקריים: יושר ויושרה אישיים ועסקיים; חוסן פיננסי; אסטרטגיית השקעה; ניסיון עסקי; ועסקיו ועיסוקיו האחרים של מבקש ההיתר. בהמשך לאמור, פרסמה הממונה, בחודש פברואר 2014, מסמך מדיניות לשליטה בגוף מוסדי הקובע כללים ותנאים לקבלת היתר שליטה ו/או היתר להחזקת אמצעי שליטה בגופים מוסדיים, תוך התייחסות למבנה השליטה, חוסן פיננסי של בעלי השליטה, מגבלות על מימון רכישת אמצעי השליטה, מגבלות על שעבוד אמצעי השליטה והעברתם.

7.3 גורמי הצלחה קריטיים

להערכת החברה, קיימים מספר גורמים שבהם תלויה הצלחת הפעילות בתחומי הביטוח השונים, בהם פועלת החברה, וביניהם: איכות ומקצועיות כוח האדם בחברה; שירות איכותי ויעיל למבוטחי החברה וסוכניה לרבות שימור ושיווק מוצרים חדשים ללקוחות קיימים, איכות הסכמי ביטוח המשנה ויציבות מבטחי המשנה; איכות ניהול ההשקעות והכנסות מהשקעות; מערכות מחשב ומידע תומכות מתקדמות לרבות יכולות דיגיטליות מתקדמות בפרט בממשקים מול הלקוחות (מכירות, שירות, יישוב תביעות וכד'); גיוס סוכנים חדשים וביסוס מערך רחב של סוכני ביטוח המשווקים את מוצרי החברה וכן הרחבת מערך השיווק הישיר.

7.4 השקעות

7.4.1 מבנה ניהול ההשקעות

השקעות הגופים המוסדיים בקבוצה מנוהלות על ידי אגף ההשקעות של החברה. באגף קיימים צוותי השקעה מתמחים בהשקעות סחירות בישראל ובחו"ל (מניות, אג"ח, נגזרים וכדו'), השקעות ריאליות (השקעה במניות לא סחירות), נדל"ן בישראל ובחו"ל ומערך אשראי לא סחיר. מתקיימת הפרדה בין ניהול כספי הנוסטרו לבין ניהול כספי המבוטחים/עמיתים.

החלטות ההשקעה מתקבלות על ידי מנהלי התחומים ומנהלי ההשקעות השונים באגף השקעות, תוך הסתייעות בצוות מחקר ודירוג, בעבודות מחקר פנימיות וחיצוניות בארץ ובחו"ל וכן באמצעות פגישות שוטפות עם אנליסטים וכלכלנים מקצועיים בתחום. הכל, בכפוף למגבלות רגולטוריות, באישור ועדות ההשקעה הרלוונטיות לפי מדרג הסמכויות ובהתאם למדיניות ההשקעות המאושרת על ידי הדירקטוריונים הרלבנטיים.

באגף קיימים מחלקת דיווח ובקרה - "מידל אופיס" ומחלקת מחקר נ"ע סחירים, מחלקת מחקר ודירוג וצוות למעקב אחר חובות בעייתיים. האגף מסתייע באופן שוטף בייעוץ משפטי ובמערך ניהול הסיכונים.

בנוסף, באגף הכספים קיימת יחידת מערך עורפי - "בק אופיס", מחלקת חשבות השקעות, אשר אחראית על קליטה, רישום ובקרת ביצוע של עסקאות בנכסי השקעה.

7.4.2 נכסים מנוהלים

נכסי הנוסטרו של החברה (הון עצמי, התחייבויות הנובעות מעסקי ביטוח חיים שאינן תלויות תשואה, מעסקי ביטוח בריאות, ומעסקי ביטוח כללי), מושקעים בהתאם למגבלות הקבועות בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 (להלן: "**תקנות כללי השקעה**") ומדיניות ההשקעות המאושרת הנקבעת על ידי ועדות השקעה והדירקטוריון. הסיכונים הנובעים מהשקעות של נכסי נוסטרו חלים על החברה.

נכסי מבוטחים, מושקעים בהשקעות סחירות ושאינן סחירות בהתאם למגבלות הקבועות בתקנות כללי השקעה לעניין זה בתקנות כללי ההשקעה ובהתאם למדיניות ההשקעות המאושרת על ידי ועדות ההשקעה והדירקטוריון. התשואה המושגת נזקפת לטובת בעלי הפוליסות, בניכוי דמי ניהול.

7.4.3 ועדות השקעה

בחברה קיימים שני סוגים של ועדות השקעה אשר מיישמות את מדיניות ההשקעה הכוללת שאושרה ומקבלות את החלטות ההשקעה: אחת - ועדת השקעות תלויות תשואה - "משתתף" ("**כספי מבוטחים**") והשנייה - ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה ("**נוסטרו**").

7.4.4 ועדות אשראי

בחברה פועלות שתי ועדות אשראי:

(1) ועדת אשראי פנימית, המאשרת ו/או ממליצה, בהתאם למדרג הסמכויות לועדת משנה לאשראי ו/או לועדת השקעות לפי העניין, על מתן הלוואות מותאמות וטיפול בהן.

(2) ועדת משנה לאשראי משותפת לכלל הגופים המוסדיים בקבוצת מנורה מבטחים (שחבריה חיצוניים), המאשרת עסקאות אשראי, למעט מספר סוגי אשראי שהוחרגו מטיפולה.

7.4.5 השקעות מנוהלות

להלן מידע אודות התפלגות הנכסים המנוהלים של החברה (המשקיע המוסדי) (במיליוני ש"ח) ליום 31 בדצמבר 2021:

גוף מוסדי	נוסטרו (מליוני ש"ח)	כספים תלויי תשואה (מליוני ש"ח)
נכסי החברה	14,147	32,367

7.4.6 פעילויות השקעה מהותיות

הלוואות מיוחדות

החברה העמידה הלוואות ללקוחות (להלן בסעיף זה: "**הלווים**"), במהלך התקופה שבין אוקטובר 2004 עד מרס 2007, ללא בטחונות מספקים במועד העמדת ההלוואות, כנגד שיעבוד פוליסות ביטוח חיים שהופקו על ידי החברה לטובת הלווים בסמוך למועד העמדת ההלוואות (להלן בסעיף זה: "**ההלוואות**").

בחודש יולי 2010, העביר הממונה דוח ביקורת בקשר להלוואות (להלן: "**דוח הממונה**"). במסגרת הדוח ניתנו הנחיות שמטרתן, בין היתר, שיפור הבקרות והתהליכים הרלבנטיים בחברה ובהמשך לדוח הופקו לקחים והוטמעו הנחיות הממונה, ובכלל זה עודכנו נהלי העבודה והתהליכים הרלבנטיים כאמור. בנוסף, הטיל הממונה על החברה, בשנת 2010, עיצום כספי וקנס אזרחי.

סך יתרת ההלוואות כאמור, נכון ליום 31 בדצמבר 2021, עמד על כ- 43.1 מיליוני ש"ח. ערכי הפדיון של הפוליסות ששועבדו כאמור כנגד העמדת ההלוואות, נכון ליום 31 בדצמבר 2021, הינם בסך של כ- 0.1 מיליוני ש"ח. כנגד ההלוואות כאמור בוצעה הפרשה לחובות מסופקים בדוחות הכספיים של החברה, בסך של כ- 34.8 מיליוני ש"ח. יצוין, כי כחלק מהסדרי גביית ההלוואות האמורות נחתמו הסכמי הלוואה חדשים עם מנורה מבטחים החזקות ששימשו בעיקר לפירעון ההלוואות שניתנו במקור על ידי החברה.

הלוואות לחברות קשורות

לפרטים נוספים בדבר הרכב ההלוואות לחברות קשורות ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

7.4.7 פרסום מדיניות השקעות

להלן קישור למדיניות ניהול ההשקעות של החברה, כפי שפורסמה באתר האינטרנט -

https://www.menoramivt.co.il/wps/portal/about-menora/menora-mivtachim-insurance/participating-portfolio/investment-policy/

7.5 ביטוח משנה

7.5.1 כללי

ביטוח משנה הוא אחד מהכלים שבאמצעותם מגדרת החברה את הסיכונים הביטוחיים שלה, מצמצמת את חשיפתה ומגינה על ההון העצמי שלה. ביטוח המשנה מאפשר לחברת הביטוח לפזר את הסיכון הביטוחי ובכך לצמצם את הסיכון הכולל החל עליה תוך הרחבת הקיבולת שלה לעסקים חדשים, והכל במגבלות היקף הסיכון שביכולתה לשאת ביחס להון העצמי שלה.

ביטוח המשנה מאפשר לחברת הביטוח למצע את תנודות התוצאות החיתומיות בשייר, תוך העברת סיכונים חריגים למבטחי משנה. סוג הסיכונים המועברים למבטחי המשנה ואופן העברתם נקבעים על פי ניתוח אופי הסיכון ויעילות העברתו למבטח המשנה, בהתבסס על ניסיון העבר ומודלים כלכליים פנימיים. יצוין, כי בהעברת הסיכון למבטחי משנה אין בכדי לשחרר את החברה ממחויבויותיה כלפי מבוטחיה.

ביטוחי המשנה של החברה בתחום הביטוח הכללי, נערכים, בדרך כלל, על בסיס שנתי עם מבטחי משנה שונים. ביטוחי משנה בתחומי ביטוח החיים והבריאות נערכים על בסיס רב-שנתי עם אפשרות ביטול בהודעה מראש על ידי אחד הצדדים, לגבי פוליסות חדשות. חוזי ביטוח קטסטרופות בביטוח חיים נערכים על בסיס שנתי. לחברה אין תלות במבטח משנה מסוים כלשהו. בביטוח משנה משולמת פרמיה למבטחי המשנה ובתמורה מבטחי המשנה משתתפים בחלקם בתשלומי תביעות, וכן משלמים עמלות למבטח, בחוזים מסוימים, לפי העניין. בעבר נכרתו הסכמי ביטוח משנה בביטוח חיים מסוג "מוד-רי" (Modified Reinsurance). מבנה ביטוח משנה מסוג "מוד-רי" דומה במהותו לביטוח משנה יחסי. החברה לא מתקשרת בביטוח משנה מסוג זה, עבור עסקים חדשים.

בחלק מההסכמים גובה העמלה תלוי ברווחים בשנה או בשנים האחרונות, בהתאם לתנאים שנקבעו בחוזה.

בחלק מהענפים בביטוח אלמנטרי, שייר החברה מכוסה בביטוח עודף הפסדים כנגד קטסטרופה (Excess of Loss).

ביטוח המשנה לסוגיו מוצג בדוחות הכספיים בסעיפי הפרמיה, התביעות המשולמות והתלויות, העמלות, עתודות הביטוח וסכומים לקבל והתחייבויות אחרות, לפי העניין.

7.5.1.1 סוגי חוזי ביטוח המשנה העיקריים ותיאור תמציתי של הכיסוי בגין כל מוצר עיקרי בתחומי הפעילות השונים:

בכל אחד מהענפים מותאם כיסוי ביטוח המשנה הנרכש למדיניות העסקית של החברה ולאופי הסיכון ורמתו.

ההבחנה הבסיסית בסוגי ביטוח המשנה היא בין ביטוח משנה חוזי (יחסי או לא יחסי), שהינו ביטוח משנה הנערך עבור ענף או סוג ביטוח בהתאם לתנאי החוזה (Treaty) לבין ביטוח משנה פקולטטיבי, שהינו ביטוח משנה הנערך עבור עסק/ים ספציפי/ים או פוליסה בודדת. בדרך כלל, לעסקים גדולים נרכש ביטוח משנה פקולטטיבי, בפרט כאשר סכום הביטוח עולה בהיקפו על קיבולת חוזי ביטוחי המשנה של החברה, או כאשר הסיכון מוחרג מהחוזה (ה- Treaty) עם מבטח המשנה. ההסכמים יכולים להיות עם מבטח משנה אחד או עם מספר מבטחי משנה במקביל.

להלן פירוט סוגי הכיסויים השונים המקובלים בענף הביטוח בכלל ובחברה בפרט -

ביטוחי משנה יחסיים - כוללים ביטוחי מכסה (Quota Share), ביטוחי מותר (Surplus). בביטוחי משנה יחסיים, מעבירה החברה למבטח המשנה שיעור מסוים מסכום הפרמיה מכל פוליסה או כיסוי שמכוסה תחת החוזה, ומקבלת בתמורה ממבטח המשנה שיעור זהה מסכום כל תביעה בגין הפוליסה או הכיסוי הנ"ל. בביטוחי מכסה שיעור זה הינו קבוע לכל הפוליסות בענף המבוטח, ובביטוחי מותר שיעור זה משתנה על בסיס סכום הביטוח בהתאם לכל פוליסה או כיסוי. בחוזים מסוג זה, השתתפות מבטח המשנה בסיכון מוגדרת מראש, בהתאם לחלקו היחסי בפרמיה או בהתאם למפתח שנקבע מראש על בסיס סכום הביטוח.

ביטוחי משנה לא יחסיים כוללים ביטוח מסוג עודף הפסדים (Excess of loss) ביטוח עודף הפסדים הוא ביטוח המכסה תביעות או אירועים מעל לסכום מסוים המוגדר מראש, דהיינו, תביעה בודדת או אירוע בו מעורבים מספר סיכונים שהצטברותם מעל הסכום המוסכם משולמת על ידי מבטח המשנה עד לגובה סכום התקרה המוסכמת. מאידך, תביעה הנמוכה מהסכום שהוגדר מראש, תשולם על ידי חברת הביטוח באופן בלעדי. בחוזים מסוג זה החלוקה בסיכון אינה יחסית והשתתפות מבטח המשנה מותנית בגובה הנזק.

7.5.1.2 תיאור מבנה העמלות המתקבלות ממבטחי משנה

בחוזי ביטוח משנה לא יחסיים החברה איננה מקבלת, בדרך כלל, עמלות ממבטחי המשנה. בחוזי ביטוח יחסיים וכן בהסכמי ביטוח פקולטטיביים, החברה מקבלת בחלק מהמקרים עמלות ממבטחי המשנה בשיעור מוסכם ו/או בהתאם לתוצאות הביטוחיות, לפי העניין. קיימים שלושה סוגים עיקריים של עמלות: עמלות בשיעור קבוע מהפרמיות (flat), עמלות לשנה ראשונה בחלק מהסכמי ביטוח חיים ועמלות מדורגות לפי רווחיות (sliding scale) או עמלות רווחים (Profit Commission) המבוססת על רווחיות מבטח המשנה בחוזים.

7.5.1.3 מדיניות החשיפה למבטחי משנה

דירקטוריון החברה, מאשר אחת לשנה מדיניות ביטוח משנה בהתאם לתחומי הפעילות של החברה, שכוללת את היקף השייר בכל ענף וענף ואת מסגרת החשיפה המרבית למבטח משנה בודד או לקבוצת דירוג של מבטחי משנה. מדיניות ביטוח המשנה כוללת קריטריונים להתקשרות עם מבטח משנה ובפרט הדירוג של מבטח המשנה.

הנהלת החברה מיישמת את המדיניות שאושרה, קובעת תכנית ביטוח משנה שנתית בהתאם למדיניות, ומדווחת עליה לממונה.

לפרטים נוספים ראה באור 36 לדוחות הכספיים.

7.5.1.4 ביטוח כללי

בתחום הביטוח הכללי החברה מתקשרת עם מספר רב של מבטחי משנה על מנת למנוע תלות במבטח משנה בודד ולפזר את סיכון האשראי הגלום בהתקשרות שכזו.

מדיניות ההתקשרות עם מבטחי משנה בתחום הביטוח הכללי, נכון למועד הדוח הינה כדלקמן:

לא תבוצע התקשרות עם מבטח משנה שדירוגו פחות מ- A- לפי S&P או לפי דירוג דומה מסוכנויות אחרות בהתאם למדיניות, למעט אישורים מיוחדים בגין נסיבות ספציפיות.

ככלל, התקשרויות החברה עם מבטחי המשנה בכל ענפי הביטוח הכללי, מתחדשות מדי שנה.

עסקאות ביטוח משנה חריגות מדווחות לדירקטוריון החברה אחת לרבעון בהתאם למדיניות ביטוח המשנה שאושרה בדירקטוריון. בשנת 2021 דווחו כ- 17 עסקאות רכוש ו- 19 עסקאות חבויות.

<u>רכב חובה</u>

חשיפת החברה בתחום ביטוח רכב חובה, מוגנת הן באמצעות חוזי ביטוח משנה יחסיים והן באמצעות חוזי ביטוח משנה מסוג "עודף הפסדים" (Excess of Loss).

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום בשנים המתוארות בדוח (במליוני ש"ח):

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	2021		2020		2019	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
SWISS RE (FRANKONA)	AA-	שוויץ	-	14%	2	14%	2	10%
AXIS RE EUROPE	A+	שוויץ	-	16%	2	16%	4	20%
R+V VERSICHERUNG AG	AA-	גרמניה	-	0%	-	0%	2	11%

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	2021		2020		2019	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
EVEREST REINSURANCE COMPANY	+A	ארה"ב	-	13%	2	13%	3	16%
Amlin Re Europe	-A	שוויץ	-	0%	-	0%	2	11%
AXA XL	+A	שוויץ	-	13%	1	13%	3	14%
CCR RE	A	צרפת	8	17%	-	0%	-	0%
KOREAN REINSURANCE COMPANY	A	קוריאה	14	29%	-	0%	-	0%
Santam RE New Re paper	AA	דרום אפריקה	11	24%	-	0%	-	0%

רכב רכוש

חשיפת החברה בתחום ביטוח רכב רכוש, מוגנת הן באמצעות חוזי ביטוח משנה יחסיים והן באמצעות חוזי ביטוח משנה מסוג "עודף הפסדים" (Excess of Loss), להגנה כנגד אירועים חריגים.

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום הפעילות (במליוני ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	2021		2020		2019	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
R+V VERSICHERUNG AG	-AA	גרמניה	9	12%	8	12%	8	10%
TRANS RE ZURICH REINSURANCE COMPANY	+A	שוויץ	-	0%	-	0%	8	11%
EVEREST REINSURANCE COMPANY	+A	ארה"ב	32	47%	30	45%	30	40%
AXIS RE EUROPE	+A	שוויץ	-	0%	-	0%	8	10%

ביטוח כללי אחר

התקשרויות החברה עם מבטחי משנה בכל ענפי הביטוח בתחום מתחדשות מדי שנה. ענפי ביטוח חבות מעבידים, ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית מאוגדים בחוזה ביטוח משנה אחד מסוג Excess of Loss, המבוסס על שנת הנזק.

בענפי אחריות דירקטורים, חבות מוצר, אחריות מקצועית, חבות מעבידים וחבות כלפי צד ג' החל משנת 2019, החברה רוכשת ביטוח משנה יחסי - Quota Share.

בענף ביטוח רכוש מתקשרת החברה בחוזים יחסיים ובחוזי Excess of Loss המגנים על החברה כנגד קטסטרופה.

בעסקים מסוימים, בהם גבולות האחריות חורגים מהגבולות שנקבעו בהסכמי ביטוח המשנה, או שהכיסוי הנדרש אינו נכלל בהסכמי ביטוח המשנה, נרכש ביטוח משנה ספציפי (פקולטטיבי). סוג ביטוח המשנה הנרכש (יחסי/לא יחסי) משתנה בהתאם למהות הסיכון והיצע הכיסוי בשוק ביטוח המשנה.

בהסכמי ביטוח משנה היחסיים, בענפים הכוללים מרכיב קטסטרופה, מגבילים מבטחי המשנה את התשלום בגין אירוע בודד בשיעור מוסכם מסך כל החשיפה בעת האירוע, בהתאם למדיניות שאושרה בדירקטוריון.

בביטוחי דירות אגב משכנתא, הנמכרים באמצעות הבנקים, נרכש, במרבית המקרים, ביטוח משנה ספציפי ("**פקולטטיבי**").

ביטוח חבויות

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בענף חבויות מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (במליוני ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	2021		2020		2019	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
EVEREST REINSURANCE COMPANY	+A	ארה"ב	45	14%	34	19%	20	15%
Novae	+A	בריטניה	76	23%	30	17%	28	21%

ביטוח רכוש ואחרים

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בענף ביטוח רכוש ואחרים מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (במליוני ש"ח), בתקופות המתוארות בדוח:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	2021		2020		2019	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
SWISS RE (FRANKONA)	-AA	שוויץ	39	10%	45	13%	44	14%
EVEREST REINSURANCE COMPANY	+A	ארה"ב	-	0%	36	10%	35	11%

ריכוז תוצאות ביטוח המשנה בביטוח כללי (במיליוני ש"ח)

	רכב חובה			רכב רכוש			ענפי רכוש אחרים			ענפי חבויות אחרים			סה"כ		
	2021	2020	2019	2021	2020	2019	2021	2020	2019	2021	2020	2019	2021	2020	2019
פרמיות ביטוח משנה	48	11	19	69	68	76	478	385	355	333	290	178	929	755	627
רווח הפסד למבטחי המשנה	6	10	25	19	(8)	(19)	81	11	105	38	69	63	145	81	180

פירוט שאר ענפי רכוש לפי סוגי פרמיות

	2021	2020	2019
פרמיות ביטוח משנה - יחסי	229	176	193
פרמיות ביטוח משנה - לא יחסי	37	36	40
פרמיות ביטוח משנה - רעידת אדמה	213	173	122
סה"כ פרמיות ביטוח משנה	**478**	**385**	**355**

7.5.1.5 ביטוח חיים

בהתאם למדיניות החשיפה של החברה בתחום ביטוח חיים, התקשרויות החברה הינן עם מבטחי משנה בדירוג בינלאומי של -A ומעלה לפי S&P. ביטוח משנה בכל הסכם תלוי במידת הסיכון המכוסה ושיקולים מסחריים, בהתאם למדיניות שאישר הדירקטוריון. החברה מתקשרת עם מבטחי משנה בחוזי ביטוח משנה יחסיים מסוג מכסה ומסוג מותר להגנה על מרכיב הסיכון שבתיק ביטוח החיים (ולא על מרכיב החיסכון). בנוסף, החברה רוכשת מדי שנה ביטוח משנה להגנה מקטסטרופה בכיסויי מוות, אובדן כושר עבודה ונכות. בעבר נערכו הסכמי ביטוח משנה יחסיים מסוג "מוד-רי" הכוללים גם את מרכיב החיסכון.

התקשרויות החברה בביטוחי משנה בענף ביטוח חיים הינן ארוכות טווח והן נקבעות לפי תכניות הביטוח ואינן קצובות בזמן, למעט כיסוי קטסטרופות (כולל מלחמה וטרור) המתחדש מדי שנה. תנאי חוזי ביטוח המשנה מאושרים מחדש מידי שנה. שינויים בהם תקפים, בדרך כלל, רק לגבי פוליסות ביטוח חדשות.

לפרטים נוספים ראה באור 36 לדוחות הכספיים.

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה ששיעור הפרמיה מסך פרמיות ביטוח המשנה גבוה מ- 10% בתחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך טווח (במיליוני ש"ח), בתקופות המתוארות בדוח:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	2021		2020		2019	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
Swiss Reinsurance	-AA	שוויץ	61	56.4%	63	58.5%	45	50%
Munich Reinsurance	-AA	גרמניה	27	24.6%	25	23.3%	25	28.1%

7.5.1.6 ביטוח בריאות

בהתאם למדיניות החשיפה של החברה, התקשרויות החברה בתחום ביטוח בריאות הינן עם מבטחי משנה בדירוג בינלאומי של -A ומעלה, לפי S&P, למעט אישורים מיוחדים בגין נסיבות ספציפיות. שיעור ביטוח משנה בכל הסכם תלוי במידת הסיכון המכוסה ושיקולים מסחריים, בהתאם למדיניות שאישר הדירקטוריון. החברה מתקשרת עם מבטחי משנה בחוזי ביטוח משנה יחסיים מסוג מכסה.

התקשרויות החברה בביטוחי משנה בתחום ביטוח הבריאות הינן ארוכות טווח והן נקבעות לפי תכנית הביטוח וניתנות לביטול בהודעה מראש לגבי ביטוחים עתידיים בלבד, למעט מקרים מיוחדים. תנאי חוזי ביטוח המשנה מאושרים מחדש מידי שנה. שינויים בהם תקפים, בדרך כלל, רק לגבי פוליסות ביטוח חדשות.

בנוסף, במסגרת ביטוח משנה להגנה בקטסטרופה שהחברה רוכשת מדי שנה, מכוסים כיסויי נסיעות לחו"ל ותאונות אישיות.

בחלק מביטוחי המשנה יש למבטח המשנה אפשרות לעדכן תעריפים במהלך תקופת ההסכם, בהתקיים תנאים מסוימים. כל ההסכמים בביטוח בריאות (הוצאות רפואיות) הינם מסוג מכסה (quota share).

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה ששיעור הפרמיה מסך פרמיות ביטוח המשנה גבוה מ- 10% בתחום ביטוח בריאות (במליוני ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	2021		2020		2019	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
Swiss Re	AA-	שוויץ	138	66.0%	132	66.6%	117	71.0%
CCR	A	צרפת	26	12.3%	24	11.9%	6,413	3.9%
Munich Re	AA-	גרמניה	20	9.7%	19	9.6%	19	11.3%

7.5.1.7 חשיפה לרעידת אדמה (ביטוח כללי)

חשיפת מבטחי המשנה לסיכון רעידת אדמה מורכבת מהסיכונים המועברים אליהם במסגרת חוזי הרכוש היחסיים, בהם מבטח המשנה משתתף בחלק יחסי מן הסיכון. החשיפה הזו מוגבלת בסכום מקסימום לאירוע (EVENTLIMIT).

בגין סיכון רעידת האדמה, שמעבר לכיסוי הקיים במסגרת חוזי ביטוח המשנה היחסיים, רוכשת החברה הגנה נוספת בחוזה "עודף הפסדים" (Excess of Loss) בשכבות שונות. היקף הכיסוי הנרכש בביטוח אלמנטרי, מבוסס על ה-MPL (Maximum Probable Loss), שעל פיו החליטה החברה לרכוש את ההגנה. ה- MPL משקף את שיעור הנזק המקסימאלי הצפוי לחברה באירוע בודד בהסתברות שנקבעה. החברה קובעת MPL שמרני ביחס להנחית הממונה, תוך לקיחת שולי ביטחון נוספים, לכל סוג סיכון, בהתבסס על התפלגות התיק של החברה, ותוך שימוש במודלים בין-לאומיים.

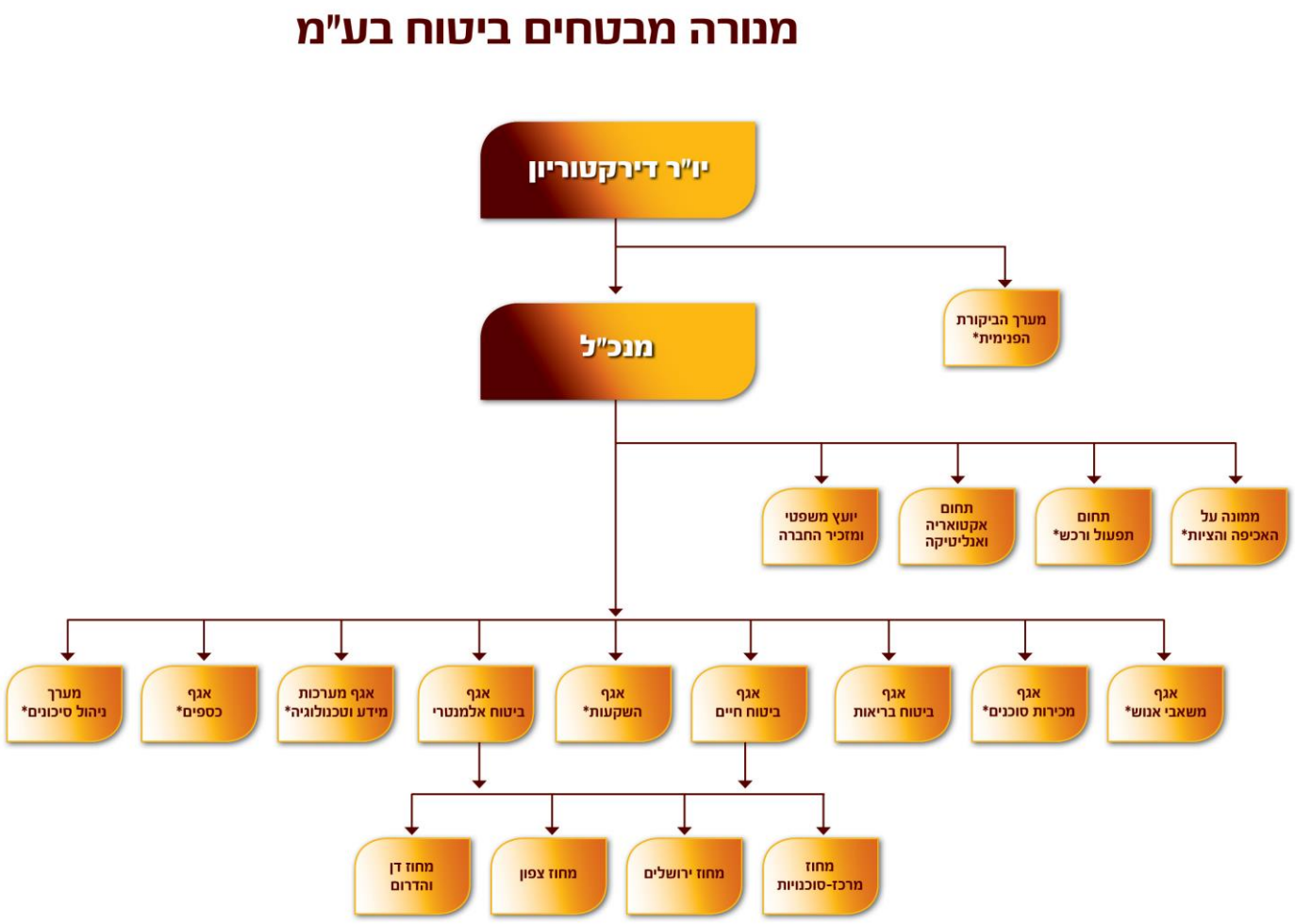
בשנת 2021, התבססה החברה לצורך הגנות לרעידת אדמה, על MPL ממוצע של כ- 2%, בעוד הנחיית הממונה לצורך דרישות ההון עומדת על שיעור MPL של 1.75%. סכומי החשיפה לרעידת אדמה המכוסים בביטוח משנה יחסי, עמדו, נכון למועד הדוח, על כ- 155 מיליארד ש"ח וסכומי החשיפה המכוסים בביטוח משנה לא יחסי, נכון למועד הדוח, עומדים על כ- 31 מיליארד ש"ח. כאמור, הסכמי ביטוח המשנה של החברה אינם מגנים על סכומי החשיפה המלאים אלא מבוססים על הערכות סיכון של נזק מקסימאלי פוטנציאלי. נכון למועד הדוח, מבטחי המשנה שחלקם מסך החשיפה לרעידת אדמה עולה על 10% הינם SWISS RE.

לפרטים נוספים ראה באור 36 לדוחות הכספיים.

לגבי החשיפה לנזקי רעידת אדמה בכיסויי מוות, אבדן כושר עבודה ונכות, החברה קנתה הגנה בהסכם מסוג "עודף הפסדים לאירוע" (Cat cover). הסכום המקסימלי נקבע על ידי בחינת השפעות נזק מסוג רעידת אדמה על תיק החברה לפי סימולציות שערכה.

7.6 הון אנושי

להלן המבנה הארגוני של החברה למועד הדוח:

* נותן שירותים למנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ.

7.6.1 מצבת העובדים

בחברה מועסקים עובדים על פי הפירוט שלהלן:

	[10]31.12.2021	31.12.2020
הנהלת הקבוצה	14	14
ביטוח חיים	437	407
ביטוח כללי	405	423
ביטוח בריאות	116	97
עובדי סוכנויות ביטוח	39	41
יחידות מטה ושירות כלל חברתיות (משאבי אנוש, מערכות מידע, אקטואריה, כספים, קשרי לקוחות ועוד)	642	711
סה"כ	**1,653**	**1,693**

נכון למועד הדוח, אין לחברה תלות בעובד כלשהו.

בנוסף לנתונים כמפורט בטבלה לעיל, החברה מקבלת שירותים מספקים חיצוניים, אשר מעמידים את עובדיהם לטובת החברה (להלן: "**עובדי קבלן**"), אשר חלק משמעותי מעובדיהם פועלים במשרדי החברה. נכון ליום 31 בדצמבר 2021, קיבלה החברה שירותים כאמור באמצעות 192 עובדי קבלן, וזאת לעומת 190 עובדי קבלן נכון ליום 31 בדצמבר 2020, רובם נותני שירותים לאגף מערכות מידע.

7.6.2 הדרכה ופיתוח ארגוני

החברה משקיעה משאבים בהדרכות מקצועיות לעובדים ולסוכנים בהתאם לצרכים העסקיים והוראות רגולטוריות. מערך ההדרכה לעובדים ולסוכנים כולל הכשרות מקצועיות, הכשרות ניהוליות והתנהגותיות, ייעוץ ארגוני ואישי למנהלים וזאת, על מנת לפתח רמה מקצועית גבוהה בנושאים מגוונים כגון: דרישות רגולטוריות, תכניות ביטוח חדשות, הדרכות בתחום ביטוח חיים, חיסכון ארוך טווח ופנסיה, המיסוי והפיננסים ומתן שירות, פיתוח יכולות ניהול ושיפור תהליכי עבודה.

בנוסף, החברה פעלה ופועלת להכשרת עובדים בתחומי הפעילות השונים ובכלל זה, בחיסכון ארוך טווח לצורך קבלת רישיון משווק פנסיוני, בהתאם להנחיות הממונה.

7.6.3 הטבות וטיבם של חוזי העסקה

ביום 30 ביולי 2017, חתמה החברה על הסכם קיבוצי עם ההסתדרות העובדים הכללית החדשה ועם וועד העובדים היציג (להלן: "**ההסכם**"), החל על מרבית העובדים למעט עובדים בתפקידים מסוימים ומנהלים מדרגה מסוימת, כמפורט בהסכם. ביום 1 בדצמבר 2020, הסכימו מנורה מבטחים ביטוח והוועד על הארכה, ללא שינוי, של ההסכם בשנה נוספת עד לסוף שנת 2021, הכולל תוספות שכר החל מחודש ינואר 2021.

בנוסף, קיימים בחברה עובדים אשר עיסוקם במכירות, ובכלל זה מפקחי רכישה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, אשר מועסקים באמצעות הסכם עבודה קיבוצי המבוסס על שכר יסוד ועמלות מכירה. כן קיימים עובדים, בעיקר בתחום השיווק, המועסקים במשותף על ידי מספר חברות בקבוצת מנורה מבטחים.

[10] לפירוט אודות שינוי ארגוני שבוצע ראה בסעיף 7.6.5 להלן.

7.6.4 עובדי ההנהלה הבכירה

ההנהלה הבכירה בחברה (למעט נושאי משרה הכפופים למדיניות תגמול כמפורט להלן) מועסקת על פי חוזי העסקה אישיים, הכוללים, בין היתר, מרכיבי שכר ברוטו, הוצאות אש"ל, משכורת 13, מענק שנתי (באישור האורגנים המוסמכים), רכב צמוד או לחילופין החזר הוצאות רכב, טלפון סלולארי והפרשות סוציאליות וקרן השתלמות, כמקובל במשק.

7.6.5 שינויים ארגוניים

בחודש מרס, 2021 בוצע שינוי ארגוני, שבמסגרתו פוצל אגף קשרי לקוחות ומוקדי קשרי הלקוחות עברו לאגפים העסקיים.

7.6.6 תגמול למנכ"ל החברה

לפרטים בדבר הסכם העסקה של מנכ"ל החברה, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

7.6.7 תגמול ליו"ר החברה

לפרטים בדבר הסכם העסקה של יו"ר החברה, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

7.6.8 כהונת נושאי משרה

בחודש ינואר 2021, מונה ה"ה שי פלדמן, כדירקטור בחברה.

לפרטים נוספים אודות כהונת נושאי משרה בחברה, ראה סעיף 13 לדוח פרטים נוספים.

7.6.9 מדיניות תגמול לנושאי משרה בחברה

לפרטים בדבר מדיניות התגמול בחברה, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

בחודשים מאי, יולי ונובמבר 2021, בהמשך להמלצת וועדת התגמול, אישר הדירקטוריון עדכונים במדיניות התגמול של החברה. לפרטים נוספים ראו סעיף 2.5 לדוח הדירקטוריון. הוראות מדיניות התגמול המעודכנות מאפשרות, בין היתר, להעניק לנושאי המשרה, מנהלים ועובדים בחברה (להלן: "העובדים") תגמול מבוסס מניות, ובכלל זה, אופציות הניתנות למימוש למניות מנורה החזקות (להלן בפסקה זו: "**החברה האם**").

אימוץ תכנית אופציות לעובדים

בהמשך לאמור, אישרו, בחודש דצמבר 2021, ועדת התגמול ודירקטוריון החברה האם תכנית תגמול מבוסס מניות על דרך של הקצאת אופציות למניות החברה האם, ובהתאם פרסמה החברה האם מתאר להקצאת ני"ע לעובדים ("מתאר").

בהמשך לאמור, הקצתה החברה האם לעובדים, עד 2,900,000 אופציות בלתי סחירות ובלתי ניתנות להעברה הניתנות למימוש לעד 2,900,000 מניות רגילות של החברה האם (בכפוף להתאמות וליתר הוראות תכנית האופציות כמפורט במתאר). האופציות שהוקצו על פי המתאר הוקצו במסלול רווח הון והופקדו בידי נאמן אשר יחזיק בהן בנאמנות עבור העובדים במשך התקופה הקבועה לכך בפקודת מס הכנסה ובתקנות מכוחה. כמות המניות שיוקצו במימוש מלוא האופציות, אם וככל שימומשו, ובהינתן כי מנגנון המימוש מבוסס על מודל cashless (קרי- הקצאת מניות בכמות הנגזרת מההטבה הגלומה באופציות במועד המימוש בלבד, ובהתחשב בתקרת ההטבה המקסימלית הקבועה בתכנית), תהווה שיעור של כ- 1.99% מהונה המונפק והנפרע של החברה האם ומזכויות ההצבעה בה (בדילול מלא).

7.6.10 פטור, שיפוי וביטוח נושאי משרה

לפרטים בדבר תנאי פוליסות ביטוח נושאי משרה, כתבי פטור והתחייבות לשיפוי לנושאי משרה, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

7.6.11 למידע בדבר מדיניות ותכנית תגמול, ראה באתר האינטרנט של החברה, כלהלן: מדיניות התגמול - מידע לגבי גוף מוסדי - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ - אודות - מנורה מבטחים.

7.7 שיווק והפצה

7.7.1 מערך הסוכנים של החברה

7.7.1.1 כללי

החברה משווקת את פוליסות הביטוח שלה בעיקר באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח (להלן: "**הסוכנים**"). בנוסף, חלק ממוצרי החברה משווקים במכירה ישירה.

על אף התפתחותו של ערוץ המכירה הישירה ממשיכה החברה לפתח ולטפח את שיווק מוצריה על ידי הסוכנים ובמועד הדוח נמצאת החברה בקשרים עסקיים עם כ- 1,250 סוכנים פעילים.

החברה קשורה עם מרבית הסוכנים המבצעים את המכירות של החברה הן בעסקי ביטוח כללי והן בעסקי ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח. הסוכנים אינם בלעדיים ורובם עובדים גם עם חברות ביטוח נוספות. קיים גרעין של סוכנים המזוהים באופן מובהק עם החברה. סוכני החברה פועלים לפי תעריפים והנחיות חיתום שהחברה מפיצה, מעת לעת, בתחומי הפעילות השונים.

בתחומי ביטוח כללי וביטוח חיים, החברה פועלת באמצעות מחוזות בשלוש ערים מרכזיות בארץ (רמת גן, חיפה וירושלים), כאשר כעיקרון הסוכנים משויכים למחוזות בהתאם למיקומם הגיאוגרפי. בביטוח חיים, פועלים במסגרת המחוזות מפקחי רכישה שהינם עובדי החברה, אשר מתפקידם לפקח על פעילות הסוכנים, ובכלל זה, מתן ייעוץ והכוונה לסוכני הביטוח שתחת פיקוחם.

בענפי ביטוח כללי, העמלה לסוכנים משולמת, במרבית הענפים, כאחוז מפרמיה נטו שנתית וחלקם מפרמיה ברוטו שנתית, כאשר מתקיימת התחשבנות עם הסוכן בגין ביטולי פוליסות. שיעור העמלה נקבע בחלקו על פי ענפי הביטוח השונים, לעיתים אף בהתחשב ברווחיות תיק הביטוח של הסוכן ובהתאם להוראות הדין.

בענפי ביטוח חיים, חיסכון ארוך טווח ובריאות, משולמות לסוכנים עמלות בשיעורים משתנים, בכסף או בשווה כסף, כאשר שיעור העמלה נקבע בחלקו על פי המוצר ובחלקו מותנה בהיקף התפוקה של הסוכן ולעיתים גם ברווחיות תיק הביטוח שלו, ובהתאם להוראות הדין.

נכון למועד הדוח, לחברה אין תלות במי מסוכניה וכן אין סוכן שהיקף הפעילות עמו עולה על 10% בכל אחד מתחומי הפעילות.

7.7.1.2 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

כיום קיימים, שני סוגי מפיצים למוצרים פנסיונים:

משווק פנסיוני - סוכן ביטוח או סוכן שיווק פנסיוני (שהינו עובד הגוף המוסדי) אשר הינו בעל זיקה למבטח או לכל יצרן אחר של מוצר פנסיוני, המתווך בעסקת הרכישה של המוצר הפנסיוני בהמשך להליך ייעוץ אישי שקיים עם הלקוח.

יועץ פנסיוני - אדם או תאגיד שאינו בעל זיקה למבטח ו/או לכל יצרן אחר של מוצר פנסיוני ואשר מציע את המוצר הפנסיוני בהמשך להליך ייעוץ אישי שקיים עם הלקוח.

על המשווקים כמו גם על היועצים בתחום חלה חובה למתן ייעוץ מיטבי (Best Advice).

החברה מתבססת על הפצת מוצרי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח באמצעות סוכני הביטוח, משווקים פנסיונים עובדי החברה ומוקד טלפוני. כמו כן, הבנקים טרם החלו לעסוק בהפצת תכניות ביטוח חיים, במובחן מהפצתן של קרנות פנסיה, קופות גמל וקרנות השתלמות, כמפורט להלן.

יצוין, כי דרישות הרישוי וההסמכה, וכן הנחיות רגולטוריות שונות החלות על סוכנים ומשווקים פנסיונים, המשליכות בין היתר, גם על תגמולם, עלולים לגרום להשפעה שלילית על רווחיותם, וכתוצאה מכך על כמות הסוכנים.

<u>ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח</u>

בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח פועלת החברה באמצעות מחוזות ומערך מטה ושירות במשרדים הראשיים של החברה. בנוסף, קיים בחברה מרכז קשרי לקוחות המעניק שירות לכל פניה של לקוח באמצעות הטלפון, באמצעות אתר האינטרנט של החברה או בפגישה אישית.

התגמול לסוכני ביטוח מורכב מ- 4 רכיבים עיקריים אפשריים: עמלה שוטפת ("**עמלות נפרעים**"), תגמול בגין עמידה ביעדי מכירה ("**עמלות יעדים**") פרסים בגין מבצעים ומענקים, ואינו זהה בין כל הסוכנים.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות הממוצע מפרמיה בביטוח חיים:

	2021	2020	2019
שיעור עמלות מפרמיות	11.1%	8.0%	8.2%
שיעור עמלות מפרמיה משוננת חדשה	72.3%	65.8%	46.4%

* שיעור עמלות מפרמיה משוננת חדשה מושפע משינוי בתמהיל המוצרים בתיק.

מערך סוכני הביטוח מהווה את ערוץ ההפצה העיקרי של מוצרי ביטוח חיים. לא קיים בחברה סוכן שהיקף ההכנסות מהפרמיות שבתיווכו עולים על 10% מהיקף הפרמיות הכולל של ענף ביטוח חיים.

7.7.1.3 רכב חובה

החברה משווקת את פוליסות הביטוח שלה בעיקר באמצעות סוכנים, להם משולמות עמלות. שיעור העמלה משתנה מסוכן לסוכן.

נכון למועד הדוח, לחברה אין תלות במי מסוכניה וכן לקבוצה אין סוכן שהיקף הפעילות עמו עולה על 10% בכל אחד מתחומי הפעילות.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות הממוצע (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום פעילות רכב חובה:

	2021	2020	2019
שיעור עמלות מפרמיה ברוטו	5.2%	5.2%	5.5%

7.7.1.4 רכב רכוש

החברה משווקת את פוליסות הביטוח שלה בעיקר באמצעות סוכנים, להם משולמות עמלות. שיעור העמלה משתנה מסוכן לסוכן.

נכון למועד הדוח, לחברה אין תלות במי מסוכניה וכן לקבוצה אין סוכן שהיקף הפעילות עמו עולה על 10% בכל אחד מתחומי הפעילות.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות הממוצע (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום פעילות רכב רכוש:

	2021	2020	2019
שיעור עמלות מפרמיה ברוטו	16.9%	17.6%	18.4%

7.7.1.5 ביטוח כללי אחר

החברה משווקת את פוליסות הביטוח שלה בעיקר באמצעות סוכנים, להם משולמות עמלות. שיעור העמלה משתנה מסוכן לסוכן.

נכון למועד הדוח, לקבוצה אין תלות במי מסוכניה, עם זאת, קיימים שני סוכנים אשר היקף הפעילות עימם עולה על 10% בתחום ביטוח כללי אחר.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות הממוצע (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום הפעילות:

	2021	2020	2019
שיעור עמלות ביטוח מפרמיה ברוטו	10.1%	11.3%	13.5%

7.7.1.6 ביטוח בריאות

החברה משווקת את פוליסות הביטוח שלה בתחום לרוב באמצעות סוכנים ומשלמת להם עמלות מכירה מסוגים שונים ובעיקר כשיעור מדמי הביטוח. לחברה אין סוכן אשר היקף פעילותו מהווה מעל 10% מדמי הביטוח בתחום הפעילות.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות הממוצע (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום הפעילות:

	2021	2020	2019
שיעור עמלות ביטוח מפרמיה ברוטו	19.6%	19.8%	24.3%

7.8 ספקים ונותני שירותים

7.8.1 כללי

במערכות המידע המשמשות את החברה, ספקי החומרה העיקריים של החברה הינם חברת IBM המספקת את שרתי היישומים המרכזיים ופלטפורמות אחסון, לרבות שירותים לגיבוי והתאוששות, וחברת InfiniDat המספקת חלק נוסף מפלטפורמת האחסון (Storage).

בתחום שירותי המחשב, לחברה התקשרויות עם מספר ספקים המתמחים בתחומים שונים הרלבנטיים לפעילות החברה ובפרט בתחום ביטוחי חיים וחיסכון ארוך טווח, אשר הפסקת מתן שירותים על ידי מי מהם, אם וככל שתתרחש, תהיה כרוכה בהשקעת משאבים כלכליים ותשומות זמן להתארגנות החברה, באמצעות ספק חליפי אחר.

לחברה אין תלות בספק כלשהו, באיזה מתחומי פעילותה, למעט בכל הנוגע להתקשרותה עם חברת סאפיינס מערכות תוכנה בע"מ (להלן: "**סאפיינס**") כמפורט להלן.

7.8.2 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

החברה התקשרה עם סאפיינס בפרויקט לפיתוח מערכת כוללת לניהול מערך ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח ("**טופז חיים**"), ובפרויקט לפיתוח מערכת לניהול מערך הפנסיה ("**טופז פנסיה**") (טופז חיים וטופז פנסיה, יחד, להלן: "**מערכת טופז**"). בהמשך לאמור, התקשרה החברה בחודש אוקטובר 2011, בהסכם המעגן ומסדיר ההתקשרות רבת השנים עם סאפיינס בקשר למערכת טופז ומערכות תוכנה נוספות שסופקו לחברה, בין היתר, בתחום ביטוח חיים, פנסיה, ביטוח משנה ובריאות (להלן: "**המערכות**") ולשירותים שיסופקו לקבוצת מנורה מבטחים בקשר עם אותן מערכות (להלן בפסקה זו: "**ההסכם**").

ההסכם יוצר מסגרת להמשך אספקת שירותים שונים לקבוצת מנורה מבטחים בקשר למערכות הנ"ל, לרבות שירותי פיתוח, בדיקות, תיקון תקלות, תמיכה, אספקת גרסאות ומהדורות ושירותי תחזוקה למערכות, בהתאם לתכניות עבודה שנתיות מוסכמות.

בחודש ספטמבר 2013, נחתם עם סאפיינס הסכם משלים, זאת על רקע התקשרותה של סאפיינס עם לקוח נוסף להספקת מערכת לניהול קרנות פנסיה ומערכות נלוות המשמשות את הקבוצה. במסגרת ההסכם המשלים, התחייבה סאפיינס לשלם לקבוצה תמלוגים שונים בהיקפים לא מהותיים, אשר ישולמו על פני מספר שנים. בנוסף, הוארכה תקופת ההתקשרות שסאפיינס מחויבת אליה, ביחס לתחזוקת המערכות והמשך פיתוחן עבור החברה, והיא מתחדשת אוטומטית משנה לשנה, בשינויים מסחריים מסוימים.

בשנת 2021 שילמה הקבוצה לסאפיינס סך של כ- 28.6 מיליוני ש"ח בגין שירותי פיתוח ותחזוקה שונים.

ביטוח כללי

במהלך שנת 2019 נחתם הסכם עם סאפיינס לשדרוג מערכת הפקה אלמנטרי. בשנת 2020 הסתיים הפרויקט והקוד הועבר לבעלות החברה.

7.9 רכוש קבוע ומתקנים

לפירוט בדבר רכוש קבוע על מרכיביו השונים (מקרקעין, כלי רכב, מערכות מחשב) ראה באור 6 לדוחות הכספיים.

7.10 עונתיות

7.10.1 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

להלן התפלגות הפרמיות ברוטו בתחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך טווח לפי רבעונים (במיליוני ש"ח):

	נתונים לשנת 2021		נתונים לשנת 2020	
	במיליוני ש"ח	%	במיליוני ש"ח	%
רבעון ראשון	549	23%	1,016	31%
רבעון שני	647	27%	689	21%
רבעון שלישי	562	24%	631	20%
רבעון רביעי	609	26%	909	28%
סה"כ	**2,366**	**100%**	**3,246**	**100%**

ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים אינן מתאפיינות בעונתיות.

7.10.2 ביטוח כללי

להלן התפלגות הפרמיות ברוטו במגזר הביטוח הכללי לפי רבעונים (במיליוני ש"ח):

	נתונים לשנת 2021		נתונים לשנת 2020	
	במיליוני ש"ח	%	במיליוני ש"ח	%
רבעון ראשון	745	31%	728	31%
רבעון שני	611	21%	494	21%
רבעון שלישי	647	27%	639	27%
רבעון רביעי	522	21%	500	21%
סה"כ	**2,525**	**100%**	**2,361**	**100%**

בביטוח כללי הפרמיה הנרשמת ברבעון הראשון היא הגדולה ביותר, וזאת בשל נטייתם של עסקים לחדש את ביטוחיהם (רכב חובה, רכב רכוש, חבויות ורכוש) בתחילת השנה.

יצוין, כי בביטוח כללי מנגנון עתודה לסיכונים שטרם חלפו מווסת את ההשפעה של עונתיות המחזור על הרווח.

מחזור ההכנסות מפרמיות ברוטו בביטוח כללי מתאפיין בעונתיות, הנובעת בעיקר מביטוחי כלי רכב של קבוצות עובדים שונות וציי רכבים של עסקים, אשר תאריכי חידושם הם בדרך כלל בחודש ינואר וכן מפוליסות שונות של בתי עסק, אשר תאריכי חידושן הם בדרך כלל בחודש ינואר או בחודש אפריל. השפעתה של עונתיות זו על הרווח המדווח מנוטרלת באמצעות ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה.

במרכיבי ההוצאות האחרים, כגון תביעות, ובמרכיבי ההכנסות האחרים, כגון הכנסות מהשקעות, לא קיימת עונתיות מובהקת, ולכן גם לא קיימת עונתיות מובהקת ברווח. עם זאת, ראוי לציין, כי עונת חורף קשה עלולה לגרום לעלייה בתביעות, בעיקר בענפי רכוש, ברבעונים הראשון והרביעי של השנה, וכתוצאה מכך לקיטון ברווח המדווח.

7.10.3 ביטוח בריאות

להלן התפלגות הפרמיות ברוטו בתחום ביטוח בריאות, לפי רבעונים (במליוני ש"ח):

	נתונים לשנת 2021		נתונים לשנת 2020	
	במליוני ש"ח	%	במליוני ש"ח	%
רבעון ראשון	397	24%	375	25%
רבעון שני	390	24%	353	24%
רבעון שלישי	419	26%	379	25%
רבעון רביעי	421	26%	380	26%
סה"כ	**1,627**	**100%**	**1,487**	**100%**

ככלל לא קיימת עונתיות בדמי הביטוח בענף זה, אולם השונות בין הרבעונים נובעת מעיתוי הפקת פוליסות שהינו שנתי ולא נרשם בגבייה חודשית.

יצוין, כי בביטוח בריאות מנגנון העתודה לסיכונים שטרם חלפו מווסת את ההשפעה של עונתיות המחזור על הרווח.

7.10.4 תביעות

יצוין, כי החברה לא מצאה כי מתקיימת עונתיות בכל התחומים לעניין תביעות, למעט ככל שהדבר נובע מנזקי טבע בחודשי החורף.

7.11 נכסים לא מוחשיים

מאגרי מידע

בבעלות החברה מספר מאגרי מידע נפרדים, מאובטחים, שנרשמו בפנקס מאגרי המידע, הנוגעים בעיקר ללקוחות (לרבות מאגר שיווק קבוצתי), עובדי וספקי החברה, לפי העניין, והכל בהתאם להוראות חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.

החברה משתמשת בשם המותג "מנורה מבטחים". לחברה מנורה מבטחים ישנם מספר סימני מסחר רשומים אצל רשם הפטנטים, המדגמים וסימני המסחר וביניהם - "מבטחים", "מנורה", "מנורה מבטחים"ועוד. לפרטים בדבר נכסים לא מוחשיים והסכומים שהוכרו בגינם כנכס בדוחות הכספיים, ראה באור 4 לדוחות הכספיים.

רישיונות

בידי הקבוצה רישיונות ו/או היתרים לפעול כמבטח או סוכן, לפי העניין, כמתחייב על פי כל דין. בהתאם לסעיף 15 לחוק הפיקוח בידי החברה רישיון מבטח ישראלי, לעסוק בענפי הביטוח המפורטים להלן: חיים מקיף; תאונות אישיות; מחלות ואשפוז; אחריות המעבידים; כלי רכב חובה; רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד ג'); מקיף לדירות ובתי עסק, לרבות ביטוח זכוכית; כלי טיס לרבות אחריות כלפי צד שלישי; כלי שיט לרבות אחריות כלפי צד שלישי; מטענים בהובלה; אחריות כלפי צד שלישי; אבדן רכוש; חקלאי, למעט ביטוח מפני נזקי טבע בחקלאות; הנדסי; אחריות למוצרים פגומים; מתן ערבויות; סיכונים אחרים; והשקעות של רוכשי דירות.

מערכות מידע

לפרטים בנוגע למערכות מידע, ראה באורים 4 ו- 38ג לדוחות הכספיים.

7.12 הליכים משפטיים

לתיאור הליכים משפטיים ומנהליים מהותיים, ובכלל זה תובענות ייצוגיות, ראה באור 38 לדוחות הכספיים.

7.13 מימון

החברה, מממנת את פעילותה באמצעים עצמיים, באשראי חוץ בנקאי באמצעות גיוס בשוק ההון (סחיר ולא סחיר). לפרטים בנושא מימון ראה סעיף 7 לדוח הדירקטוריון וכן באור 24 לדוחות הכספיים.

7.14 מיסוי

לתיאור נושא המיסוי ראה באור 21 לדוחות הכספיים.

7.15 גורמי סיכון

קטגוריית סיכון	תיאור הסיכונים	דירוג הסיכון		
		השפעה גבוהה	השפעה בינונית	השפעה נמוכה
סיכוני מקרו	שינויים במצב המשק (אבטלה, תעסוקה)	x		
	סיכוני שוק כולל	x		
	סיכוני שוק פרטניים:		-	
	סיכון ריבית	x		
	סיכון מחירי מניות ומכשירים הוניים אחרים	x		
	סיכון מט"ח			x
	סיכון נדל"ן ונכסים אחרים		x	
	סיכוני אשראי	x		
	סיכון אינפלציה		x	
סיכונים ענפיים	**סיכוני ביטוח:**		-	
	סיכוני תחלואה	x		
	סיכוני אריכות חיים, לרבות מימוש גמלה		x	
	סיכוני ביטול בתיק חסכון ארוך טווח	x		
	סיכוני ביטוח אחרים	x		
	אירועי קטסטרופה: רעידת אדמה/ מלחמה/מגיפה		x	
	שינויים רגולטורים	x		
	תקדימים משפטיים (לרבות תובענות ייצוגיות)	x		
	שינויים בתנאי התחרות	x		
	זמינות ביטוח משנה		x	
	סיכוני נזילות			x
סיכונים מיוחדים לקבוצה	סיכוני מיקור חוץ/התקשרויות עם ספקים חיצוניים		x	
	יציבות ביטוח משנה		x	
	סיכונים תפעוליים כלליים		x	
	תלות במערכות מידע	x		
	אבטחת מידע וסייבר	x		
	סיכוני ציות		x	
	מוניטין		x	

סיכון אבטחת מידע וסייבר

בחברה קיימת, כמתחייב בין היתר, מהוראות הרגולציה, יחידת אבטחת מידע ייעודית לטיפול בסיכוני אבטחת מידע וסייבר. בשנת הדוח התרחשו מספר תקיפות סייבר אשר חומרתן נמוכה, אך תדירותן (כתופעה) הולכת וגדלה עם הזמן. סוגי התקיפות עד עתה כללו בעיקר תקיפות "עומס", מייל דיוג (phishing) וויروסים שנשלחים באמצעות מייל. לאור התרחבות הפעילות הדיגיטלית, ההסתברות להתרחשות תקיפות סייבר הולכת וגדלה. בחברה קיימת מדיניות עדכנית בנושא אבטחת מידע וסייבר וכנגזרת ממנה נהלי ושגרת פעילות שוטפת לצמצום, ככל הניתן, של החשיפות בתחום אבטחת מידע וסייבר ודרכי ההתמודדות עם אירוע עד להתאוששות וחזרה לשגרה. בין היתר, פועל מוקד סייבר המנטר, מאתר ומתריע על אירועים ומרכז את הטיפול בהם, כאשר במהלך שנת הדוח אף בוצעו מספר תרגילים על מנת לבחון את האפקטיביות של המערכות והכלים שהוטמעו לצורך התמודדות עם אירועי אבטחת מידע וסייבר. בנוסף, נערכה הכשרה לצוות תגובה הטרוגני של מערכות מידע לצורך שיפור יכולת ההתמודדות עם אירועים כאמור. התרחבות פעילות הדיגיטל במהלך השנים האחרונות ואשר מתוכננת גם לשנים הקרובות, מגבירה כאמור את הסיכון לתקיפות סייבר, הן באופן ישיר על תשתיות החברה והן בעקיפין על תשתיות ספקי החברה. במהלך שנת הדוח, ולאור התרחשות אירוע סייבר משמעותי בחברת ביטוח אחרת, התגברה המודעות לסיכוני סייבר בחברה וברשויות. לפיכך, החברה הגבירה את מוכנותה ואת הכוננות להתרחשותו של אירוע סייבר. כמו כן, נבדקו מערכות הבקרה ותרחישי התגובה לאירועי כופר ובכלל זה, עדכון נהלים ותכנון מתווה לתרגיל להתמודדות עם אירוע כאמור ששובץ בתוכניות העבודה. לאור האמור, במהלך שנת הדוח, הגדילה החברה את הקצאת המשאבים לתחום אבטחת מידע וסייבר. הסיכונים העיקריים בתחום זה הינם סיכוני דליפת מידע, שיבוש מידע ומוניטין, אשר החברה נערכת כאמור למניעתם ולמצער לצמצומם באמצעות כלי ניטור ואיתור והטמעת בקרות מתאימות במערכותיה. בנוסף, הקבוצה רכשה כיסוי ביטוחי כנגד נזקים שעלולים להיגרם כתוצאה מפשעי מחשב (Crime) ואירועי סייבר.

לתיאור נושא ניהול הסיכונים בחברה, ראה באור 36 לדוחות הכספיים.

7.16 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

7.16.1 **ביטוח סיעודי קבוצתי- צוות-** בחודש פברואר 2018, חתמה החברה עם ארגון גמלאי צה"ל ("**צוות**"), על הסכם מפורט לביטוח סיעודי קבוצתי לחברי צוות. לפרטים נוספים ראה סעיף 6.2.1.2 לעיל.

7.16.2 **זכייה במכרז ביטוח קבוצתי – קופ"ח מאוחדת ולאומית**

החל מיום 1 באפריל 2019 ומיום 1 בינואר 2020 החלה מנורה ביטוח לבטח את חברי קופות חולים לאומית וחברי מאוחדת, בהתאמה, בביטוח סיעודי קבוצתי בהתאם לתנאי המכרזים בהם זכתה. לפירוט ראה סעיף 6.2.1.2 לעיל.

7.16.3 **ביטוח סיעודי חיים וחיסכון ארוך טווח**

לחברה הסכם עם סאפיינס ישראל בע"מ לפיתוח מערכות מחשב (לפרטים ראה סעיף 7.8.2 לעיל).

7.16.4 רכב חובה

7.16.4.1 הסכם בין החברה ובין מרכז הסליקה

בהמשך לאמור בסעיף 3.1 לעיל, לעניין חלוקת נטל הפיצויים בין מבטחים של כלי רכב שהיו מעורבים בתאונה, ולצורך הטיפול הממוכן בהתחשבנות בין המבטחים, מפעיל איגוד חברות הביטוח מערכת משותפת להפעלת מנגנון סליקה, באמצעות חברת מרכז הסליקה של חברות הביטוח בע"מ (להלן: "**מרכז הסליקה**"), לחיובים הקמים בגין חוק הפיצויים וצו החצייה (המכונה: "**מתווה סליקה 'קל כבד'**"). לצורך כך, נחתם בין חברות הביטוח ובין מרכז הסליקה החל בשנת 2004, הסכם המסדיר את המתווה. למנהל מתווה הסליקה הוענקו גם סמכויות בוררות לגבי מחלוקות, אם וככל שתתעוררנה בין המבטחים, באשר למעורבות כלי רכב מבוטח בתאונה. למתווה האמור ניתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל על ידי הממונה על ההגבלים העסקיים (בין היתר, כי פעילות המערכת תהיה למטרת העברת תשלומים בין מבטחים אשר נובעים מההוראות הקבועות בצו החציה, כי המערכת תופעל על גבי תשתית של חברת הסליקה ועל ידי גוף עצמאי אשר אינו אדם הקשור למבטחים, איסור על העברת מידע עסקי בין הצדדים להסדר ועוד) שהיה בתוקף עד ליום 31 לאוגוסט 2020. נוכח פקיעת הפטור כאמור, התקבלה הערכה עצמית שבהתאם לה, בכפוף לעמידה בתנאים שהיו חלק מהפטור שניתן ע"י הממונה, ההסדר מהווה מיזם משותף המקיים את התנאים הקבועים בסעיף 9א לכללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג למיזמים משותפים) (הוראת שעה), תשס"ו-2006. הערכה זו תקפה למשך 5 שנים מתום הפטור האחרון דהיינו עד ליום 31 באוגוסט 2025, כל עוד לא ארע שינוי נסיבות מהותי בהסדר.

7.16.4.2 הסכם עם המוסד לביטוח לאומי בענף רכב חובה

בחודשים יוני ואוגוסט 2015, חתמה החברה על הסכם עם המוסד לביטוח לאומי הכולל כללים, תנאים ומועדים ליישוב דרישות השיבוב שתוגשנה על ידי המוסד לביטוח לאומי בענף רכב חובה. תוקפו של ההסכם הקודם פג בשנת 2009 וההסכם החדש חל ממועד תום ההסכם הקודם ואילך. לפירוט נוסף בדבר הסדרי הרגולציה וההסכמים שנחתמו עם המל"ל, ראה סעיף 7.1.4.

7.16.5 רכב רכוש

לאור פניית מנהל בתי המשפט ובמגמה להקטין את מספר ההתדיינות המשפטיות בין חברות הביטוח החברות באיגוד חברות הביטוח - גובש על ידי חברות הביטוח מתווה הסדר לניהול תהליכי בוררות בתביעות שיבוב בביטוח רכב רכוש, ולהתקשרות מחייבת עם מנהל שייקבע לניהול הבוררות באמצעות תוכנת מחשב מתאימה. בהתאם למתווה ההסדר, כל חברת ביטוח רשאית לבחור האם להצטרף להסדר, מחלוקות בין חברות ביטוח שהצטרפו להסדר, בנושא תביעות שיבוב בעלות מאפיינים מסוימים, לא תוגשנה לבית המשפט אלא תתבררנה באמצעות מוסד הבוררות. החלטת הבורר בהליך זה מחייבת, והגבייה מתבצעת באמצעות מרכז הסליקה. מנורה ביטוח הצטרפה להסדר.

מנורה מבטחים

חלק ד':
היבטי ממשל תאגידי

8. היבטי ממשל תאגידי

חלק זה מתייחס להיבטי הממשל התאגידי בחברה, כלהלן:

8.1 דירקטורים חיצוניים

נכון למועד הדוח, מכהנים במנורה מבטחים ביטוח שני דירקטורים חיצוניים, מתוך שבעה דירקטורים מכהנים, כלהלן -

ה"ה יחזקאל (חזי) צאיג, סיים בחודש פברואר 20222 את כהונתו בת 9 שנים כדח"צ בחברה.

ה"ה יוכבד (יוכי) דביר, מכהנת כדח"צית החל מיום 01.04.2015 (מונתה לכהונה שלישית ביום 01.04.2021), בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית. מכהנת כיו"ר ועדת מאזן וכחברה ועדת ביקורת וועדת ניהול סיכונים.

ה"ה שמעון קלמן, מכהן כדח"צ החל מיום 25.11.2019 (כהונה ראשונה), בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. מכהן כיו"ר ועדת ביקורת וועדת טכנולוגיות מידע וסייבר וכן כחבר ועדת מאזן וועדת ניהול סיכונים.

בנוסף, מכהנים במנורה מבטחים ביטוח, שני דירקטורים בלתי תלויים, כלהלן –

ה"ה תומר שרת, מכהן כדב"ת החל מיום 28.5.2018 (מונה לכהונה שנייה החל מיום 28.5.2021) בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. מכהן כחבר ועדת ביקורת, יו"ר ועדת ניהול סיכונים וכחבר ועדת מאזן.

ה"ה רז הייפרמן, מכהן כדב"ת מיום 01.08.2018 (מונה לכהונה שנייה החל מיום 1.8.2021) בעל כשירות מקצועית. מכהן כחבר ועדת טכנולוגיות מידע וסייבר.

8.2 מבקרת פנים

8.2.1 פרטי המבקרת הפנימית

ביום 28 בינואר 2013, אישר דירקטוריון החברה (באישור ועל פי המלצת ועדת הביקורת מיום 20 בינואר 2013) את מינויה של ה"ה אתי הירשמן, רו"ח, למבקרת פנימית בחברה ובחברות בנות נוספות בקבוצת מנורה מבטחים, בתוקף החל מיום 1 במרס 2013, וזאת בהתבסס, בין היתר, על הכשרתה, כישוריה וניסיונה הרלבנטיים של הגב' הירשמן, התואמים את דרישות התפקיד, בהתחשב באופי והיקף הפעילות של החברה והחברות הבנות שלה.

המבקרת הפנימית עמדה בכל התנאים הקבועים בסעיף 3(א) לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 ובהוראות סעיף 8 לחוק האמור וכן בהוראות סעיף 146(ב) לחוק החברות.

למיטב ידיעת החברה, המבקרת הפנימית מחזיקה ב-23,976 אופציות של החברה האם אשר הוענקו לה במסגרת תכנית אופציות לעובדים, ואין, ואין לה קשרים עסקיים מהותיים עם החברה או עם גוף קשור אליה.

בחודש נובמבר 2020, אישרו דירקטוריוני מנורה ביטוח, מנורה פנסיה וגמל, ומנורה מבטחים מהנדסים מהלך של איחוד מערכי הביקורת הפנימית של החברות תחת ניהולה של המבקרת הפנימית, ובתוקף החל מינואר 2021.

כמו כן, המבקרת הפנימית הינה מבקרת בחברות נוספות בקבוצה: מנורה מבטחים החזקות בע"מ, מנורה מבטחים פיננסים בע"מ, מנורה מבטחים חיתום וניהול בע"מ, מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ, מנורה גיוס הון בע"מ וחברות נוספות בקבוצה.

8.2.2 זהות הממונה על המבקרת הפנימית

הממונה הארגוני על המבקרת הפנימית הינו יו"ר הדירקטוריון.

8.2.3 תכנית עבודה

תכנית העבודה של הביקורת הפנימית הינה רב שנתית. תכנית העבודה לשנת 2021 וכן התכנית הרב שנתית לשנים 2020 עד 2023, בחברה, הסתמכה על סקר סיכונים שנערך על ידי גורם מקצועי חיצוני וכן על סמך התייעצויות שקיימה המבקרת עם גורמים פנימיים וחיצוניים, לרבות רואה חשבון מבקר ובאישור ועדת הביקורת, תוך התחשבות בצרכים ובאילוצים אד-הוק. תכנית הביקורת מותירה בידי המבקר הפנימי שיקול דעת לביצוע שינויים לא מהותיים בתכנית בהתחשב בצרכים אד-הוק.

בשנת 2019 בוצע סקר סיכונים בחברה לבניית תכנית ביקורת רב שנתית לשנים 2020-2023, הסקר בוצע על ידי גורם מקצועי חיצוני, ובהמשך לאמור, אושרה תכנית רב שנתית חדשה למערך הביקורת הפנימית לשנים הנ"ל.

8.2.4 היקף הביקורת הפנימית

היקף פעילות הביקורת, לפי מספר שעות בחברה ובתאגידים מוחזקים בחברה, נקבע כאמור בהתבסס על סקרי סיכונים או על הערכת סיכונים, תוך התחשבות בצרכים ובאילוצים אד-הוק, כלהלן: 14,944 שעות ביקורת בחברה ובחברות המוחזקות על ידה לשנת 2021, מתוכן, 592 שעות בוצעו במיקור חוץ. היקף עבודת הביקורת הפנימית בחברה עלה ב-18% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד, עלייה הנובעת בעיקר מהשפעות התפרצות נגיף הקורונה אשתקד על רקע יציאת עובדים לחל"ת במהלך שנת 2020, זאת בהתאם לתכנית הביקורת שאושרה כאמור בהתבסס על סקרי הסיכונים הנ"ל. יצוין, כי עבודת הביקורת מבוצעת באופן בלעדי ע"י עובדי מערך הביקורת הפנימית ו/או באמצעות מיקור חוץ, לפי העניין ולא באמצעות גורמים אחרים בחברה.

עריכת הביקורת

הביקורת מבוצעת ונערכת על פי התקנים המקצועיים ובהתאם להנחיות מקצועיות של הלשכה הבינלאומית של המבקרים הפנימיים (IIA) אשר אומצו על ידי IIA ישראל - איגוד המבקרים הפנימיים בישראל, וכן בהתאם להוראות הדין הרלבנטיות לכל חברה בקבוצה, לפי העניין. יו"ר הדירקטוריון, באמצעות ועדת הביקורת, מפקח על עבודת המבקרת הפנימית בחברה. בכדי לוודא את העמידה בתקנים המקצועיים האמורים, עורכת החברה, מדי מספר שנים, ביקורת חיצונית על פעילות הביקורת הפנימית באמצעות גורם מקצועי חיצוני.

ביום 13 בדצמבר 2021, קיים דירקטוריון החברה דיון ללא נוכחות ההנהלה, ובו נמסרה, בין היתר, עמדתה של המבקרת הפנימית בקשר למשאבים המוקצים לה ושיתוף הפעולה אותו היא מקבלת מהחברה. במסגרת דיון זה ציין יו"ר ועדת הביקורת את שביעות רצונה של הועדה מעבודת המבקרת.

8.2.5 גישה למידע

למבקרת הפנימית ולשאר המבקרים במערך הביקורת בקבוצה, גישה חופשית לכל מקור מידע, לרבות למסמכים, למאגר רגיל או ממוחשב ולנתונים כספיים. האמור בפסקה זו מתקיים גם לגבי חברות הבנות של החברה בהן מכהנת מבקרת הפנים.

8.2.6 דין וחשבון המבקרת הפנימית

דוחות הביקורת של המבקרת הפנימית מוגשים בכתב, לאחר שמתקיימים דיונים עם המבוקרים על טיוטות דוחות הביקורת. הדוחות מובאים לעיון יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל ולאחר מכן מובאים לדיון בוועדת הביקורת. בנוסף, מוגשים לוועדת הביקורת דוחות מעקב אחר ביצוע המלצות המבקרת שעלו בדוחות הביקורת הקודמים.

במהלך תקופת הדוח, התקיימו 13 ישיבות של ועדת הביקורת של החברה.

8.2.7 הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקרת הפנימית

בחברה ובחברות הבנות שלה מתקיימת פעילות ביקורת פנימית ייעודית ודוחות הביקורת נדונים בוועדות ביקורת של אותם תאגידים או בדירקטוריון, בהתאם למבנה התאגיד. על רקע האמור, הדירקטוריון לאחר שרשם לפניו את הסברי המבקרת הפנימית לגבי תכנית העבודה והתאמתה להוראות הדין, תוך התייחסות לנתונים לגבי היחס בין פעילות ביקורת הפנים באמצעות עובדי המערך לבין פעילות באמצעות מיקור חוץ, וכן מידע לגבי עובדי המערך בקבוצה ונתוני רקע נוספים, הניח דעתו כי בידי הביקורת הפנימית המשאבים והכלים הנחוצים לצורך מילוי תפקידה, בשים לב, בין השאר, לצרכיה המיוחדים של החברה, לגודלה ומורכבות פעילותה.

להערכת הדירקטוריון, היקף, אופי, רציפות הפעילות ותכנית העבודה של המבקרת הפנימית סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בקבוצה.

8.2.8 תגמול

ה"ה הירשמן, מועסקת על-פי הסכם עבודה אישי כעובדת הקבוצה במשרה מלאה ומקבלת שכר חודשי, הפרשות סוציאליות ונלוות כמקובל וכן מענק תלוי יעדים, והכל במסגרת מדיניות התגמול של החברה, עלות תגמולה של מבקרת הפנים בשנת הדוח לכלל פעילותה בקבוצה עמדה על סך של כ- 984 אלפי ש"ח. דירקטוריון החברה סבור כי תגמול המבקרת הפנימית הלם את היקף פעילותה ותפקידה ולא היה בו כדי להשפיע על שיקול דעתה המקצועי.

8.3 רואה חשבון מבקר

רואי החשבון המבקרים של החברה, הינם קוסט פורר גבאי את קסירר רואי חשבון, המכהנים בתפקידם החל משנת 1999. החל מיום 1 בינואר 2019, משמש רו"ח יאיר קופל כשותף האחראי על הביקורת בחברה.

שכר במליוני ש"ח (לא כולל מע"מ):

(במליוני ש"ח)	לשנת 2021			לשנת 2020		
	ביקורת, שירותים הקשורים לביקורת ושירותי מס הקשורים בביקורת *	שירותים אחרים**	סה"כ	ביקורת, שירותים הקשורים לביקורת ושירותי מס הקשורים בביקורת	שירותים אחרים	סה"כ
החברה	2.99	1.23	4.22	2.17	0.94	3.11
חברות אחרות	0.01	-	0.01	0.01	-	0.01
סה"כ	**3.00**	**1.23**	**4.23**	**2.18**	**0.94**	**3.12**

* כולל ביקורת SOX404 וסולבנסי.

**שכר בגין שירותים אחרים מתייחס בעיקר לייעוץ אקטוארי, שירותי מיסוי, סקר סיכונים וייעוץ בנושא ענ"א.

שכר הטרחה של רואי החשבון בגין שירותי ביקורת, נקבע על ידי הנהלת החברה באישור הדירקטוריון וזאת לאחר משא ומתן בהתבסס, בין היתר, על תעריף מקובל עבור ביקורת בתאגידים שפעילותם מחייבת מומחיות והבנה מעמיקים בסביבה החשבונאית והעסקית הרלבנטיים.

8.4 בקרות ונהלים לגבי הגילוי ובקרה פנימית על הדיווח הכספי

בהתאם להוראות הממונה, החברה מיישמת את הוראות סעיפים 302 ו-404 ל"חוק Sarbanes-Oxley" שנחקק בארצות-הברית. בנובמבר 2010, פרסם הממונה חוזר (מס' 7-9-2010), שעניינו "בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים", אשר הסדיר את נוסח ההצהרות ומתכונת הגילוי וכן קבע את נוסח חוות דעת רואה החשבון המבקר ודוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי.

הוראות סעיף 302, קובעות כי המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים, יחתמו כל אחד בנפרד על הצהרה בנושא בקרות והנהלים לגבי הגילוי. לצורך קיום ההליך הנדרש על פי ההנחיות האמורות, ביצעה החברה, בין היתר, בחינה של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי וקיום דיונים בהשתתפות הגורמים השותפים להכנת הדוחות הכספיים.

הוראות סעיף 404 מיושמות בהתאם לחוזר הממונה (מס' 10-9-2009) שעניינו "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי". על פי החוזר, על גופים מוסדיים כהגדרתם בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, לרבות קופות גמל וקרנות פנסיה, לכלול בדוח השנתי הצהרה בדבר אחריות ההנהלה להקמה ולתחזוקה של מערך ונהלי בקרה פנימית נאותים על הדיווח הכספי וכן הערכה לתום שנת הכספים לגבי יעילות המערך ונהלי הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על הדיווח הכספי. בנוסף, על רואה החשבון המבקר של הגוף המוסדי להמציא חוות דעת לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

במסגרת יישום הוראות סעיף 404, אימצה החברה את מודל הבקרה הפנימית של ה- COSO, המהווה מסגרת מוגדרת ומוכרת להערכת הבקרה הפנימית. הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית כאמור, כללה את רכיבי הבקרה הבאים: בקרות ברמת הארגון (Entity Level Controls); בקרות על תהליך עריכת הדוחות וסגירתם; בקרות כלליות על מערכות המידע (ITGC) ובקרות על תהליכים הרלוונטיים לדיווח הכספי. במסגרת זאת, ביצעה החברה, בין היתר, את תהלכי העבודה הבאים: זיהוי החשבונות, התהליכים העסקיים ומערכות המידע המהותיים לדיווח הכספי (Scoping), תיעוד התהליכים והערכת הסיכונים הקשורים לדיווח הכספי ולגילוי נאות, קביעת הבקרות שמטרתן למנוע או לצמצם את אותם סיכונים וניתוח פערי בקרה וקביעת תכניות עבודה לסגירתם. החברה מיסדה תהליכי עבודה לניטור שוטף של הבקרות שנקבעו כאמור בכדי לוודא המשך אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והגילוי.

בהתאם לאמור, לא נתגלו "חולשות מהותיות" כהגדרתן בחוזר. יחד עם זאת, החברה פעלה וממשיכה לפעול במסגרת תכנית עבודה רב שנתית, לתיקון וצמצום מספר ליקויים משמעותיים בחברה, תוך המשך הטמעת בקרות מפצות רלבנטיות, הסדרת תהליכי עבודה ושיפור הבקרות הממוכנות. ליקויים אלו כאמור דווחו כנדרש לוועדת המאזן ולדירקטוריון החברה.

<u>בקרות ונהלים לגבי הגילוי</u>

הנהלת החברה, בשיתוף עם המנכ"ל ומנהל אגף הכספים, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה, את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של החברה. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל ומנהל אגף הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של החברה הינן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהחברה נדרשת לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח של הממונה ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

<u>בקרה פנימית על דיווח כספי</u>

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2021, לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי, אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי.

8.5 יישום משטר כושר הפירעון לפי הדירקטיבה Solvency II

לפרטים בדבר היערכות ליישום משטר כושר הפירעון לפי הדירקטיבה Solvency II

ראה סעיף 3.1.2 לדוח הדירקטוריון ובאור 14 לדוחות הכספיים.

ארי קלמן **יו"ר דירקטוריון**	**יהודה בן אסאייג** **מנהל כללי**

רמת גן, 28 במרס, 2022

מנורה מבטחים

פרק ב':
דוח הדירקטוריון

תוכן עניינים

1. תיאור המבטח והסביבה העסקית 3
1.1 כללי 3
1.2 תחומי פעילותה של החברה 3
2. שינויים עיקריים אודות עסקי התאגיד בתקופת הדוח 3
2.1 היערכות לנגיף קורונה והשלכת השפעותיו 3
2.2 דירוג 4
2.3 סיכון סייבר 4
2.4 פדיון קרן - אג"ח סדרות א' ו-ב' בחברה הבת 4
2.5 מדיניות תגמול - עדכון 4
2.6 תשקיף משף לחברה בת 5
2.7 ביטוח דירקטורים ונושאי משרה 5
2.8 חלוקת דיבידנד 5
2.9 מינוי וסיום כהונת דירקטורים 5
2.8 הליכים משפטיים 5
2.9 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד 5
3. המצב הכספי 6
3.1 נתונים עיקריים מתוך המאזנים המאוחדים 6
4. תוצאות הפעילות 8
4.1 נתונים מדוחות רווח והפסד המאוחדים 8
4.2 הרכב הכנסות בתקופת הדוח 9
5. תוצאות הפעילות 10
5.1 רווח כולל מתחומי פעילות 10
5.2 השינויים בתוצאות הפעילות בתקופת הדוח 12
5.3 מידע כספי לפי תחומי פעילות 13
6. תזרים מזומנים 20
7. מקורות מימון 20
8. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים בחברה 21
9. יעדים ואסטרטגיה עסקית 21
9.1 אסטרטגיה – כללי 21
9.2 אסטרטגיה בביטוח חיים 22
9.3 אסטרטגיה בביטוח כללי 22
9.4 אסטרטגיה בתחום ביטוח בריאות 23
10. ארועים לאחר תאריך המאזן 23
10.1 גיוס הון בחברה בת 23
10.2 הכרזה על חלוקת דיבידנד 23
10.3 אימוץ תכנית אופציות לעובדים 23
10.4 ארועים לאחר המאזן 23

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

דוח הדירקטוריון לשנת 2021

דוח הדירקטוריון שלהלן סוקר את השינויים העיקריים בפעילות של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן: "**החברה**") לתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021 (להלן: "**תקופת הדוח**"). הדוח נערך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998.

דוח הדירקטוריון הינו חלק בלתי נפרד מהדוח התקופתי על כל חלקיו, ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.

1. תיאור המבטח והסביבה העסקית

1.1 כללי

לפרטים אודות החברה ובעלי מניותיה, ראה סעיף 1.1 בפרק תיאור עסקי התאגיד.

1.2 תחומי פעילותה של החברה

לתיאור תחומי הפעילות של החברה ראה סעיף 1.3 בפרק תיאור עסקי התאגיד.

2. שינויים עיקריים אודות עסקי התאגיד בתקופת הדוח

2.1 נגיף הקורונה והשפעותיו

בסוף שנת 2019 התפרץ נגיף ה- COVID19 בסין והתפשט לעולם כולו (להלן: "**נגיף הקורונה**"). בחודש מרס 2020 הוכרז מצב חירום בעולם ובישראל, ובהתאם נערכה החברה להתמודדות עם השלכות ההתפרצות, כאשר על רקע מבצע החיסונים של הציבור בישראל שהחל בשלהי השנה האמורה, חזר המשק הישראלי בשנת 2021 בתהליך הדרגתי לפעילות כמעט מלאה. בהמשך לאמור, חזרה גם החברה לפעילות מלאה בכל יחידותיה תוך מתן שירותים מלאים ללקוחותיה.

לאור העובדה שתהליך החיסונים טרם הושלם במדינות רבות בעולם, ועל רקע גלי תחלואה נוספים שהתפרצו בחלק ממדינות אלה ובמהלך המחצית השניה של שנת 2021 אף בישראל (ווריינט דלתא ולאחריו האומיקרון) אשר גוררים הגבלות שונות, חזרת המשק הישראלי לפעילות כאמור, כפופה להשפעות חיצוניות המעכבות חלק מפעילות המשק בענפי מסחר ושירותים שונים. יצוין, כי מדיניות הממשלה המוצהרת הינה לאפשר, ככל הניתן, חזרה לפעילות משקית מלאה תוך עידוד הציבור להתחסן בכדי לצמצם את רמת התחלואה ובפרט התחלואה הקשה באוכלוסייה.

בהמשך לאמור, ונכון למועד זה, ועל אף תהליך וקצב התחסנות המוגבר של האוכלוסייה עדיין אין וודאות כי לא תהיינה התפרצויות נוספות בעתיד, ובפרט של ווריינטים חדשים של הנגיף העמידים בפני החיסונים הקיימים, שיחייבו חידוש הגבלות על המשתמע מכך לגבי הפעילות הכלכלית בישראל ובעולם.

השפעות נגיף הקורונה על החברה ובפרט על רקע אי הוודאות לגבי התפרצות ווריינטים עמידים חדשים, הינן מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, אשר מבוסס, בין היתר, על הערכות החברה נכון למועד דיווח זה ומתבססות על הפרסומים בארץ ובעולם בנושא זה, וכן על הנחיות הגורמים המוסמכים במדינת ישראל ומחוצה לה אשר עשויות להשתנות מעת לעת, ואשר התממשותם אינה וודאית ואינה בשליטת החברה. הערכות החברה עשויות שלא להתממש או להתממש באופן שונה מהותית, בין היתר, לאור המשך התפתחות המגפה בעולם בכלל ובישראל בפרט ופעולות הממשלה בתגובה להתפתחויות אלה מחד, ולאור מימוש תהליכי חיסון אוכלוסיות במדינות העולם, פיתוח תרופה וחיסונים יעילים לנגיף ו/או לווריינטים חדשים, והתנהגות האוכלוסייה, מאידך.

2.2 דירוג

בחודש מאי 2021, פרסמה חברת מידרוג בע"מ (להלן: "**מידרוג**") דוח מעקב בנוגע להותרת הדירוג של החברה Aa2 באופק יציב, וכן הותרת דירוג של כתב ההתחייבות הנדחה של החברה בדירוג A1 באופק יציב. כמו כן, באותו מועד הודיעה מידרוג על הותרת דירוג כתבי ההתחייבות הנדחים (הון משני נחות ושלישוני מורכב) סדרות א' ו- ד' של מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ, חברה בת של החברה (להלן: "מנורה גיוס הון") בדירוג Aa3 באופק יציב, והותרת דירוג כתבי ההתחייבות הנדחים (הון משני מורכב/הון רובד 2) סדרות ב', ג', ה' ו- ו', של מנורה מבטחים גיוס הון, בדירוג A1 באופק יציב. לדוח הדירוג המלא ראה דיווח מיידי של מנורה מבטחים גיוס הון מיום 20 במאי 2021 (אסמכתא: 2021-01-028231) ולדירוג סדרה ז' ראה סעיף 10.1 להלן.

2.3 סיכון סייבר

לפרטים בדבר סיכון סייבר, ראה סעיף 7.15 לדוח תיאור עסקי התאגיד.

2.4 פדיון קרן - אג"ח סדרות א' ו- ב' בחברה הבת

בחודש יולי 2021, שילמה מנורה גיוס הון תשלום עשירי של קרן אגרות חוב (סדרה א') בסך כולל של כ- 48 מיליוני ש"ח. לפרטים ראה דיווח מיידי של מנורה מבטחים גיוס הון מיום 1 ביולי 2021 (אסמכתא: 2021-01-046591).

בחודש אוקטובר 2021, פרעה מנורה גיוס הון, בפירעון מוקדם וסופי, את יתרת הקרן והריבית של אגרות החוב (סדרה ב') בסך כולל של כ- 200 מיליוני ש"ח ע.נ. לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי של מנורה מבטחים גיוס הון מיום 18 באוקטובר 2021 (אסמכתא: 2021-01-088981).

2.5 מדיניות תגמול - עדכון

בחודשים מאי, יולי, ונובמבר 2021, בהמשך להמלצת וועדת התגמול, אישר הדירקטוריון עדכונים במדיניות התגמול של החברה כדלקמן: עודכן אופן חישוב "מענק תלוי ביצועים לטווח ארוך" כך שהמענק יתבסס על עמידה ברף מינימלי ביעדים האישיים כפי שהוגדרו בתכניות המענקים השנתיות שאושרו בשנים הרלבנטיות למענק ארוך הטווח, ובכפוף לקיום יחסי עובד מעביד בתקופת המענק לרבות תשלום מענק יחסי לפי עמידה ביעדים בפועל למול היעד המלא; כמו כן, נוספה האפשרות למתן תגמול בגין אי תחרות למנכ"ל לתקופה של עד 9 (תשעה) חודשים, מעבר לתקופת ההודעה המוקדמת ותקופת ההסתגלות. בנוסף, עודכן פרק התגמול מבוסס מניות במדיניות התגמול המאפשר תגמול כאמור באמצעות מגוון כלים הוניים ומעין הוניים לרבות הענקת אופציות תוך הגדרת פרמטרים כמותיים ואיכותיים שונים, כגון: תקופת התכנית המינימלית, תקרת ההטבה ותקופות הבשלה. בנוסף, עודכן היחס בין מרכיבי חבילת התגמול הכולל לגבי מנכ"ל/נושא משרה בכיר, וכן בוצע עדכון על דרך הבניית השיקולים במסגרת רכיב הערכת מנהל ברובד התגמול המשתנה באמצעות מענק שנתי, וכן תיקוני ניסוח ועריכה לא מהותיים.

2.6 תשקיף מדף לחברה בת

בחודש אוגוסט 2021, פרסמה מנורה גיוס הון, תשקיף מדף, מכוחו תוכל להנפיק במשך שנתיים ניירות ערך מסוגים שונים כמפורט בתשקיף. לפרטים ראה דיווח מנורה גיוס הון מיום 30 באוגוסט 2021 (מספר אסמכתא 2021-01-073810).

2.7 ביטוח דירקטורים ונושאי משרה

לפרטים בדבר התקשרות בפוליסת דירקטורים ונושאי משרה מחודש נובמבר 2021, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

2.8 חלוקת דיבידנד

לפרטים בדבר חלוקת דיבידנד ראה סעיף 1.5 בפרק תיאור עסקי התאגיד, ולהכרזת דיבידנד לאחר תאריך המאזן ראה בסעיף 10.2 להלן.

2.9 מינוי וסיום כהונת דירקטורים

לפרטים בדבר סיום כהונתו של מר חזי צאיג כדח"צ בחברה, ראה סעיף 13 לדוח פרטים נוספים.

2.10 הליכים משפטיים

לתיאור הליכים משפטיים ומנהליים וכן אודות התפתחויות בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות ולאישור תובענות שהוגשו כנגד החברה ו/או החברות המאוחדות שלה, כייצוגיות ותביעות תלויות נוספות, ראה באור 38 לדוחות הכספיים.

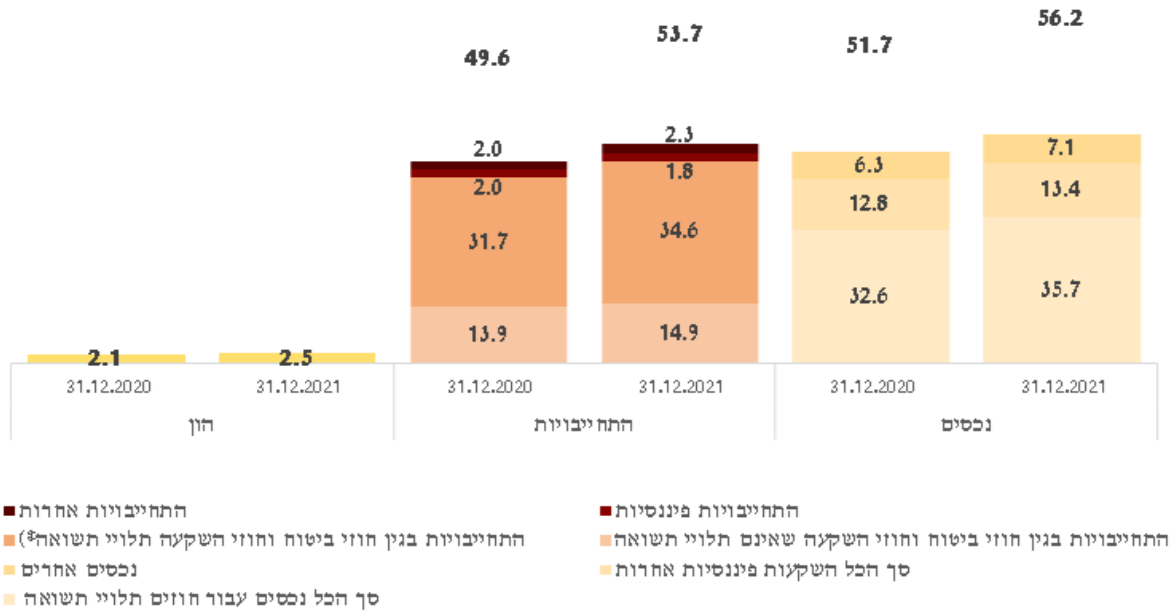
2.11 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד

ראה פירוט לעניין זה בסעיף 7.1 לדוח תיאור עסקי התאגיד.

3. המצב הכספי

3.1 נתונים עיקריים מתוך המאזנים המאוחדים

3.1.1 נתונים מתוך המאזנים המאוחדים של החברה

*) חלק מההתחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה מוצגות בסעיפי התחייבויות אחרות והתחייבויות פיננסיות.

הגידול בתקופת הדוח בנכסים (בהיקף של כ- 4.5 מיליארד ש"ח) ובהתחייבויות ביטוחיות (בהיקף של כ- 4.1 מיליארד ש"ח), נבע בעיקר מהכנסות מהשקעות ומדמי ביטוח שנתקבלו. בנוסף, חל גידול בהון העצמי המיוחס לבעלי המניות בסך של כ- 430 מיליוני ש"ח.

3.1.2 שינויים בהון העצמי

ההון העצמי המיוחס לבעלי המניות של החברה נכון ליום 31 בדצמבר 2021, מסתכם בכ- 2,548 מיליוני ש"ח לעומת סך של 2,118 מיליוני ש"ח, נכון ליום 31 בדצמבר 2020. הגידול בהון נובע מרווח כולל בתקופת הדוח בסך של כ- 630 מיליוני ש"ח בניכוי דיבידנדים שחולקו בסך של כ- 200 מיליוני ש"ח.

3.1.3 משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח - מבוסס Solvency II

בחודש פברואר 2018, החליט דירקטוריון החברה על קביעת "הון יעד" לצורך חלוקת דיבידנד. הון היעד הינו תוספת להון העצמי מעבר להון הנדרש לכושר פירעון (SCR). הון היעד שנקבע על ידי החברה לצורך חלוקת דיבידנד ייבנה בהדרגה (בתוספת גידול שנתי בשיעור של כ- 0.7%), כך שמתום תקופת ההתאמה של הוראות הסולבנסי (בשנת 2024) ואילך, יעמוד הון היעד על שיעור של 115% מיחס כושר הפרעון הנדרש. להון היעד הרלבנטי לתקופה, ראה טבלה להלן. מובהר, כי אין ודאות כי החברה תעמוד ביחס כושר פירעון זה בכל נקודת זמן.

ביום 14 במרס 2021, שלח הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח אשר מאפשר שלא לפרסם לציבור דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 30 ביוני 2021. בהתאם, בחרה החברה שלא לפרסם לציבור דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 30 ביוני 2021. יחד עם זאת, בהתאם להוראות החוזר המאוחד, ביצעה החברה אומדן פנימי לא סקור ולא מבוקר של יחס כושר הפירעון הכלכלי ליום האמור, אשר דווח לממונה.

לפרטים נוספים ראה סעיף 7.1.2.2 (ד)-(ז) לדוח תיאור עסקי התאגיד ובביאור 14 לדוח הכספי.

דרישות הון לפי משטר הסולבנסי (באלפי ש"ח)

יחס כושר פירעון וסף הון

א. יחס כושר פירעון

	ליום 31 בדצמבר 2020	ליום 31 בדצמבר 2019
	מבוקר *)	
	אלפי ש"ח	
ללא התחשבות בהוראות לתקופת הפריסה ובהתאמת תרחיש מניות:		
הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון (SCR)	5,507,752	5,192,069
הון נדרש לכושר פירעון (SCR)	3,974,310	4,308,803
עודף	**1,533,442**	**883,266**
יחס כושר פירעון (%)	**138.6%**	**120.5%**
יעד הדירקטוריון לתקופה (באחוזים)	**112.1%**	111.4%
עודף (חוסר) הון ביחס ליעד (באלפי ש"ח)	1,050,847	347,064

	ליום 31 בדצמבר 2020	ליום 31 בדצמבר 2019
	מבוקר *)	
	אלפי ש"ח	
עמידה באבני דרך בהתחשב בהוראות לתקופת הפריסה ובהתאמת תרחיש מניות:		
הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון	5,464,093	5,021,823
הון נדרש לכושר פירעון	3,092,129	3,106,548
עודף	**2,371,964**	**1,915,275**
יחס כושר פרעון (%)	**176.7%**	**161.7%**

ב. סף ההון (MCR)

	ליום 31 בדצמבר 2020	ליום 31 בדצמבר 2019
	מבוקר *)	
	אלפי ש"ח	
סף הון (MCR)	1,106,376	1,077,201
הון נדרש לכושר פירעון (SCR)	4,139,304	3,683,988

*) הביקורת נערכה בהתאם לתקן הבטחת מהימנות בינלאומי ISAE3400 - בדיקה של מידע כספי עתידי.

4. תוצאות הפעילות

4.1 נתונים מדוחות רווח והפסד המאוחדים

במיליוני ש"ח	1-12/2021	% שינוי	1-12/2020	% שינוי	1-12/2019
פרמיות שהורווחו ברוטו	6,404	(8.6%)	7,009	3.5%	6,773
פרמיות שהורווחו בשייר	5,268	(13.1%)	6,064	2.1%	5,938
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	4,974	284.3%	1,294	(64.8%)	3,675
הכנסות מדמי ניהול	479	67.5%	286	(25.7%)	385
הכנסות מעמלות	173	19.7%	145	(5.9%)	154
הכנסות אחרות	1	20.2%	1	3.2%	1
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	8,704	53.3%	5,678	(34.2%)	8,630
עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	1,158	1.2%	1,145	1.1%	1,132
הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות	380	5.3%	361	(3.5%)	374
הוצאות מימון	97	48.5%	65	(14.4%)	76
חלק ברווחי (הפסדי) חברות כלולות	4		(7)		1
רווח (הפסד) לפני מיסים על הכנסה	561	4.9%	535		(57)
מיסים על הכנסה (הטבת מס)	185	6.4%	174		(21)
רווח נקי (הפסד)	**376**	**4.1%**	**361**		**(36)**
רווח כולל	**630**	**70.7%**	**369**	**205.2%**	**121**
תשואה להון	**29.8%**	**40.9%**	**21.1%**	**193.2%**	**7.2%**

4.2 הרכב הכנסות בתקופת הדוח

4.2.1 פרמיות ביטוח שהורווחו, ברוטו

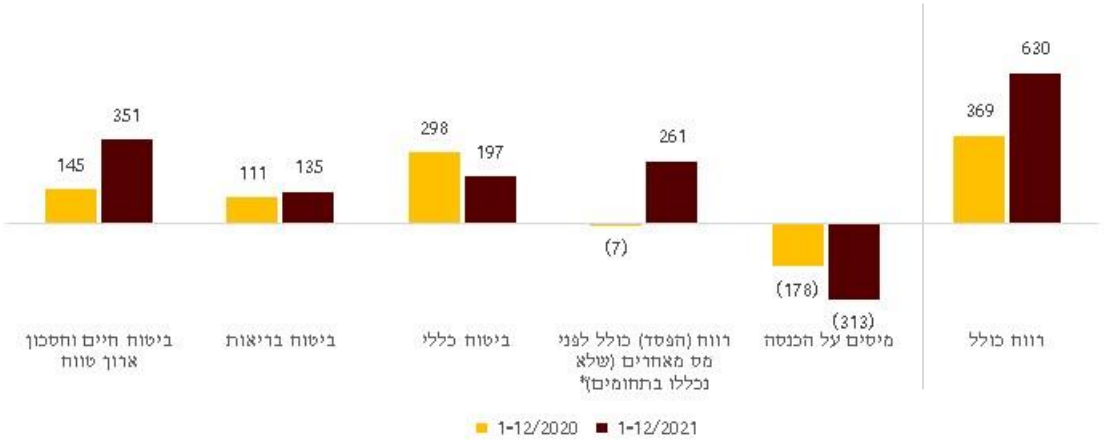
במיליוני ש"ח	1-12/2021	% שינוי	1-12/2020	% שינוי	1-12/2019
רכב רכוש	968	(0.6%)	973	(5.8%)	1,033
רכב חובה	445	1.2%	440	(3.1%)	454
ענפי רכוש ואחרים	527	9.4%	482	1.5%	475
ענפי חבויות אחרים	469	26.0%	372	14.1%	326
סך תחום ביטוח כללי	2,409	6.3%	2,267	(0.9%)	2,288
פרמיות שוטפות בגין חוזי ביטוח חיים	2,024	(6.0%)	2,152	(6.8%)	2,308
פרמיות חד-פעמיות בגין חוזי ביטוח חיים	346	(68.3%)	1,094	2.5%	1,067
סך פרמיות בגין חוזי ביטוח חיים	2,370	(27.0%)	3,246	(3.8%)	3,375
פרמיות בגין חוזי השקעה *)	777	20.2%	646	(43.5%)	1,144
סך פרמיות בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3,147	(19.1%)	3,892	(13.9%)	4,519
תחום בריאות	1,625	8.7%	1,496	34.7%	1,110
סה"כ פרמיות שהורווחו ברוטו	**7,181**	(6.2%)	**7,655**	(3.3%)	**7,917**
סה"כ פרמיות בדוח רווח או הפסד *)	**6,404**	(8.6%)	**7,008**	3.5%	**6,774**

*) פרמיות בגין חוזי השקעה נזקפות ישירות להתחייבויות הביטוחיות ואינן נרשמות כפרמיות בדוחות הכספיים.

5. תוצאות הפעילות

החברה בוחנת את תוצאות עסקי הביטוח תוך הפרדה בין תוצאות הפעילות החיתומית לבין תוצאות הפעילות הפיננסית. במדידת תוצאות הפעילות החיתומית החברה זוקפת תשואה נורמטיבית בשיעור של 3% (ריאלי) בגין מרכיב ההתחייבויות שאינו מגובה באג"ח חץ וכן לצורך חישוב דמי ניהול משתנים (להלן: "**רווח חיתומי**"). הפער בין התשואה בפועל שהושגה לבין התשואה הנורמטיבית הנ"ל מוצג כרווח פיננסי (להלן: "**הכנסות מהשקעות**"). בנוסף, מפורטות השפעות בגין שינויים בעקום הריבית חסרת הסיכון (להלן: "**השפעת ריבית**"), השפעות מיוחדות הכוללות עדכוני מודל והנחות אקטואריות וכן השפעות חד פעמיות הנובעות מרגולציה (להלן ביחד: "**השפעות מיוחדות**").

5.1 רווח כולל מתחומי פעילות

*) כולל בעיקר תוצאות פעילות שאיננה מוגדרת כתחום פעילות והכנסות מהשקעות שאינן משויכות לתחום פעילות מוגדר בניכוי הוצאות מימון.

השפעות מיוחדות על התוצאות בתקופות הדוח (במיליוני ש"ח):

השפעות מיוחדות על הרווח	הערות	1-12/2021	1-12/2020	שינוי
מגזר ביטוח חיים				
עדכון הנחת שיעורי מימוש קצבה	א	-	80	(80)
עדכון הנחת תחלואה	ב	(37)	-	(37)
עדכון הנחת הוצאות	ב	(30)	-	(30)
עדכון מדידת פרמיית אי נזילות	ג	87	-	87
סה"כ השפעות מיוחדות בביטוח חיים		**20**	**80**	**(60)**
מגזר ביטוח בריאות				
עדכון הנחת תמותה	ב	-	(56)	56
עדכון הנחת תחלואה	ב	(41)	4	(45)
עדכון הנחת הוצאות	ב	19	-	19
עדכון הנחת ביטולים	ב	-	(9)	9
חוזר הקצאת נכסים	ו	-	75	(75)
עדכון מדידת פרמיית אי נזילות	ג	98	41	57
סה"כ השפעות מיוחדות בביטוח בריאות		**76**	**55**	**21**
מגזר ביטוח כללי				
השפעת תקנות ההיוון	ד	-	59	(59)
שיפור מודל אקטוארי	ה	22	-	22
עדכון מדידת פרמיית אי נזילות	ג	19	8	11
סה"כ השפעות מיוחדות בביטוח כללי		**41**	**67**	**(26)**
סך הכל השפעות מיוחדות		**138**	**203**	**(65)**

השפעות מיוחדות

א. **עדכון הנחת שיעורי מימוש קצבה לשיעורי פרישה:** בשנת 2020 עדכנה החברה את הנחת שיעורי מימוש קצבה ושיעורי פרישה בהתאם למחקר מימוש קצבה שביצעה. בעקבות המחקר, הקטינה החברה אשתקד את התחייבויותיה הביטוחיות בסך של כ- 80 מיליוני שקלים.

ב. **עדכון הנחות אקטואריות:** בוצעו מחקרים בנושא תמותה, תחלואה, ביטולים והוצאות. כתוצאה מכך הגדילה החברה בתקופת הדוח את ההתחייבויות בביטוח חיים בכ- 67 מיליוני ש"ח ובביטוח בריאות בסך של כ- 21 מיליוני ש"ח. אשתקד הגדילה החברה את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר בריאות בסך של כ- 61 מיליוני ש"ח.

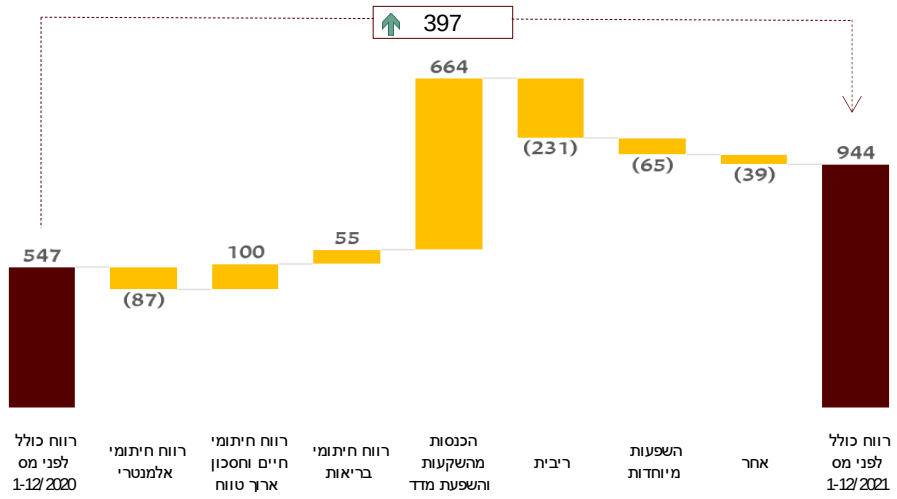
ג. **מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות:** בהמשך למפורט בסעיף 7.1.3.2 לדוח תיאור עסקי התאגיד, ובבאור 36 לדוחות הכספיים, כתוצאה מיישום הוראות התיקון לחוזר בקשר לפרמיית אי נזילות עודכנה בשנת הדוח שיטת האמידה של פרמיית אי הנזילות המתווספת לריבית חסרת הסיכון המשמשת בעת חישוב בדיקת נאותות העתודות, אשר הקטינה את ההתחייבויות הביטוחיות בשנת הדוח בסך של כ- 204 מיליוני ש"ח. יצוין, כי אשתקד פורסם תיקון חוזר בקשר להגדלת פרמיית אי נזילות בחישוב בדיקת נאותות העתודה עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט וביטוחי רכב חובה וחבויות, וכתוצאה מיישום הוראות התיקון, חל קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 49 מיליוני ש"ח.

ד. **ריבית היוון קצבאות ביטוח לאומי:** בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון בחודש ספטמבר, 2020, ובהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים, הקטינה החברה את התחייבויותיה הביטוחיות בגין שיעור היוון בתביעות שיבוב של המל"ל בסך של כ- 59 מיליוני ש"ח.

ה. **מודל אקטוארי בענף דירקטורים:** בהמשך למפורט בבאור 36 לדוחות הכספיים, החברה שיפרה את המודל האקטוארי בענף זה לאור ניסיון התביעות שנצבר בחברה. השיפור הקטין את ההתחייבות הביטוחית בסך של כ- 22 מיליוני ש"ח בשנת הדוח.

ו. **חוזר הקצאת נכסים:** בהתאם להוראות חוזר בנושא "הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT)" שפורסם בחודש יוני 2020, עודכן אשתקד נוהל הקצאת הנכסים לצורך בדיקת נאותות העתודה. כתוצאה מעדכון הנוהל, קטנו ההתחייבויות הביטוחיות אשתקד בסך של כ- 75 מיליוני ש"ח.

5.2 השינויים בתוצאות הפעילות בתקופת הדוח

1-12/2021	188	218	116	707	(318)	138	(105)
1-12/2020	275	118	61	44	(87)	203	(66)
שינוי	**(87)**	**100**	**55**	**664**	**(231)**	**(65)**	**(39)**

השפעות פיננסיות

א. **הכנסות מהשקעות** (כהגדרתם בסעיף 5 רישא לעיל): שנת 2021 התאפיינה בעליות משמעותיות בשוק ההון כאשר בתקופה מקבילה אשתקד הושפעו השווקים ממגיפת הקורונה. בהתאם, הכנסות מהשקעות בתקופת הדוח היו בסך של כ- 707 מיליוני ש"ח לעומת 44 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

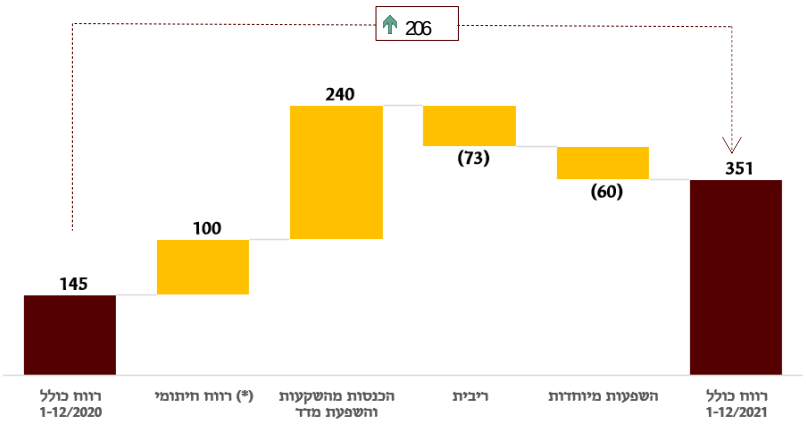
ב. **השפעת ריבית חסרת סיכון:** בתקופת הדוח חלה ירידה משמעותית בעקום הריבית חסרת הסיכון אשר הובילה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות, כאשר אשתקד עקום הריבית חסרת הסיכון לטווח קצר (עד מח"מ 5) עלה בעוד שעקום הריבית לטווח ארוך (מעבר למח"מ 5) ירד. בהתאם, ההשפעה על ההתחייבויות לטווח קצר (ביטוח אלמנטרי וחלק מענפי החיים) אשתקד הקטינה את ההתחייבויות הביטוחיות בעוד שההשפעה על ההתחייבויות לטווח ארוך הגדילה את ההתחייבויות הביטוחיות (ביטוח חיים במרבית הענפים וענפי הבריאות). סך ההשפעה בתקופת הדוח היתה גידול של ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 318 מיליוני ש"ח לעומת גידול של כ- 87 מיליוני ש"ח בהתחייבויות הביטוחיות אשתקד.

ג. **הכנסות מדמי ניהול במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:** הגידול בהכנסות מדמי ניהול במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בתקופת הדוח נובע מגידול בהכנסות מדמי ניהול משתנים בסך של כ- 223 מיליוני ש"ח, לעומת דמי ניהול משתנים בסך של כ- 62 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של 161 מיליוני ש"ח. בנוסף, נגבו בתקופת הדוח דמי ניהול קבועים בסך של כ- 256 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 224 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ- 32 מיליוני ש"ח.

5.3 מידע כספי לפי תחומי פעילות

5.3.1 תוצאות תחום פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (לפני מס)

הרווחיות של הענף מושפעת מהשינויים בשוק ההון אשר משפיעים על הפוליסות מבטיחות התשואה (אשר מגובות בעיקרן על ידי אגרות חוב מיועדות) וכן משפיעים על דמי הניהול המשתנים בגין פוליסות תלויות תשואה שהופקו בין השנים 1991-2003. כמו כן, מאחר והענף מאופיין בעתודות ביטוח גבוהות, לשינויי אומדן של הנחות והערכות אקטואריות וכן לשינויי ריבית, השפעה ניכרת על התוצאות של הענף.

1-12/2021	218	261	(148)	20
1-12/2020	119	21	(75)	80
שינוי	**100**	**240**	**(73)**	**(60)**

(*) ראה סעיף 5 רישא לעיל.

הגידול ברווח הכולל מפעילות ביטוח חיים בתקופת הדוח לעומת אשתקד, נובע בעיקרו מעליה בהכנסות מהשקעות כתוצאה מעליות משמעותיות בשוק ההון בארץ ובעולם לעומת אשתקד אשר הושפעה ממגיפת הקורונה והביאה לגידול בהכנסות מדמי ניהול משתנים בסך של כ- 158 מיליוני ש"ח ובהכנסות מהשקעות בסך של כ- 82 מיליוני ש"ח.

בנוסף, קיים גידול ברווח החיתומי בסך של כ- 100 מיליוני ש"ח ביחס לשנה הקודמת, אשר הושפע בעיקר משיפור חיתומי בסך של כ- 44 מיליוני ש"ח לעומת אשתקד, מגידול בדמי הניהול הקבועים בסך של 32 מיליוני ש"ח, ומקיטון בהוצאות, בעיקר עקב ירידה בביטולים, בסך של כ- 24 מיליוני ש"ח .

מנגד, כתוצאה מהירידה בעקום הריבית חסרת סיכון בשנת הדוח חל גידול בעתודות בסך של כ- 148 מיליוני ש"ח לעומת גידול של כ- 75 מיליוני ש"ח בעתודות אשתקד.

בנוסף, ובהמשך לאמור בסעיף 5.1 התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מחוזר בדבר עדכון חישוב פרמיית אי נזילות אשר בגינו חל קיטון בעתודות בסך של כ- 87 מיליוני ש"ח, וכן מעדכוני הנחות הוצאות ותחלואה אשר הביאו לגידול בעתודות בסך כולל של כ- 67

מיליוני ש"ח, לעומת קיטון בעתודות כתוצאה מעדכון הנחות למימוש קצבה בסך של כ- 80 מיליוני ש"ח אשתקד.

הקיטון בפרמיות בתקופת הדוח ביחס לתקופה המקבילה אשתקד (בשיעור של כ- 27%) נובע בעיקר מקיטון בפרמיות חד פעמיות בסך של כ- 747 מיליוני ש"ח בשל קיטון בהפקדות מכוח מכרזים לפרישה מוקדמת ומירידה במכירת פוליסות מוצרי הגיל השלישי. הקיטון בפרמיות השוטפות הסתכם לסך של כ- 128 מיליוני ש"ח (שיעור של כ- 6.0%), שנובע בעיקר מביטולים ומירידה במכירות חדשות בפוליסות ביטוחי המנהלים.

בנוסף, התקבלו בשנת הדוח תקבולים שנזקפו ישירות להתחייבויות בגין חוזי השקעה (ללא מרכיב סיכון ביטוחי משמעותי) בסך של כ- 777 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 646 מיליוני ש"ח אשתקד.

סכומי הפוליסות שנפדו בשנת הדוח הסתכמו בסך של כ- 1,632 מיליוני ש"ח בהשוואה לפדיונות בסך של כ- 1,332 מיליוני ש"ח אשתקד. שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת בשנת הדוח הינו כ- 4.84% לעומת שיעור של כ- 4.15% אשתקד. שיעור הפדיונות גדל בעיקר כתוצאה מניוד יוצא של הפקדות חד פעמיות בפרט של כספי הגיל שלישי וכן מניוד כספים לקרנות הפנסיה כתוצאה מהתגברות התחרות.

פדיונות בגין פוליסות שהפרמיות בגינן נזקפו ישירות להתחייבויות בגין חוזי השקעה (ללא מרכיב סיכון ביטוח משמעותי) הסתכמו בסך של כ- 1,090 מיליוני ש"ח בשנת הדוח, לעומת סך של כ- 1,307 מיליוני ש"ח אשתקד.

להלן פרטים נוספים לעניין נתונים המופיעים בבאור 18 לדוחות הכספיים:

פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון

הפרמיות מפוליסות שהונפקו עד וכולל שנת 1990 (צמודות למדד ומבטיחות תשואה המגובות בחלקן הגדול באג"ח מיועדות), הסתכמו בשנת 2021 בכ- 38 מיליוני ש"ח, למול כ- 43 מיליוני ש"ח בשנת 2020, ירידה של כ- 12%. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בכ- 48 מיליוני ש"ח בשנת 2021 לעומת רווח כולל בסך של כ- 104 מיליוני ש"ח בשנת 2020. הקיטון ברווח הכולל נובע בעיקר מעדכון הנחת שיעורי מימוש קצבה (Take Up Rate) אשר בוצעה אשתקד והקטינה את ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 104 מיליוני ש"ח. מנגד, תקופת הדוח התאפיינה בתשואות משמעותיות בשוק ההון ביחס לשנה קודמת אשר הושפעה ממגיפת הקורונה ובירידה בהשפעת השינוי בעקום ריבית חסרת הסיכון לעומת שנה קודמת (קיטון ברווח בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח בתקופת הדוח לעומת קיטון ברווח בסך של כ- 35 מיליוני ש"ח אשתקד).

הפרמיות בפוליסות תלויות תשואה שהונפקו משנת 1991 ועד שנת 2003, הסתכמו בשנת 2021 בסך של כ- 446 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 463 מיליוני ש"ח בשנת 2020, ירידה של כ- 4%. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בשנת 2021 בסך של כ- 244 מיליוני ש"ח למול רווח כולל בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח בשנת 2020. הגידול ברווח הכולל נובע בעיקר מגידול בדמי ניהול בסך של כ- 170 מיליוני ש"ח (מתוכם גידול בסך של כ- 161 מיליוני ש"ח בדמי ניהול משתנים) ובשל עדכון הנחת שיעורי מימוש קצבה (Take Up Rate) אשתקד אשר הגדילה את ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 24 מיליוני ש"ח. בנוסף, תקופת הדוח התאפיינה בתשואות משמעותיות בשוק ההון ביחס לשנה קודמת אשר הושפעה ממגיפת הקורונה ובירידה בהשפעת השינוי בעקום ריבית חסרת הסיכון לעומת שנה קודמת (סך של כ- 10 מיליוני ש"ח בתקופת הדוח לעומת סך של כ- 27 מיליוני ש"ח אשתקד).

פוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך, ואינן תלויות תשואה, הינן ברובן בגין מכרזים של פוליסות המיועדות להסדרי פרישה ופרישה מוקדמת. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בכ- 29 מיליוני ש"ח בשנת 2021, למול רווח כולל שהסתכם בכ- 25 מיליוני ש"ח

בשנת 2020. השינוי ברווח הכולל בשנת 2021, נובע בעיקר בשל השפעות השינוי בריבית חסרת סיכון על ההתחייבויות הביטוחיות בניכוי רווחים מהשקעות לעומת אשתקד.

פרמיות בפוליסות תלויות תשואה שהונפקו משנת 2004 ואילך, הסתכמו בשנת 2021 בכ- 1,156 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 1,954 מיליוני ש"ח בשנת 2020, קיטון של כ- 41% (קיטון של כ- 12% בנטרול הפקדות חד פעמיות). הקיטון בפרמיה השוטפת נובע בעיקר מביטולים, ירידה במכירות חדשות בפוליסות ביטוחי מנהלים וירידה בניוד הנכנס. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח בשנת 2021, לעומת רווח בסך של כ- 0.3 מיליוני ש"ח בשנת 2020. הגידול ברווח הכולל נובע בעיקר מגידול בדמי הניהול הקבועים.

פוליסות שאינן כוללות מרכיב חיסכון

הפרמיות בפוליסות סיכון ביטוח חיים, פרט וקבוצתי, הסתכמו בשנת 2021 בסך של כ- 599 מיליוני ש"ח, למול סך של כ- 579 מיליוני ש"ח בשנת 2020, גידול של כ- 3.4%. הרווח בשנת 2021 הסתכם בסך של כ- 22 מיליוני ש"ח, לעומת רווח בסך של כ- 7 מיליוני ש"ח בשנת 2020. הגידול ברווח נובע בעיקרו משיפור חיתומי בתקופת הדוח לעומת אשתקד וגידול בהכנסות מהשקעות.

פוליסות תלויות תשואה

כספי עתודות הביטוח הנצברים בפוליסות תלויות תשואה מושקעים לפי הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסים (ביטוח), התשמ"א-1981 ותקנותיו. רווחי השקעות אלו נזקפים לזכות המבוטחים בניכוי דמי ניהול.

התחייבויות הנובעות מפוליסות תלויות תשואה ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמו בסך של כ- 33,833 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של כ- 31,072 מיליוני ש"ח, ליום 31 בדצמבר 2020, גידול של כ- 9%. הגידול נובע בעיקר מרווחי השקעות ומדמי ביטוח שנתקבלו.

פרטים בדבר שיעורי התשואות בפוליסות תלויות תשואה:

פוליסות שהוצאו בשנים 1992-2003 (קרן י')

	1-12/2021	1-12/2020	1-12/2019
תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול	11.54%	3.86%	11.47%
תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול	9.24%	2.75%	9.53%
תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול	14.21%	3.24%	11.81%
תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול	11.86%	2.14%	9.86%

פוליסות שהוצאו החל משנת 2004 (קרן י' החדשה)

	1-12/2021	1-12/2020	1-12/2019
תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול	11.54%	3.86%	11.47%
תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול	10.57%	2.84%	10.36%
תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול	14.21%	3.24%	11.81%
תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול	13.22%	2.22%	10.69%

פרטים בדבר רווחי (הפסדי) ההשקעה שנזקפו למבוטחים בפוליסות תלויות תשואה ודמי הניהול:

במיליוני ש"ח	1-12/2021	1-12/2020	1-12/2019
רווחי ההשקעה הנומינליים שנזקפו למבוטחים לאחר דמי הניהול	3,681.9	623.8	2,728.9
דמי ניהול קבועים	255.8	224.1	225.1
דמי ניהול משתנים	223.5	62.1	160.1
סך-הכל דמי ניהול	479.3	286.2	385.2

בפוליסות ביטוח חיים תלויות תשואה שהונפקו בשנים 1991 עד 2003, רשאי מבטח לגבות דמי ניהול קבועים ודמי ניהול משתנים בשיעורים הקבועים בתקנות והנגזרים מהתשואה הריאלית של תיק ההשקעות. דמי הניהול המשתנים נגבים רק בגין תשואה ריאלית חיובית. במידה והושגה תשואה ריאלית שלילית המבטח מנוע מגביית דמי הניהול המשתנים עד אשר התשואה שתושג תכסה את ההפסד הריאלי המצטבר. ראה גם סעיף 10.4 להלן.

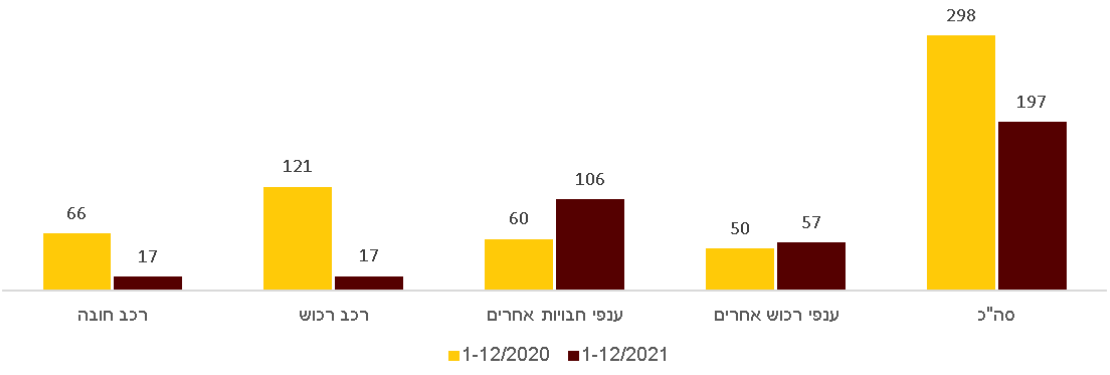
יצוין, כי בכל הנוגע לפוליסות תלויות תשואה שהונפקו החל משנת 2004, דמי הניהול הנגבים הינם דמי ניהול קבועים בלבד ואשר על כן, להפסדים או לרווחים הריאליים מהשקעות אין השלכה ישירה כאמור על גביית דמי ניהול אלה.

ההכנסות מדמי ניהול פוליסות ביטוח חיים תלוי תשואה בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 479 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 286 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהכנסות מדמי ניהול בתקופת הדוח, נובע מגידול בהכנסות מדמי ניהול משתנים בסך של כ- 223 מיליוני ש"ח, לעומת 62 מיליוני ש"ח דמי ניהול משתנים שנגבו אשתקד, גידול של 161 מיליוני ש"ח. בנוסף, נגבו דמי ניהול קבועים בסך של כ- 256 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 224 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול בסך של כ- 32 מיליוני ש"ח.

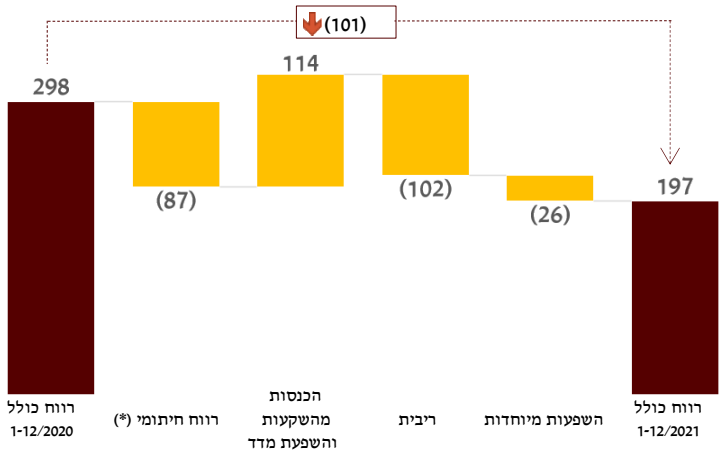
5.3.2 תוצאות תחום הפעילות בביטוח כללי (לפני מס)

עסקי הביטוח הכללי מחולקים לארבעה תחומי פעילות: רכב חובה, רכב רכוש, ביטוח רכוש ואחרים וביטוחי חבויות אחרים.

5.3.2.1 תוצאות הרווח הכולל לפני מס בחלוקה למגזרי פעילות בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד

5.3.2.2 ניתוח שינויים עיקריים על הרווח הכולל לפני מס בתקופת הדוח בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד

1-12/2021	188	64	(97)	41
1-12/2020	275	(50)	5	67
	(87)	**114**	**(102)**	**(26)**

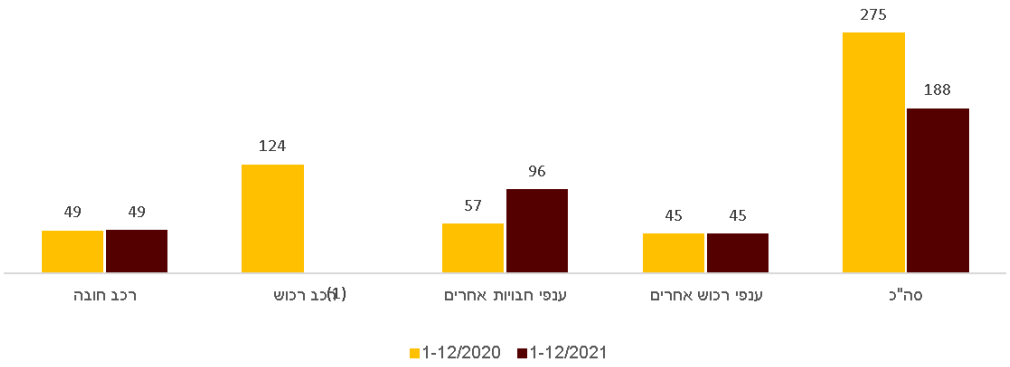
(*) ראה סעיף 5 רישא לעיל.

הקיטון ברווח הכולל בתקופת הדוח בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד נובע מירידה ברווח החיתומי בסך של כ- 87 מיליוני ש"ח (ראה סעיף 5.3.2.3 להלן), מירידה בעקום הריבית חסרת הסיכון שהגדילה את ההתחייבויות הביטוחיות בשנת הדוח בסך של כ- 97 מיליוני ש"ח לעומת קיטון בסך של כ- 5 מיליוני ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. השפעת הריבית בתקופת הדוח כוללת השפעה שלילית של כ- 59 מיליוני ש"ח ברכב חובה, כ- 3 מיליוני ש"ח ברכב רכוש וכ- 35 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים (בתקופה מקבילה אשתקד כוללת השפעה חיובית של כ- 1 מיליוני ש"ח ברכב חובה וכ- 4 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים).

בנוסף, השפעות מיוחדות כוללות השפעות חיוביות בתקופת הדוח בגין שיפור מודל אקטוארי בסך של כ- 22 מיליוני ש"ח ועדכון שיטת האמידה של פרמיית אי- נזילות המתווספת לריבית חסרת סיכון בסך של כ - 19 מיליוני ש"ח (כ- 11 מיליוני ש"ח ברכב חובה, כ- 7 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים ו- 1 מיליוני ש"ח בענפי רכוש אחרים), בתקופה מקבילה אשתקד כ- 8 מיליוני ש"ח (כ- 5 מיליוני ש"ח ברכב חובה, וכ- 3 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים). בנוסף, בתקופה מקבילה אשתקד בעקבות פס"ד שניתן בעניין ריבית היוון קצבאות ביטוח לאומי קטנו ההתחייבויות הביטוחיות בענפי רכב חובה וחבויות בסך של כ- 59 מיליוני ש"ח.

הקיטון ברווח קוזז על ידי עליה בהכנסות מהשקעות בסך של כ- 114 מיליוני ש"ח ביחס לתקופה מקבילה אשתקד כתוצאה מעליות משמעותיות בשוק ההון בארץ ובעולם לעומת אשתקד בשל מגיפת הקורונה (מתוכם כ- 51 מיליוני ש"ח ברכב חובה, כ- 23 מיליוני ש"ח ברכב רכוש, כ- 32 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים וכ- 8 מיליוני ש"ח בענפי רכוש אחרים).

5.3.2.3 תוצאות הרווח החיתומי לפני מס בחלוקה למגזרי פעילות בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד

רכב חובה - רווח חיתומי בתקופת הדוח ללא שינוי מהותי בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד.

רכב רכוש - הירידה ברווח החיתומי בתקופת הדוח ביחס לתקופה מקבילה אשתקד נובעת בעיקר מעלייה בשכיחות התאונות (כתוצאה מעלייה בנסועה) ועלייה בשכיחות הגניבות. כמו-כן, התקופה המקבילה אשתקד התאפיינה בשכיחות תאונות נמוכה עקב ירידה בנסועה שהושפעה ממשבר הקורונה.

ענפי חבויות - העלייה ברווח החיתומי בתקופת הדוח ביחס לתקופה מקבילה אשתקד נובעת בעיקר משיפור בתוצאות החיתומיות עקב התפתחויות חיוביות בגין שנים קודמות ומשיפור חיתומי בשנה השוטפת, בין היתר, בשל שיפור מודל אקטוארי בענף דירקטורים (ראה סעיף 5.1ה לעיל.)

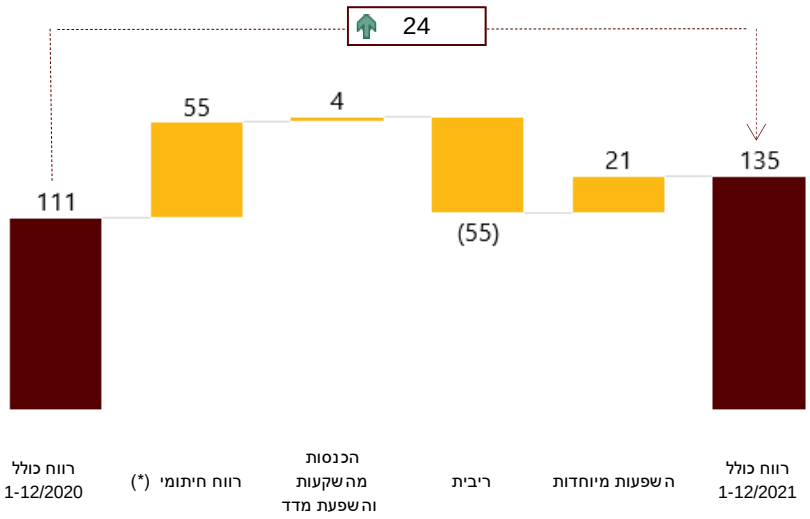
ענפי רכוש אחרים - הרווח החיתומי בשייר בתקופת הדוח נותר ללא שינוי משמעותי בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד.

להלן יחסי ה- Loss Ratio וה- Combined Loss ratio ברוטו ושייר בענפי רכש רכוש וענפי רכוש אחרים:

תחום פעילות ביטוח רכב רכוש						
שנת 2021		שנת 2020		שנת 2019		
ברוטו	שייר	ברוטו	שייר	ברוטו	שייר	
76%	78%	65%	62%	73%	70%	Ratio Loss
101%	103%	90%	88%	98%	96%	Ratio Loss Combined

ענפי ביטוח רכוש אחרים						
שנת 2021		שנת 2020		שנת 2019		
ברוטו	שייר	ברוטו	שייר	ברוטו	שייר	
52%	29%	63%	34%	44%	37%	Loss Ratio
77%	67%	89%	70%	71%	76%	Combined Loss Ratio

5.3.3 תוצאות תחום פעילות ביטוח בריאות (לפני מס)

1-12/2021	116	16	(73)	76
1-12/2020	61	13	(18)	55
שינוי	**55**	**4**	**(55)**	**21**

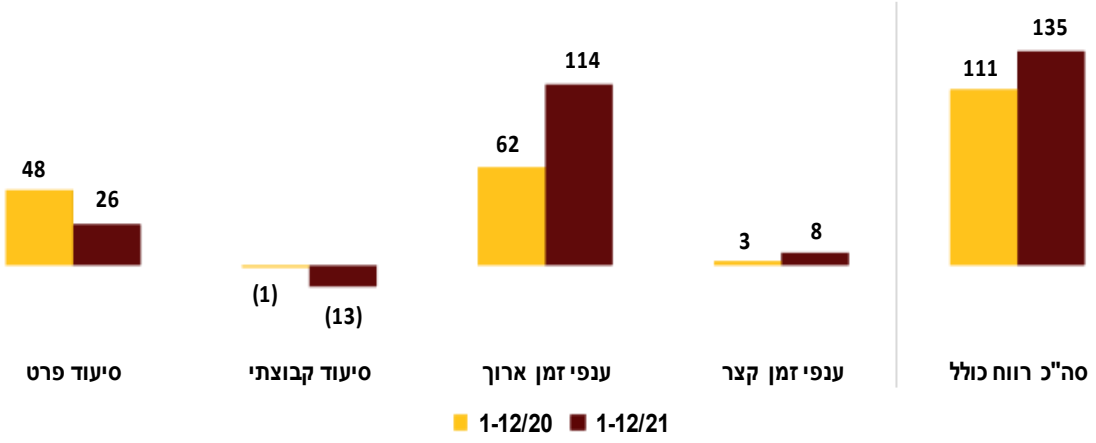
(*) ראה סעיף 5 רישא לעיל.

הגידול ברווח החיתומי בשנת הדוח בהשוואה לאשתקד נובע בעיקר מגידול בתיק ומשיפור בתוצאות החיתומיות (עדכון אומדנים אקטואריים וירידה בביטולים). הגידול בהכנסות מהשקעות נובע מתשואה ריאלית גבוהה יותר בשנת הדוח לעומת אשתקד.

השפעת הריבית כוללת את השפעת הירידה בעקום הריבית חסרת הסיכון וכן את השפעת הפער בשווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים ביחס לעלותם המופחתת בספרים.

תוצאות שנת הדוח ותוצאות אשתקד כוללות השפעות מיוחדות כלהלן: חוזר עדכון פרמיית אי נזילות אשר עודכן בשנת הדוח כמו גם בשנה הקודמת אשר הקטין את ההתחייבויות הביטוחיות בשנת הדוח בסך של כ- 97 מיליוני ש"ח (כ- 41 מיליוני ש"ח אשתקד); חוזר הקצאת נכסים אשר הקטין אשתקד את ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 75 מיליוני ש"ח; ומנגד, עדכון הנחות בשנת הדוח אשר הגדיל את ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 21 מיליוני ש"ח (כ- 61 מיליוני ש"ח אשתקד).

5.3.4 תוצאות הרווח הכולל לפני מס בחלוקה לענפים בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד

6. תזרים מזומנים

במיליוני ש"ח	1-12/2021	% שינוי	1-12/2020	% שינוי	1-12/2019
תזרימי מזומנים, נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות):					
שוטפת	1,024	(35.4%)	1,586	821.2%	172
השקעה	(161)	(5.7%)	(171)	1.5%	(168)
מימון	(465)		2	(99.4%)	331
הפרשי שער בגין יתרות מזומנים	(15)		(37)		(38)
גידול ביתרת המזומנים	**384**	**(72.2%)**	**1,381**	**365.7%**	**296**
יתרת מזומנים לתום תקופה	**3,928**	**10.8%**	**3,545**	**63.8%**	**2,164**

7. מקורות מימון

יתרת ההתחייבויות הפיננסיות של החברה ליום 31 בדצמבר, 2021 הינה 1,721 מיליוני ש"ח לעומת 1,963 מיליוני ש"ח, ליום 31 בדצמבר 2020.

היקפן הממוצע של ההתחייבויות הפיננסיות בתקופת הדוח, הסתכם לסך של כ- 1,842 מיליוני ש"ח. בחודש יולי 2021, פרעה החברה תשלום של קרן של אגרות החוב (סדרה א') בסך כ- 36.4 מיליוני ש"ח (ע.נ.). בחודש אוקטובר 2021 פרעה החברה בפרעון סופי את אגרות החוב (סדרה ב') בסך של כ- 200 מיליוני ש"ח. לפירוט בדבר גיוס הון רובד 2 לחברה, ראה סעיף 10.1 להלן. לפרטים נוספים בדבר כתבי התחייבות של החברה ודירוגן, ראה באור 24 לדוחות הכספיים.

8. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים בחברה

האורגנים המופקדים על בקרת העל בנוגע לדיווח הכספי בחברה הינם המנכ"ל ומנהל אגף כספים, ברמת ההנהלה, וכן ועדת המאזן, שמונתה על ידי דירקטוריון החברה, ואשר תפקידה לדון ולהמליץ בפני דירקטוריון החברה בנושאים הנוגעים לדוחות הכספיים של החברה, ובכלל זה, חוות דעתו של רואה החשבון המבקר, נאותות הדוחות הכספיים, המדיניות החשבונאית, שלמות הגילוי וסקירת הבקרות הפנימיות (להלן: **"ועדת המאזן"**). יצוין, כי ועדת המאזן אינה ועדת הביקורת של החברה. בוועדת המאזן מכהנים שלושה חברים כלהלן: יוכבד (יוכי) דביר (יו"ר ודח"צ), תומר שרת (דב"ת), ושמעון קלמן (דח"צ). כל החברים בוועדה הינם בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית. בישיבות ועדת המאזן נוכחים גם רואי החשבון המבקרים של החברה.

במסגרת בחינת התוצאות הכספיות וכחלק מתהליך הכנת הדוחות הכספיים, מתקיימים דיונים בהשתתפות המנכ"ל, מנהל אגף כספים ומנהלי האגפים השונים בחברה ובהשתתפות גורמים מקצועיים רלוונטיים נוספים, בהם נבחנות סוגיות מרכזיות אשר להן השלכה על הדיווח הכספי תוך בדיקת סבירות הנתונים ובחינת סוגיות שעניינן מדיניות חשבונאית. ועדת המאזן מתכנסת מספר ימים לפני מועד אישור הדוחות הכספיים על ידי דירקטוריון החברה, ובישיבתה מוצגים הדוחות הכספיים, נדונים עיקרי המדיניות החשבונאית שיושמה ושינויים שחלו בה, אשר עשויים להיות בעלי השפעה מהותית על הדוחות הכספיים. הדוחות הכספיים נמסרים לחברי הדירקטוריון לעיון מספר ימים לפני מועד אישורם.

לקראת אישור הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021, התקיימה ישיבה של ועדת המאזן של החברה ביום 24 במרס 2022. כל חברי ועדת המאזן השתתפו בישיבה הנ"ל. בנוסף, השתתפו בישיבה נושאי משרה ומנהלים בקבוצה כמפורט להלן - ארי קלמן, יו"ר; יהודה בן אסאייג, מנכ"ל; רן קלמי, משנה למנכ"ל ומנהל אגף כספים; שי קומפל, משנה למנכ"ל; דן בר-און, האקטואר הראשי; יעקב מאוזר (אקטואר ממונה - ביטוח כללי); קטי רזניק (אקטוארית ממונה – בריאות וחיים); רואי החשבון המבקרים; אתי הירשמן, המבקרת הפנימית; חגית דוד, נציגת ניהול סיכונים; שמעון עיר-שי, היועץ המשפטי ונציגת מזכירות החברה.

9. יעדים ואסטרטגיה עסקית

המידע המובא להלן הינו מידע צופה פני עתיד, וככזה, המידע איננו ודאי לגבי העתיד, ועלול שלא להתממש, כולו או חלקו. המידע הצופה פני עתיד מבוסס על מידע הקיים בחברה בתאריך הדוח, וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה נכון לתאריך הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או משתמעות ממידע זה, בין היתר, בשל הוראות רגולטוריות, התנהגות השוק והמתחרים, צרכי והעדפות הלקוחות, וכן בשל שינויים שיחולו בגורמי הסיכון המפורטים בסעיף 7.15 לדוח תיאור עסקי התאגיד.

9.1 אסטרטגיה - כללי

בחודש אוקטובר 2018, אישר הדירקטוריון, תכנית אסטרטגית לשנים 2019-2022, לרבות בתחום טכנולוגיות המידע, שמטרתה המרכזית לפתח יכולות ואמצעים להתמודדות עם השינויים המהירים המתרחשים וצפויים להתרחש בשנים הקרובות, בסביבה העסקית בה פועלת החברה בתחום החיסכון ארוך הטווח כמו גם בתחומי הביטוח האחרים, וזאת, בין היתר, תוך העמקת הקשר וההיכרות עם לקוחות הקצה לרבות באמצעות שכלול הממשק הדיגיטלי עימם, תוך יצירת ערך מוסף בתחום המוצרים והתאמתם ללקוחות, ותוך שמירה על יעילות פנימית וגמישות טכנולוגית ותפעולית. החברה תפעל לעיבוי וחיזוק ערוצי ההפצה כמו גם להרחבת מדף המוצרים, כאשר ערוץ ההפצה המרכזי והעיקרי היה וימשיך להיות סוכני הביטוח. כמו כן, תשאף החברה למקד את המאמץ השיווקי שלה במוצרי הסיכון השונים תוך דגש על תחום הבריאות המתפתח.

9.2 אסטרטגיה בביטוח חיים

האסטרטגיה של החברה בביטוח חיים: שיפור השירות וניהול מערכת יחסים הוגנת עם קהל לקוחות החברה; שמירה על רווחיות פעילות ביטוח חיים תוך התמקדות במכירת מוצרים בעלי שיעור רווח נאות כגון פוליסות ריסק וכיסויים נוספים; שימור לקוחות החברה תוך צמצום היקף ביטולי פוליסות, פדיונות וניודים יוצאים; הרחבת נתח השוק של החברה במוצרי הביטוח והחיסכון ארוך הטווח ומוצרי TOP FINANCE תוך השאת תשואה וערך למבוטחים במסגרת מסלולי ההשקעה השונים ולפי בחירתם[1]; פיתוח מוצרים ופתרונות חדשים בתחום ביטוח החיים תוך מתן מענה מתקדם למגמות התחרות בשוק ולצרכי המבוטחים; שימור מעמדה של החברה במוצרי ביטוח נלווים למשכנתא.

הפעולות שהחברה נוקטת בהן כדי להשיג מטרות אלה הינן:

שיפור השירות ומערך היחסים עם סוכני החברה ולקוחותיה באמצעות בקרה ומדידה של תהליכי השירות, בחינה וייעול של תהליכי העבודה והטמעה אפקטיבית של תהליכי אוטומציה ודיגיטציה; מקסום הסינרגיה בין היחידות השונות בקבוצה למינוף מכירות חדשות בתחום, תוך שימוש ביתרונות הקבוצה בתחום הפנסיה ובניהול נכסים; הרחבת מכירות ביטוח חיים באמצעות גיוס סוכנים, ומערך תכנון פרישה; ביצוע מהלכים לשימור הלקוחות תוך מתן מענה לטיפול בכספים בתום תקופת הביטוח והחיסכון.

9.3 אסטרטגיה בביטוח כללי

בתחום הביטוח הכללי, המיקוד של החברה הינו בצמיחה ממוקדת רווחיות. כמו כן, יושם דגש על שיפור פיזור תיק הביטוח בין הענפים השונים.

תחום פעילות ביטוח רכב חובה

בתחום זה החברה מתמקדת בפלחי שוק רווחיים, תוך סינון וניפוי מקורות הפסד. המודל התעריפי של החברה מכוון לצורך השגת מטרה זו. בנוסף, החברה תמשיך בשמירה על השמרנות החיתומית הבאה לידי ביטוי בהימנעות מכניסה לפעילויות בעלות סיכון גבוה, כדוגמת ביטוחי אופנועים, מוניות, טרקטורונים וכדו'.

תחום פעילות ביטוח רכב רכוש

אסטרטגיית החברה לשנים הבאות היא לשמור על נתח השוק, תוך הקפדה ומיקוד ברווחיות חיתומית.

תחום ביטוח כללי אחר

תחום פעילות ביטוח רכוש- אסטרטגיית החברה היא לגדול במתינות בנתח זה, תוך התמקדות במוצרי מדף ובעסקים בעלי רמת מורכבות גבוהה המגלמים פוטנציאל רווחיות גבוה.

תחום פעילות ביטוח חבויות- ביטוחי אחריות מקצועית וביטוחי נושאי משרה, ימשיכו להוות מוצרים מרכזיים בתיק ביטוח החבויות של החברה, תוך מינוף התמחות החברה בפלחי שוק ספציפיים בענפים אלו. באשר לענפי החבויות האחרים, החברה תתמקד בהמשך שיפור התוצאות החיתומיות.

[11] לפרטים בדבר מבנה מערך ההשקעות ודרכי ניהולו, ראה סעיף 7.4 לפרק תיאור עסקי התאגיד.

9.4 אסטרטגיה בתחום ביטוח בריאות

היעד של החברה בתחום ביטוח הבריאות הוא הגדלת נתח השוק תוך הקפדה על רווחיות נאותה. הפעולות שהחברה נוקטת כדי להשיג יעד זה הינן: הגדלת המכירות ללקוחות פרטיים כמו גם לקולקטיבים והמשך פיתוח מוצרים תחרותיים וייחודיים בענף הבריאות הנותנים מענה נרחב לצרכי הלקוחות; הרחבת הפעילות בביטוחי נסיעות לחו"ל; שיפור השירות ללקוחות ולסוכנים והעמקת הקשר עם הסוכנים. שימור ושיפור המקצועיות והמומחיות של הסוכנים והעובדים באמצעות הדרכות מקצועיות במהלך כל השנה, ובפרט על רקע הרפורמות הרבות בתחום זה; הרחבת מערך המכירות על ידי גיוס סוכנים חדשים וגיוון ערוצי המכירה; יצירת סינרגיה עם אגפים אחרים בקבוצה על מנת למנף את מוצרי הבריאות; פיתוח כלים טכנולוגיים לסוכנים ומיצוב התחום כדיגיטלי וחדשני; שימור לקוחות החברה תוך צמצום היקף ביטולי פוליסות.

10. ארועים לאחר תאריך המאזן

10.1 גיוס הון בחברה בת

בחודש פברואר 2022, הנפיקה מנורה גיוס הון, 279,420,000 מיליון ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה ז') רשומות על שם בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א. דירוג אגרות החוב (סדרה ז') שנערך על ידי מידרוג הינו A1. תמורת ההנפקה הועברה לחברה כהון רובד 2. לפרטים נוספים ראה דיווחים מיידיים של מנורה גיוס הון מהחודשים ינואר ופברואר 2022 (אסמכתאות: 2022-01-014296, ו- 2022-01-015418).

10.2 הכרזה על חלוקת דיבידנד

בחודש מרס 2022, לאחר שבחן עמידה ביעדי ההון שקבע הדירקטוריון ואת המבחנים הקבועים לכך בחוק החברות, הכריז דירקטוריון החברה על חלוקת דיבידנד בסך של 100 מיליון ש"ח. הדיבידנד ישולם עד סוף חודש מרס 2022.

10.3 אימוץ תכנית אופציות לעובדים

בהמשך למפורט בסעיף 2.5 לעיל בדבר עדכון מדיניות התגמול של החברה, ובפרט לעניין תגמול מבוסס מניות המאפשר, בין היתר, להעניק לנושאי המשרה מנהלים ועובדים בקבוצה (להלן: "**עובדים**") תגמול מבוסס מניות, ובכלל זה, אופציות הניתנות למימוש למניות החברה האם, אישר דירקטוריון החברה האם, בחודש דצמבר 2021, תכנית תגמול מבוסס מניות למנהלים ועובדים בקבוצת מנורה מבטחים. במסגרת תכנית התגמול, הקצתה החברה האם ללא תמורה לניצעים, ובכלל זה לעובדים בחברה עד 2,900,000 אופציות בלתי סחירות ובלתי ניתנות להעברה הניתנות למימוש לעד 2,900,000 מניות רגילות של החברה (בכפוף להתאמות וליתר הוראות תכנית האופציות (להלן: "**התכנית**"). האופציות שהוקצו על פי התכנית הוקצו במסלול רווח הון והופקדו בידי נאמן, אשר יחזיק בהן בנאמנות עבור העובדים במשך התקופה הקבועה לכך בפקודה ובתקנות מכוחה.

10.4 ארועים לאחר תאריך הדוח

בתקופה שלאחר תאריך המאזן, חלו ירידות בשווקים הפיננסים על רקע עלייה בעקום הריבית והעימות בין רוסיה לאוקראינה. בשל כך, נרשמה תשואה ריאלית שלילית בפוליסות ביטוח החיים המשתתפים ברווחים ששווקו עד שנת 2004. לפיכך החברה לא רשמה דמי ניהול משתנים מתחילת שנת 2022, אלא דמי ניהול קבועים בלבד. כל עוד לא תושג תשואה ריאלית חיובית שתכסה את הפסדי ההשקעות שנצברו לחובת המבוטחים, לא תוכל החברה לגבות דמי ניהול משתנים. אומדן דמי הניהול שלא יגבו בשל התשואה הריאלית השלילית

עד להשגת תשואה חיובית מצטברת, הסתכם במועד הסמוך לפרסום הדוח בכ-59 מיליוני ש"ח לפני מס. בנוסף הירידות בשווקי ההון השפיעו לרעה על תיק השקעות הנוסטרו הסחיר של החברה. מנגד, חלה עלייה של עקום הריבית חסרת הסיכון, הצפויה להביא לקיטון בהתחייבויות בגין חוזי הביטוח.

הדירקטוריון מביע את הערכתו להנהלת החברה, למנהליה, סוכניה ועובדיה על עבודתם ותרומתם להישגי החברה.

ארי קלמן **יו"ר הדירקטוריון**	**יהודה בן אסאייג** **מנהל כללי**

רמת גן, 28 במרס, 2022

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של **מנורה מבטחים ביטוח בע"מ** (להלן: "**חברת הביטוח**") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של חברת הביטוח תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של חברת הביטוח לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) והוראות הממונה על שוק ההון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך, גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (Monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת חברת הביטוח, בפיקוח הדירקטוריון, העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2021, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2021, הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

תאריך אישור הדוח: 28 במרס, 2022.

ארי קלמן **יו"ר הדירקטוריון**	**יהודה בן אסאייג** **מנכ"ל**	**רן קלמי** **משנה למנהל כללי** **ומנהל אגף כספים**

הצהרה (Certification)

אני, **יהודה בן אסאייג**, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של **מנורה מבטחים ביטוח בע"מ** (להלן: "**חברת הביטוח**") לשנת 2021 (להלן: "**הדוח**").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי[1] ולבקרה הפנימית על דיווח כספי[1] של חברת הביטוח; וכן -

(א) קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;

(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;

(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-

(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי; וכן-

5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת המאזן של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:

(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברת הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-

(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יהודה בן אסאייג,
מנהל כללי

28 במרס, 2022

[1] כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (Certification)

אני, **רן קלמי**, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של **מנורה מבטחים ביטוח בע"מ** (להלן: "**חברת הביטוח**") לשנת 2021 (להלן: "**הדוח**").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי[2] ולבקרה הפנימית על דיווח כספי[1] של חברת הביטוח; וכן-

(א) קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;

(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;

(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-

(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי; וכן-

5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת המאזן של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:

(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברת הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-

(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

28 במרס, 2022

רן קלמי
משנה למנהל כללי
ומנהל אגף כספים

[2] כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים.

קוסט פורר גבאי את קסירר
דרך מנחם בגין 144א',
תל-אביב 6492102

טל. +972-3-6232525
פקס +972-3-5622555
ey.com

Building a better working world

דוח רואה החשבון המבקר לבעלי המניות של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ
בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ וחברות בנות שלה (להלן - החברה) ליום 31 בדצמבר, 2021 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן - COSO). הדירקטוריון וההנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של החברה ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה- Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי של החברה. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי, הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של בטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי החברה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 ושקבלת כספים והוצאת כספים של החברה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של החברה; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי החברה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר, 2021 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים של החברה לימים 31 בדצמבר, 2021 ו- 2020 ולכל אחת מהשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר, 2021, 2020 ו- 2019 והדוח שלנו, מיום 28 במרס, 2022, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים בהתבסס על ביקורתנו ועל דוחות רואי חשבון אחרים והפניית תשומת לב לאמור בבאור 38(א) לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

תל-אביב,
28 במרס, 2022

מנורה מבטחים

פרק ג':
דוחות כספיים

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

דוחות כספיים מאוחדים

ליום 31 בדצמבר, 2021

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

דוחות כספיים מאוחדים ליום 31 בדצמבר, 2021

תוכן העניינים

	עמוד
דוח רואה החשבון המבקר	2
דוחות מאוחדים על המצב הכספי	3-4
דוחות מאוחדים על רווח או הפסד	5
דוחות מאוחדים על הרווח הכולל	6
דוחות מאוחדים על השינויים בהון	7-9
דוחות מאוחדים על תזרימי המזומנים	10-13
באורים לדוחות הכספיים מאוחדים	14-230
נספחים לדוחות הכספיים המאוחדים	231-241

- - - - - - - - -

קוסט פורר גבאי את קסירר
דרך מנחם בגין 144א',
תל-אביב 6492102

טל. 972-3-6232525+
פקס 972-3-5622555+
ey.com

Building a better working world

דוח רואי החשבון המבקרים

לבעלי המניות של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

ביקרנו את הדוחות המאוחדים על המצב הכספי המצורפים של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ והחברות הבנות שלה (להלן - החברה), לימים 31 בדצמבר, 2021 ו- 2020, ואת הדוחות המאוחדים על רווח או הפסד, הרווח הכולל, השינויים בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת מהשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2021, 2020 ו- 2019. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות המוצגות על בסיס שיטת השווי המאזני, אשר ההשקעה בהן הסתכמה לסך של 67,254 אלפי ש"ח ו- 72,506 אלפי ש"ח לימים 31 בדצמבר, 2021 ו- 2020, בהתאמה ואשר חלקה של החברה ברווחיהן (הפסדיהן) הסתכם לסך של 2,734 אלפי ש"ח, (5,105) אלפי ש"ח ו- (1,133) אלפי ש"ח לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2021, 2020 ו- 2019, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות רואי החשבון האחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על-ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי החשבון האחרים, הדוחות הכספיים המאוחדים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי המאוחד לימים 31 בדצמבר, 2021 ו- 2020, ואת תוצאות הפעולות המאוחדות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים המאוחדים לכל אחת מהשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2021, 2020 ו- 2019 בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, הננו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 38(א) לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה- PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר, 2021, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 28 במרס, 2022 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

תל-אביב,
28 במרס, 2022

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

נכסים

	באור	ליום 31 בדצמבר	
		2021	2020
		אלפי ש"ח	
נכסים בלתי מוחשיים	4	559,927	521,646
הוצאות רכישה נדחות	5	1,279,208	1,229,761
רכוש קבוע	6	640,831	651,014
השקעות בחברות כלולות	7	90,722	96,703
נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה	8	82,182	70,916
נדל"ן להשקעה אחר	8	525,441	482,283
נכסי ביטוח משנה	15,16	2,330,973	1,916,427
נכסי מסים שוטפים		1,113	2,271
חייבים ויתרות חובה	9	271,696	211,411
פרמיות לגבייה	10	710,123	693,970
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	11	32,401,226	29,476,634
השקעות פיננסיות אחרות:	12		
נכסי חוב סחירים		4,131,855	4,260,977
נכסי חוב שאינם סחירים		6,485,485	6,819,754
מניות		1,103,904	657,677
אחרות		1,675,675	1,104,601
סך כל השקעות פיננסיות אחרות		13,396,919	12,843,009
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	13א'	3,142,638	2,819,712
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	13ב'	785,516	724,821
סך כל הנכסים		56,218,515	51,740,578
סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה	11	35,733,141	32,566,516

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

הון והתחייבויות

	באור	ליום 31 בדצמבר	
		2021	2020
		אלפי ש"ח	
הון	14		
הון מניות		291,332	291,332
פרמיה על מניות		333,486	333,486
קרנות הון		643,891	391,208
יתרת עודפים		1,279,566	1,101,901
סך כל ההון המיוחס לבעלי המניות של החברה		2,548,275	2,117,927
התחייבויות			
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	15,17-20	14,944,297	13,854,542
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	16,18-20	34,628,154	31,684,432
התחייבויות בגין מסים נדחים	21	376,282	226,956
התחייבות בשל הטבות לעובדים	22	115,037	120,705
התחייבויות בגין מסים שוטפים		17,489	26
זכאים ויתרות זכות	23	1,819,365	1,688,946
התחייבויות פיננסיות	24	1,769,616	2,047,044
סך כל ההתחייבויות		53,670,240	49,622,651
סך כל ההון וההתחייבויות		56,218,515	51,740,578

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

תאריך אישור הדוחות הכספיים	ארי קלמן יו"ר הדירקטוריון	יהודה בן אסאייג מנהל כללי	רן קלמי משנה למנהל כללי ומנהל אגף כספים
28 במרס, 2022			

	באור	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
		2021	2020	2019
		אלפי ש"ח [למעט נתוני רווח נקי (הפסד) למניה]		
פרמיות שהורווחו ברוטו		6,404,310	7,008,577	6,773,337
פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה		1,136,515	944,379	835,668
פרמיות שהורווחו בשייר	25	5,267,795	6,064,198	5,937,669
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	26	4,973,890	1,294,154	3,675,278
הכנסות מדמי ניהול	27	479,285	286,123	385,184
הכנסות מעמלות	28	173,410	144,890	153,916
הכנסות אחרות	29	994	827	801
סך כל ההכנסות		10,895,374	7,790,192	10,152,848
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו		9,572,450	6,425,566	8,936,386
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח		(868,394)	(747,083)	(306,854)
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	30	8,704,056	5,678,483	8,629,532
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	31	1,158,497	1,144,808	1,132,328
הוצאות הנהלה וכלליות	32	373,440	360,509	361,939
הוצאות אחרות	33	6,289	-	11,666
הוצאות מימון	34	96,921	65,269	76,217
סך כל ההוצאות		10,339,203	7,249,069	10,211,682
חלק ברווחי (הפסדי) חברות כלולות	7	4,396	(6,573)	1,493
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה		560,567	534,550	(57,341)
מסים על ההכנסה (הטבת מס)	21	184,876	173,700	(21,162)
רווח נקי (הפסד)		375,691	360,850	(36,179)
מיוחס ל:				
בעלי המניות של החברה		375,691	360,850	(37,055)
זכויות שאינן מקנות שליטה		-	-	876
רווח נקי (הפסד)		375,691	360,850	(36,179)
רווח נקי (הפסד) למניה המיוחס לבעלי המניות של החברה (בש"ח)	35	1.63	1.56	(0.16)

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
רווח נקי (הפסד)	375,691	360,850	(36,179)
רווח (הפסד) כולל אחר:			
פריטי רווח (הפסד) כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד			
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ	(4,305)	(7,843)	(10,098)
שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון	475,770	69,696	229,970
רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד	(130,321)	(172,959)	(11,357)
הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד	15,332	114,857	21,152
סה"כ פריטי רווח כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד	356,476	3,751	229,667
מסים על ההכנסה המתייחסים לנכסים פיננסיים זמינים למכירה	123,516	4,179	81,879
הטבת מס המתייחסת לפריטים אחרים של הפסד כולל אחר	(1,472)	(2,681)	(3,452)
סה"כ פריטי רווח כולל אחר, נטו, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד	234,432	2,253	151,240
פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד			
הערכה מחדש בגין רכוש קבוע	23,703	4,978	16,321
רווח (הפסד) ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת	3,000	3,515	(10,096)
סה"כ פריטי רווח כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, לא יועברו לרווח והפסד	26,703	8,493	6,225
מסים על ההכנסה	6,478	2,347	301
פריטי רווח כולל אחר, נטו שלא יועברו לרווח והפסד	20,225	6,146	5,924
רווח כולל אחר, נטו	254,657	8,399	157,164
סך-הכל רווח כולל	630,348	369,249	120,985
מיוחס ל:			
בעלי המניות של החברה	630,348	369,249	120,109
זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	876
	630,348	369,249	120,985

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

דוחות מאוחדים על השינויים בהון

	מיוחס לבעלי מניות החברה								
	הון מניות	פרמיה על מניות	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ	קרן הון מהערכה מחדש	קרנות הון אחרות	יתרת עודפים	סה"כ הון
	אלפי ש"ח								
יתרה ליום 1 בינואר, 2021	291,332	333,486	40,085	227,855	(14,572)	130,806	7,034	1,101,901	2,117,927
רווח נקי	-	-	-	-	-	-	-	375,691	375,691
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ	-	-	-	-	(4,305)	-	-	-	(4,305)
שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון	-	-	-	475,770	-	-	-	-	475,770
רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוחות רווח והפסד	-	-	-	(130,321)	-	-	-	-	(130,321)
הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוחות רווח והפסד	-	-	-	15,332	-	-	-	-	15,332
הערכה מחדש בגין רכוש קבוע	-	-	-	-	-	23,703	-	-	23,703
רווח ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת	-	-	-	-	-	-	-	3,000	3,000
הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לפריטים של רווח (הפסד) כולל אחר	-	-	-	(123,516)	1,472	(5,452)	-	(1,026)	(128,522)
סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר	-	-	-	237,265	(2,833)	18,251	-	1,974	254,657
סה"כ הרווח (ההפסד) הכולל	-	-	-	237,265	(2,833)	18,251	-	377,665	630,348
דיבידנד שחולק	-	-	-	-	-	-	-	(200,000)	(200,000)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2021	291,332	333,486	40,085	465,120	(17,405)	149,057	7,034	1,279,566	2,548,275

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

	מיוחס לבעלי מניות החברה								
	הון מניות	פרמיה על מניות	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ	קרן הון מהערכה מחדש	קרנות הון אחרות	יתרת עודפים	סה"כ הון
	אלפי ש"ח								
יתרה ליום 1 בינואר, 2020	291,332	333,486	40,085	220,440	(9,410)	126,973	7,034	738,738	1,748,678
רווח נקי	-	-	-	-	-	-	-	360,850	360,850
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ	-	-	-	-	(7,843)	-	-	-	(7,843)
שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון	-	-	-	69,696	-	-	-	-	69,696
רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוחות רווח והפסד	-	-	-	(172,959)	-	-	-	-	(172,959)
הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוחות רווח והפסד	-	-	-	114,857	-	-	-	-	114,857
הערכה מחדש בגין רכוש קבוע	-	-	-	-	-	4,978	-	-	4,978
רווח ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת	-	-	-	-	-	-	-	3,515	3,515
הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לפריטים של רווח (הפסד) כולל אחר	-	-	-	(4,179)	2,681	(1,145)	-	(1,202)	(3,845)
סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר	-	-	-	7,415	(5,162)	3,833	-	2,313	8,399
סה"כ הרווח (ההפסד) הכולל	-	-	-	7,415	(5,162)	3,833	-	363,163	369,249
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2020	291,332	333,486	40,085	227,855	(14,572)	130,806	7,034	1,101,901	2,117,927

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

	מיוחס לבעלי מניות החברה									
	הון מניות	פרמיה על מניות	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ	קרן הון מהערכה מחדש	קרנות הון אחרות	יתרת עודפים	סה"כ	זכויות שאינן מקנות שליטה	סה"כ הון
	אלפי ש"ח										
יתרה ליום 1 בינואר, 2019	291,332	333,486	40,085	62,554	(2,764)	114,405	7,034	834,086	1,680,218	2,620	1,682,838
השפעה מצטברת כתוצאה מאימוץ לראשונה של IFRS 16 ליום 1 בינואר 2019	-	-	-	-	-	-	-	(414)	(414)	(3)	(417)
יתרה ליום 1 בינואר 2019 (לאחר אימוץ לראשונה של IFRS 16)	291,332	333,486	40,085	62,554	(2,764)	114,405	7,034	833,672	1,679,804	2,617	1,682,421
רווח נקי (הפסד)	-	-	-	-	-	-	-	(37,055)	(37,055)	876	(36,179)
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ	-	-		-	(10,098)	-	-		(10,098)	-	(10,098)
שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון	-	-	-	229,970	-	-	-	-	229,970	-	229,970
רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוחות רווח והפסד	-	-	-	(11,357)	-	-	-	-	(11,357)	-	(11,357)
הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוחות רווח והפסד	-	-	-	21,152	-	-	-	-	21,152	-	21,152
הערכה מחדש בגין רכוש קבוע	-	-	-	-	-	16,321	-	-	16,321	-	16,321
הפסד ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת	-	-	-	-	-	-	-	(10,096)	(10,096)	-	(10,096)
הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לפריטים של רווח (הפסד) כולל אחר	-	-	-	(81,879)	3,452	(3,753)	-	3,452	(78,728)	-	(78,728)
סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר	-	-	-	157,886	(6,646)	12,568	-	(6,644)	157,164	-	157,164
סה"כ הרווח (ההפסד) הכולל	-	-	-	157,886	(6,646)	12,568	-	(43,699)	120,109	876	120,985
דיבידנד שחולק	-	-	-	-	-	-	-	(50,000)	(50,000)	(3,190)	(53,190)
חלוקת מניות חברה מאוחדת כדיבידנד בעין	-	-	-	-	-	-	-	(1,235)	(1,235)	(303)	(1,538)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2019	291,332	333,486	40,085	220,440	(9,410)	126,973	7,034	738,738	1,748,678	-	1,748,678

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

	נספח	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
		2021	2020	2019
		אלפי ש"ח		
תזרימי מזומנים שנבעו מפעילות שוטפת	(א)	1,023,945	1,586,240	172,202
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה				
החזר השקעות מחברות (השקעות בחברות) כלולות		3,972	(1,870)	16,781
דיבידנד שהתקבל מחברות כלולות		2,100	4,745	574
השקעה ברכוש קבוע		(17,452)	(32,355)	(31,040)
השקעה בנכסים בלתי מוחשיים		(150,448)	(142,112)	(156,158)
תמורה ממימוש רכוש קבוע		626	722	1,426
מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה		(161,203)	(170,870)	(168,417)
תזרימי מזומנים מפעילות מימון				
קבלת התחייבויות פיננסיות (בניכוי הוצאות הנפקה)		-	55,265	446,570
פרעון התחייבויות פיננסיות		(264,542)	(53,274)	(53,172)
חלוקת מניות חברה מאוחדת כדיבידנד בעין	(ד)	-	-	(9,587)
דיבידנד ששולם לבעלי מניות החברה		(200,000)	-	(50,000)
דיבידנד ששולם לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		-	-	(3,190)
מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) מימון		(464,542)	1,991	330,621
הפרשי שער בגין יתרות מזומנים ושווי מזומנים		(14,580)	(36,829)	(37,964)
עליה במזומנים ושווי מזומנים		383,621	1,380,532	296,442
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה	(ב)	3,544,533	2,164,001	1,867,559
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה	(ג)	3,928,154	3,544,533	2,164,001

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
(א) תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת			
רווח נקי (הפסד)	375,691	360,850	(36,179)
התאמות לסעיפי רווח והפסד:			
חלק בהפסדי (רווחי) חברות כלולות	(4,396)	6,573	(1,493)
רווחים נטו מהשקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	(4,218,559)	(1,065,830)	(3,135,679)
הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות אחרות:			
נכסי חוב סחירים	(161,735)	(164,386)	(103,383)
נכסי חוב שאינם סחירים	(324,262)	(204,881)	(278,941)
מניות	(118,101)	9,860	(49,256)
השקעות אחרות	(93,728)	26,181	(47,446)
	(697,826)	(333,226)	(479,026)
הוצאות מימון בגין התחייבויות פיננסיות	81,044	58,585	67,404
רווח ממימוש רכוש קבוע	(17)	(96)	(51)
ירידה (עליה) בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	(4,050)	2,883	(2,453)
ירידה (עליה) בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה אחר	(36,987)	13,009	(7,370)
ירידת ערך נכסים בלתי מוחשיים	5,584	-	11,652
פחת והפחתות:			
רכוש קבוע	52,143	49,632	45,258
נכסים בלתי מוחשיים	106,583	93,811	74,016

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
(א) תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת (המשך)			
שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	2,943,722	644,666	4,395,779
שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	1,089,755	476,381	794,094
שינוי בנכסי ביטוח משנה	(414,546)	(335,671)	152,527
שינוי בהוצאות רכישה נדחות	(49,447)	(6,410)	(22,598)
מסים על ההכנסה (הטבת מס)	184,876	173,700	(21,162)
שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:			
השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה:			
רכישות והשבחות נדל"ן להשקעה	(7,216)	(304)	(607)
תמורה ממימוש (רכישות) נטו של השקעות פיננסיות	530,644	299,918	(1,894,330)
השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה אחר:			
רכישות והשבחות נדל"ן להשקעה	(6,171)	(942)	(3,922)
תמורה ממכירת נדל"ן להשקעה	-	3,200	-
תמורה ממימוש (רכישות) נטו של השקעות פיננסיות	28,322	60,768	(1,047,929)
פרמיות לגבייה	(16,153)	(82,466)	4,620
חייבים ויתרות חובה	(59,623)	(32,479)	87,893
זכאים ויתרות זכות	132,145	238,487	98,488
התחייבויות בשל הטבות לעובדים	(2,668)	(7,584)	3
סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת	(362,841)	256,605	(884,886)
מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך השנה עבור:			
ריבית ששולמה	(62,073)	(74,550)	(67,363)
ריבית שהתקבלה	773,844	896,318	895,941
מסים ששולמו	(183,637)	(117,331)	(45,091)
מסים שהתקבלו	40,552	1,178	24,735
דיבידנד שהתקבל	442,409	263,170	285,045
	1,011,095	968,785	1,093,267
סך הכל תזרימי מזומנים שנבעו מפעילות שוטפת	1,023,945	1,586,240	172,202

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
(ב) מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה			
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	2,819,712	1,799,997	1,579,433
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	724,821	364,004	288,126
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה	3,544,533	2,164,001	1,867,559
(ג) מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה			
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	3,142,638	2,819,712	1,799,997
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	785,516	724,821	364,004
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה	3,928,154	3,544,533	2,164,001
(ד) חלוקת מניות חברה שאוחדה בעבר כדיבידנד בעין לבעלים			
נכסים בלתי מוחשיים	-	-	(34)
נכסי מסים נדחים	-	-	(175)
רכוש קבוע	-	-	(285)
נכסי מסים שוטפים	-	-	(1,422)
חייבים ויתרות חובה	-	-	(2,689)
התחייבויות בשל הטבות לעובדים	-	-	577
זכאים ויתרות זכות	-	-	11,874
התחייבויות פיננסיות	-	-	203
התחייבויות נטו	-	-	8,049
חלק המיעוט בהון	-	-	303
דיבידנד בעין	-	-	1,235
סה"כ	-	-	9,587

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

פירוט לבאורים:

באור	שם הבאור	עמוד
1	כללי	15
2	עיקרי המדיניות החשבונאית	17
3	מגזרי פעילות	48
4	נכסים בלתי מוחשיים	57
5	הוצאות רכישה נדחות	58
6	רכוש קבוע	59
7	השקעות בחברות כלולות	63
8	נדל"ן להשקעה - לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה	65
9	חייבים ויתרות חובה	68
10	פרמיות לגבייה	69
11	השקעות פיננסיות בגין חוזים תלויי תשואה	70
12	השקעות פיננסיות אחרות	73
13	מזומנים ושווי מזומנים	83
14	הון ודרישות הון	83
15	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	87
16	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	88
17	התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי	89
18	נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	99
19	נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות	105
20	תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים, חוזי השקעה וחוזי ביטוח בריאות	108
21	מסים על ההכנסה	109
22	נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים	114
23	זכאים ויתרות זכות	118
24	התחייבויות פיננסיות	119
25	פרמיות שהורווחו בשייר	126
26	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	127
27	הכנסות מדמי ניהול	129
28	הכנסות מעמלות	130
29	הכנסות אחרות	130
30	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	131
31	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	132
32	הוצאות הנהלה וכלליות	132
33	הוצאות אחרות	133
34	הוצאות מימון	133
35	רווח למניה	133
36	ניהול סיכונים	133
37	יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים	191
38	התחייבויות תלויות והתקשרויות	202
39	אירוע בתקופת הדיווח	229
40	אירועים לאחר תאריך הדיווח	230

באור 1: - כללי

א. תאור כללי של החברה ופעילותה

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן - החברה) נשלטת על-ידי מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן - החברה האם), שהינה חברה ציבורית הנסחרת בבורסה לניירות ערך בתל-אביב יפו, המחזיקה ב-100% מהון המניות של החברה. החברה פועלת בכל ענפי הביטוח העיקריים ובכללם ביטוח כללי, ביטוח חיים וביטוח בריאות.

החברה הינה תושבת ישראל, אשר נתאגדה בישראל וכתובת משרדיה הראשיים הינה ז'בוטינסקי 23, רמת גן.

ב. משבר נגיף הקורונה

בסוף שנת 2019 התפרץ נגיף ה- COVID19 בסין והתפשט לעולם כולו (להלן: "**נגיף הקורונה**"). בחודש מרס 2020 הוכרז מצב חירום בעולם ובישראל, ובהתאם נערכה החברה להתמודדות עם השלכות ההתפרצות, כאשר על רקע מבצע החיסונים של הציבור בישראל שהחל בשלהי השנה האמורה, חזר המשק הישראלי בשנת 2021 בתהליך הדרגתי לפעילות כמעט מלאה. בהמשך לאמור, חזרה גם החברה לפעילות מלאה בכל יחידותיה תוך מתן שירותים מלאים ללקוחותיה.
לאור העובדה שתהליך החיסונים טרם הושלם במדינות רבות בעולם, ועל רקע גלי תחלואה נוספים שהתפרצו בחלק ממדינות אלה ובמהלך המחצית השניה של שנת 2021 אף בישראל (ווארריינט דלתא ולאחריו האומיקרון) אשר גוררים הגבלות שונות, חזרת המשק הישראלי לפעילות כאמור, כפופה להשפעות חיצוניות המעכבות חלק מפעילות המשק בענפי מסחר ושירותים שונים. יצוין, כי מדיניות הממשלה המוצהרת הינה לאפשר, ככל הניתן, חזרה לפעילות משקית מלאה תוך עידוד הציבור להתחסן בכדי לצמצם את רמת התחלואה ובפרט התחלואה הקשה באוכלוסייה.
בהמשך לאמור, ונכון למועד זה, ועל אף תהליך וקצב התחסנות המוגבר של האוכלוסייה עדיין אין וודאות כי לא תהיינה התפרצויות נוספות בעתיד, ובפרט של ווארריינטים חדשים של הנגיף העמידים בפני החיסונים הקיימים, שיחייבו חידוש הגבלות על המשתמע מכך לגבי הפעילות הכלכלית בישראל ובעולם.

באור 1: - כללי (המשך)

ג. הגדרות

בדוחות כספיים אלה -

החברה	-	מנורה מבטחים ביטוח בע"מ.
החברה האם	-	מנורה מבטחים החזקות בע"מ.
חברות מאוחדות	-	חברות או שותפויות שדוחותיהן מאוחדים, במישרין או בעקיפין, עם דוחות החברה.
חברות כלולות	-	חברות ושותפויות אשר לחברה יש השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית שלהן, אך לא שליטה, ואשר השקעת החברה בהן כלולה בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה על בסיס השווי המאזני.
חברות מוחזקות		חברות מאוחדות וחברות כלולות.
הקבוצה	-	החברה והחברות המוחזקות שלה.
צדדים קשורים	-	כהגדרתם ב-IAS 24.
בעלי עניין ובעל שליטה	-	כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010.
המפקח או הממונה	-	הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
חוק הפיקוח	-	חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.
חוזר הסולבנסי	-	הוראות ליישום משטר כושר פרעון כלכלי של חברות ביטוח מבוסס Solvency II.
כללי השקעה	-	תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 וחוזר "כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים" שפורסם על ידי הממונה.
חוזי ביטוח	-	חוזים לפיהם צד אחד (המבטח) לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר (בעל הפוליסה), על-ידי הסכמה לפצות או לשפות את בעל הפוליסה אם אירוע עתידי לא ודאי מוגדר (מקרה הביטוח) ישפיע באופן שלילי על בעל הפוליסה.
חוזי השקעה	-	פוליסות שאינן מהוות חוזי ביטוח.
חוזים תלויי תשואה	-	חוזי ביטוח וחוזי השקעה במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח ובמגזר בריאות, בהם ההתחייבויות צמודות לתשואת תיק ההשקעות (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה).
נכסים עבור חוזים תלויי תשואה	-	סך כל הנכסים העומדים כנגד התחייבויות הנובעות מחוזים תלויי תשואה.
התחייבויות בגין חוזי ביטוח	-	עתודות ביטוח ותביעות תלויות במגזרי הפעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, ביטוח בריאות וביטוח כללי.
נכסי ביטוח משנה	-	חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח.
פרמיות	-	פרמיות לרבות דמים.
פרמיות שהורווחו	-	פרמיות המתייחסות לתקופת הדוח.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים המאוחדים

1. בסיס המדידה

הדוחות הכספיים המאוחדים ערוכים על בסיס העלות, למעט נדל"ן להשקעה, נדל"ן בשימוש עצמי, נכסים פיננסיים זמינים למכירה, נכסים והתחייבויות פיננסיות הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, התחייבויות ביטוחיות ונכסי ביטוח משנה, נכסי מיסים נדחים והתחייבויות מסים נדחים, השקעות בחברות כלולות ונכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים.

2. מתכונת העריכה של הדוחות הכספיים

דוחות כספיים אלו נערכו בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - תקני IFRS).
כמו כן, הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לדרישות הגילוי כפי שנקבעו בחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על-פיו והוראות הממונה.

3. מדיניות חשבונאית עקבית ויישום לראשונה של תקני IFRS

המדיניות החשבונאית יושמה בדוחות הכספיים באופן עקבי בכל התקופות המוצגות, למעט אם נכתב אחרת.

4. מבנה הדיווח הנוכחי

הדוחות על המצב הכספי, הכוללים בעיקר את הנכסים וההתחייבויות של החברה, הוצגו לפי סדר נזילות ללא הבחנה בין שוטף ללא שוטף. הצגה זו, המספקת מידע מהימן ורלוונטי יותר, תואמת את הנחיות תקן IAS 1 והנחיות הממונה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים

השיקולים

בתהליך יישום עיקרי המדיניות החשבונאית של החברה שקלה ההנהלה את הנושאים הבאים, שלהם ההשפעה המהותית ביותר על הסכומים שהוכרו בדוחות הכספיים המאוחדים:

1. סיווג חוזי ביטוח וחוזי השקעה

חוזי ביטוח הינם חוזים בהם המבטח לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר. ההנהלה שוקלת לגבי כל חוזה עם מבוטח או עם קבוצת מבוטחים בעלי זיקה משותפת, האם הוא כרוך בלקיחת סיכון ביטוחי משמעותי על מנת לסווגו כחוזה ביטוח, או לחילופין כחוזה השקעה.

2. סיווג ויעוד ההשקעות הפיננסיות

הנהלת החברה הפעילה שיקול דעת בבואה לסווג ולייעד את ההשקעות הפיננסיות לקבוצות הבאות:

- נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- השקעות המוחזקות לפדיון.
- הלוואות וחייבים.
- נכסים פיננסיים זמינים למכירה.

3. שליטה אפקטיבית

החברה מעריכה אם קיימת לה שליטה בחברה שבה היא מחזיקה פחות ממרבית זכויות ההצבעה, בין היתר, על פי החלק שהיא מחזיקה בזכויות ההצבעה ביחס לחלק שמחזיקים בעלי זכויות הצבעה אחרים, הסכמי הצבעה בין חברות הקבוצה ואופן פיזור של ההחזקות האחרות וכן דפוסי ההצבעה באסיפות בעלי המניות הקודמות. בנוסף, החברה בוחנת אם קיימת לה השפעה מהותית בחברות בהן היא מחזיקה בשיעור נמוך מ- 20%.

4. סיווג חכירה - החברה כמחכירה

לצורך הבחינה האם יש לסווג חכירה כמימונית או תפעולית, בוחנת החברה האם החכירה מעבירה במהותה את כל הסיכונים וההטבות הנלווים לבעלות בנכס. בכלל זאת בוחנת החברה, בין היתר, את קיומה של אופציית רכישה במחיר הזדמנותי, את תקופת החכירה ביחס לאורך החיים הכלכלי של הנכס ואת הערך הנוכחי של תשלומי החכירה המינימליים ביחס לשווי ההוגן של הנכס.

5. שיעור היוון של התחייבות בגין חכירה

החברה אינה יכולה לקבוע בנקל את שיעור הריבית הגלומה בחכירה ולכן לצורך חישוב ההתחייבות בגין חכירה היא משתמשת בשיעור הריבית התוספתי של החברה. שיעור הריבית התוספתי שקובעת החברה מהווה את שיעור הריבית שהחברה הייתה צריכה לשלם על הלוואה לתקופה הדומה לתקופת החכירה ועם בטוחה דומה וזאת לשם השגת נכס בערך דומה לנכס זכות השימוש הנובע מהחכירה והכל בסביבה כלכלית דומה. במצבים בהם אין עסקאות מימון עליהן החברה יכולה להתבסס היא קובעת את שיעור הריבית התוספתי בהתאם לסיכון המימוני המיוחס לחברה, תקופת החכירה וכן משתנים כלכליים נוספים הנובעים מתנאים ומגבלות הקיימות בחוזה החכירה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים והנחות

בעת הכנת הדוחות הכספיים, נדרשת הנהלת החברה להפעיל שיקול דעת ולהסתייע באומדנים, הערכות והנחות המשפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות, הכנסות והוצאות. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. השינויים באומדנים החשבונאיים נזקפים בתקופה בה נעשה השינוי באומדן.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים ואקטואריים, המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של החברה, נדרשת הנהלת החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת החברה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות לרבות ציפיות לעתיד, ככל שניתנות להערכה, בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה, בין היתר, עקב שינויים רגולטוריים שפורסמו או צפויים להתפרסם בתחומי הביטוח, ואשר קיימת אי וודאות באשר לאופן התממשותם והשלכותיהם.

להלן ההנחות העיקריות שנעשו בדוחות הכספיים המאוחדים בקשר לאי הודאות לתאריך הדיווח ואומדנים קריטיים שחושבו על-ידי החברה, ואשר שינוי מהותי באומדנים ובהנחות עשוי לשנות את ערכם של נכסים והתחייבויות בדוחות הכספיים המאוחדים בשנה העוקבת:

1. ירידת ערך נכסים לא פיננסיים

החברה בוחנת בכל מועד דיווח אם אירעו אירועים או חלו שינויים בנסיבות המצביעים על כך שחלה ירידת ערך באחד או יותר מהנכסים הלא פיננסיים. בהתקיים סימנים לירידת ערך, נערכת בחינה באם הסכום בר ההשבה גבוה מערכו בספרים של הנכס, ובמידת הצורך נרשמת הפרשה לירידת ערך עד גובה הסכום שהינו בר השבה. היוון תזרימי המזומנים מחושב לפי שיעור היוון המשקף את הערכות השוק לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הספציפיים המתייחסים לנכס. קביעת האומדנים של תזרימי המזומנים מתבססת על ניסיון העבר של נכס זה או נכסים דומים, ועל מיטב הערכת החברה לגבי התנאים הכלכליים שישררו במהלך יתרת אורך חייו השימושיים של הנכס.

2. קביעת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים לא סחירים

השווי ההוגן של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופיקדונות מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על-ידי חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים.

השווי ההוגן של קרנות השקעה נקבע על-פי ערך נכסי נקי (N.A.V.) בהתבסס על הדוחות הכספיים של הקרנות ומדיווחים המתקבלים מהקרנות. השווי ההוגן של מניות לא סחירות נקבע על פי הערכת שווי של מומחה. השווי ההוגן של אופציות נקבע לפי מודל B&S והשווי ההוגן של מכשירים מורכבים נקבע על פי ציטוט של מנהל המכשיר המורכב.

3. ירידת ערך של השקעות פיננסיות

כאשר קיימת ראיה אובייקטיבית שקיים הפסד מירידת ערך בגין הלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת, או בגין נכסים פיננסיים שסווגו כזמינים למכירה, סכום ההפסד נזקף לדוח רווח והפסד, ראה סעיף יב.1. להלן.

בכל תאריך דיווח, החברה בוחנת האם קיימת ראייה אובייקטיבית כאמור.

4. נדל"ן להשקעה ונדל"ן בשימוש עצמי

נדל"ן להשקעה ונדל"ן בשימוש עצמי מוצגים לפי שווים ההוגן לתאריך הדיווח כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים לרווח והפסד ולרווח כולל אחר, בהתאמה. השווי ההוגן נקבע על-ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים בהתאם להערכות שווי כלכליות הכוללות שימוש בטכניקות הערכה והנחות לגבי אומדנים של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים מהנכס ואומדן שיעור היוון מתאים לתזרימי מזומנים אלה. אם ניתן, נקבע השווי ההוגן בהתאם לעסקאות שנעשו לאחרונה בנדל"ן בעל אופי ומיקום דומים לזה המוערך.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים והנחות (המשך)

4. נדל"ן להשקעה ונדל"ן בשימוש עצמי (המשך)

במדידת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה ונדל"ן לשימוש עצמי נדרשים מעריכי השווי והנהלת החברה להשתמש בהנחות מסוימות לגבי שיעורי התשואה הנדרשים לגבי נכסי החברה, מחירי ההשכרה העתידיים, שיעורי התפוסה, חידושי חוזים, שינויי ייעוד, הסתברות להשכרת שטחים פנויים, הוצאות תפעול הנכסים, איתנותם הפיננסית של השוכרים והשלכות הנובעות מהשקעות שתידרשנה לפיתוח עתידי, על מנת להעריך את תזרימי המזומנים העתידיים מהנדל"ן. שינוי בהנחות המשמשות במדידת הנדל"ן להשקעה ונדל"ן לשימוש עצמי, עשוי לגרום לשינוי בשווי ההוגן.

5. קביעת ברות ההשבה של הוצאות רכישה נדחות

ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות נבדקת אחת לשנה תוך שימוש בהנחות לגבי שיעורי ביטולים, תמותה ותחלואה ומשתנים נוספים כאמור בסעיף ו.1.ה) להלן. אם תחת הנחות אלו לא תתקיים ברות ההשבה, יתכן שיהיה צורך בהאצת ההפחתה או אף במחיקת הוצאות הרכישה הנדחות.

6. התחייבויות בגין חוזי ביטוח

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח מבוססות על שיטות הערכה אקטואריות ועל הנחות המפורטות בבאור 36(6)(א') להלן לגבי ביטוח חיים וביטוח בריאות ובבאור 36(6)(ב') להלן לגבי ביטוח כללי.

ההערכות האקטואריות וההנחות השונות נגזרות בעיקר מניסיון העבר ומבוססות על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את מה שיקרה בעתיד. השתנות בגורמי הסיכון, בשכיחות האירועים או בחומרתם, וכן שינוי המצב המשפטי עשויים להשפיע באופן מהותי על גובה ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח.

7. תביעות משפטיות

כנגד החברה תלויות ועומדות תביעות משפטיות, תובענות ייצוגיות וכן בקשות לאישור תובענות כייצוגיות. בהערכות סיכויי התביעות המשפטיות שהוגשו נגד החברה, הסתמכה החברה על חוות דעת יועציה המשפטיים.

הערכות אלה של היועצים המשפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים. מאחר שתוצאות התביעות תקבענה בבתי המשפט, עלולות התוצאות להיות שונות מהערכות אלה. ראה מידע נוסף בסעיף טז' ובבאור 38(א) להלן.

בנוסף לתביעות האמורות, חשופה החברה לטענות/תביעות משפטיות שטרם נטענו/הוגשו, וזאת, בין היתר, בהתקיים ספק בפרשנות הסכם ו/או הוראת דין ו/או אופן יישומם. חשיפה זו מובאת לידיעת החברה במספר דרכים, בין היתר, באמצעות פניות לקוחות לגורמים בחברה ובמיוחד לממונה על פניות הציבור בחברה, באמצעות תלונות של לקוחות ליחידה לפניות הציבור במשרד הממונה, ובאמצעות תביעות שאינן ייצוגיות המוגשות לבתי המשפט. נושאים אלו מובאים לידיעת הנהלת החברה, אם וככל שהגורמים המטפלים מזהים כי הטענות עשויות להיות בעלות השלכות רחבות. בהערכת הסיכון הנובע מטענות/תביעות שטרם הוגשו, מסתמכת החברה על הערכות פנימיות של הגורמים המטפלים וההנהלה, המשקללות את הערכת הסיכוי להגשת תביעה ואת הסיכוי להצלחת התביעה, אם וככל שתוגש. ההערכה מבוססת על הניסיון שנצבר ביחס להגשת תביעות ועל ניתוח הטענות לגופן. מטבע הדברים, לאור השלב הראשוני בו מצוי בירור הטענה המשפטית, עשויה התוצאה בפועל להיות שונה מההערכה שנעשתה בשלב בו טרם הוגשה התביעה.

8. הטבות לעובדים לאחר סיום העסקה

התחייבות בגין תוכניות הטבה מוגדרות לאחר סיום העסקה נקבעת תוך שימוש בטכניקות הערכה אקטואריות. חישוב ההתחייבות כרוך בקביעת הנחות בין השאר לגבי שיעורי היוון, שיעורי תשואה צפויים על נכסים, שיעור עליית השכר ושיעורי תחלופת עובדים. יתרת ההתחייבויות עשויה להיות מושפעת בצורה משמעותית אם יחולו שינויים באומדנים אלו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים והנחות (המשך)

9. נכסי מסים נדחים

נכסי מסים נדחים מוכרים בגין הפסדים מועברים לצורכי מס והפרשים זמניים שטרם נוצלו, במידה וצפוי שתהיה הכנסה חייבת עתידית שכנגדה ניתן יהיה לנצלם. נדרש אומדן של ההנהלה על מנת לקבוע האם ניתן להכיר בנכס מסים נדחים ואת סכום נכס המסים הנדחים שניתן להכיר בו וזאת בהתבסס על קיום, עיתוי וסכום ההכנסה החייבת במס הצפויה.

10. עסקאות חכירה הכוללות אופציות הארכה וביטול

לצורך הערכה האם ודאי באופן סביר שהחברה תממש אופציה להארכת תקופת חכירה או לביטול תקופת חכירה, מביאה בחשבון החברה את כל העובדות והנסיבות הרלוונטיות אשר יוצרות עבור החברה תמריץ כלכלי לממש או לא לממש את האופציה, כגון: סכומים משמעותיים שהושקעו בגין שיפורים במושכר, חשיבות נכס הבסיס והייחודיות הטמונה בו לצורך פעילותה של החברה, ניסיון העבר של החברה בעסקאות חכירה דומות ועוד.
לאחר מועד התחילה החברה מעריכה מחדש האם ודאי באופן סביר שהיא תממש או לא תממש אופציה כאשר מתרחש אירוע משמעותי או שינוי משמעותי בנסיבות אשר יש בהן כדי להשפיע על החלטות החברה בדבר מימוש האופציה, כגון: שיפורים משמעותיים שבוצעו במושכר ולא היו חזויים במועד התחילה, התקשרות בחכירת משנה של נכס הבסיס לתקופה העולה על סוף תקופת החכירה שנקבעה קודם לכן ועוד.

ג. מטבע הפעילות ומטבע חוץ

1. מטבע הפעילות ומטבע ההצגה

מטבע ההצגה של הדוחות הכספיים ומטבע הפעילות של החברה הינם ש"ח.

מטבע פעילות הוא המטבע המשקף באופן הטוב ביותר את הסביבה הכלכלית שבה פועלת החברה ואת עסקאותיה. מטבע הפעילות, נקבע בנפרד עבור כל חברה בקבוצה, לרבות חברות כלולות, ולפי מטבע זה נמדדים מצבה הכספי ותוצאות פעולותיה.

כאשר מטבע הפעילות של חברה בקבוצה שונה ממטבע הפעילות של החברה, חברה זו מהווה פעילות חוץ אשר נתוני דוחותיה הכספיים מתורגמים לצורך הכללתם בדוחות הכספיים המאוחדים כדלקמן:

א) נכסים והתחייבויות בכל תאריך דיווח (כולל מספרי השוואה) מתורגמים לפי שער סגירה בכל תאריך דיווח.

ב) פריטי דוח רווח או הפסד מתורגמים לפי שערי חליפין ממוצעים בכל התקופות המוצגות.

ג) כל הפרשי התרגום שנוצרו נזקפים כרווח (הפסד) כולל אחר לקרן הון "התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ".

הלוואות בינחברתיות בקבוצה, אשר אין כוונה לסלקן והן אינן צפויות להיפרע בעתיד הנראה לעין, מהוות במהותן חלק מההשקעה בפעילות חוץ, מטופלות כחלק מההשקעה, ולפיכך הפרשי שער הנובעים מהלוואות אלו (בניכוי השפעת המס) נזקפים לרווח (הפסד) כולל אחר.

2. עסקאות, נכסים והתחייבויות במטבע חוץ

עסקאות הנקובות במטבע חוץ (מטבע השונה ממטבע הפעילות) נרשמות עם ההכרה לראשונה בהן לפי שער החליפין במועד העסקה. לאחר ההכרה לראשונה, נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ מתורגמים בכל תאריך דיווח למטבע הפעילות לפי שער החליפין במועד זה. הפרשי שער נזקפים לדוח רווח והפסד, למעט הפרשי שער בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה שאינם מכשירי חוב, הנזקפים לקרן הון עד למועד המימוש.

3. פריטים כספיים צמודי מדד

נכסים והתחייבויות כספיים הצמודים על-פי תנאיהם לשינוים במדד מותאמים לפי המדד הרלוונטי, בכל תאריך דיווח, בהתאם לתנאי ההסכם. הפרשי הצמדה הנובעים מההתאמה כאמור נזקפים לדוח רווח והפסד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. דוחות כספיים מאוחדים

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות של חברות שלחברה יש שליטה בהן (חברות בנות). שליטה מתקיימת כאשר לחברה יש כח השפעה על החברה המושקעת, חשיפה או זכויות לתשואות משתנות כתוצאה ממעורבותה בחברה המושקעת וכן היכולת להשתמש בכח של החברה כדי להשפיע על סכום התשואות שינבע מהחברה המושקעת. בבחינת שליטה מובאת בחשבון השפעת זכויות הצבעה פוטנציאליות רק אם הן ממשיות. איחוד הדוחות הכספיים מתבצע החל ממועד השגת השליטה, ועד למועד בו הופסקה השליטה.

הדוחות הכספיים של החברה והחברות הבנות ערוכים לתאריכים ולתקופות זהים. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברות הבנות יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של החברה. יתרות ועסקאות הדדיות מהותיות ורווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין חברות הקבוצה בוטלו במלואם בדוחות הכספיים המאוחדים.

זכויות שאינן מקנות שליטה בגין חברות בנות מייצגות את ההון בחברות הבנות שאינו ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לחברה האם. הזכויות שאינן מקנות שליטה מוצגות בנפרד במסגרת ההון של החברה.

בעת מימוש חברה בת תוך איבוד שליטה, החברה:

- גורעת את הנכסים (לרבות מוניטין) ואת ההתחייבויות של החברה הבת.
- גורעת את היתרה בדוחות הכספיים של הזכויות שאינן מקנות שליטה.
- גורעת את ההתאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים שנזקפו להון העצמי.
- מכירה בשווי ההוגן של התמורה שהתקבלה.
- מכירה בשווי ההוגן של השקעה כלשהי שנותרה.
- מסווגת מחדש את הרכיבים שהוכרו קודם לכן ברווח (הפסד) כולל אחר, באותו אופן שהיה נדרש אם החברה הבת הייתה מממשת ישירות את הנכסים או ההתחייבויות הקשורים.
- מכירה בהפרש כלשהו שנוצר (עודף או גרעון) כרווח או כהפסד.

ה. השקעות בחברות כלולות

חברות כלולות הינן חברות שלחברה יש השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית שלהן, אך לא הושגה בהן שליטה.

ההשקעה בחברות כלולות מטופלת על פי שיטת השווי המאזני. לפי שיטת השווי המאזני, ההשקעה בחברות הכלולות מוצגת בדוח על המצב הכספי לפי עלות בתוספת שינויים שלאחר הרכישה בחלק החברה בנכסים נטו, לרבות רווח (הפסד) כולל אחר של החברות הכלולות.

השקעות בחברות/שותפויות אשר לחברה יש השפעה מהותית בהן, ובוצעו בתיקי ההשקעות של חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה, טופלו כהשקעות פיננסיות ונמדדו לפי שוויין ההוגן (ראה גם סעיף ז.4.א) להלן).

הדוחות הכספיים של החברה והחברות הכלולות ערוכים לתאריכים ולתקופות זהים. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברות הכלולות יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של החברה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזי השקעה

IFRS 4 הדן בחוזי ביטוח מאפשר למבטח להמשיך במדיניות החשבונאית בה נקט לפני מועד המעבר לתקינה הבינלאומית לגבי חוזי ביטוח שהוא מנפיק (לרבות עלויות רכישה קשורות ונכסים בלתי מוחשיים קשורים) וכן חוזי ביטוח משנה שהוא רוכש. להלן תמצית המדיניות החשבונאית בקשר לחוזי ביטוח:

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

א) הכרה בהכנסות - ראה סעיף יז. להלן.

ב) התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים:

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים מחושבות בהתאם להוראות הממונה (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטוארית הממונה בחברה על ביטוח חיים (גב' קטרינה רזניק F.IL.AA, אשתקד - גב' רגינה חייקין F.IL.AA). חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים נקבע על-פי התנאים של החוזים הרלוונטיים.

ג) התחייבויות בגין עסקי ביטוח חיים הצמודות למדד וההשקעות צמודות למדד המשמשות כיסוי להתחייבויות אלה, נכללו בדוחות הכספיים לפי המדד שפורסם לאחרונה לפני תאריך הדיווח לרבות התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים בקשר לפוליסות שלפי תנאיהן ההצמדה הינה חצי שנתית.

ד) הנחיות הממונה בדבר התחייבויות לתשלום קצבה:

בחוזרים שפרסם הממונה בדבר חישוב התחייבויות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים, נקבעו הוראות לחישוב ההפרשות וזאת עקב קצב העלייה בתוחלת החיים המצריכה מעקב אחר הלימות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים, המאפשרות קבלת קצבה והשלמתן באופן ראוי (ראה גם באור 36(6)(א)(4) להלן).

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזי השקעה (המשך)

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ה) הוצאות רכישה נדחות:

(1) הוצאות הרכישה הנדחות בגין פוליסות ביטוח חיים (להלן - ה-DAC) כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה והוצאות הנהלה וכלליות הקשורות לרכישת פוליסות חדשות. ה- DAC מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-15 שנה. ה- DAC המתייחס לפוליסות שבוטלו או סולקו נמחק במועד הביטול או הסילוק.

הוצאות רכישה נדחות בגין חוזי השקעה כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה בקשר עם יצירת זכויות חוזיות חדשות. ה- DAC בגין חוזי השקעה מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני התקופה המשוערת לקבלת הכנסות מדמי ניהול. ה- DAC בגין חוזי השקעה, המתייחס לחוזי השקעה שבוטלו, נמחק במועד הביטול.

(2) בהתאם להוראות הממונה, האקטוארית הממונה בודקת מידי תקופת דיווח את ברות השבת ה- DAC בביטוח חיים. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בניכוי ה-DAC מספיקה, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות שתכסינה את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו, כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, דמי ניהול צפויים, תמותה ותחלואה, הנקבעות על-ידי האקטוארית הממונה בחברה מדי שנה על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים.

ו) בדיקת נאותות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (Liability Adequacy Test):

האקטוארית הממונה בודקת מדי שנה כי סך סכום העתודה בניכוי הוצאות רכישה נדחות מספיק לכסות את התזרים העתידי הצפוי בגין תביעות, עמלות והוצאות בניכוי פרמיות והכנסות מהשקעות. הבדיקה נעשית בנפרד עבור פוליסות פרט ובנפרד עבור פוליסות קולקטיביות. בבדיקת פוליסות פרט, הבדיקה נעשית ברמת המוצר או ביחס לפוליסות (לרבות הכיסויים שלהן) שהונפקו בתקופות שונות, לפי סוגי השתתפות וכן בנפרד לפוליסות ריסק יסודיות ובמקרה של פוליסות קולקטיביות, הבדיקה מתבצעת ברמת הקולקטיב הבודד.

ההנחות המשמשות לבדיקות הנ"ל כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, שיעורי ריבית ריאלית, פרמיית אי נזילות, תמותה, שיעורי מימוש גמלה ותחלואה, ובהתחשב בעודף השווי ההוגן של הנכסים הבלתי סחירים מעל ערכם בספרים. ההנחות נקבעות על-ידי האקטוארית הממונה מדי שנה על-פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים. עבור פוליסות קולקטיביות הבדיקה נעשית בהתאם לניסיון התביעות של הקולקטיב הבודד ובכפוף למהימנות הסטטיסטית של ניסיון זה.

ז) תביעות תלויות:

תביעות תלויות מחושבות באופן פרטני בהתאם להערכת מומחי החברה על בסיס ההודעות בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח ולאור גורמי התפתחות צפויים על פי ניסיון העבר שנקבעו על ידי האקטוארית הממונה. חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות מחושב על פי ההסכמים שנחתמו עימם. ההוצאות העקיפות ליישוב תביעות אלו חושבו על ידי האקטוארית הממונה.

הפרשות לתשלומי גמלאות, ההפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), חושבו על ידי האקטוארית הממונה ונכללו במסגרת התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזי השקעה (המשך)

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ח) חוזי השקעה:

תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף פרמיות שהורווחו אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. פדיונות ותום תקופה בגין חוזים אלה לא נזקפים לדוח רווח והפסד אלא נגרעים ישירות מהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

בדוח רווח והפסד נזקפים בשל חוזים אלה ההכנסות מהשקעות, דמי הניהול הנגבים מהמבוטחים, תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשל חלקם של המבוטחים בהכנסות מהשקעות, עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות.

ט) הפרשה בגין השתתפות ברווחים של המבוטחים בביטוח קבוצתי:

ההפרשה נכללה בסעיף "זכאים ויתרות זכות". כמו כן, השינוי בהפרשה נזקף לסעיף פרמיות שהורווחו בדוח רווח והפסד.

2. ביטוח כללי

א) הכרה בהכנסה - ראה סעיף יז. להלן.

ב) סעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו ושייר כולל, בין היתר, סילוק ועלויות טיפול ישירות בגין תביעות ששולמו, הוצאות עקיפות לישוב תביעות תלויות שאירעו בשנת הדוח וכן עדכון ההפרשה לתביעות התלויות (הכוללת הפרשה לעלויות ישירות ועקיפות בטיפול בתביעות) שנרשמה בשנים קודמות.

ג) התחייבויות בגין חוזי ביטוח והוצאות רכישה נדחות:

עתודות הביטוח והתביעות התלויות הכלולות בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, וחלקם של מבטחי משנה בעתודה ובתביעות התלויות, הכלול בסעיף נכסי ביטוח משנה, חושבו בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (חישוב עתודות בביטוח כללי), התשע"ג-2013, (להלן - תקנות חישוב העתודות), הנחיות הממונה ושיטות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, המיושמות בהתאם לשיקול דעתו של האקטואר הממונה.

ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות, כלהלן:

1) הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה (Unearned Premium Reserve) משקפת את דמי הביטוח המתייחסים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך הדיווח.

2) הפרשה לפרמיה בחסר (Premium Deficiency) נרשמת במידה והפרמיה שטרם הורווחה (בניכוי הוצאות הרכישה הנדחות) אינה מכסה את העלויות הצפויות בגין חוזי הביטוח.

3) תביעות תלויות המחושבות לפי השיטות כמפורט להלן:

3.1 תביעות תלויות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי ענפים כאמור בסעיף 3.2 להלן. הוצאות עקיפות ליישוב תביעות נכללות לפי הערכה אקטוארית. התחשיב האקטוארי עבור החברה בוצע על-ידי האקטואר הממונה על ביטוח כללי מר יעקב מאוזר.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזי השקעה (המשך)

2. ביטוח כללי (המשך)

ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות, כלהלן: (המשך)

3) תביעות תלויות המחושבות לפי השיטות כמפורט להלן: (המשך)

3.2 בענפי ביטוח המהווים כ- 0.9% מהתביעות התלויות בשייר, שבהן קבע האקטואר כי לא ניתן ליישם מודל אקטוארי עקב העדר מובהקות סטטיסטית, נכללו התביעות התלויות הידועות בהתבסס על הערכה פרטנית לכל תביעה לפי חוות דעת שנתקבלה מעורכי דין, מומחי החברה ומומחים חיצוניים שמטפלים בתביעות. ההערכות כוללות הפרשה מתאימה לסילוק והוצאות הטיפול אשר טרם שולמו למועד הדוחות הכספיים וכן בתוספת IBNER, ככל שנדרש. במסגרת יישום הנוהג המיטבי, החל מיום 31 בדצמבר, 2015 מוסיפה החברה הפרשה נוספת המחושבת בשיטת עודף הכנסות על הוצאות. להערכת החברה, שיטה זו מייצגת את מידת הזהירות הנדרשת בהתאם לנוהג המיטבי.

3.3 שיבובים ושרידים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות. בענפים שאינם סטטיסטיים נלקחים השיבובים בחשבון בעת הערכת הסיכון בתיקי התביעה על בסיס פרטני.

ה) בדיקת נאותות ההתחייבות בביטוח כללי
החברה בוחנת את נאותות ההתחייבויות בביטוח כללי על פי עקרונות הנוהג המיטבי כמפורט בבאור 36(6)ב'(2) להלן.

ו) הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי כוללות עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות המיוחסות לרכישת פוליסות, המתייחסות לפרמיות שטרם הורווחו. הוצאות הרכישה מחושבות לפי שיעורי ההוצאות בפועל או לפי שיעורים תקניים, שנקבעו בתקנות הפיקוח, כאחוז מהפרמיה שטרם הורווחה, לכל ענף בנפרד, לפי הנמוך שבהם.

ז) עסקים המתקבלים מהתאגיד המנהל של המאגר לביטוח רכב חובה ("הפול") בע"מ (להלן - הפול), מחברות ביטוח אחרות (לרבות ביטוח משותף), נכללים לפי דיווחים המתקבלים עד לתאריך הדיווח בתוספת הפרשות לפי העניין, והכול בהתאם לשיעור השתתפות החברה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזי השקעה (המשך)

3. ביטוח בריאות

א) הכרה בהכנסה - ראה סעיף יז. להלן.

ב) התחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות:

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות מחושבות בהתאם להוראות הממונה (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות וחלקם של מבטחי משנה בהן נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על ידי האקטוארית הממונה בחברה (גב' קטרינה רזניק F.IL.AA).

ההתחייבויות כוללות במידת הצורך, הפרשה בגין הפסד צפוי בברוטו ובשייר (פרמיה בחסר), המחושבת על בסיס הערכה אקטוארית על בסיס אומדן תזרים מזומנים בגין הכיסוי.

ג) הוצאות רכישה נדחות:

הוצאות רכישה נדחות בביטוח בריאות כוללות עמלות לסוכנים ולמפקחי רכישה והוצאות הנהלה וכלליות, בקשר לרכישת פוליסות חדשות. ה- DAC בביטוח בריאות (מחלות ואשפוז) מחושב על פוליסות שנמכרו החל משנת 2005 ומופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ- 6 שנים ובביטוחי בריאות ארוכי טווח (סיעוד ומחלות קשות) לא יותר מ- 15 שנים. בפוליסות שבוטלו ה- DAC נמחק במועד הביטול.

מידי שנה בודקות האקטואריות הממונות את ברות ההשבה של ה- DAC. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שההתחייבויות בגין חוזי הביטוח בניכוי ה- DAC בגין הפוליסות שנמכרו מספיקות, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות שתכסינה את הפחתת ה- DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תמותה ותחלואה, הנקבעות על ידי האקטוארים הממונים מידי שנה על פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים.

ד) בדיקת נאותות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות (Liability Adequacy Test):

האקטוארית הממונה בודקת מדי שנה כי סך סכום העתודה בניכוי הוצאות רכישה נדחות מספיק לכסות את התזרים העתידי הצפוי בגין תביעות, עמלות והוצאות בניכוי פרמיות. התזרים נבדק לאחר ניכוי ביטולים צפויים ומהוון בריבית ריאלית, תחת הנחות סבירות. הבדיקה נעשית ברמת המוצר בהתאם להנחיות הממונה. במידה והבדיקה מעלה כי הפרמיות המתקבלות אינן מספיקות לכיסוי התביעות הצפויות, נרשמת הפרשה מיוחדת בגין החוסר.

ההנחות המשמשות לבדיקות הנ"ל כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תמותה ותחלואה והן נקבעות על-ידי האקטוארית הממונה מדי שנה על-פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים. עבור פוליסות קולקטיביות הבדיקה נעשית בהתאם לניסיון התביעות של הקולקטיב הבודד ובכפוף למהימנות הסטטיסטית של ניסיון זה. לפרטים נוספים, לרבות עדכון פרמיית אי נזילות בשנת הדוח, ראה באור 36(6)א'(4) להלן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזי השקעה (המשך)

3. ביטוח בריאות (המשך)

ה) תביעות תלויות

ההפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח סיעודי, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן ההפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), נכללו במסגרת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

בענפי בריאות, בהם קבעה האקטוארית כי לא ניתן ליישם מודל אקטוארי עקב העדר מובהקות סטטיסטית, נכללו התביעות התלויות בהתבסס על הערכה פרטנית לכל תביעה לפי הערכות התחום העסקי, וכן בתוספת IBNR ועתודות ככל שנדרש.

ו) הפרשה בגין השתתפות ברווחים של מבוטחים בביטוח קבוצתי

ההפרשה נכללה בסעיף "זכאים ויתרות זכות". כמו כן, השינוי בהפרשה קוזז מסעיף "פרמיה שהורווחה".

ז) ההתחייבויות הביטוחיות כוללות, במידת הצורך, הפרשה בגין הפסד צפוי, המחושבת על בסיס הערכה אקטוארית על בסיס אומדן תזרים מזומנים בגין החוזה.

ז. מכשירים פיננסיים

המדיניות החשבונאית המיושמת על ידי החברה בגין מכשירים פיננסיים, הינה בהתאם ל-IAS39. ראה סעיף כג'2 להלן, בדבר דחיית אימוץ IFRS 9.

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים

מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות. נכסים פיננסיים כוללים השקעות פיננסיות (נכסי חוב סחירים, נכסי חוב בלתי סחירים, מניות ואחרות) וכן נכסים פיננסיים אחרים כגון: פרמיות לגביה, חייבים אחרים, מזומנים ושווי מזומנים. כמו כן, מכשירים פיננסיים כוללים התחייבויות פיננסיות, כגון הלוואות ואשראי שנתקבלו ואשראי ספקים וזכאים אחרים.

ההכרה הראשונית במכשירים פיננסיים שאינם נגזרים הינה לפי שווי הוגן ולגבי מכשירים שאינם מוצגים בשווי ההוגן דרך רווח והפסד בתוספת כל עלויות העסקה הישירות הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה הראשונית, מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים נמדדים כמפורט בהמשך. מכשיר פיננסי מוכר כנכס או כהתחייבות במועד קבלת התנאים החוזיים על ידי החברה (מועד העסקה).

מזומנים ושווי מזומנים

מזומנים כוללים יתרות מזומנים הניתנים לשימוש מיידי. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר, ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנים להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופים לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי ואינם מוגבלים בשעבוד.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים, אשר יועדו כזמינים למכירה או שאינם מסווגים לאחת משתי הקבוצות: נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד או הלוואות וחייבים. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים פיננסיים זמינים למכירה נמדדים לפי השווי ההוגן. רווחים או הפסדים כתוצאה מהתאמות שווי הוגן, למעט בגין ריבית והפרשי שער המתייחסים למכשירי חוב ודיבידנד ממכשיר הוני, אשר נזקפים לרווח והפסד לסעיף רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון, נזקפים כרווח (הפסד) כולל אחר לקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה. במועד גריעת ההשקעה או במקרה של ירידת ערך, הרווח או ההפסד כולל אחר שהוכר בעבר, נזקף לדוח רווח והפסד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים (המשך)

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים (המשך)

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

מכשיר פיננסי מסווג כנמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד, אם הוא מוחזק למסחר או אם יועד ככזה בעת ההכרה הראשונית בו.

הלוואות וחייבים

הלוואות וחייבים הינן השקעות המוחזרות בתשלומים קבועים או הניתנים לקביעה, שאינן נסחרות בשוק פעיל. לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות מוצגות על פי תנאיהן לפי העלות בתוספת עלויות עיסקה ישירות, תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית, ובניכוי הפרשה לירידת ערך. חייבים לזמן קצר מוצגים לפי תנאיהם בערכם הנומינלי.

2. מכשירים פיננסיים נגזרים

נגזרים פיננסיים מוכרים לראשונה לפי שווי הוגן; עלויות עסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. לאחר ההכרה הראשונית, נמדדים הנגזרים לפי שווי הוגן, כשהשינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

3. נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן

ערכם של נכסים והתחייבויות פיננסיות צמודי מדד, שאינם נמדדים לפי שווי הוגן, משוערך בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית המדד בפועל.

4. ייעוד הנכסים הפיננסיים

החברה קיבלה החלטות לייעוד הנכסים כדלקמן:

א) נכסים של החברה הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות תלויות תשואה

מרבית נכסים אלו, הכוללים מכשירים פיננסיים סחירים ומכשירים פיננסיים לא סחירים (לרבות השקעות בחברות כלולות), יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד, וזאת מהנימוקים הבאים: מדובר בתיקים מנוהלים, נפרדים ומזוהים, אשר הצגתם לפי שווי הוגן תמנע עיוות חשבונאי של הצגת נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות לפי בסיסי מדידה שונים (mismatch), כמו כן הניהול מתבצע לפי שווי הוגן וביצועי התיק נמדדים לפי שווי הוגן בהתאם לאסטרטגיית ניהול סיכונים מתועדת, והמידע לגבי המכשירים הפיננסיים מדווח להנהלה (וועדת ההשקעות הרלוונטית) באופן פנימי על בסיס שווי הוגן.

חלק ממכשירי החוב הלא סחירים, הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות תלויות תשואה, סווגו כהלוואות וחייבים ונמדדים תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית, כמתאפשר על פי הוראות הממונה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים (המשך)

4. ייעוד הנכסים הפיננסיים (המשך)

ב) נכסים של החברה שאינם נכללים בתיקי השקעות כנגד פוליסות תלויות תשואה (נוסטרו)

1) נכסים שאינם סחירים, שאינם כוללים נגזרים משובצים או שאינם מהווים נגזרים

נכסי חוב שאינם סחירים הכוללים אגרות חוב מיועדות (אג"ח ח"צ), אגרות חוב בלתי סחירות אחרות, תעודות מסחריות, פקדונות בבנקים והלוואות, סווגו כהלוואות וחייבים. מניות שאינן סחירות סווגו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה.

2) נכסים סחירים שאינם כוללים נגזרים משובצים או שאינם מהווים נגזרים

נכסי חוב ומניות סחירים סווגו לקבוצת נכסים פיננסיים זמינים למכירה, למעט מלוות קצרי מועד ממשלתיות אשר יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

3) נגזרים ומכשירים פיננסיים הכוללים נגזרים משובצים שנדרש להפרידם

נכסים אלו, סחירים ושאינם סחירים, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

4) נכסים פיננסיים שהועברו אל החברה מחברה אחות שאינה חברת ביטוח

נכסים פיננסיים כאמור בסעיפים 1) ו- 2) לעיל, אשר הועברו אל החברה מחברה אחות שאינה חברת ביטוח, מסווגים בחברה בקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד, וזאת בהתאם לסיווגם המקורי בחברה המעבירה.

5. התחייבויות פיננסיות

א. התחייבויות פיננסיות בעלות מופחתת

כתבי התחייבות, שטרי הון ואשראי נושאי ריבית מוכרים לראשונה לפי שווי הוגן בניכוי עלויות עסקה מיוחסות ישירות (לדוגמה, עלויות גיוס הלוואה). לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות ואשראי נושאי ריבית מוצגים לפי עלות מופחתת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית הלוקחת בחשבון גם את עלויות העסקה המיוחסות ישירות.

ב. התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד

התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד מתייחסות לנגזרים המיועדים עם ההכרה הראשונית בהם, להיות מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.

ג. התחייבויות בגין ערבויות פיננסיות

ההתחייבויות בגין ערבויות פיננסיות מוכרות לראשונה לפי השווי ההוגן תוך התחשבות גם בעלויות עסקה ישירות המיוחסות למתן הערבות. לאחר ההכרה הראשונית, ההתחייבות נמדדת לפי הסכום הגבוה מבין הסכום שהוכר לראשונה (בניכוי הפחתה מתאימה על פני תקופת הערבות) והאומדן לסכום שנדרש להכיר בו לתאריך הדיווח על פי IAS 37 בהתאם להסכם הערבות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים (המשך)

6. קיזוז מכשירים פיננסיים

נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות מקוזזים והסכום נטו מוצג בדוח על המצב הכספי, אם קיימת זכות שניתנת לאכיפה משפטית לקזז את הסכומים שהוכרו, וכן קיימת כוונה לסלק את הנכס ואת ההתחייבות על בסיס נטו, או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות במקביל. הזכות לקזז חייבת להיות ניתנת לאכיפה משפטית לא רק במהלך העסקים הרגיל של הצדדים לחוזה, אלא גם במקרה של פשיטת רגל או חדלות פרעון של אחד הצדדים. על מנת שהזכות לקזז תהיה קיימת באופן מיידי, אסור שהיא תהיה תלויה באירוע עתידי או שיהיו פרקי זמן שבהם היא לא תחול, או שיהיו אירועים שיגרמו לפקיעתה.

7. גריעת מכשירים פיננסיים

נכסים פיננסיים

נכס פיננסי נגרע כאשר פקעו הזכויות החוזיות לקבלת תזרימי מזומנים מהנכס הפיננסי; או כאשר החברה מעבירה את הזכויות החוזיות לקבלת תזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי או נוטלת על עצמה מחויבות לשלם את תזרימי המזומנים שהתקבלו במלואם לצד שלישי, ללא עיכוב משמעותי, ובנוסף העבירה באופן ממשי את כל הסיכונים וההטבות הקשורים לנכס או לא העבירה ולא הותירה בידיה באופן ממשי את כל הסיכונים וההטבות הקשורים לנכס אך העבירה את השליטה על הנכס.

התחייבויות פיננסיות

התחייבות פיננסית נגרעת כאשר היא מסולקת, דהיינו ההתחייבות נפרעה, בוטלה או פקעה. התחייבות פיננסית מסולקת כאשר החברה פורעת את ההתחייבות על-ידי תשלום במזומן, בנכסים פיננסיים אחרים, בסחורות או שירותים, או משוחררת משפטית מההתחייבות.

8. לעניין ירידת ערך נכסים פיננסיים, ראה סעיף יב.1. להלן.

ח. רכוש קבוע

1. הכרה ומדידה

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות, בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך, למעט נדל"ן בשימוש עצמי כאמור בסעיף 4 להלן.

עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד המתייחס, מהוונת כחלק מעלות ציוד זה.

עלות נכס בהקמה כוללת את עלות החומרים, עלויות אשראי וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקום ולמצב כך שיוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.

2. עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי התועלת הכלכלית העתידית הגלומה בפריט תזרום אל החברה וכי עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף נגרע. עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. רכוש קבוע (המשך)

3. פחת

פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע.

שיעורי הפחת בהם נעשה שימוש בתקופה השוטפת ובתקופות ההשוואתיות הינו כדלקמן:

בניינים (למעט מרכיב הקרקע)	4%-2%
שיפורים במושכר	לאורך תקופת השכירות כולל תקופת האופציה
כלי רכב	15%
מחשבים וציוד היקפי	33%-25%
ציוד וריהוט משרדי	15%-6%

אורך החיים השימושיים, שיטת הפחת וערך השייר נבחנים לפחות פעם בשנה והשינויים מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי באופן של מכאן ולהבא מהמועד שבו בוצע השינוי. הפחתת נכסים מופסקת כמוקדם מבין המועד בו הנכס מסווג כמוחזק למכירה לבין המועד שבו הנכס נגרע.

נכס נגרע מהדוחות הכספיים במועד המכירה או כאשר לא צפויות עוד הטבות כלכליות מהשימוש בנכס. רווח או הפסד מגריעת הנכס (המחושב כהפרש בין התמורה נטו מהגריעה והעלות המופחתת בדוחות הכספיים) נכלל בדוח רווח והפסד בתקופה בה נגרע הנכס.

4. הערכה מחדש נדל"ן בשימוש עצמי

החברה מיישמת את מודל ההערכה מחדש למדידת נדל"ן בשימוש עצמי. בהתאם למודל זה, נמדד הנדל"ן בשוויו ההוגן והשפעת השיערוך כאמור, בניכוי השפעת המס, נזקפת לקרן הון מהערכה מחדש.

הערכות השווי בוצעו על ידי מעריך שווי חיצוני בלתי תלוי שהינו בעל כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות גישת העלות, גישת ההשוואה והיוון דמי שכירות ראויים מנכסים דומים.

נכס שהוערך מחדש מופחת על בסיס הסכום המשוערך. הערכות מחדש מבוצעות באופן סדיר על מנת לוודא שהיתרה בדוחות הכספיים אינה שונה באופן מהותי מהערך שהיה נקבע לפי השווי ההוגן בתאריך הדיווח. ירידת ערך של נכס שהוערך מחדש נזקפת ישירות לרווח כולל אחר, עד לסכום שבו קיימת יתרת זכות בקרן ההערכה מחדש בגין אותו נכס. ירידת ערך מעבר לכך תיזקף לרווח והפסד.

עלייה בערכו של נכס כתוצאה מהערכה מחדש, מוכרת ברווח או הפסד עד לסכום שבו היא מבטלת ירידה כתוצאה מהערכה מחדש של אותו נכס, שהוכרה קודם לכן ברווח או הפסד. כל עלייה נוספת לאחר מכן נזקפת לקרן הערכה מחדש.

קרן הערכה מחדש מועברת ישירות לעודפים כאשר הנכס נגרע.

5. שינוי ייעוד

העברת נכס מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מתבצעת כאשר יש שינוי בייעוד, כגון הפסקת שימוש בנכס על-ידי הבעלים או הסכם שכירות תפעולית עם צד שלישי. ההפרש בין השווי ההוגן לעלות של נכס שהועבר מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מטופל כהערכה מחדש בהתאם ל-IAS 16 ונזקף לקרן הערכה מחדש.

העברת נכס מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע מתבצעת כאשר יש שינוי בייעוד, כגון התחלת שימוש בנכס על-ידי הבעלים. העלות של הנכס המועבר מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע הינה השווי ההוגן במועד המעבר.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ט. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הינו נדל"ן (קרקע, מבנה או שניהם) המוחזק על ידי הבעלים לצורך הפקת דמי שכירות או לשם עליית ערך, או שתיהן.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי עלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. בתקופות עוקבות הנדל"ן להשקעה נמדד לפי שווי הוגן, אשר משקף את תנאי השוק במועד הדיווח, בניכוי היטלים עתידיים. רווחים או הפסדים הנובעים משינויים בשווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה, נזקפים לרווח או הפסד במועד התהוותם. נדל"ן להשקעה אינו מופחת באופן שיטתי.

לצורך קביעת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה מתבססת החברה על הערכת שווי שמבוצעת על-ידי מעריכים חיצוניים בלתי תלויים שהינם מומחים בהערכות שווי של נדל"ן והינם בעלי הידע והניסיון הנדרשים. לפרטים נוספים ראה באור 8 ב' להלן.

י. חכירות

החברה מטפלת בחוזה כחוזה חכירה כאשר בהתאם לתנאי החוזה מועברת זכות לשלוט בנכס מזוהה לתקופת זמן בעבור תמורה.

1. החברה כחוכר

עבור העסקאות בהן החברה מהווה חוכר היא מכירה במועד התחילה בחכירה בנכס זכות שימוש כנגד התחייבות בגין חכירה וזאת למעט עסקאות חכירה לתקופה של עד 12 חודשים ועסקאות חכירה בהן נכס הבסיס בעל ערך נמוך, בהן בחרה החברה להכיר בתשלומי החכירה כהוצאה ברווח או הפסד בקו ישר על פני תקופת החכירה. במסגרת מדידת ההתחייבות בגין חכירה בחרה החברה ליישם את ההקלה הניתנת ב- IFRS 16 ולא ביצעה הפרדה בין רכיבי חכירה לרכיבים שאינם חכירה הכלולים באותה עסקה.

במועד התחילה התחייבות בגין חכירה כוללת את כל תשלומי החכירה שטרם שולמו מהוונים בשיעור הריבית הגלומה בחכירה, כאשר היא ניתנת לקביעה בנקל, או בשיעור הריבית התוספתי של החברה. לאחר מועד התחילה מודדת החברה את ההתחייבות בגין חכירה בשיטת הריבית האפקטיבית.

נכס זכות השימוש במועד התחילה מוכר בגובה ההתחייבות בגין חכירה בתוספת תשלומי חכירה ששולמו במועד התחילה או לפניו ובתוספת של עלויות עסקה שהתהוו.
נכס זכות השימוש נמדד במודל העלות ומופחת לאורך החיים השימושיים שלו, או תקופת החכירה לפי הקצר שבהם.

להלן נתונים בדבר מספר שנות ההפחתה של נכסי זכות השימוש הרלוונטיות לפי קבוצות של נכסי זכות שימוש:

	מספר שנים	בעיקר
מקרקעין	10-12	12
כלי רכב	3	3

כאשר מתקיימים סימנים לירידת ערך, בוחנת החברה ירידת ערך לנכס זכות השימוש בהתאם להוראות IAS 36.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. חכירות (המשך)

2. החברה כמחכיר

המבחנים לסיווג חכירה כמימונית או כתפעולית מבוססים על מהות ההסכם והם נבחנים במועד ההתקשרות על-פי הכללים שנקבעו ב- IFRS 16:

א. חכירה מימונית

עסקת חכירה בה מועברים באופן ממשי כל הסיכונים וההטבות הקשורים לבעלות על הנכס לחוכר, מסווגת כחכירה מימונית.

ב. חכירה תפעולית

עסקת חכירה בה לא מועברים באופן ממשי כל הסיכונים וההטבות הקשורים לבעלות על הנכס, מסווגת כחכירה תפעולית. תקבולי החכירה מוכרים כהכנסה ברווח או הפסד בקו ישר על פני תקופת החכירה. עלויות ראשוניות ישירות שהתהוו בגין הסכם החכירה, מתווספות לעלות הנכס המוחכר ומוכרות כהוצאה לאורך תקופת החכירה לפי אותו בסיס.

3. תשלומי חכירה הצמודים למדד

במועד התחילה משתמשת החברה בשיעור המדד הקיים במועד התחילה לצורך חישוב תשלומי החכירה העתידיים.

בעסקאות בהן החברה מהווה חוכר, שינויים בגובה תשלומי החכירה העתידיים כתוצאה משינוי במדד מהוונים (ללא שינוי בשיעור ההיוון החל על ההתחייבות בגין חכירה) ליתרת נכס זכות שימוש ונזקפים כהתאמה ליתרת ההתחייבות בגין חכירה, רק כאשר חל שינוי בתזרימי המזומנים הנובע משינוי במדד (כלומר, במועד שבו התיאום לתשלומי החכירה נכנס לתוקף). השפעת השינוי במדד בגין תשלומים שוטפים נזקפת לרווח או הפסד.

4. אופציות להארכה וביטול של תקופת חכירה

תקופת החכירה שאינה ניתנת לביטול כוללת גם תקופות המכוסות על ידי אופציה להאריך את החכירה כאשר ודאי באופן סביר שהאופציה להארכה תמומש וגם תקופות המכוסות על ידי אופציה לבטל את החכירה כאשר ודאי באופן סביר שהאופציה לביטול לא תמומש.
במקרה בו חל שינוי בצפי למימוש אופציית הארכה או לאי מימוש אופציית ביטול, מודדת החברה מחדש את יתרת ההתחייבות בגין החכירה בהתאם לתקופת החכירה המעודכנת, לפי שיעור ההיוון המעודכן ביום השינוי בצפי, כאשר סך השינוי נזקף ליתרת נכס זכות השימוש עד לאיפוסו ומעבר לכך לרווח או הפסד.

5. תיקוני חכירה

כאשר מבוצע תיקון לתנאי החכירה אשר אינו מקטין את היקף החכירה ואינו מטופל כעסקת חכירה נפרדת, מודדת החברה מחדש את יתרת ההתחייבות בגין חכירה בהתאם לתנאי החכירה המתוקנים, לפי שיעור ההיוון המעודכן ביום התיקון וזוקפת את סך השינוי ביתרת ההתחייבות בגין החכירה ליתרת נכס זכות השימוש.

כאשר מבוצע תיקון לתנאי החכירה אשר מביא לקיטון בהיקף החכירה, מכירה החברה ברווח או בהפסד הנובע מהגריעה החלקית או המלאה של יתרת נכס זכות השימוש וההתחייבות בגין החכירה. לאחר מכן, מודדת החברה מחדש את יתרת ההתחייבות בגין חכירה בהתאם לתנאי החכירה המתוקנים, לפי שיעור ההיוון המעודכן במועד התיקון וזוקפת את סך השינוי ביתרת ההתחייבות בגין החכירה ליתרת נכס זכות השימוש.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יא. נכסים בלתי מוחשיים

נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בנפרד נמדדים עם ההכרה הראשונית לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בצירופי עסקים נכללים לפי השווי ההוגן במועד הרכישה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים בלתי מוחשיים מוצגים על-פי עלותם בניכוי הפחתה מצטברת ובניכוי הפסדים מירידות ערך שנצברו.

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים מוגדר מופחתים על פני אורך החיים השימושיים שלהם על בסיס שיטת הקו הישר ונבחנת לגביהם ירידת ערך כאשר קיימים סימנים המצביעים על כך שקיימת לגביהם ירידת ערך. תקופת ההפחתה ושיטת ההפחתה של נכס בלתי מוחשי עם אורך חיים שימושיים מוגדר נבחנות לפחות בכל סוף שנה.

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי וכפופים לבחינת ירידת ערך מדי שנה וכן בכל עת שקיים סימן המצביע כי ייתכן שחלה ירידת ערך (ראה גם סעיף יב.4. להלן). אורך החיים השימושיים של נכסים אלה נבחן מדי שנה כדי לקבוע אם הערכת אורך החיים כבלתי מוגדר עדיין תקפה. אם האירועים והנסיבות אינם תומכים עוד בהערכה כאמור, השינוי באורך החיים השימושיים מבלתי מוגדר למוגדר מטופל כשינוי באומדן חשבונאי, ובאותו מועד נבחנת גם ירידת ערך ומופחת הנכס באופן שיטתי על פני תקופת אורך החיים השימושים שלו.

1. עלויות פיתוח תוכנה

הוצאות פיתוח תוכנה מהוונות אך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; התוכנה ישימה מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית מהפיתוח, ולחברה כוונה ומקורות מספיקים להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. הוצאה שהוונה כוללת שכר עבודה ישיר שניתן לייחסו ישירות להכנת הנכס לשימושו המיועד. הוצאות פיתוח אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. הוצאות פיתוח שהוונו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך שנצברו.

הפחתת הנכס מתחילה כאשר הפיתוח הושלם והנכס זמין לשימוש. הנכס מופחת על פני אורך החיים השימושיים בנכס. בחינת ירידת ערך מתבצעת אחת לשנה לאורך תקופת הפיתוח.

כאשר לא ניתן להכיר בנכס בלתי מוחשי שנוצר באופן פנימי, עלויות פיתוח נזקפות לרווח או הפסד במועד התהוותן. עלויות פיתוח שהוכרו בעבר כהוצאה אינן מוכרות כנכס בתקופה מאוחרת יותר.

2. תוכנות

נכסי החברה כוללים מערכות מחשב המורכבות מחומרה ותוכנות. תוכנות המהוות חלק אינטגרלי מחומרה, אשר אינה יכולה לפעול ללא התוכנות המותקנות עליה, מסווגות כרכוש קבוע. לעומת זאת, רישיונות לתוכנות העומדות בפני עצמן ומוסיפות פונקציונליות נוספת לחומרה, מסווגים כנכסים בלתי מוחשיים.

3. עלויות עוקבות

עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו. כל העלויות האחרות, לרבות עלויות הקשורות למוניטין או מותגים שפותחו באופן עצמי, נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

4. הפחתה

הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד על פני אומדן אורך החיים השימושי של הנכסים הבלתי מוחשיים, מהמועד שבו הנכסים זמינים לשימוש.

אומדן אורך החיים השימושי לתקופה הנוכחית ולתקופות השוואתיות הינו כדלקמן:

תוכנות - מופחתות בקו ישר על פני 8 שנים.

האומדנים בדבר שיטת הפחת ואורך החיים השימושי נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יב. ירידת ערך והפרשות לחובות מסופקים

החברה בוחנת בכל תאריך דיווח אם קיימת ירידת ערך כמפורט להלן:

1. השקעות פיננסיות

א. נכסים פיננסיים המוצגים בעלות מופחתת

ראיה אובייקטיבית לירידת ערך קיימת כאשר אירוע אחד או יותר השפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס לאחר מועד ההכרה.

החברה בוחנת ראיות לירידת ערך לגבי נכסי חוב המסווגים להלוואות וחייבים ברמת הנכס הבודד.

במידה וקיימת ראיה אובייקטיבית כי צפוי הפסד מירידת ערך בגין הלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת, סכום ההפסד הנזקף לדוח רווח והפסד נמדד כהפרש בין יתרת הנכס בספרים והערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, המהוונים בהתאם לשיעור הריבית האפקטיבית המקורית של הנכס הפיננסי.

בתקופות עוקבות הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן לייחס באופן אובייקטיבי את השבת ערכו של הנכס לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד. ביטול כאמור נזקף לרווח והפסד עד לגובה ההפסד שהוכר.

ב. נכסים פיננסיים זמינים למכירה

הראיה לירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירים הוניים, כוללת ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי ההוגן של הנכס מתחת לעלותו וכן בחינת שינויים בסביבה הטכנולוגית, הכלכלית או המשפטית או בסביבת השוק בה פועלת החברה שהנפיקה את המכשיר. הבחינה של ירידה משמעותית או מתמשכת, תלויה בנסיבות בכל תאריך דיווח, כאשר, במסגרת הבחינה, מובאות בחשבון התנודתיות ההיסטורית בשווי ההוגן וכן קיומה של ירידה בשווי ההוגן בשיעור כולל של 20% ומעלה או ירידת ערך הנמשכת לאורך תקופה העולה על שנה. כאשר קיימת ראיה לירידת ערך, ההפסד המצטבר שנזקף לרווח כולל אחר, מסווג מחדש לרווח והפסד. בתקופות עוקבות, ביטול הפסד מירידת ערך אינו נזקף לרווח והפסד אלא נזקף לרווח כולל אחר.

ראיות לירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירי חוב, כוללות אירוע אחד או יותר שהשפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס לאחר מועד ההשקעה. כאשר קיימת ראיה לירידת ערך, ההפסד המצטבר שנזקף לרווח כולל אחר, הנמדד כהפרש בין עלות הרכישה (בניכוי תשלומי קרן, הפחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית והפסדים קודמים מירידת ערך) לבין השווי ההוגן, מוכר כהפסד מירידת ערך בדוח רווח והפסד. בתקופות עוקבות הפסד מירידת ערך שיוחס למכשיר חוב מבוטל כאשר ניתן לייחס באופן אובייקטיבי את העלייה בשווי ההוגן לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד מירידת הערך. ביטול כאמור נזקף לרווח והפסד עד לגובה ההפסד שהוכר.

2. ביטוח משנה

א. ההתחייבויות של מבטחי המשנה כלפי החברה אינן משחררות אותה מהתחייבויותיה כלפי המבוטחים על-פי פוליסות הביטוח.

מבטח משנה, אשר לא יעמוד בהתחייבויותיו על-פי החוזים עימו, עלול לגרום לחברה הפסדים.

ב. החברה מבצעת הפרשה לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק על בסיס הערכות סיכון פרטניות ועל בסיס עומק החוב.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יב. ירידת ערך והפרשות לחובות מסופקים (המשך)

2. ביטוח משנה (המשך)

בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות הביטוחיות מתחשבת החברה, בין היתר, בהערכת אפשרות הגביה ממבטחי המשנה. כאשר חלקם של מבטחי המשנה כאמור מחושב על בסיס אקטוארי, חלקם של אותם מבטחי משנה שבקשיים מחושב בהתאם להמלצת האקטואר, המביאה בחשבון את כלל גורמי הסיכון. כמו כן, מתחשבת החברה בעת עריכת ההפרשות, בין היתר, בנכונות הצדדים להגיע להסכמי CUT OFF (סיום התקשרויות בדרך של פירעון סופי של החובות) במטרה לצמצם את החשיפה.

3. פרמיה לגביה

הפרשה לחובות מסופקים בגין פרמיות לגבייה מחושבת בהתאם לגיל החוב ובנוסף נקבעת באופן ספציפי בגין חובות שלדעת ההנהלה גבייתם מוטלת בספק.

4. נכסים שאינם פיננסיים

החברה בוחנת אפשרות לירידת ערך של נכסים שאינם פיננסיים (למעט הוצאות רכישה נדחות, נדל"ן להשקעה ונכסי מס נדחים), כאשר ישנם סימנים כתוצאה מאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שהיתרה בספרים אינה ברת-השבה. במקרים בהם יתרת הנכסים הלא פיננסיים בספרים עולה על הסכום בר-ההשבה שלהם, מופחתים הנכסים לשווי בר-ההשבה שלהם. השווי בר-ההשבה הוא הגבוה מבין מחיר המכירה, נטו ושווי שימוש.

השווי בר-ההשבה הוא הגבוה מבין מחיר המכירה, נטו ושווי שימוש. בהערכת שווי השימוש מהוונים תזרימי המזומנים הצפויים לפי שיעור ניכיון לפני מס המשקף את הסיכונים הספציפיים לכל נכס. בגין נכס שאינו מייצר תזרימי מזומנים עצמאיים נקבע סכום בר-השבה עבור היחידה מניבת המזומנים שאליה שייך הנכס. הפסדים מירידת ערך נזקפים לדוח רווח והפסד לסעיף הוצאות אחרות.

הקריטריונים הייחודיים להלן מיושמים בבחינת ירידת ערך של הנכסים הספציפיים הבאים:

חברות כלולות

החברה קובעת, לאחר יישום שיטת השווי המאזני, אם יש צורך להכיר בהפסד נוסף בגין ירידת ערך של ההשקעות בחברות כלולות. החברה קובעת בכל תאריך דיווח אם קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך של ההשקעה בחברה כלולה. במידה ויש צורך בכך, מוכר הפסד מירידת ערך, בסכום ההפרש בין סכום בר ההשבה של ההשקעה בחברה הכלולה לבין ערכה בדוחות הכספיים. סכום בר ההשבה הינו הגבוה מבין שווי הוגן ושווי שימוש המחושב בהתבסס על הערכת שווי של תזרימי המזומנים נטו שמפיקה החברה הכלולה. ההפסד מירידת ערך נזקף לדוח רווח והפסד בסעיף חלק ברווחי חברות כלולות, נטו.

לדעת החברה, לבחינה קבוצתית של ירידת ערך לגבי הנכסים שפורטו לעיל, לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים, היות והבחינה ברמת הנכס הבודד מזהה את הרוב המוחלט של ההפסדים שהתהוו.

יג. מדידת שווי הוגן

שווי הוגן הוא המחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם להעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה.

מדידת שווי הוגן מבוססת על ההנחה כי העסקה מתרחשת בשוק העיקרי של הנכס או ההתחייבות, או בהעדר שוק עיקרי, בשוק הכדאי ביותר.

השווי ההוגן של נכס או התחייבות נמדד תוך שימוש בהנחות שמשתתפים בשוק ישתמשו בעת תמחור הנכס או ההתחייבות, בהנחה שמשתתפים בשוק פועלים לטובת האינטרסים הכלכליים שלהם.

מדידת שווי הוגן לנכס לא פיננסי מביאה בחשבון את היכולת של משתתף בשוק להפיק הטבות כלכליות באמצעות הנכס בשימוש המיטבי שלו או על ידי מכירתו למשתתף אחר בשוק שישתמש בנכס בשימוש המיטבי שלו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יג. מדידת שווי הוגן (המשך)

החברה משתמשת בטכניקות הערכה שמתאימות לנסיבות ושקיימים עבורן מספיק נתונים שניתנים להשגה כדי למדוד שווי הוגן, תוך מיקסום השימוש בנתונים רלוונטיים הניתנים לצפייה ומיזעור השימוש בנתונים שאינם ניתנים לצפייה.

השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים הנסחרים בשוק פעיל נקבע על ידי מחירי השוק בתאריך הדיווח. בגין מכשירים פיננסיים שלהם אין שוק פעיל, השווי ההוגן נקבע באמצעות שימוש בשיטות הערכה. שיטות אלו כוללות התבססות על עסקאות שבוצעו לאחרונה בתנאי שוק, התייחסות לשווי השוק הנוכחי של מכשיר אחר דומה במהותו, היוון תזרימי מזומנים או שיטות הערכה אחרות. השווי של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופקדונות, מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים, ראה באור 12 ז'.

כל הנכסים וההתחייבויות הנמדדים בשווי הוגן או שניתן גילוי לשווי ההוגן שלהם, מחולקים לקטגוריות בתוך מדרג השווי ההוגן, בהתבסס על רמת הנתונים הנמוכה ביותר, המשמעותית למדידת השווי ההוגן בכללותה:

- רמה 1- מחירים מצוטטים (ללא התאמות) בשוק פעיל של נכסים והתחייבויות זהים.
- רמה 2- נתונים שאינם מחירים מצוטטים שנכללו ברמה 1, אשר ניתנים לצפייה במישרין או בעקיפין.
- רמה 3- נתונים שאינם מבוססים על מידע שוק ניתן לצפייה (טכניקות הערכה ללא שימוש בנתוני שוק ניתנים לצפייה).

יד. הון מניות

עלויות המתייחסות ישירות להנפקת מניות מוצגות כהפחתה מההון.

טו. התחייבויות בשל הטבות לעובדים

1. הטבות לזמן קצר

הטבות לעובדים לזמן קצר הינן הטבות אשר צפויות להיות מסולקות במלואן תוך שנה מתום תקופת הדיווח השנתית, בה העובדים סיפקו את השירות המתייחס והן כוללות משכורות, ימי חופשה, הבראה והפקדות מעסיק לביטוח לאומי ומוכרות כהוצאות עם מתן השירותים. התחייבות בגין בונוס במזומן או תוכנית להשתתפות ברווחים, מוכרת כאשר לחברה קיימת מחוייבות משפטית או משתמעת לשלם את הסכום האמור בגין שירות שניתן על ידי העובד וניתן לאמוד באופן מהימן את הסכום.

2. הטבות לאחר סיום העסקה

בחברה קיימות מספר תוכניות הטבה לאחר העסקה. התוכניות ממומנות בדרך כלל על-ידי הפקדות בחברות ביטוח ובקרנות פנסיה (להלן - נכסי תוכנית).

תוכניות להפקדה מוגדרת

בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, משלמת החברה באופן קבוע תשלומים מבלי שתהיה לה מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים, גם אם בקרן לא הצטברו סכומים מספיקים כדי לשלם את כל ההטבות לעובד המתייחסות לשירות העובד בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. הפקדות החברה בתכניות הפקדה מוגדרת, נזקפות כהוצאה לרווח והפסד במקביל לקבלת שירותי העבודה מהעובד.

בנוסף, לחברה תוכנית להטבה מוגדרת בגין תשלום פיצויים בהתאם לחוק פיצויי פיטורין, אשר לפיו זכאים עובדים לקבל פיצויים עם פיטוריהם או פרישתם. ההתחייבות בשל סיום העסקה נמדדת לפי שיטת שווי אקטוארי של יחידת הזכאות החזויה. החישוב האקטוארי מביא בחשבון עליות שכר עתידיות ושיעור עזיבת עובדים, וזאת על בסיס הערכה של עיתוי התשלום. הסכומים מוצגים על בסיס היוון תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, לפי שיעורי הריבית בהתאם לתשואה במועד הדיווח של אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה, אשר מועד פרעונן דומה לתקופת ההתחייבות המתייחסת לפיצויי הפרישה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טו. התחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

2. הטבות לאחר סיום העסקה (המשך)

תוכניות להפקדה מוגדרת (המשך)

החברה מפקידה כספים בגין התחייבויותיה לתשלום פיצויים לחלק מעובדיה באופן שוטף בקרנות פנסיה וחברות ביטוח (להלן - נכסי התוכנית). נכסי התוכנית הינם נכסים המוחזקים על ידי קרן הטבות עובד לזמן ארוך או בפוליסות ביטוח כשירות. נכסי התוכנית אינם זמינים לשימוש נושי החברה ולא ניתן לשלמם ישירות לחברה.

מרכיב הפיצויים בפוליסות שהופקו על-ידי החברה אינו מהווה נכסי תוכנית בדוחות הכספיים ומקוזז מההתחייבויות בגין חוזי הביטוח.

ההתחייבות בשל הטבות לעובדים המוצגת בדוח על המצב הכספי מייצגת את הערך הנוכחי של התחייבות ההטבות המוגדרת בניכוי השווי ההוגן של נכסי התוכנית. מדידות מחדש של ההתחייבות נטו נזקפות לרווח כולל אחר בתקופה בה הם נוצרו.

3. הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך

ההתחייבות נטו של החברה בגין הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך, שאינן מתייחסות לתכניות הטבה לאחר העסקה, היא בגין סכום ההטבה העתידית המגיעה לעובדים בגין שירותים שהוענקו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. סכום הטבות אלו מהוון לערכו הנוכחי. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה, אשר מועד פרעונן דומה לתנאי המחויבויות של החברה.

טז. הפרשות

הפרשה בהתאם ל- IAS 37 מוכרת כאשר לחברה יש מחוייבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה בצורה מהימנה, וכאשר צפוי כי יידרש שימוש במשאבים כלכליים על מנת לסלק את המחויבות.

להלן סוגי ההפרשות שנכללו בדוחות הכספיים:

תביעות משפטיות - הפרשה בגין תביעות משפטיות מוכרת כאשר לחברה מחוייבות קיימת (משפטית או משתמעת) כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, ויותר סביר מאשר לא כי החברה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחוייבות וניתן לאמוד את המחוייבות באופן מהימן.

חוזים מכבידים - הפרשה לחוזים מכבידים מוכרת כאשר ההטבות הצפויות להתקבל מהחוזים על ידי החברה נמוכות ביחס לעלויות הבלתי נמנעות כתוצאה מעמידה במחויבויות החוזיות. ההפרשה נמדדת על פי הנמוך מבין הערך הנוכחי של העלות החזויה לביטול החוזה והערך הנוכחי של העלות החזויה נטו להמשך קיום החוזה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יז. הכרה בהכנסה

1. פרמיות:

א) פרמיות בביטוח חיים ובביטוח בריאות, לרבות פרמיות חסכון ולמעט תקבולים בגין חוזי השקעה נרשמות כהכנסות בהגיע מועד גבייתן.
ביטולים נרשמים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה, או באופן יזום עקב פיגורים בתשלום, בכפוף להוראות כל דין. השתתפות המבוטחים ברווחים בפוליסות מנוכה מהפרמיות שהורווחו.

ב) פרמיות בביטוח כללי נרשמות כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים. הפרמיות מתייחסות בעיקרן לתקופת ביטוח של שנה. ההכנסות מפרמיה ברוטו ושינויים בפרמיה שטרם הורווחה בגינה, נרשמים בסעיף פרמיות שהורווחו, ברוטו.

פרמיות בענף רכב חובה נזקפות לרווח והפסד בעת פירעון הפרמיה אך לא לפני תחילת תקופת הביטוח הואיל והכיסוי הביטוחי מותנה בתשלום הפרמיה.

פרמיות בענף דירות המבוטחות כבטוחה למשכנתא נזקפות לרווח והפסד כהכנסה בהגיע מועד גבייתן (מדי חודש).

פרמיות מפוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך הדיווח נרשמות כפרמיות מראש.

ההכנסות שנכללו בדוחות הכספיים המאוחדים הינן לאחר ביטולים שנתקבלו מבעלי פוליסות, ובניכוי ביטולים והפרשות עקב אי פירעון דמי הביטוח, בכפוף להוראות כל דין ובניכוי השתתפות המבוטחים ברווחים, על בסיס ההסכמים שבתוקף.

2. דמי ניהול:

דמי ניהול בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה:

דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות הממונה על בסיס התשואה וצבירת החיסכון של המבוטחים בתיק תלוי התשואה.

דמי הניהול כוללים את המרכיבים כדלקמן:

פוליסות שנמכרות החל מ-1 בינואר, 2004 - דמי ניהול קבועים בלבד.
בגין פוליסות שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר, 2003 - דמי ניהול קבועים ומשתנים.

דמי הניהול הקבועים מחושבים בשיעורים קבועים מצבירת החיסכון ונרשמים על בסיס צבירה.

דמי הניהול המשתנים מחושבים כשיעור מהרווח הריאלי השנתי (מה- 1 בינואר ועד ה- 31 בדצמבר) בניכוי דמי הניהול הקבועים. ניתן לגבות רק דמי ניהול משתנים חיוביים ובניכוי סכומים שליליים שנצברו בשנים קודמות.

במהלך השנה נרשמים דמי הניהול המשתנים על בסיס צבירה בהתאם לתשואה החודשית הריאלית, ככל שהיא חיובית. בחודשים בהם התשואה הריאלית שלילית מוקטנים דמי הניהול המשתנים עד לגובה סך דמי הניהול המשתנים שנגבו במצטבר מתחילת השנה. תשואה שלילית שלא בוצע בגינה הקטנה של דמי ניהול במהלך השנה השוטפת, תנוכה לצורך חישוב דמי הניהול המשתנים מתשואה חיובית בשנה העוקבת.

דמי ניהול בגין חוזי השקעה כוללים גם דמי ניהול בגין הגביה השוטפת.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יז. הכרה בהכנסה (המשך)

3. עמלות:

הכנסות מעמלות בסוכנות ביטוח מאוחדת נזקפות בעת התהוותן.

הכנסות מעמלות ממבטחי משנה נזקפות במועד הזכאות לקבלתן, בהתאם להסכמים עם מבטחי המשנה.

יח. רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו, הכנסות מימון והוצאות מימון

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון כוללים הכנסות ריבית והפרשי הצמדה בגין נכסי חוב ויתרות חובה אחרות, הכנסות מדיבידנד, רווחים (הפסדים) נטו ממכירת נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה והפסדים שהועברו לרווח והפסד בגין ירידות ערך קבועות, שינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, שינויים בשווי ההוגן של נגזרים המוצגים כהתחייבויות פיננסיות, הפסדים מירידות ערך קבועות בנכסי חוב שאינם סחירים, רווחים (הפסדים) ממטבע חוץ בגין נכסי חוב ושינויים בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה והכנסות מדמי שכירות של נדל"ן להשקעה.

רווחים (הפסדים) ממימוש השקעות מחושבים כהפרש בין תמורת המימוש נטו ובין העלות המקורית או העלות המופחתת ומוכרים בעת קרות אירוע המכירה.

רווחים והפסדים מהפרשי שער ושינויים בשווי ההוגן של ההשקעות הפיננסיות מדווחים בנטו.

הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד בו מוקנית לחברה הזכות לקבלת תשלום.

הכנסות מדמי שכירות מוכרות לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת השכירות.

הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין התחייבויות פיננסיות וריבית והפרשי שער על פקדונות ויתרות מבטחי משנה.

יט. הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות מסווגות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות, הנכללות בסעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, להוצאות הקשורות ברכישה, הנכללות בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות וליתרת הוצאות הנהלה וכלליות אחרות הנכללות בסעיף זה. הסיווג נערך בהתאם למודלים פנימיים של החברה, המבוססים על הוצאות ישירות שנזקפו והוצאות עקיפות שהועמסו.

מידי תקופת דיווח, החברה מתקפת את המודלים על מנת לייחס בצורה המיטבית את ההוצאות בין מגזרי הפעילות השונים ובין ההוצאות המסווגות להוצאות עקיפות לייחוס לתביעות, הוצאות הקשורות ברכישה והוצאות הנהלה וכלליות ואחרות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כ. מסים על הכנסה

הוצאות מסים על הכנסה כוללות מסים שוטפים ונדחים. הוצאות מסים על הכנסה נזקפות לדוח רווח והפסד, למעט אם הן מתייחסות לפריטים הנזקפים לרווח כולל אחר או להון.

1. מסים שוטפים

חבות בגין מסים שוטפים נקבעת תוך שימוש בשיעורי המס וחוקי המס שחוקקו או אשר חקיקתם הושלמה למעשה, עד לתאריך הדיווח, וכן התאמות הנדרשות בקשר לחבות המס לתשלום בגין שנים קודמות.

2. מסים נדחים

מסים נדחים מחושבים בגין הפרשים זמניים בין הסכומים הנכללים בדוחות הכספיים לבין הסכומים המובאים בחשבון לצרכי מס.

יתרות המסים הנדחים מחושבות לפי שיעור המס הצפוי לחול כאשר הנכס ימומש או ההתחייבות תסולק, בהתבסס על חוקי המס שחוקקו או אשר חקיקתם הושלמה למעשה עד לתאריך הדיווח.

בכל תאריך דיווח, נבחנים נכסי מסים נדחים ובמידה שלא צפוי ניצולם הם מופחתים. הפרשים זמניים בגינם לא הוכרו נכסי מסים נדחים נבחנים בכל תאריך דיווח ובמידה שניצולם צפוי, מוכר נכס מס נדחה.

המסים הנדחים בגין נדל"ן להשקעה המוחזק במטרה להשיב את מרבית ההטבות הכלכליות הגלומות בו בדרך של מימוש ולא בדרך של שימוש, נמדדים לפי אופן היישוב צפוי של נכס הבסיס, על בסיס מימוש ולא שימוש.

מסים נדחים מחושבים במקרים בהם חלוקת דיבידנד לחברה על ידי חברות מוחזקות כרוכה בחבות מס נוספת.

מסים נדחים מקוזזים אם קיימת זכות חוקית לקיזוז נכס מס שוטף כנגד התחייבות מס שוטפת והמסים הנדחים מתייחסים לאותה יישות החייבת במס.

כא. רווח למניה

רווח למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח המיוחס לבעלי המניות של החברה במספר המניות הרגילות המשוקלל הקיים בפועל במהלך התקופה. חלקה של החברה ברווחי חברות מוחזקות מחושב לפי חלקה ברווח למניה של אותן חברות מוחזקות מוכפל במספר המניות המוחזקות על ידי החברה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כב. שינוי במדיניות חשבונאית - יישום לראשונה של תיקונים לתקני חשבונאות קיימים

תיקונים ל- IFRS 9 , IFRS 7,IFRS 16, IFRS 4 ו- IAS 39 בדבר הרפורמה בריביות ה- IBOR

בחודש אוגוסט 2020, פרסם ה-IASB תיקונים לתקן דיווח כספי בינלאומי 9 מכשירים פיננסים, לתקן דיווח כספי בינלאומי 7 מכשירים פיננסים: גילויים, לתקן חשבונאות בינלאומי 39 מכשירים פיננסים: הכרה ומדידה, לתקן דיווח כספי בינלאומי 4 חוזי ביטוח ולתקן דיווח כספי בינלאומי 16 חכירות (להלן - "התיקונים").

התיקונים מספקים הקלות מעשיות המתמודדות עם השפעות של הטיפול החשבונאי בדוחות הכספיים כאשר יוחלפו ריביות הבנצ'מרק (IBORs - Interbank Offered Rates) בריביות אלטרנטיביות חסרות סיכון (RFRs - Risk Free Interest Rates).

בהתאם לאחת מההקלות המעשיות, החברה תטפל בתיקונים חוזיים או בתיקונים בתזרימי המזומנים הנדרשים ישירות כתוצאה מיישום הרפורמה בדומה לטיפול החשבונאי בשינויים בריבית משתנה. כלומר, חברה נדרשת להכיר את השינויים בריביות באמצעות התאמת שיעור הריבית האפקטיבית מבלי לשנות את ערכו הפנקסני של המכשיר הפיננסי. השימוש בהקלה מעשית זו תלוי בכך שהמעבר מ- IBOR ל- RFR מתרחש על בסיס תנאים כלכליים שווים.

כמו כן, התיקונים מאפשרים לשינויים הנדרשים על ידי רפורמת ה- IBOR להיעשות לייעוד הגידור ולתיעוד מבלי לגרום ליחסי הגידור להפסיק כאשר מתקיימים תנאים מסוימים. במסגרת התיקונים ניתנה גם הקלה מעשית זמנית בקשר עם יישום חשבונאות גידור הנוגעת לזיהוי הסיכון המגודר כ- 'ניתן לזיהוי בנפרד'.

במסגרת התיקונים נוספו דרישות גילוי בקשר עם השפעת הרפורמה הצפויה על דוחותיה הכספיים של החברה לרבות התייחסות לאופן בו החברה מנהלת את יישום רפורמת הריביות, לסיכונים עליהם היא חשופה כתוצאה מהרפורמה הצפויה וגילויים כמותיים בנוגע למכשירים פיננסיים בריביות IBOR הצפויים להשתנות.

התיקונים מיושמים החל מהתקופות השנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2021 או לאחר מכן. התיקונים מיושמים באופן רטרוספקטיבי, אולם הצגה מחדש של מספרי השוואה לא נדרשת.

לתיקונים לעיל לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כג. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם

1. תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 17, חוזי ביטוח

בחודש מאי 2017 פרסמה הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) את תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 בדבר חוזי ביטוח (להלן - התקן החדש). בחודש יוני 2020 פורסם תיקון לתקן החדש.
התקן החדש קובע כללים להכרה, מדידה, הצגה וגילוי בקשר לחוזי ביטוח ומחליף את ההוראות הקיימות בנושא. התקן החדש צפוי לגרום לשינויים משמעותיים בדיווח הכספי של חברות ביטוח.

בהתאם לתקן החדש יש למדוד את ההתחייבות הביטוחית כערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הצפויים מחוזי הביטוח תוך התחשבות באי הוודאות הגלומה בתחזיות אלו (מרווח הסיכון). כמו כן, הרווח הגלום הצפוי בחוזי הביטוח הנגזר מהחישובים כאמור יוכר על פני תקופת הכיסוי, וההשפעה של שינויים בהנחות (למעט ריבית) תיפרס גם היא על פני תקופת הכיסוי. הפסד יוכר באופן מיידי אם קבוצת חוזי ביטוח אינה צפויה להיות רווחית, או הופכת למפסידה.

לגבי חוזי ביטוח מסוימים (בדרך כלל חוזי ביטוח אלמנטרי עם כיסוי ביטוחי של עד שנה) ניתן ליישם מודל מדידה פשוט יותר שאינו שונה בהרבה מהמדידה המקובלת כיום.

בחודש דצמבר 2021 פרסמה הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) תיקון להוראות המעבר של IFRS 17. התיקון מאפשר לחברה בעת יישום לראשונה של התקן לשנות את קבוצת המדידה של הנכסים הפיננסים במספרי ההשוואה מבלי להציג מחדש את מספרי ההשוואה על פי הוראות המעבר של IFRS 9, וזאת בכדי להימנע מחוסר הקבלה חשבונאית במספרי ההשוואה בין ההתחייבויות הביטוחיות לנכסים הפיננסים במועד היישום לראשונה.

בהתאם לתיקון, לחברה יש בחירה אם ליישם את מודל הפסדי האשראי החזויים של IFRS 9 או להשאיר את ההפרשה שחושבה בהתאם ל- IAS 39 בגין הנכסים לגביהם יושם התיקון. לפיכך, התיקון ידרוש גילוי איכותי לגבי הגישה שיישמה החברה בחישוב ההפרשה להפסדי אשראי עבור הנכסים לגביהם יושם התיקון.

בהתאם לטיוטת עדכון "מפת דרכים לאימות תקן חשבונאות בינלאומי מספר 17 (IFRS) - חוזי ביטוח" שהתפרסמה, על ידי הפיקוח, בחודש ינואר 2022, מועד היישום לראשונה של התקן בישראל יהיה החל מהתקופות הרבעוניות והשנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2024. בהתאם, מועד המעבר יחול ביום 1 בינואר 2023. בנוסף, בהתאם לטיוטה, בשנת 2023 תדווח החברה, במסגרת ביאור ייעודי לדוחות הכספיים, דוחות עיקריים פרופורמה (ללא מספרי השוואה) בהתאם להוראות IFRS 17 ו- IFRS 9.

התקן החדש יושם למפרע. אם יישום למפרע אינו מעשי ניתן לבחור באחת משתי הגישות הבאות:

1. גישת יישום למפרע חלקי.
2. גישת השווי ההוגן.

החברה נערכת לאימוץ התקן.

2. IFRS 9 - מכשירים פיננסיים

בחודש ינואר 2018 נכנס לתוקף IFRS 9 - *מכשירים פיננסיים*, המחליף את IAS 39 - מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה. IFRS 9 (להלן - "התקן החדש") משנה בעיקר את הוראות הסיווג והמדידה של נכסים פיננסיים והוא חל על כל הנכסים הפיננסיים שבתחולת IAS 39.

תיקון לתקן IFRS 4 מאפשר לישות שמנפיקה חוזי ביטוח לאמץ את IFRS 9 עם התאמות (להלן: "The overlay approach") או לדחות את אימוץ IFRS 9 ליום 1 בינואר 2023 (להלן: "גישת הדחיה" או "הפטור הזמני"). עם זאת, בהתאם לטיוטת עדכון "מפת דרכים לאימות תקן חשבונאות בינלאומי מספר 17 (IFRS) - חוזי ביטוח" שהתפרסמה, על ידי הפיקוח, בחודש ינואר 2022, מועד היישום לראשונה של IFRS 17 ו- IFRS 9 בישראל יהיה החל מהתקופות הרבעוניות והשנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2024. בהתאם, מועד המעבר יחול ביום 1 בינואר 2023.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כג. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

2. IFRS 9 - מכשירים פיננסיים (המשך)

התקן החדש קובע כי בעת ההכרה לראשונה כל הנכסים הפיננסיים יימדדו בשווי הוגן. בתקופות עוקבות יש למדוד מכשירי חוב בעלות מופחתת רק אם מתקיימים שני התנאים המצטברים הבאים:

- הנכס מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו היא להחזיק בנכסים על מנת לגבות את תזרימי המזומנים החוזיים הנובעים מהם (להלן - "מבחן הקרן והחבות בלבד").
- על פי התנאים החוזיים של הנכס הפיננסי, החברה זכאית, במועדים מסויימים, לקבל תזרימי מזומנים המהווים אך ורק תשלומי קרן ותשלומי ריבית על יתרת קרן.

המדידה העוקבת של כל יתר מכשירי החוב והנכסים הפיננסיים האחרים תהיה על פי שווי הוגן. התקן החדש קובע הבחנה בין מכשירי חוב אשר ימדדו בשווי הוגן דרך רווח או הפסד ומכשירי חוב שימדדו בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר.

נכסים פיננסיים שהינם מכשירים הוניים יימדדו בתקופות עוקבות בשווי הוגן, וההפרשים ייזקפו לרווח והפסד או לרווח (הפסד) כולל אחר, על פי בחירת החברה לגבי כל מכשיר ומכשיר. אם מדובר במכשירים הוניים המוחזקים למטרות מסחר, חובה למדוד אותם בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

כמו כן, התקן החדש כולל מודל חדש למדידת ירידת ערך של מכשירי חוב פיננסים אשר אינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד המתבסס על הפסדי אשראי צפויים ("Expected Credit Loss Model").

התקן החדש כולל דרישות חדשות בנוגע לחשבונאות גידור.

החברה מיישמת את הפטור הזמני מ- IFRS 9 כפי שמתאפשר על ידי IFRS 4 מאחר והיא עומדת בקריטריונים לעיל שכן פעילויותיה קשורות בעיקרן לביטוח.

ליום 31 בדצמבר 2015, הערך בספרים של התחייבויות החברה הנובעות מחוזים שבתחולת IFRS 4 מהווה 91% מסך הערך בספרים של התחייבויות החברה. מאז אותו מועד לא חלו שינויים בפעילות החברה המחייבים הערכה מעודכנת.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כג. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

3. תיקון ל- IAS 16 *רכוש קבוע*

בחודש מאי 2020, פרסם ה-IASB תיקון ל-IAS 16 (להלן - התיקון). התיקון אוסר על הפחתת תמורה שהתקבלה ממכירת פריטים שיוצרו בזמן שהחברה מכינה את הרכוש הקבוע לשימושו המיועד מעלותו. חלף זאת, החברה תכיר את תמורת המכירה ואת העלויות הנלוות ברווח והפסד.

התיקון יישום לתקופות דיווח שנתיות המתחילות ביום 1 לינואר 2022 או לאחריו. יישום מוקדם יותר אפשרי. התיקון יישום למפרע, אולם רק לפריטי רכוש קבוע המובאים למיקום ולמצב הדרושים לכך שהם יוכלו לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה בתחילת תקופת הדיווח השנתית המוקדמת ביותר שמוצגת בדוחות הכספיים שבה החברה מיישמת לראשונה את התיקון או לאחריה. החברה תכיר בהשפעה המצטברת של היישום לראשונה של התיקון כתיאום ליתרת הפתיחה של העודפים בתחילת התקופה של מועד היישום לראשונה.

להערכת החברה, לתיקון לעיל לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

4. תיקון ל- IAS 37 הפרשות, התחייבויות תלויות ונכסים תלויים

בחודש מאי 2020, פרסם ה-IASB תיקון ל-IAS 37 בדבר עלויות שעל החברה לכלול בעת הערכה האם חוזה הוא חוזה מכביד (להלן - התיקון).

בהתאם לתיקון, יש לכלול בבחינה זו הן עלויות תוספתיות (כגון חומרי גלם ושעות עבודה ישירות) והן הקצאת עלויות אחרות הקשורות ישירות למילוי החוזה (כגון הפחתת רכוש קבוע וציוד המשמשים למילוי החוזה).

התיקון יושם לתקופות דיווח שנתיות המתחילות ביום 1 לינואר 2022 או לאחריו. התיקון יחול על חוזים אשר ההתחייבויות בגינם טרם מולאו ליום 1 בינואר 2022. יישום מוקדם יותר אפשרי.

להערכת החברה, לתיקונים לעיל לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

5. תיקון ל- IFRS 3 צירופי עסקים

בחודש מאי 2020, פרסם ה IASB -תיקון לתקן דיווח כספי בינלאומי 3, צירופי עסקים, בהתייחס למסגרת המושגית. התיקון נועד להחליף התייחסות למסגרת להכנת דוחות כספיים ולהצגתם, בהתייחסות למסגרת המושגית לדיווח כספי שפורסמה בחודש מרס 2018 מבלי לשנות משמעותית את דרישותיה.
התיקון הוסיף חריג לעיקרון ההכרה בהתחייבות בהתאם ל IFRS 3 -כדי להימנע ממצבים של הכרה ברווחים או הפסדים מיד לאחר צירוף העסקים ('day 2 gain or loss') הנובעים מהתחייבויות והתחייבויות תלויות שהיו נכנסים לתחולת IAS 37 או IFRIC 21, במידה והיו מוכרים בנפרד.
בהתאם לחריג, התחייבויות או התחייבויות תלויות שבתחולת IAS 37, או IFRIC 21, יוכרו במועד הרכישה בהתאם להוראות IAS 37 או IFRIC 21 ולא בהתאם למסגרת המושגית.

התיקון גם מבהיר שנכסים תלויים לא יוכרו במועד צירוף העסקים.

התיקון יושם באופן פרוספקטיבי לתקופות דיווח שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2022 או לאחריו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כג. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

6. תיקון ל-IAS 8 מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות

בחודש פברואר 2021, פרסם ה- IASB תיקון לתקן חשבונאות בינלאומי 8: מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות (להלן - התיקון). מטרת התיקון הינה להציג הגדרה חדשה של המונח "אומדנים חשבונאיים".
אומדנים חשבונאיים מוגדרים כ"סכומים כספיים בדוחות הכספיים הכפופים לאי ודאות במדידה". התיקון מבהיר מהם שינויים באומדנים חשבונאיים וכיצד הם נבדלים משינויים במדיניות החשבונאית ומתיקוני טעויות.
התיקון יישום באופן פרוספקטיבי לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2023 והוא חל על שינויים במדיניות חשבונאות ובאומדנים חשבונאיים המתרחשים בתחילת אותה תקופה או אחריה. יישום מוקדם אפשרי.

7. תיקון ל - IAS 12 *מסים על ההכנסה*

במאי 2021 פרסם ה- IASB תיקון לתקן חשבונאות בינלאומי 12, מסים על ההכנסה (להלן: **IAS 12**" או "**התקן**") אשר מצמצם את תחולת 'חריג ההכרה לראשונה' במסים נדחים המובא בסעיפים 15 ו- 24 ל IAS 12 (להלן: "**התיקון**").
במסגרת הנחיות ההכרה בנכסי והתחייבויות מסים נדחים, מחריג IAS 12 הכרה בנכסי והתחייבויות מסים נדחים בגין הפרשים זמניים מסוימים הנובעים מההכרה לראשונה בנכסים והתחייבויות בעסקאות מסוימות. חריג זה מכונה 'חריג ההכרה לראשונה'. התיקון מצמצם את תחולת 'חריג ההכרה לראשונה' ומבהיר כי הוא אינו חל על הכרה בנכסי והתחייבויות מסים נדחים הנובעים מעסקה אשר אינה צירוף עסקים ואשר בגינה נוצרים הפרשים זמניים שווים בחובה ובזכות גם אם הם עומדים ביתר תנאי החריג.
התיקון יישום בתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2023 או לאחריו. יישום מוקדם אפשרי. בנוגע לעסקאות חכירה והכרה בהתחייבות בגין פירוק ושיקום - התיקון יישום החל מתחילת תקופת הדיווח המוקדמת ביותר המוצגת בדוחות הכספיים בהם התיקון יושם לראשונה, תוך זקיפת ההשפעה המצטברת של היישום לראשונה ליתרת הפתיחה של העודפים (או רכיב אחר בהון, ככל שרלוונטי) למועד זה.
להערכת החברה, לתיקון לעיל לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של החברה.

כד. להלן שיעורי השינוי של המדד ושער החליפין של הדולר:

	מדד		שער חליפין יציג של הדולר
	מדד בגין	מדד ידוע	
	%	%	%
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2021	2.8	2.4	(3.3)
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2020	(0.7)	(0.6)	(7.0)
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2019	0.6	0.3	(7.8)

באור 3: - מגזרי פעילות

מגזרי הפעילות נקבעו בהתבסס על המידע הנבחן על ידי מקבל ההחלטות התפעוליות הראשי (CODM) לצורכי קבלת החלטות לגבי הקצאת משאבים והערכת ביצועים. בהתאם לזאת, למטרות ניהול, החברה פועלת במגזרי הפעילות הבאים:

1. מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח כולל את ענפי ביטוח חיים והוא מתמקד בעיקר בחסכון לטווח ארוך (במסגרת פוליסות ביטוח לסוגיהן) וכן בכיסויים ביטוחיים של סיכונים שונים כגון: מוות, נכות, אובדן כושר עבודה ועוד.

2. מגזר ביטוח בריאות
מגזר ביטוח בריאות כולל ביטוח סיעודי, ביטוח הוצאות רפואיות, מחלות קשות, ניתוחים והשתלות, ביטוח שיניים, עובדים זרים ועוד.

3. מגזר ביטוח כללי
מגזר הביטוח הכללי כולל את ענפי החבויות והרכוש. בהתאם להוראות הממונה מפורט מגזר הביטוח הכללי לפי ענפי רכב חובה, רכב רכוש, ענפי רכוש ואחרים וענפי חבויות אחרים.

- ענף רכב חובה
ענף רכב חובה מתמקד בכיסוי אשר רכישתו על-ידי בעל הרכב או הנוהג בו היא חובה על-פי דין ואשר מעניק כיסוי לנזק גוף (לנהג הרכב, לנוסעים ברכב או להולכי רגל) כתוצאה משימוש ברכב מנועי.

- ענף רכב רכוש
ענף רכב רכוש מתמקד בכיסוי נזקי רכוש לרכב המבוטח ונזקי רכוש שהרכב המבוטח יגרום לצד שלישי.

- ענפי רכוש ואחרים
יתר ענפי הרכוש שאינם רכב וחבויות וכן ענפי ביטוח אחרים.

- ענפי חבויות אחרים
ענפי החבויות מיועדים לכיסוי של חבויות המבוטח בגין נזק שהוא יגרום לצד שלישי. ענפים אלו כוללים: אחריות כלפי צד ג', אחריות מעבידים, אחריות מקצועית ואחריות המוצר וכן ענפים אחרים כגון כלי שייט, כלי טייס וערבות חוק המכר.

4. הפעילות אשר אינה מיוחסת למגזרי פעילות כוללת פעילות של תיווך ביטוחי, הכנסות מהשקעות והוצאות מימון שלא יוחסו למגזרי הפעילות האחרים.

המדיניות החשבונאית של מגזרי הפעילות כאמור לעיל זהה לזו המוצגת בבאור 2. ביצועי המגזרים מוערכים בהתבסס על רווח (הפסד) כמוצג בדוחות הכספיים. תוצאות המגזרים, המדווחות למקבל ההחלטות התפעוליות הראשי, כוללות פריטים המיוחסים ישירות למגזר ופריטים אשר ניתן לייחסם באופן סביר.

עונתיות

1. ביטוח חיים ובריאות
ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים ובביטוח בריאות אינן מתאפיינות בעונתיות.

2. ביטוח כללי
מחזור ההכנסות מפרמיות ברוטו בביטוח כללי מתאפיין בעונתיות, הנובעת בעיקר מביטוחי כלי רכב של קבוצות עובדים שונות וציי רכבים של עסקים, אשר תאריכי חידושם הם בדרך כלל בחודש ינואר וכן מפוליסות שונות של בתי עסק, אשר תאריכי חידושן הם בדרך כלל בחודש ינואר או בחודש אפריל. השפעתה של עונתיות זו על הרווח המדווח מנוטרלת באמצעות ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה. מרכיבי ההוצאות האחרים, כגון תביעות, ובמרכיבי ההכנסות האחרים, כגון הכנסות מהשקעות, לא קיימת עונתיות מובהקת, ולכן גם לא קיימת עונתיות מובהקת ברווח. עם זאת, ראוי לציין, כי עונת חורף קשה עלולה לגרום לעלייה בתביעות, בעיקר בענפי רכוש, ברבעונים הראשון והרביעי של השנה, וכתוצאה מכך לקיטון ברווח המדווח.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2021				
	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	התאמות וקיזוזים	סה"כ
	אלפי ש"ח					
פרמיות שהורווחו ברוטו	2,370,415	1,625,080	2,408,815	-	-	6,404,310
פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה	108,090	208,728	819,697	-	-	1,136,515
פרמיות שהורווחו בשייר	2,262,325	1,416,352	1,589,118	-	-	5,267,795
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	4,410,229	198,394	175,761	190,774	(1,268)	4,973,890
הכנסות מדמי ניהול	479,285	-	-	-	-	479,285
הכנסות מעמלות	21,299	23,860	128,251	-	-	173,410
הכנסות אחרות	6	-	-	988	-	994
סך כל ההכנסות	7,173,144	1,638,606	1,893,130	191,762	(1,268)	10,895,374
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו	6,458,916	1,301,181	1,812,353	-	-	9,572,450
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	(73,935)	(247,150)	(547,309)	-	-	(868,394)
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	6,384,981	1,054,031	1,265,044	-	-	8,704,056
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	347,391	372,958	438,148	-	-	1,158,497
הוצאות הנהלה וכלליות	208,453	81,708	64,458	20,089	(1,268)	373,440
הוצאות אחרות	-	-	-	6,289	-	6,289
הוצאות מימון	9,205	5,698	1,146	80,872	-	96,921
סך כל ההוצאות	6,950,030	1,514,395	1,768,796	107,250	(1,268)	10,339,203
חלק ברווחי חברות כלולות	2,037	166	2,193	-	-	4,396
רווח לפני מסים על ההכנסה	225,151	124,377	126,527	84,512	-	560,567
רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה	125,785	10,713	70,270	176,411	-	383,179
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה	350,936	135,090	196,797	260,923	-	943,746

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2020				
	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	התאמות וקיזוזים	סה"כ
	אלפי ש"ח					
פרמיות שהורווחו ברוטו	3,245,821	1,495,668	2,267,088	-	-	7,008,577
פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה	106,912	198,224	639,243	-	-	944,379
פרמיות שהורווחו בשייר	3,138,909	1,297,444	1,627,845	-	-	6,064,198
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	1,134,468	83,189	65,722	12,504	(1,729)	1,294,154
הכנסות מדמי ניהול	286,123	-	-	-	-	286,123
הכנסות מעמלות	14,730	18,925	111,235	-	-	144,890
הכנסות אחרות	11	-	-	816	-	827
סך כל ההכנסות	4,574,241	1,399,558	1,804,802	13,320	(1,729)	7,790,192
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו	3,902,316	1,084,215	1,439,035	-	-	6,425,566
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	(74,292)	(224,933)	(447,858)	-	-	(747,083)
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	3,828,024	859,282	991,177	-	-	5,678,483
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	374,454	345,288	425,066	-	-	1,144,808
הוצאות הנהלה וכלליות	204,833	81,706	65,482	10,217	(1,729)	360,509
הוצאות מימון	4,061	1,554	1,235	58,419	-	65,269
סך כל ההוצאות	4,411,372	1,287,830	1,482,960	68,636	(1,729)	7,249,069
חלק בהפסדי חברות כלולות	(4,958)	(337)	(1,278)	-	-	(6,573)
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה	157,911	111,391	320,564	(55,316)	-	534,550
רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה	(13,298)	(290)	(22,781)	48,613	-	12,244
סך כל הרווח (הפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה	144,613	111,101	297,783	(6,703)	-	546,794

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2019				
	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	התאמות וקיזוזים	סה"כ
	אלפי ש"ח					
פרמיות שהורווחו ברוטו	3,375,261	1,110,319	2,287,757	-	-	6,773,337
פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה	90,062	164,241	581,365	-	-	835,668
פרמיות שהורווחו בשייר	3,285,199	946,078	1,706,392	-	-	5,937,669
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	3,382,188	63,943	136,468	94,366	(1,687)	3,675,278
הכנסות מדמי ניהול	385,184	-	-	-	-	385,184
הכנסות מעמלות	22,686	18,031	104,617	12,798	(4,216)	153,916
הכנסות אחרות	17	-	-	784	-	801
סך כל ההכנסות	7,075,274	1,028,052	1,947,477	107,948	(5,903)	10,152,848
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו	6,664,214	791,374	1,480,798	-	-	8,936,386
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	(74,565)	72,425	(304,714)	-	-	(306,854)
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	6,589,649	863,799	1,176,084	-	-	8,629,532
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	390,737	318,269	427,538	-	(4,216)	1,132,328
הוצאות הנהלה וכלליות	208,962	59,118	79,863	15,683	(1,687)	361,939
הוצאות אחרות	-	-	-	11,666	-	11,666
הוצאות מימון	5,580	2,037	1,274	67,326	-	76,217
סך כל ההוצאות	7,194,928	1,243,223	1,684,759	94,675	(5,903)	10,211,682
חלק ברווחי (הפסדי) חברות כלולות	(2,188)	(335)	4,016	-	-	1,493
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה	(121,842)	(215,506)	266,734	13,273	-	(57,341)
רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה	86,226	13,865	51,359	84,442	-	235,892
סך כל הרווח (הפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה	(35,616)	(201,641)	318,093	97,715	-	178,551

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

	ליום 31 בדצמבר, 2021				
	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	התאמות וקיזוזים	סה"כ
	אלפי ש"ח					
נכסים						
נכסים בלתי מוחשיים	308,716	111,649	139,562	-	-	559,927
הוצאות רכישה נדחות	600,330	495,810	183,068	-	-	1,279,208
השקעות בחברות כלולות	52,599	6,765	31,358	-	-	90,722
נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה	82,182	-	-	-	-	82,182
נדל"ן להשקעה אחר	143,178	-	-	382,263	-	525,441
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	31,020,098	1,381,128	-	-	-	32,401,226
השקעות פיננסיות אחרות:						
נכסי חוב סחירים	1,928,346	251,796	1,154,186	797,527	-	4,131,855
נכסי חוב שאינם סחירים	3,822,988	1,229,593	1,260,261	172,643	-	6,485,485
מניות	260,244	33,982	119,193	690,485	-	1,103,904
אחרות	655,311	85,569	459,822	474,973	-	1,675,675
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות	6,666,889	1,600,940	2,993,462	2,135,628	-	13,396,919
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	3,134,248	8,390	-	-	-	3,142,638
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	218,862	28,578	462,696	75,380	-	785,516
נכסי ביטוח משנה	198,333	515,804	1,616,836	-	-	2,330,973
פרמיות לגבייה	165,783	80,347	463,993	-	-	710,123
נכסים אחרים	458,226	132,189	328,193	738,161	(743,129)	913,640
סך כל הנכסים	43,049,444	4,361,600	6,219,168	3,331,432	(743,129)	56,218,515
סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה	34,927,273	805,868	-	-	-	35,733,141
התחייבויות						
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	7,215,627	2,398,247	5,330,423	-	-	14,944,297
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	33,833,090	795,064	-	-	-	34,628,154
התחייבויות פיננסיות	47,716	-	413	1,721,487	-	1,769,616
התחייבויות אחרות	1,027,880	709,692	674,095	659,635	(743,129)	2,328,173
סך כל ההתחייבויות	42,124,313	3,903,003	6,004,931	2,381,122	(743,129)	53,670,240

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

	ליום 31 בדצמבר, 2020					
	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	התאמות וקיזוזים	סה"כ
	אלפי ש"ח					
נכסים:						
נכסים בלתי מוחשיים	292,600	98,906	130,140	-	-	521,646
הוצאות רכישה נדחות	607,045	442,092	180,624	-	-	1,229,761
השקעות בחברות כלולות	58,384	6,297	32,022	-	-	96,703
נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה	70,916	-	-	-	-	70,916
נדל"ן להשקעה אחר	133,746	-	-	348,537	-	482,283
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	28,566,415	910,219	-	-	-	29,476,634
השקעות פיננסיות אחרות:						
נכסי חוב סחירים	1,819,943	198,899	1,435,680	806,455	-	4,260,977
נכסי חוב שאינם סחירים	4,031,056	1,219,456	1,390,400	178,842	-	6,819,754
מניות	165,922	18,134	524	473,097	-	657,677
אחרות	405,879	44,358	176,858	477,506	-	1,104,601
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות	6,422,800	1,480,847	3,003,462	1,935,900	-	12,843,009
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	2,812,749	6,963	-	-	-	2,819,712
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	134,711	14,722	264,526	310,862	-	724,821
נכסי ביטוח משנה	196,817	425,303	1,294,307	-	-	1,916,427
פרמיות לגבייה	178,520	89,199	426,251	-	-	693,970
נכסים אחרים	484,945	127,760	277,036	517,010	(542,055)	864,696
סך כל הנכסים	39,959,648	3,602,308	5,608,368	3,112,309	(542,055)	51,740,578
סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה	31,945,473	621,043	-	-	-	32,566,516
התחייבויות:						
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	6,971,431	1,971,106	4,912,005	-	-	13,854,542
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	31,071,086	613,346	-	-	-	31,684,432
התחייבויות פיננסיות	80,700	-	2,987	1,963,357	-	2,047,044
התחייבויות אחרות	870,318	672,265	553,777	482,328	(542,055)	2,036,633
סך כל ההתחייבויות	38,993,535	3,256,717	5,468,769	2,445,685	(542,055)	49,622,651

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2021				
	רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים *)	ענפי חבויות אחרים **)	סה"כ
	אלפי ש"ח				
פרמיות ברוטו	451,665	967,968	606,237	499,333	2,525,203
פרמיות ביטוח משנה	48,387	68,736	478,339	333,126	928,588
פרמיות בשייר	403,278	899,232	127,898	166,207	1,596,615
שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר	7,965	272	(6,692)	(9,042)	(7,497)
פרמיות שהורווחו בשייר	411,243	899,504	121,206	157,165	1,589,118
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	78,917	33,995	14,220	48,629	175,761
הכנסות מעמלות	5,564	7,704	84,436	30,547	128,251
סך כל ההכנסות	495,724	941,203	219,862	236,341	1,893,130
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	474,062	739,885	275,974	322,432	1,812,353
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	(22,064)	(41,425)	(240,808)	(243,012)	(547,309)
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר	451,998	698,460	35,166	79,420	1,265,044
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	49,852	215,216	114,175	58,905	438,148
הוצאות הנהלה וכלליות	15,582	20,910	15,998	11,968	64,458
הוצאות מימון	131	290	423	302	1,146
סך כל ההוצאות	517,563	934,876	165,762	150,595	1,768,796
חלק ברווחי חברות כלולות	1,175	316	70	632	2,193
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה	(20,664)	6,643	54,170	86,378	126,527
רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה	37,290	10,356	2,527	20,097	70,270
סך הכל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה	16,626	16,999	56,697	106,475	196,797
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2021	2,068,923	696,277	759,160	1,806,063	5,330,423
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר, 2021	1,982,310	632,946	105,236	993,095	3,713,587

*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 69% מסך הפרמיות בענפים אלו.

**) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 87% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2020				
	רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים *)	ענפי חבויות אחרים **)	סה"כ
	אלפי ש"ח				
פרמיות ברוטו	437,310	960,599	525,974	437,162	2,361,045
פרמיות ביטוח משנה	11,493	68,231	385,218	290,119	755,061
פרמיות בשייר	425,817	892,368	140,756	147,043	1,605,984
שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר	685	9,684	2,265	9,227	21,861
פרמיות שהורווחו בשייר	426,502	902,052	143,021	156,270	1,627,845
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	25,186	16,642	7,488	16,406	65,722
הכנסות מעמלות	91	8,844	74,891	27,409	111,235
סך כל ההכנסות	451,779	927,538	225,400	200,085	1,804,802
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	314,176	632,930	303,421	188,508	1,439,035
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	(3,284)	(70,610)	(254,188)	(119,776)	(447,858)
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר	310,892	562,320	49,233	68,732	991,177
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	44,768	217,070	109,841	53,387	425,066
הוצאות הנהלה וכלליות	16,295	23,033	15,894	10,260	65,482
הוצאות מימון	158	344	425	308	1,235
סך כל ההוצאות	372,113	802,767	175,393	132,687	1,482,960
חלק בהפסדי חברות כלולות	(676)	(198)	(40)	(364)	(1,278)
רווח לפני מסים על ההכנסה	78,990	124,573	49,967	67,034	320,564
הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה	(12,484)	(3,258)	(345)	(6,694)	(22,781)
סך הכל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה	66,506	121,315	49,622	60,340	297,783
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2020	1,967,650	656,455	650,015	1,637,885	4,912,005
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר, 2020	1,913,679	575,820	106,361	1,021,838	3,617,698

*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 75% מסך הפרמיות בענפים אלו.

**) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 86% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2019				
	רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים *)	ענפי חבויות אחרים **)	סה"כ
	אלפי ש"ח				
פרמיות ברוטו	450,319	1,012,299	491,859	341,189	2,295,666
פרמיות ביטוח משנה	18,523	75,598	355,280	177,983	627,384
פרמיות בשייר	431,796	936,701	136,579	163,206	1,668,282
שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר	5,268	23,523	8,808	511	38,110
פרמיות שהורווחו בשייר	437,064	960,224	145,387	163,717	1,706,392
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	62,390	30,643	7,925	35,510	136,468
הכנסות מעמלות	2,080	8,836	70,375	23,326	104,617
סך כל ההכנסות	501,534	999,703	223,687	222,553	1,947,477
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	336,051	753,869	208,196	182,682	1,480,798
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	9,380	(83,647)	(154,124)	(76,323)	(304,714)
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר	345,431	670,222	54,072	106,359	1,176,084
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	39,932	226,810	111,379	49,417	427,538
הוצאות הנהלה וכלליות	25,027	30,020	15,690	9,126	79,863
הוצאות מימון	171	359	373	371	1,274
סך כל ההוצאות	410,561	927,411	181,514	165,273	1,684,759
חלק ברווחי חברות כלולות	2,132	621	131	1,132	4,016
רווח לפני מסים על ההכנסה	93,105	72,913	42,304	58,412	266,734
רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה	28,442	7,111	727	15,079	51,359
סך הכל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה	121,547	80,024	43,031	73,491	318,093
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2019	2,069,673	726,658	556,504	1,558,776	4,911,611
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר, 2019	2,007,113	646,443	114,445	1,083,128	3,851,129

*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 76% מסך הפרמיות בענפים אלו.

**) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 82% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4: - נכסים בלתי מוחשיים

ההרכב והתנועה:

	תוכנות מחשב	תיקי ביטוח	סה"כ
		אלפי ש"ח	
עלות			
יתרה ליום 1 בינואר, 2020	1,398,660	-	1,398,660
תוספות *)	140,828	1,284	142,112
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2020	1,539,488	1,284	1,540,772
גריעות	(5,584)	-	(5,584)
תוספות *)	149,548	900	150,448
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2021	1,683,452	2,184	1,685,636
הפחתה שנצברה			
יתרה ליום 1 בינואר, 2020	925,315	-	925,315
הפחתה שהוכרה במהלך השנה	93,613	198	93,811
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2020	1,018,928	198	1,019,126
גריעות	(5,584)	-	(5,584)
ירידת ערך	5,584	-	5,584
הפחתה שהוכרה במהלך השנה	106,277	306	106,583
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2021	1,125,205	504	1,125,709
ערך בספרים, נטו			
ליום 31 בדצמבר, 2021	558,247	1,680	559,927
ליום 31 בדצמבר, 2020	520,560	1,086	521,646

*) תוספות בגין תוכנות מחשב כוללות תוספות בגין פיתוח עצמי: בשנת 2021 בסך 142,702 אלפי ש"ח ובשנת 2020 בסך 137,138 אלפי ש"ח.

השקעות בתוכנות מחשב

החברה משקיעה סכומים ניכרים במערכות המידע המשמשות אותה לצורך התפעול והניהול השוטפים של עסקיה. דרישות רגולציה ושיפורים עסקיים מחייבים את החברה לשדרג את מערכות המחשב ולהתאימן לניהול השוטף של עסקיה.

לחברה מערכת מידע מרכזית לניהול ותפעול של חלק ממוצרי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וביטוחי בריאות. החברה ממשיכה בפיתוח המערכת והשקיעה סך של כ- 25 מיליוני ש"ח בשנת 2021 לעומת סך של כ- 27 מיליוני ש"ח בשנת 2020.

לפרטים בדבר ההסכם לפיתוח המערכת כאמור, ראה באור 38.ג.1.

באור 5: - הוצאות רכישה נדחות

א. ההרכב:

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	600,330	607,045
ביטוח בריאות	495,810	442,092
ביטוח כללי	183,068	180,624
	1,279,208	1,229,761

ב. התנועה בהוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח ובביטוח בריאות:

	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	סה"כ
		אלפי ש"ח	
יתרה ליום 1 בינואר, 2020	655,567	391,696	1,047,263
תוספות:			
עמלות רכישה	72,018	114,304	186,322
הוצאות רכישה אחרות	56,546	84,477	141,023
סה"כ תוספות	128,564	198,781	327,345
הפחתות:			
הפחתה שוטפת	(56,568)	(70,184)	(126,752)
הפחתה בגין ביטולים	(120,518)	(78,201)	(198,719)
	(177,086)	(148,385)	(325,471)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2020	607,045	442,092	1,049,137
תוספות:			
עמלות רכישה	74,412	114,912	189,324
הוצאות רכישה אחרות	73,404	84,138	157,542
סה"כ תוספות	147,816	199,050	346,866
הפחתות:			
הפחתה שוטפת	(55,596)	(80,665)	(136,261)
הפחתה בגין ביטולים	(98,935)	(64,667)	(163,602)
	(154,531)	(145,332)	(299,863)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2021	600,330	495,810	1,096,140

באור 6: - רכוש קבוע

א. הרכב ותנועה:

שנת 2021

	בניני משרדים	מחשבים וציוד היקפי	כלי רכב	ציוד וריהוט משרדי	שיפורים במושכר	סה"כ
	אלפי ש"ח					
עלות						
יתרה ליום 1 בינואר, 2021	546,612	366,676	27,941	104,283	18,295	1,063,807
תוספות במשך השנה *)	(1,306) **)	14,318	3,045	3,261	856	20,174
עדכונים לנכסי זכות שימוש בגין הצמדות למדד	195	-	132	-	-	327
הערכה מחדש שהוכרה ברווח כולל אחר	11,792	-	-	-	-	11,792
גריעות במשך השנה	(1,391)	(5,174)	(1,874)	(285)	-	(8,724)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2021	555,902	375,820	29,244	107,259	19,151	1,087,376
פחת שנצבר						
יתרה ליום 1 בינואר, 2021	2,839	316,637	16,559	59,001	17,757	412,793
תוספות במשך השנה *)	13,633	24,345	6,949	6,903	313	52,143
הערכה מחדש שהוכרה ברווח כולל אחר	(11,911)	-	-	-	-	(11,911)
גריעות במשך השנה	-	(5,174)	(1,021)	(285)	-	(6,480)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2021	4,561	335,808	22,487	65,619	18,070	446,545
יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2021 *)	551,341	40,012	6,757	41,640	1,081	640,831
***) מזה בגין נכסי זכות שימוש**						
תוספות לעלות במשך השנה	195	-	2,854	-	-	3,049
פחת השנה	1,722	-	6,663	-	-	8,385
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2021	11,100	-	6,115	-	-	17,215

**) נובע מהחזר היטל פיתוח שהתקבל מעירית רמת גן בגין בית מנורה.

באור 6: - רכוש קבוע (המשך)

א. הרכב ותנועה: (המשך)

שנת 2020

	בניני משרדים	מחשבים וציוד היקפי	כלי רכב	ציוד וריהוט משרדי	שיפורים במושכר	סה"כ
	אלפי ש"ח					
עלות						
יתרה ליום 1 בינואר, 2020	546,689	343,227	27,502	98,142	18,220	1,033,780
תוספות במשך השנה *)	13,221	23,667	2,712	6,141	75	45,816
עדכונים לנכסי זכות שימוש בגין הצמדות למדד	(18)	-	3	-	-	(15)
הערכה מחדש שהוכרה ברווח כולל אחר	(6,940)	-	-	-	-	(6,940)
העברה לנדל"ן להשקעה	(6,340)	-	-	-	-	(6,340)
גריעות במשך השנה	-	(218)	(2,276)	-	-	(2,494)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2020	546,612	366,676	27,941	104,283	18,295	1,063,807
פחת שנצבר						
יתרה ליום 1 בינואר, 2020	1,266	295,636	10,053	52,337	17,233	376,525
תוספות במשך השנה *)	13,491	21,219	7,734	6,664	524	49,632
הערכה מחדש שהוכרה ברווח כולל אחר	(11,918)	-	-	-	-	(11,918)
גריעות במשך השנה	-	(218)	(1,228)	-	-	(1,446)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2020	2,839	316,637	16,559	59,001	17,757	412,793
יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2020 *)	543,773	50,039	11,382	45,282	538	651,014
*) מזה בגין נכסי זכות שימוש						
תוספות לעלות במשך השנה	11,084	-	2,362	-	-	13,446
פחת השנה	1,573	-	7,213	-	-	8,786
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2020	14,017	-	10,551	-	-	24,568

ב. משרדי החברה ממוקמים בבית מנורה מבטחים ברחוב ז'בוטינסקי 23 רמת גן.

באור 6: - רכוש קבוע (המשך)

ג. הערכה מחדש של קרקע ובנייני משרדים

החברה התקשרה עם מעריך שווי מוסמך ובלתי תלוי, על מנת לקבוע את השווי ההוגן של הקרקע ובנייני המשרד אשר בבעלותה. השווי ההוגן נקבע בהתייחס לראיות מבוססות שוק.

עקב השימוש במודל ההערכה מחדש, נוצרה קרן הערכה מחדש שיתרתה לפני השפעת מס ליום 31 בדצמבר, 2021 הינה כ- 193,580 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2020 - 169,877 אלפי ש"ח).

אם הקרקע והמבנים היו נמדדים תוך שימוש במודל העלות, ערכיהם בדוחות הכספיים המאוחדים היו כדלקמן:

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
עלות	498,519	499,825
פחת שנצבר	44,158	32,701
עלות מופחתת	454,361	467,124

השווי ההוגן של הקרקע והמבנים נקבע בשיטת ההשוואה לנכסים דומים בשוק. ההערכה שבוצעה על ידי המעריך מבוססת על מחירי שוק פעיל, המותאמים בגין שוני במהות, במיקום או בתנאים של הנכס הספציפי.

למועד ביצוע הערכת השווי, השווי ההוגן של הקרקע ובנייני המשרדים נקבע על ידי מומחה מוסמך חיצוני, ומסווג לרמה 3 במידרג השווי ההוגן.

ד. התאמות בגין מדידת השווי ההוגן של קרקע ובנייני משרדים

	מבני משרדים
	אלפי ש"ח
יתרה ליום 1 בינואר, 2020	545,423
מדידה מחדש שהוכרה ברווח כולל אחר	4,978
רכישות ותוספות לנכסים קיימים	13,203
שינוי ייעוד לנדל"ן להשקעה	(6,340)
פחת	(13,491)
יתרה ליום 31 בדצמבר , 2020	543,773
מדידה מחדש שהוכרה ברווח כולל אחר	23,703
רכישות ותוספות לנכסים קיימים	(1,111)
גריעות	(1,391)
פחת	(13,633)
יתרה ליום 31 בדצמבר , 2021	551,341

באור 6: - רכוש קבוע (המשך)

ה. גילויים עבור עסקאות חכירה בהן החברה מהווה חוכר

לחברה הסכמי חכירה הכוללים חכירות של מבנים וכלי רכב, אשר משמשים לצורך קיום הפעילות השוטפת של החברה. הסכמי החכירה של המבנים הינם לתקופה הנעה בין 10 שנים ל- 12 שנים ואילו הסכמי החכירה של כלי הרכב הינם לתקופה של 3 שנים. חלק מהסכמי החכירה שבהם התקשרה החברה כוללים אופציות הארכה וביטול.

7. פירוטים בדבר עסקאות חכירה

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
הוצאות ריבית בגין התחייבויות חכירה	423	377
הוצאות בגין חכירות לטווח קצר	600	745
פרעון התחייבויות בגין חכירה	9,023	9,505
הכנסות מתקבולי שכירות של החכרת נכס זכות שימוש בחכירת משנה	(295)	(301)
סך תזרים מזומנים שלילי עבור חכירות	9,751	10,326

לגילוי בדבר הוצאות המימון של החברה בגין התחייבויות חכירה ראה באור 34.

8. אופציות הארכה וביטול

לחברה הסכמי חכירה הכוללים הן אופציות הארכה והן אופציות ביטול. אופציות אלה מקנות לחברה גמישות בניהול עסקאות החכירה והתאמה לצרכים העסקיים של החברה.
החברה מפעילה שיקול דעת משמעותי בבחינה האם ודאי באופן סביר כי אופציות הארכה וביטול ימומשו.
בהסכמי חכירה הכוללים תקופות חכירה שאינן ניתנות לביטול, כללה החברה במסגרת תקופת החכירה גם מימוש של אופציות הארכה הקיימות בהסכמים. בהסכמי חכירה אלו נוהגת החברה לממש את אופציות הארכה שכן במקרה שבו אם נכס חלופי לא יהיה זמין באופן מיידי במועד סיום תקופת החכירה שאינה ניתנת לביטול, תיווצר לחברה פגיעה משמעותית בפעילותה השוטפת.
בנוסף בהסכמי חכירה של רכבים, החברה לא כללה במסגרת תקופת החכירה מימוש של אופציות הארכה שכן החברה לא נוהגת לממש אופציות אלו ולחכור את הרכבים לתקופה אשר עולה על 3 שנים (ללא מימוש אופציית הארכה).
יתרה מזאת, תקופות החכירה שהינן תחת אופציית ביטול החכירה נכללו כחלק מתקופת החכירה כאשר ודאי באופן סביר כי אופציות אלה לא ימומשו.

3. ניתוח מועדי פרעון של התחייבויות חכירה - ראה באור 24ב'3.

באור 7: - השקעות בחברות כלולות

א. הרכב ההשקעות בחברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
מניות	35,638	34,945
הלוואות לזמן ארוך	58,251	62,916
חלק ברווחים שנצברו ממועד הרכישה, נטו	23,280	20,984
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ	(26,447)	(22,142)
	90,722	96,703

החברה העמידה בנוסף הלוואות לחברות כלולות המסתכמות לתאריך הדיווח בסך של 48,096 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2020 בסך של 53,221 אלפי ש"ח), המוצגות בסעיף השקעות פיננסיות אחרות כנכסי חוב שאינם סחירים. לפרטים נוספים ראה באור 37.א. להלן.

ב. תמצית נתונים כספיים מהדוחות הכספיים של חברות כלולות, בהתאמה לשיעורי הבעלות המוחזקים בידי החברה:

	ליום 31 בדצמבר	
חלק החברה בנכסים נטו של חברות כלולות בהתאם לשיעור ההחזקה בהן:	2021	2020
	אלפי ש"ח	
נכסים	228,212	244,338
התחייבויות	(137,490)	(147,635)
נכסים, נטו	90,722	96,703

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
חלק החברה בתוצאות הפעולות של החברות הכלולות בהתאם לשיעור ההחזקה בהן:	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
הכנסות	24,749	14,801	28,682
רווח (הפסד)	4,396	(6,573)	1,493

באור 7: - השקעה בחברות כלולות (המשך)

ג. שיעורי ההחזקה ופרטים נוספים

	הערה	בהון המונפק, ברווחים ובזכויות הצבעה ליום 31 בדצמבר	
		2021	2020
		באחוזים	
Surrey Street, LP	1)	28.1	28.1
Gaia Journal Square Holdings, LLC	2)	38.3	38.3
Boulder Texas Holdings, LLC	3)	30.1	30.1
120 Wall Holdings, LLC	4)	20.1	20.1
RI Menora German Holdings, S.a.r.l.	5)	38.0	38.0
Gaia 200 Plaza Drive, LLC	6)	20.0	20.0
MM Fenwick, LLC	7)	21.6	21.6
MMZ Properties B.V.	8)	18.5	18.5
Michelson Real Estate Fund IV, LLC	9)	22.5	22.5
MMZ Properties Alaska Haarlem B.V.	10)	21.9	21.9
City Center Mengot sp. Z o.o	11)	17.6	17.6

שיעורי ההחזקה המפורטים בטבלה שלעיל מתייחסים להחזקות החברה הן באמצעות תיק ההשקעה של הנוסטרו והן באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה. ההשקעות אשר בוצעו באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה טופלו כהשקעות פיננסיות ונמדדו בהתאם לשוויין ההוגן.

1) בחודש דצמבר 2009 רכשה החברה ביחד עם קרן הפנסיה מנורה מבטחים פנסיה (לשעבר - מבטחים החדשה), המנוהלת על ידי חברה קשורה מבטחים פנסיה וגמל, באמצעות חברות ייעודיות בחו"ל, 48% מזכויות בשותפות שבבעלותה בניין משרדים באנגליה, המושכר לתקופה של 20 שנה ל- Aviva Central Services UK Ltd. שיעור החזקת החברה בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 7.95%.

2) בחודש אוגוסט 2011 רכשה החברה ביחד עם קרן הפנסיה מנורה מבטחים פנסיה (לשעבר - מבטחים החדשה), 48.2% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה בניין משרדים בניו ג'רזי, ארה"ב. שיעור החזקת החברה בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 18.3%.

3) בחודש ספטמבר 2011 רכשה החברה ביחד עם קרן הפנסיה מנורה מבטחים פנסיה (לשעבר - מבטחים החדשה), 40% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה מתחם מגורים בטקסס, ארה"ב. שיעור החזקת החברה בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 10.1%.

4) בחודש ספטמבר 2012 רכשה החברה ביחד עם קרן הפנסיה מנורה מבטחים פנסיה (לשעבר - מבטחים החדשה), 30% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה בניין משרדים בניו יורק, ארה"ב. שיעור החזקת החברה בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 7%.

5) בחודש יוני 2012 רכשה החברה ביחד עם קרן הפנסיה מנורה מבטחים פנסיה (לשעבר - מבטחים החדשה), 48% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה שלושה מרכזים מסחריים בגרמניה. שיעור החזקת החברה בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 12.5%. בחודש מרס 2020 נמכרו המרכזים המסחריים תמורת 34 מיליון יורו.

6) בחודש יוני 2013 רכשה החברה ביחד עם קרן הפנסיה מנורה מבטחים פנסיה (לשעבר - מבטחים החדשה), 40% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה בניין משרדים בניו ג'רזי, ארה"ב. שיעור החזקת החברה בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 6.67%.

באור 7: - השקעה בחברות כלולות (המשך)

ג. שיעורי ההחזקה ופרטים נוספים (המשך)

7) בחודש מרס 2014 רכשה החברה ביחד עם קרן הפנסיה מנורה מבטחים פנסיה (לשעבר - מבטחים החדשה), 41.6% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה מתחם מגורים בקנטקי, ארה"ב. שיעור החזקת החברה בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 7.19%.

8) בחודש מאי 2014 רכשה החברה ביחד עם קרן הפנסיה מנורה מבטחים פנסיה (לשעבר - מבטחים החדשה) ושומרה ביטוח, 85% ממניות חברה אשר בבעלותה מבנה משרדים באוטרכט, הולנד. שיעור החזקת החברה באמצעות תיק הנוסטרו הינו 4.5%. לחברה ולשומרה ביטוח הסכם הצבעה לגבי החלטות מהותיות. בשל האמור לעיל ועל אף ששיעור החזקת החברה נמוך מ- 20%, לחברה השפעה מהותית, ובהתאם לכך הציגה את השקעתה לפי שיטת השווי המאזני.

9) בחודש מאי 2014 רכשה החברה ביחד עם קרן הפנסיה מנורה מבטחים פנסיה (לשעבר - מבטחים החדשה), 42.5% מזכויות בשותפות אשר בבעלותה שני מתחמי מגורים בטקסס, ארה"ב. שיעור החזקת החברה בשותפות באמצעות תיק הנוסטרו הינו 7.5%. בחודש מאי 2021 נמכר אחד הנכסים תמורת 48.5 מיליון דולר.

10) בחודשים אוקטובר ונובמבר 2014 רכשה החברה ביחד עם קרן הפנסיה מנורה מבטחים פנסיה (לשעבר - מבטחים החדשה) ושומרה ביטוח, כ- 99.3% ממניות חברה אשר בבעלותה שני בנייני משרדים בערים האג והארלם בהולנד. שיעור החזקת החברה באמצעות תיק הנוסטרו הינו כ- 5.6%.

11) בחודש יולי 2018 רכשה החברה ביחד עם קרן הפנסיה מנורה מבטחים פנסיה (לשעבר - מבטחים החדשה) ושומרה ביטוח, 94% מזכויות בחברה אשר בבעלותה בניין משרדים בוורשה, פולין. שיעור החזקת החברה באמצעות תיק הנוסטרו הינו 4.4%. לא ניתן לקבל החלטות מהותיות בעיסקה ללא הסכמת החברה. בשל האמור לעיל ועל אף ששיעור החזקת החברה נמוך מ- 20%, לחברה השפעה מהותית, ובהתאם לכך הציגה את השקעתה לפי שיטת השווי המאזני.

ד. בשנת הדוח חילקו חברות כלולות לחברה דיבידנד בסך של 2,100 אלפי ש"ח (אשתקד 4,745 אלפי ש"ח).

באור 8: - נדל"ן להשקעה - לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה

א. תנועה:

	עבור חוזים תלויי תשואה		אחר	
	2021	2020	2021	2020
	אלפי ש"ח			
יתרה ליום 1 בינואר	70,916	73,495	482,283	491,210
תוספות במשך השנה				
רכישות ותוספות לנכסים קיימים	7,216	304	6,171	942
העברה מרכוש קבוע	-	-	-	6,340
	7,216	304	6,171	7,282
גריעות במהלך השנה				
מימושים	-	-	-	3,200
התאמת שווי הוגן	4,050	(2,883)	36,987	(13,009)
יתרה ליום 31 בדצמבר	82,182	70,916	525,441	482,283

באור 8: - נדל"ן להשקעה - לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ב. מדידת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה נמדד על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. השווי ההוגן נקבע בהתבסס על עסקאות שנערכו לאחרונה בשוק ביחס לנדל"ן דומה ובמיקום דומה לזה של הנדל"ן שבבעלות החברה, וכן בהתבסס על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים מהנכס. באמידת תזרימי המזומנים הובא בחשבון הסיכון המובנה שלהם, והם מהוונים בשיעור תשואה המשקף את הסיכונים הגלומים בתזרימי המזומנים, אשר נקבע בהתחשב בתשואה המקובלת בשוק המקרקעין, תוך התאמה למאפיינים הספציפיים של הנכס ורמת הסיכון של ההכנסות הצפויות ממנו.

1) פירוט ההנחות, הגורמים והשיקולים ששימשו בהערכות השווי

א) בנכסים שהוערכו על פי גישת ההשוואה

מיקום הנכס, גילו ומצבו הפיזי, שטחו, רמת הפיתוח באזור בו הוא ממוקם, ייעודו, מחירי שוק הנדל"ן ורמת הדרישה באותו אזור לנכסים מסוג דומה, מצב הזכויות והמצב התכנוני של הנכס, הרקע המשפטי ובנכסים מסחריים גם שיטת יחס ברוטו נטו.

ב) בנכסים שהוערכו על פי גישת ההכנסה

	על בסיס ממוצעים משוקללים	
	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
דמי שכירות חודשיים ממוצעים למ"ר בש"ח	105	93
תשואה על הנכס ב- %	7.14	7.13
שטחים פנויים להשכרה ב- %	1.60	3.31

2) להלן מדרג השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה:

31 בדצמבר 2021	
רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	
607,623	607,623

31 בדצמבר 2020	
רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	
553,199	553,199

באור 8: - נדל"ן להשקעה - לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ב. מדידת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה (המשך)

3) התאמה בגין מדידת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה (רמה 3 במדרג השווי ההוגן)

	מרכזי קניות	משרדים ומסחר	בית מלון **)	סך הכל
	אלפי ש"ח			
יתרה ליום 1 בינואר, 2020	110,187	339,009	115,509	564,705
מדידה מחדש שהוכרה ברווח או הפסד *)	(4,323)	(321)	(11,248)	(15,892)
שינוי ייעוד לנדל"ן להשקעה	-	6,340	-	6,340
מימושים	-	(3,200)	-	(3,200)
רכישות ותוספות לנכסים קיימים	456	715	75	1,246
יתרה ליום 31 בדצמבר , 2020	106,320	342,543	104,336	553,199
מדידה מחדש שהוכרה ברווח או הפסד *)	6,162	17,251	17,624	41,037
רכישות ותוספות לנכסים קיימים	7,422	5,684	281	13,387
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2021	119,904	365,478	122,241	607,623
*) מתוכו - סך רווח (הפסד) לתקופה שלא מומש ושהוכר ברווח או הפסד בגין נדל"ן להשקעה המוחזק בסוף תקופת הדיווח:				
לשנת 2020	(4,323)	(321)	(11,248)	(15,892)
לשנת 2021	6,162	17,251	17,624	41,037

**) בחודש יולי 2018 חתמה חברת בת של החברה, על הסכם שכירות עם רוטשילד יבנה מלונות בוטיק בע"מ (להלן: השוכרת) להשכרת השטח שבבעלות חברת הבת באלנבי 115 בתל אביב, אשר שימש בעבר כמשרדי החברה, לצורך הקמת בית מלון. תקופת השכירות הינה עשר שנים עם אופציה להארכה לשלוש תקופות נוספות בנות חמש שנים כל אחת.

4) התאמה ליתרה בספרים

להלן ההתאמה בין הערכות השווי שהתקבלו לבין היתרה בספרים של הנדל"ן להשקעה:

	2021	2020
	אלפי ש"ח	
שווי הוגן על פי הערכת שווי שהתקבלה ממעריך שווי חיצוני	615,485	561,029
בניכוי סכומים שנזקפו להכנסות לקבל בגין שכירות על בסיס קו ישר	(7,862)	(7,830)
יתרה בספרים	607,623	553,199

ג. באשר להתקשרויות המתייחסות לחכירה של נדל"ן להשקעה, ראה באור 38.ד.

באור 9: - חייבים ויתרות חובה

א. ההרכב:

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
הוצאות מראש	49,923	39,184
מוסדות ורשויות ממשלתיות - ראה באור 39	57,263	-
הכנסות לקבל	48,400	28,777
חייבים בגין עיסקאות פיננסיות	739	45,187
חברות קשורות	46,353	20,022
חברות ביטוח ותווכני ביטוח	27,207	30,568
סוכני ביטוח	8,915	10,990
קרנות פנסיה	17,660	32,943
אחרים	21,496	11,169
הפרשה לחובות מסופקים	(6,260)	(7,429)
סה"כ חייבים ויתרות חובה	271,696	211,411

ב. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים:

	2021	2020
	אלפי ש"ח	
יתרה ליום 1 בינואר	7,429	7,380
שינוי בהפרשה - נזקף לרווח או הפסד	(1,169)	49
יתרה ליום 31 בדצמבר	6,260	7,429

באור 10: - פרמיות לגבייה

א. ההרכב:

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
פרמיות לגבייה *)	724,280	705,901
הפרשה לחובות מסופקים	(14,157)	(11,931)
סה"כ פרמיות לגבייה	710,123	693,970
*) כולל המחאות לגבייה והוראות קבע	85,009	61,209

לגילוי בדבר תנאי ההצמדה של הפרמיה לגביה, ראה באור 36(2)ד'.

ב. גיול:

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
פרמיות לגבייה שערכן לא נפגם		
ללא פיגור	537,291	541,190
בפיגור*) :		
מתחת ל- 90 ימים	43,769	41,268
בין 90 ל- 180 ימים	90,207	42,338
מעל 180 ימים	25,322	54,077
סה"כ פרמיות לגבייה שערכן לא נפגם	696,589	678,873
פרמיות לגבייה שערכן נפגם	13,534	15,097
סה"כ פרמיות לגבייה	710,123	693,970

*) כולל סכום של 76,187 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2020 - 95,039 אלפי ש"ח) חובות בפיגור במגזר ביטוח חיים. חובות אלה מגובים בעיקרם בערך הפידיון של הפוליסה.

ג. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים בגין הפרמיות לגבייה:

	2021	2020
	אלפי ש"ח	
יתרה ליום 1 בינואר	11,931	14,134
שינוי בהפרשה בתקופה - נזקף לרווח או הפסד	2,226	(2,203)
יתרה ליום 31 בדצמבר	14,157	11,931

באור 11: - השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

א. להלן פירוט הנכסים:

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
נדל"ן להשקעה	82,182	70,916
השקעות פיננסיות:		
נכסי חוב סחירים	11,160,618	11,606,018
נכסי חוב שאינם סחירים *)	3,982,654	3,918,417
מניות	8,632,113	6,512,882
השקעות פיננסיות אחרות **)	8,625,841	7,439,317
סך הכל השקעות פיננסיות	32,401,226	29,476,634
מזומנים ושווי מזומנים	3,142,638	2,819,712
אחר	107,095	199,254
סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה	35,733,141	32,566,516
*) כולל נכסים הנמדדים לפי עלות מופחתת	343,509	378,731
השווי ההוגן של נכסי החוב כאמור	375,935	410,476

מידע נוסף בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה ראה באור 36(7) בדבר ניהול סיכונים.

**) השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.

באור 11: - השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

	ליום 31 בדצמבר, 2021			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
	אלפי ש"ח			
השקעות פיננסיות:				
נכסי חוב סחירים	9,792,187	1,368,431	-	11,160,618
נכסי חוב שאינם סחירים	-	3,632,810	6,335	3,639,145
מניות	8,309,627	33,351	289,135	8,632,113
השקעות פיננסיות אחרות	4,699,735	1,263,526	2,662,580	8,625,841
סה"כ	22,801,549	6,298,118	2,958,050	32,057,717
נכסי חוב שאינם סחירים אשר ניתן גילוי לשוויים ההוגן	-	375,935	-	375,935

	ליום 31 בדצמבר, 2020			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
	אלפי ש"ח			
השקעות פיננסיות:				
נכסי חוב סחירים	10,102,286	1,503,732	-	11,606,018
נכסי חוב שאינם סחירים	-	3,526,897	12,789	3,539,686
מניות	6,295,969	42,984	173,929	6,512,882
השקעות פיננסיות אחרות	4,215,504	1,333,177	1,890,636	7,439,317
סה"כ	20,613,759	6,406,790	2,077,354	29,097,903
נכסי חוב שאינם סחירים אשר ניתן גילוי לשוויים ההוגן	-	410,476	-	410,476

באור 11: - השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ג. התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3

	מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
	נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
	אלפי ש"ח			
	נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	השקעות פיננסיות אחרות	סה"כ
יתרה ליום 1 בינואר, 2021	12,789	173,929	1,890,636	2,077,354
סך הרווחים שהוכרו ברווח והפסד *)	387	20,576	202,348	223,311
רכישות	5	101,831	812,144	913,980
מכירות	-	(2,482)	(242,548)	(245,030)
פדיונות	(6,846)	-	-	(6,846)
העברות מתוך רמה 3	-	(4,719)	-	(4,719)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2021	6,335	289,135	2,662,580	2,958,050
*) מתוכם - סך הרווחים לתקופה שלא מומשו ושהוכרו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2021	387	20,567	156,567	177,521

העברות אל רמה 3 ומתוך רמה 3 נובעות משינויים בטכניקות ההערכה של ניירות ערך.

	מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
	נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
	אלפי ש"ח			
	נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	השקעות פיננסיות אחרות	סה"כ
יתרה ליום 1 בינואר, 2020	33,633	133,447	1,710,826	1,877,906
סך הרווחים (הפסדים) שהוכרו ברווח והפסד *)	(9,100)	21,438	(88,596)	(76,258)
רכישות	252	22,990	363,029	386,271
מכירות	-	(3,347)	(94,623)	(97,970)
פדיונות	(2,608)	(599)	-	(3,207)
העברות אל רמה 3	17,192	-	-	17,192
העברות מתוך רמה 3	(26,580)	-	-	(26,580)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2020	12,789	173,929	1,890,636	2,077,354
*) מתוכם - סך הרווחים (הפסדים) לתקופה שלא מומשו ושהוכרו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2020	(9,100)	21,318	(88,472)	(76,254)

העברות אל רמה 3 ומתוך רמה 3 נובעות משינויים בטכניקות ההערכה של ניירות ערך.

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות

א. ההרכב:

		ליום 31 בדצמבר, 2021			
		נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	הלוואות וחייבים	סה"כ
	פירוט בסעיף	אלפי ש"ח			
נכסי חוב סחירים	ב	3,581	4,128,274	-	4,131,855
נכסי חוב שאינם סחירים	ג	-	-	6,485,485	6,485,485
מניות	ה	14,771	1,089,133	-	1,103,904
אחרות	ו	74,974	1,600,701	-	1,675,675
סה"כ		93,326	6,818,108	6,485,485	13,396,919

		ליום 31 בדצמבר, 2020			
		נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	הלוואות וחייבים	סה"כ
	פירוט בסעיף	אלפי ש"ח			
נכסי חוב סחירים	ב	27,748	4,233,229	-	4,260,977
נכסי חוב שאינם סחירים	ג	-	-	6,819,754	6,819,754
מניות	ה	10,046	647,631	-	657,677
אחרות	ו	64,717	1,039,884	-	1,104,601
סה"כ		102,511	5,920,744	6,819,754	12,843,009

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ב. נכסי חוב סחירים

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
אגרות חוב ממשלתיות		
זמינות למכירה	2,393,520	2,735,130
סך הכל אגרות חוב ממשלתיות	2,393,520	2,735,130
נכסי חוב אחרים:		
שאינם ניתנים להמרה		
זמינים למכירה	1,734,754	1,498,099
סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה	1,734,754	1,498,099
הניתנים להמרה		
נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:		
שיועדו בעת ההכרה לראשונה	3,581	27,748
סך הכל נכסי חוב סחירים	4,131,855	4,260,977
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)	10,331	18,240

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. נכסי חוב שאינם סחירים

	ליום 31 בדצמבר, 2021	
	ערך בספרים	שווי הוגן *)
	אלפי ש"ח	
אגרות חוב ממשלתיות		
מוצגות כהלוואות וחייבים:		
אג"ח מיועדות **)	2,569,443	3,809,522
נכסי חוב אחרים:		
שאינם ניתנים להמרה		
מוצגים כהלוואות וחייבים, למעט פקדונות בבנקים	3,173,262	3,437,920
פקדונות בבנקים	742,780	843,109
סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה	3,916,042	4,281,029
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים	6,485,485	8,090,551
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)	87,701	

	ליום 31 בדצמבר, 2020	
	ערך בספרים	שווי הוגן *)
	אלפי ש"ח	
אגרות חוב ממשלתיות		
מוצגות כהלוואות וחייבים:		
אג"ח מיועדות **)	2,666,234	3,784,713
נכסי חוב אחרים:		
שאינם ניתנים להמרה		
מוצגים כהלוואות וחייבים, למעט פקדונות בבנקים	3,299,670	3,531,266
פקדונות בבנקים	853,850	947,058
סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה	4,153,520	4,478,324
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים	6,819,754	8,263,037
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)	81,315	

*) לעניין שיעורי הריבית ששימשו לקביעת השווי ההוגן, ראה סעיף ז' להלן.

**) השווי ההוגן חושב על פי מועד הפרעון החוזי (הצפוי).

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ד. פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אחוזים	
נכסי חוב סחירים		
בסיס הצמדה:		
צמוד מדד	(1.14)	0.42
שקלי	2.18	1.53
צמוד מט"ח	4.08	4.39
נכסי חוב שאינם סחירים		
בסיס הצמדה:		
צמוד מדד	4.10	4.22
שקלי	2.81	2.83
צמוד מט"ח	4.47	4.48

ה. מניות

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
סחירות		
נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה	14,771	10,046
זמינות למכירה	855,395	537,949
סך הכל מניות סחירות	870,166	547,995
שאינן סחירות		
זמינות למכירה	233,738	109,682
סך הכל מניות שאינן סחירות	233,738	109,682
סך הכל מניות	1,103,904	657,677
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)	75,285	81,385

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ו. אחרות

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
סחירות		
זמינות למכירה	316,338	332,693
מכשירים נגזרים *)	2,204	856
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות סחירות	318,542	333,549
שאינן סחירות		
זמינות למכירה	1,284,363	707,191
מכשירים נגזרים *)	72,770	63,861
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות שאינן סחירות	1,357,133	771,052
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות	1,675,675	1,104,601
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)	70,213	64,287

השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בקרנות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.

לעניין התחייבויות להשקעה בקרנות השקעה, ראה באור 2.ג.38 להלן.

*) להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
מניות	4,499	5,457
מטבע חוץ	(1,458,853)	(1,530,742)
ריבית	-	(199,920)
מדדי מניות	47,006	47,302
מדד	186,488	251,275

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ז. השיטות וההנחות ששימשו בקביעת השווי ההוגן

1) נכסי חוב שאינם סחירים

השווי ההוגן של השקעות הנסחרות באופן פעיל בשווקים פיננסים מוסדרים, נקבע על ידי מחירי השוק בתאריך הדיווח. בגין השקעות שלהן אין שוק פעיל, השווי נקבע כדלהלן:

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב פיננסים שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן שלהם ניתן לצרכי באור בלבד, נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים בעיקרם על התשואות של אגרות חוב ממשלתיות והמרווחים של אגרות חוב קונצרניות, כפי שנמדדו בבורסה לני"ע בתל אביב.

ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברה שזכתה במכרז, שפורסם על ידי משרד האוצר, להקמה ולתפעול של מאגר ציטוטי מחירים ושיעורי ריבית לגופים מוסדיים.

להלן שיעורי הריבית עבור נכסי חוב שאינם סחירים:

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	באחוזים	
עבור נכסי חוב שאינם סחירים בארץ לפי דירוג *):		
AA ומעלה	(1.39)	0.05
BBB עד A	2.22	2.79
לא מדורג	2.43	2.96

*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות", "מדרוג" ודירוג פנימי. נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

2) מניות לא סחירות

השווי ההוגן של ההשקעה במניות לא סחירות מוערך על ידי מעריך שווי חיצוני באמצעות מודל DCF.

3) נגזרים

השווי ההוגן של חוזי אקדמה נאמד על בסיס היוון ההפרש בין מחיר ה- FORWARD הנקוב בחוזה לבין מחיר ה- FORWARD הנוכחי, תוך שימוש בשיעורי ריבית מתאימים. השווי ההוגן של כתבי אופציות נקבע בהתאם למודל בלק ושולס או על פי הערכת שווי. השווי ההוגן של חוזים להחלפות ריבית ומטבע נאמד על בסיס מודל כלכלי המבוסס על היוון אומדן תזרימי המזומנים העתידיים תוך שימוש בשיעורי ריבית אשר נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוטים של שערי ריבית. השווי ההוגן של מכשירים מורכבים נקבע על פי ציטוט המתקבל ממנהל המכשיר המורכב.

4) קרנות השקעה

השווי ההוגן של קרנות ההשקעה נקבע על פי ערך נכסי נקי (N.A.V.) בהתבסס על הדוחות הכספיים של הקרנות ומדיווחים המתקבלים מהקרנות.

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ח. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים, פרמיות לגביה, לקוחות, חייבים ויתרות חובה ונכסי מיסים שוטפים, תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

	ליום 31 בדצמבר, 2021			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
	אלפי ש"ח			
נכסי חוב סחירים	3,772,745	359,110	-	4,131,855
מניות	862,776	7,390	233,738	1,103,904
אחרות	300,690	90,623	1,284,362	1,675,675
סה"כ	4,936,211	457,123	1,518,100	6,911,434
נכסי חוב שאינם סחירים אשר ניתן גילוי לשוויים ההוגן (סעיף ג' לעיל)	-	8,063,674	26,877	8,090,551

	ליום 31 בדצמבר, 2020			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
	אלפי ש"ח			
נכסי חוב סחירים	3,846,912	414,065	-	4,260,977
מניות	540,771	7,224	109,682	657,677
אחרות	265,247	132,163	707,191	1,104,601
סה"כ	4,652,930	553,452	816,873	6,023,255
נכסי חוב שאינם סחירים אשר ניתן גילוי לשוויים ההוגן (סעיף ג' לעיל)	-	8,217,608	45,429	8,263,037

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ח. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות (המשך)

התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3

	מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
	נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים פיננסיים זמינים למכירה		
	מניות	אחרות	סה"כ
	אלפי ש"ח		
יתרה ליום 1 בינואר, 2021	109,682	707,191	816,873
סך הרווחים (הפסדים) שהוכרו ברווח והפסד *)	479	(17,880)	(17,401)
סך הרווחים שהוכרו ברווח כולל אחר	50,397	78,764	129,161
רכישות	84,764	620,228	704,992
מכירות	(11,540)	(103,941)	(115,481)
העברות מתוך רמה 3	(44)	-	(44)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2021	233,738	1,284,362	1,518,100
*) מתוכם - סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שלא מומשו ושהוכרו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2021	479	(21,252)	(20,773)

	מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
	נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים פיננסיים זמינים למכירה		
	מניות	אחרות	סה"כ
	אלפי ש"ח		
יתרה ליום 1 בינואר, 2020	86,170	480,847	567,017
סך ההפסדים שהוכרו ברווח והפסד *)	(3,181)	(18,892)	(22,073)
סך הרווחים שהוכרו ברווח כולל אחר	18,929	15,878	34,807
רכישות	12,327	275,346	287,673
מכירות	(4,363)	(45,988)	(50,351)
פדיונות	(200)	-	(200)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2020	109,682	707,191	816,873
*) מתוכם - סך ההפסדים לתקופה שלא מומשו ושהוכרו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2020	(3,181)	(20,396)	(23,577)

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ט. גיול השקעות בנכסי חוב פיננסיים לא סחירים:

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
נכסי חוב שערכם לא נפגם:		
אגרות חוב ממשלתיות	2,569,443	2,666,234
ללא פיגור **)	3,886,541	4,103,970
בפיגור (*):		
מתחת ל- 90 ימים	918	3,454
בין 90 ל- 180 ימים	1,263	-
מעל 180 ימים	443	667
סה"כ נכסי חוב שערכם לא נפגם	6,458,608	6,774,325
נכסי חוב שערכם נפגם:		
נכסים שערכם נפגם, ברוטו	114,578	126,744
הפרשה להפסד	(87,701)	(81,315)
נכסי חוב שערכם נפגם, נטו	26,877	45,429
סך הכל נכסי חוב לא סחירים	6,485,485	6,819,754

(*) כולל הלוואות על פוליסות והלוואות משכנתא שכנגדן קיימים ערכי פדיון מלאים.

יצויין כי הסכומים שלעיל אינם מהווים את הסכום בפיגור בפועל אלא את יתרת החוב המעורבת בפיגור.

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

י. גילוי הנדרש בקשר לפטור הזמני מיישום IFRS 9

הטבלה שלהלן מציגה את השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים בחלוקה לשתי קבוצות:

- נכסים שעומדים במבחן הקרן והריבית בלבד (לא כולל נכסים שמוחזקים למסחר או מנוהלים על בסיס שווי הוגן (להלן - קבוצה א')).
- כל יתר הנכסים הפיננסים (להלן - קבוצה ב').

ליום 31 בדצמבר 2021

	קבוצה א'	קבוצה ב'
	אלפי ש"ח	
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	-	32,401,226
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	-	3,142,638
השקעות פיננסיות אחרות - מניות	-	1,103,904
השקעות פיננסיות אחרות - אחרות	-	1,675,674
השקעות פיננסיות אחרות - נכסי חוב סחירים	3,919,995	211,860
השקעות פיננסיות אחרות - נכסי חוב שאינם סחירים	7,981,546	59,361
הלוואות לחברות כלולות	-	49,644
מזומנים ושווי מזומנים	785,516	-

ליום 31 בדצמבר 2020

	קבוצה א'	קבוצה ב'
	אלפי ש"ח	
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	-	29,476,633
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	-	2,819,712
השקעות פיננסיות אחרות - מניות	-	657,677
השקעות פיננסיות אחרות - אחרות	-	1,104,600
השקעות פיננסיות אחרות - נכסי חוב סחירים	3,948,367	312,610
השקעות פיננסיות אחרות - נכסי חוב שאינם סחירים *)	8,130,991	76,978
הלוואות לחברות כלולות	-	55,068
מזומנים ושווי מזומנים	724,820	-

באור 13: - מזומנים ושווי מזומנים

א. עבור חוזים תלויי תשואה:

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית	2,683,127	2,695,980
פקדונות לזמן קצר	459,511	123,732
מזומנים ושווי מזומנים	3,142,638	2,819,712

לתאריך הדיווח, המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים ריבית בשיעור של 0.013% (אשתקד - זהה).

פקדונות לזמן קצר המופקדים בתאגידים הבנקאיים הינם לתקופות של עד שלושה חודשים. הפקדונות נושאים ריבית בשיעור ממוצע של 0.01% (אשתקד - 0.06%).

ב. אחרים:

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית:		
בש"ח	553,287	557,840
בדולר	134,842	87,508
במט"ח אחר	7,013	3,994
	695,142	649,342
פקדונות לזמן קצר - בש"ח	90,374	75,479
מזומנים ושווי מזומנים	785,516	724,821

לתאריך הדיווח, המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים ריבית בשיעור של 0.013% (אשתקד - זהה).

פקדונות לזמן קצר המופקדים בתאגידים הבנקאיים הינם לתקופות של עד שלושה חודשים. הפקדונות נושאים ריבית בשיעור ממוצע של 0.05% (אשתקד - זהה).

לגילוי בדבר תנאי ההצמדה של מזומנים ושווי מזומנים, ראה באור 36(2)ד'.

באור 14: - הון ודרישות הון

א. הרכב הון המניות

	לימים 31 בדצמבר, 2020 ו- 2021	
	רשום	מונפק ונפרע
	אלפי ש"ח	
מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א	300,000	230,869

ב. זכויות הנלוות למניות

למחזיקי המניות הרגילות זכויות הצבעה באסיפה הכללית, זכות לדיבידנד, זכויות בפירוק החברה וזכות למינוי הדירקטורים בחברה.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ג. קרנות הון אחרות

ההרכב - מיוחס לבעלי מניות החברה:

	לימים 31 בדצמבר 2020 ו- 2021
	אלפי ש"ח
הטבת מס בגין הענקת מניות למנכ"ל החברה האם	6,169
עסקה עם בעל שליטה	865
	7,034

קרן הון בגין עסקה עם בעל שליטה - קרן ההון מתייחסת לעסקה שבוצעה בין חברות מאוחדות של החברה. ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה שנקבעה בעסקה נזקף לקרן ההון.

ד. מדיניות ודרישות הון

1. מדיניות ההנהלה היא להחזיק בסיס הון איתן במטרה לשמר את יכולת החברה להמשיך את פעילותה על מנת שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה, וכן על מנת לתמוך בפעילות עסקית עתידית. החברה כפופה לדרישות הון הנקבעות על-ידי הממונה.

כחלק מתהליך יישום משטר סולבנסי, נדרשת החברה לבצע תהליך הערכה עצמית של הסיכונים להם היא חשופה. דירקטוריון החברה נדרש לקבוע הון יעד שישקף יחס כושר פירעון ראוי לדעתו לצורך חלוקת דיבידנד.

ביום 5 בפברואר, 2018 החליט דירקטוריון החברה על הון יעד לצורך חלוקת דיבידנד בהתאם לסעיף 1(א)(2) למכתב למנהלי חברות הביטוח, שפורסם ביום 1 באוקטובר 2017, על ידי הממונה, ואשר מטרתו יצירת כרית ביטחון כתנאי לחלוקת דיבידנד כאמור.

הון היעד אשר משמש ככרית ביטחון לחלוקת דיבידנד ונקבע על ידי דירקטוריון החברה, הינו בשיעור של 110% מיחס כושר הפרעון הנדרש, נכון ל-31 בדצמבר, 2017, בהתאם להוראות הסולבנסי החלות על חברות הביטוח, ללא התחשבות בהוראות המעבר אשר פורסמו על ידי הממונה לעניין זה (להלן: "הוראות המעבר").

יצוין, כי בהתאם להחלטה הנ"ל, הון היעד לצורך חלוקת דיבידנד, ייבנה בהדרגה (בתוספת גידול שנתי בשיעור של כ- 0.7%) כך שמתום תקופת ההתאמה של הוראות הסולבנסי (בשנת 2024) ואילך, יעמוד על שיעור של 115% מיחס כושר הפרעון הנדרש. מובהר כי אין ודאות כי החברה תעמוד ביחס כושר פירעון זה בכל נקודת זמן.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ד. מדיניות ודרישות הון (המשך)

2. משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II החל על החברה

על החברה חל משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II וזאת בהתאם להוראות יישום שפורסמו בחודש יוני 2017 ועודכנו בחודש אוקטובר 2020 (להלן - "**חוזר סולבנסי**").

יחס כושר פירעון מבוסס סיכון

יחס כושר פירעון מבוסס סיכון מחושב כיחס שבין ההון העצמי הכלכלי של חברת הביטוח לבין ההון הנדרש לכושר פירעון. ההון העצמי הכלכלי נקבע כסיכום ההון העולה מהמאזן הכלכלי (ראה להלן) ומכשירי חוב הכוללים מנגנונים לספיגת הפסדים (הון רובד 1 נוסף, מכשיר הון רובד 2, הון משני נחות, הון משני מורכב והון שלישוני). סעיפי המאזן הכלכלי מחושבים לפי שווי כלכלי, כאשר ההתחייבויות הביטוחיות מחושבות על בסיס הערכה מיטבית של מכלול התזרימים העתידיים הצפויים מהעסקים הקיימים, ללא מרווחי שמרנות, ובתוספת מרווח סיכון(Risk Margin) .

ההון הנדרש לכושר פירעון (SCR) נועד לאמוד את החשיפה של ההון העצמי הכלכלי לסדרת תרחישים שנקבעה בחוזר הסולבנסי המשקפים סיכונים ביטוחיים, סיכוני שוק ואשראי וכן סיכונים תיפעוליים.

חוזר סולבנסי כולל, בין היתר, הוראות מעבר בקשר לעמידה בדרישות ההון כדלהלן:

א) בחירה, החל מדוח יחס כושר פירעון ליום 31 בדצמבר 2019, באחת מהחלופות הבאות:

1) פריסה הדרגתית של ההון הנדרש, עד לשנת 2024, כך שההון הנדרש יעלה בהדרגה, ב- 5% כל שנה, החל מ-60% מה-SCR ועד למלוא ה-SCR . ההון הנדרש ליום 31 בדצמבר 2020 - 80% מה-SCR (ליום 31 בדצמבר 2019 - 75%); יצוין כי זו היתה החלופה היחידה עד דוח יחס כושר פירעון ל-31 בדצמבר 2019.

2) הגדלת ההון הכלכלי באמצעות ניכוי מעתודות הביטוח של סכום המחושב בהתאם לחוזר סולבנסי (להלן - "**הניכוי**"). הניכוי ילך ויקטן בצורה הדרגתית, עד לשנת 2032 (להלן - "תקופת הפריסה").

החברה בחרה בחלופה הראשונה.

ב) דרישת הון מוקטנת, שתלך ותגדל באופן הדרגתי עד לשנת 2023, על סוגים מסוימים של השקעות.

יחס כושר פרעון של החברה

בהתאם לדוח יחס כושר פרעון ליום 31 בדצמבר, 2020, לחברה עודף הון ללא התחשבות בהוראות המעבר.

החישוב שערכה החברה נבדק על ידי רואי החשבון המבקרים בהתאם לתקן הבטחת מהימנות בינלאומי 3400- IASE - בדיקה של מידע כספי עתידי. תקן זה רלוונטי לביקורת חישובי סולבנסי ואיננו מהווה חלק מתקני הביקורת החלים על הדוחות הכספיים.

יודגש כי התחזיות וההנחות, שהיוו בסיס להכנת דוח יחס כושר פירעון כלכלי, מבוססות, בעיקרן על ניסיון העבר, כפי שעולה ממחקרים אקטוארים הנערכים מעת לעת. נוכח הרפורמות בשוק ההון, הביטוח והחיסכון והשינויים בסביבה הכלכלית, נתוני העבר אינם משקפים בהכרח את התוצאות העתידיות. החישוב מתבסס לעיתים על הנחות לגבי אירועים עתידיים, פעולות ההנהלה וכן על דפוס ההתפתחות העתידי של מרווח הסיכון, שלא בהכרח יתממשו או שיתממשו באופן שונה מההנחות אשר שימשו בסיס לחישוב. כמו כן, התוצאות בפועל עלולות להיות שונות באופן מהותי מהחישוב, מאחר והתרחישים המשולבים של אירועים עשויים להתממש באופן שונה מהותית מההנחות בחישוב.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ד. מדיניות ודרישות הון (המשך)

2. משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II החל על החברה (המשך)

יחס כושר פרעון של החברה (המשך)

בדוח המיוחד של רואי החשבון המבקרים מופנית תשומת הלב לאמור בדוח יחס כושר פירעון בדבר אי הודאות הנגזרת משינויים רגולטורים וחשיפה לתלויות שלא ניתן להעריך את השפעתה על יחס כושר הפירעון.

ביום 14 במרס 2021 שלח הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח אשר מאפשר שלא לפרסם לציבור דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 30 ביוני 2021. בהתאם לכך, החברה בחרה שלא לפרסם לציבור דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 30 ביוני 2021. יחד עם זאת, בהתאם להוראות החוזר המאוחד, החברה ביצעה חישוב פנימי לא מבוקר ולא סקור של יחס כושר הפירעון הכלכלי ליום 30 ביוני 2021 אשר דווח לממונה. בהתאם לחישוב כאמור לחברה קיים עודף הון ללא התחשבות בהוראות המעבר.

3. דיבידנד

בהתאם למכתב שפרסמה הממונה, בחודש אוקטובר 2017, (להלן - "המכתב") חברת ביטוח תהיה רשאית לחלק דיבידנד רק אם לאחר ביצוע החלוקה יש לחברה יחס כושר פירעון לפי חוזר סולבנסי בשיעור של לפחות 100%, כשהוא מחושב ללא הוראות המעבר ובכפוף ליעד יחס כושר פירעון שקבע דירקטוריון החברה. בנוסף נקבעו במכתב הוראות דיווח לממונה.
החישוב שערכה החברה ליום 31 בדצמבר, 2020 והאומדן שביצעה ליום 30 ביוני 2021, המתבסס על תמהיל ההשקעות וההתחייבויות הביטוחיות לאותו יום, ובהתחשב בפעולות הוניות לאחר מועד החישוב, משקף יחס כושר פרעון כלכלי גבוה מיחס כושר הפרעון הנדרש על פי המכתב.

ביום 19 בדצמבר 2021 חילקה החברה דיבידנד בסך 200 מיליוני ש"ח לחברה האם.

לאחר תאריך הדיווח, בחודש מרס 2022 אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד לחברה האם בסך של 100 מיליוני ש"ח. הדיבידנד ישולם בסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים.

4. הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון של חברת ביטוח (ORSA)

ביום 5 לינואר 2022 פרסם הממונה תיקון להוראות החוזר המאוחד- "דיווח לממונה על שוק ההון" - הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון של חברת ביטוח (ORSA) (להלן- **"התיקון"**) - בתיקון נקבע כי חברת ביטוח תדווח לממונה אודות הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון (ORSA) אחת לשנה, במהלך חודש ינואר. בהתאם לתיקון החברה תספק לממונה דיווח שיכלול את סיכום התוצאות, מצב עסקי וקשרי גומלין, חשיפה לסיכון, הערכת כושר פירעון ודרישת הון, הערכה צופה פני עתיד ותרחישים וניתוחי רגישויות. תחילתו של החוזר ביום 1 בינואר 2023.

באור 15: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

	31 בדצמבר					
	ברוטו		ביטוח משנה		שייר	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
	אלפי ש"ח					
ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:						
חוזי ביטוח	7,214,895	6,969,421	156,218	154,442	7,058,677	6,814,979
חוזי השקעה	2,129	3,361	-	-	2,129	3,361
	7,217,024	6,972,782	156,218	154,442	7,060,806	6,818,340
בניכוי סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה	(1,397)	(1,351)	-	-	(1,397)	(1,351)
סך הכל ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	7,215,627	6,971,431	156,218	154,442	7,059,409	6,816,989
חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח בריאות	2,398,247	1,971,106	484,350	399,896	1,913,897	1,571,210
חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי	5,330,423	4,912,005	1,616,836	1,294,307	3,713,587	3,617,698
סך הכל התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	14,944,297	13,854,542	2,257,404	1,848,645	12,686,893	12,005,897

באור 16: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

	31 בדצמבר					
	ברוטו		ביטוח משנה		שייר	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
	באלפי ש"ח					
ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:						
חוזי ביטוח	28,517,981	26,032,402	42,115	42,375	28,475,866	25,990,027
חוזי השקעה	5,370,798	5,095,587	-	-	5,370,798	5,095,587
	33,888,779	31,127,989	42,115	42,375	33,846,664	31,085,614
בניכוי סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה	(55,689)	(56,903)	-	-	(55,689)	(56,903)
סך הכל ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	33,833,090	31,071,086	42,115	42,375	33,790,975	31,028,711
חוזי ביטוח הכלולים במגזר בריאות	795,064	613,346	31,454	25,407	763,610	587,939
סך הכל התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	34,628,154	31,684,432	73,569	67,782	34,554,585	31,616,650

בחוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה תגמולי הביטוח שלהם זכאי המוטב תלויים או צמודים לתשואה שמניבות השקעות מסויימות של החברה בניכוי דמי ניהול. חוזים אלה כוללים, בין היתר, תוכניות ביטוח המזכות/מחייבות את המבוטח בבונוס/מאלוס לפי תוצאות ההשקעות של תיק הפוליסות תלויות התשואה של החברה. בחוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה תגמולי הביטוח שלהם זכאי המבוטח אינם תלויים ברווח או ההפסד מההשקעות שביצעה החברה.

ההבחנה בין חוזים תלויי תשואה לבין חוזים שאינם תלויי תשואה נעשית ברמת הכיסוי הבודד, כך שישנן פוליסות ביטוח עם מספר כיסויים אשר חלקם תלויי תשואה וחלקם אינם תלויי תשואה.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

א'1. ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי סוגים:

	31 בדצמבר					
	ברוטו		ביטוח משנה		שייר	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
	אלפי ש"ח					
ענף רכב חובה						
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה	184,358	177,864	16,767	2,308	167,591	175,556
הפרשה לפרמיה בחסר	22,335	15,891	2,451	139	19,884	15,752
תביעות תלויות	1,862,229	1,773,895	67,395	51,523	1,794,834	1,722,372
סך ענף רכב חובה (ראה ג'3 ו- ג'4 להלן)	2,068,922	1,967,650	86,613	53,970	1,982,309	1,913,680
ענפי חבויות						
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה	268,191	237,558	188,678	167,082	79,513	70,476
הפרשה לפרמיה בחסר	22,403	19,696	4,449	2,640	17,954	17,056
תביעות תלויות	1,515,469	1,380,631	619,840	446,320	895,629	934,311
סך ענפי חבויות	1,806,063	1,637,885	812,967	616,042	993,096	1,021,843
סך בענפי רכב חובה וחבויות (ראה ג'1 ו- ג'2 להלן)	3,874,985	3,605,535	899,580	670,012	2,975,405	2,935,523
ענפי רכוש ואחרים						
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה	729,554	650,297	301,013	228,177	428,541	422,120
הפרשה לפרמיה בחסר	49,625	27,375	(2,916)	2,546	52,541	24,829
תביעות תלויות	676,259	628,798	419,159	393,572	257,100	235,226
סך ענפי רכוש ואחרים (ראה ב' להלן)	1,455,438	1,306,470	717,256	624,295	738,182	682,175
סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי	5,330,423	4,912,005	1,616,836	1,294,307	3,713,587	3,617,698
הוצאות רכישה נדחות:						
ענף רכב חובה	19,712	18,078	3,616	448	16,096	17,630
ענפי חבויות	26,356	26,154	12,750	11,019	13,606	15,135
ענפי רכוש ואחרים	137,000	136,392	37,012	36,793	99,988	99,599
סך-הכל הוצאות רכישה נדחות	183,068	180,624	53,378	48,260	129,690	132,364
התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות רכישה נדחות:						
ענף רכב חובה	2,049,210	1,949,572	82,997	53,522	1,966,213	1,896,050
ענפי חבויות	1,779,707	1,611,731	800,217	605,023	979,490	1,006,708
ענפי רכוש ואחרים	1,318,438	1,170,078	680,244	587,502	638,194	582,576
	5,147,355	4,731,381	1,563,458	1,246,047	3,583,897	3,485,334

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

א'2. התחייבויות ביטוחיות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי שיטות חישובן:

	31 בדצמבר					
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
	ברוטו		ביטוח משנה		שייר	
	אלפי ש"ח					
הערכות אקטואריות:						
מר יעקב מאוזר	4,044,516	3,504,415	1,037,289	649,375	3,007,227	2,855,040
גב' קטי רזניק	35,971	37,832	30,106	32,906	5,865	4,926
	4,080,487	3,542,247	1,067,395	682,281	3,013,092	2,859,966
הפרשות על בסיס הערכות אחרות:						
הערכת מחלקת תביעות בגין התביעות התלויות הידועות	(525)	89,957	(446)	64,820	(79)	25,137
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה	1,182,106	1,065,718	506,459	397,570	675,647	668,148
הערכות אחרות	68,355	214,083	43,428	149,636	24,927	64,447
	1,249,936	1,369,758	549,441	612,026	700,495	757,732
סה"כ ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי	5,330,423	4,912,005	1,616,836	1,294,307	3,713,587	3,617,698

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ב'. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות:

1. ענפי רכב חובה וחבויות

	31 בדצמבר					
	ברוטו		ביטוח משנה		שייר	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
	אלפי ש"ח					
יתרה לתחילת השנה	3,561,304	3,587,908	658,545	527,446	2,902,759	3,060,462
עלות התביעות המצטברת בגין שנת חיתום שוטפת	862,169	799,260	300,763	240,607	561,406	558,653
שינוי ביתרות לתחילת שנה כתוצאה מהצמדה למדד ורווח השקעתי לפי הנחת ההיוון הגלומה בהתחייבויות	185,594	(35,883)	45,269	(3,934)	140,325	(31,949)
שינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות	(215,972)	(201,865)	(49,795)	(41,879)	(166,177)	(159,986)
סך השינוי בעלות התביעות המצטברת	831,791	561,512	296,237	194,794	535,554	366,718
תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה:						
בגין שנת חיתום שוטפת	5,191	3,089	1,888	788	3,303	2,301
בגין שנות חיתום קודמות	558,987	585,028	69,680	62,907	489,307	522,121
סך תשלומים לתקופה	564,178	588,117	71,568	63,695	492,610	524,422
יתרה לסוף השנה	3,828,917	3,561,303	883,214	658,545	2,945,703	2,902,758

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות, הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.

2. עלות התביעות המצטברת (Ultimate) הינה: יתרת תביעות תלויות, הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות בתוספת סך תשלומי התביעות כולל הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.

3. התשלומים כוללים הוצאות עקיפות לישוב תביעות (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות החיתום.

4. השינוי באומדן עלות התביעות בגין שנות חיתום קודמות, כולל את השפעת תקנות ההיוון (ראה באור 36(6)(ב)(5)(א) להלן) ואת השפעת שחרור הצבירה בענפים בהם מחושבת העתודה בשיטת עודף הכנסות על הוצאות.

5. השינוי ביתרות לתחילת שנה כולל את השפעת השינוי בהיוון ההתחייבויות הביטוחיות והשינוי בשווי ההוגן של נכסים העומדים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ב'. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך):

2. ענפי רכוש ואחרים

	31 בדצמבר					
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
	ברוטו		ביטוח משנה		שייר	
	אלפי ש"ח					
יתרה לתחילת השנה	1,170,079	1,147,615	587,499	488,215	582,580	659,400
עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח	1,071,020	1,035,666	326,146	369,240	744,874	666,426
שינוי בעלות התביעות המצטברות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח	(77,413)	(99,722)	(38,151)	(45,374)	(39,262)	(54,348)
	993,607	935,944	287,995	323,866	705,612	612,078
תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה:						
בגין אירועים של שנת הדוח	676,807	606,379	137,140	116,873	539,667	489,506
בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח	269,340	338,100	124,177	149,286	145,163	188,814
סך תשלומים	946,147	944,479	261,317	266,159	684,830	678,320
שינוי בהפרשה לפרמיה שטרם הורווחה, נטו מהוצאות רכישה נדחות	78,649	30,577	72,617	40,639	6,032	(10,062)
שינוי בהפרשה לפרמיה בחסר	22,250	421	(6,550)	941	28,800	(520)
יתרה לסוף השנה	1,318,438	1,170,078	680,244	587,502	638,194	582,576

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות בתוספת הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.

2. עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח כוללת את יתרת תביעות תלויות לסוף שנת הדוח בתוספת סך תשלומי התביעות בתקופת הדוח לרבות הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.

3. תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה כוללים תשלומים בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח ובתוספת השינוי ביתרת תביעות תלויות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח.

4. התשלומים ליישוב תביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישובן (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות הנזק.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'1. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו, בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות ליום 31 בדצמבר, 2021:

שנת חיתום	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	סה"כ
	אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2021 *)										
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	8,345	8,399	8,970	7,575	7,925	6,905	7,892	8,042	3,137	5,191	
לאחר שנתיים	54,381	62,492	56,438	55,996	51,817	51,530	47,048	45,294	47,349		
לאחר שלוש שנים	125,175	151,812	153,931	149,270	157,185	161,175	122,226	124,244			
לאחר ארבע שנים	197,578	251,741	262,284	254,283	249,608	257,194	198,028				
לאחר חמש שנים	263,299	351,056	345,315	346,363	355,833	341,723					
לאחר שש שנים	335,076	422,296	399,924	414,189	422,576						
לאחר שבע שנים	394,501	491,324	451,428	470,796							
לאחר שמונה שנים	437,578	547,426	502,724								
לאחר תשע שנים	469,645	589,551									
לאחר עשר שנים	493,636										
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה: **)											
לאחר שנה ראשונה	618,765	678,923	740,910	684,692	778,695	766,316	718,529	751,446	813,454	880,392	
לאחר שנתיים	625,030	679,460	721,132	756,284	761,267	746,155	688,290	720,783	788,966		
לאחר שלוש שנים	637,179	711,268	741,834	784,363	789,273	736,777	663,028	717,922			
לאחר ארבע שנים	522,522	688,613	710,137	738,165	716,278	665,646	601,780				
לאחר חמש שנים	557,427	719,767	696,961	710,008	709,568	661,102					
לאחר שש שנים	578,413	716,028	663,914	694,389	704,587						
לאחר שבע שנים	580,741	697,296	651,304	681,233							
לאחר שמונה שנים	569,532	673,775	638,549								
לאחר תשע שנים	551,737	674,613									
לאחר עשר שנים	554,552										
עודף (חוסר) ביחס לשנה הראשונה שאינה כוללת צבירה ***)	(32,030)	36,655	82,583	3,459	74,108	105,214	116,749	33,524	24,488		444,750
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שאינה כוללת צבירה באחוזים	(6.13%)	5.15%	11.45%	0.51%	9.52%	13.73%	16.25%	4.46%	3.01%		6.88%
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2021 לפני השפעת השינויים בעתודות	554,552	674,613	638,549	681,233	704,587	661,102	601,780	717,922	788,966	880,392	6,903,696
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2021	493,636	589,551	502,724	470,796	422,576	341,723	198,028	124,244	47,349	5,191	3,195,818
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	60,916	85,062	135,825	210,437	282,011	319,379	403,752	593,678	741,617	875,201	3,707,878
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2011											121,039
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2021											3,828,917

*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

**) אומדן התביעות המצטברות כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

***) צבירה חושבה עד וכולל דצמבר 2014. הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שאינה כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות נובע בעיקרו משינויים בעתודות ביטוח בביטוח כללי .

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'2. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות ליום 31 בדצמבר, 2021:

שנת חיתום	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	סה"כ
	אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2021 *)										
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	7,025	7,219	8,183	6,608	7,098	5,926	4,273	7,344	2,347	3,301	
לאחר שנתיים	49,844	57,255	53,943	53,595	49,334	46,926	36,587	39,029	29,928		
לאחר שלוש שנים	117,102	142,949	150,718	145,882	153,073	146,462	105,694	111,005			
לאחר ארבע שנים	186,476	236,567	250,459	247,756	243,030	235,077	173,977				
לאחר חמש שנים	245,717	327,581	333,498	327,072	342,013	309,847					
לאחר שש שנים	311,490	394,861	386,826	393,417	407,725						
לאחר שבע שנים	369,355	452,073	434,391	446,391							
לאחר שמונה שנים	406,077	502,708	482,221								
לאחר תשע שנים	433,528	536,640									
לאחר עשר שנים	450,980										
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה: **)											
לאחר שנה ראשונה	510,254	564,564	642,704	599,996	689,954	667,666	610,722	607,160	569,999	570,652	
לאחר שנתיים	507,192	556,667	636,933	670,837	671,065	646,665	579,874	571,552	538,302		
לאחר שלוש שנים	520,477	591,231	648,931	702,449	707,229	644,116	555,493	573,621			
לאחר ארבע שנים	460,750	605,509	657,833	684,246	677,648	610,092	522,711				
לאחר חמש שנים	484,052	639,179	651,618	663,906	667,620	602,133					
לאחר שש שנים	513,902	643,518	626,394	653,718	662,691						
לאחר שבע שנים	519,653	625,182	618,253	642,460							
לאחר שמונה שנים	509,855	603,783	606,501								
לאחר תשע שנים	495,137	604,056									
לאחר עשר שנים	498,128										
חוסר ביחס לשנה הראשונה שאינה כוללת צבירה ***)	(37,378)	(12,825)	30,432	(42,464)	27,263	65,533	88,011	33,539	31,697		183,808
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שאינה כוללת צבירה באחוזים	(8.11%)	(2.17%)	4.78%	(7.08%)	3.95%	9.82%	14.41%	5.52%	5.56%		3.38%
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2021 לפני השפעת השינויים בעתודות	498,128	604,056	606,501	642,460	662,691	602,133	522,711	573,621	538,302	570,652	5,821,255
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2021	450,980	536,640	482,221	446,391	407,725	309,847	173,977	111,005	29,928	3,301	2,952,015
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	47,148	67,416	124,280	196,069	254,966	292,286	348,734	462,616	508,374	567,351	2,869,240
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2011											76,463
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2021											2,945,703

*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

**) אומדן התביעות המצטברות כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

***) צבירה חושבה עד וכולל דצמבר 2014. הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שאינה כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות, נובע בעיקרו משינויים בעתודות ביטוח בביטוח כללי.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'3. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו, בענפי ביטוח רכב חובה ליום 31 בדצמבר, 2021:

שנת חיתום	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	סה"כ
	אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2021 *)										
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	3,928	4,618	5,471	3,779	3,959	3,581	4,627	4,511	1,842	2,580	
לאחר שנתיים	39,392	47,349	43,330	41,432	40,120	35,483	32,792	33,418	25,825		
לאחר שלוש שנים	97,463	121,508	122,765	120,639	131,963	123,685	94,484	98,748			
לאחר ארבע שנים	152,598	204,420	200,756	206,759	208,543	200,285	154,583				
לאחר חמש שנים	199,413	278,672	259,356	271,833	284,395	258,032					
לאחר שש שנים	252,053	328,991	295,698	320,588	334,243						
לאחר שבע שנים	296,997	376,264	329,492	356,277							
לאחר שמונה שנים	321,329	415,458	362,929								
לאחר תשע שנים	338,961	438,248									
לאחר עשר שנים	348,324										
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה **)	394,596	431,199	443,048	421,917	498,628	492,020	459,813	443,146	424,861	454,580	
לאחר שנתיים	400,845	438,739	433,163	475,292	485,898	476,849	432,255	409,525	412,426		
לאחר שלוש שנים	410,458	461,689	448,408	495,207	521,308	467,042	416,808	422,533			
לאחר ארבע שנים	335,995	482,693	452,869	497,760	506,537	456,861	392,674				
לאחר חמש שנים	365,149	499,708	445,878	480,042	497,729	446,194					
לאחר שש שנים	384,863	500,304	429,615	477,717	497,755						
לאחר שבע שנים	377,004	489,022	425,287	480,192							
לאחר שמונה שנים	372,045	474,487	426,690								
לאחר תשע שנים	365,565	478,538									
לאחר עשר שנים	370,684										
עודף (חוסר) ביחס לשנה הראשונה שאינה כוללת צבירה ***)	(34,689)	(16,849)	6,473	(58,275)	873	45,826	67,139	20,613	12,435		43,546
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שאינה כוללת צבירה באחוזים	(10.32%)	(3.65%)	1.49%	(13.81%)	0.18%	9.31%	14.60%	4.65%	2.93%		1.10%
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2021 לפני השפעת השינויים בעתודות	370,684	478,538	426,690	480,192	497,755	446,194	392,674	422,533	412,426	454,580	4,382,266
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2021	348,324	438,248	362,929	356,277	334,243	258,032	154,583	98,748	25,825	2,580	2,379,789
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	22,360	40,290	63,761	123,915	163,512	188,162	238,091	323,785	386,601	452,000	2,002,477
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2011											46,733
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2021											2,049,210

*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

**) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

***) צבירה חושבה עד וכולל דצמבר 2014. הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שאינה כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות נובע בעיקרו משינויים בעתודות ביטוח בביטוח כללי .

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'4. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענפי ביטוח רכב חובה ליום 31 בדצמבר, 2021:

שנת חיתום	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	סה"כ
	אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2021 *)										
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	3,928	4,618	5,471	3,779	3,959	3,580	4,621	4,498	1,835	2,353	
לאחר שנתיים	39,392	47,349	43,330	41,432	39,991	35,452	32,629	32,954	25,765		
לאחר שלוש שנים	97,463	121,508	122,765	120,639	131,446	123,571	94,163	98,079			
לאחר ארבע שנים	152,595	203,012	195,935	206,390	207,853	200,146	153,660				
לאחר חמש שנים	199,410	275,460	256,405	268,322	283,664	257,288					
לאחר שש שנים	250,493	325,779	292,747	316,954	333,176						
לאחר שבע שנים	294,743	370,055	326,539	352,643							
לאחר שמונה שנים	318,234	408,638	359,976								
לאחר תשע שנים	335,011	431,370									
לאחר עשר שנים	343,986										
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה **)	389,284	425,016	436,787	416,643	488,473	482,319	450,119	431,289	415,359	417,319	
לאחר שנתיים	391,907	428,400	425,443	463,708	470,889	463,750	420,985	397,096	396,145		
לאחר שלוש שנים	401,511	450,183	436,622	483,062	507,572	459,605	406,930	411,957			
לאחר ארבע שנים	332,434	467,144	443,144	485,816	499,362	450,877	385,402				
לאחר חמש שנים	355,031	484,595	439,546	471,538	492,454	442,685					
לאחר שש שנים	376,210	487,395	426,105	470,371	495,392						
לאחר שבע שנים	370,773	476,571	422,264	473,139							
לאחר שמונה שנים	366,218	466,790	423,632								
לאחר תשע שנים	360,618	470,833									
לאחר עשר שנים	365,743										
עודף (חוסר) ביחס לשנה הראשונה שאינה כוללת צבירה ***)	(33,309)	(20,650)	1,811	(56,496)	(6,919)	39,634	64,717	19,332	19,214		27,334
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שאינה כוללת צבירה באחוזים	(10.02%)	(4.59%)	0.43%	(13.56%)	(1.42%)	8.22%	14.38%	4.48%	4.63%		0.70%
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2021 לפני השפעת השינויים בעתודות	365,743	470,833	423,632	473,139	495,392	442,685	385,402	411,957	396,145	417,319	4,282,247
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2021	343,986	431,370	359,976	352,643	333,176	257,288	153,660	98,079	25,765	2,353	2,358,296
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	21,757	39,463	63,656	120,496	162,216	185,397	231,742	313,878	370,380	414,966	1,923,951
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2011											42,262
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2021											1,966,213

*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

**) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

***) צבירה חושבה עד וכולל דצמבר 2014. הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שאינה כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות נובע בעיקרו משינויים בעתודות ביטוח בביטוח כללי .

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'5. נתונים מצטברים בדבר שנות חיתום בענף ביטוח רכב חובה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2021:

	שנת חיתום						
	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח						
פרמיות ברוטו	459,963	438,168	451,119	460,832	497,762	497,877	467,690
רווח (הפסד) כולל בשייר בגין שנת החיתום מצטבר *)	(52,761)	(7,478)	(8,688)	40,667	21,013	(11,978)	2,536
*) כולל יתרות שנזקפו בשנת 2015 ישירות לעודפים בסך	-	-	-	-	-	-	33,272
השפעת ההכנסות מהשקעות על הרווח הכולל המצטבר בשייר בגין שנת החיתום	11,180	25,543	30,255	42,398	46,625	52,997	49,508

ג'6. נתונים מצטברים בדבר שנות חיתום בענף ביטוח חבויות אחרות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2021:

	שנת חיתום						
	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח						
פרמיות ברוטו	483,223	439,354	347,008	296,112	305,924	295,476	316,283
הפסד כולל בשייר בגין שנת החיתום מצטבר *)	(20,213)	(11,612)	(9,639)	4,265	(2,428)	9,876	26,753
*) כולל יתרות שנזקפו בשנת 2015 ישירות לעודפים בסך	-	-	-	-	-	-	20,444
השפעת ההכנסות מהשקעות על הרווח הכולל המצטבר בשייר בגין שנת החיתום	13,602	11,062	12,084	17,895	21,754	28,863	31,880

*) הרווח (הפסד) המצטבר בגין שנות החיתום כולל את הרווח (ההפסד) בגין פעילות שלא נכללה בחישוב העתודות.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'7. הרכב הרווח (ההפסד) הכולל בשייר בענף ביטוח רכב חובה:

	ברוטו		שייר	
	אלפי ש"ח			
	הפסד כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח כולל בגין שנות חיתום קודמות	הפסד כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח כולל בגין שנות חיתום קודמות
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר:				
2021	(50,464)	73,520	(52,761)	69,387
2020	(30,963)	107,846	(33,657)	100,156
2019	(33,563)	179,817	(35,553)	157,095

ג'8. הרכב הרווח (ההפסד) הכולל בשייר בענף ביטוח חבויות אחרות:

	ברוטו		שייר	
	אלפי ש"ח			
	הפסד כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח כולל בגין שנות חיתום קודמות	הפסד כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח כולל בגין שנות חיתום קודמות
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר:				
2021	(1,541)	146,292	(20,505)	126,981
2020	(16,539)	145,577	(36,040)	96,382
2019	(20,585)	156,792	(33,036)	106,527

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2021		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			פוליסות ללא מרכיב חסכון		
		משנת 2004			סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		
	עד שנת 1990 (*)	עד שנת 2003	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה	פרט	קבוצתי	סה"כ
	באלפי ש"ח						
(א) לפי חשיפה ביטוחית:							
התחייבויות בגין חוזי ביטוח:							
קצבה ללא מקדמים מובטחים	-	-	96,126	2,525,563	-	-	2,621,689
קצבה עם מקדמים מובטחים:							
עד חודש מאי 2001	1,989,078	7,437,273	-	-	-	-	9,426,351
מחודש יוני 2001	-	1,969,869	85,887	9,068,522	-	-	11,124,278
קצבה בתשלום	798,507	958,932	1,147,608	1,592,113	-	-	4,497,160
הוני (ללא אופציה לקצבה)	1,343,645	3,249,823	7	764,891	-	-	5,358,366
עתודה משלימה לגמלאות **)	419,719	670,445	-	997	-	-	1,091,161
מרכיבי סיכון אחרים	46,719	337,247	-	480,872	629,129	119,904	1,613,871
סה"כ בגין חוזי ביטוח	4,597,668	14,623,589	1,329,628	14,432,958	629,129	119,904	35,732,876
התחייבויות בגין חוזי השקעה	1,961	2,053	168	5,368,745	-	-	5,372,927
סה"כ בביטוח חיים	4,599,629	14,625,642	1,329,796	19,801,703	629,129	119,904	41,105,803
(ב) לפי חשיפה פיננסית:							
שאינו תלוי תשואה	4,525,435	169,910	1,329,796	475,280	596,699	119,904	7,217,024
תלוי תשואה	74,194	14,455,732	-	19,326,423	32,430	-	33,888,779
סה"כ	4,599,629	14,625,642	1,329,796	19,801,703	629,129	119,904	41,105,803

*) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.

**) בנוסף לעתודה המשלימה לגמלאות, הכלולה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, קיימת הפרשה בסך של 239,397 אלפי ש"ח, אשר תיזקף לרווח והפסד לאורך חיי הפוליסה הנותרים עד גיל הפרישה. לפירוט נוסף ראה באור 36(6)(א)(1)(ד).

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות (המשך)

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2020	פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				פוליסות ללא מרכיב חסכון	
			משנת 2004		סיכון הנמכר כפוליסה בודדת	
	עד שנת 1990 (*	עד שנת 2003	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה	פרט	קבוצתי	סה"כ
	באלפי ש"ח						
(א) לפי חשיפה ביטוחית:							
התחייבויות בגין חוזי ביטוח:							
קצבה ללא מקדמים מובטחים	-	-	101,751	2,502,810	-	-	2,604,561
קצבה עם מקדמים מובטחים:							
עד חודש מאי 2001	1,781,719	6,519,970	-	-	-	-	8,301,689
מחודש יוני 2001	-	1,661,320	41,673	7,929,054	-	-	9,632,047
קצבה בתשלום	682,387	753,400	1,102,695	1,481,773	-	-	4,020,255
הוני (ללא אופציה לקצבה)	1,580,224	3,523,448	-	815,741	-	-	5,919,413
עתודה משלימה לגמלאות **)	425,524	579,770	-	556	-	-	1,005,850
מרכיבי סיכון אחרים	39,593	339,792	-	462,294	574,842	101,487	1,518,008
סה"כ בגין חוזי ביטוח	4,509,447	13,377,700	1,246,119	13,192,228	574,842	101,487	33,001,823
התחייבויות בגין חוזי השקעה	2,254	2,044	1,107	5,093,543	-	-	5,098,948
סה"כ בביטוח חיים	4,511,701	13,379,744	1,247,226	18,285,771	574,842	101,487	38,100,771
(ב) לפי חשיפה פיננסית:							
שאינו תלוי תשואה	4,442,384	178,055	1,247,226	461,297	542,333	101,487	6,972,782
תלוי תשואה	69,317	13,201,689	-	17,824,474	32,509	-	31,127,989
סה"כ	4,511,701	13,379,744	1,247,226	18,285,771	574,842	101,487	38,100,771

*) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.

**) בנוסף לעתודה המשלימה לגמלאות, הכלולה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, קיימת הפרשה בסך של 206,811 אלפי ש"ח, אשר תיזקף לרווח והפסד לאורך חיי הפוליסה הנותרים עד גיל הפרישה. לפירוט נוסף ראה באור 36(6)(א)(1)(ד).

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2021	פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				פוליסות ללא מרכיב חסכון	
			משנת 2004		סיכון הנמכר כפוליסה בודדת	
	עד שנת 1990 (1)	עד שנת 2003	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה	פרט	קבוצתי	סה"כ
	אלפי ש"ח						
פרמיות ברוטו:							
מסורתי/מעורב	9,745	14,956	-	-	-	-	24,701
מרכיב החיסכון	23,376	345,550	130,976	1,011,676	-	-	1,511,578
אחר	4,995	85,343	-	144,677	564,764	34,357	834,136
סה"כ	38,116	445,849	130,976	1,156,353	564,764	34,357	2,370,415
מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)	52,115	303,690	33,090	175,595	-	-	564,490
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	322,969	2,269,841	197,808	2,725,476	307,401	51,008	5,874,503
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה	128	299	(924)	584,910	-	-	584,413
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים	(11,200)	240,222	(11,964)	(3,115)	26,419	(15,211)	225,151
רווח כולל אחר מעסקי ביטוח חיים	58,815	3,926	41,179	11,490	7,624	2,751	125,785
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים	47,615	244,148	29,215	8,375	34,043	(12,460)	350,936
תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח	-	12	-	776,677	-	-	776,689
פרמיה משונתת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש (2)	-	-	-	14,017	81,213	-	95,230
פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח	46	2,436	130,976	212,983	-	-	346,442
פרמיה משונתת בגין חוזי השקעה - עסק חדש	-	-	-	13,075	-	-	13,075
פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה	-	-	-	610,823	-	-	610,823
העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (ד)	-	-	-	125,492	-	-	125,492
העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (ד)	127,743	256,823	-	962,095	-	-	1,346,661

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2020	פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				פוליסות ללא מרכיב חסכון	
			משנת 2004		סיכון הנמכר כפוליסה בודדת	
	עד שנת 1990 (1)	עד שנת 2003	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה	פרט	קבוצתי	סה"כ
	אלפי ש"ח						
פרמיות ברוטו:							
מסורתי/מעורב	13,089	17,838	-	-	-	-	30,927
מרכיב החיסכון	24,084	353,957	207,204	1,790,595	-	-	2,375,840
אחר	5,574	91,566	-	163,245	546,068	32,601	839,054
סה"כ	42,747	463,361	207,204	1,953,840	546,068	32,601	3,245,821
מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)	15,016	133,383	34,328	152,740	-	-	335,467
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	101,952	913,147	213,516	2,251,649	280,305	47,699	3,808,268
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה	68	(112)	176	93,916	-	-	94,048
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים	111,392	8,653	29,572	818	22,890	(15,414)	157,911
הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח חיים	(6,908)	(231)	(4,697)	(783)	(392)	(287)	(13,298)
סך כל הרווח (הפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים	104,484	8,422	24,875	35	22,498	(15,701)	144,613
תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח	1	14	-	646,262	-	-	646,277
פרמיה משונתת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש (2)	-	-	-	34,611	66,150	-	100,760
פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח	256	4,033	207,204	882,247	-	-	1,093,740
פרמיה משונתת בגין חוזי השקעה - עסק חדש	-	-	-	17,347	-	-	17,347
פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה	-	-	-	460,003	-	-	460,003
העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (ד)	-	-	-	223,353	-	-	223,353
העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (ד)	14,706	196,524	-	851,111	-	-	1,062,340

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2019	פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				פוליסות ללא מרכיב חסכון	
			משנת 2004		סיכון הנמכר כפוליסה בודדת	
	עד שנת 1990 (1)	עד שנת 2003	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה	פרט	קבוצתי	סה"כ
	אלפי ש"ח						
פרמיות ברוטו:							
מסורתי/מעורב	16,457	20,789	-	-	-	-	37,246
מרכיב החיסכון	26,498	377,014	333,626	1,740,679	-	-	2,477,817
אחר	7,416	98,169	-	186,060	527,795	40,758	860,198
סה"כ	50,371	495,972	333,626	1,926,739	527,795	40,758	3,375,261
מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)	61,379	234,395	71,452	150,789	-	-	518,015
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	405,612	1,981,191	434,008	3,027,631	239,924	41,774	6,130,140
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה	65	638	127	533,244	-	-	534,074
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים	(116,293)	78,170	(63,433)	(73,335)	53,841	(792)	(121,842)
רווח כולל אחר מעסקי ביטוח חיים	37,807	3,119	30,200	8,059	5,117	1,924	86,226
סך כל הרווח (הפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים	(78,486)	81,289	(33,233)	(65,276)	58,958	1,132	(35,616)
תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח	4	52	-	1,143,862	-	-	1,143,918
פרמיה משונתת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש (2)	12	175	-	93,949	59,157	-	153,293
פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח	298	3,408	333,626	729,863	-	-	1,067,195
פרמיה משונתת בגין חוזי השקעה - עסק חדש	-	-	-	32,920	-	-	32,920
פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה	-	-	-	922,553	-	-	922,553
העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (ד)	-	-	-	596,373	-	-	596,373
העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (ד)	10,063	145,501	-	378,706	-	-	534,270

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

הערות:

(1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.

(2) הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשונתת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.

(3) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות.
המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל (לרבות רווח כולל אחר) לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

(4) השורה "תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה" כוללת רק את סכום הרווחים (ההפסדים) מהשקעות בגין חוזי השקעה.

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות

א. פירוט ההתחייבויות ברוטו בגין חוזי ביטוח לפי חשיפה פיננסית

הנתונים הכלולים בכל אחד מהטורים בטבלאות שלהלן הינם בגין הפוליסה העיקרית והכיסויים הנוספים המצורפים אליה.

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2021					
	סיעודי		אחר *)		
	פרט	קבוצתי	זמן ארוך	זמן קצר	סה"כ
	אלפי ש"ח				
תלוי תשואה	86,914	708,150	-	-	795,064
אינו תלוי תשואה	1,044,529	732,179	585,771	35,768	2,398,247
סה"כ	1,131,443	1,440,329	585,771	35,768	3,193,311

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2020					
	סיעודי		אחר *)		
	פרט	קבוצתי	זמן ארוך	זמן קצר	סה"כ
	אלפי ש"ח				
תלוי תשואה	69,921	543,425	-	-	613,346
אינו תלוי תשואה	935,869	429,132	571,260	34,845	1,971,106
סה"כ	1,005,790	972,557	571,260	34,845	2,584,452

*) הכיסוי המהותי ביותר הכלול בביטוח בריאות אחר לזמן ארוך הינו הוצאות רפואיות (אשתקד - זהה) ולזמן קצר הינו עובדים זרים (אשתקד - זהה).

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות (המשך)

ב. פירוט ההתחייבויות ברוטו בגין חוזי ביטוח לפי חשיפה ביטוחית

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2021					
	סיעודי		אחר *)		
	פרט	קבוצתי	זמן ארוך	זמן קצר	סה"כ
	אלפי ש"ח				
קצבה בתשלום	146,018	531,770	1,388	-	679,176
מרכיבי סיכון אחרים	985,425	908,559	584,383	35,768	2,514,135
סה"כ	1,131,443	1,440,329	585,771	35,768	3,193,311

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2020					
	סיעודי		אחר *)		
	פרט	קבוצתי	זמן ארוך	זמן קצר	סה"כ
	אלפי ש"ח				
קצבה בתשלום	112,722	331,509	1,317	-	445,548
מרכיבי סיכון אחרים	893,068	641,048	569,943	34,845	2,138,904
סה"כ	1,005,790	972,557	571,260	34,845	2,584,452

*) הכיסוי המהותי ביותר הכלול בביטוח בריאות אחר לזמן ארוך הינו הוצאות רפואיות (אשתקד - זהה) ולזמן קצר הינו עובדים זרים (אשתקד - זהה).

ג. פירוט התוצאות לפי פוליסות

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2021					
	סיעודי		אחר		
	פרט	קבוצתי	זמן ארוך	זמן קצר	סה"כ
	אלפי ש"ח				
פרמיות ברוטו	90,453	536,139	914,445 *)	86,161 *)	1,627,198
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	169,528	633,566	439,355	58,732	1,301,181
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות	26,025	(16,524)	106,923	7,953	124,377
רווח כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות	23	3,235	7,339	116	10,713
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח בריאות	26,048	(13,289)	114,262	8,069	135,090
פרמיה משונתת - עסק חדש	-	-	126,728	-	126,728

*) מתוך זה, לזמן ארוך פרמיות פרט בסך של 763,690 אלפי ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 150,755 אלפי ש"ח ולזמן קצר כל הפרמיות הינן פרמיות פרט.

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות (המשך)

ג. פירוט התוצאות לפי פוליסות (המשך)

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2020

	סיעודי		אחר		
	פרט	קבוצתי	זמן ארוך	זמן קצר	סה"כ
	אלפי ש"ח				
פרמיות ברוטו	89,582	502,742	810,724 *)	84,449 *)	1,487,497
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	116,441	505,253	390,616	71,905	1,084,215
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות	47,644	(1,243)	62,002	2,988	111,391
רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות	14	(72)	(49)	(183)	(290)
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח בריאות	47,658	(1,315)	61,953	2,805	111,101
פרמיה משונתת - עסק חדש	-	-	131,237	-	131,237

*) מתוך זה, לזמן ארוך פרמיות פרט בסך של 683,447 אלפי ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 127,277 אלפי ש"ח ולזמן קצר כל הפרמיות הינן פרמיות פרט.

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2019

	סיעודי		אחר		
	פרט	קבוצתי	זמן ארוך	זמן קצר	סה"כ
	אלפי ש"ח				
פרמיות ברוטו	89,383	192,498	736,261 *)	109,015 *)	1,127,157
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	139,208	194,107	391,253	66,806	791,374
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות	(257,006)	5,932	26,434	9,134	(215,506)
רווח כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות	9,287	227	3,929	422	13,865
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח בריאות	(247,719)	6,159	30,363	9,556	(201,641)
פרמיה משונתת - עסק חדש	4,104	-	128,114	-	132,218

*) מתוך זה, לזמן ארוך פרמיות פרט בסך של 625,478 אלפי ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 110,783 אלפי ש"ח ולזמן קצר כל הפרמיות הינן פרמיות פרט.

באור 20: - תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים, חוזי השקעה וחוזי ביטוח בריאות

	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (*)			ביטוח בריאות	נכסי ביטוח משנה בביטוח בריאות
	חוזי ביטוח	חוזי השקעה	סה"כ		
	אלפי ש"ח				
יתרה ליום 1 בינואר, 2020	31,739,756	5,711,815	37,451,571	2,054,745	331,152
ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה (1)	862,436	93,280	955,716	47,290	1,329
גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות (2)	3,009,810	646,285	3,656,095	536,336	842
קיטון בגין דמי ניהול מצבירה	(239,895)	(45,470)	(285,365)	-	-
קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה	(2,198,836)	(1,306,962)	(3,505,798)	(51,280)	-
שינויים בגין שינוי בהנחות (4)	2,977	-	2,977	5,016	34,522
שינויים אחרים (3)	(232,679)	-	(232,679)	(7,655)	57,458
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2020	32,943,569	5,098,948	38,042,517	2,584,452	425,303
ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה (1)	3,461,493	583,800	4,045,293	144,743	501
גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות (2)	2,244,006	776,689	3,020,695	570,823	2,347
קיטון בגין דמי ניהול מצבירה	(433,542)	(45,130)	(478,672)	-	-
קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה	(2,565,539)	(1,090,262)	(3,655,801)	(123,439)	-
שינויים בגין שינוי בהנחות (4)	125,615	-	125,615	83,898	32,187
שינויים אחרים (3)	(99,812)	48,882	(50,930)	(67,166)	55,466
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2021	35,675,790	5,372,927	41,048,717	3,193,311	515,804

(*) הרכב (ברוטו):	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	7,215,627	6,971,431
חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	33,833,090	31,071,086
	41,048,717	38,042,517

1. ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות - סעיף זה כולל ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות בגין היתרה לתחילת השנה, בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות בגין הפרמיות לחסכון בלבד שנרשמו בתקופת הדוח.

2. גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות - פרמיה זו איננה כוללת את כל הפרמיה שנרשמה כהכנסה. הפרמיה כוללת את הפרמיה לחסכון וחלק מהפרמיה במוצרים בעלי פרמיה קבועה, בניכוי דמי ניהול הנגבים בשיעור מהפרמיה.

3. שינויים אחרים - הסעיף כולל שינויים בעתודה בגין תביעות תלויות, רזרבה לתביעות עיתיות, IBNR, קצבאות בתשלום וכדומה (על-פי ההנחות שהיו בשימוש בסוף השנה הקודמת) וכולל גם את השפעת הריבית, הפרשי ההצמדה ורווחי ההשקעה שלא נכללו בסעיף "ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות", כגון: ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה על תשלומי תביעות ועל פרמיות שאינן חסכון. בנוסף, הסעיף כולל את יתרת קרן המבוטחים בביטוח הסיעודי הקבוצתי של קופ"ח לאומית שהועברה לחברה במהלך שנת 2019.

4. לעניין ההנחות העיקריות המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות, ראה באור 36(6)א'(2) להלן.

התנועה בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה אינה כוללת התייחסות לפוליסות שהונפקו ובוטלו בשנת הדוח.

באור 21: - מסים על ההכנסה

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה

1. כללי

על הכנסות החברה וכל יתר החברות בקבוצה חל מס חברות בהתאם לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961 (להלן - הפקודה). בנוסף, על הכנסות החברה, המסווגת כ-"מוסד כספי" כהגדרתו בחוק מע"מ התשל"ו-1975, חלים מס רווח ומס שכר.

2. חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985

על החברה והחברות המוחזקות חל, עד לתום שנת 2007, חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 (להלן - החוק). על-פי החוק, נמדדו התוצאות לצורכי מס כשהן מותאמות לשינויים במדד.

בחודש פברואר 2008 התקבל בכנסת תיקון לחוק שקבע כי תחולתו של חוק התיאומים תסתיים בשנת המס 2007, ומשנת המס 2008 לא יחולו עוד הוראות החוק, למעט הוראות המעבר שמטרתן למנוע עיוותים בחישובי המס. החל משנת 2008, נמדדות התוצאות לצורכי מס בערכים נומינליים למעט תיאומים מסוימים בגין שינויים במדד בתקופה שעד ליום 31 בדצמבר, 2007. התיקון לחוק כולל בין היתר את ביטול תיאום התוספת והניכוי בשל אינפלציה והניכוי הנוסף בשל פחת לנכסים בני פחת שנרכשו לאחר שנת המס 2007.

3. הסדרי מס ייחודים לענף הביטוח

א) הסכם עם שלטונות המס

בין התאחדות חברות הביטוח בישראל לבין שלטונות המס קיימים הסכמים ענפיים המסדירים את הטיפול בסוגיות מס ייחודיות לענף. ההסכם הענפי האחרון שנחתם הינו לשנות המס 2017-2019. ההסכמים הענפיים מתייחסים בין היתר לנושאים הבאים:

- הוצאות רכישה נדחות (DAC) - הוצאות ישירות של חברות ביטוח לרכישת חוזי ביטוח חיים בגין שנות חיתום עד וכולל שנת 2014, תותרנה בניכוי לצורכי מס בחלקים שווים בפריסה על פני ארבע שנים ובגין שנות חיתום 2015 עד וכולל שנת 2020 על פני עשר שנים. הוצאות כאמור המתייחסות לחוזי ביטוח חיים שבוטלו, תותרנה בניכוי בשנת הביטול.

  הוצאות רכישה נדחות בביטוח מפני מחלות ואשפוז מופחתות לצרכי מס על פני תקופה של שש שנים, בדומה לשיעור ההפחתה בדוחות הכספיים.

- ייחוס הוצאות להכנסות מועדפות - להכנסות החייבות בשיעורי מס מופחתים ולהכנסות הפטורות ממס המתקבלות בחברות הביטוח ("הכנסות מועדפות") יתבצע ייחוס הוצאות שמשמעותו הפיכת חלק מההכנסות המועדפות להכנסות חייבות במס מלא, בהתאם לשיעור הייחוס. שיעור הייחוס שנקבע בהסכם תלוי במקור הכספים המניבים את ההכנסות המועדפות.

- אופן מיסוי הכנסות מנכסים המוחזקים כהשקעות חופפות להתחייבויות תלויות תשואה.

- הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות - יבוצע תיאום חלקי של ההפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות בתחום ביטוח כללי ובריאות, בגין כל שנת חיתום החל משנת 2013 עד שנת 2020. הסכום שתואם, יוכר לצרכי מס על פני שלוש שנים החל מהשנה העוקבת לשנת התאום.

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה (המשך)

3. הסדרי מס ייחודים לענף הביטוח (המשך)

א) הסכם עם שלטונות המס (המשך)

- ההסכם האחרון שנחתם בחודש נובמבר 2020 מאריך בשלש שנים נוספות את תוקפו של ההסכם האחרון המתייחס לשנת המס 2016, כך שיחול גם לגבי שנות המס 2017-2019 למעט הנושאים הבאים:

1. הוסכם אופן ההכרה לצורכי מס בגין הפרשות שביצעו חברות הביטוח בדוחות הכספיים בשנים 2016-2018 בגין יישום המלצות ועדת וינוגרד, ואשר בוטלו, ברובן, בשנת 2019 כדלהלן:
בהסכם נקבע כי בשנת 2016 יתואם 10% מהקיטון בהפרשה שנרשם בשנת 2019 ("סכום התיאום"), או 10% מהגידול בהפרשה בשנת 2016, כנמוך שבינהם. הסכום שתואם יוכר כהוצאה בשנת 2019. כמו כן נקבעה הוראה לתיאום והכרה בפער, אם קיים, בין סכום התיאום לבין הסכום שיתואם בשנת 2016.
2. הוסכם כי ההפרשה ל-LAT שנזקפה לעודפים ואשר מקורה בגין שנת 2019, תיכלל כהכנסה חייבת לצורכי מס כבר בשנת 2019 ויתרת הסכום בגין השנים עד 2018 יכלל כהכנסה חייבת לצורכי מס רק בשנת 2020.
3. הוסכם על מתן פירוט נוסף בגין השקעות של חברות ביטוח בשותפויות.

ההפרשה למס בדוחות הכספיים לשנים 2020-2021 נערכה בהתאם לעקרונות ההסכם האמור לעיל. להסכם לא היתה השפעה מהותית על מסים בגין שנים קודמות (ראה סעיף ח' להלן).

ב) המס החל על ביטול העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים

בחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2007), התשס"ז-2007 מיום 11 בינואר, 2007 נקבעו כללים לגבי המס החל על ביטול העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים שנכללה בדוחות הכספיים עד ליום 31 בדצמבר, 2006. על פי הכללים, חלק העתודה המחושב בגובה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון, בשייר עצמי, הקיים בביטוח חיים ואשר בגינו הוגדרה דרישת הון, יהיה פטור ממס. בהסכם המיסוי הענפי צוין כי בבסיס הפטור עומדת דרישת ההון, שבאה לידי ביטוי כאמור לעיל, ובמידה ותתבטל או תקטן דרישת ההון ידונו הצדדים בהשלכות המס הנובעות מכך, ככל שישנן.

ליום 31 בדצמבר, 2006 יתרת העתודה הקיימת בחברה היוותה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון בשייר העצמי.

ב. שיעורי המס החלים על ההכנסות של חברות הקבוצה

1. המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים ובכללם החברה, המהווה את עיקר פעילות הקבוצה, מורכב ממס חברות וממס רווח.

2. שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם החברה החל משנת 2018 הינם:

שיעור מס חברות	שיעור מס רווח	שיעור מס כולל במוסדות כספיים
	%	
23.0	17.00	34.19

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

ג. שומות מס

לחברה הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2016.
השומות של חברות מאוחדות אחרות לשנות המס עד וכולל 2016 נחשבות כסופיות.

ד. החלטות מיסוי

1. בחודש נובמבר 2011 נחתמה החלטת מיסוי, אשר על פיה, אישרו שלטונות המס כי העברת מלוא מניות מבטחים פנסיה מהחברה למנורה החזקות לא תתחייב במס, וזאת בהתאם להוראות סעיף 104ג לפקודת מס הכנסה. כמו כן נקבע כי לצורך חישוב רווח ההון בעת מכירת מניות מבטחים פנסיה ומניות החברה על ידי מנורה החזקות, יוקצה המחיר המקורי של החברה כפי שהיה בידי מנורה החזקות ערב שינוי המבנה, על פי יחס שווי השוק של מבטחים פנסיה והחברה במועד שינוי המבנה.

2. בחודש מרס 2020 נחתמה החלטת מיסוי, אשר על פיה, אישרו שלטונות המס כי העברת מניות אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ, מהחברה למנורה מבטחים סוכנויות בע"מ בדרך של חלוקת המניות כדיבידנד בעין לחברה האם, לא תתחייב במס, וזאת בהתאם להוראות סעיף 104ב(ו) לפקודת מס הכנסה ותקנות מס הכנסה (תנאים להעברת נכס בפטור ממס בין חברות אחיות) התשנ"ד-1994.

ה. מסים על ההכנסה הכלולים בדוחות רווח והפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
מסים שוטפים	164,072	166,001	4,170
מסים נדחים המתייחסים ליצירה והיפוך של הפרשים זמניים, ראה גם סעיף ז' להלן	20,271	14,814	(27,307)
מסים בגין שנים קודמות (שוטפים ונדחים)	533	(7,115)	1,975
	184,876	173,700	(21,162)

ו. מסים על ההכנסה (הטבת מס) המתייחסים לסעיפי רווח (הפסד) כולל אחר

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
נכסים פיננסיים זמינים למכירה	123,516	4,179	81,879
מדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת	1,026	1,202	(3,452)
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ	(1,472)	(2,681)	(3,452)
הערכה מחדש רכוש קבוע	5,452	1,145	3,753
	128,522	3,845	78,728

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

ז. מסים נדחים

ההרכב:

	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים	הפסדים לצרכי מס	רכוש קבוע ונדל"ן להשקעה	מכשירים פיננסים	הפרשות לחובות מסופקים	הטבות לעובדים	אחרים	סה"כ
	אלפי ש"ח							
יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר 2020	(93,015)	28,497	(133,051)	(75,752)	24,882	29,835	3,192	(215,412)
שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד	9,690	(28,497)	(17,462)	25,494	(954)	(248)	4,278	(7,699)
שינויים אשר נזקפו לרווח הכולל ולהון	-	-	(1,145)	(4,179)	-	(1,202)	2,681	(3,845)
יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2020	(83,325)	-	(151,658)	(54,437)	23,928	28,385	10,151	(226,956)
שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד	4,977	-	(23,478)	(1,759)	1,080	607	(2,231)	(20,804)
שינויים אשר נזקפו לרווח הכולל ולהון	-	-	(5,452)	(123,516)	-	(1,026)	1,472	(128,522)
יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2021	(78,348)	-	(180,588)	(179,712)	25,008	27,966	9,392	(376,282)

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

ז. מסים נדחים (המשך)

ההרכב: (המשך)

המסים הנדחים מוצגים בדוחות המאוחדים על המצב הכספי כדלקמן:

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
נכסי מסים נדחים	-	-
התחייבויות בגין מסים נדחים	(376,282)	(226,956)
	(376,282)	(226,956)

ח. מס תאורטי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח רווח והפסד היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי, לבין סכום מסים על ההכנסה שנזקף בדוח רווח והפסד:

	לשנה שהסתיימה ליום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה	560,567	534,550	(57,341)
שיעור המס הסטטוטורי הכולל החל על מוסדות כספיים (ראה סעיף ב' לעיל)	34.19%	34.19%	34.19%
מס מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי הכולל			
הפחתה בגין אי החלת מס רווח על חברות שאינן מוסד כספי	187,148	182,468	(22,884)
עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:			
הוצאות שאינן מותרות בניכוי לצורכי מס	1,424	745	691
הכנסות חייבות בשיעורי מס מיוחדים	(3,269)	(2,866)	(6,095)
הפרשים בבסיס המדידה	(709)	374	93
חלק החברה בהפסדי (רווחי) חברות כלולות	(174)	(122)	330
אי החלת מס רווח על הפסדים	-	-	4,716
מסים בגין שנים קודמות (שוטפים ונדחים)	533	(7,115)	1,975
אחרים	(77)	216	12
מסים על ההכנסה (הטבת מס)	184,876	173,700	(21,162)
שיעור מס אפקטיבי ממוצע	32.98%	32.49%	36.91%

באור 22: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים

הטבות לעובדים כוללות הטבות לטווח קצר, הטבות לאחר סיום העסקה, הטבות אחרות לטווח ארוך והטבות בגין פיטורין.

הטבות לאחר סיום העסקה

דיני העבודה וחוק פיצויי פיטורין בישראל מחייבים את החברה לשלם פיצויים לעובד בעת פיטורין או פרישה או לבצע הפקדות שוטפות בתוכנית הפקדה מוגדרת, לפי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין כמתואר להלן. התחייבויות החברה בשל כך מטופלות כהטבות לאחר סיום העסקה.
חישוב התחייבות החברה בשל הטבות לעובדים מתבצע על-פי הסכם העסקה בתוקף ומבוסס על משכורת העובד ותקופת העסקתו אשר יוצרים את הזכות לקבלת הפיצויים.

ההטבות לעובדים לאחר סיום העסקה, ממומנות, בדרך כלל, על-ידי הפקדות המסווגות כתוכנית להטבה מוגדרת או כתוכנית הפקדה מוגדרת כמפורט להלן:

1. תוכניות להפקדה מוגדרת

לגבי חלק מתשלומי הפיצויים, חלים תנאי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963, על-פיו הפקדותיה השוטפות של החברה בקרנות פנסיה ו/או בפוליסות בחברות ביטוח, פוטרות אותה מכל התחייבות נוספת לעובדים, בגינם הופקדו הסכומים כאמור לעיל. הפקדות אלו וכן הפקדות בגין תגמולים מהוות תוכניות הפקדה מוגדרת.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
הוצאות בגין תוכניות להפקדה מוגדרת	31,538	31,364	34,935

2. תוכניות להטבה מוגדרת

החלק של תשלומי הפיצויים שאינו מכוסה על-ידי הפקדות בתוכניות להפקדה מוגדרת, כאמור לעיל, מטופל על-ידי החברה כתוכנית להטבה מוגדרת לפיה מוכרת התחייבות בגין הטבות עובדים ובגינה מפקידה החברה סכומים בקופות מרכזיות לפיצויים ובפוליסות ביטוח מתאימות.

באור 22: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

הטבות לאחר סיום העסקה (המשך)

2. תוכניות להטבה מוגדרת (המשך)

א) שינויים בהתחייבות להטבה מוגדרת ובשווי הוגן של נכסי תוכנית

שנת 2021

	הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד					רווח (הפסד) בגין מדידה מחדש ברווח כולל אחר						
	יתרה ליום 1 בינואר 2021	עלות שירות שוטף	הוצאות ריבית נטו	עלות שירות עבר והשפעת סילוקים	סה"כ הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד	תשלומים מהתוכנית	תשואה על נכסי תוכנית למעט סכומים שהוכרו בהוצאות ריבית נטו	רווח אקטוארי בגין שינויים בהנחות הפיננסיות	הפסד אקטוארי בגין סטיות בניסיון	סה"כ השפעה על רווח כולל אחר	הפקדות שהופקדו על ידי המעביד	יתרה ליום 31 בדצמבר 2021
	אלפי ש"ח											
התחייבות להטבה מוגדרת	157,945	7,057	3,259	(145)	10,171	(12,507)	-	2,412	(2,288)	124	-	155,485
שווי הוגן של נכסי תוכנית	37,240	-	858	382	1,240	(3,703)	2,968	189	(281)	2,876	2,795	40,448
התחייבות (נכס) נטו בגין הטבה מוגדרת	120,705	7,057	2,401	(527)	8,931	(8,804)	2,968	2,601	(2,569)	3,000	(2,795)	115,037

באור 22: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

הטבות לאחר סיום העסקה (המשך)

2. תוכניות להטבה מוגדרת (המשך)

א) שינויים בהתחייבות להטבה מוגדרת ובשווי הוגן של נכסי תוכנית (המשך)

שנת 2020

	יתרה ליום 1 בינואר 2020	הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד			רווח (הפסד) בגין מדידה מחדש ברווח כולל אחר					יתרה ליום 31 בדצמבר 2020
		עלות שירות שוטף	הוצאות ריבית נטו	סה"כ הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד	תשואה על נכסי תוכנית למעט סכומים שהוכרו בהוצאות ריבית נטו	תשלומים מהתוכנית	רווח (הפסד) אקטוארי בגין שינויים בהנחות הפיננסיות	רווח (הפסד) אקטוארי בגין סטיות בניסיון	סה"כ השפעה על רווח כולל אחר	הפקדות שהופקדו על ידי המעביד
	אלפי ש"ח									
התחייבות להטבה מוגדרת	168,804	6,685	3,160	9,845	-	(17,170)	1,420	2,114	3,534	-	157,945
שווי הוגן של נכסי תוכנית	37,000	-	779	779	5	(3,177)	(22)	(2)	(19)	2,657	37,240
התחייבות (נכס) נטו בגין הטבה מוגדרת	131,804	6,685	2,381	9,066	5	(13,993)	1,398	2,112	3,515	(2,657)	120,705

באור 22: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

הטבות לאחר סיום העסקה (המשך)

2. תוכניות להטבה מוגדרת (המשך)

ב) ההנחות העיקריות בגין תוכנית להטבה מוגדרת

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	%	
שיעור ההיוון *)	2.9	2.4
שיעור עליית שכר צפויה	3.3	3.2

*) שיעור ההיוון מבוסס על אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה.

ג) סכומים, עיתוי ואי וודאיות של תזרימי מזומנים עתידיים

להלן שינויים אפשריים הנחשבים לסבירים לסוף תקופת הדיווח, לכל הנחה אקטוארית בהנחה שיתר ההנחות האקטואריות נותרו ללא שינוי:

	השינוי במחויבות להטבה מוגדרת	
	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
מבחן רגישות לשינוי בשיעור עליית שכר צפויה מעבר להנחות האקטואריות		
השינוי כתוצאה מ:		
עליית שכר בשיעור של 1%	9,501	10,902
ירידת שכר בשיעור של 1%	(7,749)	(8,687)
מבחן רגישות לשינוי שיעור ההיוון של התחייבות ונכסי התכנית מעבר להנחות האקטואריות		
השינוי כתוצאה מ:		
עליית שיעור ההיוון של 1%	(8,737)	(9,414)
ירידת שיעור ההיוון של 1%	10,521	11,565

ד) העלאת גיל הפרישה לנשים

ביום 18 לנובמבר, 2021, פורסם חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2021 ו- 2022), התשפ"ב 2021, במסגרתו נקבע על העלאת גיל הפרישה לנשים באופן הדרגתי עד לגיל 65. מאחר ושינוי גיל הפרישה מהווה שינוי בתוכנית הטבה מוגדרת, השפעת השינוי הסתכמה ברווח בסך של כ- 530 אלפי ש"ח ונזקפה לדוח רווח או הפסד כעלות שירות עבר.

באור 23: - זכאים ויתרות זכות

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
עובדים והתחייבויות אחרות בשל שכר ומשכורת	72,676	79,326
הוצאות לשלם	28,011	23,394
ספקים ונותני שירותים	127,641	116,870
מוסדות ורשויות ממשלתיות	29,634	25,669
חברות קשורות	40,735	32,204
הוצאות רכישה נדחות בגין ביטוח משנה	56,923	53,088
חברות ביטוח ותווכני ביטוח:		
פקדונות של מבטחי משנה	524,351	431,318
חשבונות אחרים	226,994	147,135
סך כל חברות ביטוח ותווכני ביטוח	751,345	578,453
סוכני ביטוח	286,829	262,768
מבוטחים ועמיתים	214,070	218,430
הפרשה להשתתפות מבוטחים ברווחים	20,927	25,084
פרמיה מראש	46,837	52,492
זכאים בגין עיסקאות פיננסיות	137,980	218,987
אחרים	5,757	2,181
סך הכל זכאים ויתרות זכות	1,819,365	1,688,946

ראה פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה במסגרת באור 36(2)(ד').

באור 24: - התחייבויות פיננסיות

באור זה מספק מידע בדבר התנאים החוזיים של התחייבויות פיננסיות. מידע נוסף בדבר החשיפה של החברה לסיכוני ריבית, מטבע חוץ ונזילות, ניתן בבאור 36 בדבר ניהול סיכונים.

א. פרוט התחייבויות פיננסיות

	31 בדצמבר			
	2021	2020	2021	2020
	ערך בספרים		שווי הוגן **)	
	אלפי ש"ח			
1. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת:				
אגרות חוב *)	1,423,774	1,665,265	1,596,309	1,833,671
שטרי הון שהונפקו לחברה האם	279,616	273,052	352,275	342,150
התחייבויות בגין חכירה ***)	17,855	25,040		
	1,721,245	1,963,357	1,948,584	2,175,821
2. התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:				
נגזרים המוחזקים עבור חוזים תלויי תשואה	45,658	54,481	45,658	54,481
נגזרים המוחזקים עבור חוזים שאינם תלויי תשואה	2,713	29,206	2,713	29,206
	48,371	83,687	48,371	83,687
סך התחייבויות פיננסיות	1,769,616	2,047,044	1,996,955	2,259,508
*) מזה כתבי התחייבות נדחים המהווים הון לצרכי הסולבנסי	1,423,774	1,665,265	1,596,309	1,833,671

**) השווי ההוגן של תעודות ההתחייבות הנסחרות בבורסה בתל-אביב מבוסס על מחירן בבורסה לתאריך הדיווח. השווי ההוגן של תעודות ההתחייבות שאינן נסחרות נקבע במודל DCF, תוך שימוש בשיעור ההיוון המשקף את שיעור הריבית של המנפיק לתום תקופת הדיווח.

***) לא נדרש גילוי לשווי ההוגן.

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ב. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת

1) פרטים נוספים

סוג התחייבות	מועד הנפקה	סכום הלוואה מקורי	גורם מנפיק	דירוג החוב במועד ההנפקה והחברה המדרגת	תנאי הצמדה	סחירות	הון לפי משטר הסולבנסי	ריבית שנתית קבועה	ערך בספרים 31 בדצמבר		שווי הוגן 31 בדצמבר		תדירות תשלום קרן וריבית	מועדי תשלום הקרן	מועדי תשלום הריבית	זכות לפידיון מוקדם	הערות
		באלפי ש"ח						ב- %	2021	2020	2021	2020					
									אלפי ש"ח								
כתבי התחייבות נדחים	מאי 2007, מאי 2008	400,000	מנורה גיוס הון	מדרוג - Aa2	צמודי מדד	סחירים	רובד 2	4.05	45,737	89,233	46,960	92,480	שנתית	2012-2022	2008-2022	-	(ב),(א)
כתבי התחייבות נדחים	אוקטובר 2011	200,000	מנורה גיוס הון	מדרוג - Aa3	צמודי מדד	לא סחירים	רובד 2	4.65	-	208,114	-	214,740	ריבית-שנתית	10/2024	2012-2024	(ג)	(ד),(ב)
כתבי התחייבות נדחים	אפריל 2014	203,000	מנורה גיוס הון	מדרוג - A1	צמודי מדד	לא סחירים	רובד 2	3.30	210,476	205,470	275,207	261,505	ריבית-חצי שנתית	10/2030	2014-2030	(ה)	(ו),(ב)
כתבי התחייבות נדחים	יוני, דצמבר 2015	300,000	מנורה גיוס הון	מדרוג - Aa3	שקליים	סחירים	רובד 2	4.10	305,496	305,235	325,350	333,000	ריבית-חצי שנתית	7/2027	2016-2027	(ז)	(ח),(ב)
כתב התחייבות נדחה	נובמבר 2016	100,000	החברה	מדרוג - A1	צמודי מדד	לא סחירים	רובד 2	2.78	104,425	101,945	135,660	124,460	ריבית-שנתית	7/2034	2017-2034	(י)	(טז)
כתבי התחייבות נדחים	פברואר 2018, דצמבר 2020	303,880	מנורה גיוס הון	מדרוג - A1	שקליים	סחירים	רובד 2	3.43	305,660	305,897	333,356	341,136	ריבית-חצי שנתית	6/2032	2018-2032	(יא)	(יב),(ב)
כתבי התחייבות נדחים	ספטמבר 2019	300,000	מנורה גיוס הון	מדרוג - A1	שקליים	סחירים	רובד 2	1.84	299,087	298,601	308,040	311,670	ריבית-חצי שנתית	9/2030	2020-2030	(יג)	(טו)
כתבי התחייבות נדחים	נובמבר 2019	150,000	החברה	מדרוג - A1	צמודי מדד	לא סחירים	רובד 2	1.34	152,893	150,770	171,735	154,680	שנתית	7/2034	2020-2034	(יד)	(טו)
שטרי הון לחברה האם	יולי, ספטמבר 2010	250,000	החברה	ללא דירוג	צמודי מדד	לא סחירים	רובד 1	5.30	279,616	273,052	352,275	342,150	ריבית-שנתית	6/2059	2011-2059	(ט)	-
התחייבויות בגין חכירה			החברה	ללא דירוג	צמודי מדד	לא סחירים			17,855	25,040							
									1,721,245	1,963,357	1,948,583	2,175,821					

(א) בחודש דצמבר 2012 הורידה מדרוג את דירוג כתבי ההתחייבות לדירוג Aa3 עם אופק יציב. בחודשים ינואר 2014, מרס ודצמבר 2015, נובמבר 2016, פברואר ויוני 2018, יוני 2019, יוני 2020, מאי 2021 וינואר 2022, פרסמה מדרוג דוח מעקב ובו הותירה את הדירוג כאמור ללא שינוי.

(ב) תמורת הנפקת כתבי ההתחייבות אשר גייסה מנורה מבטחים גיוס הון הון בע"מ (להלן - מנורה גיוס הון), שהינה חברה מאוחדת בבעלות מלאה של החברה, הופקדה בחברה, לשימושה, על-פי שיקוליה ועל אחריותה. החברה התחייבה לשלם לבעלי כתבי ההתחייבות את הקרן, ההצמדה והריבית על-פי תנאי כתבי ההתחייבות.

(ג) למנורה גיוס הון אפשרות לפידיון מוקדם בשנת 2021, בהתקיים אחד מהתנאים הבאים: (1) במקביל לפידיון המוקדם של כתבי ההתחייבות, תנפיק מנורה גיוס הון מכשיר הון בעל איכות זהה או עדיפה; או (2) באישור מראש של הממונה ובתנאים שיקבע. ככל שמנורה גיוס הון לא תנצל את זכותה לפרעון מוקדם, תשולם תוספת ריבית למחזיקי כתבי ההתחייבות על הריבית אותה נושאים כתבי ההתחייבות באותה עת, בגין יתרת התקופה (ממועד הפידיון המוקדם שלא נוצל כאמור ועד למועד הפרעון בפועל), שתהא בשיעור של 50% ממרווח הסיכון המקורי שנקבע בהנפקה. תוספת הריבית כאמור תעמוד על שיעור של 1.235%. כמו כן, יידחו תשלומי הקרן ו/או הריבית, אשר במועד הקובע לתשלום תתקיימנה "נסיבות משהות", כהגדרתן בחוזר הסולבנסי ועמדת הממונה. תשלומים אלו יידחו עד שתחדלנה להתקיים "הנסיבות המשהות" וזאת לא יותר משלוש שנים ממועד פרעון הקרן ו/או הריבית. תשלומי קרן וריבית אשר נדחו כאמור, ימשיכו לצבור הפרשי הצמדה וריבית בשיעור הריבית הנקובה בגין כתבי ההתחייבות. בחודש אוקטובר 2021 פרעה מנורה גיוס הון בפרעון מוקדם וסופי את יתרת הקרן והריבית.

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ב. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת (המשך)

1) פרטים נוספים (המשך)

(ד) בחודש דצמבר 2012 דורגו כתבי ההתחייבות על ידי מדרוג בדירוג A1, עם אופק יציב. בחודשים ינואר 2014, מרס ודצמבר 2015, נובמבר 2016, פברואר ויוני 2018, יוני 2019, יוני 2020 ומאי 2021, פרסמה מדרוג דוח מעקב ובו הותירה את הדירוג כאמור ללא שינוי.

(ה) למנורה גיוס הון אפשרות לפדיון מוקדם בשנת 2027 בהתקיים אחד מהתנאים הבאים: (1) במקביל לפדיון המוקדם של כתבי ההתחייבות הנדחים, תנפיק מנורה גיוס הון מכשיר הון בעל איכות זהה או עדיפה; או (2) באישור מראש של הממונה ובתנאים שיקבע. ככל שמנורה גיוס הון לא תנצל את זכותה לפדיון מוקדם, תשולם תוספת ריבית למחזיקי כתבי ההתחייבות הנדחים, על הריבית אותה נושאים כתבי ההתחייבות הנדחים באותה עת, בגין יתרת התקופה (ממועד הפדיון המוקדם שלא נוצל כאמור ועד למועד הפדיון בפועל), שתהא בשיעור של 50% ממרווח הסיכון המקורי שנקבע בהנפקה. תוספת הריבית כאמור תעמוד על שיעור של 0.94%. כמו כן, יידחו תשלומי הקרן ו/ או הריבית בגין כתבי ההתחייבות הנדחים, אשר במועד הקובע לתשלומם תתקיימנה "נסיבות משהות" כפי שהוגדרו בחוזר הסולבנסי ועמדת הממונה.

(ו) בחודשים מרס ודצמבר 2015, נובמבר 2016 ,פברואר ויוני 2018, יוני 2019, יוני 2020, מאי 2021 וינואר 2022 פרסמה מדרוג דוח מעקב ובו הותירה את הדירוג שניתן בחודש אפריל 2014 ללא שינוי.

(ז) למנורה גיוס הון אפשרות לפדיון מוקדם ביום 1 ביולי, 2024. ככל שמנורה גיוס הון לא תנצל את זכותה לפדיון מוקדם, תשולם תוספת ריבית למחזיקי כתבי ההתחייבות הנדחים, על הריבית אותה נושאים כתבי ההתחייבות הנדחים באותה עת, בגין יתרת התקופה (ממועד הפדיון המוקדם שלא נוצל כאמור ועד למועד הפרעון בפועל), שתהא בשיעור של 30% ממרווח הסיכון המקורי שנקבע בהנפקה. תוספת הריבית כאמור תעמוד על שיעור של 0.522%. כמו כן, יידחו תשלומי קרן, אשר במועד הקובע לתשלומם יתקיימו "נסיבות משהות", כפי שהוגדרו בחוזר הסולבנסי ועמדת הממונה.

(ח) בחודשים דצמבר 2015, נובמבר 2016, פברואר ויוני 2018, יוני 2019, יוני 2020, מאי 2021 וינואר 2022 פרסמה מדרוג דוח מעקב ובו הותירה את הדירוג שניתן במועד ההנפקה ללא שינוי.

(ט) לחברה אופציה לפרעון מוקדם לאחר עשר שנים ולאחר מכן, מידי חמש שנים. במידה ולא תמומש אופציית הפרעון המוקדם, יעודכן שיעור הריבית בהתאם לריבית שתשרור בשוק במועד העדכון.

(י) לחברה זכות לפידיון מוקדם ביום 1 ביולי, 2031. הפדיון המוקדם יתאפשר בהתקיים אחד מאלה: (1) הנפקה של מכשיר הון (כמשמעותו בחוזר הסולבנסי ועמדת הממונה) בעל איכות זהה או עדיפה; או (2) באישור מראש של הממונה ובתנאים שיקבע. ככל שהחברה לא תנצל את זכותה לפדיון מוקדם, תשולם תוספת ריבית למלווה בשיעור של 0.95%.

(יא) למנורה גיוס הון אפשרות לפידיון מוקדם בכל מועד תשלום ריבית, כאשר המועד הראשון לפידיון מוקדם יהיה ביום 30 ביוני, 2029. ככל שמנורה גיוס הון לא תנצל את זכותה לפידיון מוקדם, תשולם תוספת ריבית למחזיקי כתבי ההתחייבות הנדחים על הריבית אותה נושאים כתבי ההתחייבויות הנדחים באותה עת, בגין יתרת התקופה (ממועד הפידיון המוקדם שלא נוצל כאמור ועד למועד הפרעון בפועל), שתהא בשיעור של 50% ממרווח הסיכון המקורי שנקבע בהנפקה. תוספת הריבית תעמוד על שיעור של 0.681%.

(יב) בחודשים יוני 2018, יוני 2019, יוני 2020, דצמבר 2020, מאי 2021 וינואר 2022 פרסמה מדרוג דוח מעקב ובו הותירה את הדירוג שניתן בחודש פברואר 2018 ללא שינוי.

(יג) למנורה גיוס הון אפשרות לפידיון מוקדם בכל מועד תשלום ריבית, כאשר המועד הראשון לפידיון מוקדם יהיה ביום 30 בספטמבר, 2026. ככל שמנורה גיוס הון לא תנצל את זכותה לפידיון מוקדם, תשולם תוספת ריבית למחזיקי כתבי ההתחייבות הנדחים על הריבית אותה נושאים כתבי ההתחייבויות הנדחים באותה עת, בגין יתרת התקופה (ממועד הפידיון המוקדם שלא נוצל כאמור ועד למועד הפרעון בפועל), שתהא בשיעור של 50% ממרווח הסיכון המקורי שנקבע בהנפקה. תוספת הריבית תעמוד על שיעור של 0.479%.

(יד) לחברה זכות לפידיון מוקדם בשנת 2031. ככל שהחברה לא תנצל את זכותה לפידיון מוקדם, תשולם תוספת ריבית למחזיקי כתבי ההתחייבות הנדחים על הריבית אותה נושאים כתבי ההתחייבויות הנדחים באותה עת, בגין יתרת התקופה (ממועד הפידיון המוקדם שלא נוצל כאמור ועד למועד הפרעון בפועל), שתהא בשיעור של 50% ממרווח הסיכון המקורי שנקבע בהנפקה (מרווח של 1.58% מעל אגרות חוב ממשלתיות למח"מ המתאים למח"מ כתבי ההתחייבות).

(טו) בחודשים יוני 2020, מאי 2021 וינואר 2022 פרסמה מדרוג דוח מעקב ובו הותירה את הדירוג שניתן במועד ההנפקה ללא שינוי.

(טז) בחודשים פברואר ויוני 2018, יוני 2019, יוני 2020, מאי 2021 וינואר 2022 פרסמה מדרוג דוח מעקב ובו הותירה את הדירוג שניתן במועד ההנפקה ללא שינוי.

לפרטים אודות כתבי התחייבות שהונפקו לאחר תאריך הדיווח על ידי מנורה גיוס הון, ראה באור 40א'.

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ב. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת (המשך)

2) פרטים בדבר ריבית והצמדה

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	ריבית אפקטיבית	
	אחוזים	
בסיס הצמדה:		
צמוד מדד	2.55	3.02
שקליים	3.13	3.13

3) מועדי פרעון **)

	31 בדצמבר	
	2021 *)	2020 *)
	אלפי ש"ח	
שנה ראשונה	66,574	275,695
שנה שניה	2,055	48,778
שנה שלישית	301,028	1,479
שנה רביעית	277,432	301,201
שנה חמישית ואילך	1,074,156	1,336,204
סה"כ	1,721,245	1,963,357

*) מזה - התחייבויות בגין חכירה לפי IFRS 16:

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
שנה ראשונה	6,331	7,778
שנה שניה	2,675	5,629
שנה שלישית	1,516	2,098
שנה רביעית	1,535	1,689
שנה חמישית ואילך	5,798	7,846
סה"כ	17,855	25,040

**) בהנחה שתמומש הזכות לפידיון מוקדם.

למידע נוסף בדבר מועדי פרעון של התחייבויות פיננסיות בלתי מהוונות, ראה באור 36(3)ג'.

4) הוצאות הנפקה שטרם הופחתו

יתרת הוצאות ההנפקה הנדחות שטרם הופחתו ליום 31 בדצמבר, 2021 הינה בסך של כ- 6,697 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2020 - 8,157 אלפי ש"ח). הוצאות ההנפקה הנדחות מופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן

1) השווי ההוגן של התחייבויות פיננסיות הנסחרות באופן פעיל בשווקים פיננסים מוסדרים, נקבע על ידי מחירי השוק בתאריך הדיווח. השווי ההוגן של התחייבויות פיננסיות שאינן סחירות, הנמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד, וכן של התחייבויות פיננסיות שאינן סחירות, אשר מידע לגבי השווי ההוגן שלהן ניתן לצרכי גילוי בלבד, נקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינן. שיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי מרווח הוגן.

2) להלן שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן:

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	ריבית אפקטיבית	
	אחוזים	
עבור התחייבויות פיננסיות שאינן סחירות:		
כתבי התחייבויות נדחים	0.95	1.15
התחייבויות פיננסיות אחרות	(1.55)	(0.06)

3) שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות בחלוקה לרמות:

	31 בדצמבר, 2021			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
	אלפי ש"ח			
נגזרים *)	7,138	41,233	-	48,371
התחייבויות המוצגות בעלות מופחתת אשר ניתן גילוי לשוויין ההוגן:				
כתבי התחייבות נדחים	1,013,707	582,602	-	1,596,309
שטרי הון שהונפקו לחברה האם	-	352,275	-	352,275
	1,013,707	934,877	-	1,948,584

בתקופת הדוח לא היו מעברים בין הרמות.

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן (המשך)

	31 בדצמבר, 2020			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
	אלפי ש"ח			
נגזרים *)	5,732	77,955	-	83,687
התחייבויות המוצגות בעלות מופחתת אשר ניתן גילוי לשוויין ההוגן:				
כתבי התחייבות נדחים	1,078,286	755,385	-	1,833,671
שטרי הון שהונפקו לחברה האם	-	342,150	-	342,150
	1,078,286	1,097,535	-	2,175,821

בשנת 2020 לא היו מעברים בין הרמות.

*) להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של ההתחייבויות הפיננסיות לתאריך הדוח הכספי:

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
מניות	(6)	(403,111)
מטבע חוץ	(214,805)	(52,843)
ריבית	(100,017)	-
מדדי מניות	12,353	-
מדד	-	804,021

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ד. שינויים בהתחייבויות הנובעים מפעילות מימון

	יתרה ליום 1 בינואר 2021	תזרים מזומנים	הכרה בהתחייבויות בגין חכירה	שינויים אחרים	יתרה ליום 31 בדצמבר 2021
	אלפי ש"ח				
כתבי התחייבות נדחים	1,665,265	(308,926)	-	67,435	1,423,774
שטרי הון שהונפקו לחברה האם	273,052	(6,621)	-	13,185	279,616
התחייבויות בגין חכירה	25,040	(9,023)	3,049	(1,211)	17,855
	1,963,357	(324,570)	3,049	79,409	1,721,245

	יתרה ליום 1 בינואר 2020	תזרים מזומנים	הכרה בהתחייבויות בגין חכירה	שינויים אחרים	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020
	אלפי ש"ח				
כתבי התחייבות נדחים	1,657,486	(41,856)	-	49,635	1,665,265
שטרי הון שהונפקו לחברה האם	278,762	(14,284)	-	8,574	273,052
התחייבויות בגין חכירה	21,145	(9,505)	13,445	(45)	25,040
	1,957,393	(65,645)	13,445	58,164	1,963,357

	יתרה ליום 1 בינואר 2019	יישום לראשונה של IFRS 16	תזרים מזומנים	הכרה בהתחייבויות בגין חכירה	שינויים אחרים	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
	אלפי ש"ח					
כתבי התחייבות נדחים	1,250,666	-	354,615	-	52,205	1,657,486
שטרי הון שהונפקו לחברה האם	278,182	-	(14,512)	-	15,092	278,762
התחייבויות בגין חכירה	-	13,845	(8,704)	16,099	(95)	21,145
	1,528,848	13,845	331,399	16,099	67,202	1,957,393

באור 25: - פרמיות שהורווחו בשייר

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2021		
	ברוטו	ביטוח משנה	שייר
	אלפי ש"ח		
פרמיות בביטוח חיים	2,370,415	108,090	2,262,325
פרמיות בביטוח בריאות	1,627,198	208,728	1,418,471
פרמיות בביטוח כללי	2,525,203	928,588	1,596,615
סה"כ פרמיות	6,522,816	1,245,406	5,277,410
שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה *)	(118,506)	(108,891)	(9,615)
סה"כ פרמיות שהורווחו	6,404,310	1,136,515	5,267,795

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2020		
	ברוטו	ביטוח משנה	שייר
	אלפי ש"ח		
פרמיות בביטוח חיים	3,245,821	106,912	3,138,909
פרמיות בביטוח בריאות	1,487,497	198,224	1,289,273
פרמיות בביטוח כללי	2,361,045	755,061	1,605,984
סה"כ פרמיות	7,094,363	1,060,197	6,034,166
שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה *)	(85,786)	(115,818)	30,032
סה"כ פרמיות שהורווחו	7,008,577	944,379	6,064,198

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2019		
	ברוטו	ביטוח משנה	שייר
	אלפי ש"ח		
פרמיות בביטוח חיים	3,375,261	90,062	3,285,199
פרמיות בביטוח בריאות	1,127,157	164,241	962,916
פרמיות בביטוח כללי	2,295,666	627,384	1,668,282
סה"כ פרמיות	6,798,084	881,687	5,916,397
שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה *)	(24,747)	(46,019)	21,272
סה"כ פרמיות שהורווחו	6,773,337	835,668	5,937,669

*) עיקר השינוי נובע מפרמיות בענפי ביטוח כללי.

באור 26: - רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה			
נדל"ן להשקעה	7,864	(212)	6,724
השקעות פיננסיות:			
נכסי חוב סחירים	390,127	(18,240)	648,717
נכסי חוב שאינם סחירים	131,472	34,490	227,256
מניות	2,847,708	704,737	1,888,879
אחרות	785,212	222,688	386,288
מזומנים ושווי מזומנים	(4,799)	(13,093)	(32,351)
סך הכל רווחים מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, נטו	4,157,584	930,370	3,125,513
רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה, הון ואחרים			
הכנסות מנדל"ן להשקעה:			
שערוך נדל"ן להשקעה	36,987	(13,009)	7,370
הכנסות שוטפות בגין נדל"ן להשקעה	30,716	29,940	30,582
סך הכל הכנסות מנדל"ן להשקעה	67,703	16,931	37,952
רווחים (הפסדים) מהשקעות פיננסיות, למעט ריבית הפרשי הצמדה הפרשי שער ודיבידנד בגין:			
נכסים פיננסיים זמינים למכירה (א)	77,334	(50,513)	16,010
נכסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד (ב)	102,143	17,515	36,974
נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים (ג)	78,812	(65,964)	(5,514)
	258,289	(98,962)	47,470
הכנסות ריבית *) והפרשי הצמדה מנכסים פיננסים שאינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	421,266	429,122	433,302
הכנסות ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער מנכסים פיננסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	(14)	(2,094)	1,213
רווח (הפסד) מהפרשי שער בגין השקעות שאינן נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד ומנכסים אחרים	(6,053)	(19,690)	16
הכנסות מדיבידנד	75,115	38,477	29,812
סך הכל רווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון	4,973,890	1,294,154	3,675,278
*) בהכנסות הנ"ל כלולה ריבית בגין נכסים פיננסים אשר אינם מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד שערכם נפגם	5,035	19,780	3,023

באור 26: - רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון (המשך)

א. רווחים (הפסדים) נטו מהשקעות בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
רווחים נטו מניירות ערך שמומשו	69,251	9,031	24,771
ירידות ערך נטו שנזקפו לרווח והפסד	8,083	(59,544)	(8,761)
סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים זמינים למכירה	77,334	(50,513)	16,010

ב. רווחים מהשקעות בגין נכסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
שינויים בשווי ההוגן נטו, לרבות רווח ממימוש בגין נכסים שיועדו בעת ההכרה לראשונה	102,143	17,515	36,974

ג. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
רווחים (הפסדים) נטו ממימוש נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים	85,198	(53,988)	(12,416)
ביטול ירידות ערך (ירידות ערך) נטו שנזקפו לרווח והפסד	(6,386)	(11,976)	6,902
סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות ויתרות חובה	78,812	(65,964)	(5,514)

באור 26: - רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון (המשך)

ד. נתונים בדבר חוזי חכירה של החברה כמחכירה:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
עבור חכירות תפעוליות:			
הכנסות מחכירה, למעט תקבולי חכירה משתנים	34,476	32,428	37,008

באור 27: - הכנסות מדמי ניהול

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
דמי ניהול משתנים בגין חוזי ביטוח חיים	223,433	62,040	160,039
דמי ניהול קבועים בגין חוזי ביטוח חיים	210,109	177,855	177,522
דמי ניהול בגין חוזי השקעה	45,743	46,228	47,623
סה"כ הכנסות מדמי ניהול	479,285	286,123	385,184

באור 28: - הכנסות מעמלות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
עמלת סוכנויות ביטוח	-	-	8,582
עמלת ביטוח משנה, בניכוי שינוי בהוצאות רכישה נדחות			
בגין ביטוח משנה	173,410	144,890	145,334
סה"כ הכנסות מעמלות	173,410	144,890	153,916

באור 29: - הכנסות אחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
הכנסות מתמלוגים - ראה באור 38ג'1.	589	529	733
רווח הון ממכירת רכוש קבוע	399	96	51
אחרות	6	202	17
סה"כ הכנסות אחרות	994	827	801

באור 30: - תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
בגין חוזי ביטוח חיים:			
תביעות ששולמו ותלויות	551,957	545,112	486,934
מקרי מוות, נכות ואחרים	(65,340)	(73,383)	(64,657)
בניכוי ביטוח משנה	486,617	471,729	422,277
פוליסות שנפדו	1,628,147	1,328,466	984,857
פוליסות שמועדן תם	345,694	270,853	271,984
גמלאות	347,661	284,106	212,555
סך כל התביעות	2,808,119	2,355,154	1,891,673
גידול בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (למעט שינוי בתלויות) בשייר	2,992,449	1,378,823	4,163,902
גידול בהתחייבויות בגין חוזי השקעה בשל מרכיב התשואה	584,413	94,047	534,074
סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר בגין חוזי ביטוח חיים	6,384,981	3,828,024	6,589,649
סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי:			
ברוטו	1,812,353	1,439,035	1,480,798
ביטוח משנה	(547,309)	(447,858)	(304,714)
בשייר	1,265,044	991,177	1,176,084
סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות:			
ברוטו	1,301,181	1,084,215	791,374
ביטוח משנה	(247,150)	(224,933)	72,425
בשייר	1,054,031	859,282	863,799
סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	8,704,056	5,678,483	8,629,532

באור 31: - עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
הוצאות רכישה:			
עמלות רכישה	506,692	503,752	520,963
הוצאות רכישה אחרות	328,594	294,860	285,182
שינוי בהוצאות רכישה נדחות	(49,447)	(6,410)	(22,598)
סה"כ הוצאות רכישה	785,839	792,202	783,547
עמלות שוטפות אחרות	372,658	352,606	348,781
סה"כ עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	1,158,497	1,144,808	1,132,328
לאחר השתתפות של חברות אחרות בסך	9,415	12,653	9,306

באור 32: - הוצאות הנהלה וכלליות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
שכר עבודה ונלוות	435,162	411,130	429,740
פחת והפחתות	157,576	141,984	117,336
אחזקת משרדים ותקשורת	41,098	42,500	43,930
ייעוץ משפטי ומקצועי	34,904	33,397	36,807
מיכון (ללא פחת ושכר)	66,846	68,860	70,761
בנק	19,679	18,579	19,118
אחזקת רכב	5,944	4,387	6,571
קנסות	45	180	-
שיווק	21,981	16,343	13,855
אחרות	33,998	27,941	20,583
השתתפויות	31,103	34,948	36,419
סה"כ *)	848,336	800,249	795,120
בניכוי:			
סכומים שסווגו בסעיף שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח	(146,302)	(144,880)	(147,999)
סכומים שסווגו בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	(328,594)	(294,860)	(285,182)
הוצאות הנהלה וכלליות	373,440	360,509	361,939
(*) הוצאות הנהלה וכלליות כוללות הוצאות בגין מיכון בסך	209,751	198,636	201,994
לאחר השתתפות של חברות אחרות בסך	163,256	128,086	107,357

באור 33: - הוצאות אחרות

	ליום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
ירידת ערך נכסים בלתי מוחשיים	5,584	-	11,652
אחר	705	-	14
	6,289	-	11,666

באור 34: - הוצאות מימון

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
הוצאות ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער בגין:			
כתבי התחייבות נדחים	67,436	49,634	52,206
שטרי הון שהונפקו לחברה האם	13,185	8,573	15,092
ריבית למבטחי משנה	13,302	5,315	6,827
חכירות	423	377	106
אחרות	2,575	1,370	1,986
סך הכל הוצאות מימון	96,921	65,269	76,217

באור 35: - רווח (הפסד) למניה

חישוב הרווח הבסיסי למניה לשנת 2021 התבסס על הרווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות בסך של 375,691 אלפי ש"ח (לשנת 2020 - רווח בסך 360,850 אלפי ש"ח ולשנת 2019 - הפסד בסך 37,055 אלפי ש"ח), מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור בסך של 230,869 אלפי מניות.

באור 36: - ניהול סיכונים

1. כללי

א. מגזרי פעילות

החברה פועלת בתחומי הפעילות העיקריים הבאים: ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (ביטוח חיים), ביטוח בריאות וביטוח כללי. בפעילותה חשופה החברה לסיכונים הבאים:

- סיכונים פיננסיים (שוק, נזילות ואשראי).
- סיכונים ביטוחיים.
- סיכונים תפעוליים.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול סיכונים

מדיניות ניהול הסיכונים של החברה מכוונת להבטיח חשיפה מבוקרת לסיכונים אלו, תוך עמידה בדרישות הרגולטוריות ושמירה על יעדיה העסקיים של החברה ואיתנותה הפיננסית. הדירקטוריון מספק עקרונות לניהול הסיכונים הכולל הכוללים, בין היתר, הגדרה ברורה של חלוקת אחריות בנוגע לנטילת סיכונים, קיום סביבת בקרה פנימית נאותה, הגדרת מגבלות סיכון ותקרות חשיפה, קביעת תוכנית ניהול הון הכולל הון יעד המשמש כרית בטחון מעבר לדרישת ההון לצורך חלוקת דיבידנד וממשל תאגידי לניהול סיכונים המבוסס על שלושה קווי הגנה כדלקמן:

- הגורמים העסקיים בפעילות הביטוח וההשקעות אשר נוטלים את הסיכונים - גורמים אלו אחראים לזיהוי, הערכה, ניטור ודיווח על הסיכונים המובנים בפעילותם ובמערכות המשמשות אותם, לרבות הגדרת בקרות בתהליכים ונהלים פנימיים. פעילות הבקרה מתבצעת בין היתר באמצעות מחלקות בקרה פנימיות בכל אגף. כמו כן, הגורמים העסקיים נעזרים ביחידות תומכות הכוללות: אקטואריה, ביטוח משנה, כספים, מערכות מידע ותחום ניהול הסיכונים.

- תחום ניהול סיכונים - התחום אחראי על גיבוש מסגרת ניהול סיכונים, פיתוח כלים ופיתוח שיטות להערכת הסיכונים לחשיפות קיימות והפוטנציאליות, בפרט, הערכת הסיכון הכולל אליו חשופה החברה. תחום ניהול סיכונים הינו יחידה בלתי תלויה בגורמים העסקיים נוטלי הסיכון. התחום משתף פעולה עם תחום האקטואריה, הכספים (כולל תהליכי SOX) והציות שהינם חלק מקו הגנה זה. בנוסף, עבור עסקאות מהותיות ומוצרים חדשים שהחברה משיקה מתבצעת הערכת סיכונים נפרדת הרלוונטית לסיכונים הכרוכים באותם מוצרים/עסקאות.

- הביקורת הפנימית אשר מבקרת באופן בלתי תלוי תהליכים פנימיים וכן עוקבת אחר תיקון ליקויים שזוהו.

בחברה פועלת ועדה לניהול סיכונים, בראשות המנכ"ל אשר תפקידה לדון, להגדיר, לכוון ולתמוך בפעילויותיו של מערך ניהול הסיכונים בחברה, תוך התחשבות בהיבטים עסקיים ורגולטורים. כמו כן מתכנסים באופן תקופתי פורומים מקצועיים בראשות המנכ"ל ובמסגרתם נדונים, בין השאר, ניתוחי חשיפות, רווחיות ענפית, היבטי סיכון בתחומי הפעילות השונים ורמת הסיכון הכולל וההון הכלכלי .

דירקטוריון החברה מינה וועדה ייעודית לניהול הסיכונים מטעמו שתפקידה להנחות ולפקח על נושאים שונים בהקשר של ניהול סיכונים ובפרט על תהליך היישום ההשפעות וההשלכות של משטר הסולבנסי לפיו מחושב ההון ודרישות ההון החלים על החברה.

החברה בוחנת את הלימות ההון שלה אל מול הסיכון הכולל כפי שמוערך על פי משטר הסולבנסי והיא בוחנת את השפעות השינויים בגורמי סיכון מסוימים על הונה הרגולטורי ואת יכולת הלימות ההון הנגזרת מהם. בהתאם לכך, בין היתר, קבעה את הון היעד כנדרש מהוראות הרגולציה (ראה באור 14ה').

(1) ניהול סיכונים פיננסיים (שוק, נזילות ואשראי)

האחריות לניהול הסיכונים הפיננסיים מחולקת בין האורגנים השונים בחברה החל מהדירקטוריון, דרך ועדות השקעה, ועדת אשראי, אגף השקעות, מחלקת מחקר ודרוג, מחלקת דיווח ובקרה (מידל אופיס) ותחום ניהול סיכונים.

בחברה מיושמות מדיניות השקעות, מדיניות אשראי ומדיניות ניהול סיכונים פיננסיים שנקבעות על ידי הדירקטוריון אשר מקבל דיווח לגבי עמידה במגבלות שונות.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול סיכונים (המשך)

(1) ניהול סיכונים פיננסיים (שוק, נזילות ואשראי) (המשך)

בחברה פועלות ועדות השקעה נפרדות עבור כספי הנוסטרו וכספי עמיתים אשר תפקידן, בין השאר, לפקח על מגבלות חשיפה וניהול סיכונים בחברה שאושרו בדירקטוריון.

מחלקת דיווח ובקרה באגף השקעות (מידל אופיס) מנטרת באופן שוטף את מגבלות החשיפה, מתריעה על חריגות ומדווחת, ע"פ העניין, לועדות ההשקעה. תחום ניהול הסיכונים מכמת את החשיפה לסיכוני שוק בין השאר באמצעות מדדי סיכון ותרחישים במערכת ייעודית ומדווח לועדת ההשקעות ולדירקטוריון החברה ע"פ הוראות הדין. ראה פירוט לגבי סוגי הסיכונים הפיננסיים, החשיפות אליהם ומבחני רגישות לשינויים בגורמי סיכון בסעיפים 2 - 5 להלן.
דירקטוריון החברה קובע את מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים של החברה. המדיניות כוללת עקרונות ומגבלות שמטרתם לשמר תיאבון סיכון המשקף מידתיות סבירה לנטילת סיכונים.
הסיכונים הפיננסים מנוהלים בין היתר באמצעות קביעת טווחי השקעה מותרים לסוגי הנכסים השונים, תוך התייחסות לפיזור, בין השאר, לפי מנפיקים, בסיס הצמדה וענפי משק. עקרונות ניהול סיכוני שוק בנוסטרו של החברה (נכסים כנגד עתודות ביטוח כללי, ביטוח חיים ובריאות שאינם תלויי תשואה והון עצמי) מבוססים על ניהול נכסים מול התחייבויות (ALM): הקצאת הנכסים נגזרת מהתאמת בסיסי ההצמדה, כמו גם, מעיתוי התקבולים והתשלומים הצפויים של הנכסים וההתחייבויות, בהתאמה.
ניהול אפקטיבי של הנכסים מול ההתחייבויות מתבצע על ידי הגבלת החשיפה לסיכון ריבית. מדידת סיכון השוק מתבצעת בעיקר באמצעות מבחני רגישות. בנוסף, דרישת ההון המחושבת על פי מודל ההון הרגולטורי מבוסס סיכונים (סולבנסי) כוללת, בין היתר חישוב של כמות ההפסד הפוטנציאלי מאירועי קיצון בהסתברות של אחת למאתיים שנה בגין גורמי סיכון השוק והאשראי. החברה בוחנת תקופתית גם את רגישות עודף ההון הרגולטורי בין היתר באמצעות מבחני רגישות על גורמי סיכון פיננסים מסוימים. יצוין כי מדידת סיכוני שוק על בסיס המודל הסטנדרטי של משטר סולבנסי מתבצעת בתדירות חצי שנתית ובתדירות רבעונית ככל הניתן על מנת לעקוב אחר שינוי בפרופיל הסיכונים או הסביבה החיצונית.

בתיקים המנוהלים (ביטוח חיים תלוי תשואה) מתבצע ניהול סיכונים אקטיבי על ידי בחינה של הקצאת נכסים אסטרטגית לכל תיק מנוהל כנגד מדדי הסמן, מדידת סיכונים אבסולוטיים ויחסיים (יחסית לתיק סמן), חישוב מדדי ביצוע מתואמי סיכון וניתוח השפעת תרחישי קיצון ומבחני רגישות.

פעילות האשראי נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה וחוזרי הממונה אשר מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית וזאת על מנת להבטיח מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני האשראי. הפעילות נעשית בהתאם למדיניות ההשקעות, מדיניות האשראי ומדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים המאושרות מידי שנה על ידי הדירקטוריון. מסמכי המדיניות כוללים עקרונות ניהול סיכוני אשראי בתיק הנכסים, לפי מאפיינים שונים כגון חשיפה לתאגיד ולקבוצת תאגידים, פיזור לפי ענפי משק, וחתכים לפי דרוג. הלוואות מותאמות ואשראי לא סחיר אחר ניתנים בהתאם למדיניות האשראי הלא סחיר שאושרה בדירקטוריון. כל הלוואה מותאמת בחברה תובא לאישור הגורם המאשר בהתאם לנוהל סמכויות אשראי פנימי והוא מבוסס על רמת סיכון (המתורגם לדרוג) והיקף עסקה. סמכויות האישור נעות מועדת אשראי פנימית לועדת משנה לאשראי, ועדת השקעות ועד הדירקטוריון.

בחברה פועלות ועדת אשראי פנימית וועדת משנה לאשראי אשר מונו על ידי ועדת השקעות ואושרו על ידי הדירקטוריון. תפקידיהן בין היתר, לדון ולאשר בהתאם למדרג סמכויות ולפי העניין, עסקאות של אשראי לא סחיר, בכפוף למסמכי המדיניות וחוזרי הממונה. ברמת העסקה הבודדת, הערכת הסיכון מתבססת, בין היתר, על אנליזות ודרוגים. ככל שאין דרוג חיצוני החברה משתמשת, במידת האפשר, במודל דרוג אשראי פנימי שאושר על ידי הדירקטוריון (לפרוט בדבר אישור המודל ראה בסעיף 4(ג)).

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול סיכונים (המשך)

(1) ניהול סיכונים פיננסיים (שוק, נזילות ואשראי) (המשך)

בעסקאות הנעשות בשיתוף עם בנק, ניתן לקבל את עיקרי הדרוג של הבנק בתנאים מסוימים כפי שהורה הממונה. ניתן לבצע עסקאות לא מדורגות או בדרוג הנמוך מדרוג השקעה בתנאים מסוימים כהגדרתם בהוראות הממונה ובכפוף לנהלי החברה. ככלל בעסקת אשראי המועלית לאישור ועדת משנה לאשראי מוגשת חוות דעת של תחום ניהול סיכונים בהתאם לנהלי החברה.

מחלקת המידל אופיס מבצעת בקרות שוטפות אחר עמידה במגבלות השונות (מגבלות מדיניות, תקנון, מגבלות הממונה ועוד) ומעבירה דיווח לוועדת ההשקעות אשר מפקחת על רמת פיזור נאותה בתיק נכסי החוב, לרבות שמירה על מגבלות חשיפה הנגזרות מתקנות השקעה ו/או המדיניות.

בנוסף בחברה מתבצע תהליך לאיתור וסיווג חובות בעייתים ומונו מרכזי חובות בעייתיים (סחיר ולא סחיר) בהתאם לדרישות הממונה. דיווח תקופתי על חובות בעייתיים נמסר לועדות השונות.

עקרונות מדיניות ניהול סיכון האשראי הנובע מחשיפה למבטחי משנה, המבוססים על שמירת איכות התיק ופיזורו, מפורטים בסעיף 4(ה) להלן.

עקרונות מדיניות ניהול סיכון הנזילות מבוססים בעיקרם על שמירת רמה מינימאלית של שיעור נכסים סחירים ומזומנים בתיק הנכסים.

(2) ניהול סיכונים ביטוחיים

להלן העקרונות המנחים בניהול הסיכונים הביטוחיים:

מגבלות חשיפה בשייר: בכל ענף וענף נקבעת מגבלת חשיפה מכסימלית בשייר ברמת התיק, הפוליסה והאירוע. המגבלה מבטאת את החשיפה לסיכון הביטוחי שהחברה מוכנה לקחת על עצמה. סיכונים מעבר לכך מועברים למבטחי משנה בחו"ל בהתאם למדיניות ביטוח המשנה של החברה. החברה גם רכשה הגנה נגד הצטברות של נזקים רבים מאירוע בודד, הן בביטוח הכללי והן בביטוח חיים.

קביעת תעריף: תעריף הביטוח מותאם לספק מענה לכלל ההתחייבויות הביטוחיות העתידיות שייווצרו כתוצאה מהתממשות הסיכונים הביטוחיים המגולמים בכל פוליסה, כולל הוצאות ושיעורי רווח רצויים. משך ואופי הכיסוי הביטוחי קובע את אופי תזרים ההתחייבויות העתידיות ("זנב קצר" לעומת "זנב ארוך").

הליך השקת מוצרים חדשים והתקשרויות בעסקה משמעותית: ההליך כולל זיהוי ובחינה מקיפה של הסיכונים הכרוכים במוצר או בעסקה, קביעת הדרכים לניהולם ולבקרה עליהם וכן ניסוח פוליסה המשקפת בצורה מדויקת את הסיכונים שהחברה מוכנה לקחת על עצמה מול המבוטחים. כאשר מתעורר חשש כי קיימת הרעה בתוצאות החיתומיות, שמקורה אינו בתנודות אקראיות, נערכות בדיקות מעמיקות, בין השאר, להערכת הסיכון הגלום, ובמידת הצורך מותאמות הערכות הרזרבות. בדיקות דומות מתבצעות בעת חידוש עסקאות.

חיתום: מערכת כללי החיתום כוללת מגבלות אשר מטרתן כפולה: א) יצירת היררכיה בקבלת ההחלטות לגבי לקיחת הסיכון (מרמת הסוכן, דרך מנהל המחוז, החתם ועד מנהל האגף) ב) הגבלת החשיפה לסיכונים הביטוחיים. כללי החיתום נאכפים בצורה ממוכנת (למשל, חתם אוטומטי בביטוח חיים או חסימות לרמת הכיסוי בביטוח כללי) או ידנית על ידי איש מקצוע.

קטסטרופה: החברה נוקטת במדיניות של הגבלת החשיפה לקטסטרופות על ידי קביעת סכומי כיסוי מרביים בחוזים מסוימים וכן על ידי רכישת כיסוי ביטוח משנה מתאים. מטרת מדיניות החיתום וביטוח המשנה הינה להתאים את ההפסד המרבי הנגזר מהחשיפה לקטסטרופות לסיכון שתומחר בתעריף.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול סיכונים (המשך)

(2) ניהול סיכונים ביטוחיים (המשך)

(א) **ניהול סיכון רעידת אדמה:** סיכון זה הוא סיכון ביטוחי מהותי בו החברה מתייחסת להשפעה הפוטנציאלית של אירוע קיצון שאינו שכיח. הסיכון חל על כל מגזרי הפעילות (ביטוח חיים, ביטוח כללי וביטוח בריאות).

- רוב הפוליסות בביטוח כללי המכסות רעידת אדמה כוללות מרכיב של השתתפות עצמית.
- החשיפה לסיכון רעידת האדמה מוגנת באמצעות חוזי ביטוח משנה יחסי וכן באמצעות חוזי ביטוח משנה לא יחסי, המגן על החשיפה בשייר (Cat Cover) בכל מגזר.

העקרונות הנ"ל מבוססים על הנחות ואומדנים לגבי אופי אירוע רעידת האדמה והנזק בעטיו. אירוע שיתרחש בשונה מההנחות והאומדנים הנ"ל, עלול לחשוף את החברה לנזק מהותי.

(ב) **ניהול סיכון מלחמה:** סיכון זה הוא סיכון ביטוחי מהותי בתחום ביטוח חיים בו החברה מתייחסת להשפעה פוטנציאלית של אירוע קיצון בלתי צפוי. בגין סיכון מעין זה אין החברה שומרת עתודות ביטוח ולכן מדיניות ניהול הסיכון מבוססת בעיקרה על קניית הגנה לפי שיקול דעת ההנהלה, באישור דירקטוריון, על החשיפה בשייר. יצוין, כי בשנת 2020 החברה מבטחת את החשיפה בשייר כנגד כיסויי ריסק מוות, נכות מוחלטת ואובדן כושר עבודה, באמצעות חוזה Cat Cover המכסה אירועים מסוג מלחמה גרעינית/ביולוגית/כימית. הכיסוי האמור אינו מכסה מגיפה.

כימות הסיכון: כימות הסיכון מתבצע בין היתר במסגרת חישובי ההון הרגולטורי שבבסיסו מחושב הון מותאם סיכון על פי המודל הסטנדרטי של דירקטיבת solvency II, וכן באמצעות מבחני רגישות על גורמי סיכון עיקריים המשפיעים על יחס הסולבנטיות של החברה.
להלן עיקרי המודל בפעילות הביטוחית:
עבור ביטוח כללי וענפי בריאות לזמן קצר - המודל מבוסס על פרמטרים של חשיפה בשייר, היקף פרמיות, היקף רזרבות (המחושבות על בסיס הנחות מיטביות - לא שמרניות), שיעורי הפסד (Loss Ratios), סטיות תקן של קבוצות מוצרים בעלי מאפיינים דומים. כמו כן המודל מניח השפעה של אירוע קיצון (רעידת אדמה או מעשה ידי אדם) על הון החברה לפי פרמטרים שנקבעו מראש.
עבור ביטוח חיים וענפי בריאות לזמן ארוך - המודל מבוסס על ביצוע שינויים בגורמי הסיכון המשפיעים על שוויין ההוגן (על פי הערכה מיטבית) של ההתחייבויות הביטוחיות. לדוגמא, שינוי קיצוני בשיעורי התמותה שהונחו או בשיעורי הביטולים שהונחו לצורך חישוב ההתחייבויות הביטוחיות. כמו כן, המודל מניח השפעה של אירוע קיצון (קטסטרופה) על גובה התחייבויות לפי פרמטרים שנקבעו מראש (גידול בתמותה ובתחלואה).
לבסוף, מדידת הסיכון הכולל על פי המודל מתחשבת בכך שלא כל הסיכונים מתממשים בו זמנית בכל הענפים ולכן קיימות קורלציות בין ענפי הביטוח השונים אשר מקטינות את הסיכון הכולל.
בנוסף, תחום אקטואריה מבצע מחקרי ניסיון ובדיקות תקופתיות מקיפות לבחינת חשיפת החברה לסיכונים שונים ובפרט לגבי סיכונים כגון תמותה, תחלואה, ביטולים וכיו"ב בתחום ביטוח חיים ובריאות.

ראה פירוט לגבי סוגי הסיכונים הביטוחיים, החשיפות אליהם, כלים ושיטות המשמשים באומדנם ומבחני רגישות בגינם בסעיף 6 להלן.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול סיכונים (המשך)

(3) ניהול סיכונים תפעוליים

הסיכון התפעולי הינו סיכון להפסד כתוצאה מכשל או העדר בקרה אפקטיבית שמקורו בתהליכים, אנשים, מערכות או אירוע חיצוני לארגון.
חלק מהותי מפעילות החברה נשען על מערכות מידע שונות, לפיכך היעדר תשתיות מספקות לרבות בתחום אבטחת מידע והסייבר עלולים לחשוף את החברה ומבוטחיה לסיכון של זליגת מידע רגיש, כשל תפעולי בזמינות המערכות ובכך לגרום לפגיעה בתהליכי החברה, אי ציות לרגולציה וכדומה.

האחריות השוטפת על ניהול הסיכונים התפעוליים והבקרות חלה על המנהלים בארגון בכל הרבדים לרבות באמצעות יחידות בקרה ייעודיות באגפים העסקיים. בנוסף חלק מהסיכונים התפעוליים מנוהלים ע"י גורמי הסדרה נוספים כגון SOX, אכיפה וציות, אבטחת מידע ואחראי המשכיות עסקית. יחידת ניהול הסיכונים התפעוליים שהינה בלתי תלויה ביחידות העסקיות, מספקת תמיכה מקצועית וליווי תוך שיתוף פעולה עם היחידות העסקיות ועם גורמי ההסדרה. מערך הביקורת הפנימית בחברה מבצע בקרות נוספות על מגוון תחומי פעילות ובין השאר בוחן את קיום ואפקטיביות הבקרות מול הסיכונים התפעוליים תוך מתן המלצות לחיזוק הבקרות ושיפורן.

לחברה, מדיניות ניהול סיכונים תפעוליים מקיפה וכלל ארגונית תוך קביעת עקרונות, קווים מנחים ותחומי אחריות לניהול סיכונים תפעוליים בארגון.
קיימת וועדת סיכונים תפעוליים והונאות ומעילות בראשות מנכ"ל ובהשתתפות מנהלי האגפים, לרבות הציות, ה-SOX והביקורת הפנימית.
בהתאם להנחיות רשות שוק ההון, מתקיימת וועדת דירקטוריון לניהול סיכונים שדנה בין היתר בסיכונים תפעולים.

בחברה פועלות מספר יחידות בקרה ייעודיות אשר כפופות לאגפים העסקיים ומטרתן, בין היתר, לצמצם את הסיכון התפעולי. פעילותן כוללת עמידה במגבלות ובנהלים וביצוע בקרות בנושאים שונים, כגון: הונאות ומעילות, בקרות שהוטמעו עקב ביקורות SOX ו/או ביקורת פנים, טיפול בפניות לקוחות ועוד. כמו כן תפקידן, לזהות, לדווח ולנטר ליחידת ניהול הסיכונים תפעוליים על סיכונים שזוהו או שעשויים להתממש ביחידתם.

בנוסף, חלק מהסיכונים התפעוליים מנוהלים על ידי גרמי בקרה נוספים ובשיתוף מקצועי עם יחידת ניהול הסיכונים:

- מנהל אבטחת מידע וסייבר
פעילותה העסקית של החברה נשענת במידה רבה על מערכות מידע אשר תומכות בתהליכים העסקיים. זמינות המערכות, מהימנות הנתונים והשמירה על סודיות הנתונים חיוניים לצורך קיום פעילות עסקית תקינה. עם התקדמות הטכנולוגיה, תדירות האיומים משתנה וכנגזרת מכך, עולה רמת הסיכון לחברה וללקוחותיה. שילוב טכנולוגיות חדשות בליבה העסקית של החברה כמו גם במערכות קצה ובקרב לקוחותיה מעלות את רמת הסיכון בפני תקיפות סייבר.
החברה חשופה בפעילותה לסיכון סייבר אשר עלול לנבוע משימוש לא מורשה בזהות, הפרעה לפעילות על ידי פגיעה בפעילות הרשת או השבתת שירותים, פגיעה במערכות, גניבה של נכסים דיגיטליים, החדרה של קודים או תוכנות זדוניות, חדירה למערכת או חשיפת מידע.
תפיסת ההגנה של החברה בניהול סיכוני סייבר ואבטחת מידע בנויה על שלוש שכבות: שכבת הגנה טכנולוגית, שכבת טיפול באירועים ושכבת רגולציה, ארגון ושיטות.
בנוסף להיערכות תפעולית, החברה רכשה כיסוי ביטוחי כנגד פשעי מחשב, בכללם אירועי סייבר.
החברה נערכת באופן תדיר להתמודדות עם איומי הסייבר ומשקיעה משאבים

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול סיכונים (המשך)

(3) ניהול סיכונים תפעוליים (המשך)

- מנהל אבטחת מידע וסייבר (המשך)
רבים בנושא זה. מנגנוני הפיקוח והבקרה הקיימים בחברה כוללים ועדות הנהלה ודירקטוריון אשר דנות בסיכוני סייבר ועוקבות אחר תכנית העבודה השנתית בתחום זה. בנוסף, קיימת בחברה מדיניות ניהול סיכוני סייבר, אשר מתוקפת ומאושרת מדי שנה על ידי הדירקטוריון, וכן מגוון רחב של נהלי והוראות עבודה הנגזרות ממנה.
לחברה תכנית עבודה סדורה אך גמישה המתעדכנת מעת לעת בהתאם להתפתחות האיומים המשתנים באופן תדיר. התוכנית מושתתת, בין היתר, על ניתוח מתאר האיומים והסיכונים הרלוונטי לחברה וכוללת פעולות שמטרתן להפחית את ההסתברות להתממשותם. על מנת לאמוד את רמת הסיכון מבצעת החברה באופן תדיר סיקרי סיכונים למערכות וכן מבדקי חדירה וכן מקיימת תרגולי הערכות למתקפות סייבר הן בצד הטכנולוגי והן בצד העסקי.
בשנים האחרונות חלה עליית מדרגה משמעותית במפת איומי הסייבר העולמית. בעולם כמו גם בישראל התרחשו מתקפות רבות כנגד תשתיות לאומיות, גופי ממשל ומגוון רחב של תאגידים.
בנוסף, משבר הקורונה הביא להרחבה משמעותית בהיקף העבודה מרחוק שהביא עמו אתגרי אבטחת מידע נוספים. העבודה מהבית נעשית באמצעות מערכת מאובטחת שמחייבת הפעלת מנגנוני בקרה בהיקף רחב. כחלק מההיערכות הכוללת של החברה, ננקטו צעדים משמעותיים למיגון החברה הן בהיבטי תשתית והן בהיבט איומי הסייבר אשר אפיינו את פעילותן של חברות רבות במשק הישראלי בתקופה זו.

- אחראי הערכות לשעת משבר- קיימת תכנית DRP (Disaster Recovery Plan) להקמה מחדש של המערכות המיכוניות במקרה של אירוע חיצוני קטסטרופאלי שיפגע במשרדיה; בנוסף, קיימת הערכות לתרגול (מתודי) עבור מוכנות החברה לחירום (BCP - Business Continuity Planning) - המתבצעת עפ"י תדירות חוזרי הפיקוח. מדיניות המשכיות עסקית מתוקפת ומתעדכנת בתדירות שנתית.

- הממונה על הונאות ומעילות- החברה פועלת בהתאם לחוזר הממונה ובהתאם למדיניות למניעה והתמודדות עם סיכוני הונאות ומעילות שאושרה בוועדת ניהול סיכונים תפעוליים והונאות ומעילות ובדירקטוריון. סקרי סיכוני הונאות ומעילות מבוצעים ע"י הביקורת הפנימית. השנה החברה החלה ביישום מערכת מונחית חוקים עסקיים בעולם התשלומים לאיתור חריגות, אנומליות והונאות (דגלים אדומים). במסגרת פרויקט זה, הוגדרו חוקים שבגינם יוזנקו התראות חריגות. בנוסף, בדצמבר 2020 הוציאה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון חידוד לצורך בהגברת הערנות בכל הנוגע לתהליכי זיהוי מקוונים ונבחנו ההמלצות הרלוונטיות להונאות ומעילות. ההמלצות ופעילות החברה בנושא זה נדונו בוועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון ודווחו לדירקטוריון.

- מנהל SOX- במסגרת יישום הוראות סעיף 404 לחוק "Sarbanes-Oxley" ובהתאם להנחיות רשות שוק ההון, בוצע תהליך של הערכת הסיכונים הקשורים לדיווח הכספי ולגילוי נאות, נקבעו בקרות שמטרתן למנוע או לצמצם את הסיכונים שנמצאו ונותחו פערי בקרה. במסגרת זאת, אימצה החברה את מודול הבקרה הפנימית של ה-COSO, המהווה מסגרת מוגדרת ומוכרת להערכת הבקרה הפנימית;

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול סיכונים (המשך)

(3) ניהול סיכונים תפעוליים (המשך)

- הממונה על האכיפה והציות- קיים בחברה מנגנון לבדיקה, אכיפה וציות לחוקים תקנות ורגולציות בתחום דיני הביטוח ודיני התחרות. במסגרת המנגנון אושרה תכנית אכיפה פנימית בדירקטוריון החברה ומונתה אחראית על הציות והאכיפה;
- סיכוני הלבנת הון- קיימת מדיניות בנושא ואחראי למילוי חובות בהתאם לדרישות הרגולציה. בוצע סקר לזיהוי והערכה של סיכוני הלבנת הון.
- סיכוני מיקור חוץ- קיימת מדיניות בנושא בהתאם לדרישות הרגולציה.

הערכה כמותית של החשיפה לסיכונים תפעוליים מתבצעת במסגרת חישובי דרישות ההון על פי דירקטיבת Solvency II.

ג. דרישות חוקיות

תהליך ניהול הסיכונים בחברה מונחה על ידי הדרישות הרגולטוריות הרלוונטיות לתחומי הפעילות השונים שפורסמו בשנים האחרונות ואוחדו במסגרת החוזר המאוחד פרק 10 (קודקס) הכוללות חובת מינוי מנהל סיכונים שתפקידיו העיקריים:

- לוודא קיומם של תהליכים לזיהוי סיכונים ביטוחיים ופיננסיים מהותיים הגלומים בנכסים המוחזקים כנגד חסכונות המבוטחים ובנכסים אחרים של חברת הביטוח והגלומים בהתחייבויות חברות הביטוח אשר עשויים להשפיע באופן מהותי על חוסנו הפיננסי של הגוף המוסדי.
- כימות החשיפה והערכת ההשפעה הפוטנציאלית של הסיכונים המהותיים שזוהו בין היתר באמצעות תרחישים ובכלל זה תרחישי קיצון.
- הערכת ההון הנדרש (ההון הכלכלי) מחברת הביטוח לצורך נשיאה בסיכונים המהותיים תוך התייחסות למידת המתאם בין הסיכונים השונים.

דרישות רגולטוריות לעניין ניהול סיכונים כוללות בין היתר:

- דרישה לקביעת מדיניות חשיפה לסיכונים, תקרות חשיפה, נהלים וכלים למדידה ולבקרת סיכונים.
- הוראות לעניין ניהול נכסי השקעה במסגרת פרק 4 בחוזר המאוחד לרבות הוראות בנושא ניהול סיכוני אשראי.
- הוראות בנושא ניהול חשיפה למבטחי משנה.
- הוראות בנושאים ספציפיים בתחום סיכונים תפעוליים: מעילות והונאות, טכנולוגיות מידע, אבטחת מידע וסייבר ובקרה על דיווח כספי (SOX), תוכנית להמשכיות עסקית והתאוששות מאסון (DRP), סיכוני ציות ועוד.
- הוראות בנוגע ליישום משטר כושר פירעון מבוסס סיכונים לפי דירקטיבת Solvency II.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק

א. הגדרת סיכוני שוק

סיכון שוק הוא הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או התחייבויות ביטוחיות ישתנו כתוצאה משינויים בגורמי סיכון השוק. גורמי סיכון השוק כוללים, בין היתר, שינויים בעקומי הריבית, בשערי מניות, במדד מחירים לצרכן, בשערי מטבע חוץ, במרווחי האשראי ובמחירי הנדל"ן.

הסיכונים הגלומים בנכסים ובהתחייבויות עבור חוזים תלויי תשואה

התחייבויות תלויות תשואה הינן התחייבויות בגין חוזים בהם תגמולי הביטוח שלהם זכאי המבוטח תלויים בתשואה שמניבות השקעות מסוימות של החברה, בניכוי דמי ניהול כמפורט להלן:

- לגבי פוליסות שהונפקו עד שנת 2004 דמי ניהול קבועים וכן דמי ניהול משתנים בשיעור של 15% מהתשואה הריאלית בניכוי דמי הניהול הקבועים.
- בפוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך - דמי ניהול קבועים בלבד כפי שנקבע בתנאי פוליסה.

לגבי הנכסים וההתחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה קיימת לחברה חשיפה בגין שינויים בגורמי שוק בעיקר כתוצאה משינוי בדמי הניהול המשתנים לגבי פוליסות שהונפקו עד 2004 ומן ההיקף הכולל של ההתחייבות ממנה נגזרים דמי הניהול הקבועים של החברה לגבי כלל המוצרים תלויי התשואה.

לאור האמור, מבחני הרגישות ומועדי הפירעון של ההתחייבויות המפורטים בסעיפים הבאים אינם כוללים חוזים תלויי תשואה.

להלן מבחן רגישות לגבי חוזים תלויי תשואה והאופן בו הרווח (הפסד) מושפע מכל שינוי בתשואה: כל שינוי של 1% בתשואה הריאלית על ההשקעות לאחר ניכוי דמי ניהול הקבועים במסגרת חוזים תלויי תשואה בגין פוליסות שהונפקו עד שנת 2004, שהיקף ההתחייבויות בגינם ליום 31 בדצמבר, 2021 כ- 14.5 מיליארד ש"ח, משפיע על ההכנסות מדמי הניהול בסך של כ- 21.7 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2020 כ- 13.2 מיליארד ש"ח, משפיע על ההכנסות מדמי הניהול בסך של כ- 19.8 מיליון ש"ח). השפעת שינוי כאמור על פוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך אינה מהותית לחברה. בפוליסות שהונפקו עד שנת 2004, כאשר התשואה בחוזים אלה הינה שלילית החברה אינה רשאית לגבות דמי ניהול משתנים כל עוד לא תושג תשואה חיובית שתכסה את סך ההפסדים שנצברו בתיק ההשקעות בשל התשואה השלילית.

ב. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק

להלן מבחני רגישות ביחס להשפעת השינויים בשיעורי ריבית, בשווי של השקעות במכשירים הוניים, במדד ובשער החליפין על הרווח (הפסד) וההכנסה הכוללת (הון) עבור הנכסים הפיננסיים, ההתחייבויות הפיננסיות וההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי ההשקעה בגין משתנה הסיכון הרלבנטי נכון לכל מועד דיווח. בסיס המדידה הינו שינוי משתנה אחד כאשר כל שאר המשתנים האחרים קבועים. כך, למשל, השינוי בריבית הינו בהנחה שכל הפרמטרים האחרים לא השתנו.

תוצאות מבחני הרגישות מבוססות על ההנחות הבאות:

- מבחני רגישות אלו אינם כוללים כאמור את השפעתם של חוזים תלויי תשואה.
- כמו כן, הונח שהשינויים האמורים אינם משקפים ירידת ערך פרמננטית של נכסים המוצגים בעלות מופחתת או של נכסים זמינים למכירה ולפיכך, במבחני הרגישות שלהלן, לא נכללו בגין נכסים אלו הפסדים מירידת ערך.
- מבחני הרגישות, מביאים לידי ביטוי השפעות ישירות בלבד ללא השפעות משניות.
- יצוין כי הרגישויות אינן ליניאריות, כך ששינויים גדולים או קטנים יותר ביחס לשינויים שמתוארים להלן אינם בהכרח אקסטרפולציה פשוטה של השפעת אותם שינויים.
- תוצאות מבחני הרגישות מוצגות נטו לאחר ניכוי השפעת המס.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ב. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2021:

	שיעורי הריבית *)		השקעות במכשירים הוניים **)		שיעור השינוי במדד		שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ ****)	
	+1%	-1%	+10%	-10%	+1%	-1%	+10%	-10%
	אלפי ש"ח							
רווח (הפסד)	345,828	(368,785)	5,020	(5,015)	(27,798)	27,798	(73,855)	73,855
רווח (הפסד) כולל ***)	152,356	(146,579)	182,038	(182,033)	(27,798)	27,798	52,870	(52,870)

ליום 31 בדצמבר, 2020:

	שיעורי הריבית *)		השקעות במכשירים הוניים **)		שיעור השינוי במדד		שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ ****)	
	+1%	-1%	+10%	-10%	+1%	-1%	+10%	-10%
	אלפי ש"ח							
רווח (הפסד)	321,033	(349,624)	3,772	(3,765)	(32,217)	32,217	(55,976)	55,976
רווח (הפסד) כולל ***)	119,283	(112,264)	114,828	(114,820)	(32,217)	32,217	24,592	(24,592)

*) בניתוח הרגישות נכללו נכסי חוב סחירים בריבית קבועה ומשתנה, נכסים לא סחירים המוצגים בספרים לפי שווים ההוגן, ונכסי חוב לא סחירים המוחזקים כנגד התחייבויות ביטוחיות שאינן תלויות תשואה אך שווים ההוגן בא לידי ביטוי בהערכת ההתחייבויות הביטוחיות. לא נכללו בסיכון הריבית מתוך הנכסים וההתחייבויות המוצגים בטבלה בסעיף ג' שלהלן, כנכסים או התחייבויות "עם סיכון ריבית ישיר", מזומנים ושווי מזומנים, התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינן מהוונות, התחייבויות פיננסיות הנמדדות בעלות מופחתת ופיקדונות ויתרות שוטפות מול מבטחי משנה.

סך הנכסים שערכם בספרים מוצג בשווי הוגן המושפעים מסיכון ריבית הכלולים בניתוח הרגישות הסתכמו בכ- 4,202 מיליוני ש"ח (בשנה קודמת כ- 4,294 מיליוני ש"ח), ומתוכם סך של כ- 74 מיליוני ש"ח נזקף לדוח רווח והפסד (בשנה קודמת כ- 61 מיליוני ש"ח). הנכסים עליהם הופעל ניתוח הרגישות מהווים 21% מתוך סך הנכסים (22% ליום 31 בדצמבר 2020).

בניתוח הרגישות נכללו התחייבויות בגין ההפרשה הנובעת מבדיקת נאותות ההתחייבויות הביטוחיות (LAT) בביטוח חיים ובריאות, (לפרוט ראה סעיף 4.א.6(א) לבאור זה), ההתחייבויות להשלמת גמלה וגמלאות בתשלום בביטוח חיים, וכן את ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי בעקבות המעבר לנוהג המיטבי.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ב. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

ההשפעה של עליה ב-1% בשיעור הריבית על הרווח לאחר מס בגין התחייבויות ביטוחיות הכלולות בניתוח הרגישות מוערכת ברווח של כ- 351 מיליוני ש"ח וירידה של 1% תוביל להפסד בסך של כ- 374 מיליוני ש"ח (בשנת 2020 כ- 323 מיליוני ש"ח וכ- 352 מיליוני ש"ח בהתאמה). יצוין כי ההשפעה על ההתחייבויות, כוללת גם את ההשפעה על אופן שיערוך הנכסים הלא סחירים העומדים כנגד ההתחייבויות האמורות.

יש לציין כי יתכן ולחברה קיימת גם רגישות לריבית שאינה כלולה בטבלה לעיל בשל היוון קצבאות ביטוח לאומי שישולמו לנפגעי תאונות עבודה ובשל וועדות ייעודיות שדנו בנושא (לפירוט ראה סעיף 26(4)ב להלן "מידע לגבי שינוי מהותי שנעשה באומדנים ובהנחות האקטואריות").

**) השקעות במכשירים שאין להם תזרים קבוע, או שלחילופין, לחברה אין מידע ביחס לתזרים זה. בהתאם להגדרות ב-IFRS 7 אינן כוללות השקעות בחברות כלולות. כמו כן נכללו תעודות סל שעוקבות אחרי מדדי אג"ח וקרנות אג"ח.

***) ניתוחי הרגישות ביחס להכנסה הכוללת מביאים לידי ביטוי גם את ההשפעה על הרווח (הפסד) לתקופה.

****) במסגרת מבחני הרגישות לשע"ח נלקחו גם פריטים לא פיננסיים ואחרים בסך של כ- 17.2 מיליוני ש"ח.

ג. סיכון ריבית ישיר

סיכון ריבית ישיר הינו הסיכון ששינוי בריבית השוק יגרום לשינוי בשווי ההוגן או בתזרים המזומנים הנובע מהנכס או ההתחייבות. סיכון זה מתייחס לנכסים שהסליקה שלהם נעשית במזומן.
יש לציין כי קיימים נכסים עם סיכון ריבית ישיר אשר שוויים ההוגן מושפע משינוי הריבית בשוק אך החברה אינה רושמת אותם בשווי הוגן בדוח הכספי ואינם מקוזזים כנגד ההתחייבויות בענפי ביטוח הכללי כאמור לעיל ולכן אינם כלולים במבחני הרגישות המתוארים בסעיף הקודם.
תוספת המילה "ישיר" מבליטה את העובדה ששינוי הריבית יכול להשפיע גם על סוגי נכסים אחרים אבל לא באופן ישיר, כדוגמת השפעת שינוי הריבית על שערי המניות.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ג. סיכון ריבית ישיר (המשך)

	ליום 31 בדצמבר, 2021		
	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה	סך הכל
	אלפי ש"ח		
נכסים עם סיכון ריבית ישיר:			
נכסי חוב סחירים	4,131,855	11,160,618	15,292,473
נכסי חוב שאינם סחירים:			
אג"ח ח"ץ	2,569,443	195,738	2,765,181
אחר	3,916,042	3,786,916	7,702,958
השקעות פיננסיות אחרות	74,974	574,218	649,192
מזומנים ושווי מזומנים	785,516	3,142,638	3,928,154
נכסי ביטוח משנה	2,330,973	-	2,330,973
סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר	13,808,803	18,860,128	32,668,931
נכסים ללא סיכון ריבית ישיר *)	6,676,571	16,873,013	23,549,584
סך הכל נכסים	20,485,374	35,733,141	56,218,515
התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר:			
התחייבויות פיננסיות	1,723,958	45,658	1,769,616
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה	14,944,297	34,628,154	49,572,451
אחרים	226,994	-	226,994
סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר	16,895,249	34,673,812	51,569,061
התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר **)	1,721,609	379,570	2,101,179
הון	2,548,275	-	2,548,275
סך הכל הון והתחייבויות	21,165,133	35,053,382	56,218,515
סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות	(679,759)	679,759	-

*) נכסים ללא סיכון ריבית ישיר כוללים: מניות, רכוש קבוע, נדל"ן להשכרה, נכסי מיסים נדחים, הוצאות רכישה נדחות, רכוש אחר וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים שמשך החיים הממוצע (מח"מ) שלהם עד חצי שנה ולפיכך סיכון הריבית נמוך יחסית (חייבים ויתרות חובה, פרמיות לגבייה, ויתרות שוטפות).

**)התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר כוללות התחייבויות בגין מיסים נדחים, יתרות חו"ז למיניהן, וכו'.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ג. סיכון ריבית ישיר (המשך)

	ליום 31 בדצמבר, 2020		
	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה	סך הכל
	אלפי ש"ח		
נכסים עם סיכון ריבית ישיר:			
נכסי חוב סחירים	4,260,977	11,606,018	15,866,995
נכסי חוב שאינם סחירים:			
אג"ח ח"ץ	2,666,234	182,265	2,848,499
אחר	4,153,520	3,736,152	7,889,672
השקעות פיננסיות אחרות	64,716	679,966	744,682
מזומנים ושווי מזומנים	724,820	2,819,712	3,544,532
נכסי ביטוח משנה	1,916,427	-	1,916,427
סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר	13,786,694	19,024,113	32,810,807
נכסים ללא סיכון ריבית ישיר *)	5,387,368	13,542,403	18,929,771
סך הכל נכסים	19,174,062	32,566,516	51,740,578
התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר:			
התחייבויות פיננסיות	1,992,563	54,481	2,047,044
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה	13,854,542	31,684,432	45,538,974
אחרים	147,135	-	147,135
סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר	15,994,240	31,738,913	47,733,153
התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר **)	1,456,305	433,193	1,889,498
הון	2,117,927	-	2,117,927
סך הכל הון והתחייבויות	19,568,472	32,172,106	51,740,578
סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות	(394,410)	394,410	-

*) נכסים ללא סיכון ריבית ישיר כוללים: מניות, רכוש קבוע, נדל"ן להשקעה, נכסי מיסים נדחים הוצאות רכישה נדחות, רכוש אחר וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים שמשך החיים הממוצע (מח"מ) שלהם עד חצי שנה ולפיכך סיכון הריבית נמוך יחסית (חייבים ויתרות חובה, פרמיות לגבייה, ויתרות שוטפות).

**) התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר כוללות התחייבויות בגיו מסים נדחים, יתרות חו"ז למיניהן, וכו'.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ג. סיכון ריבית ישיר (המשך)

הערות:

ביטוח חיים שאינו תלוי תשואה - עיקרו של תיק ביטוח החיים הינו בגין פוליסות מבטיחות תשואה המגובות בעיקרן באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי בנק ישראל לכל אורך תקופת הפוליסה. לפיכך, לחברה קיים כיסוי פיננסי על עיקר ההתחייבויות. ליום 31 בדצמבר, 2021 כיסו אגרות החוב המיועדות כ- 57.4% מכלל ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים בתוכניות אלו (בשנת 2020 כ- 60.4%).
בגין יתר השקעות החברה במסגרת עסקי ביטוח חיים, קיימת חשיפה לשיעורי הריבית שישררו בעת מיחזור ההשקעות אשר משך החיים שלהן עשוי להיות נמוך מאורך החיים הממוצע של ההתחייבויות הביטוחיות.
בגין מוצרים אלה וכן בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אי-כושר עבודה, מבוסס חישוב ההתחייבות הביטוחית לרוב על שיעור הריבית התעריפית שבפוליסה (ראה פירוט בסעיף 6 א'(2) להלן).
בדבר שיעורי ההיוון ואופן קביעתם עבור ההתחייבויות הביטוחיות הן בביטוח חיים ובריאות והן בביטוח הכללי, ראה סעיף 6 לבאור זה בחלק המתייחס להנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ד. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה

	ליום 31 בדצמבר, 2021					
	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו *)	פריטים לא פיננסים ואחרים	נכסים בגין חוזים תלויי תשואה	סה"כ
	אלפי ש"ח					
נכסים בלתי מוחשיים	-	-	-	559,927	-	559,927
הוצאות רכישה נדחות	-	-	-	1,278,263	945	1,279,208
רכוש קבוע	-	-	-	640,831	-	640,831
השקעות בחברות כלולות	-	-	90,722	-	-	90,722
נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה	-	-	-	-	82,182	82,182
נדל"ן להשקעה אחר	-	-	-	525,441	-	525,441
נכסי ביטוח משנה	549,660	1,705,535	75,778	-	-	2,330,973
נכסי מסים שוטפים	-	1,113	-	-	-	1,113
חייבים ויתרות חובה	90,830	81,806	15,840	49,923	33,297	271,696
פרמיות לגבייה	-	526,638	110,632	-	72,853	710,123
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	-	-	-	-	32,401,226	32,401,226
השקעות פיננסיות אחרות:						
נכסי חוב סחירים	420,800	3,469,060	241,995	-	-	4,131,855
נכסי חוב שאינם סחירים	1,466,979	4,740,279	278,227	-	-	6,485,485
מניות **)	586,355	-	517,549	-	-	1,103,904
אחרות	356,712	332	1,318,631	-	-	1,675,675
סה"כ השקעות פיננסיות אחרות	2,830,846	8,209,671	2,356,402	-	-	13,396,919
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	-	-	-	-	3,142,638	3,142,638
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	643,661	-	141,855	-	-	785,516
סך כל הנכסים	4,114,997	10,524,763	2,791,229	3,054,385	35,733,141	56,218,515

*) עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.

**) המטבע הרלוונטי לצורך החשיפה של מניות נקבע בהתאם למטבע הרשום.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ד. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה (המשך)

	ליום 31 בדצמבר, 2021					
	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו *)	פריטים לא פיננסים ואחרים	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	סה"כ
	אלפי ש"ח					
סך כל ההון	-	-	-	2,548,275	-	2,548,275
התחייבויות						
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	1,285,779	13,571,462	87,056	-	-	14,944,297
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	-	-	-	-	34,628,154	34,628,154
התחייבויות בגין מיסים נדחים	-	-	-	376,282	-	376,282
התחייבויות בשל הטבות לעובדים	115,037	-	-	-	-	115,037
התחייבויות בגין מסים שוטפים	-	17,489	-	-	-	17,489
זכאים ויתרות זכות	561,202	534,887	239,945	103,761	379,570	1,819,365
התחייבויות פיננסיות	910,485	811,002	2,471	-	45,658	1,769,616
סך כל ההתחייבויות	2,872,503	14,934,840	329,472	480,043	35,053,382	53,670,240
סך כל ההון וההתחייבויות	2,872,503	14,934,840	329,472	3,028,318	35,053,382	56,218,515
סך הכל חשיפה מאזנית	1,242,494	(4,410,077)	2,461,757	26,067	679,759	-
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא	1,472,232	186,156	(1,658,388)	-	-	-
סך הכל חשיפה	2,714,726	(4,223,921)	803,369	26,067	679,759	-

*) עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ד. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה (המשך)

	ליום 31 בדצמבר, 2020					
	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו *)	פריטים לא פיננסים ואחרים	נכסים בגין חוזים תלויי תשואה	סה"כ
	אלפי ש"ח					
נכסים בלתי מוחשיים	-	-	-	521,646	-	521,646
הוצאות רכישה נדחות	-	-	-	1,228,638	1,123	1,229,761
רכוש קבוע	-	-	-	651,014	-	651,014
השקעה בחברות כלולות	-	-	96,703	-	-	96,703
נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה	-	-	-	-	70,916	70,916
נדל"ן להשקעה אחר	-	-	-	482,283	-	482,283
נכסי ביטוח משנה	545,867	1,299,251	71,309	-	-	1,916,427
נכסי מסים שוטפים	-	2,271	-	-	-	2,271
חייבים ויתרות חובה	55,629	69,341	14,155	39,184	33,102	211,411
פרמיות לגבייה	-	450,035	78,906	-	165,029	693,970
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	-	-	-	-	29,476,634	29,476,634
השקעות פיננסיות אחרות:						
נכסי חוב סחירים	2,641,663	1,259,411	359,903	-	-	4,260,977
נכסי חוב שאינם סחירים	1,490,058	4,936,886	392,810	-	-	6,819,754
מניות **)	376,403	-	281,274	-	-	657,677
אחרות	274,333	600	829,668	-	-	1,104,601
סה"כ השקעות פיננסיות אחרות	4,782,457	6,196,897	1,863,655	-	-	12,843,009
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	-	-	-	-	2,819,712	2,819,712
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	633,319	-	91,502	-	-	724,821
סך כל הנכסים	6,017,272	8,017,795	2,216,230	2,922,765	32,566,516	51,740,578

*) עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.

**) המטבע הרלוונטי לצורך החשיפה של מניות נקבע בהתאם למטבע הרשום או בהתאם לפעילות.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ד. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2020

	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו *)	פריטים לא פיננסים ואחרים	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	סה"כ
	אלפי ש"ח					
סך כל ההון	-	-	-	2,117,927	-	2,117,927
התחייבויות						
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	1,312,706	12,458,047	83,789	-	-	13,854,542
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	-	-	-	-	31,684,432	31,684,432
התחייבויות בגין מסים נדחים	-	-	-	226,956	-	226,956
התחייבויות בשל הטבות לעובדים	120,705	-	-	-	-	120,705
התחייבויות בגין מסים שוטפים	-	26	-	-	-	26
זכאים ויתרות זכות	518,709	456,288	175,176	105,580	433,193	1,688,946
התחייבויות פיננסיות	936,581	1,053,624	2,358	-	54,481	2,047,044
סך כל ההתחייבויות	2,888,701	13,967,985	261,323	332,536	32,172,106	49,622,651
סך הכל ההון וההתחייבויות	2,888,701	13,967,985	261,323	2,450,463	32,172,106	51,740,578
סך הכל חשיפה מאזנית	3,128,571	(5,950,190)	1,954,907	472,302	394,410	-
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא	526,531	1,054,696	(1,581,227)	-	-	-
סך הכל חשיפה	3,655,102	(4,895,494)	373,680	472,302	394,410	-

*) עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ה. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

	ליום 31 בדצמבר, 2021					
	נסחרות במדד ת"א 125	נסחרות במדד מניות צמיחה	לא סחיר	נסחר בחו"ל	סה"כ	%
	אלפי ש"ח					
ענף משק						
תעשיה	61,151	10,179	62,045	75,461	208,836	18.92
נדל"ן ובינוי	119,386	31,312	32,362	3,029	186,089	16.86
מסחר ושירותים	62,832	21,137	-	24,407	108,376	9.82
השקעה ואחזקות	24,177	-	-	-	24,177	2.19
טכנולוגיה	108,253	9,787	137,899	84,099	340,038	30.80
בנקים	136,354	-	1,429	4,482	142,265	12.89
ביטוח	17,846	-	-	-	17,846	1.62
ביומד	30,154	677	-	16,709	47,540	4.31
חיפושי נפט וגז	13,134	15,603	-	-	28,737	2.59
סה"כ	573,287	88,695	233,735	208,187	1,103,904	100.00

	ליום 31 בדצמבר, 2020					
	נסחרות במדד ת"א 125	נסחרות במדד מניות צמיחה	לא סחיר	נסחר בחו"ל	סה"כ	%
	אלפי ש"ח					
ענף משק						
תעשיה	47,172	11,119	59,157	45,975	163,423	24.85
נדל"ן ובינוי	82,927	7,937	27,956	5,189	124,009	18.86
מסחר ושירותים	37,023	15,338	1,637	9,813	63,811	9.70
השקעה ואחזקות	15,103	-	-	-	15,103	2.30
טכנולוגיה	73,111	3,221	20,319	50,878	147,529	22.43
בנקים	82,325	-	615	1,586	84,526	12.85
ביטוח	9,648	-	-	-	9,648	1.47
ביומד	21,534	861	-	12,159	34,554	5.25
חיפושי נפט וגז	7,887	7,187	-	-	15,074	2.29
סה"כ	376,730	45,663	109,684	125,600	657,677	100.00

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

3. סיכוני נזילות

א. הגדרת סיכוני נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון שהחברה תידרש לממש את נכסיה במחיר נחות על מנת לעמוד בהתחייבויותיה.

החברה חשופה לסיכונים הנובעים מאי הוודאות לגבי המועד בו תידרש החברה לשלם תביעות והטבות אחרות למבוטחים ביחס להיקף הכספים שיהיו זמינים לכך באותו מועד.

יצוין כי צורך אפשרי בגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר - כתוצאה מהתממשותו של אירוע קטסטרופה בביטוח כללי או אירוע אשר יפגע בו זמנית גם בביטוח חיים ואשר יגרום לעלייה חדה ובלתי צפויה בתביעות - עלול לחייב מימוש נכסים משמעותי באופן מהיר ומכירתם במחירים שלא בהכרח ישקפו את שווי השוק שלהם. בעיקר כיוון שהחברה עלולה להידרש לשלם תביעות טרם קבלת ההשתתפות ממבטח המשנה.

בחלק ניכר מהתחייבויותיה הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, הסיכון מושת על המבוטחים או שהסיכון הינו נמוך וזאת בשל אופיים של חוזי הביטוח כמתואר להלן:

- **חוזים תלויי תשואה, בביטוח חיים** - על פי תנאי החוזים זכאים בעליהם לקבל תשואה בהתאם לתוצאות ההשקעות בניכוי דמי ניהול. לפיכך, ירידה בערך ההשקעות מכל סיבה שהיא תלווה במקביל בירידה בגובה התחייבויות החברה.
- **חוזים שאינם תלויי תשואה, בביטוח חיים** - על פי תנאי החוזים, זכאים בעליהם לקבל תשואה מובטחת. ההתחייבות בגין חוזים אלה ליום 31 בדצמבר, 2021 הינה בסך של כ- 5,804 מיליוני ש"ח המהווה 14.12% מתיק ביטוח החיים (שנה קודמת 5,657 מיליוני ש"ח המהווה 14.85% מתיק ביטוח החיים). בגין חוזים לפני שנת 1991 מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי מדינת ישראל. החברה זכאית לממש אג"ח אלו בעת שנדרש פדיון הפוליסות האמורות וכן בעת תשלום קצבה המשולמת מתוך ערכי הפוליסות ולפי תנאי הפוליסות.

סיכון הנזילות של החברה נובע, אפוא, בעיקר מיתרת הנכסים שאינם אגרות חוב מיועדות ואינם כנגד חוזים תלויי תשואה. יתרת הנכסים הללו ליום 31 בדצמבר, 2021 הינה בסך של כ- 17.9 מיליארד ש"ח (שנה קודמת סך של כ- 16.5 מיליארד ש"ח).

מתוך יתרת הנכסים האמורה, ליום 31 בדצמבר, 2021 סך של כ- 5.3 מיליארד ש"ח הינם נכסים סחירים (ליום 31 בדצמבר, 2020 כ-5.1 מיליארד ש"ח), הניתנים למימוש בזמן קצר יחסית, בהתאם לתנאי הנזילות של שוקי ההון.

ניהול נכסים והתחייבויות

החברה מנהלת את נכסיה והתחייבויותיה בהתאם לדרישות חוק הפיקוח על תקנותיו.

הטבלאות להלן מרכזות את מועדי הפירעון המשוערים של סכומי ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות הבלתי מהוונות של החברה (למעט המוגדרים ב"ללא מועד פרעון") ואינן כוללות את הפער בין השווי ההוגן לעלות המותאמת בגין נכסי החוב הלא סחירים שעומדים כנגד ההתחייבויות. היות שכך הרי שאין התאמה בינם לבין יתרות ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות בדוח על המצב הכספי.

(1) מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות בביטוח חיים ובריאות נכללו בטבלאות כדלקמן:
כספי חסכון - מועדי פירעון חוזיים (לרוב גיל הפרישה), ללא הנחת ביטולים, ובהנחה שכל החיסכון יימשך כהוני ולא כקצבה.
- גמלאות בתשלום, אכ"ע בתשלום וסיעודי בתשלום - על בסיס אומדן אקטוארי.
- תביעות תלויות ועתודה לפרמיה בחסר, אכ"ע פעיל וסיעודי פעיל- ללא מועד פירעון מוגדר.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

3. סיכוני נזילות (המשך)

ב. ניהול נכסים והתחייבויות (המשך)

(2) מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי נכללו בטבלאות כדלקמן:
- התחייבויות ביטוחיות שהוערכו על ידי האקטואר - על בסיס אומדן אקטוארי.
- ענפים שאינם מוערכים על ידי האקטואר נפרסו בהתאם להערכות מומחי החברה.
- בעמודת "ללא מועד פירעון מוגדר"- נכללו הסכומים המהווים מרווח שמרנות מעבר להערכת התביעות התלויות בענפים ביטוחים שלא הוערכו על ידי האקטואר.

(3) מועדי הפירעון של התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה נכללו על בסיס מועדי הפירעון החוזיים. בחוזים בהם הצד שכנגד רשאי לבחור את עיתוי התשלום של הסכום, ההתחייבות נכללת על בסיס המועד המוקדם ביותר שבו החברה יכולה להידרש לשלם את ההתחייבות.

ג. ניתוח של מועדי פירעון של סכומי ההתחייבויות הפיננסיות והביטוחיות ברוטו (המשך)

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות *)

	עד שנה	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 5 שנים ועד 10 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 15 שנים	ללא מועד פירעון מוגדר	סה"כ
	אלפי ש"ח						
ליום 31 בדצמבר, 2021	1,908,118	2,991,506	1,868,048	763,494	637,036	3,077,327	11,245,530
ליום 31 בדצמבר, 2020	1,792,299	2,602,384	1,903,608	878,686	636,769	2,663,241	10,476,986

*) לא כולל חוזים תלויי תשואה.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי

	עד 3 שנים	מעל 3 שנים ועד 5 שנים	מעל 5 שנים	ללא מועד פירעון מוגדר	סה"כ
ליום 31 בדצמבר, 2021	3,718,793	855,273	602,958	67,782	5,244,806
ליום 31 בדצמבר, 2020	3,366,262	732,687	620,711	212,424	4,932,085

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

3. סיכוני נזילות (המשך)

ג. ניתוח של מועדי פירעון של סכומי ההתחייבויות הפיננסיות והביטוחיות ברוטו (המשך)

התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה

	עד שנה	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 5 שנים ועד 10 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 15 שנים	סה"כ
	אלפי ש"ח					
ליום 31 בדצמבר, 2021						
התחייבויות פיננסיות, למעט בגין חכירה	107,583	1,062,058	825,804	-	-	1,995,445
התחייבויות בגין חכירה	6,534	7,975	4,577	-	-	19,086
התחייבויות בגין חוזי השקעה	2,129	-	-	-	-	2,129
התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה	5,370,798	-	-	-	-	5,370,798
ליום 31 בדצמבר, 2020						
התחייבויות פיננסיות, למעט בגין חכירה	323,368	825,622	887,540	254,113	-	2,290,644
התחייבויות בגין חכירה	8,183	12,178	6,436	-	-	26,797
התחייבויות בגין חוזי השקעה	3,361	-	-	-	-	3,361
התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה	5,095,587	-	-	-	-	5,095,587

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי

א. חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם:

	ליום 31 בדצמבר, 2021		
	סחירים *)	שאינם סחירים	סה"כ
	באלפי ש"ח		
בארץ	3,932,863	6,319,180	10,252,043
בחו"ל	198,992	166,305	365,297
סך הכל נכסי חוב	4,131,855	6,485,485	10,617,340

	ליום 31 בדצמבר, 2020		
	סחירים *)	שאינם סחירים	סה"כ
	באלפי ש"ח		
בארץ	3,993,273	6,622,976	10,616,249
בחו"ל	267,704	196,778	464,482
סך הכל נכסי חוב	4,260,977	6,819,754	11,080,731

*) נכסי חוב סחירים מסווגים בעיקר לקטגוריית זמינים למכירה ונמדדים בשווי הוגן.
ראה גם פירוט הנכסים בחלוקה לדירוגים להלן.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים:

1. נכסי חוב

	דירוג מקומי *)				
	ליום 31 בדצמבר, 2021				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ - BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
נכסי חוב בארץ					
נכסי חוב סחירים					
אגרות חוב ממשלתיות	2,393,520	-	-	-	2,393,520
אגרות חוב קונצרניות	1,130,369	367,661	-	41,313	1,539,343
סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ	3,523,889	367,661	-	41,313	3,932,863
נכסי חוב שאינם סחירים					
אגרות חוב ממשלתיות	2,569,443	-	-	-	2,569,443
אגרות חוב קונצרניות	490,416	51,339	-	1,606	543,361
פיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסים	742,780	-	-	-	742,780
נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:					
משכנתאות	-	-	-	421,324	421,324
הלוואות על פוליסות	-	-	-	3,448	3,448
הלוואות בשיעבוד נדל"ן	135,870	48,143	-	85,416	269,429
בטחונות אחרים	480,695	655,849	12,726	387,808	1,537,078
בשעבוד מניות המקנות שליטה	-	-	-	31,416	31,416
לא מובטחים	-	-	-	200,901	200,901
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ	4,419,204	755,331	12,726	1,131,919	6,319,180
סך הכל נכסי חוב בארץ	7,943,093	1,122,992	12,726	1,173,232	10,252,043
מזה- נכסי חוב בדירוג פנימי **)	32,827	198,562	12,726	-	244,115

*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל -A ועד+A.

**) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של החברה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים: (המשך)

1. נכסי חוב (המשך)

דירוג מקומי *)

ליום 31 בדצמבר, 2020

	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ - BBB	לא מדורג	סה"כ
			אלפי ש"ח		
נכסי חוב בארץ					
נכסי חוב סחירים					
אגרות חוב ממשלתיות	2,735,130	-	-	-	2,735,130
אגרות חוב קונצרניות	777,019	451,776	9,209	20,139	1,258,143
סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ	3,512,149	451,776	9,209	20,139	3,993,273
נכסי חוב שאינם סחירים					
אגרות חוב ממשלתיות	2,666,234	-	-	-	2,666,234
אגרות חוב קונצרניות	560,174	66,393	-	5,437	632,004
פיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסים	853,850	-	-	-	853,850
נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:					
משכנתאות	-	-	-	479,493	479,493
הלוואות על פוליסות	-	-	-	3,413	3,413
הלוואות בשיעבוד נדל"ן	108,498	204,165	-	104,576	417,239
בטחונות אחרים	507,380	500,148	12,849	337,213	1,357,590
בשעבוד מניות המקנות שליטה	-	-	-	11,309	11,309
לא מובטחים	-	70,924	-	130,920	201,844
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ	4,696,136	841,630	12,849	1,072,361	6,622,976
סך הכל נכסי חוב בארץ	8,208,285	1,293,406	22,058	1,092,500	10,616,249
מזה-נכסי חוב בדירוג פנימי **)	1,301	156,866	12,849	-	171,016

*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל -A ועד +A.

**) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של החברה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים: (המשך)

1. נכסי חוב (המשך)

	דירוג בינלאומי *)				
	ליום 31 בדצמבר 2021				
	A ומעלה	BBB	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
נכסי חוב בחו"ל					
נכסי חוב סחירים					
אגרות חוב קונצרניות	-	47,333	148,857	2,802	198,992
סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל	-	47,333	148,857	2,802	198,992
נכסי חוב שאינם סחירים					
בטחונות אחרים	-	26,645	58,591	81,069	166,305
סך הכל נכסי חוב בחו"ל	-	73,978	207,448	83,871	365,297

*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד +A.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים: (המשך)

1. נכסי חוב (המשך)

	דירוג בינלאומי *)				
	ליום 31 בדצמבר 2020				
	A ומעלה	BBB	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
נכסי חוב בחו"ל					
נכסי חוב סחירים					
אגרות חוב קונצרניות	-	70,479	197,225	-	267,704
נכסי חוב שאינם סחירים					
בטחונות אחרים	-	28,576	62,630	105,572	196,778
סך הכל נכסי חוב בחו"ל	-	99,055	259,855	105,572	464,482

*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד +A.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך):

2. נכסים אחרים (בארץ)

	דירוג מקומי *)				
	ליום 31 בדצמבר, 2021				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה	-	-	-	210,756	210,756
השקעות פיננסיות אחרות	-	-	-	63,875	63,875
מזומנים ושווי מזומנים	749,379	-	-	1,921	751,300
סה"כ חשיפת אשראי לנכסים אחרים	749,379	-	-	276,552	1,025,931

	דירוג מקומי *)				
	ליום 31 בדצמבר, 2020				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה	-	-	-	147,963	147,963
השקעות פיננסיות אחרות	-	-	-	56,023	56,023
מזומנים ושווי מזומנים	688,054	-	-	4,928	692,982
סה"כ חשיפת אשראי לנכסים אחרים	688,054	-	-	208,914	896,968

*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד +A.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים: (המשך)

3. נכסים אחרים (בחו"ל)

	דירוג בינלאומי *)				
	ליום 31 לדצמבר, 2021				
	A ומעלה	BBB	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה	-	-	-	843	843
השקעות פיננסיות אחרות	-	-	-	9,082	9,082
מזומנים ושווי מזומנים	34,216	-	-	-	34,216
סה"כ חשיפת אשראי לנכסים אחרים	34,216	-	-	9,925	44,141

	דירוג בינלאומי *)				
	ליום 31 לדצמבר, 2020				
	A ומעלה	BBB	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה	-	-	-	60	60
השקעות פיננסיות אחרות	-	-	-	7,791	7,791
מזומנים ושווי מזומנים	31,838	-	-	-	31,838
סה"כ חשיפת אשראי לנכסים אחרים	31,838	-	-	7,851	39,689

*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד +A.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים: (המשך)

4. סיכוני אשראי בגין מכשירים חוץ מאזניים

	דירוג מקומי *)				
	ליום 31 לדצמבר, 2021				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
מסגרות אשראי בלתי מנוצלות	26,239	367,543	-	99,010	492,792

	דירוג מקומי *)				
	ליום 31 לדצמבר, 2020				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
מסגרות אשראי בלתי מנוצלות	39,646	473,386	-	272,510	785,542

*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד +A.

ג. מידע נוסף בדבר סיכוני אשראי:

1) החברה מבצעת דרוג אשראי לנכסי חוב לא סחירים שאינם מדורגים על ידי חברות דירוג חיצוניות ע"פ מודל פנימי שגובש ואושר על ידי ועדת משנה לאשראי שהוסמכה ע"י הדירקטוריון לנושא זה. האישור האמור מאפשר לחברה להשתמש בדרוגים במסגרת חישוב דרישת הון תחת משטר הסולבנסי ובכפוף לתנאים המפורטים בהוראות המשטר. המודל שאושר אינו תקף להערכת אשראי לא סחיר עבור נדל"ן יזמי, חברות אחזקה, פרויקטים ותשתיות, מוסדות פיננסיים חברות בנקים וחברות ביטוח ו/או למוצרים מובנים ונגזרים.
2) קיים שוני בסולמות דרוג בין נכסי חוב בארץ לבין נכסי חוב בחו"ל. יצוין, כי בהתאם לחוזר שוק ההון 1-6-2008, בדבר פרסום סולם המרה בין סולם הדירוג הישראלי לסולם הדירוג הבינלאומי, פרסמו חברות הדירוג, בשנת 2009, סולם המרה בין הדירוג המקומי לבין סולם הדירוג הבינלאומי.
3) מידע בדבר סיכוני אשראי בסעיף זה אינו כולל את הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה המוצגים בסעיף 7 להלן.
4) לעניין חשיפה למבטחי משנה ליום 31 בדצמבר, 2021 בסך של כ- 1,479 מיליוני ש"ח (שנה קודמת בסך של כ- 1,359 מיליוני ש"ח). לפרטים נוספים ראה סעיף 4 ה' להלן.
5) לעניין יתרות פרמיה לגבייה ליום 31 בדצמבר, 2021 בסך של כ- 710 מיליוני ש"ח (שנה קודמת בסך של כ- 694 מיליוני ש"ח). לפרטים נוספים ראה באור 10.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ד.מידע הנדרש בקשר לפטור הזמני מיישום IFRS 9

גילוי על סיכוני אשראי

הטבלאות שלהלן מציגה את הערך בספרים של הנכסים הפיננסיים העומדים במבחן הקרן והריבית בלבד (לא כולל נכסים שמוחזקים למסחר או מנוהלים על בסיס שווי הוגן), לפי רמות סיכון אשראי. הערך בספרים נמדד בהתאם ל- IAS 39 אך לפני הפרשה לירידת ערך.

נכסים בארץ

	ליום 31 בדצמבר, 2021				
	AA ומעלה	A עד BBB	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
מזומנים ושווי מזומנים	749,379	-	-	1,921	751,300
נכסי חוב סחירים	3,405,844	355,112	-	41,314	3,802,270
נכסי חוב שאינם סחירים	4,395,980	755,331	12,726	1,131,917	6,295,954

נכסים בחו"ל

	ליום 31 בדצמבר, 2021				
	A ומעלה	BBB	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
מזומנים ושווי מזומנים	34,216	-	-	-	34,216
נכסי חוב סחירים	-	47,333	70,393	-	117,726
נכסי חוב שאינם סחירים	-	26,645	58,591	-	85,236

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ד. מידע הנדרש בקשר לפטור הזמני מיישום IFRS 9 (המשך)

גילוי על סיכוני אשראי (המשך)

נכסים בארץ

	ליום 31 בדצמבר, 2020				
	AA ומעלה	A עד BBB	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
מזומנים ושווי מזומנים	688,054	-	-	4,928	692,982
נכסי חוב סחירים	3,373,798	451,776	9,209	20,140	3,854,922
נכסי חוב שאינם סחירים	4,658,011	841,630	12,849	1,072,361	6,584,851

נכסים בחו"ל

	ליום 31 בדצמבר, 2020				
	A ומעלה	BBB	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סה"כ
	אלפי ש"ח				
מזומנים ושווי מזומנים	31,838	-	-	-	31,838
נכסי חוב סחירים	-	36,032	57,413	-	93,445
נכסי חוב שאינם סחירים	-	-	108,513	-	108,513

הטבלה שלהלן מציגה השוואה בין השווי ההוגן לערך בספרים של נכסים בקבוצה א לעיל שאינם בעלי סיכון אשראי נמוך. הערך בספרים נמדד בהתאם ל- IAS 39 אך לפני הפרשה לירידת ערך.

	ליום 31 בדצמבר 2021	
	ערך בספרים	שווי הוגן
	אלפי ש"ח	
נכסי חוב סחירים	3,919,995	3,919,995
נכסי חוב שאינם סחירים	6,381,190	7,981,546

	ליום 31 בדצמבר 2020	
	ערך בספרים	שווי הוגן
	אלפי ש"ח	
נכסי חוב סחירים	3,948,367	3,948,367
נכסי חוב שאינם סחירים	6,693,363	8,130,991

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ה. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסים סחירים ושאינם סחירים

	ליום 31 בדצמבר, 2021		
	סיכון אשראי מאזני		סיכון אשראי חוץ מאזני
	אלפי ש"ח	% מסה"כ	אלפי ש"ח
ענף משק			
תעשיה	357,604	3.37	9,413
נדל"ן ובינוי	1,367,010	12.88	245,586
מסחר ושירותים	1,242,588	11.70	214,288
השקעה ואחזקות	152,323	1.43	4,675
טכנולוגיה	284,681	2.68	2,969
בנקים	1,455,589	13.71	-
ביטוח	160,203	1.51	-
ביומד	33,266	0.31	-
חיפושי נפט וגז	23,771	0.21	15,861
אנשים פרטיים	577,342	5.46	-
	5,654,377	53.26	492,792
אג"ח מדינה	4,962,963	46.74	-
סך הכל	10,617,340	100.00	492,792

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ה. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסים סחירים ושאינם סחירים (המשך)

	ליום 31 בדצמבר, 2020		
	סיכון אשראי מאזני		סיכון אשראי חוץ מאזני
	אלפי ש"ח	% מסה"כ	אלפי ש"ח
ענף משק			
תעשיה	394,886	3.56	-
נדל"ן ובינוי	1,341,630	12.11	559,963
מסחר ושירותים	1,157,380	10.44	215,174
השקעה ואחזקות	181,873	1.64	-
טכנולוגיה	217,113	1.96	-
בנקים	1,391,157	12.55	10,405
ביטוח	148,542	1.34	-
ביומד	15,447	0.14	-
חיפושי נפט וגז	178,066	1.60	-
אנשים פרטיים	653,273	5.91	-
	5,679,367	51.25	785,542
אג"ח מדינה	5,401,364	48.75	-
סך הכל	11,080,731	100.00	785,542

ו. ביטוח משנה

(1) תיאור אופן ניהול סיכוני אשראי הנובעים מהחשיפה למבטחי משנה

החברה מבטחת חלק מעסקיה בביטוח משנה, שרובו נעשה באמצעות מבטחי משנה בחו"ל. עם זאת, ביטוח המשנה אינו משחרר את החברה מחובתה כלפי מבוטחיה על פי פוליסות הביטוח.

החברה חשופה לסיכונים הנובעים מאי וודאות לגבי יכולת מבטחי המשנה לשלם את חלקם בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח (נכסי ביטוח המשנה) ואת חובותיהם בגין תביעות ששולמו. החברה חשופה לריכוז סיכון אשראי למבטח משנה בודד, עקב מבנה שוק ביטוח המשנה והכמות המוגבלת של מבטחי משנה בעלי דירוג מספק.

בהתאם להנחיית הממונה קובע דירקטוריון החברה, אחת לשנה, מסגרות חשיפה מירביות למבטחי המשנה, עימם התקשרה ו/או תתקשר החברה, המבוססות על דירוגם הבינלאומי.

מסגרות החשיפה מנוהלות ברמת סוג חוזה ביטוח המשנה. כלומר, לכל סוג חוזה נקבעת מגבלת חשיפה מקסימאלית למבטח משנה בודד ובנוסף נקבעת חשיפה מקסימאלית לקבוצות דירוג.

החברה מבצעת מעקב שוטף אחר מצבו של מבטח המשנה בשוק העולמי, שינויים בדירוג האשראי שלו, וקיום התחייבויותיו הכספיות השוטפות.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ו. ביטוח משנה (המשך)

(2) מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה

ליום 31 בדצמבר, 2021:	נכסי ביטוח משנה							חובות בפיגור	
				ביטוח כללי					
קבוצת דירוג	סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2021	יתרות בחובה (זכות) נטו (ב)	בביטוח חיים	בביטוח בריאות	בביטוח רכוש	בביטוחי חבויות	פקדונות מבטחי משנה	סה"כ חשיפה (א)	בין חצי שנה לשנה	מעל לשנה
	באלפי ש"ח									
AA ומעלה										
Swiss Reinsurance	246,628	(52,572)	111,297	429,952	49,728	76,533	141,482	473,456	-	(6)
אחרים	300,883	(54,065)	85,315	15,310	195,671	208,251	172,075	278,409	602	537
	547,511	(106,636)	196,612	445,262	245,400	284,785	313,557	751,865	602	531
A										
Lloyd's	105,882	(2,310)	-	-	19,949	170,276	-	187,916	-	(55)
אחרים	588,215	(99,533)	1,721	70,542	439,948	443,884	210,396	646,168	2,083	939
	694,098	(101,843)	1,721	70,542	459,898	614,161	210,396	834,084	2,083	884
BBB	2,594	(212)	-	-	11,698	30	399	11,117	43	7
נמוך מ-BBB- או לא מדורגות	1,204	(3)	-	-	261	605	-	863	29	127
סך הכל	1,245,406	(208,694)	198,333	515,804	717,256	899,580	524,351	1,597,928	2,756	1,549

*) כל קבוצת דירוג כוללת בתוכה את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל -A ועד +A.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ו. ביטוח משנה (המשך)

(2) מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2020:		נכסי ביטוח משנה						חובות בפיגור	
				ביטוח כללי					
קבוצת דירוג	סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2020	יתרות בחובה (זכות) נטו (ב)	בביטוח חיים	בביטוח בריאות	בביטוח רכוש	בביטוחי חבויות	פקדונות מבטחי משנה	סה"כ חשיפה (א)	בין חצי שנה לשנה	מעל לשנה
	באלפי ש"ח									
AA ומעלה										
Swiss Reinsurance	237,354	(38,154)	110,275	401,510	50,396	82,460	131,703	474,784	-	-
אחרים	243,398	(41,401)	84,675	(18,986)	147,147	112,891	149,543	134,783	1,298	651
	480,752	(79,555)	194,950	382,524	197,543	195,351	281,246	609,567	1,298	651
A										
Lloyd's	82,183	(2,413)	-	-	24,825	129,998	-	152,410	-	-
אחרים	491,997	(44,123)	1,763	42,779	396,545	344,520	148,728	592,756	3,678	687
	574,180	(46,536)	1,763	42,779	421,370	474,518	148,728	745,166	3,678	687
BBB	5,058	(692)	-	-	5,151	9	1,344	3,124	1	12
נמוך מ-BBB- או לא מדורגות	207	612	104	-	231	134	-	1,081	79	69
סך הכל	1,060,197	(126,171)	196,817	425,303	624,295	670,012	431,318	1,358,938	5,056	1,419

*) כל קבוצת דירוג כוללת בתוכה את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל -A ועד +A.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכוני אשראי (המשך)

ו. ביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

(א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: יתרות בחובה (זכות) נטו בתוספת נכסי ביטוח משנה ובניכוי פיקדונות וכתבי האשראי שנתקבלו ממבטחי המשנה כערבות להתחייבויותיהם.

(ב) בשנת 2021 בוצעה הגדלת הפרשה לחובות מסופקים בסך של כ- 124 אלפי ש"ח (בשנה קודמת בוצעה הקטנת הפרשה של כ- 63 אלפי ש"ח).

(ג) סך כל ההפרשות לחובות מסופקים, בתוספת (הקטנת) חלקם של מבטחי משנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, הסתכם בכ- 407 אלפי ש"ח המהווים כ- 0.03% מסך החשיפה.

(ד) היתרות אינן כוללות יתרות של חברות ביטוח בגין ביטוח משותף.

(ה) הדירוג של מבטחי המשנה נקבע על סמך דירוגים של חברות הדירוג S&P ו- AM Best.

(ו) סך-כל החשיפה של מבטחי המשנה לאירוע רעידת אדמה בשיעור נזק מירבי (MPL) 2% הינה כ 5,419 מיליוני ש"ח (לעומת כ- 4,175 מיליוני ש"ח בשנה קודמת), מתוכה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר הינו כ- 955 מיליוני ש"ח, של חברת Swiss Reinsurance Co, המדורגת AA- (לעומת כ- 851 מיליוני ש"ח בשנה קודמת).

(ז) בשנת 2021, לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו בטבלה לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכונים גיאוגרפיים (*)

החשיפה הגיאוגרפית בהתאם למקום הסיכון הסופי, מדינה או אזור גאוגרפי, לפי רלוונטיות. במקרים בהם לא ניתן לזהות את מקום החשיפה הסופית החשיפה נרשמה בהתאם למקום בו נסחר הנכס או התאגיד.

	ליום 31 בדצמבר, 2021										
	אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות (**)	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ
	אלפי ש"ח										
ישראל	4,962,963	2,161,671	811,961	-	41,506	-	525,441	4,239,715	12,743,257	-	12,743,257
ארה"ב	-	20,389	169,962	166,491	-	3,032	-	1,056,175	1,416,049	31,402	1,447,451
בריטניה	-	-	6,644	11,996	-	2,638	-	462,110	483,388	1,138	484,526
גרמניה	-	9,428	7,777	4,679	-	-	-	250,993	272,877	-	272,877
צרפת	-	10,617	4,714	-	-	-	-	212,469	227,800	-	227,800
שוויץ	-	-	-	-	-	-	-	825,075	825,075	-	825,075
אחר	-	79,591	102,846	28,217	-	57,778	-	889,980	1,158,412	11,807	1,170,219
סך הכל	4,962,963	2,281,696	1,103,904	211,383	41,506	63,448	525,441	7,936,517	17,126,858	44,347	17,171,205

(*) לא כולל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה.

(**) השקעות אחרות כוללות נכסי ביטוח משנה, השקעות בחברות כלולות, מזומנים והשקעות פיננסיות אחרות שלא נכללו בטורים האחרים.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכונים גיאוגרפיים (*) (המשך)

החשיפה הגיאוגרפית בהתאם למקום הסיכון הסופי, מדינה או אזור גאוגרפי, לפי רלוונטיות. במקרים בהם לא ניתן לזהות את מקום החשיפה הסופית החשיפה נרשמה בהתאם למקום בו נסחר הנכס או התאגיד. (המשך)

	ליום 31 בדצמבר, 2020										
	אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	קרנות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות (**)	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ
	אלפי ש"ח										
ישראל	5,401,364	1,907,778	455,849	-	30,067	-	482,283	4,203,194	12,480,535	-	12,480,535
ארה"ב	-	29,042	107,833	144,020	-	2,390	-	747,674	1,030,959	22,018	1,052,977
בריטניה	-	39,469	3,355	11,584	-	-	-	360,299	414,707	-	414,707
גרמניה	-	9,945	3,904	6,736	-	-	-	203,022	223,607	-	223,607
שוויץ	-	16,299	-	-	-	-	-	764,845	781,144	-	781,144
אחר	-	155,318	86,736	29,737	-	108,159	-	723,132	1,103,082	23,130	1,126,212
סך הכל	5,401,364	2,157,851	657,677	192,077	30,067	110,549	482,283	7,002,166	16,034,034	45,148	16,079,182

(*) לא כולל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה.

(**) השקעות אחרות כוללות נכסי ביטוח משנה, השקעות בחברות כלולות, מזומנים והשקעות פיננסיות אחרות שלא נכללו בטורים האחרים.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים

תיאור סיכונים ביטוחיים עיקריים

סיכוני הביטוח כוללים, בין היתר:

סיכוני חיתום: הסיכון לשימוש בתמחיר שגוי כתוצאה מליקויים בתהליך החיתום ומהפער בין הסיכון שהוערך בעת התמחור וקביעת הפרמיה, לבין ההתרחשות בפועל, כך שהפרמיות הנגבות אינן מספיקות לכיסוי תביעות עתידיות והוצאות. הפערים עשויים לנבוע משינויים מקריים בתוצאות העסקיות ומשינויים בעלות התביעה הממוצעת ו/או בשכיחות התביעות כתוצאה מגורמים שונים.

סיכוני רזרבה: הסיכון להערכה לא נכונה של התחייבויות ביטוחיות אשר עלולה לגרום לכך שהרזרבות האקטואריות אינן מספיקות לכיסוי ההתחייבויות והתביעות. המודלים האקטוארים על פיהם, בין היתר, מעריכה החברה את התחייבויותיה הביטוחיות, מבוססים על כך שדפוס ההתנהגות בעבר מייצג את העתיד לקרות. חשיפת החברה להערכה בחסר מורכבת מהסיכונים הבאים:

א) סיכון מודל - הסיכון לבחירת מודל שגוי להערכת ההתחייבויות הביטוחיות.

ב) סיכון פרמטר - הסיכון לשימוש בפרמטרים שגויים וביניהם הסיכון שהסכום שישולם עבור סילוק ההתחייבויות הביטוחיות של החברה, או שמועד סילוק ההתחייבויות הביטוחיות יהיה שונה מהצפוי.

סיכון קטסטרופה: חשיפה לסיכון שאירוע בודד בעל השפעה רבה (קטסטרופה) כגון אסון טבע, מלחמה, טרור או מגיפה יביא להצטברות נזקים בהיקף גבוה.

גודל ההפסד המרבי הצפוי בעסקי ביטוח כללי, כתוצאה מהחשיפה לנזק בודד גדול או הצטברות נזקים בגין אירוע גדול במיוחד בהסתברות נזק מרבי (MPL) של כ -2% הינו כ-5,481 מיליוני ש"ח ברוטו וכ-62 מיליוני ש"ח בשייר עצמי (בשנה קודמת 4,593 מיליוני ש"ח חשיפה ברוטו וכ- 64 מיליוני ש"ח בשייר עצמי בשיעור נזק מרבי (MPL) של 2%).

בביטוח חיים, החברה מבטחת את החשיפה בשייר באמצעות חוזה Cat Cover עבור כיסויי ריסק מוות, נכות מוחלטת ואובדן כושר עבודה. הכיסוי של הסכם ביטוח משנה הינו כ- 375 מיליוני ש"ח מתוכם שייר עצמי של 25 מיליוני ש"ח.

לעניין נתונים בדבר מוצרי הביטוח השונים אשר בגינם נוצרת למבטח חשיפה לסיכונים הביטוחיים - ראה פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי סיכוני ביטוח בבאור 3. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי, בבאור 17(א)(1), נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בבאור 18, נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות בבאור 19(א-ב).

א. ביטוח חיים ובריאות

להלן תיאור מוצרי הביטוח השונים, הסיכונים הגלומים ואופן מדידת הסיכונים והשיטות וההנחות המשמשות לחישוב ההתחייבויות בגינם בהתאם לסוג המוצר.

בהתאם להוראות הממונה ההתחייבויות הביטוחיות מחושבות על ידי אקטואר, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל ומין המבוטח, תקופת הביטוח, מועד תחילת הביטוח, סוג הביטוח, פרמיה תקופתית וסכום הביטוח.

1. תיאור השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות:

א) תוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "סטטוס":
בתוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "סטטוס" קיים מרכיב חיסכון מזוהה. העתודה הבסיסית והעיקרית היא בגובה החיסכון שנצבר בתוספת תשואה בהתאם לתנאי הפוליסה כדלקמן:
- קרן צמודה לתשואת תיק השקעות (חוזים תלויי תשואה).
- קרן צמודה למדד בתוספת ריבית קבועה מובטחת או מזוכה בתשואה מובטחת כנגד נכסים מותאמים (חוזים מבטיחי תשואה).

בגין מרכיבים ביטוחיים המצורפים לפוליסות אלו (אי כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי וכו') מחושבת ההתחייבות הביטוחית בנפרד כאמור להלן.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

תיאור סיכונים ביטוחיים עיקריים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

1. תיאור השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות: (המשך)

ב) תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה ("מסורתי"):
תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה משלבות מרכיב של סכום חסכון במקרה שהמבוטח נשאר בחיים בתום תקופת התוכנית עם מרכיב ביטוחי של סיכון מוות במשך תקופת התוכנית. בגין מוצרים אלה מחושבת התחייבות ביטוחית לכל כיסוי כהיוון של תזרים המזומנים בגין התביעות הצפויות, כולל תשלום בתום התקופה, בניכוי הפרמיות העתידיות הצפויות. חישוב זה מבוסס על ההנחות לפיהן תומחרו המוצרים, כולל שיעורי הריבית (להלן - הריבית התעריפית), לוח התמותה או התחלואה. החישוב נעשה בשיטה הידועה בשם "Net Premium Reserve", אשר אינה כוללת בזרם התקבולים הצפוי את המרכיב שהועמס בתעריף הפרמיות לכיסוי העמלות וההוצאות, ומנגד אינה מנכה את ההוצאות והעמלות הצפויות. בגין מוצרים מסורתיים תלויי תשואה מחושבת העתודה בהתאם לתשואה שהושגה בפועל בניכוי דמי ניהול ובניכוי הריבית התעריפית.

ג) התחייבויות לגמלאות מחושבות בהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים שפורסמו על-ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון.

ד) התחייבויות לגמלאות שטרם התחיל תשלום הקצבה או הגיעו לגיל פרישה וטרם התחיל התשלום בפועל בגין פוליסות בתוקף (משלמות פרמיה ומסולקות), כוללות עתודה בסיסית המשקפת את ערך הפדיון שנצבר לזכות המבוטח ועתודה משלימה לגמלאות.
העתודה המשלימה לגמלאות מחושבת על בסיס אומדנים המבוססים על ניסיון החברה ובהם הסתברות למשיכת גמלה, צפי מסלולי הקצבה שיבחרו המבוטחים ובהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים. ככל שהפער בין לוחות התמותה המעודכנים לבין לוחות התמותה שעל בסיסן תומחרו הפוליסות גדול יותר (התארכות תוחלת החיים) ו/או ככל ששיעורי ההסתברות למימוש הקצבה גבוהים יותר, ההתחייבות להשלמה לגמלאות תהיה גבוהה יותר.
מעת לעת החברה עורכת מחקרים שמטרתם לבחון את שיעור המבוטחים הצפויים לממש את זכאותם לקצבה, ואת תמהיל מסלולי הקצבה ופרמטרים אחרים המשפיעים על גובה התחייבות להשלמה זו.
ההפרשה לעתודה המשלימה לגמלאות מבוצעת באופן הדרגתי על ידי שימוש בפקטור היוון K, הנקבע כך שיביא לצבירה הדרגתית נאותה של העתודה עד למועד הפרישה הצפוי.
פקטור זה מוגבל עד לשיעור ההכנסות העתידיות הצפויות מדמי ניהול או ממרווח פיננסי הנובעים מהשקעות המוחזקות כנגד עתודת הביטוח בשל הפוליסה או מתשלומי פרמיות בניכוי ההוצאות המתייחסות לפוליסה. באופן דומה תחושב הפרשה הדרגתית גם עבור פרמיות שתתקבלנה בעתיד במסגרת הפוליסות וזאת ממועד קבלת הפרמיות.
החל מ- 2013 בעקבות חוזר שפרסם הממונה, החלה החברה בקביעת שני ערכי K, אחד בגין פוליסות שמרכיב החסכון בהן תלוי תשואה ("פוליסות תלויות תשואה") ושני בגין פוליסות שמרכיב החסכון שלהן כולל תשואה מובטחת ("פוליסות שאינן תלויות תשואה") לעומת החישוב הקודם שהתבסס על ערך יחיד של K. החברה קבעה ערך של 0.36% בגין פוליסות תלויות תשואה ו- 0% לפוליסות שאינן תלויות תשואה.
כמו כן שינויים בהנחות לגבי שיעור ההיוון, שיעורי הביטולים, ו/או שינויים אחרים ישפיעו גם הם על ההתחייבויות האמורות. אומדנים אלו מחושבים בהתאם לניסיון החברה בשילוב עם נתונים שפורסמו על ידי הממונה או נתוני שוק.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

1. תיאור השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות: (המשך)

ד) התחייבויות לגמלאות שטרם התחיל תשלום הקצבה (המשך)

לפרוט סך העתודה המשלימה לגמלאות, ויתרת ההפרשות אשר תיזקף לרווח והפסד, על ידי שימוש בפקטורי ההיוון K בצורה הדרגתית עד הגעת המבוטחים לגיל פרישה, ראה באור 18 א' לעיל.

יצוין כי הנתונים, בקשר לעתודה המשלימה לגמלאות ובקשר ליתרת ההפרשות אשר תיזקף בעתיד מתייחסים לכספים שנצברו בפוליסות עד לתום כל אחת מתקופות הדיווח ואינם כוללים התחייבות בגין תוספת צבירה עתידית.

ה) תוכניות ביטוח חיים ובריאות אחרות כוללות מוצרי סיכון טהור (אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי, מחלות קשות, נכויות וכו') הנמכרות כפוליסות עצמאיות או שהן מצורפות לפוליסות עם תוכנית יסודית מסוג "עדיף", "סטטוס" "מסורתי" או סיכון טהור. באובדן כושר עבודה וסיעודי עם פרמיה קבועה, חישוב ההתחייבויות האקטואריות נעשה על בסיס Net Premium Reserve. באובדן כושר עבודה, השיטה מתחשבת בשיעורי ביטולים ואילו בסיעודי אינה מתחשבת בביטולים.
בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בענפי ביטוח סיעודי ובביטוח אובדן כושר עבודה, מחושבת ההתחייבות הביטוחית בהתאם למשך תקופת התשלום הצפויה, כשהיא מהוונת לפי שיעור הריבית התעריפית שבמוצר וצפי לתקופה העתידית של התביעה בהתאם לגיל התובע וותק התביעה.

ו) ההתחייבות הביטוחית בגין ביטוח קבוצתי מורכבת מהתחייבות בגין עתודה לתביעות תלויות ידועות ו-IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו) והוצאות עקיפות לסילוק תביעות, עתודה להמשכיות והפרשה להפסדים עתידיים, ככל שנדרשת. בנוסף יובהר כי בעסקאות של סיעוד קולקטיבי, החברה תישא בשיעור של 20% ברוטו מסך תגמולי הביטוח וקרן מבוטחים תישא בשיעור של 80% מסך תגמולי הביטוח. בהתאם, היקף הפרמיה לה זכאית החברה הינה פרמיית הסיכון שנקבעה במכרזים בתוספת דמי ניהול עבור תפעול פוליסת הביטוח. במקרה בו לא יוותרו כספים בקרן המבוטחים, תידרש החברה להוסיף כספים ממקורותיה העצמיים. במקרה כאמור ובמצבים נוספים כפי שהוגדרו במסגרת העסקאות הנ"ל, תהא החברה רשאית לפנות לפיקוח על הביטוח בבקשה להעלאת תעריפים.

ז) התחייבות בגין תביעות תלויות בביטוח חיים פוליסות פרט כוללות הפרשות לתביעות שטרם שולמו כולל IBNR. הפרשה לתביעות תלויות בענפי מוות ונכות, מתבססת על הערכת מחלקות התביעות בתוספת אקטוארית על בסיס ניתוח התפתחות ריאלית לפי שנת פתיחה. ההתפתחות נבדקת בשיטת ה"משולשים" המסורתית (incurred claims triangle). ביתר הענפים נסמכים על הערכת מחלקת תביעות. עתודת IBNR לתביעות שקרו אך טרם דווחו, מחושבת על בסיס ניסיון תביעות קודם בחברה על ידי משולש לפי שנת נזק ופער בין האירוע לדווח והתביעה הממוצעת לענף.

ח) עתודה להוצאות עקיפות לסילוק תביעות עבור ביטוחי חיים ובריאות מחושבת על בסיס נתוני הוצאות בהתאם למודל הוצאות אשר מתעדכן בהתאם לשינויים החלים בחברה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

1. תיאור השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות: (המשך)

ט) ההתחייבויות העיקריות בגין פוליסות בריאות (מסוג הוצאות רפואיות ותאונות אישיות, נכות תעסוקתית ושיניים) הינן ממספר סוגים, לקולקטיבים ולפוליסות פרט בנפרד:

- הפרשה לפרמיה בחסר המחושבת כעודף (אם גבוה מאפס) של הערך הנוכחי של כל העלויות העתידיות פחות הערך הנוכחי של כל ההכנסות העתידיות, לפי פוליסה וכיסוי (Gross Premium Reserve). הנחות החישוב לגבי פרמטרים הקשורים להנחות תחלואה התבססו על בסיס ניסיון החברה ומבטחי המשנה. הנחות הקשורות להוצאות, עמלות וביטולים התבססו על ניסיון החברה.
- תביעות תלויות, כולל הפרשה בנפרד ל-IBNR ותביעות ידועות. ה- IBNR מחושב על ידי משולש לפי שנת נזק ופער בין האירוע לדווח בהתאם לתביעה הממוצעת לענף. תביעות ידועות מוערכות לפי הערכות מחלקה תוך בדיקת התפתחות לבחינת צורך בהתאמות.

י) בדיקת נאותות העתודות (LAT):
החברה בודקת את נאותות העתודות בביטוח חיים (כולל סיעוד) ובמידת הצורך, החברה מגדילה את העתודות. הבדיקה מבוצעת על פי ההנחיות הרגולטוריות ועל בסיס הנחות אקטואריות ועקום ריבית חסרת-סיכון בתוספת פרמיית אי-נזילות. ככל שיהיו שינויים בהנחות אלו, תשתנה ההשלמה הנדרשת על-פי בדיקה זו.

2. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

(א) שיעור ההיוון

בגין תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה ("מסורתי"), עדיף ומסלולי השקעה ומוצרי סיכון טהור עם פרמיה קבועה הריבית המשמשת להיוון הינה כדלקמן:

1) בתוכניות ביטוח המגובות בעיקרן באגרות חוב מיועדות - בריבית בשיעורים של בין 2.5% ל-4.8% צמודה למדד; בחישוב של השלמת עתודה לתשלום קיצבה, החלק שאינו מגובה באגרות חוב מיועדות - בריבית חסרת סיכון תוך התחשבות בפרמיית אי הנזילות.
2) בתוכניות מבטיחות תשואה ומבטיחות מקדם קצבה שאינן מגובות באגרות חוב מיועדות - ריבית של 2.5% צמודה למדד, ובחישוב של השלמת עתודה לתשלום קיצבה - ריבית חסרת סיכון תוך התחשבות בפרמיית אי הנזילות.
3) בתוכניות ביטוח תלויות תשואה (שהונפקו החל משנת 1991) - ריבית של 2.5% צמודה למדד. בהתאם לתנאי הפוליסה שינויים בריבית יזקפו למבוטחים.
4) בחישוב של השלמת עתודה לתשלום קיצבה עבור פוליסות משתתף ברווחים שאינן מגובות באג"ח מיועדות, ריבית ההיוון בין 2.5%-3.5% תלוי בדור הפוליסה ודמי הניהול הנקובים בה.
5) בפוליסות המשלמות תשלומי סיעוד פרט וקבוצתי ואובדן כושר עבודה פרט וקבוצתי, הריבית הריאלית המשמשת להיוון הינה כדלקמן:
   - פיצויים שאינם תלויי תשואה השיעור הוא 1%-2.5%.
   - פיצויים תלויי תשואה מהוונים בשיעור 2.5%-3.1% לפני חישוב דמי ניהול

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

2. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

(א) שיעור ההיוון (המשך)

6) שיעורי היוון במגזר הבריאות- החברה מחשבת את העתודות להוצאות רפואיות פרט לפי שיטה Gross Premium Reserve כאשר הריבית השנתית להיוון הינה 2.5% צמודה למדד.

ירידה בשיעור הריבית לטווח הארוך עלולה להגדיל את עתודות הביטוח בגין המרכיב החופשי (שאיננו מגובה באגרות חוב מיועדות) של פוליסות שמרכיב החיסכון בהן כולל תשואה מובטחת הגבוהה משיעור ריבית ההיוון, וזאת כתוצאה מהצורך בהעמדת עתודה נוספת במסגרת בדיקת נאותות העתודות (LAT). בנוסף, ירידה בריבית חסרת סיכון ו/או בפרמיית אי הנזילות עלול להגדיל את העתודה המשלימה לגמלה. לפרטים בדבר השפעת השינוי ראה סעיף 4 להלן "שינויים מהותיים שנעשו בהנחות ובאומדנים ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות".

(ב) שיעורי תמותה

שיעורי התמותה ששימשו לחישוב התחייבויות ביטוחיות בפוליסות מסוג מעורב ("קלאסי") בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה (לא כולל תמותה של מבוטחים מקבלי קצבאות זקנה ומקבלי פיצוי חודשי של אי כושר עבודה או סיעוד) זהים, בדרך כלל, לשיעורים אשר שימשו בקביעת התעריף.

ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים (שלא מהענף הסיעודי), מחושבת בהתאם ללוחות תמותה עדכניים שפרסם הממונה. עליה בהנחה של שיעור התמותה, עקב עליה בשיעור התמותה בפועל לרמה העולה על ההנחה הקיימת, תביא לגידול בהתחייבויות ביטוחיות בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה לכיסויים עם מרכיב ריסק ולקיטון ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים. יצוין כי בעשורים האחרונים קיימת מגמה של גידול בתוחלת החיים וקיטון בשיעור התמותה. הנחת התמותה המשמשת לחישוב ההתחייבות לקצבה לוקחת בחשבון הנחה בגין גידול עתידי בתוחלת החיים.

הנחת שיעורי התמותה לצרכי חישוב בדיקת נאותות העתודות (LAT) מבוססים לרב על מחקרי ניסיון שנערכים בחברה מעת לעת.

(ג) שיעורי תחלואה

שיעורי התחלואה מתייחסים לשכיחות ועלות התביעה של מחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, הוצאות רפואיות, נכות מתאונה וכיוצ"ב שיעורים אלה ותקופת תשלום הקצבאות (לעניין ביטוח סיעוד ואי כושר עבודה) נקבעו על בסיס ניסיון החברה או מחקרים של מבטחי משנה. ככל שההנחה לגבי שיעור התחלואה תעלה כך תגדל ההתחייבות הביטוחית בגין הענפים הנ"ל.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

2. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

(ד) שיעורי לקיחת קצבה ותמהיל מסלולי הקצבאות

חוזי ביטוח חיים הכוללים מרכיב חיסכון, התנהלו, בגין כספים שהופקדו משנת 2000 עד לסוף שנת 2007 בשני מסלולים אפשריים: מסלול הוני או מסלול קצבתי עם מקדם מובטח להמרה לקצבה. לעניין פרמיות שהופקדו עד חודש מאי 2000 רשאי המבוטח לבחור, במועד הפרישה, את המסלול המועדף עליו. היות וסכום ההתחייבות הביטוחית שונה בכל אחד משני המסלולים, נדרשת החברה לאמוד את שיעור הפוליסות בהן יבחרו המבוטחים במסלול הקצבתי בשל ההשלכה לעניין העתודה הנדרשת בגין התחייבויות מסוג זה. שיעור זה נקבע על פי הניסיון שנצבר בחברה מתואם להנחות הממונה לאור אמינות הניסיון בחברה. יצוין, כי החל משנת 2008 מרבית התוכניות מסוג קופת גמל והפקדות בתוכניות הישנות מיועדות לקצבה. בנוסף החברה מעדכנת בהתאם לניסיון שנצבר את תמהיל מסלולי הקצבאות שהמבוטחים יבחרו. שיעור לקיחת הקצבה מחושב בנפרד לגבי הפוליסות תלויות התשואה ופוליסות שאינן תלויות תשואה.

(ה) שיעורי ביטולים
שיעור הביטולים משפיע על אמידת ההתחייבויות הביטוחיות בגין חלק מביטוחי הבריאות וביטוחי אובדן כושר עבודה וכן על קצבאות המשולמות לכל החיים בתקופה שלפני התחלת התשלומים. ביטולי חוזי ביטוח יכולים לנבוע מביטול פוליסות היזום על ידי החברה עקב הפסקת תשלומי הפרמיות או פדיון פוליסות לבקשת בעליהן. ההנחות לגבי שיעורי הביטולים מבוססות על ניסיון החברה לפי סוג מוצר ומשך הזמן שעבר מתחילת הביטוח עד תאריך הדיווח. שיעור הביטולים משפיע גם על בדיקת נאותות העתודה בכל הענפים, וגם על בחינת ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות.

(ו) שיעורי הנחות מפרמיה שניתנו למבוטחים
בחישוב ההפרשות השונות, החברה מניחה גביה של פרמיה תוך התחשבות בשיעורי הנחות בגין אותם פרמיות. שיעורים אלו מתבססים על הנחות שניתנו ובפועל והערכות לגבי מגמות המכירה.

(ז) שיעורי הוצאות
החברה מקצה הוצאות על בסיס מודל הקצאת הוצאות.

(ח) שיעורי המשכיות בפוליסות קבוצתיות

בביטוחי בריאות וחיים וביטוח קבוצתי סיעודי למעט קופ"ח, זכאים המבוטחים להמשיך ולהיות מבוטחים בתנאים שנקבעו לעניין זה בתנאי הפוליסה בפרט כאשר הפוליסה הקולקטיבית מסתיימת ואינה מתחדשת באף חברה.

בשלב זה שומרת החברה עתודה להמשכיות בגין ביטוחי בריאות וחיים בלבד, בהתאם לטכניקות מקובלות בחברה.

במקרה של ביטוח סיעודי קבוצתי של קופ"ח, בהתאם להוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים), תשע"ו-2015, סעיף 11 א', החברה מחויבת להמשיך את הביטוח למבוטחים הקיימים במתכונת של קרן הדדית ללא נישאת סיכון ביטוח. אי – לכך לא נשמרת עתודה בגין אופציית המשכיות זו.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

3. מבחני רגישות בביטוח חיים ובריאות *)

ליום 31 בדצמבר, 2021:

	שיעור הביטולים (פידיונות, סילוקים והקטנות)		שיעור תחלואה		שיעור תמותה		שיעור לקיחת גמלא	
	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+5%	-5%
	אלפי ש"ח							
רווח (הפסד)	10,045	(11,219)	(77,284)	17,623	225,968	(267,201)	(39,930)	41,652

ליום 31 בדצמבר, 2020:

	שיעור הביטולים (פידיונות, סילוקים והקטנות)		שיעור תחלואה		שיעור תמותה		שיעור לקיחת גמלא	
	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+5%	-5%
	אלפי ש"ח							
רווח (הפסד)	9,630	(10,700)	(71,591)	18,408	206,139	(239,467)	(36,841)	38,470

*) לסכום העתודה המשלימה לגמלאות - ראה באור 18א'.

4. שינויים מהותיים שנעשו בהנחות ובאומדנים ששימשו בחישוב ההתחייבויות

א. בדיקת נאותות העתודה (LAT)

1) החברה עורכת מדי תקופה בדיקה לגבי נאותות ההתחייבויות (LAT) בביטוח סיעודי בהתאם לחוזר ה-LAT. בשנת 2021 ההפרשה בהתחייבויות של ביטוח סיעודי גדלה (קטנה) בהתאם לפרוט בטבלה להלן:

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

4. שינויים מהותיים שנעשו בהנחות ובאומדנים ששימשו בחישוב ההתחייבויות (המשך)

א. בדיקת נאותות העתודה (LAT) (המשך)

2) עדכון פרמיית אי נזילות:

ביום 7 ביוני, 2020, פרסם הממונה תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות (להלן - "התיקון"). ככלל, הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות קובעות, כי ניתן להוסיף לריבית חסרת סיכון, המשמשת בחישוב בדיקת נאותות העתודה, פרמיית אי נזילות בשיעורים שונים. את פרמיית אי הנזילות ניתן להוסיף הן לעניין הנחת תשואה והן לעניין הנחת ריבית היוון, לפי העניין. התיקון עדכן את שיעור פרמיית אי הנזילות, עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט וביטוחי רכב חובה וחבויות, והעמידו על 80% במקום 50% שהיה עד כה. התיקון נכנס לתוקף החל מיום 30 ביוני 2020 ויישומו לראשונה בוצע בדרך של שינוי אומדן חשבונאי בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 8. השפעת העדכון האמור הביא להקטנת ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח סיעודי פרט לשנת 2020 בכ-41 מיליון ש"ח.

ביום 17 בפברואר 2022, פרסם הממונה תיקון להוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות (להלן - "התיקון"). מטרת התיקון היא עדכון שיטת האמידה של פרמיית אי- נזילות המתווספת לריבית חסרת סיכון שמשמשת בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT) לפי תקן דיווח כספי בינלאומי 4 (IFRS). העדכון לשיטת האמידה של פרמיית אי נזילות הוא מעבר מחישוב בשיטת "QIS5" תוך שימוש בנוסחה המבוססת על הממוצע של המרווח החציוני של אגרות החוב הנכללות במדד תל- בונד 20 ביחס לעקום ריבית חסרת סיכון לחישוב על ידי נוסחה מעודכנת המבוססת, בשינויים מסוימים, על מתודולוגיית החישוב של רכיב ה- Volatility Adjustment הנהוגה כיום במסגרת משטר כושר פירעון כלכלי (II Solvency) ועל המרווח הממוצע של אגרות החוב הכלולות במדד תל- בונד 60 ביחס לעקום ריבית חסרת סיכון. בהתאם לנוסחה העדכנית, פרמיית אי נזילות כפי שחושבה על ידי הרשות, נכון ליום 31 בדצמבר 2021, עומדת על שיעור של כ- 0.54% וזאת לעומת פרמיית אי נזילות העומדת, טרם התיקון, על שיעור של כ- 0.26%. יישום לראשונה של התיקון יבוצע החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021 בדרך של שינוי באומדן חשבונאי בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 8 (IAS). עדכון שיעור פרמיית אי נזילות, כאמור, הקטין את עתודות ה-LAT בביטוח חיים וביטוח בריאות ראה השפעה בטבלה להלן.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

4. שינויים מהותיים שנעשו בהנחות ובאומדנים ששימשו בחישוב ההתחייבויות (המשך)

א. בדיקת נאותות העתודה (LAT) (המשך)

3) עדכון הוראות החוזר המאוחד - הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT):
בחודש יוני 2020, פורסם חוזר בנושא "עדכון הוראות החוזר המאוחד - הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT)", שעניינו התייחסות לפער שבין העלות המופחתת לבין השווי ההוגן של נכסים שאינם רשומים בדוח על המצב הכספי בשווי הוגן ("UGL") לצורך בחינת נאותות העתודה (להלן "חוזר ה- UGL"). מטרת החוזר לספק הבהרות באשר לאופן היישום של ההוראות הנוגעות ל-UGL לצורך שיפור ההשוואתיות בין החברות והוודאות הרגולטורית, תוך עדכון הוראות הגילוי בנושא. בהתאם לחוזר, רשאית חברת ביטוח להקצות נכסים להתחייבויות השונות בהתאם לעקרונות הבאים: (1) בנכסים שקיימות לגביהם מגבלות חיצוניות (רגולטוריות) או פנימיות (ניהוליות) יש לפעול בהתאם למגבלות אלה. (2) בנכסים אחרים שאין לגביהם מגבלות ברורות כאמור, ניתן להקצותם על פי נוהל מתועד שתקבע החברה לעניין זה. בחוזר הובהר, כי ניתן לקבוע שהקצאת הנכסים תבוצע כפונקציה של סכום ה-LAT (לפני ה- UGL), ובלבד שסכום הנכסים לא יעלה על סכום ההתחייבויות הרלבנטיות. לאור האמור, עדכנה החברה את נוהל הקצאת הנכסים כך שתערך הקצאה של פערי שווי הוגן (UGL) בגין נכסים לא סחירים (למעט אג"ח ח"צ), להתחייבויות ביטוחיות שנוצרו בחישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT), מהגבוה לנמוך, בכל מגזר בנפרד. נכסים שלא הוקצו בהתאם לאמור לעיל, יוקצו, מידי רבעון, באופן יחסי על בסיס העתודה. העברות נכסים כתוצאה מעדכון מודל ההקצאה יטופלו, העברות נכסים כתוצאה מעדכון מודל ההקצאה יטופלו, לפי הוראות החוזר, כשינוי אומדן בהתאם לתקן חשבונאי בינלאומי מספר 8 ("מכאן ולהבא"). הפער בין השווי ההוגן של הנכסים אשר יוחסו לענף הסיעוד לבין הסכום בו הם מוצגים בדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2021 הינו כ- 252 מיליוני ש"ח (כ- 214 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר, 2020). הפער הנ"ל קוזז במלואו מההפרשה לבדיקת נאותות העתודה (LAT). בתקופת הדוח, קטנו ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח בריאות כתוצאה מהפער בשווי ההוגן של הנכסים ביחס לעלותם המופחתת כמפורט בטבלה להלן.

4) הנחות בדבר שיעורי תמותה, תחלואה, ביטולים והוצאות
הנחות בדבר שיעורי תמותה, תחלואה, ביטולים והוצאות משמשים לצרכי חישוב בדיקת נאותות העתודות (LAT) ומבוססים לרב על מחקרים שנערכים בחברה מעת לעת, ניסיון החברה או מחקרי מבטחי משנה. בשנת הדוח עודכנו ההנחות הנ"ל בעקבות מחקרים עדכניים שבוצעו.

בשנת הדוח עודכנה הנחת התחלואה עבור מוצרי אכ"ע וסיעוד. כמו כן החברה עדכנה את מודל ההוצאות על כלל מוצרי החיים והבריאות. השפעת העדכונים האמורים מפורטת בטבלה שלהלן.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

א. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

4. שינויים מהותיים שנעשו בהנחות ובאומדנים ששימשו בחישוב ההתחייבויות (המשך)

א. בדיקת נאותות העתודה (LAT) (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
ביטוח חיים			
עדכון העתודה המשלימה לגמלאות בעקבות השינוי בשיעור ריבית ההיוון ופרמיית אי הנזילות המשמשים לחישובה	(61,495)	(75,350)	(330,611)
עדכון הנחת הוצאות	(30,423)	-	-
עדכון הנחת תחלואה	(36,481)	-	-
עדכון שיעור מקדם לקיחת קצבה	-	79,700	(10,400)
עדכון לוחות תמותה	-	-	(26,500)
סך כל ההשפעה במגזר ביטוח חיים	(128,399)	4,350	(367,511)
ביטוח בריאות - LAT סיעודי			
ריבית חסרת סיכון ופרמיית אי נזילות	(13,325)	(58,158)	(283,060)
הגנות שווי הוגן	38,040	156,459	23,969
סה"כ השפעות פיננסיות	24,715	98,301	(259,091)
תמותה	-	(55,717)	(8,200)
תחלואה	(29,148)	4,013	-
ביטולים	-	(9,063)	-
הוצאות	19,167	-	-
סך עדכון הנחות	(9,981)	(60,767)	(8,200)
אחרים	(10,561)	2,034	7,800
סך השפעת LAT סיעוד	4,173	39,568	(259,491)
סך הכל לפני מס	(124,226)	43,918	(627,002)
סך הכל לאחר מס	(81,753)	28,902	(412,630)

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח כללי

1. תיאור תמציתי של ענפי הביטוח העיקריים בהם פועלת החברה, והסיכונים הגלומים בהם:

פוליסת ביטוח רכב חובה, מכסה את בעל הפוליסה והנוהג מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים תשל"ה-1975, בשל נזק גוף שנגרם כתוצאה משימוש ברכב מנועי לנהג ברכב, לנוסעים ברכב או להולכי רגל שנפגעו על ידי הרכב. תביעות במגזר רכב חובה מתאפיינות ב "זנב ארוך" LONG TAIL דהיינו לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

ביטוחי חבויות מיועדים לכיסוי חבותו של מבוטח בגין נזק שהוא עלול לגרום לצד שלישי. סוגי הביטוח העיקריים הינם: ביטוח אחריות כלפי צד ג', ביטוח אחריות מעבידים, ביטוח חבויות אחרים כגון אחריות מקצועית, חבות מוצר ואחריות דירקטורים ונושאי משרה. עיתוי הגשת התביעה וסילוקה מושפע ממספר גורמים כגון סוג הכיסוי, תנאי הפוליסה, חקיקה ותקדימים משפטיים. בדרך כלל תביעות בתחום החבויות מתאפיינות ב- "זנב ארוך"LONG TAIL דהיינו לעיתים חולף זמן ארוך ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

פוליסה לביטוח נזקי רכב ולנזקי רכב רכוש צד ג' מעניקים למבוטח כיסוי לנזק רכוש. הכיסוי בדרך כלל מוגבל לשווי הרכב שניזוק. התעריף לביטוח רכב רכוש מחייב אישור, כמו גם אישור הפוליסה בכללותה, על ידי הממונה על הביטוח והינו תעריף אקטוארי ובחלקו דיפרנציאלי (שאינו אחיד לכלל המבוטחים ומותאם לסיכון). התעריף האמור מבוסס על מספר פרמטרים, הן אלה הקשורים לרכב המבוטח בפוליסה (כגון סוג הרכב, שנת ייצור, וכיו"ב) והן אלה הקשורים לאפיוני המבוטח (גיל הנהג, ניסיון תביעות וכו'). תהליך החיתום מתבצע בחלקו באמצעות התעריף עצמו ובחלקו באמצעות מערכת נהלים שנועדו לבדוק את ניסיון התביעות של המבוטח הכוללים הצגת אישור העדר תביעות ממבטח קודם במשך שלוש שנים אחרונות, הצגת אישור מיגון עדכני וכו'. הנהלים משולבים באופן ממוכן בתהליך ההפקה של הפוליסות. במרבית המקרים, הפוליסות בביטוחי רכב רכוש מונפקות לפרק זמן של שנה. כמו כן, במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח (SHORT TAIL).

ביטוחי רכוש מיועדים להעניק למבוטח כיסוי כנגד נזק פיזי לרכושו ואובדן רווחים עקב הנזק לרכושו. הסיכונים העיקריים המכוסים בפוליסות רכוש הינם סיכוני אש, התפוצצות, פריצה, רעידת אדמה ונזקי טבע. ביטוחי הרכוש כוללים לעיתים כיסוי לנזקי אובדן רווחים עקב הנזק הפיזי שנגרם לרכוש. ביטוחי רכוש מהווים נדבך חשוב בביטוחי דירות, ביטוחי בתי עסק, ביטוחים הנדסיים, מטענים בהובלה (ימית, יבשתית, אווירית) וכו'. במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח (SHORT TAIL).

2. עקרונות חישוב הערכה האקטוארית בביטוח כללי

(1) ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי כוללות את המרכיבים העיקריים הבאים:
- הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה.
- תביעות תלויות כולל הפרשה להוצאות עקיפות ומרווח סיכון.
- הפרשה לפער שבין העתודה לסיכונים שטרם חלפו כפי שחישב האקטואר לבין הפרמיה שטרם הורווחה ברמת השייר (פרמיה בחסר).
- בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה, הוצאות הרכישה הנדחות מחושבות בדרך שאינה תלויה בהנחות כל שהן ולכן אינן חשופות לסיכון הרזרבה. לעניין האופן בו מחושבות הפרשות אלה ראה באור 2(ו)(2)(ד).

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח כללי (המשך)

2. עקרונות חישוב הערכה האקטוארית בביטוח כללי (המשך)

(2) בהתאם להוראות הממונה התביעות התלויות מחושבות על ידי אקטואר, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות באופן עקבי לשנה הקודמת. בחירת השיטה האקטוארית המתאימה לכל ענף ביטוח ולכל שנת אירוע, נקבעת על סמך שיקול דעת לפי מידת ההתאמה של השיטה לענף ולעיתים נעשה שילוב בין השיטות השונות. ההערכות מתבססות בעיקרן על ניסיון העבר של התפתחות תשלומי התביעות ו/או התפתחות סכום התשלומים וההערכות הפרטניות. ההערכות כוללות הנחות בדבר עלות התביעה הממוצעת, עלויות הטיפול בתביעות, שכיחות התביעות ובחומרת התביעות בקבוצת הסיכון הרלוונטית. הנחות נוספות יכולות להתייחס לשינויים בשיעורי הריבית, שערי חליפין ובעיתוי ביצוע התשלומים וחומרתם. תשלומי התביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישוב תביעות, בניכוי שיבובים והשתתפויות עצמיות.

(3) השימוש בשיטות אקטואריות המבוססות על התפתחות התביעות מתאים בעיקר כאשר קיים מידע יציב ומספק בתשלומי התביעות ו/או בהערכות הפרטניות כדי להעריך את סך עלות התביעות הצפויה. כאשר המידע הקיים בניסיון התביעות בפועל אינו מספק, משתמש האקטואר לעיתים, בחישוב המשקלל בין אומדן ידוע (בחברה ו/או בענף) כגון L/R אפריורי לבין התפתחות התביעות בפועל. משקל גדול יותר ניתן להערכה המבוססת על ניסיון ככל שהזמן עובר ומצטבר מידע נוסף על התביעות.

(4) כמו כן, נכללות הערכות איכותיות באשר לשינוי מגמות בעתיד אחרי הפעלת שיקול דעת. כאשר השינויים, לא באו לידי ביטוי באופן מלא בניסיון העבר. האקטואר מעדכן את המודלים ו/או מבצע הפרשות ספציפיות על סמך הערכות סטטיסטיות ו/או משפטיות לפי העניין.

(5) בתביעות גדולות בעלות אופי לא סטטיסטי, העתודה נקבעת (בברוטו ובשייר) על סמך חוות דעת מומחי החברה, ובהתאם להמלצות יועציהם המשפטיים.

(6) בענפים בהם אין מודל סטטיסטי מתאים, ההתחייבות הביטוחית נקבעת ברמת הברוטו על סמך חוות דעת מומחי החברה ובהתאם להמלצות יועציהם המשפטיים.

(7) חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות נאמד בהתחשב בסוג ההסכם (יחסי/בלתי יחסי) ונתוני התביעות בפועל.

(8) הערכת התביעות התלויות בענף רכב חובה עבור חלק החברה בפול מתבססת על חישוב שבוצע על ידי אקטואר הפול.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח כללי (המשך)

2. עקרונות חישוב הערכה האקטוארית בביטוח כללי (המשך)

(9) החברה מיישמת את עמדת הממונה בקשר לנוהג המיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי הכוללת, בין היתר, את הקביעות הבאות:

- "זהירות" משמעה כי, לגבי עתודה שחושבה על ידי אקטואר, "עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח" פירושה כי קיים סיכוי סביר למדי ("fairly likely") כי ההתחייבות הביטוחית שנקבעה תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. לגבי תביעות תלויות בענפי חובה וחבויות הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכוון לאומדן הסתברות של 75% לפחות. לעניין הסיכון הרנדומלי - בחינת מספר שיטות אקטואריות ושימוש בשיקול דעת בקביעת האומדן ביחס לתוצאות השיטות. לעניין הסיכון הסיסטמי - זיהוי השפעות סיסטמיות מהותיות הן פנימיות והן חיצוניות והפעלת שיקול דעת בדרך שילובן. כמו כן נלקחה בחשבון ההשפעה של השימוש בשווי הוגן של הנכסים הלא סחירים העומדים כנגד התחייבויות ביטוחיות אלה.
- שיעור היוון תזרים המזומנים - נלקח עקום ריבית חסרת סיכון תוך התאמתו לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות הביטוחיות.
- קיבוץ - לצורך חישוב מרווחים בגין חוסר הוודאות בענפים סטטיסטיים (כהגדרתם בחוזר), יש להתייחס לכל ענף בנפרד, אך ניתן לקבץ את הסיכונים מכל שנות החיתום (או נזק) בענף. בענפים שאינם סטטיסטיים, ניתן להתייחס לכולם כמקשה אחת. כמו כן בוצעה הפחתת מרווח הזהירות בהתאם לעמדת הממונה בגין העדר מתאם מלא בין הענפים.
- קביעת גובה התחייבויות ביטוחיות בגין פוליסות שנמכרו בפרקי זמן הסמוכים ליום המאזן ולסיכונים שטרם חלפו.

3. פרוט השיטות האקטואריות בענפי הביטוח העיקריים

לצורך הערכת התביעות התלויות נעשה שימוש במודלים אקטוארים המפורטים להלן, בשילוב ההנחות השונות:

שיטת chain ladder

שיטה זו מתבססת על התפתחות התביעות ההיסטוריות בהיבטים שונים (התפתחות התשלומים ו/או עלות התביעות ו/או התפתחות כמות התביעות ועוד). השימוש בשיטה זו מתאים בעיקר לאחר תקופה מספיקה ממועד האירוע כאשר קיים מידע מספיק מתביעות שאירעו/קרו בעבר על מנת להעריך את סך התביעות הצפויות.

שיטת Bornhuetter-Ferguson (BF)

שיטה זו משלבת בין אומדן מוקדם (אפריורי) ואומדן נוסף המבוסס על התפתחות התביעות עצמן. האומדן האפריורי בחברה מבוסס ברובו על חומרה וכמות תביעות צפויה ו/או יחס תביעות צפוי. במסגרת שיטה זו, הערכת התביעות המשולבת משקללת את שני האומדנים. המשקולות הינן פונקציה של גורמי ההתפתחות כאשר בדרך כלל ניתן משקל גדול יותר להערכה המבוססת על ניסיון התביעות ככל שהזמן עובר ומצטבר מידע נוסף על התביעות. השימוש בשיטה זו מתאים בעיקר במקרים בהם אין מספיק מידע מהתביעות או כאשר מדובר בעסק חדש או כזה ללא מידע היסטורי מספק. יצוין כי שיטת expected loss ratio מבוססת על שיטת ה-BF כמתואר לעיל ללא שילוב האומדן הנוסף.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח כללי (המשך)

3. פרוט השיטות האקטואריות בענפי הביטוח העיקריים (המשך)

שיטת הממוצעים ו/או מודל התביעה הגלומה

לעיתים, בדומה לשיטת BF, כאשר ניסיון התביעות בתקופות האחרונות אינו מספיק בשל, ישנו שימוש בשיטת ממוצעים היסטוריים. בשיטה זו נקבעת עלות התביעות על סמך עלות התביעה הגלומה לפוליסה בשנים מוקדמות וכמות הפוליסות בשנים מאוחרות. בדומה, עלות התביעות מחושבת על סמך תחזית כמות התביעות (שיטת chain ladder) מודל זה מתבסס על חישוב סכום ממוצע לתביעה פתוחה או סגורה (חומרת התביעה), והתביעה הממוצעת ההיסטורית.

בענף רכב רכוש - בוצע מודל התפתחות תשלומים והתפתחות ותשלומים ותלויות חודשי ובחודשי הנזק האחרונים, שאינם בשלים, נעשה שימוש בשיטת הממוצעים בקביעת עלות תביעה לפוליסה (מודל התביעה הגלומה).

בענפי רכב חובה וחבויות בוצעו מודלים חצי שנתיים של התפתחות תשלומים והתפתחות תשלומים ותלויות (**chain ladder**). לתקופות שאינן בשלות נעשה שימוש באמצעים נוספים, בין היתר, בשיטת BF ושיטת ה-Expected Loss Ratio.

בענפי מקיף דירות, רכוש אחר, תאונות אישיות והנדסי- בוצע מודל רבעוני של התפתחות תשלומים ותלויות ברוטו (chain ladder) ובתקופות שאינן בשלות, נעשה בין השאר שימוש בשיטת הממוצעים ובשיטת BF תוך הפעלת שיקול דעת.

שיטת הממוצעים ו/או מודל התביעה הגלומה (המשך)

בענף ערבויות לא נעשתה הערכה אקטוארית מאחר והניסיון אינו מתאים לביסוס מודל אקטוארי. בענף זה התביעות התלויות נכללות על בסיס הערכות מחלקת התביעות בחברה וכוללת עודף הכנסות על הוצאות למשך שלוש שנים. להערכת החברה, גישה זו מהווה שמרנות מספיקה לצורך עמידה בהנחיות הנוהג המיטבי.

שיבובים ושרידים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות.

חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות בהסכמים היחסיים והפקולטטיביים על פי שיעור ביטוח המשנה מתביעות תלויות בפועל. בענפי חובה וחבויות, בתקופות שאינן בשלות, הערכה עבור ביטוח המשנה מסוג פקולטטיבי וחוזי עודף (EXCESS) מבוסס בעיקרו על שילוב בין תביעות גדולות בפועל ובשנים הלא בשלות על פי שיעור L/R ו/או שיטת הממוצעים.

4. הנחות עיקריות ומידע לגבי שינוי מהותי שנעשה באומדנים ובהנחות האקטואריות

הערכת ההתחייבות בביטוח כללי מיושמת על פי עקרונות הנוהג המיטבי, החל משנת 2015, ובהתאם לכך החברה מהוונת את תשלומי התביעות העתידיים. ההיוון הינו לפי עקום ריבית חסרת סיכון תוך התאמתו לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות הביטוחיות ובהתחשב באופן שיערוך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות אלו. בנוסף החברה כוללת מרווח סיכון להתחייבויות בהתאם לעקרונות האמורים כפי שתוארו לעיל.

בשנת הדוח שינתה החברה חלק מהאומדנים וההנחות בהם השתמשה בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לשינויים אלה היתה השפעה זהה על הרווח ועל התחייבויות החברה כמפורט להלן:

א. השפעת פיננסיות בחישוב ההתחייבויות

כתוצאה מהשינויים בעקום הריבית ופרמיית אי הנזילות והשפעתם על השווי ההוגן של הנכסים העומדים כנגד התחייבויות ביטוחיות, הגדילה החברה בשנת הדוח את התחייבויותיהן הביטוחיות בסך של כ- 78 מיליון ש"ח לפני מס (אשתקד הקטינה החברה את התחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 14 מיליוני ש"ח לפני מס).

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח כללי (המשך)

4. הנחות עיקריות ומידע לגבי שינוי מהותי שנעשה באומדנים ובהנחות האקטואריות (המשך)

ב. עדכון פרמיית אי נזילות

ביום 7 ביוני, 2020, פרסם הממונה תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות (להלן - "התיקון"). ככלל, הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות קובעות, כי ניתן להוסיף לריבית חסרת סיכון, המשמשת בחישוב בדיקת נאותות העתודה, פרמיית אי נזילות בשיעורים שונים. את פרמיית אי הנזילות ניתן להוסיף הן לעניין הנחת תשואה והן לעניין הנחת ריבית היוון, לפי העניין. התיקון עדכן את שיעור פרמיית אי הנזילות, עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט וביטוחי רכב חובה וחבויות, והעמידו על 80% במקום 50% שהיה עד כה. התיקון נכנס לתוקף החל מיום 30 ביוני 2020 ויישומו לראשונה בוצע בדרך של שינוי אומדן חשבונאי בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 8. עדכון שיעור פרמיית אי נזילות, כאמור לעיל, הקטין את ההתחייבות בביטוח כללי ליום 31 בדצמבר 2020 בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח ביום 17 בפברואר 2022, פרסם הממונה תיקון להוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות כמפורט בסעיף 6א'4א'2 לעיל. עדכון שיעור פרמיית אי נזילות, הקטין את ההתחייבות ליום 31 בדצמבר 2021 בביטוח כללי בכ- 19 מיליון ש"ח.

ג. עדכון הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן

בחודש יוני 2020, פורסם חוזר בנושא "עדכון הוראות החוזר המאוחד -הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT)". בהמשך למפורט בסעיף 6א(3) לעיל, הפער בין השווי ההוגן של הנכסים אשר יוחסו למגזר ביטוח כללי, לבין הסכום בו הם מוצגים בדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2021 הוא כ- 62 מיליוני ש"ח (כ- 57 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר, 2020), הפער הנ"ל קוזז במלואו מיתרת התחייבויות הביטוחיות.

ד. ריבית היוון קצבאות ביטוח לאומי

שיעור ההיוון לפיצויים בשל נזק לגוף בנזיקין שונה בשנים האחרונות בעקבות ועדות שונות שהוקמו ופסקי דין שניתנו בנושא. בהתאם לכך, הוקטנו ההפרשות בענפים חובה וחבויות עד שנת 2020 בסך של כ- 206 מיליון ש"ח בגין תביעות מל"ל.
ככל שתעודכן ריבית ההיוון ייתכן עדכון של ההפרשה. לפיכך החברה בחנה את פוטנציאל השפעת שינוי שיעור ההיוון בהתאם למנגנון שנקבע בדוח ועדת קמיניץ אשר אומץ על ידי ביהמ"ש העליון בפסה"ד, אם וככל שיופעל בעתיד. במקרה כאמור, ובהינתן שינוי של 1% בשיעור ההיוון, ההשפעה על כלל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2021 אילו המנגנון היה מיושם באופן מיידי, מוערכת בסך של כ- 209 מיליוני ש"ח לפני מס.

ה. ענף דירקטורים - בענף זה בוצעה הערכה אקטוארית מלאה לראשונה לצורך שיפור ודיוק האומדן האקטוארי. הערכה בוצעה על בסיס מודל חצי שנתי של התפתחות תשלומים והתפתחות תשלומים ותלויות (chain ladder) וכוללת הערכה להוצאות עקיפות, מרווח סיכון והיוון. לתקופות שאינן בשלות נעשה שימוש באמצעים נוספים, בין היתר, בשיטת BF ושיטת ה-Expected Loss Ratio. שיפור האומדן האמור הביא לשחרור עתודת בגובה של כ- 22 מיליון ש"ח.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

6. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח כללי (המשך)

4. הנחות עיקריות ומידע לגבי שינוי מהותי שנעשה באומדנים ובהנחות האקטואריות (המשך)

ו. מרווח ביטחון ביישום שיטת "הנוהג המיטבי"

עמדת הממונה בדבר "נוהג מיטבי" כפי שפורסמה בשנת 2015 דרשה שימוש במודל חדש ולא מוכר לקביעת סכום המרווח הנדרש לאומדן הסתברות של רמת ביטחון של 75% לפחות ומשכך, מהימנות המודל הייתה נמוכה. החברה יישמה ומיישמת את המודל באופן זהיר על מנת לבסס את רמת הביטחון כך שתהיה לפחות 75%. בשנת 2021, בחנה החברה בשנית (לאחר שנבחן בשנת 2018) את אופן היישום של המודל לאחר המשך צבירת ניסיון ובדיקת יציבות תוצאותיו, ובעקבות הניסיון שנצבר באמידת הסיכון הרנדומלי, תוך בחינת רמת האי-וודאות הכוללת בעתודות בכללותן, עודכן אופן יישום המודל, וכתוצאה ירד סכום המרווח בכ- 6 מיליון ש"ח בשייר לפני מס.

ז. רגישות ההפרשות לשינויים בהנחות

ההערכה האקטוארית כפופה לאי וודאות משמעותית. האומדנים האקטואריים לחיזוי התביעות התלויות, מתייחסים לתוחלת התביעות. בגלל האופי הסטוכסטי של תשלומי התביעות, יש אפשרות של סטיות סביב התוחלת. בנוסף לכך, האומדן הסטטיסטי מבוסס על הנחות שונות, אשר לא בהכרח יתממשו. במידה ויחול שינוי באופן סילוק ובחומרת התביעות או לחילופין בהיקף התביעות המדווחות, עלול להיווצר פער בין ההערכה האקטוארית לבין התוצאה בפועל. גם שינוי בגובה התשואה, עלול לגרום לפערים בין ההערכות לתוצאה בפועל.

היות והמודל האקטוארי מבוסס על ניסיון העבר, הרי ששינוי לא צפוי בהנחות המודל או בהתנהגות סילוק התביעות, יתכן ויגרמו לשינוי בעתודה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

7. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

1. פירוט הרכב ההשקעות לפי בסיסי הצמדה

	ליום 31 בדצמבר, 2021			
	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סה"כ
	אלפי ש"ח			
מזומנים ושווי מזומנים	2,396,253	-	746,385	3,142,638
נכסים סחירים	9,648,732	5,362,914	9,905,074	24,916,720
נכסים בלתי סחירים	1,634,113	2,529,708	3,320,685	7,484,506
סך הכל הנכסים	13,679,098	7,892,622	13,972,144	35,543,864

	ליום 31 בדצמבר, 2020			
	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סה"כ
	אלפי ש"ח			
מזומנים ושווי מזומנים	2,116,211	-	703,501	2,819,712
נכסים סחירים	8,181,244	5,497,711	9,163,725	22,842,680
נכסים בלתי סחירים	1,366,063	2,378,505	2,889,386	6,633,954
סך הכל הנכסים	11,663,518	7,876,216	12,756,612	32,296,346

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

7. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. סיכון אשראי עבור נכסים בארץ

	דירוג מקומי *)				
	ליום 31 בדצמבר, 2021				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ - BBB	לא מדורג	סה"כ **)
	אלפי ש"ח				
נכסי חוב בארץ:					
אגרות חוב ממשלתיות	6,422,131	-	-	-	6,422,131
נכסי חוב אחרים - סחירים	3,021,527	612,095	-	53,074	3,686,696
נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים	1,677,925	927,008	21,312	808,693	3,434,938
סך הכל נכסי חוב בארץ	11,121,583	1,539,103	21,312	861,767	13,543,765
מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי ***)	54,027	169,317	21,312	-	244,656

	דירוג מקומי *)				
	ליום 31 בדצמבר, 2020				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ - BBB	לא מדורג	סה"כ **)
	אלפי ש"ח				
נכסי חוב בארץ:					
אגרות חוב ממשלתיות	6,745,442	-	-	-	6,745,442
נכסי חוב אחרים - סחירים	2,851,589	681,744	56,962	70,855	3,661,150
נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים	1,703,467	813,794	11,697	809,306	3,338,264
סך הכל נכסי חוב בארץ	11,300,498	1,495,538	68,659	880,161	13,744,856
מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי ***)	-	96,537	11,697	-	108,234

*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדרוג". נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המרבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מרבי.

***) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של החברה.

באור 36: - ניהול סיכונים (המשך)

7. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל

	דירוג בינלאומי *)				
	ליום 31 בדצמבר, 2021				
	A ומעלה	BBB	נמוך מ - BBB	לא מדורג	סה"כ **)
	אלפי ש"ח				
סך הכל נכסי חוב בחו"ל	137,727	380,661	806,465	274,654	1,599,507

	דירוג בינלאומי *)				
	ליום 31 בדצמבר, 2020				
	A ומעלה	BBB	נמוך מ - BBB	לא מדורג	סה"כ **)
	אלפי ש"ח				
סך הכל נכסי חוב בחו"ל	174,483	480,147	779,096	345,853	1,779,579

*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה S&P, Moody's ו- Fitch.

**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המרבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מירבי.

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ההרכב:

ליום 31 בדצמבר, 2021

	בעל שליטה (החברה האם)	חברות כלולות **)	בעל עניין וצדדים קשורים אחרים
	אלפי ש"ח		
נכסי חוב בלתי סחירים	-	48,096	277,966 *)
חייבים ויתרות חובה	-	-	46,353
זכאים ויתרות זכות	39,725	-	4,165
התחייבויות פיננסיות	279,616	-	-

ליום 31 בדצמבר, 2020

	בעל שליטה (החברה האם)	חברות כלולות **)	בעל עניין וצדדים קשורים אחרים
	אלפי ש"ח		
נכסי חוב בלתי סחירים	-	53,221	230,852 *)
חייבים ויתרות חובה	-	-	20,022
זכאים ויתרות זכות	31,610	-	3,962
התחייבויות פיננסיות	273,052	-	-

*) להלן הרכב ההלוואות לחברות קשורות:

החברה	מטבע ההלוואה	% ריבית שנתית נקובה	מועד פרעון	ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2020
				אלפי ש"ח	
מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ	צמוד מדד	3.43%	2025 - 2020	29,752	36,317
אמפא קפיטל בע"מ	שקלי	5.25%	2025	70,926	70,924
אמפא קפיטל בע"מ	שקלי	3.10%	2021	-	5,109
מימון בקליק בע"מ	שקלי	8%	2025	30,633	10,129
מימון בקליק בע"מ	שקלי	8%	2022	35,008	-
מנורה מבטחים פנסיה בע"מ	שקלי	3%	אין	111,647	108,373
				277,966	230,852

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

**) להלן הרכב ההלוואות לחברות כלולות:

החברה	מטבע ההלוואה	% ריבית שנתית נקובה	מועד פרעון	ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2020
				אלפי ש"ח	
Surrey Street Limited Partnership	ליש"ט	3% (עד 31.12.2020 - 5.423%)	דצמבר 2029	16,801	19,957
Surrey Street Limited Partnership	ליש"ט	4%	דצמבר 2029	17,665	17,766
MMZ Properties B.V.	יורו	10%	מאי 2024	1,413	1,592
MMZ Properties Alaska . Haarlem B.V	יורו	10%	ספטמבר, נובמבר 2024	7,265	8,357
City Center Mengot sp. Z o.o	יורו	4.17%	דצמבר 2023	4,952	5,549
				48,096	53,221

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2021

	בעל שליטה (החברה האם)	חברות כלולות	בעל עניין וצדדים קשורים אחרים
	אלפי ש"ח		
רווחים מהשקעות והכנסות מימון	894	3,982	13,003
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	-	-	107,696
הוצאות (השתתפות בהוצאות) הנהלה וכלליות	16,164	-	(162,999)
הוצאות מימון	14,000	-	-
	(29,270)	3,982	68,306

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2020

	בעל שליטה (החברה האם)	חברות כלולות	בעל עניין וצדדים קשורים אחרים
	אלפי ש"ח		
רווחים מהשקעות והכנסות מימון	833	3,205	14,496
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	-	-	87,938
הוצאות (השתתפות בהוצאות) הנהלה וכלליות	12,443	-	(127,836)
הוצאות מימון	9,274	-	-
	(20,884)	3,205	54,394

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2019

	בעל שליטה (החברה האם)	חברות כלולות	בעל עניין וצדדים קשורים אחרים
	אלפי ש"ח		
רווחים מהשקעות והכנסות מימון	838	3,957	12,631
הכנסות מעמלות	-	-	4,700
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	-		87,323
הוצאות (השתתפות בהוצאות) הנהלה וכלליות	9,487	-	(107,276)
הוצאות מימון	15,715	-	-
	(24,364)	3,957	37,284

בעלי עניין ונושאי משרה בחברה עשויים לרכוש, מידי פעם, חוזי ביטוח, חוזי השקעה או מוצרים פיננסיים אחרים שהונפקו על-ידי החברה וזאת בתנאי שוק ובמהלך העסקים הרגיל.

1. התקשרות עם מנורה החזקות - החברה האם

החברה התקשרה בהסכם עם מנורה החזקות, אשר על פיו, החל מיום 1 בינואר, 2012, ניתנים לחברה שירותי ניהול על ידי מנהלים בכירים המועסקים על ידי מנורה החזקות, וזאת בתמורה לדמי ניהול בהתאם לעלות שכרם של המנהלים והיקף העסקתם בחברה, בתוספת מרווח של 10%, והחל משנת 2020 בתוספת תקורה ומרווח בשיעור של 20%.

2. התקשרויות עם חברות קשורות

א. החברה התקשרה בהסכמים שונים עם חברות קשורות, אשר מוחזקות על ידי החברה האם. ההסכמים כוללים, בין השאר, מתן ערבויות, גיוס כספים ומתן שירותים בהתאם לצרכי החברות השונות. השירותים הכלולים בהסכמים השונים הינם, בין היתר, ניהול מערך השקעות ושירותי "בק אופיס", שירותי ניהול סיכונים, שירותי sox, פעילות דוברות, שירותי תיווך באמצעות סוכני החברה, שירותי תפעול, ניהול ואחזקה של מערכות המחשב ושירותי תפעול, תיווך והפצה של מוצרי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח.

ב. החברה התקשרה בהסכם מסגרת עם חברה קשורה - מנורה מבטחים ניהול וחיתום בע"מ, לקבלת שירותי ייעוץ להנפקת התחייבויות פיננסיות.

ג. החברה התקשרה בהסכמים עם חברות קשורות, אשר מוחזקות על ידי החברה האם להשכרת חלק משטחי משרדיה בבית מנורה ברחוב ז'בוטינסקי 23 רמת גן.

ד. החברה התקשרה עם חברות קשורות נוספות, אשר לחברה האם יש בהן החזקות מהותיות, בהסכמי הלוואה בתנאי שוק ובסכומים לא מהותיים. עסקאות אלה אושרו על ידי האורגנים המוסמכים בהתאם להוראות הדין.

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

	2021		2020		2019	
	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים	סכום
		אלפי ש"ח		אלפי ש"ח		אלפי ש"ח
הטבות לטווח קצר	4	9,580	4	8,717	4	8,471

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים (המשך)

1) תנאי כהונתו והעסקתו של מר ארי קלמן, יו"ר דירקטוריון החברה המכהן גם כמנכ"ל מנורה החזקות

ביום 27 באוגוסט, 2003, אישרו דירקטוריון החברה האם מנורה החזקות והאסיפה הכללית, את תנאי כהונתו והעסקתו של מנכ"ל החברה האם ויו"ר דירקטוריון החברה, ה"ה ארי קלמן, לתקופה של 15 שנים החל מאוגוסט 2003. לאחר המועד האמור, יחודש ההסכם אוטומטית לשנה בכל פעם אלא אם כן הודיע מי מהצדדים על אי חידושו. תנאי העסקתו של היו"ר עולים בקנה אחד עם מדיניות התגמול של החברה האם והחברה בכפוף לסטיות לא מהותיות, ובהתאם להוראות חוזר התגמול בגופים מוסדיים (להלן - "**חוזר התגמול**"), הכל כמפורט להלן: על פי הסכם ההעסקה שבתוקף, זכאי היו"ר לשכר חודשי בסך 141 אלפי ש"ח, למענק שנתי מובטח בסך של 591 אלפי ש"ח (צמוד למדד יוני 2003) ללא הפרשות סוציאליות, ולתנאים נלווים כפי שנהוג למנהלים בדרגת משרתו. שכרו צמוד למדד בתוספת ריאלית של 1% לשנה, ואיננו כולל תגמול משתנה כלשהו. במקרה של סיום העסקה, זכאי היו"ר להודעה מוקדמת של 12 חודשים. כמו כן, במקרה של סיום יחסי עובד מעביד (למעט במקרה של נסיבות פוטרות) יהא היו"ר המכהן זכאי לתוספת של 50% על מרכיב פיצויי הפיטורים שהיה מגיע לו על פי החוק בתוספת מרכיב פיצויי הפיטורים שיצטבר לזכותו בפוליסות ביטוח המנהלים שלו. בנוסף, במקרה של סיום יחסי עובד מעביד עקב פיטורים, יהיה זכאי היו"ר המכהן להמשך תשלום השכר והתנאים הנלווים לתקופה נוספת של 12 חודשים (מעבר לתקופת ההודעה המוקדמת האמורה לעיל) בתמורה להתחייבותו לאי תחרות במשך תקופה של שנתיים, וזאת כל עוד לא מתקיימים בין העובד לבין צד ג' כלשהו יחסי עובד-מעביד. תנאי העסקתו של היו"ר הינם בהתאם למדיניות התגמול של החברה, למעט לעניין המענק הקבוע (חלף מענק משתנה), למעט גידול ריאלי בשכר (חלף הצמדה למדד בלבד), תשלום בגין הודעה מוקדמת ובמקרה של פיטורים (בשל התחייבות לאי תחרות) לתקופה מצטברת של 24 חודש (חלף תקופת הודעה מוקדמת והסתגלות, מצטברת, של 16 חודשים).

במקביל ובנוסף להסכם ההעסקה אושרה למר קלמן תכנית מניות שעיקרה הקצאה של 4% ממניות החברה אשר הומרו, במהלך השנים, למניות מנורה החזקות. יצוין, כי בחודש אוגוסט 2013, הבשילו מלוא המניות בהתאם לתכנית כאמור. נכון למועד זה, מחזיק מר קלמן ב-1,719,034 מניות מנורה החזקות, באמצעות נאמן, המהוות 2.72% מהונה המונפק והנפרע של מנורה החזקות.

החל מיום 1 בינואר, 2012 מקבל היו"ר את שכרו מהחברה האם (לעניין דמי ניהול מהחברה לחברה האם ראה סעיף ב' לעיל).

בחודש אוגוסט 2016, אישרו האסיפה הכללית של החברה ושל החברה האם עדכון למדיניות התגמול שלהן (להלן - "מדיניות התגמול"). בהתאם לאמור בזימון האסיפה של החברה האם, מנכ"ל החברה האם ויו"ר דירקטוריון החברה, יהא זכאי לתנאי הכהונה שנקבעו בהסכם העסקתו כמפורט לעיל, אשר יחולו בכפוף למגבלות קוגנטיות הקבועות בחוק לתגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "**חוק התגמול**"), וזאת כל עוד לא יובא עדכון תנאי ההסכם לאישור בהתאם ובכפוף להוראות חוק התגמול. לעניין זה, "**מגבלות קוגנטיות**" - מגבלות ותקרות תגמול שלא ניתן לאשרן כדין בהתאם להוראות חוק התגמול. כן הובהר במסגרת מדיניות התגמול, כי אם וככל שסך התגמול הכולל (בהתאם למדיניות התגמול ותכנית המענקים כפי שתהיה מעת לעת), ובכלל זה, בהתאם להסכמים קיימים, יעלה על המגבלות הקוגנטיות, יופעל מנגנון "קטימה" של מרכיבי תגמול עודף ו/או משתנה תחילה, אם וככל שקיימים. בהמשך לאמור, נשלחה הודעה ליו"ר החברה, כי לאור העובדה שהסכם ההעסקה הקיים עימו יכול שיחרוג, בנסיבות מסוימות, מהמגבלות הקוגנטיות, יופעל, בנסיבות כאמור, מנגנון "קטימה" כך שהתגמול המשתלם לו, החל ממועד כניסת חוק התגמול לתוקף ביום 12 באוקטובר 2016 (להלן: "המועד הקובע"), לא יעלה על התקרה האמורה.

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים (המשך)

1) תנאי כהונתו והעסקתו של מר ארי קלמן, יו"ר דירקטוריון החברה המכהן גם כמנכ"ל מנורה החזקות (המשך)

בחודש יולי 2019, אישרה האסיפה הכללית של החברה עדכון במדיניות התגמול ובכלל זה, לעניין תקרות עלות העסקה שנתית לנושאי משרה, כמפורט להלן. בהתאם לאמור, ובהינתן גידול בעלות ההעסקה של עובד בעל השכר הנמוך ביותר תקרת עלות ההעסקה השנתית של נושאי המשרה לרבות המנכ"ל תעלה, תוך צמצום, לענייננו, של "מנגנון הקטימה" שהוחל על המנכ"ל כנ"ל בהתאמה, ובלבד שעלות ההעסקה לא תעלה על 3.5 מיליון ש"ח כולל הפרשות סוציאליות.

עלות השכר של מר קלמן, המכהן כיו"ר החברה, עמדה על סך של 3,464 אלפי ש"ח, על סך של 3,275 אלפי ש"ח ועל סך של 2,971 אלפי ש"ח בשנים 2021, 2020, ו- 2019, בהתאמה.

2) תנאי כהונתו והעסקתו של מר יהודה בן אסאייג, מנכ"ל החברה

בחודש אוגוסט 2017, אישר דירקטוריון החברה את מינויו של ה"ה יהודה בן אסאייג כמנכ"ל החברה, וזאת בתוקף מיום 1 בספטמבר, 2017, ולאחר שהתקבל אישור הממונה למינוי.
בחודש ספטמבר 2017, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה את תנאי העסקתו תוך התחייבות לרצף זכויות בגין כהונתו כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ עובר למינויו כאמור, וכמפורט להלן: על פי הסכם ההעסקה זכאי המנכ"ל לשכר חודשי בסך 170 אלפי ש"ח צמוד למדד, להמשך תוקף מענק השימור בסך של 400 אלפי ש"ח עד לשנת 2018, ללא הפרשות סוציאליות, לתנאים נלווים כפי שנהוג למנהלים בדרגת משרתו ולתגמול משתנה תלוי ביצועים, בהיקף של 4 עד 6 משכורות חודשיות ("מענק מטרה") עבור עמידה מדויקת (100%) ביעדים, בהתאם לתכנית תגמול שנתית, ובכפוף לאישור האורגנים המוסמכים. לכל אחד מהצדדים זכות להביא ההסכם לסיומו בכל עת בהודעה מוקדמת מראש ובכתב של שישה חודשים (להלן: "תקופת ההודעה המוקדמת"), כשלחברה זכות להודיע על ויתור על עבודה בפועל בתקופת ההודעה המוקדמת. בנוסף, במקרה של סיום העסקה, מכל סיבה שהיא (למעט בנסיבות פוטרות), המנכ"ל יהיה זכאי לתקופת הסתגלות בת שישה חודשים נוספים שמניינם יחל ממועד סיום תקופת ההודעה המוקדמת ("תקופת הסתגלות"). המנכ"ל לא יהא רשאי לעבוד בחברה אחרת בתקופת ההודעה המוקדמת, אף אם ויתרה החברה על עבודתו בפועל. בתקופת ההסתגלות, המנכ"ל יהיה רשאי, בכפוף להוראות בדבר איסור תחרות, לעסוק בעיסוקים נוספים לרבות כאלה המתחרים עם עיסוקה של החברה ו/או החברה ו/או שבעתיים יש לו ניגוד עניינים עימן ("עיסוק נוגד"), ובלבד שהודיע על כך מראש ובכתב לחברה, ובמקרה זה, לא יהיה זכאי לכל תשלום נוסף בגין תקופת ההסתגלות, וזאת החל ממועד תחילת העיסוק כאמור. החברה תהא רשאית להפסיק עבודת המנכ"ל ולפטרו ללא הודעה מוקדמת בנסיבות מיוחדות (כגון; הפרת אמונים ו/או פסד דין חלוט בעבירה כלפי החברה שיש עימה קלון). יצוין, כי במקרה של הפסקת עבודה בנסיבות כאמור לא יהא העובד זכאי להפרשות החברה ו/או לחלק החברה כהגדרתו בהסכם.
יצוין, כי תנאי ההעסקה של המנכ"ל יחולו בכפוף למגבלות הקוגנטיות הקבועות בחוק לתגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק התגמול"). לעניין זה, "**מגבלות קוגנטיות**" - מגבלות ותקרות תגמול שלא ניתן לאשרן כדין בהתאם להוראות חוק התגמול. בהתאם, ואם וככל שסך התגמול הכולל (בהתאם למדיניות התגמול ותכנית המענקים כפי שתהיה מעת לעת), ובכלל זה, בהתאם להסכמים קיימים, יעלה על המגבלות הקוגנטיות, יופעל מנגנון "קטימה" של מרכיבי תגמול עודף ו/או משתנה תחילה, אם וככל שקיימים. בהמשך לאמור, נשלחה הודעה למנכ"ל החברה, כי לאור העובדה שהסכם ההעסקה הקיים עימו יכול שיחרוג, בנסיבות מסוימות, מהמגבלות הקוגנטיות, יופעל, בנסיבות כאמור, מנגנון "קטימה" כך שהתגמול המשתלם לו, לאחר מועד כניסת חוק התגמול לתוקף מיום 12 באוקטובר 2016 (להלן: "המועד הקובע"), לא יעלה על התקרה האמורה.

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים (המשך)

2) תנאי כהונתו והעסקתו של מר יהודה בן אסאייג, מנכ"ל החברה (המשך)

בחודש יולי 2019, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה עדכון במדיניות התגמול, ובכלל זה, לעניין תקרות עלות העסקה שנתית לנושאי משרה, כמפורט להלן. בהתאם לאמור, ובהינתן גידול בעלות ההעסקה של עובד בעל השכר הנמוך ביותר תקרת עלות ההעסקה השנתית של נושאי המשרה לרבות המנכ"ל תעלה, תוך צמצום, לענייננו, של "מנגנון הקטימה" שהוחל על המנכ"ל כנ"ל בהתאמה, ובלבד שעלות ההעסקה לא תעלה, בכל מקרה, על 3.5 מיליון ש"ח כולל הפרשות סוציאליות.

בחודש פברואר 2020, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה, את עדכון שכרו החודשי של מר יהודה בן אסאייג, לסך של 195 אלפי ש"ח, ובתוקף החל מחודש ינואר 2020.

בחודש יולי 2021, אישרו וועדת התגמול ודירקטוריון החברה את עדכון מדיניות התגמול, ובכלל זה, תוך הוספת אפשרות למתן תגמול בגין אי תחרות למנכ"ל המכהן לתקופה של 9 חודשים נוספים מעבר לתקופת ההודעה המוקדמת (6 חודשים) ותקופת ההסתגלות (6 חודשים) הקבועים בהסכם ההעסקה עימו.

תנאי העסקתו של מר בן אסאייג הינם בהתאם למדיניות התגמול של החברה.

עלות השכר של מר בן אסאייג, המכהן כמנכ"ל החברה, עמדה על סך של 3,497 אלפי ש"ח, על סך של 3,281 אלפי ש"ח ועל סך של 3,070 אלפי ש"ח בשנים 2021, 2020, ו- 2019, בהתאמה.

3) תנאי כהונה של קרוב משפחה של איש מפתח ניהולי

בחודש מרס 2016, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה, וכן וועדת הביקורת של החברה האם, בהתאמה, את תנאי כהונתו והעסקתו של מר מיכאל קלמן, בנו של מנכ"ל מנורה החזקות ויו"ר דירקטוריון החברה, כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף אלמנטרי בחברה ובתוקף מחודש ינואר 2016. בהתאם להסכם ההעסקה, מר קלמן יהיה זכאי ל- 13 משכורות חודשיות בסך 65 אלפי ש"ח, צמודות, מדי שנה, למדד המחירים לצרכן, ולהודעה מוקדמת של 90 יום; הפרשות פנסיוניות וסוציאליות (לרבות קרן השתלמות ואי כושר עבודה) כמקובל, וכן לתנאים נלווים נוספים כפי שנהוג לבעלי תפקיד בדרגת משרתו, ובכלל זה, תשלום חלף העמדת רכב צמוד, בסך חודשי של 7 אלפי ש"ח, וכן לכתב התחייבות לשיפוי ולביטוח דירקטורים ונושאי משרה כמקובל לנושאי משרה בחברה.
בנוסף, זכאי מר קלמן לתגמול משתנה תלוי ביצועים, בהיקף של 4 משכורות חודשיות ("מענק מטרה") עבור עמידה מדויקת (100%) ביעדים, וכן, בהתאם להחלטות האורגנים המוסמכים מחודש מרס 2018, למענק שימור בסך של 500 אלפי ש"ח לתקופה של 3 שנים, החל מחודש ינואר 2018, אשר ישולם בסוף חודש דצמבר 2020 בהתקיים יחסי עובד מעביד עימו במועד האמור ולמעט בנסיבות פוטרות, והכל, בהתאם לתכנית תגמול השנתית ובאישור האורגנים המוסמכים.
בחודש ינואר 2019, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון מנורה ביטוח, וכן וועדת הביקורת של החברה, בהתאמה, את עדכון שכרו החודשי ומענק המטרה (לעמידה ב- 100% יעדים) של מר מיכאל קלמן, לסך של 75 אלפי ש"ח ולהיקף של 5 משכורות חודשיות, בהתאמה, ובתוקף החל מחודש ינואר 2019.

בחודשים פברואר ומאי 2021, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה את עדכון שכרו החודשי ומענק המטרה (לעמידה ב- 100% יעדים) של מר מיכאל קלמן, לסך של 85 אלפי ש"ח ולהיקף של 6 משכורות חודשיות, בהתאמה, ובתוקף החל מחודש ינואר 2021, מענק תלוי ביצועים לטווח ארוך (כהגדרתו במדיניות התגמול) בסך של כ- 637 אלפי ש"ח, המותנה בעמידה ביעדים אישיים ובתקופת העסקה של 3 שנים וכן מענק מיוחד (כהגדרתו במדיניות התגמול) בהיקף של שכר חודשי, בשל עמידה בהישגים יוצאי דופן.

תנאי העסקתו של מר קלמן הינם בהתאם למדיניות התגמול של החברה.
עלות השכר של מר קלמן עמדה על סך של 2,375 אלפי ש"ח, סך של 1,989 אלפי ש"ח וסך של 2,025 אלפי ש"ח לשנים 2021, 2020, ו- 2019, בהתאמה.

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים (המשך)

4) מדיניות תגמול לנושאי משרה בכירה בחברה

נושאי המשרה בחברה, לרבות נושאי משרה המכהנים הן בחברה והן בחברה האם ("נושאי משרה משותפים"), כפופים למדיניות התגמול בחברה ולעניין נושאי המשרה המשותפים גם בהתאם למדיניות התגמול שאומצה בחברה האם, אשר אושרו בהתאם להוראות הדין והרגולציה הרלבנטיים לחברות האמורות, ובפרט בהתאם לחוזר 2-9-2014, שעניינו מדיניות תגמול בגופים מוסדיים כפי שעוגן בחלק 1 לשער 5, פרק 5 שכותרתו "תגמול" בחוזר המאוחד (להלן: "חוזר התגמול").

יצוין, כי החברה פועלת לעדכון מדיניות התגמול בהתאם לחוזרים המתפרסמים בנושא זה, מעת לעת.

במדיניות התגמול של החברה הוגדרו, בין היתר, המטרות והשיקולים המרכזיים בקביעתה, שעיקרם מניעת תמריצים שיעודדו נטילת סיכונים שאינם עקביים עם יעדיה ארוכי הטווח של החברה, עם מדיניות ניהול הסיכונים שלה, ועם הצורך בניהול מושכל של כספי החוסכים באמצעותה; נקבעו עקרונות להתאמת תגמול לנושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי (כהגדרתם בחוזר) ועובדים המועסקים בפונקציות בקרה; נקבע יחס רצוי בין רכיב התגמול הקבוע לרכיב המשתנה לנושאי משרה; נקבעו טווחי שכר רצויים לנושאי משרה; נקבעו עקרונות להתאמה של רכיב משתנה, בין היתר, לסיכונים המהותיים בחברה; נקבעו עקרונות להגדרת תכנית מענקים שנתית, תנאי סף לחלוקתם, עקרונות על פיהם יחושב המענק השנתי תוך התחשבות, בין היתר, גם ביעדי תשואה למבוטחים ועמיתים ומנגנון דחיה של תשלום רכיב משתנה; נקבעו עקרונות ותקרות לתנאי סיום העסקה של בעל תפקיד מרכזי וכן כללים להשבה ו/או הפחתה של רכיב משתנה במקרים מסוימים.

מדיניות התגמול תחול על תגמול שיאושר החל ממועד אימוץ המדיניות על-ידי החברה, ואין בה כדי לפגוע בהתקשרויות קיימות.

בחודש יולי 2019, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה עדכון למדיניות התגמול של החברה, בדרך שתאפשר התאמת המדיניות לחוק התגמול באופן שנקבעה תקרת תגמול כולל לנושאי המשרה בהתאם לסעיף 2(ב) לחוק התגמול, לאמור עד פי 35 מהתגמול ששולם בשנה הקלנדרית שקדמה לשנה הרלוונטית לעובד בעל השכר הנמוך ביותר, לרבות עובד קבלן כוח אדם, צמוד לעליית מדד המחירים לצרכן, הכל על בסיס משרה מלאה לנושא המשרה ולעובד בעל השכר הנמוך ביותר (להלן: "מגבלות תקרת התגמול") תוך יישום "מנגנון קטימה" בהתאם למגבלות האמורות; לעניין זה, יצוין, כי התגמול לצורך חישוב מגבלת תקרת התגמול לא יכלול מס שכר, הפרשות לתשלום פנסיוני ולפיצויי פיטורים על פי דין (להלן: "הפרשות סוציאליות"), וכי החברה רשאית לשאת בעלות ההוצאה העודפת למס הנובעת מחוק התגמול כתוצאה מעלות תגמול כאמור. מבלי לגרוע מהאמור, התגמול לנושא משרה לא יעלה, בכל מקרה, על 3.5 מיליון ש"ח כולל הפרשות סוציאליות. בנוסף, התווספה למדיניות התגמול הוראה המאפשרת למנכ"ל לאשר שינוי לא מהותי (שאינו עולה על 15% מסך התגמול במצטבר לתקופת ההעסקה) בתנאי התגמול של נושא משרה הכפוף לו. כן בוצעו במדיניות התגמול תיקוני נוסח והגהה טכניים נדרשים, לרבות מכוח השינויים המפורטים לעיל.

בחודש פברואר 2021, אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה, עדכון למדיניות התגמול של החברה, שעניינו "הרכיב המשתנה", ובכלל זה, הוספת אפשרות הענקה, מעת לעת, לנושאי משרה בחברה, מענק תלוי ביצועים לטווח ארוך, בנוסף למענק שנתי ו/או מענק מיוחד, אשר לא יעלה על 3 משכורות חודשיות לשנה, זאת בכפוף לעמידה במספר תנאים מצטברים, ובכלל זה, תקופת העסקה, ועמידה ביעדים אישיים.

מדיניות התגמול המלאה מפורסמת באתר האינטרנט של החברה.

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים (המשך)

4) מדיניות תגמול לנושאי משרה בכירה בחברה (המשך)
בחודש מאי 2021, אישרו וועדת התגמול ודירקטוריון החברה, עדכון למדיניות התגמול של החברה, שעניינו תיקון בסעיף "מענק תלוי ביצועים לטווח ארוך" ובכלל זה עדכון אופן חישוב ציון המענק האישי כדלקמן: המענק האישי יתבסס על עמידה בציון משוקלל של 75 לפחות בממוצע לשנה בתקופת המענק, "ממוצע משוקלל" – 20% יעדי חברה, 60% יעדים אישיים ו 20% הערכת מנהל. המענק ישולם באופן יחסי בהתאם לשיעור העמידה בפועל ביחס לציון משוקלל של 75, וזאת בכפוף לעמידה כתנאי סף מינימלי, בציון של 60 בממוצע לתקופת המענק ברכיב היעדים האישיים בלבד והמשך קיום יחסי מעסיק-עובד במלוא תקופת המענק.

בחודש יולי 2021, אישרו וועדת התגמול ודירקטוריון החברה, עדכון למדיניות התגמול של החברה, שעניינו הוספת סעיף שעניינו "תגמול בגין אי תחרות למנכ"ל", כך שיעמוד על שווי מקסימלי של 9 משכורות חודשיות בתוספת הפרשות סוציאליות ותנאים נלווים.

בחודש נובמבר 2021 אישרו וועדת התגמול ודירקטוריון החברה, עדכון למדיניות התגמול של החברה, בנושאים העיקריים הבאים: עדכון פרק התגמול ההוני במדיניות התגמול המאפשר תגמול כאמור באמצעות מגוון כלים הוניים ומעין הוניים תוך הגדרת פרמטרים כמותיים ואיכותיים שונים, כגון: תקופת התכנית המינימלית, תקרת ההטבה ותקופות הבשלה, עדכון היחס בין מרכיבי חבילת התגמול הכולל לגבי מנכ"ל/נושא משרה בכיר, וכן עדכון על דרך הבניית השיקולים במסגרת רכיב הערכת מנהל במסגרת רובד התגמול המשתנה באמצעות מענק שנתי לנושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי.

להלן פירוט בדבר שלבי יישום מדיניות התגמול של החברה לעניין הרכיב המשתנה:

שלב א' - בחינת עמידה ביעדי סף

תנאי הסף (תנאים מצטברים) לתשלום המענק בשנה מסוימת הינם:

1. עמידה ביעד הרווח הכולל לפני מס ומענקים של מנורה מבטחים החזקות, בנטרול אירועים חריגים (בכפוף לאישור ועדת הביקורת והדירקטוריון), בשיעור של 75% לפחות, לפי חישוב ממוצע משוקלל (כאשר לשנה בגינה משולם המענק השנתי יינתן משקל של 50%, לשנה שלפניה משקל 30% ולשנה שלפניה משקל של 20%).
2. השגת תשואת רווח כולל על ידי מנורה מבטחים החזקות (לפי רווח כולל המיוחס לבעלי המניות) בשיעור של 7% ומעלה בשנת המענק. בתשואה של עד 4%, לא ישולם המענק השנתי, ובשיעור תשואה שבין 4% ל- 7%, ישולם חלק יחסי של המענק השנתי, על בסיס ליניארי, כאשר ב- 4% תשואה ישולם 4/7 מהמענק השנתי המחושב בהתאם למדיניות, ב- 5% ישולם 5/7 מהמענק המחושב וכן הלאה.
3. תשואה ריאלית חיובית (לפחות בגובה האינפלציה) עבור החוסכים, לפי ממוצע משוקלל (כאשר לשנה בגינה משולם המענק השנתי יינתן משקל של 50%, לשנה שלפניה משקל 30% ולשנה שלפניה משקל של 20%), בהתאם לתיק משוקלל (ביחס לנכסים צבורים בתחילת השנה) של קרן י' שבניהול החברה והמסלול הכללי של מנורה מבטחים פנסיה (לשעבר - מבטחים החדשה) שבניהול מנורה מבטחים פנסיה וגמל (בנטרול תשואה הנובעת מאג"ח מיועדות ו/או מאיזון אקטוארי).

במקרה של אי-עמידה בתנאי סף לתשלום המענק השנתי, יכול שישולם מענק בסך כספי מצטבר, שלא יעלה על 40% מסך מענקי המטרה של נושאי המשרה (סך התקציב). תשלום כאמור יבוצע בכפוף לעמידה של נושא המשרה בציון של 85% לפחות במדדים האישיים (ממוצע משוקלל כולל ציון הערכת מנהל). המענק השנתי כאמור לא יעלה על 75% ממענק המטרה של נושא המשרה, והינו כפוף לאישור ועדת הביקורת והדירקטוריון.

שלב ב' - חלוקת המענק לנושאי המשרה

לכל נושא משרה ובעל תפקיד מרכזי הכפוף למדיניות התגמול נקבע פוטנציאל מענק (להלן - "מענק מטרה") עבור עמידה מדויקת (100%) ביעדים ומענק מקסימלי לעמידה עודפת (עד 150%) ביעדים (להלן- "טווח המענק"), והכל כנגזרת של מספר משכורות.

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים (המשך)

4) מדיניות תגמול לנושאי משרה בכירה בחברה (המשך)

לכל נושא משרה נקבעו רמות המדידה, הרכיבים הרלוונטיים והמשקל לכל רכיב. המדדים שעל פיהם יחושב המענק השנתי לכל נושא משרה שייכלל בתכנית המענקים, אופן הגדרתם, חישובם ומשקלותיהם יוגדרו מידי שנה ויאושרו על ידי האורגנים המוסמכים. המדדים שייקבעו יבוססו על ביצועים ברמות מדידה שונות, אשר ייתכן ויכללו - ביצועים ברמת החברה, האגף/היחידה וביצועים אישיים לרבות על פי הערכת מנהל, בהתאם למשקלות שנקבעו, תוך אבחנה בין מנהל עסקי לבין מנהל יחידת מטה לבין פונקציות בקרה, כאשר לכל מדד ייקבעו היעדים הרלוונטיים ומשקל אותו מדד בחישוב המענק. בכל מקרה, משקל מרכיב הערכת המנהל לא יעלה על 3 משכורות. המדדים לפיהם יחושב המענק עבור נושאי משרה שייכללו בתכנית המענקים, יהיו תלויים בעמידה בקריטריונים שנקבעו מראש;

הקריטריונים יהיו ניתנים למדידה ומשקלם של משתנים פיננסיים, משתני שוק ומשתנים חשבונאיים, בסך המענק השנתי יהיה (ככל הניתן) גבוה מ-50%. על אף האמור, אפשר כי חלק לא מהותי מהמענק השנתי יוענק על פי קריטריונים שאינם ניתנים למדידה, בהתחשב בתרומתו של נושא המשרה לחברה ולניהול כספי החוסכים באמצעותה (ככל שרלוונטי לתפקיד); יצוין, כי עבור פונקציות בקרה, יתכן ולא יכללו משתנים פיננסיים, משתני שוק ומשתנים חשבונאיים במסגרת המדדים למענק.

היחס בין הקריטריונים לעיל ישקף את מאפייני התפקיד ותחומי האחריות של בעל התפקיד המרכזי כאמור; הערכת הביצועים לפי הקריטריונים תהא מבוססת על מדדי ביצוע, ובכללם מדדי ביצוע ארוכי טווח וכן על מדדי יחוס והשוואה; תקופת המדידה של מענק שנתי התלוי בתוצאות ניהול השקעות החברה או של כספי חוסכים באמצעותה תהא שלוש שנים.

המענק לכל בעל תפקיד מרכזי, יחושב כמכפלה של הציון המשוקלל של מדדי החברה, המדדים האישיים (אגף/יחידה) והערכת המנהל, בהתאם למשקלות שנקבעו בתוכנית המענקים השנתית, במענק המטרה של נושא המשרה.

ד. הטבות לצדדים קשורים ולבעלי עניין אחרים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2021		2020		2019	
	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים	סכום
		אלפי ש"ח		אלפי ש"ח		אלפי ש"ח
דמי ניהול לשאינם מועסקים בחברה או מטעמה	6	1,044	6	973	6	867

הגמול הניתן לכלל הדירקטורים בחברה למעט הגמול לה"ה ערן גריפל, מהווה את הגמול המרבי בהתאם לחוזר "גמול לדירקטורים חיצוניים בגופים מוסדיים" (2009-9-4), כפי שעוגן בחלק 1 לשער 5, פרק 5 שכותרתו "תגמול" בחוזר המאוחד.

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ה. הכנסות והוצאות מצדדים קשורים ומבעלי עניין

חלק מפעילותה הכספית והביטוחית של החברה נעשה עם צדדים קשורים ובעלי עניין במהלך העסקים הרגיל ובמחירי שוק. במהלך שנת 2021, נערכו עסקאות ביטוח שונות בחברה עבור נושאי משרה, ובכלל זה, עבור בעל השליטה וקרוביו. כל העסקאות הנ"ל נעשו במהלך העסקים הרגיל ובתנאי שוק מקובלים. יצוין, כי בהתאם להוראות סעיפים 117(1א) ו- 117(2א) לחוק החברות, ובהתאם לתקנון החברה, אישרו ועדת הביקורת של החברה, ושל החברה האם, בחודש נובמבר 2020 (בתוקף לשנת 2021), , כי עסקאות כנ"ל בהיותן עסקאות במהלך העסקים הרגיל ובתנאי "ישירים" (תנאים הניתנים באופן כללי לעובדי החברה) הינן בגדר סוג של עסקאות שאינן חריגות ואשר הטיפול בהן יעשה בהתאם לנהלי עסקאות בעלי עניין, ללא צורך באישור פרטני.

יצוין, כי בין החברה לחברות קשורות שלה מתקיימות מעת לעת עסקאות מסוגים שונים, לרבות ערבויות, הסכמי ניהול ומתן שירותים, הלוואות והסכמי נשיאה בהוצאות. יתרות שטרם נפרעו לתום השנה אינן מובטחות ויישובן נעשה במזומן. לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2021, 2020 ו- 2019 החברה לא רשמה כל הפרשה לחובות מסופקים בגין סכומים לקבל מצדדים קשורים.

ו. ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

בחודש אוגוסט 2019, באישור ועדת הביקורת, דירקטוריון החברה והאסיפה הכללית בחברה, אושר חידוש התקשרות בפוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה, לרבות עבור בעל השליטה בחברה, ובחברות הבנות של החברה האם, עד ליום 31 ביולי 2020, בתנאים כמפורט לעיל.

בחודש ספטמבר 2020, באישור ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה ובחודש דצמבר 2020 באישור האסיפה הכללית בחברה, אושרה התקשרות בפוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה, לרבות עבור בעל השליטה בחברה, ובחברות הבנות של החברה האם, עד ליום 31 באוגוסט 2021, בגבול אחריות מצטבר לקבוצת מנורה מבטחים כולה בגובה של 97.5 מיליון דולר, המורכב מפוליסת בסיס בסך 10 מיליון דולר למנורה החזקות ולחברות הבנות שלה, וכיסוי משותף בפוליסת מטריה, לכלל החטיבות בקבוצת מנורה מבטחים בגבול אחריות כולל של 87.5 מיליון דולר נוספים.

בחודש נובמבר 2021, באישור ועדת התגמול ודירקטוריון החברה ובחודש פברואר 2022 באישור האסיפה הכללית בחברה, אושרה התקשרות בפוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה, לרבות עבור בעל השליטה בחברה, ובחברות הבנות של החברה האם, עד ליום 31 באוגוסט 2022, בגבול אחריות מצטבר לקבוצת מנורה מבטחים כולה בגובה של 97.5 מיליון דולר, המורכב מפוליסת בסיס בסך 10 מיליון דולר למנורה החזקות ולחברות הבנות שלה, וכיסוי משותף בפוליסת מטריה, לכלל החטיבות בקבוצת מנורה מבטחים בגבול אחריות כולל של 87.5 מיליון דולר נוספים.

באור 37: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ז. הענקת כתבי פטור והתחייבות לשיפוי נושאי משרה ודירקטורים

ביום 24 בנובמבר, 2011 אישרה האסיפה הכללית של החברה (לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת ביום 21 בנובמבר 2011 ואישור הדירקטוריון ביום 24 בנובמבר 2011 וכן לאחר קבלת אישור האורגנים המוסמכים של החברה האם, הענקת כתבי פטור ושיפוי, בין היתר, לעניין הרחבת החבויות ו/או ההוצאות בגינן תהיה החברה רשאית להעניק שיפוי ו/או ביטוח לדירקטורים ונושאי משרה בנוגע להליכים מנהליים שונים בהתאם להוראות חוק ייעול הליכי אכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 וחוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, ובהתאם אישרה הענקת כתב שיפוי חדש, על ידי החברה, לה"ה ערן גריפל, קרובו של בעל השליטה בחברה דאז בגין כהונתו כדירקטור בחברה. סכום השיפוי למקבלי השיפוי, במצטבר, לא יעלה על 25 מיליון דולר ארה"ב לנושא משרה ו- 30 מיליון דולר ארה"ב לאירוע, כולל סכום הביטוח שבפוליסת הביטוח ובכל מקרה, לא יעלה השיפוי על 25% מההון העצמי של החברה לפי הדוחות הכספיים המאוחדים שלה ערב מתן השיפוי. בכל מקרה, על פי כתב השיפוי, סכום השיפוי (נטו) לאחר הפחתות של תגמולי ביטוח ששולמו בגין אותו אירוע על פי פוליסות ביטוח נושאי משרה שרכשה החברה, לפי שיקול דעתה, אם רכשה, או בשל סכום השיפוי ששולם על ידי החברה בגין אותו אירוע מכוח כתבי שיפוי קודמים שהוענקו, לא יעלה, בכל מקרה, על 25% מההון העצמי של החברה לפי הדוחות הכספיים המאוחדים שלה, ערב מתן השיפוי. כתב השיפוי האמור נועד להוסיף ולא לגרוע מכל כתב שיפוי קודם אשר הוענק (ככל שהוענק), והכל בהתאם למותר על פי דין ואולם, סך התחייבויות החברה לשיפוי לא יעלה בסכום על האמור בכתב השיפוי האמור.

ביום 5 בינואר, 2015, וכחלק מאישור תנאי העסקתו של ה"ה ערן גריפל כיו"ר דירקטוריון החברה האם, אישרה האסיפה הכללית של החברה, לאחר קבלת אישור הדירקטוריון מיום 26 בנובמבר 2014 ואישור ועדת ביקורת מיום 23 בנובמבר 2014, מתן כתבי התחייבות לשיפוי בחברה, בה הוא מכהן כדירקטור, בנוסחים המקובלים ליתר נושאי המשרה בחברה, ובהתאם למדיניות התגמול בחברה. כתב השיפוי שהעניקה החברה הינו בהתאם למגבלות שנקבעו לעניין זה בחוק החברות ואילו ההתחייבות לשיפוי מוגבלת לסך של 25 מיליוני דולר לנושא משרה ולסך של 30 מיליוני דולר לכלל מקבלי השיפוי באירוע בודד ובכל מקרה, לא יעלה השיפוי על 25% מההון העצמי של החברה לפי הדוחות הכספיים המאוחדים שלה ערב מתן השיפוי.

ביום 30 במאי, 2016, אישר ואשרר דירקטוריון החברה, לאחר אישור ואשרור ועדת הביקורת, מיום 26 במאי, 2016, בהתאמה, הענקת כתב פטור לנושאי משרה בחברה, בכפוף לסעיפים 259 ו-263 לחוק החברות ולהוראות מדיניות התגמול בחברה והענקת כתבי פטור והתחייבות לשיפוי לנושאי משרה בחברה, זאת בהמשך להחלטת דירקטוריון החברה מיום 24 בנובמבר 2011.

ביום 9 ביוני, 2016 אישרה ואשררה האסיפה הכללית של החברה, לאחר קבלת אישור ואשרור דירקטוריון החברה מיום 30 במאי 2016, בהתאמה, הענקת כתב פטור לדירקטורים ובכללם ערן גריפל, מבעלי השליטה בחברה, בכפוף לסעיפים 259 ו-263 לחוק החברות ולהוראות מדיניות התגמול בחברה, והענקת כתבי פטור והתחייבות לשיפוי לדירקטורים בחברה, זאת בהמשך להחלטת דירקטוריון החברה מיום 24 בנובמבר 2011, לפיה, אושרה הענקת כתב פטור והתחייבות לשיפוי, כמפורט לעיל, לנושאי משרה אשר כיהנו באותו מועד, ואשר מונו מעת לעת מאותו מועד ואילך.

ביום 5 בספטמבר 2017 וביום 30 בספטמבר 2020, אשררו האסיפות הכלליות של החברה האם - מנורה מבטחים החזקות, בהמשך להחלטות דלעיל, ולמען הסדר הטוב, כי כתבי הפטור והשיפוי שהוענקו מעת לעת למר ערן גריפל, מבעלי השליטה בחברה, הינם בתוקף ממועד הענקתם בפועל וכל עוד מר גריפל מכהן בתפקידו.

ח. תכנית אופציות לעובדים

בחודש דצמבר 2021 אישר דירקטוריון החברה האם תכנית תגמול מבוסס מניות למנהלים ועובדים בקבוצת מנורה מבטחים. במסגרת תכנית התגמול, הקצתה החברה האם ללא תמורה לניצעים, ובכלל זה למנהלים ועובדים בחברה, עד 2,900,000 אופציות בלתי סחירות ובלתי ניתנות להעברה הניתנות למימוש לעד 2,900,000 מניות רגילות של החברה (בכפוף להתאמות וליתר הוראות תכנית האופציות (להלן: "התכנית"). האופציות שהוקצו על פי התכנית הוקצו במסלול רווח הון והופקדו בידי נאמן, אשר יחזיק בהן בנאמנות עבור העובדים במשך התקופה הקבועה לכך בפקודה ובתקנות מכוחה.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות

בשנים האחרונות ניכר גידול משמעותי בהיקף הבקשות לאישור תובענות ייצוגיות המוגשות נגד החברה ובכמות התובענות שהוכרו כייצוגיות. זאת, כחלק מגידול כללי של בקשות לאישור תובענות כייצוגיות בכלל, לרבות כנגד חברות העוסקות בתחומי העיסוק של החברה, אשר נובע בעיקרו מחקיקת חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 ("חוק תובענות ייצוגיות"). מגמה זו מגדילה באופן מהותי את פוטנציאל החשיפה של החברה להפסדים במקרה של אישור תביעה כייצוגית כנגדה.

בקשה לאישור תובענה כייצוגית ניתן להגיש בתביעה מהסוג כמפורט בחוק האמור או בעניין שנקבע בהוראת חוק מפורשת אחרת כי ניתן להגיש בגינה תובענה ייצוגית. יצוין, כי החל משנת 2006, ההגדרה של תביעה שבגינה ניתן להגיש בקשה לאישורה כייצוגית כלפי החברה, הינה הגדרה רחבה הכוללת כל עניין שבין חברה ללקוח, בין אם הצדדים התקשרו בעסקה ובין אם לאו. על מנת שבקשה לאישור תובענה ייצוגית תאושר על התובע הייצוגי להוכיח, בין היתר: (1) קיומה של עילת תביעה אישית (2) כי העילה מבוססת דיה כדי כך שמתקיים סיכוי לכאורה לזכיית התובע בתביעתו (3) כי עילת התביעה מעוררת שאלה מהותית של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה המיוצגת וקיימת אפשרות סבירה שהשאלות המשותפות יוכרעו לטובת הקבוצה (4) התובענה הייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת לבירור המחלוקת (5) התאמת התובע ובא כוחו לייצג את הקבוצה המיוצגת.

בקשות לאישור תובענות כייצוגיות מוגשות באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות. ההליך הדיוני בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות נחלק לשני שלבים עיקריים: ראשית, שלב הדיון בבקשה לאישור התובענה כייצוגית ("בקשת האישור" ו- "שלב האישור", בהתאמה). במידה ובקשת האישור נדחית באופן חלוט - תם שלב הדיון ברמה הייצוגית. על החלטה בשלב האישור ניתן להגיש בקשת רשות ערעור לערכאות הערעור. בשלב השני, במידה ובקשת האישור מתקבלת, תתברר התובענה הייצוגית לגופה ("שלב התובענה כייצוגית"). על פסק דין בשלב התובענה כייצוגית ניתן להגיש ערעור לערכאות הערעור.

במסגרת המנגנון לפי חוק תובענות ייצוגיות קיימים, בין היתר, גם הסדרים ספציפיים לעניין הסכמי פשרה, הן בשלב האישור והן בשלב התובענה כייצוגית, וכן הסדרים לעניין הסתלקות התובע מבקשת האישור או מהתובענה הייצוגית.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות אשר בהם, להערכת ההנהלה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, יותר סביר מאשר לא ("more likely than not") כי טענות ההגנה של החברה ו/או חברות מאוחדות תתקבלנה וההליך ידחה (לגופו או, במקרה של תובענה ייצוגית, ידחה בית המשפט את אישורה כייצוגית), לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בהליכים אשר בהם, יותר סביר מאשר לא ("more likely than not") כי טענות ההגנה של החברה ו/או חברות מאוחדות, כולן או חלקן ידחו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי החברה ו/או החברות המאוחדות. בהליכים אשר מצויים בשלב ראשוני ולא ניתן להעריך את סיכויי ההליך, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים ראה סעיף א1' ס"ק 6-7 ו- 9-22, סעיף א2' ס"ק 1-9 וסעיף א3' ס"ק 1 להלן). במקרה בו, במי מההליכים יש לחברה ו/או לחברות מאוחדות נכונות לפשרה, נכללה הפרשה בגובה הנכונות לפשרה, וזאת אף אם יותר סביר מאשר לא ("more likely than not") כי טענות ההגנה של החברה ו/או חברות מאוחדות תתקבלנה או שההליך מצוי בשלב ראשוני שבו לא ניתן להעריך את סיכויי ההליך.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המתוארות בסעיף א1' ס"ק 1-5 ו- 8 להלן, אשר אושרו כייצוגיות על ידי בית המשפט המחוזי, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי החברה ו/או החברות המאוחדות, אלא אם להערכת ההנהלה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, יותר סביר מאשר לא ("more likely than not") כי טענות ההגנה של החברה ו/או חברות מאוחדות בתביעה לגופה תתקבלנה והתובענה, אף אם תנוהל כתובענה ייצוגית, תידחה.

יצוין, כי לעניין באור זה, תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית תיחשב כמהותית אם הסכום הנתבע בה, עולה על סך של 15 מיליוני ש"ח.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות:

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
1.	01/2008 מחוזי - ת"א	מבוטחים בביטוח חיים נ' החברה וחברות ביטוח נוספות.	הטענה הינה גבייה ביתר ושלא כדין לכאורה של מרכיב תשלום בפוליסות המכונה "תת שנתיות". עילות תביעה: הפרת הוראות הדין הרלבנטיות, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט. סעדים עיקריים מבוקשים: החזר סכום התת שנתיות שנגבה שלא כדין, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן.	כל מבוטח אשר נגבה ממנו בגין מרכיב תשלום בפוליסות המכונה "תת שנתיות", בנסיבות ובסכום החורגים מהוראות הדין.	ביום 19 ביולי 2016, החליט בית המשפט המחוזי לאשר את התובענה כתובענה ייצוגית. עילת התביעה העיקרית שאושרה היא עשיית עושר ולא במשפט, תוך דחיית עילות נטענות נוספות. הסעד המבוקש הינו החזר הסכומים שנגבו שלא כדין בשבע השנים שקדמו להגשת התובענה וצו עשה המורה לנתבעת לתקן את התנהלותה. ביום 26 בספטמבר 2016, הגיש התובע ערעור לבית המשפט העליון בדבר דחיית הטענה הפרטנית כנגד חלק מהמשיבות (ובכללן החברה), שעניינה גביית "תת שנתיות" בשיעור העולה (לפי הטענה) על המותר בדין. ביום 15 בדצמבר 2016, הגישה החברה בקשת רשות ערעור על ההחלטה לאשר את התובענה כייצוגית. ביום 31 במאי 2018, ניתן פסק דין המקבל את הבר"ע ודוחה את הערעור ואולם, ביום 26 ביוני 2018 הגיש התובע בקשה לדיון נוסף בפסק הדין. ביום 2 ביולי 2019, קיבל בית המשפט העליון את הבקשה לקיים דיון נוסף. ביום 4 ליולי 2021, ניתן פסק דין בעתירה לדיון נוסף, ונקבע בו כי ההחלטה שאישרה את התובענה כייצוגית תחזור ותעמוד על כנה, כך שבקשת האישור תתקבל והתיק יחזור לבית המשפט המחוזי שידון בתובענה הייצוגית לגופה.	כ- 2.3 מיליארד ש"ח, בגין תקופה של 7 השנים האחרונות. מתוכם יוחסו להחברה כ- 229 מיליון ש"ח.

(1) תאריך הגשת התובענות והבקשות הינו התאריך המקורי בו הוגשו. הערכאה המצוינת הינה הערכאה בה הוגש ההליך במקור.

(2) מבוסס על הקבוצה אותה ביקש התובע לייצג לפי כתב התביעה, המהווה בסיס לאומדן סכום התובענה.

(3) סכום התביעה המפורט לעיל הינו הסכום שהוערך ע"י התובע בעת הגשת התובענה. הסכומים הנקובים בתובענות מוערכים ע"י התובע בהתאם לאומדנים של הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג. ישנן תובענות בהן התובע לא נקב בסכום תביעה, ועל כן לא צוין. ככל וצוין על ידי התובע סכום שיוחס לחברה, קיימת התייחסות מפורשת.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך ועדכון (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
2.	04/2009 מחוזי - מרכז	מבוטח בביטוח בריאות נ' החברה.	הטענה בתובענה היא שבפוליסות ביטוח בריאות בהן המבוטח בחר שלא לתבוע את הפוליסה ולקבל את מחצית ערכו של "טופס 17" הנתבעת עורכת חישוב של תגמולי הביטוח, באופן המפחית את סכום התגמולים המגיע לתובעת ולחברי הקבוצה. עילות התביעה: הטעיה והפרת חוזה הביטוח בניגוד לדין. סעדים עיקריים מבוקשים: השבת תגמולי ביטוח לחברי הקבוצה וצו המחייב את הנתבעת לפעול מעתה ואילך בהתאם לפרשנות התובעת את הפוליסה.	כלל המבוטחים בביטוח בריאות שעברו ניתוח אלקטיבי שבעלויותיו נשאה קופת החולים בה הם חברים, ולא הנתבעת.	ביום 16 באוגוסט, 2012 אישר בית המשפט את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית בעילה של הפרת חוזה. ביום 4 בפברואר, 2013 החליט ביהמ"ש העליון לדחות את בקשת רשות הערעור שהגישה החברה תוך קביעה כי שמורות לה כל טענותיה, היה ויוגש ערעור על פסק הדין הסופי. ביום 4 באפריל, 2013, הוגש כתב תביעה מתוקן ע"י התובעת, בהמשך לכך, הגישה החברה כתב הגנה. ביום 8 במאי, 2016 ניתן פסק דין הדוחה את התובענה. ביום 23 ביוני 2016, הגישה התובעת ערעור לבית המשפט העליון על החלטת בית המשפט המחוזי לדחות את התובענה. ביום 19 ביולי 2017, קבע בית המשפט העליון, כי בהסכמת הצדדים (שהתקבלה בעקבות המלצת בית המשפט), תתקבל בקשת החברה לצירוף ראיה נוספת בערעור, ומשכך הוחזר הדיון בקשר עם הראיה הנוספת לבית המשפט המחוזי לצורך מתן פסק דין משלים. כן נקבע כי זכויות הצדדים שמורות להם בהתייחס לפסק דינו המשלים של בית המשפט המחוזי. ביום 26 בפברואר 2020, ניתן ע"י בית המשפט המחוזי פסה"ד המשלים הקובע כי בפס"ד המקורי נפלה טעות. בית המשפט המחוזי קבע כי לאור העדר האפשרות לקבל את עלות הניתוח עבור קופת החולים, אזי על הנתבעת לקיים את הוראות הפוליסה בקירוב, ומשכך עליה לשלם לחברי הקבוצה פיצוי בגובה ההפרש שבין מחצית הסכום שהנתבעת שילמה עבור כל סוג ניתוח זהה של מבוטחיה בתקופה הרלבנטית, בבית חולים פרטי שהנתבעת השתתפה במימונו, לבין סכום הפיצוי ששילמה הנתבעת בפועל לחברי הקבוצה שעברו ניתוח במימון קופת החולים בגין כל סוג ניתוח. ביום 7 ביוני 2020, הגישה החברה ערעור לביהמ"ש העליון. בנוסף, הגישה החברה בקשה לביהמ"ש המחוזי לעיכוב ביצועו של פסק הדין עד להכרעה בערעור, ובקשה זו התקבלה. התובעת הגישה ערעור שכנגד בקשר להגדרת הקבוצה ותקופת ההתיישנות.	סכום העולה על 10 מיליון ש"ח.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך ועדכון (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
3.	04/2010 מחוזי - מרכז	מבוטחים בביטוח חיים ובריאות נ' החברה וחברות ביטוח נוספות.	הטענה העיקרית בתובענה הינה שבעת ביטול הביטוח, מכל סיבה שהיא, המשיבות גובות פרמיות עודפות שלא כדין ממבוטחים. כמו כן, לפי הטענה בעת ביצוע החזר פרמיה של החלק היחסי שנגבה ביתר, ההחזר מבוצע בערכים נומינליים. עילות תביעה: הפרות חוק הפיקוח וחוק חוזה הביטוח, חוסר תום לב, הטעיה, מצג שווא, ועשיית עושר ולא במשפט. סעדים עיקריים מבוקשים: החזר סכום הפרמיות העודפות שנגבו שלא כדין ו/או שלא הוחזרו שלא כדין ו/או של הפרשי שערוך שלא שולמו לכאורה לחברי הקבוצה, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר בתובענה.	כל מי שהוא ו/או שהיה מבוטח אצל מי מבין המשיבות בפוליסת ביטוח כלשהיא (למעט פוליסת ביטוח רכוש) או יורשו של מבוטח כאמור ופוליסת הביטוח הופסקה מסיבה כלשהיא בין אם עקב ביטולה על ידי המבוטח ובין אם עקב קרות אירוע ביטוח.	ביום 23 ביוני, 2015, אישר בית המשפט את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית לגבי חלק מהעילות והסעדים שנתבקשו. ביום 29 בספטמבר 2016, הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה. ביום 14 ביוני 2017, ניתנה החלטת בית המשפט, במסגרתה הורה בית המשפט על מינוי בודק (רו"ח) לבדיקת הסכם הפשרה.	כ- 225 מיליון ש"ח לכלל המשיבות.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך ועדכון (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
4.	04/2011 מחוזי - מרכז	מבוטח בביטוח חיים נ' החברה וחברות ביטוח נוספות.	גביית כספים, ללא כל עיגון בהסכם בין הצדדים, המהווים לטענת התובעים שיעור נכבד מן הפרמיה המשולמת על ידי המבוטח והמכונים "גורם פוליסה" ו/או "דמי ניהול אחרים". עילות תביעה: הטעיית לקוחות הן בשלב הטרום חוזי והן בשלב החוזי; הפרה של הוראות הדין ובפרט של חוק הפיקוח והתקנות מכוחו; חוסר תום לב; התעשרות שלא כדין; הפרת הסכם; הפרת חובת חקוקה; תנאי מקפח בחוזה אחיד. סעדים עיקריים מבוקשים: תשלום סכום פיצוי/השבה השווה לסכום גורם הפוליסה שנגבה מחברי הקבוצה המיוצגת בפועל, בצירוף 85% מהתשואה שנמנעה מהם ביחס לסכום זה בשל כך שנוכה מן הפרמיה ולא הושקע בעבורם ולאור זכאותה של חברת הביטוח ל- 15% מהתשואה; מתן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את הדרך בה הן נוהגות בכל הקשור בגביית "דמי ניהול אחרים" ו/או "גורם פוליסה".	כל מי שהוא מבוטח של המשיבות בפוליסות ביטוח חיים משולבות חיסכון שנערכו בין השנים 1982 - 2003, ושנגבה ממנו סכום כלשהו כ"גורם פוליסה" ו/או כ"דמי ניהול אחרים".	ביום 10 ביוני, 2015, הוגש הסדר פשרה על ידי הצדדים, לאישור בית המשפט ("הסדר הפשרה"). ביום 11 ביוני, 2015 הורה בית המשפט על מינוי בודק להסדר הפשרה ועל קבלת התייחסות היועץ המשפטי לממשלה להסדר. ביום 18 באוקטובר, 2015, ובהמשך להגשת חוות דעת הבודק והתנגדות שהוגשה להסדר הפשרה, התקיים דיון בו הביע בית המשפט עמדתו הראשונית לפיה נטייתו הברורה הינה שלא לאשר את ההסדר כפי שהוגש ותוך שהוא ממליץ לצדדים לשפר את תנאי ההסדר באופן משמעותי. ביום 21 בנובמבר, 2016, דחה בית המשפט את הסדר הפשרה וכן אישר באופן חלקי את התובענה כייצוגית. ביום 12 בינואר, 2017, הגישו המבקשים כתב תביעה בתובענה הייצוגית. ביום 16 במאי 2017, הגישו המשיבות לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור על החלטת האישור ועל דחיית הסדר הפשרה. ביום 12 ביוני 2017, ניתנה החלטת בית המשפט העליון בבקשה לעיכוב ביצוע, לפיה ההליך המתנהל בבית המשפט המחוזי יותלה עד להחלטה אחרת. ביום 6 בפברואר 2019, הודיעו המשיבות, בהמשך להצעת בית המשפט העליון, על משיכת בקשת רשות הערעור, ולפיכך התובענה לגופה תחזור לדיון בבית המשפט המחוזי לתחילת שלב ההוכחות. במקביל, ועל דעת ביהמ"ש, מתקיים הליך גישור מוסכם.	סך של כ-254 מיליוני ש"ח מתוך סך כולל של כ-2.3 מיליארד המיוחס לכלל המשיבות.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך ועדכון (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
5.	09/2015 מחוזי - ת"א	מבוטח בפוליסות ביטוח נ' החברה	התעלמותה (לפי הטענה) של הנתבעת במודע ובמכוון, כמדיניות, מחובתה על פי דין ומכוח ההלכה הפסוקה, כאשר היא משלמת תגמולי ביטוח ללא ריבית כדין. עילות תביעה: עשיית עושר ולא במשפט, הפרת חוזה, קיפוח, הפרת הוראות הממונה והפרת חובה חקוקה. סעדים עיקריים מבוקשים: להצהיר ולקבוע כי הנתבעת מפרת את חובתה לצרף ריבית והצמדה כדין לתגמולי ביטוח המשולמים על ידה ולהורות לה לתקן את מדיניותה באופן מיידי מכאן ואילך; לחייב את הנתבעת לשלם לחברי הקבוצה ריבית צמודה כדין כהגדרתה בסעיף 1 לחוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א-1961 או בהתאם לשיעור הריבית ההסכמית שנקבעה בפוליסה (הגבוה מביניהם), בגין התקופה שתחילתה במועד קרות מקרה הביטוח ועד תשלום תגמולי הביטוח בפועל, או לחילופין, בגין התקופה שתחילתה 30 יום מיום מסירת תביעת הביטוח לנתבעת ועד למועד תשלום תגמולי הביטוח בפועל; לחייב את הנתבעת לשלם לחברי הקבוצה הפרשי הצמדה וריבית בגין תשלום חסר שבוצע על ידה, ממועד תשלום תגמולי הביטוח בחסר ועד למועד בו תשלם הנתבעת לחברי הקבוצה את הריבית הצמודה; בנוסף ו/או לחילופין, היה ובית המשפט יקבע כי פיצוי לחברי הקבוצה אינו מעשי, להורות על מתן פיצוי לטובת הציבור.	כל מי שקיבל במהלך 7 השנים שקדמו להגשת התובענה ו/או יקבל עד למתן פסק הדין בתובענה, תגמולי ביטוח מן המשיבה, מבלי שצורפה לתגמולי הביטוח ריבית כדין.	התובענה כמפורט להלן אושרה כתובענה ייצוגית. יצוין, כי לאחרונה התקבל פסק דין בעניין דומה ("עניין בר") כנגד חברות ביטוח אחרות הקובע כי "יום מסירת התביעה" (כנזכר בסעיף 28א לחוק חוזה הביטוח) ממנו מתחיל המרוץ 30 הימים שלאחריהם תתווסף ריבית צמודה לתגמולי הביטוח הוא המועד שבו התקבלה לראשונה בחברת הביטוח או אצל סוכן הביטוח, לפי המוקדם, פנייה המעידה על כך שהמבוטח (או צד ג' או המוטב) מעוניין לקבל תגמולי ביטוח ללא צורך בצירוף מסמך כלשהו. ביום 18 במאי 2021, הגישו הנתבעות בעניין בר ערעור על פסק הדין לביהמ"ש העליון. במקביל, אישר ביהמ"ש המחוזי ביום 26 במאי 2021 את התובענה כנגד החברה כייצוגית. ביום 14 בדצמבר 2021, החברה הגישה כתב הגנה מטעמה.	כ- 50 מיליוני ש"ח לכל הפחות.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
6.	09/2015 מחוזי - ת"א	מבוטח בפוליסות ביטוח החברה נ' וכנגד 4 חברות מנהלות נוספות	גביית דמי ניהול גבוהים בהרבה מן הראוי, בשל כך שהנתבעות חולקות את דמי הניהול עם הסוכנים וכשהן משלמות לסוכנים שיעור מדמי הניהול הנגבים על ידן, ובכך לפי הטענה, הן גורמות לסוכנים להימצא בניגוד עניינים, תוך הפרת חובת הנאמנות שלהן כלפי חברי הקבוצה. עילות התביעה: הפרת חובת הנאמנות שהן חבות מכוח חוק הגמל; פעולה בניגוד אינטרסים מול הסוכנים; הפרת תקנון הקרן; רשלנות וגזל לפי פקודת הנזיקין; עשיית עושר ולא במשפט וחוסר תום לב בקיום חוזה. סעדים עיקריים מבוקשים: סעד הצהרתי לפיו הנתבעות חייבות לשנות את הסדר התגמול עם הסוכנים ולהתאימו לחוק; קביעת דמי הניהול הנכונים ואת העמלה הראויה שיש לשלם לסוכנים וחיוב הנתבעות בהחזרת דמי הניהול שנגבו על ידן ביתר.	עמיתי קופות הגמל המנוהלות על ידי הנתבעות שנגבו מהם דמי ניהול תוך מתן עמלה לסוכנים הנגזרת מגובה דמי הניהול.	התובענה מצויה בשלב הבקשה לאישור כתובענה ייצוגית. מנורה מבטחים פנסיה וגמל הגישה בקשה לסילוק על הסף בשל העדר יריבות. ב"כ התובעים הודיע כי "מתוך פליטת קולמוס וטעות סופר" הוגשה הבקשה כנגד מבטחים פנסיה וגמל ולא כנגד החברה. ביום 3 באפריל 2017, קבע בית המשפט כי התביעה נגד מנורה מבטחים פנסיה וגמל תמחק ובמקומה תבוא החברה. החברה הגישה תגובתה לבקשה. התובענה מצויה בשלב הסיכומים.	לפי הערכה כ - 2 מיליארד ש"ח לכלל הנתבעות.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
7.	03/2016 מחוזי - מרכז	מבוטחים בפוליסת ביטוח רכב נ' החברה.	הפחתה מתגמולי הביטוח סכומי מע"מ ו/או פיצוי בגין ירידת ערך וביצוע תשלום מופחת של שכר טרחת שמאי, לכאורה, בניגוד לדין. עילות התביעה: הפרת חובה חקוקה, עשיית עושר ולא במשפט, תרמית, הפרת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981, הפרת תקנות הפיקוח על עסקי הביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב) התשמ"ו-1986 ותקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986, הפרת חוזה והפרת חובת תום הלב. סעדים עיקריים מבוקשים: חיוב המשיבה להשיב את סכומי המע"מ, סכומי ירידת הערך שלא שולמו לחברי הקבוצה וכן את סכומים שלא שולמו בהחזר שכר טרחת שמאי, בערכים ריאליים כשהם כוללים הפרשי הצמדה וריבית כדין; ולקבוע כי שיטת ההפחתה לפיה פועלת המשיבה מנוגדת לדין ולהורות למשיבה לחדול מין השימוש בה.	כל מבוטח, מוטב או צד שלישי אשר לא תיקן את הנזק שנגרם לרכוש המבוטח עובר להגשת תביעה לקבלת תגמולי ביטוח, ושולמו לו פיצויים, תגמולי ביטוח ו/או שיפוי ו/או החזר שכר טרחת שמאי, שלפי הטענה, הופחתו מהם סכומים בניגוד לדין, ובכלל זה סכום המע"מ ו/או ירידת הערך, או חלקם.	התובענה מצויה בשלב הבקשה לאישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה תגובתה לבקשה. התיק הופנה לגישור.	לא כומת. הוערך ב כ-60 מיליון ש"ח בשנה.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
8.	09/2016 מחוזי - מרכז	מבוטח בפוליסת "טופ פיננס" נ' החברה.	גביית רכיב "הוצאות ניהול השקעות" ("הוצאות ישירות") וזאת מעבר לדמי הניהול, בהיעדר, לכאורה, הוראה בפוליסה המאפשרת לגבותו. עילות התביעה: גביית ההוצאות הישירות בהיעדר זכות חוזית לביצועה תוך הפרת הפוליסה, תוך הטעיה, אי גילוי, חוסר תום לב והפרת חובת הנאמנות. סעדים עיקריים מבוקשים: (א) השבה של ההוצאות הישירות שנגבו על ידי החברה; (ב) צו האוסר על החברה לגבות מחברי הקבוצה הוצאות ישירות; (ג) פסיקת גמול לתובע המייצג ושכר טרחה לבאי כוחו.	כל בעלי פוליסת "טופ פיננס" של הנתבעת, בעבר ובהווה ובשבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה.	ביום 31 במאי 2019, ניתנה החלטת בית המשפט המחוזי, במסגרתה אישר בית המשפט ניהול התובענה כייצוגית. ביום 26 בספטמבר 2019 הגישו הנתבעות בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי, וביום 3 בנובמבר 2019, קבע ביהמ"ש העליון כי הבקשה לרשות ערעור מצריכה תשובה וכן הורה ליועץ המשפטי לממשלה להגיש את עמדתו בכתב לבקשה. ביום 13 באוגוסט 2020, הודיע היועץ המשפטי לממשלה על התייצבותו כצד להליך, ובמקביל הגיש את עמדתו לפיה קיים עיגון חוזי בפוליסות הביטוח לגביית הוצאות ניהול השקעות מנכסי החוסכים ועל כן לגישתו לא קיימת אפשרות סבירה שהתובענות הייצוגיות יתקבלו. נוכח האמור סבור היועמ"ש כי על בית המשפט לקבל את בקשת רשות הערעור והערעור לגופו, ולהורות על דחיית התובענות.	כ- 23.6 מיליוני ש"ח.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
9.	09/2016 מחוזי - ת"א	מבוטח בפוליסת ביטוח בריאות נ' החברה וחברות ביטוח נוספות.	גביית פרמיות, לכאורה, מן המבוטחים בביטוח בריאות, בגין כיסויים מיותרים שהמבוטחים אינם זקוקים להם, וכן מכירה, לכאורה, במודע ובמכוון, פוליסות ביטוח בריאות הכוללות כיסויים אשר למבוטח אין כל צורך בהם, שכן הוא מחזיק בביטוח בריאות משלים מטעם קופת החולים אליה הוא משתייך. עילות התביעה: הטעייה, התעשרות שלא כדין ועשיית עושר ולא במשפט, הפרת חובת תום הלב, הפרת חובה חקוקה, הפרה של הוראות הדין לרבות חוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981, וחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, הפרה של הוראות חוזר הממונה מס' 2007-1-6 וכן תניה מקפחת בחוזה אחיד בניגוד לחוק החוזים האחידים, התשמ"ג-1982. סעדים עיקריים מבוקשים: (א) החזר של סכומי הפרמיות העודפים שנגבו לכאורה שלא כדין; (ב) צו עשה המורה למשיבות לשנות את דרך פעולתן כפי המתואר בתובענה; (ג) תשלום גמול למבקשים ושכר טרחה לבא כוחם בשיעור יחסי לשווי הסעד ממנו ייהנו חברי הקבוצה; (ד) כל סעד נוסף כפי שבית המשפט ימצא לנכון בנסיבות העניין.	כלל מבוטחי הנתבעת בשבע השנים האחרונות, בפוליסת בריאות הכוללת כיסויים חופפים באופן מלא או חלקי.	התובענה מצויה בשלב הבקשה לאישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה תגובתה לבקשה. ביום 5 באוקטובר 2020, ניתן פסק דין הדוחה את בקשת האישור והתובענה. ביום 22 בנובמבר הגיש התובע לבית המשפט העליון ערעור על פסק דין. ביום 24 בדצמבר, 2020 הגישה החברה ערעור שכנגד. הערעורים מצויים בשלב הסיכומים.	כ-4.45 מיליארד ש"ח לכלל הנתבעות; חלקה היחסי של החברה הוערך ב כ-314 מיליון ש"ח.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
10.	01/2017 -בית דין אזורי לעבודה ת"א	מבוטח בביטוח מנהלים נ' החברה.	גביית רכיב "הוצאות ניהול השקעות" ("הוצאות ישירות"), בפוליסות ביטוחי מנהלים המשווקות על ידי הנתבעת, וזאת, לפי הטענה, מעבר לדמי הניהול ו/או דמי הביטוח ובהיעדר הוראה בפוליסה המאפשרת לגבותו. עילות התביעה: הפרת הוראות הפוליסה, הפרת חובת האמון, הפרת חובת הגילוי והפרת חובת תום הלב במשא ומתן, מסירת תיאור מטעה תוך הפרת חוק הפיקוח על שירותים פיננסים (קופות גמל), התשס"ה-2005, וחוק הפיקוח על שירותים פיננסים (ביטוח), התשמ"א-1981. סעדים עיקריים מבוקשים: (א) פיצוי של חברי הקבוצה בגין הנזקים שנגרמו להם לכאורה תוך השבת כלל הסכומים שנגבו לכאורה בניגוד לפוליסה כנטען לעיל, והעברתם ישירות ליתרת הכספים הצבורה בפוליסה; (ב) צו האוסר על הנתבעת לגבות מחברי הקבוצה הוצאות ישירות כאמור; (ג) פסיקת גמול לתובע המייצג ושכ"ט לבאי כוחו.	כל המבוטחים בביטוחי המנהלים ששווקו על ידי הנתבעת (משתתף ברווחים, "מרב", "סטטוס" וכיו"ב), אשר נגבו מהם הוצאות ניהול השקעות כאשר הפוליסה לא כללה הוראה המאפשרת לגבות הוצאות אלו.	התובענה מצויה בשלב הבקשה לאישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה תגובתה לבקשה. התובענה מצויה בשלב הסיכומים.	כ-185 מיליון ש"ח.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
11.	07/2018 מחוזי-מרכז	מבוטחים בפוליסת ביטוח רכב נ' החברה	אי פיצוי מבוטחים שרכשו "פוליסות לביטוח כלי רכב שאינו פרטי ומסחרי עד 3.5 טון", בגין נזק של ירידת ערך שנגרם לרכבם עקב תאונה מכוסה. עילות התביעה העיקריות הינן: הפרת חוזה, עשיית עושר ולא במשפט הטעיה חוסר תום לב וניצול מצוקה ותנאי מקפח בחוזה אחיד. סעדים עיקריים מבוקשים: להוציא צו עשה/סעד הצהרתי ולהורות לנתבעת להכיר בנזק של ירידת ערך עקב תאונה כנזק מכוסה על פי הפוליסה; לפצות את מבוטחיה בגין נזק של ירידת ערך עקב תאונה וליתן כל סעד אחר הנראה לבית המשפט הנכבד כצודק בנסיבות העניין.	כל מבוטחי המשיבה, אשר בוטחו ב'פוליסה לבטוח כלי רכב שאינו פרטי ומסחרי עד 3.5 טון', ואשר ארעה לרכבם תאונת דרכים, בעקבותיה נגרם לרכבם נזק של ירידת ערך אשר המשיבה לא פיצתה אותם בגינו.	התובענה מצויה בשלב הבקשה לאישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה תגובתה לבקשה. התובענה מצויה בהליך גישור. בשל כך שהליך הגישור הגיע למבוי סתום חזרה התובענה לדיון בבית המשפט.	63 מיליון ש"ח

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
.12	12/2018 מחוזי- ת"א	מבוטח בפוליסת ביטוח מבנה נ' החברה ואח'	עניינה של התובענה בטענה לגבייה ביתר, בניגוד לדין, של פרמיות ביטוח מיותרות בגין פוליסות ביטוח מיותרות שהופקו לבעלי מבנים - שנטלו הלוואת משכנתא ונדרשו לבטח את המבנה לטובת הבנק המלווה - למרות שבעת הפקתן, היתה כבר קיימת, בין אם אצל אותו מבטח ובין אם אצל מבטח אחר, פוליסה אשר ביטחה את אותו מבנה ביחס לאותה תקופה, והכל, על פי הטענה, תוך הפרה של הוראות הדין ותוך הטעיית המבוטחים. עילות התביעה העיקריות על פי הבקשה הן, בין היתר: הטעייה, הפרת חובת תום הלב, רשלנות, עשיית עושר ולא במשפט, והפרת חובה חקוקה. הסעדים העיקריים להם עותרים התובעים הינם: החזר של סכומי הפרמיות העודפים שנגבו מהם, לפי הטענה, שלא כדין, וכן צו עשה המורה למשיבים לשנות את דרך פעולתם.	כל מי שנטל הלוואת משכנתא מאחד או יותר מהמשיבים 7-4 ובוטח ע"י אחת או יותר מהמשיבות 3-1 בפוליסת ביטוח מבנה המהווה אחת מתוך שתי הפוליסות או יותר בקשר לאותו מבנה במהלך אותה תקופה.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה תגובתה לבקשה.	כ- 280 מיליוני ש"ח לכלל הנתבעות
.13	11/2019 מחוזי - ת"א	מבוטח בפוליסת בריאות נ' החברה	עניינה של הבקשה בטענה כי הנתבעת מייקרת, לכאורה, את דמי הביטוח בניגוד לטבלת השתנות דמי הביטוח המפורטת ברשימת התנאים המצורפת לפוליסה וכן משנה, לכאורה, את דמי הביטוח במהלך תקופת הביטוח, באופן שדמי ביטוח קבועים הופכים לדמי ביטוח משתנים, באופן חד צדדי ולפי הטענה, בלתי חוקי.	כל מבוטחי הנתבעת, לרבות בפוליסות ביטוח בריאות, סיעוד, חיים, מכל מין וסוג, אשר במהלך 7 השנים שקדמו להגשת התובענה, הנתבעת העלתה את דמי הביטוח שהם משלמים, במועדים ובתעריפים שאינם מפורטים בפוליסה ו/או מבוטחים שהנתבעת ייקרה את דמי הביטוח שהם משלמים אף שבפוליסה שלהם הובהר (לפי הטענה), כי דמי הביטוח הם קבועים.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה תגובתה לבקשה. התובענה מצויה בהליך גישור. ביום 10 במרץ 2021, הודיע המבקש כי הליך הגישור הסתיים ללא הסכמות והתיק חזר לביהמ"ש. ביום 2 באוגוסט 2021, התקיים דיון קדם משפט בו הסכימו הצדדים לקיים הליך גישור נוסף.	לפחות 25 מיליוני ש"ח

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (פהמשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
14.	12/2019 מחוזי - מרכז	מבטוח בפוליסת ביטוח חיים נ' החברה	עניינה של הבקשה בטענה כי הנתבעת גובה, לכאורה דמי ביטוח ביתר בפוליסות ביטוח חיים אגב הלוואה לדיור וזאת במנותק מתנאי ההלוואה שלקח המבוטח מהבנק וכן לפי הטענה, מסתירה את שיעור הריבית אשר על בסיסו היא מחשבת את סכומי הביטוח, מגבילה את סכום הביטוח שישולם למבוטח בקרות מקרה ביטוח ומשנה את תנאי הביטוח בתוך תקופת הביטוח באופן חד צדדי.	כל המבוטחים או בעלי הפוליסות אשר בוטחו על ידי הנתבעת בפוליסות ביטוח חיים, מבנה, הלוואה לדיור ושילמו דמי ביטוח עודפים.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה את תגובתה לבקשה. התובענה מצויה בשלב הסיכומים.	לא כומת
15.	04/2020 מחוזי חיפה	מבוטח נ' החברה ואח'	עניינה של הבקשה בטענה כי הנתבעות גבו וממשיכות לגבות פרמיות ביטוח עודפות בביטוחי רכב חובה ורכוש על אף הפחתה מהותית בסיכון על רקע צניחה דרמטית בהיקף הנסועה כתוצאה מהתפשטות וירוס הקורונה.	כל המבוטחים בביטוח רכב חובה או במקיף או צד ג' במהלך "התקופה הקובעת" או חלק ממנה קרי- החל מ- 8 במרס 2020 מועד הסרה מלאה ומוחלטת של הגבלות התנועה שהוטלו על תושבי ישראל עקב וירוס הקורונה	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה טרם הגישה את תגובתה לבקשה.	132 מיליוני ש"ח

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
16.	04/2020 מחוזי ת"א	מבוטח נ' החברה ואח'	עניינה של הבקשה כי על הנתבעות להשיב למבוטחיהן בביטוחי רכב ודירה חלק מדמי הביטוח אשר שולמו להן, לפי הטענה ביתר וזאת נוכח הפחתה משמעותית בסיכון שנטלו על עצמן, שמקורה בהשלכות התפרצות נגיף הקורונה והגבלות התנועה והפעילות אשר הוטלו בגינה, אשר הובילו להפחתת היקף הנסועה ולירידה משמעותית בנזקי גוף ורכוש.	כל המבוטחים בביטוח רכב חובה או מקיף או צד ג' או בחוזה ביטוח תכולת דירה שביום 19 במרס 2020 החזיק באחת או יותר מהפוליסות האמורות ואשר לנוכח הפחתה הנטענת בסיכון הקשור לכל אחת מהפוליסות האמורות לא קיבל החזר ו/או הודעה על החזר עתידי ו/או זיכוי בגין דמי ביטוח	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה טרם הגישה את תגובתה לבקשה. ביום 22 בפברואר 2021, ניתנה החלטה במסגרתה נמחקה התובענה ביחס לביטוחי רכב תוך שנקבע כי תובענה זו תמשיך להתברר בכל הנוגע לביטוח דירות.	97 מיליוני ש"ח
17.	04/2020 מחוזי מרכז	מבוטח נ' החברה ואח'	עניינה של הבקשה כי הנתבעות אינן מפחיתות ואינם משיבות למבוטחיהן בביטוח רכב חובה ורכוש (מקיף וצד ג') דמי ביטוח אשר שולמו על ידם, לכאורה ביתר לאור הפחתה קיצונית ברמת הסיכון אליה חשופות הנתבעות לאור ירידה דרמטית על רקע צמצום הפעילות במשק בשל התפרצות נגיף הקורונה והפחתה בהיקף התנועה בכבישים.	כל מבוטחי הנתבעות שהחזיקו ביום 12 במרס 2020 ועד למועד הגשת התובענה ("התקופה הרלוונטית") בביטוחי רכב חובה או רכוש מקיף וצד ג' ואשר לא קיבלו החזר כספי או הפחתה של דמי הביטוח ביחס לתקופה זו בשיעור ובסכום התואם את ההפחתה בסיכון הביטוחי.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה טרם הגישה את תגובתה לבקשה. יצוין, כי בקשה זו אוחדה עם הבקשה כמפורט בסעיף 15 לעיל.	107 מיליוני ש"ח

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
18.	08/2020 מחוזי - מרכז	עמית נ' החברה ואח'	עניינה של התובענה בטענה כי בעת קביעת החרגה בפוליסה בגין מצב בריאותו של המבוטח, הנתבעות גובות, לכאורה, פרמיה עודפת, וזאת מאחר שההחרגה מפחיתה, לפי הטענה, את הסיכון הביטוחי של המבטח לעומת פוליסה שלא בוצעה בה החרגה.	כל מי שבוטח במהלך התקופה שתחילתה 7 שנים קודם ליום הגשת התובענה זו וסיומה ביום אישורה של התובענה כייצוגית, בפוליסת ביטוח מסוג נכות, סיעוד, חיים, אובדן כושר עבודה, תאונות אישיות, בריאות (לרבות מחלות קשות, ניתוחים והשתלות בארץ או בחו"ל, תרופות, טיפולים אמבולטוריים או כל כיסוי רפואי אחר) שקיימת בה החרגה בפוליסה.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה טרם הגישה את תגובתה לבקשה.	כ- 1.9 מיליארד ש"ח לכלל הנתבעות מתוכם לפי הערכה 6% כנגד החברה.
19.	11/2020 : הדין האזורי תל אביב	עמית נ' החברה	עניינה של התובענה בטענה כי כאשר החברה משיבה כספים למבוטחים בעקבות גילוי טעויות בגביית הפרמיה בפוליסות חיסכון, היא משיבה את הגביה ביתר לפוליסות המבוטח, ולא משיבה את הכסף ישירות לידי המבוטח ואף לא מיידעת את המבוטח על העברת הסכום לפוליסה.	כל מבוטחי הנתבעת או מבוטח או יורש של מבוטח חויב ביתר וזכאי לכספים מהמשיבה ולא זוכה בכספים המגיעים לו מכיוון ואלו הוחזקו על ידי הנתבעת והתווספו לפוליסה המתנהלת אצלה.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה את תגובתה לבקשה.	לא כומת.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
.20	12/2020 מחוזי מרכז	מבוטח נ' החברה	עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעת משווקת פוליסות בריאות הכוללות כתבי שירות אשר אמורים לספק שירות רפואי למבוטחים, אך בפועל, לפי הטענה השירות הרפואי לא מסופק או מסופק באופן חלקי על ידי הנתבעת או מי מטעמה. עילות התביעה העיקריות על פי הבקשה הן, בין היתר: הפרת חוזה, הפרת החובה לקיום חוזה בתום לב, עשיית עושר ולא במשפט. הסעדים העיקריים להם עותקים התובעים הינם: השבת דמי הביטוח שנגבו (לפי הטענה) שלא כדין; השבת סכום ששולם באופן פרטי על ידי חברי הקבוצה לקבלת טיפול או לחלופין ההפרש בין הסכום ששילמו כאמור לבין סכום שקיבלו מהנתבעת; השבת סכומי השתתפות עצמית, והכל בתוספת הפרשי הצמדה וריבית.	כל מבוטחי הנתבעת בפוליסות בריאות הכוללות כתבי שירות אך השירות לא מסופק בפועל על ידי הנתבעת או מי מטעמה וזאת במהלך 3 שנים לפני הגשת התובענה (לעניין תשלום תגמולי ביטוח) ו- 7 שנים לפני הגשת התובענה (לעניין השבת דמי ביטוח), לפי העניין.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה את תגובתה לבקשה.	46.4 מיליון ש"ח
.21	07/2021 מחוזי ת"א	מבוטח נ' החברה ואח'	עניינה של התובענה כי בעת תשלום גמלא, הנתבעת מפחיתה את התשואה החודשית שנצברה בגין יתרת " ערך הפדיון" בשיעור של 2.5% (או בכל שיעור אחר), וזאת, לכאורה, ללא עיגון חוזי בתנאי הפוליסה ובניגוד לדין. עילות התביעה העיקריות הן, בין היתר, הפרת חוזה; הפרת חובה חקוקה; הפרת חובת גילוי, חובת אמון ותום לב, ועשיית עושר ולא במשפט. הסעדים העיקריים הם, בין היתר, ליתן צו הצהרתי לפיו ניכוי ריבית מהתשואה החודשית מהווה הפרה לפי עילות התביעה הנ"ל, ולהורות על השבה של כל הסכומים שנוכו שלא כדין בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כדין וכן להורות לנתבעות לחדול מניכוי ריבית מהתשואה החודשית.	כל מבוטחי הנתבעת אשר רכשו מהן פוליסות ביטוח חיים הכוללת צבירת חסכון, שהונפקה בין השנים 1991-2004, ואשר נוכתה ו/או תנוכה להם ריבית ששיעורה לא צוין בפוליסה.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה טרם הגישה את תגובתה לבקשה.	למעלה מ-2.5 מיליון ש"ח

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א1. להלן פירוט הבקשות בגין תובענות מהותיות ובקשות לאישורן כייצוגיות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	הקבוצה המיוצגת (2)	פרטים	סכום התביעה (3)
22.	10/2021 מחוזי מרכז	מבוטח נ' החברה	עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעת מתנה את תשלום הכיסוי בגין נכות מתאונה בפוליסות תאונות אישיות, בכך שגם הנכות תתגבש בתוך תקופת הביטוח ובכך, לפי הטענה, מונעת ממבוטחיה קבלת פיצוי בהתאם להוראות הפוליסה והדין, ובפרט לגבי פרטים שהפסיקו להיות מבוטחים בביטוח (בין אם הפסיקו את הפוליסה ביוזמתם ובין אם הופסקה הפוליסה מחמת גילם).	כל מי שרכש פוליסות ביטוח תאונות אישיות של הנתבעת וארע לו מקרה ביטוחי במהלך 7 השנים האחרונות (להלן הקבוצה המיוצגת).	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה טרם הגישה את תגובתה לבקשה.	למעלה מ- 31 מיליון ש"ח

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א2. תובענות ייצוגיות אחרות:

בנוסף לתובענות המהותיות ולבקשות לאישורן כייצוגיות, המתוארות לעיל, שאושרו או שטרם אושרו, קיימות תובענות ובקשות לאישורן כייצוגיות כאמור, אשר סכום התביעה בכל אחת מהן אינו מהותי ולפיכך לא נכלל לגביהן תיאור מפורט בדוחות הכספיים:

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות	פרטים	סכום התביעה (3)
.1	01/2017 מחוזי - מרכז	מבוטח נ' החברה וחברה נוספת.	גביית יתר על ידי הנתבעות, תוך הימנעות מלנהוג כלפי המבוטחים על פי פרקטיקה נוהגת, לפי הטענה, של הפחתה בדמי הביטוח בעת חציית מדרגת גיל ו/או ותק נהיגה המזכה בהפחתה בפרמיית הביטוח.	התובענה מצויה בשלב הבקשה לאישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה תגובתה לבקשה. הדיון בתובענה אוחד עם הדיון בתובענה הנזכרת בסעיף 3 להלן.	חלקה היחסי של החברה הוערך ב כ- 12.25 מיליון ש"ח.
.2	06/2019 מחוזי - מרכז	מבוטח נ' החברה	עניינה של התובענה הוא בטענה לפיה הנתבעת גובה מהמבוטחים דמי ביטוח בגין תקופה בה פוליסת הביטוח והנספחים שצורפו אליה אינם בתוקף וזאת בניגוד לתנאי הפוליסה ובניגוד לדין.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה טרם הגישה תגובתה לבקשה. ביום 2 בפברואר 2022 התקיים דיון, במסגרתו נקבע כי עד יום 14 במרץ 2022, יגישו הצדדים בקשת הסתלקות מתוגמלת.	מאות אלפי ש"ח (על אף הערכת התובעת הייצוגית על דרך האומדן לסך של כ- 70 מיליוני ש"ח).
.3	08/2019 מחוזי מרכז	המועצה הישראלית לצרכנות נ' החברה ואח'	עניינה של התובענה הינה בטענה כי הנתבעות, במקרה של אובדן מוחלט כתוצאה מתאונה או גניבה ("מקרה הביטוח"), אינן משיבות חלק יחסי מדמי הביטוח המיוחס לכתבי שירות שונים המצורפים לפוליסה (כגון; תיקוני דרך, גרירה ותיקון שמשות) בגין יתרת תקופת הביטוח שלאחר מועד אירוע מקרה הביטוח הנ"ל.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה תגובתה לבקשה.	לא כומת בהעדר נתונים (להערכת התובעים הייצוגיים הנזק לכלל חברי הקבוצה עולה כדי עשרות מיליוני ש"ח).

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א2. תובענות ייצוגיות אחרות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות	פרטים	סכום התביעה (3)
.4	07/2020 בית הדין האזורי לעבודה תל-אביב	מבוטח נ' החברה	עניינה של התובענה בטענה כי בית תשלום קצבה, הנתבעת, לכאורה מפרה את תנאי הפוליסה ולא מעניקה לתובע את סכום הקצבה בהתאם לתנאיה.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה את תגובתה לבקשה.	כ- 3 מיליוני ש"ח.
.5	07/2020 מחוזי תל אביב	מבוטח נ' החברה	עניינה של התובענה בטענה כי בעת תשלום תגמולי ביטוח, הנתבעת, מפרה, לכאורה, את תנאי הפוליסה ומשפה את המבוטחים בסכום הנומינאלי הנקוב בפוליסות מבלי להצמיד את הסכום הנקוב למדד המחירים לצרכן ובפרט, למדד שהיה רלוונטי בעת כריתת חוזה הביטוח.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה את תגובתה לבקשה. התובענה מצויה בהליך גישור.	למעלה מ- 2.5 מיליוני ש"ח (כולל נזק לא ממוני).
.6	11/2020 מחוזי מרכז	מבוטח נ' החברה	עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעת נמנעת במתכוון מביצוע תשלום חד פעמי בגין נכות מוחלטת ותמידית למבוטחיה אשר סובלים מאובדן כושר עבודה (להלן: "תשלום חד פעמי") וכי היא לכאורה, איננה בוחנת ו/או מיידעת את מבוטחיה בדבר הזכאות לתשלום חד פעמי כאמור.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה את תגובתה לבקשה.	לא כומת
.7	01/2021 מחוזי מרכז	מבוטח נ' החברה	עניינה של התובענה בטענה כי החברה והסוכנות שינו באופן חד צדדי את תנאי פוליסת ביטוח המבנה של המבקשים ובתוך כך ייקרו את הפרמיה בשיעור משמעותי בלי ליידע את לקוחותיהן ומבלי לקבל את הסכמתם ובניגוד להוראות הדין.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה טרם הגישה את תגובתה לבקשה. ביום 17 באוקטובר 2021, הגישו הצדדים הסדר פשרה לאישור ביהמ"ש.	7 מיליוני ש"ח

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א2. תובענות ייצוגיות אחרות: (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות	פרטים	סכום התביעה (3)
8.	02/2021 בית הדין האזורי תל אביב	מבוטח נ' החברה	עניינה של התובענה בטענה כי במקרה שבו ההפקדות בביטוח מנהלים חוצות את תקרת ההפקדות המותרת הנתבעת פותחת ללקוח באופן אוטומטי, פוליסת ביטוח מנהלים חדשה אליה מועברים הסכומים מעל לתקרת ההפקדות וזאת, מבלי ליידע את המבוטח, עובר לפתיחת הפוליסה ההפרשית, ותוך קביעת דמי ניהול בשיעור המקסימאלי מבלי לקבל את הסכמת המבוטח ולאפשר לו לכלכל את צעדיו בהתאם.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה טרם הגישה את תגובתה לבקשה.	כ- 14 מיליוני ש"ח
9.	02/2021 המחוזי לוד	מבוטח נ' החברה	עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעת מפרשת את הוראת תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח, שלפיהן יש לכלול בדו"ח התביעות של מבוטח רק תביעות שסכומן עולה על 35% מן הפרמיה השנתית שמשלם המבוטח, בצורה שרירותית וחסרת תום לב, באופן שהיא כוללת בדו"ח גם את אותם המקרים שבהם במסגרת הטיפול והבירור העצמי שלה את התביעה שהגיש המבוטח, היא שילמה כספים לגורמים שונים שאינם מבוטחים.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה טרם הגישה את תגובתה לבקשה.	לא כומת

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א3. תובענה מהותית אחרת:

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	פרטים	סכום התביעה (3)
1.	06/2016 מחוזי - מרכז	סוכן נ' החברה	לטענת הסוכן (התובע) בשל הפרת ההסכם בינו לבין החברה ובשל הפרת חובת הזהירות שלה כלפיו, בוטלו פוליסות ביטוח שתווכו על ידו בשיעורים ניכרים וסוכנות הביטוח שבבעלותו קרסה. במקביל מתנהל הליך בהוצאה לפועל אגב בקשה לביצוע שטר שהוגשה על ידי החברה.	ביום 19 ביוני 2016, הגיש הסוכן תביעה כנגד החברה. ביום 1 בספטמבר 2016, הגישה החברה כתב הגנה. ביום 6 באפריל 2017, קיבל בית המשפט העליון את בקשת הצדדים לאיחוד הליך התובענה של הסוכן עם ההליך לביצוע שטר שהוגש על ידי החברה. בהמשך להליך גישור שלא צלח, הדיון בבקשת האישור חוזר לביהמ"ש המחוזי. ביום 16 במרס, 2021, ניתן פסק דין חלקי לפיו תביעת התובע לפיצוי בגין פוליסות שבוטלו נדחתה ברובה ואילו התביעה שכנגד של החברה על פי השטר התקבלה, תוך חיוב הנתבע לשלם סך של כ- 5.75 מיליון ש"ח בתוספת ריבית צמודה בשיעור של 5% ממועד הגשת התביעה. ביום 20 במאי 2021 הגיש התובע ערעור לביהמ"ש העליון על פסה"ד בתביעה השטרית. ביום 23 בנובמבר 2021, ניתן פסק דין (משלים) סופי, לפיו, בהתאם לתחשיב מוסכם של הצדדים ומבלי לפגוע בזכויות הצדדים, התובע זכאי לפיצוי בסך של כ- 3.23 מיליון ש"ח. ביום 20 בינואר 2022, הגיש התובע ערעור לביהמ"ש העליון על פסה"ד בתביעת הביטולים.	כ- 35 מיליוני ש"ח.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א4. תובענות שהסתיימו:

מס"ד	תאריך וערכאה (1)	הצדדים	טענות מרכזיות, עילות וסעדים	פרטים	סכום התביעה (3)
.1	09/2019 בית משפט השלום בבית שאן	מבוטח נ' החברה	עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעת פועלת באופן שיטתי ומכוון בניגוד להוראות הדין החל כאשר היא מחשבת את שווי של חלקי חילוף שנדרשת החלפתם במהלך ביצוע תיקונים ברכב, לפי מחירי חלקי חילוף שאינם ניתנים להשגה בזמנים הרלוונטים, חלף מחירי חלקי חילוף המופעים במחירוני היבואנים הרשמיים. כתוצאה מכך, הנתבעת מפצה את הזכאים, לפי הטענה, בסכומים נמוכים משמעותית מהסכומים בהם היא חייבת לפצות בהתאם לדין החל.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית. החברה הגישה תגובתה לבקשה. ביום 19 באוגוסט אישר ביהמ"ש בקשה להסתלקות שהגיש התובע ללא צו להוצאות.	כ- 2.25 מיליוני ש"ח.
.2	04/2020 מחוזי - חיפה	מבוטח נ' החברה ואח'	עניינה של הבקשה כי הנתבעות אינן מפחיתות ואינם משיבות למבוטחיהן בביטוח רכב חובה ורכוש (מקיף וצד ג') דמי ביטוח אשר שולמו על ידם, לכאורה ביתר לאור הפחתה קיצונית ברמת הסיכון אליה חשופות הנתבעות לאור ירידה דרמטית על רקע צמצום הפעילות במשק בשל התפרצות נגיף הקורונה והפחתה בהיקף התנועה בכבישים.	התובענה מצויה בשלב האישור כתובענה ייצוגית החברה הגישה את תגובתה לבקשה. ביום 4 באוגוסט 2021, דחה ביהמ"ש המחוזי את הבקשה לאישור.	6 מיליוני ש"ח
.3	9/2017 מחוזי - ירושלים	מבוטח נ' החברה ואח'	עניינה של התובענה, בטענה לפיה הנתבעות מפרות את הוראות סעיף 5(ב) לחוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א-1961 (להלן: "החוק"), בכך שאינן מוסיפות לסכומי הכסף ששילמו למבקשים וחברי הקבוצה הנטענת כפי שנפסקו על ידי רשות שיפוטית, הפרשי הצמדה ו/או ריבית ו/או ריבית צמודה, במקרים בהם הן שילמו סכומים כאמור במועד המאוחר למועד הפירעון (כהגדרתו בחוק).	ביום 4 במרץ 2021, הוגשה לביהמ"ש בקשה לאישור הסכם פשרה. ביום 6 בפברואר 2022, אישר ביהמ"ש הסדר פשרה מתוקן ובכך באה התובענה לידי סיום.	מוערך על ידי התובעים בעשרות מיליוני ש"ח לכלל הנתבעים.
.4	06/2017 מחוזי - מרכז	מעסיקים/מעבידים נ' החברה (תביעת שיבוב)	השבתם של דמי הפגיעה ששילמו מעסיקים/מעבידים למוסד לביטוח לאומי (להלן: "דמי הפגיעה" ו- "המל"ל", בהתאמה) בגין תקופת הזכאות לדמי פגיעה כמשמעותה בסעיף 94 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995 בעקבות תאונות דרכים שנגרמו לעובדיהם ואשר הוכרו גם כתאונות עבודה על ידי המל"ל.	ביום 8 בדצמבר 2020, ניתן פסק דין הדוחה את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. ביום 30 בדצמבר 2020, הגיש התובע הייצוגי לבית המשפט העליון ערעור על פסק הדין. הערעור נמצא בשלב הסיכומים. ביום 21 בפברואר 2022, דחה ביהמ"ש העליון את הערעור ובכך באה התובענה לידי סיום.	כ - 14.5 מיליון ש"ח.
.5	02/2021 המחוזי לוד	מבוטח נ' החברה	עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעת אינה מכירה בניתוח רדיו כירורגי כניתוח לצרכי הפוליסה, וזאת במטרה להימנע ממימון עלות הניתוח למבוטח הזקוק לניתוח ו/או להימנע משיפוי ו/או פיצוי המבוטח במקרים בהם הניתוח בוצע שלא במימון הנתבעת.	ביום 19 בפברואר 2022, אישר ביהמ"ש בקשת הסתלקות ובכך באה התובענה לידי סיום.	כ- 5.7 מיליוני ש"ח

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

א5. טבלה מסכמת:

להלן טבלה מסכמת של הסכומים הנתבעים במסגרת בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות, תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית ותביעות מהותיות אחרות כנגד החברה, כפי שצויינו על ידי התובעים בכתבי הטענות אשר הוגשו מטעמם. מובהר כי הסכום הנתבע אינו מהווה בהכרח כימות של סכום החשיפה המוערכת על ידי החברה, שכן המדובר בהערכות מטעם התובעים אשר דינן להתברר במסגרת ההליך המשפטי. עוד מובהר כי הטבלה להלן אינה כוללת הליכים שהסתיימו, לרבות בהליכים שהסתיימו לאחר שאושר בהן הסכם פשרה.

	כמות תביעות	הסכום הנתבע אלפי ש"ח
תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית:		
צוין סכום המתייחס לחברה	5	566,600
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה	1	225,000
לא צוין סכום התביעה	-	-
בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות:		
צוין סכום המתייחס לחברה	17	1,150,650
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה	2	2,280,000
לא צוין סכום התביעה	6	-
תביעות מהותיות אחרות *)	1	35,000

לתאריך הדיווח, סכום ההפרשה המצטבר בגין התביעות שהוגשו כנגד החברה כמפורט לעיל, מסתכם בכ- 88 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2020, כ- 73 מיליוני ש"ח)

*) ראה סעיף א3' לעיל

א6. הממונה, מפרסם מעת לעת, ניירות עמדה, עקרונות לניסוח תוכניות ביטוח, מסמכי נהגים ראויים ולא ראויים וכיוצא באלה מסמכים או טיוטות מסמכים הרלבנטיים לתחומי פעילותה של החברה, אשר יכול ויש להם השפעה על זכויות מבוטח/ים ו/או עמית/ים ויכול ויש בהם ליצור חשיפה לחברה במקרים מסוימים הן ביחס לתקופת פעילותה קודם לכניסת אותם מסמכים לתוקף והן ביחס לעתיד.

לא ניתן לצפות מראש האם ובאיזו מידה חשופה החברה לטענות בקשר ו/או בעקבות הוראות אלו אשר אפשר שיעלו בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות. לעיתים יכולה להיות השלכה מסוג זה גם לחוזרים שהממונה מפרסם ואשר תחולתם עתידית.
כנגד החברה מוגשות, מעת לעת, תלונות, לרבות תלונות לממונה ביחס לזכויות מבוטחים על פי תוכניות ביטוח ו/או הדין. תלונות אלו מטופלות באופן שוטף על ידי אגף תלונות הציבור בחברה. לעיתים הכרעות (או טיוטות הכרעה) של הממונה בתלונות אלו, ניתנות באופן רוחבי ביחס לקבוצת מבוטחים.

כמו כן, עורך הממונה, מעת לעת, לרבות בעקבות תלונות מבוטחים, ביקורות מטעמו בחברה ו/או מעביר אליה בקשות לקבלת נתונים, בנושאים שונים של ניהול החברה, ניהול זכויות מבוטחים בה וכן ביקורות ליישום הוראות הרגולציה ו/או הטמעת לקחי ביקורות קודמים, בהן בין היתר, מתקבלות דרישות להכנסת שינויים במוצרים השונים, מתן הנחיות לביצוע החזרים ו/או הנחיות ו/או הוראות בקשר לתיקון ליקויים או ביצוע פעולות המבוצעות על-ידי החברה, לרבות החזר כספים למבוטחים. בהתאם לממצאי ביקורות או נתונים המועברים, לעיתים מטיל הממונה עיצומים כספיים בהתאם לחוק סמכויות האכיפה.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

א6. (המשך)

ביום 21 בדצמבר 2021, העביר הממונה אל החברה הודעת דרישת מידע בעניין גביית כיסויים ביטוחיים בהתאם למגבלות לפי תקנה 45 לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964. הטענה שביסוד דרישת ההשבה הינה כי החברה, כביכול, ניכתה מהפקדות מעסיקים, סכומים בשיעור העולה על השיעור המותר לפי הדין לטובת רכישת כיסוי ביטוח חיים וכן רכשה בעבור המבוטחים כיסויים ביטוחיים, שאינם ביטוח חיים ואינם מותרים, כביכול, לרכישה מתוך הפקדות המעביד, וזאת ביחס למבוטחים אשר פוליסות הביטוח שלהם הופקו מיום 1 באוגוסט 1999 ועד ליום 31 בדצמבר 2013. הדרישה כוללת גם הוראות לביצוע השבה, ככל וימצא כי החברה פעלה שלא בהתאם לכללים הקבועים בהודעה זו (להלן: "דרישת מידע והשבה " או "הדרישה"). במסגרת דרישת המידע וההשבה נקבע, שעל החברה להעביר לממונה מתווה מפורט של סדר הפעולות אותן תנקוט לצורך ביצוע ההשבה של הסכומים שנגבו שלא כדין ובכלל זה אבני דרך לביצוע ההשבה, ככל ונגבו שלא כדין. כמו כן ניתנה לחברה האפשרות להעביר הערות והשגות לדרישה, בהתאם למפורט בה. החברה לומדת את ההנחיות המפורטות בדרישה ותבחן את משמעויותיהן ביחס לאופן בו פעלה, לרבות בחינת האפשרות להגיש השגות ביחס לדרישה. החברה טרם השיבה לדרישה.

א7. קיימת חשיפה כללית אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי החברה למבוטחיה. מורכבות הסדרים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות פרשנות ואחרות, עקב פערי מידע בין החברה לבין הצדדים השלישיים לחוזי הביטוח, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. חשיפה זו באה לידי ביטוי בעיקר ביחס למוצרי החסכון הפנסיוני והביטוח ארוך טווח, לרבות ביטוח בריאות, בהם פועלת החברה, בהיותם מאופיינים באורח חיים ממושך ובמורכבות גבוהה, במיוחד לאור ההסדרים התחיקתיים השונים הן בתחום ניהול המוצרים והן בתחום המיסוי, לרבות בנושאי תשלומי הפקדות על-ידי מעסיקים ומבוטחים, פיצולם ושיוכם לרכיבי הפוליסות השונים, ניהול ההשקעות, מעמדו התעסוקתי של המבוטח, תשלומי ההפקדות שלו ועוד. מוצרים אלו מנוהלים על פני שנים בהם מתרחשים שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. שינויים אלו מיושמים על ידי מערכות מיכוניות העוברות שינויים והתאמות באופן תדיר. מורכבות שינויים אלו והחלת השינויים לגבי מספר רב של שנים, יוצרת חשיפה תפעולית מוגברת. קבלת פרשנות חדשה לאמור בפוליסות ביטוח ובמוצרים פנסיונים ארוכי טווח יש לעיתים בכדי להשפיע על הרווחיות העתידית של החברה בגין התיק הקיים, זאת בנוסף לחשיפה הגלומה בדרישות לפיצוי ללקוחות בגין פעילות העבר. לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם חוזה הביטוח המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

כמו כן, תחום הביטוח בו עוסקת החברה הינו עתיר פרטים ונסיבות, ואשר קיים בו סיכון אינהרנטי שלא ניתן לכימות להתרחשות של טעות או שורה של טעויות מיכוניות או טעויות אנוש, הן בתהליכי עבודה מובנים והן במסגרת טיפול פרטני בלקוח, ואשר עלולות להיות להן תוצאות רחבות היקף הן ביחס להיקף התחולה למספר רב של לקוחות או מקרים והן ביחס להיקף הכספי הרלבנטי בהתייחס ללקוח בודד. החברה מטפלת, באופן שוטף, בטיוב זכויות מבוטחים, בכל הקשור לניהול המוצרים בחברה, בהתאם לפערים המתגלים מעת לעת.

החברה חשופה לתביעות וטענות במישור דיני החוזים וקיום התחייבויות ביטוחיות במסגרת הפוליסה, ייעוץ לקוי, הפרת חובת נאמנות, ניגוד עניינים, חובת זהירות, רשלנות במסגרת אחריות מקצועית של הגופים המקצועיים בחברה לרבות סוכנות הביטוח המאוחדת וכן בהתקשרויות מול מבטחי משנה וכיוצ"ב טענות הקשורות בשירותים הניתנים על ידי החברה וכן מעת לעת מתקיימים נסיבות ואירועים המעלים חשש לטענות מסוג האמור. החברה רוכשת פוליסות לכיסוי אחריות מקצועית, לרבות כנדרש על פי ההסדר התחיקתי, ובעת הצורך היא מדווחת לפוליסה או פוליסות אלו לצורך כיסוי חבות שמקורה באחריות מקצועית וניתנת להגנה ברכישת ביטוח. סכומי החשיפה האפשרית עולים על סכומי הכיסוי ואין וודאות בדבר קבלת כיסוי בפועל בעת קרות מקרה ביטוח.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. ערבויות שניתנו

1. החברה העמידה ערבויות לטובת עמיתי קופות הגמל "יתר" ו"אמיר" (המנוהלות על-ידי מבטחים פנסיה וגמל) להבטחת התחייבות הקופה כלפיהם לשיעור תשואה מובטח. היקף הערבויות מתייחס, נכון לתאריך הדוח הכספי, לצבירה בסך כולל של כ- 4.8 מיליארד ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2020 - 4.8 מיליארד ש"ח). יצוין, כי החשב הכללי במשרד האוצר התחייב כלפי הקופות לקבל את מרבית הפקדונות של כספי העמיתים כאמור בתשואה מובטחת העולה על שיעור התשואה המובטח לעמיתים. בנוסף לאמור, נתנה החברה ערבויות דומות להבטחת קרן ההשקעות של העמיתים במסלול שאינו מבטיח תשואה וזאת לטובת עמיתים שהצטרפו לקופה עד לשנת 1994 ולגבי הפקדותיהם הנומינליות עד לחודש ינואר, 2009. היקף הערבויות מתייחס, נכון לתאריך הדוח הכספי, לצבירה בסך כולל של כ- 68 מיליוני ש"ח.

2. קיימות ערבויות בסך כולל של כ- 4,001 אלפי ש"ח, אשר הועברו לחברה, כתוצאה מעסקת מיזוג החברה לפיתוח התעשיה.

ג. התקשרויות

1. בשנת 2003 התקשרה החברה עם חברת סאפיינס ישראל מערכות תוכנה בע"מ (להלן: "סאפיינס") בפרויקט לפיתוח מערכת כוללת לניהול מערך ביטוח חיים ("טופז חיים"). על רקע רכישתה של מבטחים פנסיה בשנת 2004 ושינויים רגולטוריים בתחום הפעילות כמו גם התפתחות עסקית של החברה, התקשרה החברה בשנים 2004 ו-2005, עם הספק הנ"ל בפרויקט נוסף לפיתוח מערכת לניהול מערכי הפנסיה והגמל ("טופז פנסיה וגמל") (טופז חיים וטופז פנסיה וגמל יחד - להלן: "מערכת טופז"). מערכת טופז חיים נמצאת בשלב המאפשר הפקה ותפעול של הפוליסות החדשות הנמכרות על ידי החברה. מערכת טופז פנסיה וגמל נמצאת בשלב תפעולי מלא. בנוסף, מבוצעת פעילות תחזוקה שוטפת של המערכות, לרבות עדכונים הנדרשים מעת לעת.

בהמשך לאמור לעיל, התקשרה החברה בחודש אוקטובר 2011 בהסכם המעגן ומסדיר את ההתקשרות רבת שנים עם סאפיינס בקשר למערכת טופז ומערכות תוכנה נוספות שסופקו לחברה, בין היתר, בתחום ביטוח חיים, פנסיה, ביטוח משנה ובריאות (להלן: "המערכות") ולשירותים שסופקו לחברה בקשר עם אותן מערכות (להלן בפסקה זו: "ההסכם").

ההסכם מעגן את רישיונות השימוש של החברה במערכות ואת זכויות השימוש של החברה בתוכניות המקור של המערכות וכן את הקניין הרוחני ברכיבים ייחודיים מסוימים במערכות שפותחו בעבר וככל שיפותחו בעתיד על ידי סאפיינס עבור החברה. לאור שיתוף הידע המקצועי של עובדי החברה במסגרת הליך הפיתוח של המערכות, עוגנו בהסכם גם זכויות לתמלוגים על מכירת טופז וביטוח משנה לצדדים שלישיים ללא מגבלת זמן ועד לתקרה של ההשקעה במוצרים. בנוסף, ההסכם יוצר מסגרת להמשך אספקת שירותים שונים לחברה בקשר למערכות הנ"ל, לרבות שירותי פיתוח, בדיקות, תיקון תקלות, תמיכה, אספקת גרסאות ומהדורות ושירותי תחזוקה למערכות, בהתאם לתכניות עבודה שנתיות מוסכמות.

בחודש ספטמבר 2013, נחתם הסכם משלים להסכם מחודש אוקטובר 2011, וזאת על רקע התקשרותה של סאפיינס עם לקוח נוסף ליישום מערכת לניהול קרנות פנסיה ומערכות נלוות המשמשות את החברה. במסגרת ההסכם המשלים, התחייבה סאפיינס לשלם לחברה תמלוגים שונים בהיקפים לא מהותיים, אשר ישולמו על פני מספר שנים.

בנוסף מוארכת מידי שנה תקופת ההתקשרות שסאפיינס מחויבת אליה ביחס לתחזוקת המערכות והמשך פיתוחן עבור החברה, בשינויים מסחריים מסויימים, אלא אם אחד הצדדים להסכם הודיע על ביטולו.
בגין ההסכם כאמור לעיל שילמה החברה לסאפיינס בשנים 2021 ו- 2020 סך של כ- 34 מיליוני ש"ח וסך של כ- 32 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

בחודש ספטמבר 2016, נחתם הסכם בין החברה לבין סאפיינס פתרונות תוכנה (עידית) בע"מ (להלן: "עידית"), השייכת לקבוצת סאפיינס, לאספקת מערכת לניהול ביטוח אלמנטרי, שנועדה להחליף את מערכת המחשב הקיימת בחברה בתחום זה. במהלך שנת 2017, ובמסגרת תהליך האיפיון המפורט של המערכת הנ"ל, התברר כי קיימים פערים מהותיים שלא מאפשרים ליישם את הפרויקט במתווה ובמסגרת התקציב שנקבע בהסכם ובעקבות זאת הוחלט על הקפאת הפרוייקט תוך בחינת חלופות ליישומו. בשנת 2019 בוטל הפרוייקט ובעקבות זאת רשמה החברה הפסד בסך של כ- 11.7 מיליוני ש"ח לפני מס, הנובע ממחיקת ההשקעות שבוצעו בפרוייקט. ההפסד נזקף לסעיף הוצאות אחרות ולא יוחס למגזרי הפעילות.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. התקשרויות

2. לחברה קיימות התחייבויות עתידיות כחלק מפעילויות ההשקעה כמפורט להלן:

א. התחייבויות להשקעה בקרנות השקעה שסכומן הכולל ליום 31 בדצמבר, 2021 הינו סך של 2,607,591 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 1,483,731 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה (ליום 31 בדצמבר, 2020 סך של 1,944,254 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 1,084,531 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה).

ב. התחייבויות להעמדת הלוואות לחברות שונות שסכומן הכולל ליום 31 בדצמבר, 2021 הינו 615,335 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 122,542 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה (ליום 31 בדצמבר, 2020 הינו 1,035,856 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 250,313 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה).

3. במסגרת עסקיה, החברה חותמת על הסכמים עם מעסיקים לביצוע הסדרי ביטוח ותשלומי קצבה בקשר עם פרישה מוקדמת של עובדיהם. בהתאם להסכמים, המעסיקים מעבירים לחברה סכום חד פעמי עבור כל פורש, והחברה משלמת לפורשים סכומים חודשיים במסגרת פוליסת ביטוח, כמוסכם בין הצדדים. הרווח הצפוי מהעסקאות כאמור אינו מהותי.

4. בחודש דצמבר 2014, חתמה החברה האם על הסכם למתן חסות ומיתוג להיכל הספורט ביד אליהו בתל אביב, אשר, בעקבות ההסכם, שונה שמו ל- "היכל מנורה מבטחים". ההסכם נחתם לתקופה של שמונה שנים החל מיום 1 בינואר, 2015. סך התמורה שנקבעה הינה כ- 23.6 מיליוני ש"ח (כולל מע"מ), אשר תשולם ב- 32 תשלומים רבעוניים. בנוסף, כולל ההסכם אופציה להארכת תקופת ההתקשרות לשמונה שנים נוספות. להבטחת מילוי התחייבויות החברה האם, הופקד שטר ערבות בסך כ- 1.2 מיליוני ש"ח. חברות הקבוצה, וביניהן החברה, משתתפות בעלויות החברה האם.

באור 38: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ד. חכירות

1. גילויים עבור עסקאות חכירה בהן החברה מהווה מחכיר

החברה מחכירה מספר מבנים (נכסי נדל"ן להשקעה) בחכירה תפעולית לגופים חיצוניים ולצדדים קשורים. הסכמי החכירה לגופים חיצוניים הם לתקופה שבין שנה ל- 9 שנים ואינם ניתנים לביטול. ברוב הסכמי החכירה ניתנת לשוכר אופציה להארכת תקופת החוזה.
חידוש החוזים בתום התקופה כפוף להסכמת שני הצדדים. הסכמי החכירה לצדדים קשורים הם בגין חלק משטחי משרדיה בבית מנורה ברחוב ז'בוטינסקי 23 רמת גן. תקופת השכירות הינה עד ליום 31 בדצמבר 2023, והיא איננה ניתנת לביטול. הסכמי החכירה כוללים שתי אופציות להארכה- האחת מיום 1 בינואר 2024 ועד ליום 31 בדצמבר 2029, והשנייה מיום 1 בינואר 2030 ועד ליום 31 בדצמבר 2035.

2. ניתוח מועדי הפרעון של תשלומי החכירה לקבל בערכים בלתי מהוונים עבור חכירות תפעוליות

	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
שנה ראשונה *)	34,358	33,138	33,272
שנה שנייה עד חמש שנים **)	117,645	122,508	120,416
יותר מחמש שנים ***)	134,676	153,492	175,630
	286,679	309,138	329,318

*) כולל סך של 11,619 אלפי ש"ח בשנת 2021, סך של 11,713 אלפי ש"ח בשנת 2020 וסך של 11,526 אלפי ש"ח בשנת 2019 בגין חברות קשורות.

**) כולל סך של 46,273 אלפי ש"ח בשנת 2021, סך של 46,782 אלפי ש"ח בשנת 2020 וסך של 44,601 אלפי ש"ח בשנת 2019 בגין חברות קשורות.

***) כולל סך של 103,345 אלפי ש"ח בשנת 2021, סך של 115,759 אלפי ש"ח בשנת 2020 וסך של 122,652 אלפי ש"ח בשנת 2019 בגין חברות קשורות.

באור 39: - אירוע בתקופת הדיווח

הסדר עם ביטוח לאומי לעניין פיצויים מכח חוק הביטוח הלאומי
בין החברה לבין המוסד לביטוח לאומי נחתם הסכם (בדומה להסכם שנחתם עם חברות ביטוח נוספות בשוק) בחודש יולי 2021, (להלן, בהתאמה: "המל"ל" ו"ההסדר")הקובע לעניין זכות תביעה מחברות ביטוח המוקנית למל"ל, מכח חוק הביטוח הלאומי, להשבת גמלאות ששילם אם המקרים משמשים עילה גם לחייב את חברות הביטוח בפיצויים מכוח חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן - "חוק הפלת"ד"). ההסדר קובע כי באשר לאירועים שהתרחשו מיום 1 בינואר 2014 עד יום 31 בדצמבר 2022 הצדדים ימשיכו להפעיל את מנגנון ההתדיינות וההתחשבנות הקיים ביניהם היום, ואשר חייבו או יחייבו את המל"ל לשלם גמלה לפי החוק, המשמשים גם עילה לחייב את החברה לשלם פיצויים לפי חוק הפלת"ד. בחודש דצמבר 2021, העבירה החברה מקדמה על חשבון המקרים לעיל בסך של כ- 98 מיליוני ש"ח בקיזוז תביעות המל"ל המתייחסות לתקופות האמורות בהסדר.
ביום 8 באוגוסט 2021 פורסמה במסגרת תזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו- 2022), התשפ"א 2021 ,הצעה לתיקון חקיקה שעניינו ביטול חובת תשלום סכום גלובלי כפי שנקבעה בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת התקציב 2019), התשע"ח- 2018 בגין מקרים שאירעו בשנים 2014 עד 2018 .כן מציע תזכיר החוק לקבוע שיעור קבוע מדמי הביטוח שעל חברות הביטוח להעביר למל"ל בגין תאונות דרכים החל משנת 2023 ואילך, וזאת במקום שיבוב פרטני של התביעות. התזכיר מציע שהשיעורים שיועברו למל"ל יהיו כדלקמן: בשנים 2023 ו- 2024 - 10% מדמי הביטוח שייגבו על ידי החברה בכל שנה, ומשנת 2025 ואילך שיעור של 10.95% מדמי הביטוח.
להערכת החברה, ההסדר כמפורט לעיל ביחס לעבר לא צפוי להשפיע מהותית על התוצאות הכספיות של החברה. אם התזכיר יהפוך לחוק, החברה מעריכה כי הוא עשוי להוות גורם נוסף שישפיע על דמי הביטוח שייגבו ממבוטחים בשנת 2023 ואילך.

באור 40: - אירועים לאחר תאריך הדיווח

א. גיוס כתבי התחייבות נדחים

ביום 6 בפברואר, 2022, בהמשך לפרסום דוח דירוג של כתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה ז') אשר דורגו על ידי מדרוג בע"מ בדירוג A1 (באופק יציב), ולאחר פרסום דוח הצעת מדף, השלימה חברת בת מנורה גיוס הון בע"מ (להלן - מנורה גיוס הון) גיוס בהיקף של 279,420,000 ש"ח, באמצעות הקצאה לציבור של כתבי התחייבות נדחים (סדרה ז') בסך של 279,420,000 ש"ח בני 1 ש"ח ע.נ. כל אחד של מנורה גיוס הון.

קרן כתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה ז') עומדת לפרעון בתשלום אחד ביום 31 בדצמבר 2033 ואינה צמודה. היתרה הבלתי מסולקת של הקרן תישא ריבית שנתית, קבועה, בשיעור של 2.98%, אשר תשולם בשני תשלומים חצי שנתיים בימים 30 ביוני ו- 31 בדצמבר של כל שנה קלנדרית, החל משנת 2022 ועד לשנת 2033 (כולל). למנורה גיוס הון אפשרות לפדיון מוקדם בכל מועד תשלום ריבית, כאשר המועד הראשון לפידיון מוקדם יהיה ביום 31 בדצמבר, 2030. ככל שמנורה גיוס הון לא תנצל את זכותה לפדיון מוקדם, תשולם תוספת ריבית למחזיקי כתבי ההתחייבות הנדחים על הריבית אותה נושאים כתבי התחייבות הנדחים באותה עת, בגין יתרת התקופה (ממועד הפדיון המוקדם שלא נוצל כאמור ועד למועד הפרעון בפועל), שתהא בשיעור של 50% ממרווח הסיכון המקורי שנקבע בהנפקה. תוספת הריבית כאמור תעמוד על שיעור של 0.74%.
כמו כן, בגין כתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה ז'), יידחו תשלומי קרן וריבית, אשר במועד הקובע לתשלומם יתקיימו "נסיבות משהות", כהגדרתן בחוזר הסולבנסי ועמדת הממונה.

תמורת הנפקת כתבי ההתחייבות הנדחים הופקדה בחברה כהון רובד 2, לשימושה, על פי שיקוליה ועל אחריותה. החברה התחייבה לשאת בתשלום מלוא הסכומים שיהיו דרושים לפרעון כתבי ההתחייבות הנדחים למחזיקים בהם. התחייבות החברה לשאת בתשלום מלוא הסכומים כאמור הינה בעלת המאפיינים הבאים: (1) קודמת להתחייבויות החברה כלפי זכויותיהם של נושים על פי רכיבים ומכשירים הכלולים בהון רובד 1; (2) בעלת מעמד שווה להתחייבות החברה בקשר עם כתבי התחייבות נדחים שהחברה הנפיקה ו/או תנפיק, ואשר יוכרו כהון רובד 2; ו- (3) נדחית ליתר התחייבויותיה של החברה כלפי נושיה. שירותי הייעוץ בגין ההנפקה האמורה בוצעו בתנאי שוק על ידי חברה קשורה מנורה מבטחים ניהול וחיתום בע"מ.

ב. בתקופה שלאחר תאריך הדיווח, חלו ירידות בשווקים הפיננסים על רקע עלייה בעקום הריבית והעימות בין רוסיה לאוקראינה. בשל כך, נרשמה תשואה ריאלית שלילית בפוליסות ביטוח החיים המשתתפות ברווחים ששווקו עד שנת 2004. לפיכך, החברה לא רשמה דמי ניהול משתנים מתחילת שנת 2022, אלא דמי ניהול קבועים בלבד. כל עוד לא תושג תשואה ריאלית חיובית שתכסה את הפסדי ההשקעות שנצברו לחובת המבוטחים, לא תוכל החברה לגבות דמי ניהול משתנים. אומדן דמי הניהול שלא יגבו בשל התשואה הריאלית השלילית עד להשגת תשואה חיובית מצטברת, הסתכם במועד הסמוך לפרסום הדוח בכ- 60 מיליוני ש"ח, לפני מס. בנוסף הירידות בשווקי ההון השפיעו לרעה על תיק השקעות הנוסטרו הסחיר של החברה. מנגד, חלה עלייה של עקום הריבית חסרת הסיכון, הצפויה להביא לקיטון בהתחייבויות בגין חוזי הביטוח.

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

נספחים לדוחות הכספיים המאוחדים

ליום 31 בדצמבר, 2021

קוסט פורר גבאי את קסירר
דרך מנחם בגין 144א',
תל-אביב 6492102

טל. 972-3-6232525+
פקס 972-3-5622555+
ey.com

Building a better working world

לכבוד
בעלי המניות של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

הנדון: <u>דוח מיוחד של רואה החשבון המבקר על מידע כספי נפרד לפי דרישת הממונה על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981</u>

ביקרנו את המידע הכספי הנפרד המובא לפי דרישת הממונה על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן - החברה) לימים 31 בדצמבר, 2021 ו- 2020, ולכל אחת מהשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2021, 2020 ו- 2019 ואשר נכלל כנספח א' לדוחות הכספיים המאוחדים של החברה. המידע הכספי הנפרד הינו באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על המידע הכספי הנפרד בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין במידע הכספי הנפרד הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובפרטים הכלולים במידע הכספי הנפרד. ביקורת כוללת גם בחינה של הכללים החשבונאיים שיושמו בעריכת המידע הכספי הנפרד ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה של המידע הכספי הנפרד. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, המידע הכספי הנפרד ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לדרישות שנקבעו על ידי הממונה על הביטוח בחוזר ביטוח 4-1-2010.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, הננו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 38(א) לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

תל אביב
28 במרס, 2022

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו")

להלן נתונים כספיים תמציתיים על בסיס הדוחות הכספיים הנפרדים של החברה (להלן - דוחות סולו), הערוכים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) למעט העניינים הבאים:

1. בדיקת ירידת ערך בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני, נעשית לפי הוראות תקן חשבונאות בינלאומי IAS 36 - ירידת ערך נכסים ולא לפי הוראות תקן חשבונאות בינלאומי IAS28 - השקעות בחברות כלולות.

2. זכויות במקרקעין כוללות גם זכויות במקרקעין של חברה מוחזקת שהחזקת זכויות אלה היא עיסוקה היחיד.

המדיניות החשבונאית שפורטה בבאור 2 בדבר עיקרי המדיניות החשבונאית, יושמה בהכנת באור תמציתי זה.

א. דוחות על המצב הכספי

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
נכסים בלתי מוחשיים	559,927	521,646
הוצאות רכישה נדחות	1,279,208	1,229,761
רכוש קבוע	640,831	651,014
השקעות בחברות מוחזקות	88,774	94,835
נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה	82,182	70,916
נדל"ן להשקעה אחר	525,441	482,283
נכסי ביטוח משנה	2,330,973	1,916,427
נכסי מסים שוטפים	1,113	2,271
חייבים ויתרות חובה	375,920	309,097
פרמיות לגבייה	710,123	693,970
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	32,401,226	29,476,634
השקעות פיננסיות אחרות:		
נכסי חוב סחירים	4,131,855	4,260,977
נכסי חוב שאינם סחירים	6,485,485	6,819,754
מניות	1,103,904	657,677
אחרות	1,675,675	1,104,601
סה"כ השקעות פיננסיות אחרות	13,396,919	12,843,009
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	3,074,553	2,755,709
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	751,300	692,982
סך כל הנכסים	56,218,490	51,740,554
סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה	35,733,141	32,566,516

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") (המשך)

א. דוחות על המצב הכספי (המשך)

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	אלפי ש"ח	
הון:		
הון מניות	291,332	291,332
פרמיה על מניות	333,486	333,486
קרנות הון	643,891	391,208
יתרת עודפים	1,279,566	1,101,901
סה"כ הון	2,548,275	2,117,927
התחייבויות:		
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	14,944,297	13,854,542
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	34,628,154	31,684,432
התחייבויות בגין מסים נדחים	376,282	226,956
התחייבויות בשל הטבות לעובדים	115,037	120,705
התחייבויות בגין מסים שוטפים	17,489	26
זכאים ויתרות זכות	1,819,340	1,688,922
התחייבויות פיננסיות	1,769,616	2,047,044
סך כל ההתחייבויות	53,670,215	49,622,627
סך כל ההון וההתחייבויות	56,218,490	51,740,554

28 במרס, 2022			
תאריך אישור הדוחות הכספיים	ארי קלמן יו"ר הדירקטוריון	יהודה בן אסאייג מנהל כללי	רן קלמי משנה למנהל כללי ומנהל אגף כספים

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") (המשך)

ב. דוחות רווח או הפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
פרמיות שהורווחו ברוטו	6,404,310	7,008,577	6,773,337
פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה	1,136,515	944,379	835,668
פרמיות שהורווחו בשייר	5,267,795	6,064,198	5,937,669
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	4,973,840	1,293,349	3,674,133
הכנסות מדמי ניהול	479,285	286,123	385,184
הכנסות מעמלות	173,410	144,890	145,334
הכנסות אחרות	994	827	801
סך כל ההכנסות	10,895,324	7,789,387	10,143,121
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו	9,572,450	6,425,566	8,936,386
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי התחייבויות בגין חוזי ביטוח	(868,394)	(747,083)	(306,854)
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	8,704,056	5,678,483	8,629,532
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	1,158,497	1,144,808	1,136,544
הוצאות הנהלה וכלליות	373,360	360,393	354,716
הוצאות אחרות	6,289	-	11,666
הוצאות מימון	96,921	65,269	76,216
סך כל ההוצאות	10,339,123	7,248,953	10,208,674
חלק בתוצאות חברות מוחזקות לפי שיטת השווי המאזני	4,317	(5,889)	6,001
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה	560,518	534,545	(59,552)
מסים על הכנסה (הטבת מס)	184,827	173,695	(22,497)
רווח נקי (הפסד)	375,691	360,850	(37,055)

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") (המשך)

ג. דוחות על הרווח הכולל

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	אלפי ש"ח		
רווח נקי (הפסד)	375,691	360,850	(37,055)
רווח (הפסד) כולל אחר:			
פריטי רווח (הפסד) כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד			
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ	(4,305)	(7,843)	(10,098)
שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון	475,770	69,696	229,970
רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד	(130,321)	(172,959)	(11,357)
הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד	15,332	114,857	21,152
סה"כ פריטי רווח כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד	356,476	3,751	229,667
מסים על ההכנסה המתייחסים לנכסים פיננסיים זמינים למכירה	123,516	4,179	81,879
הטבת מס המתייחסת לפריטי הפסד כולל אחר	(1,472)	(2,681)	(3,452)
סה"כ פריטי רווח כולל אחר, נטו, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד	234,432	2,253	151,240
פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד			
הערכה מחדש בגין רכוש קבוע	23,703	4,978	16,321
רווח (הפסד) ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת	3,000	3,515	(10,096)
סה"כ פריטי רווח כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, לא יועברו לרווח והפסד	26,703	8,493	6,225
מסים על ההכנסה	6,478	2,347	301
פריטי רווח כולל אחר,נטו שלא יועברו לרווח והפסד	20,225	6,146	5,924
רווח כולל אחר, נטו	254,657	8,399	157,164
סך-הכל רווח כולל	630,348	369,249	120,109

התקשרויות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות

החברה חתמה על הסכם עם חברת בת מנורה גיוס הון בהתייחס לכתבי ההתחייבות שהונפקו על ידי מנורה גיוס הון. על פי ההסכם הופקדה תמורת הנפקת כתבי ההתחייבות בחברה, לשימושה על פי שיקוליה ועל אחריותה. החברה התחייבה לשלם לבעלי כתבי ההתחייבות את הקרן, ההצמדה והריבית על פי תנאי כתבי ההתחייבות. כתבי ההתחייבות הינם בדרגה שווה לכתבי התחייבות נדחים שהנפיקה/שתנפיק החברה, ונדחים מפני כל התחייבויותיה האחרות של החברה לנושיה. בנוסף, על פי ההסכם מחוייבת החברה לשאת בכל הוצאותיה של מנורה גיוס הון לרבות הוצאות ההנפקה, הוצאות התפעול השוטפות וכן החזר הוצאות שיפוי לדירקטורים, אם וככל שתהיינה כאלה.

מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות

א. נכסי חוב סחירים

	ליום 31 בדצמבר, 2021	
	הערך בספרים	עלות מופחתת
	אלפי ש"ח	
אגרות חוב ממשלתיות		
נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:		
זמינות למכירה	2,393,520	2,341,342
סך הכל אגרות חוב ממשלתיות	2,393,520	2,341,342
נכסי חוב אחרים:		
שאינם ניתנים להמרה		
נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:		
זמינים למכירה	1,734,754	1,686,220
סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה	1,734,754	1,686,220
נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה		
נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:		
שיועדו בעת ההכרה לראשונה	3,581	3,520
סך הכל נכסי חוב סחירים	4,131,855	4,031,082
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)	10,331	

	ליום 31 בדצמבר, 2020	
	הערך בספרים	עלות מופחתת
	אלפי ש"ח	
אגרות חוב ממשלתיות		
זמינות למכירה	2,735,130	2,701,089
סך הכל אגרות חוב ממשלתיות	2,735,130	2,701,089
נכסי חוב אחרים:		
שאינם ניתנים להמרה		
נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:		
זמינים למכירה	1,498,099	1,457,890
סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה	1,498,099	1,457,890
נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה		
נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:		
שיועדו בעת ההכרה לראשונה	27,748	26,399
סך הכל נכסי חוב סחירים	4,260,977	4,185,378
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)	18,240	

מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ב. מניות

	ליום 31 בדצמבר, 2021	
	הערך בספרים	עלות
	אלפי ש"ח	
סחירות		
נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה	14,771	7,049
זמינות למכירה	855,395	598,388
סך הכל מניות סחירות	870,166	605,437
שאינן סחירות		
זמינות למכירה	233,738	154,494
סך הכל מניות	1,103,904	759,931
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)	75,285	

	ליום 31 בדצמבר, 2020	
	הערך בספרים	עלות
	אלפי ש"ח	
סחירות		
נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה	10,046	7,788
זמינות למכירה	537,949	458,902
סך הכל מניות סחירות	547,995	466,690
שאינן סחירות		
זמינות למכירה	109,682	89,428
סך הכל מניות	657,677	556,118
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)	81,385	

מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. השקעות פיננסיות אחרות

	ליום 31 בדצמבר, 2021	
	הערך בספרים	עלות
	אלפי ש"ח	
סחירות		
זמינות למכירה	316,338	259,367
מכשירים נגזרים	2,204	-
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות סחירות	318,542	259,367
שאינן סחירות		
זמינות למכירה	1,284,362	1,097,763
מכשירים נגזרים	72,771	-
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות שאינן סחירות	1,357,133	1,097,763
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות	1,675,675	1,357,130
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)	70,213	

	ליום 31 בדצמבר, 2020	
	הערך בספרים	עלות
	אלפי ש"ח	
סחירות		
זמינות למכירה	332,693	282,983
מכשירים נגזרים	856	-
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות סחירות	333,549	282,983
שאינן סחירות		
זמינות למכירה	707,191	633,117
מכשירים נגזרים	63,861	-
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות שאינן סחירות	771,052	633,117
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות	1,104,601	916,100
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)	64,287	

רשימת חברות מאוחדות של החברה

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	מניות המקנות זכויות הצבעה וזכויות לרווחים	
	שיעור החזקה	
מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ	100%	100%
מנורה נכסים והשקעות בע"מ	100%	100%
Menora Surrey Street Company 1, Ltd	50.3%	50.3%
Menora Surrey Street Company 2, Ltd	100%	100%
Menora Surrey Street Company (Nostro), Ltd	100%	100%
MM Nostro Residential, LP	100%	100%
MM Participating Policies Residential, LP	100%	100%

מנורה מבטחים

פרק ד':

דוח פרטים נוספים על התאגיד

תוכן עניינים

1. תמצית דוחות על הרווח הכולל של התאגיד לכל אחד מהרבעונים בשנת 2020 (תקנה 10א)..... 3
2. השקעות בחברות-בת ובחברות כלולות מהותיות לתאריך המאזן (תקנה 11)..... 5
3. שינויים בהשקעות בחברות-בת ובחברות כלולות מהותיות בתקופת הדוח (תקנה 12)..... 8
4. הכנסות של חברות בת וחברות כלולות מהותיות והכנסות מהן (תקנה 13)..... 9
5. רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד (תקנה 14)..... 10
6. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה (תקנה 21(א))..... 10
7. בעל השליטה בתאגיד (תקנה 21א)..... 14
8. עסקאות עם בעל שליטה (תקנה 22)..... 14
9. מניות וני"ע המוחזקים על ידי בעלי עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד ובחברה מוחזקת מהותית* (תקנה 24)..... 14
10. הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים של התאגיד (תקנה 24א)..... 14
11. מרשם בעלי המניות של התאגיד (תקנה 24ב)..... 14
12. מען רשום (תקנה 25א)..... 14
13. הדירקטורים של התאגיד (תקנה 26)..... 15
14. נושאי משרה בכירה של התאגיד (תקנה 26א)..... 19
15. רואה החשבון המבקר של התאגיד (תקנה 27)..... 24
16. שינוי בתזכיר או בתקנון של התאגיד (תקנה 28)..... 24
17. המלצות והחלטות הדירקטורים (תקנה 29)..... 24
18. החלטות החברה (תקנה 29א)..... 25

1. תמצית דוחות על הרווח הכולל של התאגיד לכל אחד מהרבעונים בשנת 2021 (תקנה 10א)

אלפי ש"ח	ינואר-מרץ	אפריל-יוני	יולי-ספטמבר	אוקטובר-דצמבר	שנת 2021
פרמיות שהורווחו ברוטו	1,508,348	1,650,239	1,588,035	1,657,688	6,404,310
פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה	262,293	279,197	286,306	308,719	1,136,515
פרמיות שהורווחו בשייר	1,246,055	1,371,042	1,301,729	1,348,969	5,267,795
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	1,298,468	1,518,081	608,711	1,548,630	4,973,890
הכנסות מדמי ניהול	134,511	119,038	71,603	154,133	479,285
הכנסות מעמלות	44,372	41,096	48,428	39,514	173,410
הכנסות אחרות	82	76	208	628	994
סך כל ההכנסות	**2,723,488**	**3,049,333**	**2,030,679**	**3,091,874**	**10,895,374**
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו	2,381,621	2,719,884	1,777,183	2,693,762	9,572,450
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	(180,060)	(200,714)	(237,154)	(250,466)	(868,394)
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	2,201,561	2,519,170	1,540,029	2,443,296	8,704,056
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	284,144	288,619	285,970	299,764	1,158,497
הוצאות הנהלה וכלליות	95,641	92,917	88,316	96,566	373,440
הוצאות אחרות	-	28	5,384	877	6,289
הוצאות מימון	19,041	33,212	27,266	17,402	96,921
סך כל ההוצאות	2,600,387	2,933,946	1,946,965	2,857,905	10,339,203
חלק ברווחי (הפסדי) חברות כלולות	131	1,168	(312)	3,409	4,396
רווח לפני מסים על ההכנסה	123,232	116,555	83,402	237,378	560,567
מסים על ההכנסה	41,471	38,792	27,408	77,205	184,876
רווח נקי	**81,761**	**77,763**	**55,994**	**160,173**	**375,691**

אלפי ש"ח	ינואר-מרץ	אפריל-יוני	יולי-ספטמבר	אוקטובר-דצמבר	שנת 2021
רווח נקי	81,761	77,763	55,994	160,173	375,691
רווח (הפסד) כולל אחר:					
פריטי רווח (הפסד) כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד					
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ	3,763	(2,478)	(1,410)	(4,180)	(4,305)
שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון	80,357	115,562	66,006	213,845	475,770
רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד	(39,088)	(41,694)	(23,236)	(26,303)	(130,321)
הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד	1,043	76	6,584	7,629	15,332
סה"כ פריטי רווח כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד	46,075	71,466	47,944	190,991	356,476
מסים על ההכנסה המתייחסים לנכסים פיננסיים זמינים למכירה	14,422	25,041	17,004	67,049	123,516
מסים על ההכנסה (הטבת מס) המתייחסים לפריטים אחרים של רווח כולל אחר	1,287	(848)	(482)	(1,429)	(1,472)
סה"כ פריטי רווח כולל אחר, נטו, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, הועברו או יועברו לרווח והפסד	30,366	47,273	31,422	125,371	234,432
פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד					
הערכה מחדש בגין רכוש קבוע	-	-	-	23,703	23,703
רווח ממדידה מחדש בגין תוכניות להטבה מוגדרת	2,408	289	1,974	(1,671)	3,000
סה"כ פריטי רווח כולל אחר, שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל, לא יועברו לרווח והפסד	2,408	289	1,974	22,032	26,703
מסים על ההכנסה	823	99	675	4,881	6,478
פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד	1,585	190	1,299	17,151	20,225
רווח כולל אחר, נטו	31,951	47,463	32,721	142,522	254,657
סך-הכל רווח כולל	**113,712**	**125,226**	**88,715**	**302,695**	**630,348**

2. השקעות בחברות-בת ובחברות כלולות מהותיות לתאריך המאזן (תקנה 11)

חברות בנות וכלולות מהותיות של החברה (הנתונים בטבלה נכונים לתאריך הדוח על המצב הכספי)

החברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה	יתרת הלוואות באלפי ש"ח	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה	הערות
מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ	רגילה	1,000	1,000	1	100%					
מנורה נכסים והשקעות בע"מ (**)	רגילה	14,001	14,001	191,209	100%	215,990	מועד אחרון לפירעון - אוקטובר 2031	2.45%	ללא הצמדה	הגבוה מבין הריבית הנקובה (2% + מדד) ובין שיעור הריבית שנקבע בתקנות מס הכנסה לעניין סעיף 3(י).
Surrey Street, LP	שותפות זרה			1,684	7.95%	16,801 17,665	דצמבר 2029	3% 4%	נקובות בליש"ט	החברה מחזיקה 20.15% נוספים באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה (*).
Menorah surrey street company Ltd 1	חברה זרה			-	50.31%					כל פעילותה - החזקה ב- 40.05% מזכויות Surrey Street, LP
Menorah surrey street company (nostro) Ltd	חברה זרה			-	100%					כל פעילותה - החזקה ב- 4.45% מזכויות Surrey Street, LP
Menorah surrey street company Ltd 2	חברה זרה			-	100%					כל פעילותה - החזקה ב- 3.5% מזכויות Surrey Street, LP

(*) החזקות החברה באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה מטופלות כהשקעות פיננסיות.

(**) מאוחדת גם בדוח הכספי הנפרד של החברה וזאת בהתאם להנחיות הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון.

החברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה	יתרת הלוואות באלפי ש"ח	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה	הערות
RI Menora German Holdings S.a.r.l.	שותפות זרה			1,810	12.50%					החברה מחזיקה 25.5% נוספים באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה (*)
Gaia 200 Plaza Drive LLC	שותפות זרה			6,081	6.67%					החברה מחזיקה 13.33% נוספים באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה (*)
MM Fenwick LLC	שותפות זרה			3,468	7.19%					החברה מחזיקה 14.39% נוספים באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה (*)
MMZ Properties B.V.	שותפות זרה			158	4.50%	1,413	מאי 2024	10%	נקובה ביורו	החברה מחזיקה 14% נוספים באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה (*)
Michelson Real Estate Fund IV, LLC	שותפות זרה			4,557	7.50%					החברה מחזיקה 15% נוספים באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה (*)
MMZ Properties Alaska Haarlem B.V.	שותפות זרה			981	5.57%	7,265	ספטמבר, נובמבר 2024	10%	נקובה ביורו	החברה מחזיקה 16.38% נוספים באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה (*)

(*) החזקות החברה באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה מטופלות כהשקעות פיננסיות.

החברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה	יתרת הלוואות באלפי ש"ח	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה	הערות
MM Nostro Residential, LP	שותפות זרה			(1,158)	100%	35,378			נקובה בדולר	
MM Participating Policies Residential, LP	שותפות זרה			(791)	100%	68,874			נקובה בדולר	
City Center Mengot sp. Z o.o	חברה זרה			3,532	4.42%	4,952	דצמבר 2023	4.170%	נקובה ביורו	החברה מחזיקה 13.2% נוספים באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה (*)
Gaia Journal Square Holdings LLC	שותפות זרה			32,747	18.33%					החברה מחזיקה 20% נוספים באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה (*)
Boulder Texas Holdings LLC	שותפות זרה			12,235	10.10%					החברה מחזיקה 20% נוספים באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה (*)
Wall 120 Holdings LLC	שותפות זרה			23,467	7.00%					החברה מחזיקה 13.1% נוספים באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה (*)

(*) החזקות החברה באמצעות תיקי ההשקעה של פוליסות תלויות תשואה מטופלות כהשקעות פיננסיות.

3. שינויים בהשקעות בחברות-בת ובחברות כלולות מהותיות בתקופת הדוח (תקנה 12)

תאריך השינוי	מהות השינוי	שם החברה	באלפי ש"ח
במהלך שנת 2021	הלוואות בעלים שניתנו	מנורה נכסים והשקעות בע"מ	69,377
אוקטובר 2021	הלוואות בעלים שניתנו	MM Nostro Residential, LP	2,510
במהלך שנת 2021	הלוואות בעלים שניתנו	MM Participating Policies Residential, LP	4,356
במהלך שנת 2021	הלוואות בעלים שנפרעו	Surrey Street, LP	2,134

4. הכנסות של חברות בת וחברות כלולות מהותיות והכנסות מהן (תקנה 13)

(באלפי ש"ח)

שם החברה	רווח נקי (הפסד) לתקופה	רווח כולל אחר לתקופה	רווח (הפסד) כולל לתקופה	דיבידנד עד תאריך הדוח	ריבית שנתקבלה עבור שנת הדיווח
מנורה נכסים והשקעות בע"מ	31,745	(1,725)	30,020	-	6,652
MM Nostro Residential, LP	(52)	-	(52)	-	-
MM Participating ,Policies Residential LP	(27)	-	(27)	-	-
Surrey Street, LP	(474)	-	(474)	857	1,936
City Center Mengot sp. Z o.o	33	-	33	-	-
Gaia Journal Square Holdings LLC	(2,947)	-	(2,947)	-	-
Boulder Texas Holdings LLC	4,611	-	4,611	-	-
Wall Holdings 120 LLC	1,661	-	1,661	1,089	-
RI Menora German Holdings S.a.r.l.	26	-	26	-	-
Gaia 200 Plaza Drive LLC	509	-	509	-	-
MM Fenwick LLC	659	-	659	-	-
MMZ Properties B.V.	(430)	-	(430)	154	39
Michelson Real Estate Fund IV, LLC	1,292	-	1,292	-	-
MMZ Properties Alaska Haarlem B.V.	(544)	-	(544)	-	949

5. רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד (תקנה 14)

	סכום בש"ח		סכום בש"ח	מספר הלווים
מ	-	עד	50,000	146,841
מ	50,001	עד	100,000	3,012
מ	100,001	עד	250,000	1,787
מ	250,001	עד	500,000	362
מ	500,001	עד	750,000	63
מ	750,001	עד	1,000,000	28
מ	1,000,001	עד	1,500,000	19
מ	1,500,001	עד	2,000,000	6
מ	2,000,001	עד	3,000,000	6
מ	3,000,001	עד	9,000,000	20
מ	9,000,001	עד	10,000,000	2
מ	10,000,001	עד	15,000,000	14
מ	15,000,001	עד	40,000,000	44
מ	40,000,001	עד	70,000,000	24
מ	70,000,001	עד	150,000,000	14
מ	150,000,001	עד	999,999,999	1
סה"כ				**152,243**

6. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה (תקנה 21(א))

לפרטים בדבר מדיניות התגמול בחברה (להלן: "**מדיניות התגמול**"), בהתאם להנחיות הממונה על רשות שוק ההון ביטוח וחסכון, ראה באור 37 לדוחות הכספיים. יצוין, כי לגבי נושאי משרה בחברה המכהנים גם כנושאי משרה במנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "**מנורה מבטחים החזקות**"), החברה האם של החברה ("**נושאי משרה משותפים**"), חלה מדיניות התגמול אשר אומצה על ידי מנורה מבטחים החזקות וכן מדיניות התגמול ותכנית המענקים שאושרה בחברה בהתאם להנחיות הממונה כאמור (להלן: "**תכנית התגמול**").

להלן פרוט התגמולים ששולמו לנושאי משרה בכירה בחברה ובתאגידים בשליטתה בשנת 2021 כפי שהוכרו בדוחות הכספיים לשנת 2021 (באלפי ש"ח)[1]:

פרטי מקבל התגמולים					תגמולים עבור שירותים*								תגמולים אחרים			
שם	תפקיד	היקף משרה	שיעור החזקה בהון התאגיד	שכר**	מענק		דמי ניהול	דמי ייעוץ	עמלה	אחר	ריבית	דמי שכירות	אחר	סה"כ
יהודה בן אסאייג (1)	מנכ"ל	מלאה	אין	3,069	428		-	-	-	-	-	-	-	3,497
ארי קלמן (2)	יו"ר דירקטוריון	מלאה	2.72%	2,755	709		-	-	-	-	-	-	-	3,464
דן בר-און (3)	משנה למנכ"ל	מלאה	אין	2,148	528		-	-	-	-	-	-	-	2,676
משה מורגנשטרן (4)	משנה למנכ"ל	מלאה	אין	1,599	712		-	-	-	320	-	-	-	2,631
ערן גריפל (5)	דירקטור	מלאה	(5)	2,476	-		-	-	-	-	-	-	-	2,476

* סכומי התגמול במונחי עלות לתאגיד. הסכומים הנ"ל אינם כוללים מס שכר ו/או מע"מ, לפי העניין.

[1] אלא אם צוין במפורש אחרת, רכיבי התגמול המפורטים בטבלה להלן עולים בקנה אחד עם מדיניות התגמול של החברה, המתוארת בבאור 37 לדוחות הכספיים, או עם מדיניות התגמול המאושרת בגוף המוסדי בו מכהן נושא המשרה הבכירה המפורט בטבלה, לפי העניין. ביום 12 באוקטובר 2016 ("**מועד התחילה**") נכנס לתוקף חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "**חוק התגמול**"), בו נקבע, בין היתר, כי התקשרות של גוף פיננסי כהגדרתו בחוק התגמול, או של תאגיד שליטה של גוף פיננסי (להלן: "**תאגיד פיננסי**") עם נושא משרה בכירה או עובד, בתאגיד כאמור, במישרין או בעקיפין, באשר לתנאי כהונתו או העסקתו, הכוללת מתן תגמול שההוצאה החזויה בשלו צפויה לעלות על 2.5 מיליון ש"ח בשנה, טעונה אישורים מיוחדים, וכי ההתקשרות כאמור תאושר כאשר היחס שבין ההוצאה החזויה בשל התגמול, לבין ההוצאה בשל התגמול הנמוך ביותר ששילם התאגיד הפיננסי לעובד התאגיד, לרבות עובד קבלן שהגוף הפיננסי הוא המעסיק בפועל שלו, בשנה שקדמה למועד ההתקשרות, קטן מ- 35. בהיות החברה תאגיד פיננסי כהגדרתו בחוק התגמול, חלות עליה ועל עובדיה לרבות נושאי המשרה הבכירה בה הוראות חוק התגמול. בהתאם, חוק התגמול חל במקביל ובכפיפה אחת עם מדיניות התגמול של החברה. כן הובהר במסגרת מדיניות התגמול, כי אם וככל שסך התגמול הכולל (בהתאם למדיניות התגמול ותכנית המענקים כפי שתהיה מעת לעת), ובכלל זה, בהתאם להסכמים קיימים, יעלה על המגבלות הקוגנטיות שבחוק התגמול, יופעל מנגנון "קטימה" של מרכיבי תגמול עודף ו/או משתנה תחילה, אם וככל שקיימים (להלן: "**מנגנון הקטימה**"). לעניין זה, "**מגבלות קוגנטיות**" - מגבלות ותקרות תגמול שלא ניתן לאשרן כדין בהתאם להוראות חוק התגמול. יצוין, כי עובר לכניסת חוק התגמול לתוקף, ביצעה הקבוצה בדיקה לגבי התחייבויותיה בגין הסכמי ההעסקה קיימים שבתוקף, ובהתאם הפרישה, ככל שהדבר נדרש. יצוין, כי מדיניות התגמול בחברות הבנות עודכנה, בתוקף החל משנת 2021, כך שניתן יהיה לאשר בנוסף למענק השנתי גם מענק מיוחד ו/או מענק תלוי ביצועים לטווח ארוך אשר יותנה, בין היתר, בהמשך קיום יחסי מעסיק עובד עד תום תקופת המענק וכן בעמידה ביעדים אישיים בציון משוקלל של 75% בתקופה זו (כאשר עמידה חלקית תאפשר תשלום מענק חלקי). יצוין, כי המענק השנתי של חלק מנושאי המשרה בחברה מבוסס על נתונים השוואתיים למתחרים בענף, אשר מטבע הדברים, אינם ידועים במלואם נכון למועד אישור הדוח. לפיכך, בסמוך למועד אישור הדוח, החברה מבצעת הערכה ואומדן של סכום המענק, ואומדן זה, המאושר על ידי האורגנים המוסמכים משולם לנושאי המשרה כמקדמה על חשבון המענק בגין שנת הדיווח. לכשיתבררו הנתונים ההשוואתיים הרלוונטיים החברה תחשב את סכומי המענק באופן סופי, ותבצע התחשבנות, ככל שיידרש, אל מול אותם נושאי משרה.

** רכיב השכר המפורט לעיל כולל את הרכיבים הבאים (לפי המקרה והעניין): שכר חודשי ברוטו צמוד למדד (כולל משכורת 13), הפרשות סוציאליות (לרבות הפרשות בשל סיום יחסי עובד-מעביד), קרן השתלמות ואי כושר עבודה כמקובל, רכב, החזר הוצאות שונות ובכלל זה הוצאות אש"ל, טלפון נייח ונייד וכן ימי חופשה, מחלה והבראה.

(1) מר בן אסאייג מכהן, החל מחודש ספטמבר 2017, כמנכ"ל החברה על פי הסכם העסקה לתקופה בלתי קצובה. שכרו של מר בן אסאייג משולם על ידי החברה. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר בן אסאייג מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל, למענק מטרה של 4 עד 6 משכורות חודשיות, כפי שיקבעו האורגנים המוסמכים מדי שנה, עבור עמידה (100%) ביעדים, בהתאם לתכנית התגמול השנתית המאושרת בחברה. במקרה של פיטורים (שלא בנסיבות פוטרות) זכאי מר בן אסאייג להודעה מוקדמת בת 6 חודשים ולתקופת הסתגלות של 6 חודשים נוספים וכן בגין התחייבות לאי תחרות, עד 9 משכורות חודשיות למעט בנסיבות כפי שהוגדרו במדיניות. מר בן אסאייג זכאי לתנאי הכהונה כאמור, כפוף למגבלות הקבועות בחוק התגמול. יצוין, כי תנאי התגמול של מר בן אסאייג תואמים את מדיניות התגמול המאושרת של החברה. לפרטים נוספים בדבר הסכם ההעסקה, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

(2) מר קלמן מכהן כמנכ"ל מנורה מבטחים החזקות וכיו"ר דירקטוריון החברה וחבר דירקטוריון בתאגידים נוספים בקבוצה. הסכם ההעסקה עימו שבתוקף הינו לתקופה של 15 שנים החל מאוגוסט 2003. לאחר המועד האמור, יחודש ההסכם באופן אוטומטי, לשנה בכל פעם, אא"כ הודיע מי מהצדדים על אי חידושו. שכרו של מר קלמן משולם בידי מנורה מבטחים החזקות. לפרטים נוספים בדבר הסכם ההעסקה לרבות לעניין סטיות ממדיניות התגמול, ראה באור 37 לדוחות הכספיים. יצוין, כי מר קלמן יהא זכאי לתנאי הכהונה כאמור, כפוף למגבלות הקבועות בחוק התגמול, וזאת כל עוד לא יובא עדכון תנאי ההסכם לאישור בהתאם ובכפוף להוראות חוק התגמול. בהמשך לאמור, נשלחה הודעה למר קלמן, כי לאור העובדה שהסכם ההעסקה הקיים עימו שבתוקף יכול שיחרוג, בנסיבות מסוימות, מהתקרה האפקטיבית של התגמול הכולל הקבוע בחוק התגמול, יופעל, בנסיבות כאמור, מנגנון ה"קטימה" כך שהתגמול המשתלם לו, החל ממועד כניסת חוק התגמול לתוקף, לא יעלה על התקרה האמורה. תחולתו של מכתב הקטימה הנ"ל הינה בגין גמול לו זכאי מר קלמן בתוקף מיום התחילה של חוק התגמול ואילך. במקביל ובנוסף להסכם ההעסקה, אושרה למר קלמן תכנית מניות אשר מכוחה. נכון למועד הדוח, מחזיק מר קלמן ב- 1,719,034 מניות מנורה מבטחים החזקות, באמצעות נאמן, המהוות 2.72% מהונה המונפק והנפרע של מנורה מבטחים החזקות.

(3) מר בר-און מכהן כמשנה למנכ"ל, אקטואר ראשי ומנהל תחום אקטואריה ואנליטיקה בחברה. הסכם ההעסקה עמו הינו בתוקף מיום 1 ביוני 2016 לתקופה בלתי קצובה. שכרו של מר בר-און משולם בידי החברה. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר בר-און, מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל, למענק מטרה שנתי של 4 משכורות חודשיות עבור עמידה (100%) ביעדים, בהתאם לתכנית המענקים השנתית המאושרת בחברה. בנוסף, זכאי מר בר-און ל- 6 חודשי הודעה מוקדמת וכן למענק הסתגלות של 2 משכורות חודשיות (לאחר תקופת העסקה של שנתיים לפחות) בתוספת משכורת חודשית אחת לכל שנת העסקה נוספת, עד לתקרה של 5 משכורות חודשיות. כמו-כן, זכאי מר בר-און לפיצויים מוגדלים בשיעור של משכורת חודשית אחת לכל שנת עבודה בכפוף לעמידה במדדים האישיים שנקבעו לו במהלך תקופת הכהונה, בציון ממוצע בשיעור של 85% ומעלה, ועל פי האמור בסעיף 5.4 למדיניות התגמול של החברה. יצוין, כי תנאי התגמול של מר בר-און תואמים את מדיניות התגמול המאושרת של החברה.

(4) מר מורגנשטרן מכהן כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף מערכות מידע בחברה. הסכם ההעסקה עמו כנושא משרה בחברה הינו בתוקף מחודש ינואר 2011 לתקופה בלתי קצובה. שכרו של מר מורגנשטרן משולם בידי החברה. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר מורגנשטרן, מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל, למענק מטרה שנתי של 6 משכורות חודשיות עבור עמידה (100%) ביעדים, בהתאם לתכנית המענקים השנתית המאושרת ובשנת הדוח גם מענק מיוחד בהתאם למדיניות התגמול. בנוסף, זכאי מר מורגנשטרן למענק התמדה בסך של 960 אלפי ש"ח לתקופה של 3 שנים, החל משנת 2020. במקרה של פיטורים (שלא בנסיבות פוטרות) זכאי מר מורגנשטרן להודעה מוקדמת של 3 חודשים. יצוין, כי תנאי התגמול של מר מורגנשטרן תואמים את מדיניות התגמול המאושרת של החברה.

(5) מר גריפל מכהן כדירקטור בחברה וכיו"ר דירקטוריון החברה האם מנורה מבטחים החזקות, החל מיום 1 בדצמבר 2014. מר גריפל הינו בן זוגה של ה"ה טלי גריפל, מבעלות השליטה בחברה, המחזיקה ב- 30.93% ממניות החברה. בנוסף, מכהן מר גריפל כיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ ובתאגידים נוספים בקבוצה. שכרו של מר גריפל משולם על ידי מנורה מבטחים החזקות בהתאם להסכם העסקה מיום 1 בדצמבר 2014 אשר תוקפו הוארך בידי האסיפה הכללית של מנורה מבטחים החזקות ביום 30 בספטמבר, 2020, ובתוקף למשך 3 שנים מיום 1 בדצמבר 2020. לפרטים בדבר תנאי ההעסקה של מר גריפל ראה באור 37 לדוחות הכספיים של החברה. תנאי העסקתו של מר גריפל הינם בהתאם למדיניות התגמול של החברה. מר גריפל מכהן כאמור כדירקטור במספר חברות בקבוצה, והוא איננו מקבל גמול נוסף בגין כהונתו בתפקידים אלה.

<u>גמול דירקטורים</u>

בנוסף לאמור לעיל, סך הגמול וההוצאות הנלוות שקיבלו כל הדירקטורים בחברה (למעט למר קלמן ולמר גריפל, עימם נחתם הסכם העסקה כמפורט לעיל), עמד בשנת 2021 על סך של כ- 1,044 אלפי ש"ח.

7. בעל השליטה בתאגיד (תקנה 21א)

בעלת השליטה בחברה הינה מנורה מבטחים החזקות. מנורה מבטחים החזקות הינה חברה ציבורית, שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב. בעלי מניותיה העיקריים של חברת מנורה מבטחים החזקות הינם פלמס אסטבלישמנט וניידן אסטבלישמנט (תאגידים זרים) המחזיקים ביחד בנאמנות בכ-61.86% ממניות מנורה מבטחים החזקות עבור ה"ה טלי גריפל וניבה גורביץ, בהתאמה. התאגידים הזרים העניקו לגב' טלי גריפל ולגב' ניבה גורביץ יפויי כוח להצביע בשם כל אחד מהם (בהתאמה) באסיפות כלליות של חברת מנורה מבטחים החזקות ובהתאם הגב' טלי גריפל והגב' ניבה גורביץ נחשבות כבעלות השליטה בחברה ("**בעלי השליטה**").

8. עסקאות עם בעל שליטה (תקנה 22)

לפירוט עסקאות עם בעל שליטה או שלבעל השליטה יש בהם עניין אישי, המנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות ועסקאות אחרות עם בעל השליטה, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

9. מניות וני"ע המוחזקים על ידי בעלי עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד ובחברה מוחזקת מהותית* (תקנה 24)

בעל עניין	מס' ת.ז/ מס' חברה	מס' נייר ערך בבורסה	מניות 1 ש"ח ליום 25 למרס 2019	שטר הון צמית ניתן להמרה למניות	% בהון	% בהצבעה	% בהון בדילול מלא	% בהצבעה בדילול מלא
מנורה מבטחים החזקות בע"מ	520007469	אין	230,869,539	אין	100%	100%	100%	100%

*למיטב ידיעת החברה נכון ליום 28 במרס, 2022.

10. הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים של התאגיד (תקנה 24א)

לפרטים בדבר הונה הרשום והמונפק של החברה, נכון ליום 31 בדצמבר 2021, ראה באור 14 לדוחות הכספיים.

לחברה אין ניירות ערך המירים, למעט הנפקת הון ראשוני מורכב למנורה מבטחים החזקות (חברה האם של החברה), אשר בהתקיים נסיבות שקבע הממונה לעניין זה, יכול שיומרו להון מניות.

11. מרשם בעלי המניות של התאגיד (תקנה 24ב)

מלוא הונה המונפק והנפרע של החברה מוחזק על ידי מנורה מבטחים החזקות, כמפורט בסעיף 9 לעיל.

12. מען רשום (תקנה 25א)

המען הרשום של התאגיד: רחוב ז'בוטינסקי 23, רמת גן

כתובת דואר אלקטרוני: shimoni@menora.co.il

מספר טלפון: 03-7107801

מספר פקס: 03-7107633

13. הדירקטורים של התאגיד (תקנה 26)

שם מספר ת.ז. תאריך לידה ונתינות	מען להמצאת כתבי בי-דין	חברות בוועדות דירקטוריון (כן/לא); דירקטור חיצוני או בלתי תלוי (כן/לא)	עובד תאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל ענין - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא	התאריך בו החלה כהונת הדירקטור	השכלה ועיסוק עיקרי במשך 5 השנים האחרונות	בן משפחה של בעל ענין אחר (כן/לא)	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או מקצועית (לרבות כאמור בסעיף 13(3)(ב)[2]	בעל מומחיות בתחום הביטוח או הפנסיה כאמור בסעיף 13(3)(א)[3]
מר ארי קלמן, יו"ר דירקטוריון, ת.ז. 50898501 21.10.1951 ישראלית	ז'בוטינסקי 23, רמת גן	חבר בוועדת ניהול סיכונים, ובועדת טכנולוגיות מידע וסייבר, וועדת אסטרטגיה מכירה ישירה ובוועדת איתור. איננו דירקטור חיצוני או בלתי תלוי.	כן, מנכ"ל מנורה מבטחים החזקות, החברה האם של החברה.	06.11.2001. מונה ליו"ר הדירקטוריון ביום 17.10.2010	השכלה על תיכונית. מכהן כיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פיננסים, מנורה מבטחים גיוס הון, ומנורה מבטחים נדל"ן. וכן דירקטור במנורה מבטחים פנסיה וגמל, מנורה מבטחים אנרגיה אי.אר.אן ישראל בע"מ ובחברות נוספות בקבוצה. מכהן כדירקטור בחברת טראלייט בע"מ.	כן, אביו של ה"ה מיכאל קלמן, מנהל אגף אלמנטרי	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית	כן
מר ערן גריפל, ת.ז. 058447137 20.11.1963 ישראלית	ז'בוטינסקי 23, רמת גן	חבר ועדת טכנולוגיות מידע וסייבר וועדת אסטרטגיה למכירה ישירה. איננו דירקטור חיצוני או בלתי תלוי.	כן, כמפורט להלן	29.08.2002	תואר ראשון במדעי המדינה ובמשפטים מאוניברסיטת תל-אביב. מכהן כיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים החזקות ומנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ, וכן מכהן כדירקטור במנורה מבטחים נדל"ן בעבר כיהן כמנכ"ל מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ. מכהן כדירקטור בחברת טראלייט בע"מ.	כן, בן זוגה של ה"ה טלי גריפל (כמפורט בסעיף 7 לעיל)	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית	כן

[2] שער 5, חלק 1 לפרק 2 לחוזר המאוחד, שעניינו, "דירקטוריון גוף מוסדי".
[3] שער 5, חלק 1 לפרק 2 לחוזר המאוחד, שעניינו, "דירקטוריון גוף מוסדי".

שם מספר ת.ז. תאריך לידה ונתינות	מען להמצאת כתבי בי-דין	חברות בוועדות דירקטוריון (כן/לא); דירקטור חיצוני או בלתי תלוי (כן/לא)	עובד תאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל ענין - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא	התאריך בו החלה כהונת הדירקטור	השכלה ועיסוק עיקרי במשך 5 השנים האחרונות	בן משפחה של בעל ענין אחר (כן/לא)	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית (לרבות כאמור בסעיף 13(3)(ב)[2]	בעל מומחיות בתחום הביטוח או הפנסיה כאמור בסעיף 13(3)(א)[3]
מר יחזקאל (חזי) צאיג, ת.ז. 056599996 28.09.1960 ישראלית	שדרות העם הצרפתי 28, רמת גן	דירקטור חיצוני. חבר ועדת ביקורת ועדת מאזן וועדת איתור. בנוסף חבר בוועדת השקעות שאינן תלויות תשואה ("**נוסטרו**").	לא	24.06.2013 (מונה לכהונה שלישית כדח"צ ביום 03.02.2019)	רו"ח מוסמך, תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת בן גוריון והנגב. מכהן כדירקטור חיצוני במנורה מבטחים החזקות ובמנורה מבטחים פנסיה וגמל בע"מ. כמו כן, מכהן כיו"ר הדירקטוריון בחברת דואר ישראל, וכדירקטור בחברות- רני צים מרכזי קניות בע"מ, רשות נחל הירקון, קנהייטס בע"מ וכרמל בלו בריס בע"מ ומנהל בחברת צאיג זוהר השקעות בע"מ. בעבר, כיהן כדירקטור בלתי תלוי בקבוצת א. דורי, כסגן יו"ר הדירקטוריון בחברה לפיתוח יפו העתיקה וכמנהל מרכז השקעות במשרד התעשייה המסחר והתעסוקה.	לא	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.	כן
גב' יוכבד (יוכי) דביר, ת.ז. 51583078 27.07.1952 ישראלית	אמירים 15, תל אביב	דירקטורית חיצונית. יו"ר וועדת מאזן וחברה בוועדת ביקורת וועדת ניהול סיכונים.	לא	01.04.2015 (מונתה לכהונה שלישית כדח"צית ביום 01.04.2021)	תואר ראשון בכלכלה וסטטיסטיקה מאוניברסיטת חיפה. לימודים מלאים לתואר שני בסטטיסטיקה - חקר ביצועים מהאוניברסיטה העברית, ללא עמידה בבחינת התזה המזכה בתואר עצמו. מכהנת כדירקטורית חיצונית בשומרה חברה לביטוח בע"מ כדירקטורית, בנייס מערכות	לא	בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית.	כן

שם מספר ת.ז. תאריך לידה ונתינות	מען להמצאת כתבי בי-דין	חברות בוועדות דירקטוריון (כן/לא); דירקטור חיצוני או בלתי תלוי (כן/לא)	עובד תאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל ענין - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא	התאריך בו החלה כהונת הדירקטור	השכלה ועיסוק עיקרי במשך 5 השנים האחרונות	בן משפחה של בעל ענין אחר (כן/לא)	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית (לרבות כאמור בסעיף 13(3)(ב)[2]	בעל מומחיות בתחום הביטוח או הפנסיה כאמור בסעיף 13(3)(א)[3]
					ואנדימד וכדירקטורית חיצונית בקסניה ונצ'ר קפיטל בע"מ. בעבר כיהנה כדירקטורית חיצונית באלרוב נדל"ן, בויזה כ.א.ל ובפסגות ביטוח.			
מר תומר שרת, ת.ז. 24228900 19.01.1969 ישראלית	נורית 48, שוהם.	דירקטור בלתי תלוי. חבר בוועדת הביקורת, חבר בוועדת המאזן, חבר בוועדת אסטרטיה למכירה ישירה, יו"ר ועדת ניהול סיכונים וועדת איתור	לא	28.05.2018 (מונה לכהונה שנייה כדירקטור בלתי תלוי ביום 28.05.2021).	B.A בחוג ליחסים בינלאומיים, (בהצטיינות) מהאוניברסיטה העברית בירושלים, M.A (בהצטיינות), במחלקה ליחסים בינלאומיים מהאוניברסיטה העברית בירושלים, M.B.A Executive (בהצטיינות) מאוניברסיטת בר אילן. מכהן כדירקטור בלתי תלוי בשומרה חברה לביטוח וכן כיו"ר פריים ניהול משכנתאות ופיננסיים בע"מ-AIG United Guaranty Agenzia di Assicuazione Italy.בעבר, כיהן כיו"ר בחברת KLP MAMAN כיו"ר בחברת AIG United Guaranty S.L Spain, כסגן נשיא בכיר ומנהל החטיבה הבינלאומית בחברת AIG United Guaranty Corporation וכן כיו"ר בחברות AIG United Guaranty - Insurance Asia ו- AIG United	לא	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.	כן

שם מספר ת.ז. תאריך לידה ונתינות	מען להמצאת כתבי בי-דין	חברות בוועדות דירקטוריון (כן/לא); דירקטור חיצוני או בלתי תלוי (כן/לא)	עובד תאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל ענין - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא	התאריך בו החלה כהונת הדירקטור	השכלה ועיסוק עיקרי במשך 5 השנים האחרונות	בן משפחה של בעל ענין אחר (כן/לא)	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית (לרבות כאמור בסעיף 13(ג)(3)[2]	בעל מומחיות בתחום הביטוח או הפנסיה כאמור בסעיף 13(א)(3)[3]
					Guaranty Re Limited Ireland.			
מר רז הייפרמן, ת.ז. 67614339 25.01.1949. ישראלית	הפרדס 14, קרית אונו.	דירקטור בלתי תלוי. חבר ועדת טכנולוגיות מידע וסייבר.	לא	01.08.2018, (מונה לכהונה שנייה כדירקטור בלתי תלוי ביום 01.08.2021).	תואר ראשון בכלכלה וסטטיסטיקה, מהאוניברסיטה העברית בירושלים. תואר שני במנהל עסקים (בהצטיינות) התמחות בחקר ביצועים מהאוניברסיטה העברית בירושלים. כיום משמש כיועץ בכיר לטרנספורמציה דיגיטלית בחברת BDO Israel. לפני כן שימש כיועץ בכיר בחברת i8 Ventures. בעבר, כיהן כמנכ"ל משותף ויועץ בכיר, בחברת Be Digital, כמנהל חטיבת מערכות ושירותים רוחביים, ברשות התקשוב הממשלתי במשרד ראש הממשלה וכן כסמנכ"ל מערכות מידע, בחברת ביטוח ישיר ובזק.	לא	בעל כשירות מקצועית.	---
מר שמעון קלמן, ת.ז. 053592424 26.09.1955. ישראלית	בן יהודה 18, פתח תקווה.	דירקטור חיצוני. יו"ר ועדת טכנולוגיות מידע וסייבר וועדת ביקורת, וחבר ועדת מאזן ,ועדת ניהול סיכונים וועדת אסטרטגיה למכירה ישירה.	לא	25.11.2019.	רו"ח מוסמך. תואר ראשון, בכלכלה במגמת חשבונאות, מאוניברסיטת בר-אילן. מוסמך במנהל עסקים, מאוניברסיטת בר-אילן. מכהן כדירקטור בחברת פלרם תעשיות בע"מ. שימש בעבר כמשנה למנכ"ל ועוזר אישי למנכ"ל לתפקידים מיוחדים בקבוצת כלל ביטוח ופיננסים. קודם לכן שימש כמשנה בכיר למנכ"ל וראש חטיבת המטה	לא	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.	כן

שם מספר ת.ז. תאריך לידה ונתינות	מען להמצאת כתבי בי-דין	חברות בוועדות דירקטוריון (כן/לא); דירקטור חיצוני או בלתי תלוי (כן/לא)	עובד תאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל ענין - התפקיד או התפקידים שהוא ממלא	התאריך בו החלה כהונת הדירקטור	השכלה ועיסוק עיקרי במשך 5 השנים האחרונות	בן משפחה של בעל ענין אחר (כן/לא)	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית (לרבות כאמור בסעיף 13(3)(ב)[2]	בעל מומחיות בתחום הביטוח או הפנסיה כאמור בסעיף 13(3)(א)[3]
					והפיננסים בקבוצת הביטוח והפיננסים הפניקס.			
מר שי פלדמן, ת.ז. 031872245 29.09.1974	הפנינים 17, נווה מונוסון.	יו"ר וועדת האסטרטגיה למכירה ישירה.	לא	10.01.2021	תואר ראשון BA בכלכלה וניהול מהמכללה האקדמית תל אביב יפו. תואר שני MBA במנהל עסקים מאוניברסיטת דרבי. החל מחודש אוקטובר 2019, מכהן כמנכ"ל חברת "סמלת". בין השנים 2013-2019 כיהן כמנכ"ל חברת הביטוח AIG ישראל בע"מ.	לא	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.	כן

דירקטורים שתקופת כהונתם הסתיימה במהלך תקופת הדוח (לאחר תאריך המאזן):

מר חזי צאיג
ת.ז. 056599996
תפקיד בחברה: דירקטור חיצוני.
תחילת כהונה: 31.3.2013
סיום כהונה: 2.2.2022.

14. נושאי משרה בכירה של התאגיד (תקנה 26א)

שם מספר ת.ז. תאריך לידה	התפקיד שהוא ממלא בחברה; בחברה בת או בחברה קשורה של החברה או בבעל ענין בה	התאריך בו החל כהונתו	בעל עניין בחברה (כן/לא); בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בחברה (כן/לא)	השכלה ועיסוק עיקרי ב- 5 השנים האחרונות
מר יהודה בן אסאייג, ת.ז. 057455081 20.03.1962	מנהל כללי. כמו כן, מכהן כיו"ר דירקטוריון במנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל, וכדירקטור במנורה מבטחים גיוס הון, במנורה מבטחים פנסיה וגמל, מנורה מבטחים נדל"ן, , מנורה מבטחים פיננסיים, מנורה מבטחים סוכנויות, מנורה מבטחים טק בע"מ ומנורה נכסים והשקעות.	01.09.2017	לא	תואר ראשון בכלכלה ומדעי המדינה מאוניברסיטת תל-אביב, תואר שני במנהל עסקים (MBA) מאוניברסיטת תל-אביב, בוגר תכנית המנהלים AMP (אוניברסיטת הרווארד). בעבר, כיהן כמנכ"ל במנורה מבטחים פנסיה וגמל, כיו"ר דירקטוריון במנורה מבטחים פיננסים ואורות סוכנות לביטוח חיים (2005) וכדירקטור בשומרה חברה לביטוח בע"מ.
מר שי קומפל, ת.ז. 059696443 28.07.1965	משנה למנכ"ל, מכהן כמנהל כספים במנורה מבטחים החזקות וכן כדירקטור במנורה מבטחים נדל"ן, , מנורה מבטחים פיננסים, מנורה מבטחים גיוס הון, אמפא קפיטל, אי.אר.אן ישראל, שומרה חברה לביטוח ובחברות נוספות בקבוצה.	01.12.2006	לא	רו"ח מוסמך. תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה מהאוניברסיטה העברית, תואר שני בכלכלה מהאוניברסיטה העברית.
מר ניר מורוז, ת.ז. 57506909 07.04.1962	משנה למנכ"ל ומנהל אגף השקעות. כמו כן, מכהן כמנהל השקעות ראשי במנורה מבטחים החזקות.	01.07.2019	לא	תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה מאוניברסיטת תל-אביב, תואר שני במנהל עסקים (התמחות במימון וחשבונאות) מאוניברסיטת תל-אביב. בעבר כיהן כמנהל תחום כספי עמיתים בחברה, כמשנה למנכ"ל פסגות גמל ופנסיה ומנהל השקעות ראשי גמל ופנסיה, וכמנכ"ל ומנהל השקעות ראשי של כלל עמיתים

שם מספר ת.ז. תאריך לידה	התפקיד שהוא ממלא בחברה; בחברה בת או בחברה קשורה של החברה או בבעל עניין בה	התאריך בו החל כהונתו	בעל עניין בחברה (כן/לא); בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בחברה (כן/לא)	השכלה ועיסוק עיקרי ב- 5 השנים האחרונות
				בע"מ.
מר משה מורגנשטרן, ת.ז. 034269555 20.10.1977	משנה למנכ"ל, מנהל אגף מערכות מידע, דירקטור בחברת מנורה טק בע"מ.	01.07.2017	לא	בוגר תואר ראשון במנהל עסקים מהמרכז האקדמי רופין. בעבר כיהן כמנהל אגף ביטוח חיים, כדירקטור במנורה מבטחים הסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ ובחברות אחרות בקבוצה.
מר יואב הורוביץ, 038298774 12.11.1975	משנה למנכ"ל, מנהל אגף ביטוח חיים.	01.06.2017	לא	בוגר (BA) בכלכלה ובחשבונאות ושנת ההשלמה לחשבונאים. מוסמך (MBA) במנהל עסקים, התמחות בניהול מערכות מידע, והכל מאוניברסיטת בר-אילן. בעבר, שימש כסמנכ"ל ומנהל תחום חיסכון ארוך טווח, אגף מערכות מידע וטכנולוגיה בחברה וסמנכ"ל, מנהל אגף תפעול במנורה מבטחים פנסיה.
גב' הדס מרגלית, ת.ז. 059797084 30.06.1965	סמנכ"ל בכירה, מנהלת אגף משאבי אנוש. כמו כן, מכהנת כדירקטורית בחברות אחרות בקבוצה.	01.05.2011	לא	תואר ראשון במדעי הרוח מהאוניברסיטה העברית, תואר שני במנהל עסקים מהקריה האקדמית אונו. מכהנת כסמנכ"ל בכירה, מנהלת אגף משאבי אנוש בחברה.
מר דן בר-און, ת.ז. 319549788 04.03.1964	משנה למנכ"ל, אקטואר ראשי ומנהל תחום אקטואריה ואנליטיקה.	01.06.2016	לא	בעל תואר BSC במדעי האקטואריה מאוניברסיטת טורונטו ו- MBA מאוניברסיטת יורק, אקטואר ומנהל סיכונים

שם מספר ת.ז. תאריך לידה	התפקיד שהוא ממלא בחברה; בחברה בת או בחברה קשורה של החברה או בבעל ענין בה	התאריך בו החל כהונתו	בעל עניין בחברה (כן/לא); בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בחברה (כן/לא)	השכלה ועיסוק עיקרי ב- 5 השנים האחרונות
				מוסמך. שימש כאקטואר עצמאי בשנים 2013 עד 2016 וכדירקטור בחברות בנות של הראל השקעות עד 2016.
גב' אתי הירשמן, ת.ז. 22904288 1.02.1967	סמנכ"ל בכירה, מבקרת פנימית ראשית בחברה, במנורה מבטחים פנסיה וגמל[4], ובחברת האם מנורה מבטחים החזקות וכן בחברות בנות וקשורות.	01.03.2013	לא	רו"ח מוסמכת, תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת בר-אילן.
מר עמוס רוקח, ת.ז. 058456906 23.01.1964	משנה למנכ"ל, מנהל אגף מכירות סוכנים.	10.08.2015	לא	תואר ראשון בכלכלה (בהצטיינות) מהאוניברסיטה העברית. מכהן כמשנה למנכ"ל, מנהל אגף מכירות ושיווק. כיהן בעבר, כמנכ"ל מבטח סימון סוכנויות בע"מ ודירקטור בחברות בנות בקבוצת "מגדל".
מר שמעון עיר-שי, ת.ז. 055922918 24.06.1959	סמנכ"ל בכיר, יועץ משפטי ומזכיר החברה והחברה האם מנורה מבטחים החזקות.	01.07.2002	לא	עו"ד. תואר ראשון במשפטים (LL.B), מהאוניברסיטה העברית.
גב' אורית קרמר, ת.ז. 23045453 20.07.1968	משנה למנכ"ל, מנהלת אגף בריאות[5].	01.09.2011	לא	תואר ראשון בכלכלה וייעוץ חינוכי מאוניברסיטת תל-אביב, תואר שני (MBA) במנהל עסקים מאוניברסיטת בן-גוריון.
גב' רונה לרר, ת.ז. 033727256 12.02.1977	ממונה על האכיפה הפנימית והציות וראש מטה מנכ"ל בחברה, וכן, ממונה על האכיפה הפנימית והציות במנורה מבטחים החזקות, מנורה מבטחים פנסיה וגמל, מנורה מבטחים גיוס הון ומנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל.	27.08.2012	לא	תואר ראשון במשפטים (LL.B), אוניברסיטת תל אביב. תואר שני במנהל עסקים (MBA), המכללה למנהל.

[4] ה"ה אתי הירשמן מונתה כמבקרת הפנימית במנורה מבטחים פנסיה וגמל ובמנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בתוקף החל מחודש ינואר 2021.
[5] ה"ה אורית קרמר מונתה כמנהלת אגף בריאות בתוקף החל מחודש מרס 2021.

שם מספר ת.ז. תאריך לידה	התפקיד שהוא ממלא בחברה; בחברה בת או בחברה קשורה של החברה או בבעל עניין בה	התאריך בו החל כהונתו	בעל עניין בחברה (כן/לא); בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בחברה (כן/לא)	השכלה ועיסוק עיקרי ב- 5 השנים האחרונות
מר ירון כתב, ת.ז.58770355 17.4.1964	סמנכ"ל בכיר, מנהל תחום תפעול ורכש בחברה ובמנורה מבטחים פנסיה וגמל. כמו כן, מכהן כדירקטור בחברות אחרות בקבוצה.	13.05.2014	לא	תואר ראשון (B.A) במדעי המדינה וסוציולוגיה, אוניברסיטת תל אביב. תואר שני (M.A) ביחסים בינלאומיים ואסטרטגיה, אוניברסיטת תל אביב. תואר שני E.M.B.A (בהצטיינות) ב- Integrative Management מהאוניברסיטה העברית. בעבר, כיהן כמנהל חטיבת התפעול ושרשרת האספקה בחברת הוט מובייל וכמנהל תפעול ורכש בחברת YES.
מר רן קלמי, ת.ז. 033861758 22.03.1977	משנה למנכ"ל, מנהל אגף כספים. כמו כן, מכהן כמנהל אגף כספים במנורה מבטחים פנסיה וגמל וכמנהל הכספים במנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל, כמנכ"ל מנורה מבטחים גיוס הון, וכן כדירקטור בשומרה ובחברות קשורות נוספות בקבוצה.	01.04.2019	לא	רואה חשבון מוסמך. תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב. בעבר, שימש כמנהל הכספים של מנורה מבטחים גמל בע"מ, כמנהל כספים במנורה מבטחים פיננסיים בע"מ וכחשב בכלל פנסיה.
מר מיכאל קלמן, ת.ז 033991498 28.03.1977	משנה למנכ"ל, מנהל אגף אלמנטרי. כמו כן, מכהן כדירקטור בחברה קשורה בקבוצה, וכן כיו"ר הדירקטוריון בפול חברות הביטוח.	01.01.2016	כן, בנו של ה"ה ארי קלמן, יו"ר דירקטוריון החברה.	עו"ד. תואר ראשון במשפטים (בהצטיינות), אוניברסיטת תל-אביב. תואר ראשון בניהול (בהצטיינות), אוניברסיטת תל-אביב.

15. רואה החשבון המבקר של התאגיד (תקנה 27)

קוסט פורר גבאי את קסירר רואי חשבון, מנחם בגין 144, תל-אביב.

16. שינוי בתזכיר או בתקנון של התאגיד (תקנה 28)

בשנת הדיווח לא נעשה שינוי בתזכיר או בתקנון של התאגיד.

17. המלצות והחלטות הדירקטורים (תקנה 29)

בחודש דצמבר 2021, החליט דירקטוריון החברה על חלוקת דיבידנד בהיקף של 200 מיליון ש"ח לפרטים נוספים ראה סעיף 1.5 בפרק תיאור עסקי התאגיד.

החלטות אסיפה כללית מיוחדת:

בחודש מרס 2021 אישרה האסיפה הכללית של החברה לחדש את מינויה של ה"ה יוכי דביר בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית, כדירקטורית חיצונית של החברה, לתקופת כהונה נוספת (שלישית) בת 3 שנים, החל מיום 1 באפריל 2021, ובהתאם למנותה מחדש לוועדות בהן היא מכהנת עובר למינוי כאמור, וכן לאשר את גמולה בהתאם לקבוע בתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס-2000 (להלן: "תקנות הגמול"), לתקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה), התשס"ז-2006 ("תקנות הזיקה") בגין כהונתה במקביל בחברת שומרה חברה לביטוח בע"מ, וכן ובהתאם לאמור בסעיף 4(1) לחוזר גופים מוסדיים (4-9-2009) "גמול לדירקטורים חיצוניים בגופים מוסדיים", כלהלן - גמול שנתי וכן גמול השתתפות בישיבות, לפי הסכום המרבי לחברה מדרגה ה'. יצוין, כי גב' דביר, תהיה זכאית, לכיסוי ביטוחי ולכתב פטור ושיפוי מהחברה בדומה לדירקטורים האחרים ובנוסח שאושר כדין, וזאת כחלק מתנאי כהונתה והעסקתה.

בחודש יוני 2021 אישרה האסיפה הכללית של החברה לחדש את מינוי של ה"ה רז הייפרמן בעל כשירות מקצועית, כדירקטור בלתי תלוי, לתקופת כהונה נוספת (שנייה) בת 3 שנים, החל מיום 29 באוגוסט 2021, ובהתאם למנותו מחדש לוועדות בהן הוא מכהן עובר למינוי כאמור, וכן לאשר את גמולו בהתאם בתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס-2000 (להלן: "תקנות הגמול"), וכן ובהתאם לאמור בסעיף 4(1) לחוזר גופים מוסדיים (4-9-2009) "גמול לדירקטורים חיצוניים בגופים מוסדיים" כלהלן - גמול שנתי וכן גמול השתתפות בישיבות לפי הסכום המרבי לחברה מדרגה ה', יצוין, כי ה"ה רז הייפרמן, יהיה זכאי, במידה וחידוש כהונתו יאושר, לכיסוי ביטוחי ולכתב פטור ושיפוי מהחברה בדומה לדירקטורים האחרים ובנוסח שאושר כדין, וזאת כחלק מתנאי כהונתו והעסקתו.

בחודש נובמבר 2021, התקיימה אסיפה כללית שנתית ומיוחדת בה נדונו ואושרו הנושאים הבאים: (1) דיון בדוח התקופתי לשנת 2020; (2) שכר טרחה של רואה החשבון המבקר; חידוש מינוי ואי תלות; (3) חידוש מינויים של דירקטורים המכהנים בחברה - ה"ה ארי קלמן (יו"ר), ערן גריפל, תומר שרת ורז הייפרמן; (4) אישור חידוש פוליסות ביטוח דירקטורים ונושאי משרה.

18. החלטות החברה (תקנה 29א)

פטור, ביטוח או התחייבות לשיפוי:

א. לפרטים בדבר פטור והתחייבות לשיפוי לנושאי משרה, שבתוקף בתאריך הדוח, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

ב. לפרטים בדבר ביטוח הניתן לנושאי משרה, שבתוקף בתאריך הדוח, ראה באור 37 לדוחות הכספיים.

ארי קלמן **יו"ר דירקטוריון**	**יהודה בן אסאייג** **מנהל כללי**

רמת גן, 28 במרס, 2022

מנורה מבטחים

פרק ה':
נספחים

הצהרת אקטואר ביטוח חיים

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן-"המבטח") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח חיים, עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – "ההפרשות") ליום 31 דצמבר 2021.

אני משמשת כאקטוארית ממונה בביטוח חיים של המבטח החל ינואר 2022. אינני בעלת עניין במבטח או בת משפחה של בעל עניין במבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניין הבא:

ההפרשה שחושבה בגין ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מובילה, חושבה כחלק היחסי של מנורה מבטחים בהפרשה שחושבה על ידי המבטחים המובילים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. בנספח ב' (טופס 12א' ו12ב') מפורטים סכומי ההפרשות, באלפי ש"ח, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר.

1. הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו, למעט תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע) וההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח) –

Reserve for Unpaid Losses (Incurred but Unpaid Claims) and Unpaid Allocated and Unallocated Loss Adjustment Expenses (Including IBNR)

2. הפרשה (עתודה) הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח חיים בנפרד, לרבות –

א. עתודה לתכנית עם צבירה;

ב. הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון: הפרשה בגין פרמיה קבועה, ברות ביטוח והמשכיות;

3. חלק העתודה בגין תביעות בתשלום, לרבות תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי ואכ"ע.

4. הפרשה בגין השתתפות ברווחים.

5. השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה.

6. אחר - הפרשות נוספות לפי הוראות המפקח, כגון: הפרשה בגין עתודה להשלמה (DAC), השלמת העתודה לפוליסות גמלא.

ב. השפעת השינויים המפורטים בהמשך על ההפרשות, באלפי ש"ח, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר:

א. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה.

ב. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים.

<u>פרק ג' – חוות הדעת</u>

אני מצהירה ומאשרת כי בענף ביטוח חיים:

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:

א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981;

ב. הוראות והנחיות הממונה על שוק ההון;

ג. כללים אקטואריים מקובלים.

2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.

3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח חיים, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. הערות

א. אומדנים אקטואריים מטבעם הינם לא וודאיים מאחר והם תלויים באירועים עתידיים מותנים. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי הסכום הממשי שיידרש למלא את ההתחייבויות עלול להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב.

ב. פירוט סוגי עתודות הביטוח והשיטות לקביעתן מופיע בביאור ניהול סיכונים לדוחות הכספיים.

ג. הטבלאות הרצ"ב נערכו עפ"י הנחיות המפקח על הביטוח, והרכב הנתונים בהם אינו בהכרח תואם להרכב הנתונים המופיע בדוחות הכספיים ובביאורים של החברה.

ד. ההפרשה בגין השתתפות ברווחים נרשמת במאזן בסעיף זכאים ולא בעתודות ביטוח חיים.

2. שינויים והתאמות מהותיים

החברה עדכנה את הנחות התחלואה בכיסוי אובדן כושר עבודה וסיעוד. כמו כן, עודכנה הנחת ההוצאות ופרמיית אי- נזילות לכלל הענפים הרלוונטיים.
השפעת השינויים המהותיים בהנחות מוצגת בפירוט בביאור שמספרו 36.6.א.4 – ביאור ניהול סיכונים.

28 מרץ 2022	מנורה מבטחים ביטוח בע"מ	אקטוארית חיים	יקטרינה רזניק	_____
תאריך	חברה	תפקיד	שם האקטואר	חתימה

טופס 12א' תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - ברוטו

שם החברה :מנורה חב' לבטוח בע"מ ליום: 31.12.2021

(באלפי ₪)

			סה"כ	חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		אכ"ע	סיעודי		כיסויים אחרים 1)
				מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	פרט	קבוצתי		פרט	קבוצתי	
				א1	ב1	א2	ב2	א3	ב3	4	א5	ב5	6
1	תביעות תלויות		380,223	18,114	7,318	6,068	50,680	147,151	6,860	1,187,053	1,131,443	1,440,329	144,032
2	עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)		43,317,344	1,709,974	885,483	4,104,080	32,792,470	56,605	8,969				938
1א2	פוליסות הכוללות מרכיב חסכון	פוליסות שהונפקו עד שנת 1990	3,339,603	874,025		2,404,903	55,718	196		4,761			0
2א2	(לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת	פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003	12,712,874		874,066		11,784,951	897		52,959			0
3א2	הפוליסה:	פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004	18,115,260			182,021	17,725,373	36,128		171,738			0
4א2		סה"כ (1א2 עד 3א2)	34,167,737	874,025	874,066	2,586,924	29,566,042	37,221		229,458			0
2ב	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון		1,934,348					10,470	2,631	106,035	906,319	908,559	335
3	חלק העתודה בגין תביעות בתשלום		6,024,972	798,507		1,147,776	2,553,476			847,425	146,018	531,770	
4	השתתפות ברווחים		19,991					8,914	6,338	4,136			603
5	השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה		79,106								79,106		
6	אחר		1,091,190	37,441	11,417	369,381	672,951						
7	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל												

1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'

8א	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים												
1ב8	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים קיימים	שינויים בהנחות	221,120	10,737	1,084	16,631	47,360	-2,050		56,747	27,483	64,343	-1,215
2ב8		שינויים בשיטות											
3ב8		הבדלים בגובה הפרמיה											
4ב8		שינויים אחרים											

תאריך : 08/03/2022 תפקיד 1: אקטוארית ממונה שם האקטואר 1 : קטי רזניק

טופס 12ב' תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - בשייר

שם החברה :מנורה חב' לבטוח בע"מ ליום: 31.12.2021

(באלפי ₪)

			סה"כ	חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		חסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		אכ"ע	סיעודי		כיסויים אחרים 1)
				מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	פרט	קבוצתי		פרט	קבוצתי	
				א1	ב1	א2	ב2	א3	ב3	4	א5	ב5	6
1	תביעות תלויות		332,700	16,681	6,782	5,641	50,679	133,565	6,860				112,492
2	עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)		42,909,107	1,709,967	885,345	4,104,080	32,792,412	56,605	8,969	1,036,656	981,378	1,332,757	938
1א2	פוליסות הכוללות מרכיב חסכון	פוליסות שהונפקו עד שנת 1990	3,339,217	874,019		2,404,903	55,717	196		4,382			0
2א2	(לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת	פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003	12,708,659		873,928		11,784,894	897		48,941			0
3א2		פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004	18,098,189			182,021	17,725,373	36,128		154,667			0
4א2	הפוליסה:	סה"כ (1א2 עד 3א2)	34,146,066	874,019	873,928	2,586,924	29,565,985	37,221		207,990			0
2ב	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון		1,707,637					10,470	2,631	99,837	715,293	879,071	335
3	חלק העתודה בגין תביעות בתשלום		5,725,298	798,507		1,147,776	2,553,476			724,693	47,160	453,685	
4	השתתפות ברווחים		19,991					8,914	6,338	4,136			603
5	השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה		218,925								218,925		
6	אחר		1,091,190	37,441	11,417	369,381	672,951						
7	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל												

1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'

8א	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים												
1ב8	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים קיימים	שינויים בהנחות	118,375	10,737	1,084	16,631	47,360	-2,050		49,995	-14,524	10,357	-1,215
2ב8		שינויים בשיטות											
3ב8		הבדלים בגובה הפרמיה											
4ב8		שינויים אחרים											

הצהרת האקטואר בענפי ביטוח כללי

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן המבטח) להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ליום 31 דצמבר 2021 כפי שמפורט להלן.

אני עובד שכיר של המבטח.

התמניתי לתפקיד ביום 26.12.2019.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. <u>היקף חוות הדעת האקטוארית</u>

א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף 2 להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

1) ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי ("הפול"), נעשתה תוך התבססות על חישוב שנעשה ע"י ה"פול".

2) ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל בוצעה על ידי, לפי הניסיון של חלקנו בעסקים אלה.

3) בוצעה הפחתה, בחישוב מרווח הזהירות בלבד, בשיעור של כ- 4.5% בגין העדר מתאם מלא בין הענפים השונים, בהתאם לעמדת הממונה.

2. <u>נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית</u>

להלן הערכת סכום העתודות:

		ליום 31 בדצמבר 2021 באלפי ₪	
		ברוטו	שייר
1) א)	תביעות תלויות ענפים שאינם מקובצים		
	רכב חובה	1,810,804	1,743,409
	אחריות מעבידים	286,892	252,595
	צד שלישי	496,460	393,427
	רכב רכוש	240,735	204,719
	מקיף דירות	44,726	11,584
	סה"כ ענפים שאינם מקובצים	2,879,618	2,605,734
1) ב)	סה"כ ענפים מקובצים ושאינם מקובצים[1]	3,859,751	2,826,690
2)	הוצאות עקיפות[2]	112,807	112,807
3)	הפער בין העתודה לסיכונים שטרם חלפו לבין הפרמיה שטרם הרווחה		
	רכב חובה	22,335	19,883
	רכב רכוש	49,625	47,848
	מקיף דירות	-	-
	סה"כ התחייבויות ביטוחיות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי המחושבות לפי הערכה אקטוארית	4,044,518	3,007,229

[1] ענפים מקובצים –אובדן רכוש, מקיף בתי עסק, משכנתאות, הנדסי, כלי טיס, סיכונים מיוחדים והוצאות משפטיות, אחריות מקצועית (כולל דירקטורים), אחריות מוצר, כלי שייט ומטענים בהובלה.

[2] למעט ענפים: יהלומים, כלי שייט וכלי טייס, התביעות בענפים אלה לא מסולקות בחברה.

<u>פרק ג' – חוות הדעת</u>

אני מצהיר ומאשר כי בענפים הבאים, כהגדרתם בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה – 1985:

א. ביטוח מפני אחריות מעבידים – סעיף 1(א)(7)
ב. ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970 סעיף 1(א)(8)
ג. ביטוח רכב מנועי – רכוש (עצמי וצד שלישי) – סעיף 1(א)(9)
ד. ביטוח מקיף לדירות ובתי עסק – סעיף 1(א)(12)
ה. ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי – סעיף 1(א)(14)
ו. ביטוח מפני אבדן רכוש – סעיף 1(א)(15)
ז. ביטוח הנדסי – סעיף 1(א)(18)
ח. ביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים – סעיף 1(א)(22)
ט. ביטוח מפני סיכונים אחרים – סעיף 1(א)(25)

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
   א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981;
   ב. הוראות והנחיות הממונה על שוק ההון;
   ג. עמדת הממונה בנושא חישוב עתודות בביטוח כללי;
   ד. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 2.א.1)א), בגין הענפים שאינם מקובצים (רכב חובה, אחריות מעבידים, אחריות כלפי צד שלישי, רכב רכוש, מקיף דירות), מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות, המוגדרות לעיל, בכל ענף שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 2.א.1)ב), מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים המקובצים ושאינם מקובצים בכללותם, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. ההפרשה המפורטת בפרק ב' סעיף 2.א.2, מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב התביעות עבור כל שנות החיתום, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 2.א.3, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הפער בין הסיכונים שטרם חלפו והפרמיה שטרם הרווחה ברמת השייר (ככל שקיים) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

<u>פרק ד' – הערות והבהרות</u>

1. העתודה הנקובה נגזרה מנתוני תביעות ומהערכה אקטוארית שבהם אי ודאות סטטיסטית מובנית לסך עלות התביעות. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי הסכום הממשי שיידרש ליישוב התביעות התלויות עלול להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב. בנוסף ייתכנו שינויים בסיכונים, בגורמים סביבתיים, בפסיקות ותקדימים בבתי משפט, אשר לא ניתן לחזותם מראש. לכן, עלות התביעות בפועל יכולה להיות גבוהה או נמוכה יותר.

2. החל מדצמבר 2015 אמצה החברה, על פי הנחיית הפיקוח, את עמדת הממונה[3] שעניינה נוהג מיטבי לאקטוארים לחישוב עתודות בביטוח כללי לצורך דיווח כספי, כך שישקפו באופן נאות את ההתחייבויות הביטוחיות. עמדת הממונה מפרטת, בין היתר, עקרונות בבסיס הערכת העתודות: מקצועיות, עקביות וזהירות. לעניין עקרון הזהירות, נקבע כי זהירות משמעה ש"העתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח". כלומר לגבי העתודה שחושבה על ידי האקטואר, קיים סיכוי סביר למדי ("fairly likely") כי העתודה שנקבעה בשייר תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. בהקשר זה, נקבע לגבי תביעות תלויות בענפי חובה וחבויות, כי הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכוון לאומדן הסתברות של 75% לפחות. יחד עם זאת, נקבע ככל שישנן מגבלות בניתוח הסטטיסטי, יפעיל האקטואר שיקול דעת ויתכן שימוש בשיטות אקטואריות מקובלות.

אי הודאות בעתודות מיוחסת לשלושה מרכיבים עיקריים של סיכון: סיכון רנדומלי, סיכונים סיסטמיים חיצוניים וסיכונים סיסטמיים פנימיים. את הסיכון הרנדומלי ניתן לאמוד בשיטות סטטיסטיות. לעומת זאת, בעת הערכת ההשפעות הסיסטמיות, בשל אופיים של סיכונים אלו, נדרש שימוש בשיטות איכותיות המשלבות מידה רבה של שיקול דעת ולכן היכולת למדל את הסיכון הסיסטמי באופן סטטיסטי מוגבלת.

בנוסף, יצוין כי טיב ההערכה של כל מקורות הסיכון תלוי בנפח ובאיכות הנתונים. במקרים רבים, לשיקול הדעת יש השפעה משמעותית על קביעת מרווח הביטחון של העתודה. ריבית ההיוון ששמשה בחישוב היא על פי עקום ריבית חסרת סיכון ריאלית בתוספת מחצית מפרמיית אי- נזילות בענפי רכוש ובתוספת 80% מפרמיית אי-נזילות בענפי חובה וחבויות. כמו כן, נלקח בחשבון הפער בין השווי ההוגן של נכסים שאינם סחירים לעלותם המתואמת כפי שרשומה במאזן כנגד התחייבויות אלו.

3. שיעור ההיוון לפיצויים בשל נזק לגוף בנזיקין שונה בשנים האחרונות בעקבות ועדות שונות שהוקמו ופסקי דין שניתנו בנושא. בהתאם לכך, הוקטנו ההפרשות בענפים חובה וחבויות עד שנת 2020 בסך של כ-206 מיליון ש"ח בגין תביעות מל"ל .

ככל שתעודכן ריבית ההיוון ייתכן עדכון של ההפרשה. לפיכך החברה בחנה את פוטנציאל השפעת שינוי שיעור ההיוון בהתאם למנגנון שנקבע בדוח ועדת קמיניץ אשר אומץ על ידי ביהמ"ש העליון, אם וככל שיופעל בעתיד. במקרה כאמור, ובהינתן שינוי של 1% בשיעור ההיוון, ההשפעה על כלל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2021 אילו המנגנון היה מיושם באופן מיידי, מוערכת בסך של כ-209 מיליוני ש"ח לפני מס.

4. במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 2019), התשע"ח-2018, נכלל, בין היתר, תיקון חוק הביטוח הלאומי, שעניינו הוספת סעיף 328א המבטל את תחולתם של סעיפים 328(א) ו – 328(א2) הנ"ל על מבטחים, ביחס לתביעות שיבוב הנובעות מחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה–1975 ("חוק הפיצויים"), וכן את חובת הדיווח כאמור. במסגרת התיקון נקבעו הוראות שלפיהן המל"ל לא יגיש תובענה

[3] "חוזר 2019-1-3 ; עמדת ממונה, נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי לצורך דיווח כספי"

או דרישה לפי סעיף 328 בגין מקרה המשמש עילה לחייב מבטח לשלם פיצויים לפי חוק הפיצויים, אך אם חייב בית המשפט מבטח לשלם פיצויים לזכאי לגמלה במסגרת תביעה לפי חוק הפיצויים, שהגיש אותו זכאי בשל מקרה כאמור, יופחת סכום הגמלה שחייב המל"ל לשלם בשל המקרה מסכום הפיצויים. כן נקבע, כי המבטחים יעבירו למל"ל מידי שנה, סכום שנתי שיקבע בתקנות שיותקנו לשם כך.

ההסדר שבחוק ההתייעלות הכלכלית 2019 לא נכנס לתוקף, בהעדר תקנות.

איגוד חברות הביטוח קיים מגעים עם המל"ל לגיבוש הסכמה בנוגע להפעלת מנגנון ההתדיינות וההתחשבנות הקיים בין כל אחת מן המבטחות לבין המל"ל, ביחס למקרי ביטוח שאירעו ושיתרחשו בתקופה שמיום 1 בינואר 2014 עד יום 31 בדצמבר 2022, בכפוף להסכמות שונות, ובין היתר, הפקדת מקדמה ומנגנון קיזוז (להלן: "הסכם ההתחשבנות"). בהמשך למגעים כאמור, חתמה מנורה חברה לביטוח על הסכמי התחשבנות מול המל"ל.

בהמשך למגעים הנ"ל ולהסכמים שנחתמו, פורסם ביום 15 בנובמבר 2021, תיקון להוראות סעיף 328א(ב)(4)(ו) לחוק הביטוח הלאומי שנקבע בסעיף 28 לחוק ההתייעלות הכלכלית 2019, המבטל למעשה את חובת תשלום סכום גלובלי בעד מקרים שאירעו ושיתרחשו עד ליום 31.12.2022 וקובע את השיעור מדמי הביטוח שייגבו המבטחות בענף רכב חובה, אשר אותו יהיה עליהן להעביר למוסד לביטוח לאומי בגין תאונות דרכים משנת 2023 ואילך, חלף תשלום דרישות שיבוב, כדלקמן: בגין תאונות דרכים בשנים 2023-2024 – 10%; ובגין תאונות דרכים משנת 2025 ואילך – 10.95%.

להערכת החברה, ההסדר כמפורט לעיל ביחס לעבר לא צפוי להשפיע מהותית על התוצאות הכספיות של החברה. החברה מעריכה כי השינוי בחוק עשוי להוות גורם נוסף שישפיע על דמי הביטוח שייגבו ממבוטחים בשנת 2023 ואילך.

5. בעקבות התפרצותו של נגיף הקורונה החל מתחילת 2020 והתפשטותו בעולם, לרבות בישראל, הוכרזו מגבלות על תנועה ותעסוקה בעולם ובישראל והוטלו סגרים לתקופות שנקבעו, וחלה האטה בפעילות הכלכלית של המשק. החברה בחנה את השפעת המשבר והטלת הסגרים על מדידת התחייבויותיה הביטוחיות בענפי הביטוח השונים, כאשר הונחה ירידה משמעותית בשכיחות התביעות בחודשים מרץ עד מאי בענף רכב חובה .

6. במספר תביעות גדולות בעלות אופי לא סטטיסטי העתודה נקבעה (בברוטו ובשייר) על סמך חוות דעת מומחי החברה, ובהתאם להמלצות יועציהם המשפטיים. בהתאם, התפתחות בהערכת מומחי החברה, עלולה להשפיע על עלות התביעות.

7. עבור ענפים מקובצים, כהגדרתם בחוזר המפקח (חוזר 2019-1-3), חוות הדעת האקטוארית ניתנת על סך ההפרשות בגין כל הענפים (מקובצים ושאינם מקובצים) בכללותם, וזאת מפאת רמת אי ודאות גבוהה.

8. בענף ערבויות לא נעשתה הערכה אקטוארית מאחר והניסיון אינו מתאים לביסוס מודל אקטוארי. בענף זה בדוחות הכספיים, נלקחה הפרשה נוספת המחושבת בהתאם לשיטת עודף הכנסות על הוצאות.

9. בתת ענף דירקטורים בוצעה הערכה אקטוארית מלאה לראשונה לצורך שיפור ודיוק האומדן האקטוארי. ההערכה בוצעה על בסיס מודל חצי שנתי של התפתחות תשלומים והתפתחות תשלומים ותלויות (chain ladder), וכוללת הערכה להוצאות עקיפות, מרווח סיכון והיוון. לתקופות שאינן בשלות נעשה שימוש באמצעים נוספים,

בין היתר, בשיטת BF ושיטת ה-Expected Loss Ratio. שיפור האומדן האמור הביא לשחרור עתודה בגובה של כ- 22 מיליון ש״ח בשייר.

28 מרץ 2022
תאריך

יעקב מאוזר .F.IL.A.A
אקטואר ממונה ביטוח כללי
מנורה מבטחים ביטוח בע״מ

פרק א' - הצהרת אקטואר ביטוח בריאות

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן – "המבטח") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח בריאות עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) ליום 31 בדצמבר 2021 כפי שמפורט להלן.

הנני שכירה של חברת מנורה מבטחים ומשמשת כאקטוארית ממונה בריאות משנת 2016. למיטב ידיעתי אין לי קשרים עסקיים אחרים עם המבטח ולא עם בן משפחה של בעל עניין במבטח, ולא עם חברה הקשורה למבטח או גורם אחר המספק שירותים למבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. **נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית**

א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

1) הפרשות בגין עסקים נכנסים מאיי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ, הוערכו על ידי אקטואר חברה זו. לעניין זה, "עסקים נכנסים" כהגדרתם בתקנות הפיקוח על עסקי הביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה- 1984.

2) ביטוחים משותפים בהם אין החברה מובילה - אין ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטחת מובילה בענפים שהוערכו.

2. **נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית באלפי ש"ח:**

תת הענף:	פוליסות פרט		פוליסות קבוצתיות	
	ברוטו	שייר	ברוטו	שייר
א.1. הפרשה לתביעות תלויות וההוצאות הישירות הנובעות מהן, באלפי ש"ח				
עסקים המדווחים בביטוח חיים:				
הוצאות רפואיות	929	711	0	0
מחלות קשות	76,812	52,423	210	210
תאונות אישיות	76,420	62,102	0	0
סה"כ	**154,161**	**115,236**	**210**	**210**
עסקים המדווחים בביטוח כללי:				
הוצאות רפואיות	65,665	45,965	22,688	22,688
שיניים	0	0	16,040	16,040
עובדים זרים	15	15	0	0
תאונות אישיות	34,905	4,799	0	0
נסיעות לחו"ל	152	152	כלול בפרט	כלול בפרט
דמי מחלה	0	0	0	0
סה"כ	**100,737**	**50,931**	**38,728**	**38,728**
א.2. ההפרשה להוצאות עקיפות לישוב התביעות, באלפי ש"ח				
עסקים המדווחים בביטוח חיים:				
הוצאות רפואיות	51	51	0	0
מחלות קשות	794	794	1	1
תאונות אישיות	1,457	1,457	0	0
סה"כ	**2,302**	**2,302**	**1**	**1**
עסקים המדווחים בביטוח כללי:				
הוצאות רפואיות	7,993	7,993	3,844	3,844
שיניים	0	0	1,266	1,266
עובדים זרים	0	0	0	0
תאונות אישיות	1,066	1,066	0	0
נסיעות לחו"ל	6	6	0	0
דמי מחלה	0	0	0	0
סה"כ	**9,065**	**9,065**	**5,110**	**5,110**

א.3. ההפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח (Contract Reserve), באלפי ש"ח:

עסקים המדווחים בביטוח חיים:				
הוצאות רפואיות	20,669	19,865	0	0
מחלות קשות	13,010	13,010	0	0
תאונות אישיות	8,532	5,205	0	0
סה"כ	**42,211**	**38,080**	**0**	**0**
עסקים המדווחים בביטוח כללי:				
הוצאות רפואיות	261,179	65,769	7,061	7,061
שיניים	0	0	1,151	1,151
עובדים זרים	0	0	0	0
תאונות אישיות	0	0	0	0
נסיעות לחו"ל	0	0	0	0
דמי מחלה	0	0	0	0
סה"כ	**261,179**	**65,769**	**8,212**	**8,212**

א.4. ההפרשה בגין השתתפות ברווחים, באלפי ש"ח:

עסקים המדווחים בביטוח חיים:				
מחלות קשות	0	0	593	593
סה"כ	**0**	**0**	**593**	**593**
עסקים המדווחים בביטוח כללי:				
הוצאות רפואיות	0	0	9,640	9,640
שיניים	0	0	-508	-508
עובדים זרים	0	0	0	0
תאונות אישיות	0	0	כלול בפרט	כלול בפרט
נסיעות לחו"ל	0	0	כלול בפרט	כלול בפרט
דמי מחלה	0	0	0	0
סה"כ	**0**	**0**	**9,132**	**9,132**

ב. פירוט השפעת השינויים המפורטים להלן על סכומי ההפרשות:

1. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של הפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה מוצגים בטפסים - אין שינויים מהותיים.

2. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של הפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים - ראה להלן פרק ד סעיף 2.

<u>פרק ג' – חוות הדעת</u>

אני מצהיר ומאשר כי בתת ענפי הבריאות הבאים:

א. הוצאות רפואיות
ב. מחלות קשות
ג. שיניים
ד. תאונות אישיות
ה. נסיעות לחו"ל
ו. עובדים זרים
ז. דמי מחלה

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכל כתוקפם ביום הדו"ח הכספי:
   א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א- 1981;
   ב. הוראות והנחיות הממונה על שוק ההון;
   ג. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתת ענפי הבריאות שפורטו לעיל, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. הערות, הבהרות והסברים:

א. אומדנים אקטואריים מטבעם הינם לא וודאיים מאחר והם תלויים באירועים עתידיים מותנים. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי הסכום הממשי שיידרש למלא את ההתחייבויות עלול להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב.

ב. בענף עובדים זרים קיים הסדר קפיטציה כך שרוב הסיכון מועבר לספק השירות.

2. שינויים מהותיים בהנחות ובשיטות אקטואריות:

לא חלו שינויים מהותיים בשנת 2021.

3. תיקונים מהותיים בחישוב הפרשות שפורטו בפרק ב': אין תיקונים מהותיים.

4. עסקים מסוימים בהם לא ניתן לבצע הערכה אקטוארית:

לא ניתן היה להפריד בין הקולקטיבים לפוליסות הפרט בענפי תאונות אישיות אשר מדווח במגזר הביטוח הכללי ובנסיעות לחו"ל, ולפיכך הנתונים נכללו בעמודת פוליסות הפרט.

28 מרץ 2022	מנורה מבטחים ביטוח בע"מ	אקטוארית בריאות	יקטרינה רזניק	
תאריך	חברה	תפקיד	שם האקטואר	חתימה